

พระ

สุต์ตัน์ตปิฎก อังคุต์ตรนิกาย

บัญ์จกนิปาต แล ฉัก์กนิปาต

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพระอรุณนิภาคุณากร

กับ

หม่อมเจ้าพระสถาพรพิริยพรต

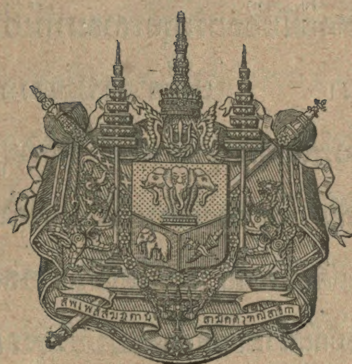
ทรงชำระแล้ว

พิมพ์เปนส่วนพระราชกุศล

ในมงคลสมัยแห่งสิริราชสมบัติได้ ๒๕ ปี บริบูรณ

รัตนโกสินทรศก ๑๑๒

จิรํ รัช์เช ปติฏ์ฐาตุ.

อารัมภกถา.

ศุภมัสดุพระพุทธสาสนกาลเปนอดีตภาคล่วงแล้ว ๒๔๓๑ พรรษา ปัตยุบันกาล มุสิกสังวัจฉรมาฆมาศ กาฬปักษ์ปาฏิบทโสรวาร บริเฉทกาลกำหนด

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามงกุฎ บุรุษยรัตนราชรวิวงษ์ วรุตมพงษบริพัตร วรขัติยราชนิกโรดม จาตุรันต บรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ บรมธรรมิกมหาราชาธิราช บรมนารถบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงพระราชดำริห์ว่า พระพุทธสาสโนวาททั้งปวงซึ่งกุลบุตรได้ศึกษาแลปฏิบัติสืบมาจนบัดนี้ ย่อมเนื่องอยู่ในพระปริยัติไตรปิฎกทั้งสิ้น แต่กาลก่อนมา พระเจ้าแผ่นดินที่นับถือพระพุทธสาสนา ย่อมทรงพระราชศรัทธาเปนสาสนูปถัมภก ให้กำลังแก่พระสงฆ์พุทธสาวกให้ทำสังคีติชำระ

อารัมภกถา.

พระไตรปิฎกปริยัติธรรม หลายครั้งหลายคราว เปนราชประเพณีสืบมา แลจารึกเปนอักษรลงในใบลานเปนฉบับคัดลอกต่อกันไป จึ่งเปนฉบับแพร่หลายไปในประเทศที่นับถือพระพุทธสาสนาทั้งปวง แต่ก่อนมาประเทศที่นับถือพระพุทธสาสนา ยังมีอำนาจปกครองบ้านเมืองโดยลำพังตัว พระเจ้าแผ่นดินเปนผู้นับถือพระพุทธสาสนา ได้ทำนุบำรุงอุดหนุนการสาสนาอยู่หลายประเทศด้วยกัน คือ กรุงสยาม เมืองลังกา เมืองพม่า เมืองลาว เมืองเขมร เมื่อเกิดวิบัติอันตราย พระไตรปิฎกขาดสูญบกพร่องไปในเมืองใดก็ได้อาไศรยหยิบยืมกันมาลอกคัดคงฉบับบริบูรณ ถ่ายกันไปถ่ายกันมาได้ แต่ในกาลทุกวันนี้ ประเทศลังกาแลพม่า ตกอยู่ในอำนาจอังกฤษ ผู้ปกครองรักษาบ้านเมือง ไม่ได้นับถือพระพุทธสาสนา ก็ทำนุบำรุงแต่อาณาประชาราษฎรไพร่บ้านพลเมือง หาได้อุดหนุนการพระพุทธสาสนา เหมือนอย่างพระเจ้าแผ่นดินซึ่งนับถือพระพุทธสาสนาแต่ก่อนไม่ พระสงฆ์ซึ่งปฏิบัติตามพระพุทธสาสนา ก็ต่างคนต่างประพฤติตามลำพังตน คนที่ชั่วมากกว่าดีอยู่เปนธรรมดา ก็ชักพาให้พระปริยัติธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวิปริตผิดเพี้ยนไปตามอัธยาไศรย์ ส่วนเมืองเขมรนั้นเล่า ก็ตกอยู่ในอำนาจของฝรั่งเศษ ไม่มีกำลังที่จะอุดหนุนพระพุทธสาสนาให้เปนการมั่นคงถาวรไปได้ ส่วนเมืองลาวที่อยู่ในพระราชอาณาเขตรสยาม เจ้านายแลไพร่บ้านพลเมืองก็นับถือพระพุทธสาสนาวิปริตแปรปรวนไปด้วยเจือปนผีสางเทวดา จะเอาเปนหลักฐานมั่นคงก็ไม่ได้ ถ้าพระไตรปิฎกวิปริตเคลื่อนคลาดไปในเวลานี้ จะหาที่สอบสวนลอกคัดเหมือนอย่างแต่ก่อนนั้นไม่มีแล้ว การพระพุทธสาสนา

ยังเจริญมั่นคงถาวรอยู่แต่ในประเทศสยามนี้ประเทศเดียว จึ่งเปน เวลาสมควรที่จะสอบสวนพระไตรปิฎก ให้ถูกต้องบริบูรณแล้วสร้างขึ้นไว้ ให้มากฉบับแพร่หลาย จะได้เปนหลักฐานเชื้อสายของสาสนธรรม คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสืบไปภายน่า ก็ธรรมอันใดที่ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสสั่งสอน ย่อมเปนธรรมอันวิเศษอุดมยิ่ง ซึ่งจะ นำให้สัตว์พ้นจากทุกข์ภัยได้โดยจริงเปนธรรมวิเศษเที่ยงแท้ ย่อมจะ เปนที่ปราถนาของผู้ซึ่งมีปัญญา ได้เล่าเรียนตริตรองแล้วปฏิบัติตาม ได้รับผลมากน้อยตามประสงค์ ก็คงจะยังมีผู้ซึ่งจะอยากเรียนรู้เพื่อ ปฏิบัติตามสืบไปภายน่าเปนแท้ จึ่งเปนธรรมที่ควรจะสงวนไว้ให้เปน ประโยชน์แก่ชนภายน่า ก็การสร้างพระไตรปิฎกในประเทศสยาม ที่มีมา แต่โบราณนั้น จารึกเปนอักษรขอมลงในใบลานเพื่อเปนของถาวรมั่นคง แต่กาลที่ทำเปนการลำบาก กว่าจะสำเร็จแต่ละคัมภีร์ก็เปนการเนิ่นช้ามาก ยากที่จะให้ฉบับพระปริยัติธรรมแพร่หลายไปได้ อนึ่งในสยามรัฐมณฑลนี้ แต่เดิมได้เคยใช้อักษรขอมเปนแบบฉบับมา จึ่งทำให้ชนเปนอันมาก เข้าใจเสียว่าอักษรขอมเปนของรองรับเนื้อความในพระพุทธสาสนา เมื่อ จะกล่าวโดยที่จริงแท้แล้ว ตัวอักษรไม่เปนประมาณ อักษรใดใดก็ควรใช้ได้ ทั้งสิ้น ประเทศอื่นที่นับถือพระพุทธสาสนา คือ ลังกา พม่า ลาว เขมร เปนต้น ก็สร้างพระไตรปิฎกด้วยอักษรตามประเทศของตน ๆ ทุกประเทศ

พระบาทสมเด็จ พระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริห์เหนการเช่นกล่าวมา แล้วข้างต้นนี้ จึ่งมีพระราชประสงค์ที่จะให้ได้ตรวจสอบพระไตรปิฎกให้ถูก ถ้วนแล้วแลตีพิมพ์ด้วยอักษรสยาม เปนคัมภีร์ละเล่มหนึ่งบ้างสอง เล่มบ้าง

เพราะทรงพระราชดำริห์เห็นว่า จะเปนประโยชน์ดีกว่าจารึกลงในใบลาน เรียงพิมพ์ครั้งหนึ่งตีได้หลายร้อยฉบับ จะหยิบยกไปมาก็ไม่เปนการลำบาก ท่านผู้ที่จะดูสอบสวนก็ง่าย เพราะหนังสือคัมภีร์หนึ่งก็รวบรวมอยู่ในเล่มเดียวกันไม่กระจัดกระจายขาดตกบกพร่อง ถึงแม้ว่ากระดาดจะไม่เปนของมั่นคงถาวรเสมอด้วยใบลานก็จริงอยู่ แต่ตีพิมพ์ครั้งหนึ่งมากกว่าจารึกในใบลานหลายสิบเท่า แลถ้าเก็บรักษาไว้ดี ๆ แล้ว ก็อยู่ทนนานได้นับด้วยร้อยปี เมื่อฉบับใดเปนประโยชน์ที่ต้องการมาก ก็ตีพิมพ์เพิ่มขึ้นได้อิกมากกว่าแลเร็วกว่าที่จะจารลงในใบลาน พระคัมภีร์พระปริยัติธรรมก็จะแพร่หลายสมบูรณในสยามรัฐมณฑลสืบไปภายน่า ทรงพระราชดำริห์เห็นเปนประโยชน์ดังนี้ จึ่งมีพระราชประสงค์ที่จะตีพิมพ์พระปริยัติธรรมขึ้นให้แพร่หลาย เปนการเกื้อกูลแก่ความตั้งมั่นของคำสอนแห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สืบไปภายน่า

อิกประการหนึ่ง การซึ่งมีพระราชประสงค์จะตีพิมพ์พระปริยัติธรรมครั้งนี้ ได้มีพระราชหฤไทย์มุ่งหมายจะใคร่ให้ได้สำเร็จลง ทันกำหนดซึ่งทรงตั้งพระราชหฤไทย์ไว้ว่า ถ้าเสด็จดำรงอยู่ในศิริราชสมบัติได้ถึง ๒๕ ปี จะโปรดให้มีการมหกรรมฉลองพระไตรปิฎกนี้ ให้เปนการพระราชกุศลในมงคลสมัย ก็การซึ่งจะเสด็จดำรงอยู่ได้หรือมิได้ จนถึงกำหนดที่ว่านั้น ก็เอาเปนประมาณแน่ไม่ได้โดยธรรมดา แต่ทรงพระราชดำริห์ว่า การซึ่งทรงพระปรารภตรวจสอบพระไตรปิฎกแลสร้างขึ้นให้แพร่หลายนี้ จะเปนการมีคุณแก่ชนทั้งปวงทั่วไป นับว่าเปนการพระราชกุศลอันใหญ่ เปนไปในทางที่ชอบธรรม คงจะเปนเครื่องอุปถัมภ์ให้ได้สำเร็จดังพระบรมราชประสงค์

จึ่งมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ดำรัสสั่ง สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ

อารัมภกถา.

เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงษ์ กรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช เปนแม่กองจัดการที่จะตีพิมพ์พระไตรปิฎก แลโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานอาราธนาพระบรมวงษานุวงษ์ซึ่งทรงผนวช แลพระราชาคณะถานานุกรมเปรียญผู้รู้พระปริยัติธรรม มาประชุมฟังพระราชดำริห์พระราชประสงค์แล้ว ได้แบ่งปันกันตรวจตราแก้ไขต้นฉบับส่งลงพิมพ์ แล้วสำเร็จบริบูรณตามพระบรมราชประสงค์

ทรงพระราชอุทิศส่วนพระราชกุศลในการซึ่งได้ทรงสร้างพระปริยัติธรรมครั้งนี้ แก่มหาชนนิกรทั่วไป ขอให้พระปริยัติธรรมอันตีพิมพ์ขึ้นไว้นี้ดำรงอยู่สืบไปสิ้นกาลนานเทอญ ฯะ

Transliteration of the Siamese alphabet and signs as used in the Pali text of this book.

Vowels.

Initial.	อ or	อั	อา	อิ	อี	อุ	อู	เอ โอ.
	a		á	i	í	u	ú	e o.
Medial & final.		ั	า	ิ	ี	ุ	ู	เ โ
Place.		over	after	over		under		before consonants.

Consonants.

ก	ข	ค	ฆ	ง		จ	ฉ	ช	ฌ	ญ	
k	kh	g	gh	ṅ		c	ch	j	jh	ñ	
ฏ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ		ต	ถ	ท	ธ	น	
ṭ	ṭh	ḍ	ḍh	ṇ		t	th	d	dh	n	
ป	ผ	พ	ภ	ม		ย ร	ล	ว	ส	ห	ฬ ํ
p	ph	b	bh	m		y r	l	v	s	h	ḷ ṃ.

Example.

อถ	อัตตา	อาสา	อิทธิ	อีที	อุชุ	อูรู	เอเก	โอโฆ.
atha	attá	ásá	iddhi	ídí	uju	úrú	eke	ogho.

Reading stanzas.

พุท์โธ สุสุท์โธ กรุณามหัณ์ณโว,

Buddho susuddho karuṇámahaṇṇavo,

โยจ์จัน์ตสุท์ธัพ์พรญาณโลจโน,

Yoccantasuddhabbarañáṇalocano,

โลกัส์ส ปาปูปกิเลสฆาตโก;

Lokassa pápúpakilesaghátako;

วัน์ทามิ พุท์ธํ อหมาทเรน ตํ.

Vandámi Buddhaṃ ahamádarena taṃ.

ธัม์โม ปทีโป วิย ตัส์ส สัต์ถุโน,

Dhammo padípo viya tassa satthuno,

โย มัค์คปากามตเภทภิน์นโก,

yo maggapákámatabhedabhinnako,

โลกุต์ตโร โย จ ตทัต์ถทีปโน

Lokuttaro yo ca tadatthadípano;

วัน์ทามิ ธัม์มํ อหมาทเรน ตํ.

Vandámi Dhammaṃ ahamádarena taṃ.

สังโฆ สุเขต์ตาภ์ยติเขต์ตสัญ์ญิโต,

Saṇgho sukhettábbhyatikhettasaññito,

โย ทิฏ์ฐสัน์โต สุคตานุโพธโก,

Yo diṭṭhasanto sugatánubodhako,

โลลัปปหีโน อริโย สุเมธโส;

Lolappahíno ariyo sumedhaso;

วันทามิ สังฆํ อหมาทเรน ตํ.

Vandámi Saṇghaṃ ahamádarena taṃ.

อิจ์เจวเมกันตภิปูชเนยยกํ,

Iccevamekantabhipújaneyyakaṃ,

วัตถุตตยํ วันทยตาภิสังขตํ,

Vatthuttayaṃ vandayatábhisaṇkhataṃ,

ปุญญํ มยา ยํ, มม สัพพุปัททวา,

Puññaṃ mayá yaṃ, mama sabbupaddavá,

มา โหนตุ เว ตัสส ปภาวสิทธิยา.

Má hontu ve tassa pabhávasiddhiyá.

กิต์ตนบั๊ต์ต.

บั๊ณ์จกนิปาต

กิต์ตนบัต์ต

ฉัก์กนิปาต

โสธนปัต์ต ในปัณ์จกนิปาต

อสุท์ธปาจ	สุท์ธปาจ	น่า	บันทัด
มาธิเชน	สมาธิเชน	๒๗	๒๐
เยเน วทานิ	เยเนวทานิ	๓๔	๒
พ์รา ห์มณคหปติกา	พ์ราห์มณคหปติกา	,,	๓
อนุกัม์บัน์ติ	อนุกัม์บัน์ตา	๔๖	๑๕
กุลปุต์ตํ	กุลปตึ	๔๘	,, ฯลฯ
ฐานปุต์เตน	ปุต์ตสาเลหิ	๔๙	๑๒
อยุปฏิลาภาย	อายุปฏิลาภาย	๕๓	๑๑
ปายสิ	ปายาสิ	๖๗	๘
ปริเทวต	ปริเทวติ	๖๘	๙
กรุกตา	ครุกตา	๘๗	๒๑
ยัส์สาภิณ์ณา สัจ์ฉิกรณี่ยัส์ส	ยัส์สาภิณ์ณาสัจ์ฉิกรณี่ยัส์ส	๙๓	๑๗
รชัค์คัณ์ณว ทิต์วา	รชัค์คัณ์เณว ทิส์วา	๑๐๑	๑๓
วิมุต์ตมี่ติ	วิมุต์ตมิติ	๑๐๕	๖
ปุพ์พัณ์สหสมย์	ปุพ์พัณ์หสมย์	๑๐๘	,,
บัจ์จัก์ขาย์	บัจ์จัก์ขาย	,,	๑๖
อสิจัม์มิ	อสิจัม์มํ	,,	๑๗
เอต์ต	เอต์ถ	๑๑๐	๑๘
บัณ์จกนิปาเต	บัณ์จกนิปาเต	๑๑๓	๑
วิริย์ สมาคัจ์เฉย์ย์	สมาคัจ์เฉย์ยํ	๑๑๖	๑๒
อารภามิ	วิริยํ อารภามิ	,,	๑๔
อับ์บัต์ตัส์ส	อัป์บัต์ตัส์ส	๑๑๙	๒๐
อสัจ์ฉิกตัส์ส	อสัจ์ฉิกตัส์ส	๑๒๐	๔

โสธนบัต์ต ในบั้ณ์จกนิปาต

อสุท์ธปาฐ	สุท์ธปาฐ	น่า	บันทัด
ทุติยบัณ์ณาสกัส์สส	ทุติยบัณ์ณาสกัส์ส	๑๒๑	๑
สมุบ์บัช์ชิส์ส์สติ	สมุบ์บัช์ชิส์สติ	๑๒๔	๑๙
หีนายาวัต์ติส์สัน์ติ (เกิน)		๑๒๕	๑๓
ตตียวัค์โค	ตติยวัค์โค	๑๒๗	๑
อภาวตีโย	อภาวนีโย	,,	๖
อิเม	อิเมหิ	,,	๒๑
มาคธิกานิ	มาคธกานิ	๑๓๘	๒๑
อมนาป	อมนาปํ	๑๔๑	๒
บั้ณ์จมวัค์โค	ปธมวัค์โค	๑๔๓	๑
อยาจิโตว	ยาจิโตว	๑๔๘	๕
กุสลเสุ	กุสเลสุ	๑๕๒	๒๑
อาสวาน	อาสวานํ	๑๗๒	๘
อนุต์ตรุ	อนุต์ตรํ	๑๗๗	๑๑
ภิก์ขํ	ภิก์ขุ	,,	๑๒
ขโมรสานํ	ขโม รสานํ	๑๘๐	๙
อัก์ชโม	อัก์ขโม	๑๘๔	๑๐
อับ์บัยทายาทโต วา	อับ์บัยโต วา ทายาทโต	๑๙๓	๑๐
โหติ	โหน์ติ	๒๐๐	๔ ถึง ๖
,,	,,	๒๐๑	๑๔
มนสิกาตัพ์พา	มนสิกาตัพ์พํ	๒๑๐	๔
กพกาฬึราหารภัก์ขานํ	กพฬึการาหารภัก์ขานํ	๒๑๔	๑๖
วลิต์ตจตา	วัล์ลิตจตา	๒๑๘	๕
เกฏฺภิโน	เกฏฺภิโน	๒๒๑	๗

โสธนบัต์ต ในบัณ์จกนิปาต

อสุท์ธปาฐ	สุท์ธปาฐ	น่า	บันทัด
ปาหุเณย์โย ทักขิเนย์โย	ปาหุเนย์โย ทักขิเณย์โย	๒๓๗	๑๗
(ตกในช่องที่ ๓)	ยาว	๒๕๔	๒๑
พ๎รห๎มจาริย์	พ๎รห๎มจริย์	๒๕๕	๒
อัฏ์ฐจัต์ตาฬีสวัส์สานิ	อัฏ์ฐจัต์ตาฬีสวัส์สานิ	,,	๓
พ๎ราห๎มจริย์	พ๎รห๎มจริย์	,,	,,
น (เกิน)		๒๕๘	๔
อลัช์ฌายกตา	ลัช์ฌายกตา	๒๖๑	๑๙
กรณปาลี	การณปาลี	๒๖๕	๑๑
นิส์สรณิยา	นิส์สารณิยา	๒๗๔	๑๐
ขุณ์จ	บัณ์จ	๒๗๘	๕
บัท์ทํ	ขุท์ทํ	,,	๗
(ตกในท้ายบันทัด)	จริส์สติ	๒๘๖	๒๑
ทุติยวัค์โค	ตติยวัค์โค	๒๘๗	๑
ทารกัม์มกรโปริสา	ทาสกัม์มกรโปริสา	,,	๑๙
ปฏิสัล์ลนาราโม	ปฏิสัล์ลานาราโม	๒๘๙	๑๕
อวัณ์ณ เคธา	อวัณ์ณเคธา	๒๙๔	๑๘
ทิสา บัก์กัน์โต	ทิสาบัก์กัน์โต	๒๙๙	๗
มัจ์ริยานํ	มัจ์ฉริยานํ	๓๐๐	๑๘
บัณ์จกนิปาเต	บัณ์จกนิปาเต	๓๐๓	๑

โสธนบัต์ต ในฉัก์กนิปาต

อสุท์ธปาฐ	สุท์ธปาฐ	น่า	บันทัด
ปุญ์ญัก์เขติ	ปุญ์ญัก์เขต์ตํ	๕	๑๐
คัจ์ฉตํ	คัจ์ฉติ	๕	๑๓
ปายช	ปชาย	๘	๑๑
ตโต	อิโต	๙	๑๐
มต์ตา	เมต์ตา	๑๒	๑๔
สังสัค์ครโต	สํสัค์ครโต	๑๕	๑๓
ปฐมวัค์โค	ทุติยวัค์โค	๒๗	๑
(ตกช่องที่ ๘)	วาตา	๒๘	๓
อัส์สํ	อัส์สุ	,,	๘
ทุติยวัค์โค	ตติยวัค์โค	๒๙	๑
สมาธิสํวัต์ตกานิ	สมาธิสํวัต์ตนิกานิ	๓๕	๑๖
ภิถ์ขุ	ภิก์ขุ	๔๑	๘
วจนีโน	วจนีโย	๔๑	๑๑
สวณาย	สวนาย	๔๕	๑๐
ตัท์สุท์ทานํ	ตัส์สุท์ทานํ	๔๘	๑๕
เทว	เท๎ว	๔๘	๑๗
สุต์ตัน์ตบีฏเภ	สุต์ตัน์ตปิฎเก	๕๒	,,
อโหสเชน	อโหสเชน	๕๗	๑๘
เอวํกัส์ยาโณ	เอวํกัล๎ยาโณ	๕๙	๑๖
สมาหตํ	สมาหิตํ	๖๑	๕
ปูพ์พโกฏ์ฐโก	ปุพ์พโกฏ์ฐโก	๖๒	๑๔
อล	อถ	๖๕	๑๘

โสธนบัต์ต ในฉักกนิปาต

อสุทธปาจ	สุทธปาจ	น่า	บันทัด
ปณี่ตตโร	ปณีตตโร	๖๗	๘
เอกัจ์จัจ์ส	เอกัจ์จัส์ส	๖๗	๒๐
ภลติ	ลภติ	๖๘	๔
สิยา เข	สิยา โข	๙๓	๓
ชิว์หาวิเณย์ยา	ชิว์หาวิญ์เณย์ยา	๙๔	๕
อวํ	เอวํ	๑๐๐	๘
สพ์รห์มม์จารี่หิ	สพ์รห์มจารี่หิ	๑๐๘	๑๑
อมินิต์ตํ	อนิมิต์ตํ	๑๑๑	๘
อันต์รธาเปย์ย	อันต์รธาเยย์ย	๑๑๑	๑๖
บัจ์จูส์สมเย	บัจ์จูสสมเย	๑๒๒	๑๑
อัฏ์ฐา	อิฏ์ฐา	๑๒๕	๓
มานุส์เส	มานุเส	๑๓๘	๔
สมัน์มาคโต	สมัน์นาคโต	๑๔๑	๑๒
อลมริญาณทัส์สนวิเสสํ	อลมริยญาณทัส์สนวิเสสํ	๑๔๒	๕
ภิก์ขเว	ภิก์ขเว	๑๔๒	๔
กุสลํ	กุสลํ	๑๔๓	๗
(ตกช่องที่ ๕)	กุสี่โต โหติ	๑๔๔	๑๒

[illegible]

บันทัด	น่า	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

สุตฺตนฺตปิฏเก องฺคุตฺตรนิกาโย.

ปญฺจกนิปาโต.

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

ปฐมปณฺณาสโก.

๑ เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ภิกฺขโวติ. "ภทนฺเตติ เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว เสขพลานิ. กตมานิ ปญฺจ? สทฺธาพลํ หิรีพลํ โอตฺตปฺปพลํ วิริยพลํ ปญฺญาพลํ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ปญฺจ เสขพลานิ. ตสฺมา ติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ "สทฺธาพเลน สมนฺนาคตา ภวิสฺสาม เสขพเลน, หิรีพเลน สมนฺนาคตา ภวิสฺสาม เสขพเลน, โอตฺตปฺปพเลน สมนฺนาคตา ภวิสฺสาม เสขพเลน, วิริยพเลน สมนฺนาคตา ภวิสฺสาม เสขพเลน, ปญฺญาพเลน สมนฺนาคตา ภวิสฺสาม เสขพเลนาติ. เอวํ หิ โว ภิกฺขเว

สิกฺขิตพฺพนฺติ.

๒ ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว เสขพลานิ. กตมานิ ปญฺจ? สทฺธาพลํ หิรีพลํ โอตฺตปฺปพลํ วิริยพลํ ปญฺญาพลํ. กตมญฺจ ภิกฺขเว สทฺธาพลํ? อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก สทฺโธ โหติ สทฺทหติ ตถาคตสฺส โพธึ "อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติ;" อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สทฺธาพลํ. กตมญฺจ ภิกฺขเว หิรีพลํ? อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก หิรีมา โหติ, หิริยติ กายทุจฺจริเตน วจีทุจฺจริเตน มโนทุจฺจริเตน, หิริยติ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ สมาปตฺติยา; อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว หิรีพลํ. กตมญฺจ ภิกฺขเว โอตฺตปฺปพลํ? อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก โอตฺตปฺปี โหติ, โอตฺตปฺปติ กายทุจฺจริเตน วจีทุจฺจริเตน มโนทุจฺจริเตน, โอตฺตปฺปติ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ สมาปตฺติยา; อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว โอตฺตปฺปพลํ. กตมญฺจ ภิกฺขเว วิริยพลํ? อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก อารทฺธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ ธมฺมานํ อุปสมฺปทาย ถามวา ทฬฺหปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตธุโร กุสเลสุ ธมฺเมสุ; อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว วิริยพลํ. กตมญฺจ ภิกฺขเว ปญฺญาพลํ? อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก ปญฺญวา โหติ, อุทยตฺถคามินิยา ปญฺญาย สมนฺนาคโต อริยาย นิพฺเพธิกาย สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยา; อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปญฺญาพลํ. อิมานิ

โข ภิก์ขเว ปัญ์จ เสขพลานิ. ตัส์มา ติห ภิก์ขเว เอวํ สิก์ขิตัพ์พํ "สัท์ธาพเลน สมัน์นาคตา ภวิส์สาม เสขพเลน, หิริพเลน ... โอต์ตัป์ปพเลน ... วิริยพเลน ... ปัญ์ญาพเลน สมัน์นาคตา ภวิส์สาม เสขพเลนาติ. เอวํ หิ โว ภิก์ขเว สิก์ขิตัพ์พัน์ติ.

๓ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ทิฏ์เฐว ธัม์เม ทุก์ขํ วิหรติ สวิฆาตํ สอุปายาสํ สปริฬาหํ, กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา ทุค์คติ ปาฏิกังขา. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัส์สัท์โธ โหติ, อหิริโก โหติ, อโนต์ตัป์ปี โหติ, กุสีโต โหติ, ทุป์ปัญ์โญ โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ทิฏ์เฐว ธัม์เม ทุก์ขํ วิหรติ สวิฆาตํ สอุปายาสํ สปริฬาหํ, กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา ทุค์คติ ปาฏิกังขา. ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สุขํ วิหรติ อวิฆาตํ อนุปายาสํ อปริฬาหํ, กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคติ ปาฏิกังขา. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สัท์โธ โหติ, หิริมา โหติ, โอต์ตัป์ปี โหติ, อารัท์ธวิริโย โหติ, ปัญ์ญวา โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สุขํ วิหรติ อวิฆาตํ อนุปายาสํ อปริฬาหํ กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคติ ปาฏิกังขาติ.

๔ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ยถาภตํ

นิก์ขิต์โต เอวํ นิรเย. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัส์สัท์โธ โหติ, อหิริโก โหติ, อโนต์ตัป์ปี โหติ, กุสีโต โหติ, ทุป์ปัญ์โญ โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ นิรเย. ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ สัค์เค. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สัท์โธ โหติ, หิริมา โหติ, โอต์ตัป์ปี โหติ, อารัท์ธวิริโย โหติ, ปัญ์ญวา โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ สัค์เคติ.

๕ โย หิ โกจิ ภิก์ขเว ภิก์ขุ วา ภิก์ขุนี วา สิก์ขํ ปัจ์จัก์ขาย หีนายาวัต์ตติ, ตัส์ส ทิฏ์เฐว ธัม์เม ปัญ์จ สหธัม์มิกา วาทานุปาตา คารัย์หํ ฐานํ อาคัจ์ฉัน์ติ. กตเม ปัญ์จ? สัท์ธาปิ นาม เต นาโหสิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, หิริปิ นาม เต นาโหสิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, โอต์ตัป์ปํปิ นาม เต นาโหสิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, วิริยํปิ นาม เต นาโหสิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, ปัญ์ญาปิ นาม เต นาโหสิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ. โย หิ โกจิ ภิก์ขเว ภิก์ขุ วา ภิก์ขุนี วา สิก์ขํ ปัจ์จัก์ขาย หีนายาวัต์ตติ, ตัส์ส ทิฏ์เฐว ธัม์เม อิเม ปัญ์จ สหธัม์มิกา วาทานุปาตา คารัย์หํ ฐานํ อาคัจ์ฉัน์ติ. โย หิ โกจิ ภิก์ขเว ภิก์ขุ วา ภิก์ขุนี วา สหาปิ ทุก์เขน สหาปิ โทมนัส์เสน อัส์สุมุโขปิ รุทมาโน ปริปุณ์ณํ

ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ จรติ, ตัส์ส ทิฏ์เฐว ธัม์เม ปญ์จ สหธัม์มิกา ปาสํสํ ฐานํ อาคัจ์ฉัน์ติ. กตเม ปญ์จ? สัท์ธาปิ นาม เต อโหสิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, หิรีปิ นาม เต อโหสิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, โอต์ตัป์ปํปิ นาม เต อโหสิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, วิริยํปิ นาม เต อโหสิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, ปญ์ญาปิ นาม เต อโหสิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ. โย หิ โกจิ ภิก์ขเว ภิก์ขุ วา ภิก์ขุนี วา สหาปิ ทุก์เขน สหาปิ โทมนัส์เสน อัส์สุมุโขปิ รุทมาโน ปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ จรติ, ตัส์ส ทิฏ์เฐว ธัม์เม อิเม ปญ์จ สหธัม์มิกา ปาสํสํ ฐานํ อาคัจ์ฉัน์ตีติ.

๖ น ตาว ภิก์ขเว อกุสลัส์ส สัม์มาปัต์ติ โหติ, ยาว สัท์ธา ปัจ์จุปัฏ์ฐิตา โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ; ยโต จ โข ภิก์ขเว สัท์ธา อัน์ตรหิตา โหติ อัส์สัท์ธิยํ ปริยุฏ์ฐาย ติฏ์ฐติ, อถ อกุสลัส์ส สมาปัต์ติ โหติ. น ตาว ภิก์ขเว อกุสลัส์ส สมาปัต์ติ โหติ, ยาว หิรี ปัจ์จุปัฏ์ฐิตา โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ; ยโต จ โข ภิก์ขเว หิรี อัน์ตรหิตา โหติ อหิริกํ ปริยุฏ์ฐาย ติฏ์ฐติ, อถ อกุสลัส์ส สมาปัต์ติ โหติ. น ตาว ภิก์ขเว อกุสลัส์ส สมาปัต์ติ โหติ, ยาว โอต์ตัป์ปํ ปัจ์จุปัฏ์ฐิตํ โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ; ยโต จ โข ภิก์ขเว โอต์ตัป์ปํ อัน์ตรหิตํ โหติ อโนต์ตัป์ปํ ปริยุฏ์ฐาย ติฏ์ฐติ, อถ อกุสลัส์ส สมาปัต์ติ โหติ. น ตาว ภิก์ขเว อกุสลัส์ส สมาปัต์ติ โหติ,

ยาว วิริยํ บัจ์จุบัฏ์ฐิตํ โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ; ยโต จ โข ภิก์ขเว วิริยํ อัน์ตรหิตํ โหติ โกสัช์ชํ ปริยุฏ์ฐาย ติฏ์ฐติ, อถ อกุสลัส์ส สมาบัต์ติ โหติ. ฯ ตาว ภิก์ขเว อกุสลัส์ส สมาบัต์ติ โหติ, ยาว บัญ์ญา บัจ์จุบัฏ์ฐิตา โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ; ยโต จ โข ภิก์ขเว บัญ์ญา อัน์ตรหิตา โหติ ทุบ์บัญ์ญา ปริยุฏ์ฐาย ติฏ์ฐติ, อถ อกุสลัส์ส สมาบัต์ติ โหตีติ.

๗ เยภุย์เยน ภิก์ขเว สัต์ตา กาเมสุ ลฬิตา, อสิตัพ์ยาภังคึ ภิก์ขเว กุลปุต์โต โอหาย อคารัส์มา อนคาริยํ บัพ์พชิโต โหติ, "สัท์โธ บัพ์พชิโต กุลปุต์โตติ อลํ วจนาย. ตํ กิส์ส เหตุ? ลัพ์ภา หิ ภิก์ขเว โยพ์พเนน กามา, เต จ โข ยาทิสา วา ตาทิสา วา; เย จ ภิก์ขเว หีนา กามา, เย จ มัช์ฌิมา กามา, เย จ ปณีตา กามา, สัพ์เพ "กามาเต์วว สังขํ คัจ์ฉัน์ติ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว ทหโร กุมาโร มัน์โท อุต์ตานเสย์ยโก ธาติยา ปมาทมัน์วาย กัฏ์ฐํ วา กถลํ วา มุเข อาหเรย์ย; ตเมนํ ธาตี สีฆํ สีฆํ มนสิกเรย์ย, สีฆํ สีฆํ มนสิกริต์วา สีฆํ สีฆํ อาหเรย์ย; โน เจ สัก์กุเณย์ย สีฆํ สีฆํ อาหริตุํ, วาเมน หัต์เถน สีฆํ ปริค์คเหต์วา ทัก์ขิเณน หัต์เถน วังกังคุลํ กริต์วา สโลหิตํปิ อาหเรย์ย. ตํ กิส์ส เหตุ? อัต์เถสา ภิก์ขเว กุมารัส์ส วิเหสา, เนสา นัต์ถีติ วทามิ; กรณียัญ์จ โข เอวํ ภิก์ขเว ธาติยา อัต์ถกามาย หิเตสินิยา อนุกัม์ปิกาย อนุกัม์ปํ อุปาทาย.

ยโต จ โข ภิก์ขเว โส กุมาโร วุฑ์โฒ โหติ อลํปัญ์โญ, อนเปก์ขา ปน ภิก์ขเว ธาตี ตัส์มึ กุมารัส์มึ โหติ "อัต์ตคุต์โตทานิ กุมาโร นาลํ ปมาทายาติ. เอวเมว โข ภิก์ขเว ยาวกีวัญ์จ ภิก์ขุโน สัท์ธาย อกตํ โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, หิริยา อกตํ โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, โอต์ตัป์เปน อกตํ โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, วิริเยน อกตํ โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, ปัญ์ญาย อกตํ โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ; อนุรัก์ขิตัพ์โพ ตาว เม โส ภิก์ขเว ภิก์ขุ โหติ ยโต จ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ สัท์ธาย กตํ โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, หิริยา กตํ โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, โอต์ตัป์เปน กตํ โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, วิริเยน กตํ โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, ปัญ์ญาย กตํ โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ; อนเปก์โข ปนาหํ ภิก์ขเว ตัส์มึ โหมิ "อัต์ตคุต์โตทานิ ภิก์ขเว ภิก์ขุ นาลํ ปมาทายาติ.

๘ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ จวติ นัป์ปติฏ์ฐาติ สัท์ธัม์เม. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อัส์สัท์โธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ จวติ นัป์ปติฏ์ฐาติ สัท์ธัม์เม, อหิริโก ภิก์ขเว ภิก์ขุ จวติ นัป์ปติฏ์ฐาติ สัท์ธัม์เม, อโนต์ตัป์ปี ภิก์ขเว ภิก์ขุ จวติ นัป์ปติฏ์ฐาติ สัท์ธัม์เม, กุสีโต ภิก์ขเว ภิก์ขุ จวติ นัป์ปติฏ์ฐาติ สัท์ธัม์เม, ทุป์ปัญ์โญ ภิก์ขเว ภิก์ขุ จวติ นัป์ปติฏ์ฐาติ สัท์ธัม์เม. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ

สมนฺนาคโต ภิกฺขุ จวติ นปฺปติฏฺฐาติ สทฺธมฺเม. ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ น จวติ ปติฏฺฐาติ สทฺธมฺเม. กตเมหิ ปญฺจหิ? สทฺโธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น จวติ ปติฏฺฐาติ สทฺธมฺเม, หิรีมา ภิกฺขเว ภิกฺขุ น จวติ ปติฏฺฐาติ สทฺธมฺเม, โอตฺตปฺปี ภิกฺขเว ภิกฺขุ น จวติ ปติฏฺฐาติ สทฺธมฺเม, อารทฺธวิริโย ภิกฺขเว ภิกฺขุ น จวติ ปติฏฺฐาติ สทฺธมฺเม, ปญฺญวา ภิกฺขเว ภิกฺขุ น จวติ ปติฏฺฐาติ สทฺธมฺเม. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ น จวติ ปติฏฺฐาติ สทฺธมฺเมติ.

๙ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อคารโว อปฺปติสฺโส จวติ นปฺปติฏฺฐาติ สทฺธมฺเม. กตเมหิ ปญฺจหิ? อสฺสทฺโธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อคารโว อปฺปติสฺโส จวติ นปฺปติฏฺฐาติ สทฺธมฺเม, อหิริโก ภิกฺขเว ภิกฺขุ อคารโว อปฺปติสฺโส จวติ นปฺปติฏฺฐาติ สทฺธมฺเม, อโนตฺตปฺปี ภิกฺขเว ภิกฺขุ อคารโว อปฺปติสฺโส จวติ นปฺปติฏฺฐาติ สทฺธมฺเม, กุสีโต ภิกฺขเว ภิกฺขุ อคารโว อปฺปติสฺโส จวติ นปฺปติฏฺฐาติ สทฺธมฺเม, ทุปฺปญฺโญ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อคารโว อปฺปติสฺโส จวติ นปฺปติฏฺฐาติ สทฺธมฺเม. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อคารโว อปฺปติสฺโส จวติ นปฺปติฏฺฐาติ สทฺธมฺเม. ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สคารโว

สั้บ์ปติส์โส น จวติ ปติฏ์ฐาติ สัท์ธัม์เม. กตเมหิ บั้ญ์จหิ? สัท์โธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สคารโว สั้บ์ปติส์โส น จวติ ปติฏ์ฐาติ สัท์ธัม์เม, หิรีมา ภิก์ขเว ภิก์ขุ สคารโว สั้บ์ปติส์โส น จวติ ปติฏ์ฐาติ สัท์ธัม์เม, โอต์ตั้บ์บี ภิก์ขเว ภิก์ขุ สคารโว สั้บ์ปติส์โส น จวติ ปติฏ์ฐาติ สัท์ธัม์เม, อารัท์ธวิริโย ภิก์ขเว ภิก์ขุ สคารโว สั้บ์ปติส์โส น จวติ ปติฏ์ฐาติ สัท์ธัม์เม, บั้ญ์ญวา ภิก์ขเว ภิก์ขุ สคารโว สั้บ์ปติส์โส น จวติ ปติฏ์ฐาติ สัท์ธัม์เม. อิเมหิ โข ภิก์ขเว บั้ญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ สคารโว สั้บ์ปติส์โส น จวติ ปติฏ์ฐาติ สัท์ธัม์เมติ.

๑๐ บั้ญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อคารโว อั้บ์ปติส์โส อภั์พ์โพ อิมัส์มิํ ธัม์มวินเย วุฑ์ฒิํ วิรูฬ์หิํ เวปุล์ลํ อาปั้ช์ชิตุํ. กตเมหิ บั้ญ์จหิ? อัส์สัท์โธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อคารโว อั้บ์ปติส์โส อภั์พ์โพ อิมัส์มิํ ธัม์มวินเย วุฑ์ฒิํ วิรูฬ์หิํ เวปุล์ลํ อาปั้ช์ชิตุํ, อหิริโก ภิก์ขเว ภิก์ขุ . . . อโนต์ตั้บ์บี ภิก์ขเว ภิก์ขุ . . . กุสีโต ภิก์ขเว ภิก์ขุ . . . ทุป์บั้ญ์โญ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อคารโว อั้บ์ปติส์โส อภั์พ์โพ อิมัส์มิํ ธัม์มวินเย วุฑ์ฒิํ วิรูฬ์หิํ เวปุล์ลํ อาปั้ช์ชิตุํ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว บั้ญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อคารโว อั้บ์ปติส์โส อภั์พ์โพ อิมัส์มิํ ธัม์มวินเย วุฑ์ฒิํ วิรูฬ์หิํ เวปุล์ลํ อาปั้ช์ชิตุํ. บั้ญ์จหิ ภิก์ขเว

ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สคารโว สปฺปติสฺโส ภพฺโพ อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรุฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิตุํ. กตเมหิ ปญฺจหิ? สทฺโธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สคารโว สปฺปติสฺโส ภพฺโพ อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรุฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิตุํ. หิรีมา ภิกฺขเว ภิกฺขุ . . . โอตฺตปฺปี ภิกฺขเว ภิกฺขุ . . . อารทฺธวิริโย ภิกฺขเว ภิกฺขุ . . . ปญฺญวา ภิกฺขเว ภิกฺขุ สคารโว สปฺปติสฺโส ภพฺโพ อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรุฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิตุํ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สคารโว สปฺปติสฺโส ภพฺโพ อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรุฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิตุนฺติ.

เสขพลวคฺโค ปฐโม.

ตสฺสุทฺทานํ

สงฺขิตฺตํ วิตฺถตํ ทุกฺขํ ภตํ สิกฺขาย ปญฺจมํ
สมาปตฺติ จ กาเมสุ จวนา เทฺว อคารวาติ.

๑๑ ปุพฺพาหํ ภิกฺขเว อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ อภิญฺญาโวสาน-ปารมิปฺปตฺโต ปฏิชานามิ. ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว ตถาคตสฺส ตถาคตพลานิ, เยหิ พเลหิ สมนฺนาคโต ตถาคโต อาสภณฺฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ. กตมานิ ปญฺจ? สทฺธาพลํ หิรีพลํ โอตฺตปฺปพลํ วิริยพลํ ปญฺญาพลํ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ปญฺจ ตถาคตสฺส ตถาคตพลานิ

เยหิ พเลหิ สมัน์นาคโต ตถาคโต อาสภัณ์ฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พ๎รห๎มจัก์กํ ปวัต์เตตีติ.

๑๒ ปัญ์จิมานิ ภิก์ขเว เสขพลานิ. กตมานิ ปัญ์จ? สัท์ธาพลํ หิรีพลํ โอต์ตัป์ปพลํ วิริยพลํ ปัญ์ญาพลํ. อิมานิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จ เสขพลานิ. อิเมสํ โข ภิก์ขเว ปัญ์จัน์นํ เสขพลานํ เอตํ อัค์คํ เอตํ สํคาหิกํ เอตํ สํฆาตนิยํ, ยทิทํ ปัญ์ญาพลํ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว กูฏาคารัส์ส เอตํ อัค์คํ เอตํ สํคาหิกํ เอตํ สํฆาตนิยํ, ยทิทํ กูฏํ; เอวเมว โข ภิก์ขเว อิเมสํ ปัญ์จัน์นํ เสขพลานํ เอตํ อัค์คํ เอตํ สํคาหิกํ เอตํ สํฆาตนิยํ, ยทิทํ ปัญ์ญาพลํ. ตัส์มา ติห ภิก์ขเว เอวํ สิก์ขิตัพ์พํ "สัท์ธาพเลน สมัน์นาคตา ภวิส์สาม เสขพเลน, หิรีพเลน ... โอต์ตัป์ปพเลน ... วิริยพเลน ... ปัญ์ญาพเลน สมัน์นาคตา ภวิส์สาม เสขพเลนาติ." เอวํ หิ โว ภิก์ขเว สิก์ขิตัพ์พัน์ติ.

๑๓ ปัญ์จิมานิ ภิก์ขเว พลานิ. กตมานิ ปัญ์จ? สัท์ธาพลํ วิริยพลํ สติพลํ สมาธิพลํ ปัญ์ญาพลํ. อิมานิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จ พลานีติ.

๑๔ ปัญ์จิมานิ ภิก์ขเว พลานิ. กตมานิ ปัญ์จ? สัท์ธาพลํ วิริยพลํ สติพลํ สมาธิพลํ ปัญ์ญาพลํ. กตมัญ์จ ภิก์ขเว สัท์ธาพลํ? อิธ ภิก์ขเว อริยสาวโก สัท์โธ โหติ, สัท์ทหติ ตถาคตัส์ส โพธึ "อิติปิ โส ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน

สุคโต โลกวิทู อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควาติ. อิทํ วุจ์จติ ภิก์ขเว สัท์ธาพลํ. กตมัญ์จ ภิก์ขเว วิริยพลํ? อิธ ภิก์ขเว อริยสาวโก อารัท์ธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธัม์มานํ ปหานาย กุสลานํ ธัม์มานํ อุปสัม์ปทาย ถามวา ทัฬ์หปรัก์กโม อนิก์ขิต์ตธุโร กุสเลสุ ธัม์เมสุ. อิทํ วุจ์จติ ภิก์ขเว วิริยพลํ. กตมัญ์จ ภิก์ขเว สติพลํ. อิธ ภิก์ขเว อริยสาวโก สติมา โหติ ปรเมน สติเนปัก์เกน สมัน์นาคโต จิรกตํปิ จิรภาสิตํปิ สริตา อนุส์สริตา. อิทํ วุจ์จติ ภิก์ขเว สติพลํ. กตมัญ์จ ภิก์ขเว สมาธิพลํ? อิธ ภิก์ขเว อริยสาวโก วิวิจ์เจว กาเมหิ วิวิจ์จ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ สวิตัก์กํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; วิตัก์กวิจารานํ วูปสมา อัช์ฌัต์ตํ สัม์ปสาทนํ เจตโส เอโกทิภาวํ อวิตัก์กํ อวิจารํ สมาธิชํ ปีติสุขํ ทุติยํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; ปีติยา จ วิราคา อุเปก์ขโก จ วิหรติ สโต จ สัม์ปชาโน สุขัญ์จ กาเยน ปฏิสํเวเทติ, ยัน์ตํ อริยา อาจิก์ขัน์ติ อุเปก์ขโก สติมา สุขวิหารีติ, ตติยํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; สุขัส์ส จ ปหานา ทุก์ขัส์ส จ ปหานา ปุพ์เพว โสมนัส์สโทมนัส์สานํ อัต์ถังคมา อทุก์ขมสุขํ อุเปก์ขาสติปาริสุท์ธึ จตุต์ถํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. อิทํ วุจ์จติ ภิก์ขเว สมาธิพลํ. กตมัญ์จ ภิก์ขเว ปัญ์ญาพลํ? อิธ ภิก์ขเว อริยสาวโก ปัญ์ญวา โหติ อุทยัต์ถคามินิยา ปัญ์ญาย สมัน์นาคโต อริยาย

นิพ์เพธิกาย สัม์มาทุก์ขัก์ขยคามินิยา; อิทํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ปัญ์ญาพลํ. อิมานิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จ พลานีติ.

๑๕ ปัญ์จิมานิ ภิก์ขเว พลานิ. กตมานิ ปัญ์จ? สัท์ธาพลํ วิริยพลํ สติพลํ สมาธิพลํ ปัญ์ญาพลํ. กัต์ถ จ ภิก์ขเว สัท์ธาพลํ ทัฏ์ฐัพ์พํ? จตูสุ โสตาปัต์ติยังเคสุ; เอต์ถ สัท์ธาพลํ ทัฏ์ฐัพ์พํ. กัต์ถ จ ภิก์ขเว วิริยพลํ ทัฏ์ฐัพ์พํ? จตูสุ สัม์มัป์ปธาเนสุ; เอต์ถ วิริยพลํ ทัฏ์ฐัพ์พํ. กัต์ถ จ ภิก์ขเว สติพลํ ทัฏ์ฐัพ์พํ? จตูสุ สติปัฏ์ฐาเนสุ; เอต์ถ สติพลํ ทัฏ์ฐัพ์พํ. กัต์ถ จ ภิก์ขเว สมาธิพลํ ทัฏ์ฐัพ์พํ? จตูสุ ฌาเนสุ; เอต์ถ สมาธิพลํ ทัฏ์ฐัพ์พํ. กัต์ถ จ ภิก์ขเว ปัญ์ญาพลํ ทัฏ์ฐัพ์พํ? จตูสุ อริยสัจ์เจสุ; เอต์ถ ปัญ์ญาพลํ ทัฏ์ฐัพ์พํ. อิมานิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จ พลานีติ.

๑๖ ปัญ์จิมานิ ภิก์ขเว พลานิ. กตมานิ ปัญ์จ? สัท์ธาพลํ วิริยพลํ สติพลํ สมาธิพลํ ปัญ์ญาพลํ. อิมานิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จ พลานิ. อิเมสํ โข ภิก์ขเว ปัญ์จัน์นํ พลานํ เอตํ อัค์คํ เอตํ สํคาหิกํ เอตํ สํฆาตนิยํ, ยทิทํ ปัญ์ญาพลํ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว กูฏาคารัส์ส เอตํ อัค์คํ เอตํ สํคาหิกํ เอตํ สํฆาตนิยํ, ยทิทํ กูฏํ; เอวเมว โข ภิก์ขเว อิเมสํ ปัญ์จัน์นํ พลานํ เอตํ อัค์คํ เอตํ สํคาหิกํ เอตํ สํฆาตนิยํ. ยทิทํ ปัญ์ญาพลัน์ติ.

๑๗ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อัต์ตหิตาย

ปฏิปัน์โน โหติ โน ปรหิตาย กตเมหิ ปัญ์จหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัต์ตนา สีลสัม์ปัน์โน โหติ โน ปรํ สีลสัม์ปทาย สมาทเปติ, อัต์ตนา สมาธิสัม์ปัน์โน โหติ โน ปรํ สมาธิสัม์ปทาย สมาทเปติ, อัต์ตนา ปัญ์ญาสัม์ปัน์โน โหติ โน ปรํ ปัญ์ญาสัม์ปทาย สมาทเปติ, อัต์ตนา วิมุต์ติสัม์ปัน์โน โหติ โน ปรํ วิมุต์ติสัม์ปทาย สมาทเปติ, อัต์ตนา วิมุต์ติญาณทัส์สนสัม์ปัน์โน โหติ โน ปรํ วิมุต์ติญาณทัส์สนสัม์ปทาย สมาทเปติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อัต์ตหิตาย ปฏิปัน์โน โหติ โน ปรหิตายาติ.

๑๘ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ปรหิตาย ปฏิปัน์โน โหติ โน อัต์ตหิตาย. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัต์ตนา น สีลสัม์ปัน์โน โหติ ปรํ สีลสัม์ปทาย สมาทเปติ, อัต์ตนา น สมาธิสัม์ปัน์โน โหติ ปรํ สมาธิสัม์ปทาย สมาทเปติ, อัต์ตนา น ปัญ์ญาสัม์ปัน์โน โหติ ปรํ ปัญ์ญาสัม์ปทาย สมาทเปติ, อัต์ตนา น วิมุต์ติสัม์ปัน์โน โหติ ปรํ วิมุต์ติสัม์ปทาย สมาทเปติ, อัต์ตนา น วิมุต์ติญาณทัส์สนสัม์ปัน์โน โหติ ปรํ วิมุต์ติญาณทัส์สนสัม์ปทาย สมาทเปติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ปรหิตาย ปฏิปัน์โน โหติ โน อัต์ตหิตายาติ.

๑๙ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ เนว อัต์ตหิตาย ปฏิปัน์โน โหติ โน ปรหิตาย. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัต์ตนา น สีลสัม์ปัน์โน โหติ โน ปรํ

สีลสัม์ปทาย สมาทเปติ, อัต์ตนา น สมาธิสัม์ปัน์โน โหติ โน ปรํ สมาธิสัม์ปทาย สมาทเปติ, อัต์ตนา น ปัญ์ญาสัม์ปัน์โน โหติ โน ปรํ ปัญ์ญาสัม์ปทาย สมาทเปติ, อัต์ตนา น วิมุต์ติสัม์ปัน์โน โหติ โน ปรํ วิมุต์ติสัม์ปทาย สมาทเปติ, อัต์ตนา น วิมุต์ติญาณทัส์สนสัม์ปัน์โน โหติ โน ปรํ วิมุต์ติญาณทัส์สนสัม์ปทาย สมาทเปติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ เนว อัต์ตหิตาย ปฏิปัน์โน โหติ โน ปรหิตายาติ.

๒๐ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อัต์ตหิตาย จ ปฏิปัน์โน โหติ ปรหิตาย จ. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัต์ตนา จ สีลสัม์ปัน์โน โหติ ปรัญ์จ สีลสัม์ปทาย สมาทเปติ, อัต์ตนา จ สมาธิสัม์ปัน์โน โหติ ปรัญ์จ สมาธิสัม์ปทาย สมาทเปติ, อัต์ตนา จ ปัญ์ญาสัม์ปัน์โน โหติ ปรัญ์จ ปัญ์ญาสัม์ปทาย สมาทเปติ, อัต์ตนา จ วิมุต์ติสัม์ปัน์โน โหติ ปรัญ์จ วิมุต์ติสัม์ปทาย สมาทเปติ, อัต์ตนา จ วิมุต์ติญาณทัส์สนสัม์ปัน์โน โหติ ปรัญ์จ วิมุต์ติญาณทัส์สนสัม์ปทาย สมาทเปติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อัต์ตหิตาย จ ปฏิปัน์โน โหติ ปรหิตาย จาติ.

พลวัค์โค ทุติโย.

ตสฺสุทฺทานํ.

อนนุสฺสุตกฏฺฐญฺจ สํขิตฺตํ วิตฺถเตน จ
ทฏฺฐิพฺพณฺจ ปุนกูฏํ จตฺตาโรปิ หิเต จาติ.

๒๑ โส วต ภิกฺขเว ภิกฺขุ อคารโว อปฺปติสฺโส อสภาควุตฺติโก สพฺรหฺมจารีสุ อาภิสมาจาริกํ ธมฺมํ ปริปูเรสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ, อาภิสมาจาริกํ ธมฺมํ อปริปูเรตฺวา เสขํ ธมฺมํ ปริปูเรสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ, เสขํ ธมฺมํ อปริปูเรตฺวา สีลานิ ปริปูเรสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ, สีลานิ อปริปูเรตฺวา สมฺมาทิฏฺฐึ ปริปูเรสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ, สมฺมาทิฏฺฐึ อปริปูเรตฺวา สมฺมาสมาธึ ปริปูเรสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. โส วต ภิกฺขเว ภิกฺขุ สคารโว สปฺปติสฺโส สภาควุตฺติโก สพฺรหฺมจารีสุ อาภิสมาจาริกํ ธมฺมํ ปริปูเรสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ, อาภิสมาจาริกํ ธมฺมํ ปริปูเรตฺวา เสขํ ธมฺมํ ปริปูเรสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ, เสขํ ธมฺมํ ปริปูเรตฺวา สีลานิ ปริปูเรสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ, สีลานิ ปริปูเรตฺวา สมฺมาทิฏฺฐึ ปริปูเรสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ, สมฺมาทิฏฺฐึ ปริปูเรตฺวา สมฺมาสมาธึ ปริปูเรสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชตีติ.

๒๒ โส วต ภิกฺขเว ภิกฺขุ อคารโว อปฺปติสฺโส อสภาควุตฺติโก สพฺรหฺมจารีสุ อาภิสมาจาริกํ ธมฺมํ ปริปูเรสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ, อาภิสมาจาริกํ ธมฺมํ อปริปูเรตฺวา เสขํ ธมฺมํ ปริปูเรสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ, เสขํ ธมฺมํ อปริปูเรตฺวา สีลกฺขนฺธํ ปริปูเรสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ, สีลกฺขนฺธํ

อปริปูเรต์วา สมาธิก์ขัน์ธํ ปริปูเรส์สตีติ เนตํ ฐานํ วิช์ชติ, สมาธิก์ขัน์ธํ อปริปูเรต์วา ปัญ์ญาก์ขัน์ธํ ปริปูเรส์สตีติ เนตํ ฐานํ วิช์ชติ. โส วต ภิก์ขเว ภิก์ขุ สคารโว สัป์ปติส์โส สภาควุต์ติโก สพ์รห์มจารีสุ อาภิสมาจาริกํ ธัม์มํ ปริปูเรส์สตีติ ฐานเมตํ วิช์ชติ, อาภิสมาจาริกํ ธัม์มํ ปริปูเรต์วา เสขํ ธัม์มํ ปริปูเรส์สตีติ ฐานเมตํ วิช์ชติ, เสขํ ธัม์มํ ปริปูเรต์วา สีลัก์ขัน์ธํ ปริปูเรส์สตีติ ฐานเมตํ วิช์ชติ, สีลัก์ขัน์ธํ ปริปูเรต์วา สมาธิก์ขัน์ธํ ปริปูเรส์สตีติ ฐานเมตํ วิช์ชติ, สมาธิก์ขัน์ธํ ปริปูเรต์วา ปัญ์ญาก์ขัน์ธํ ปริปูเรส์สตีติ ฐานเมตํ วิช์ชตีติ.

๒๓ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว ชาตรูปัส์ส อุปัก์กิเลสา, เยหิ อุปัก์กิเลเสหิ อุปัก์กิลิฏ์ฐํ ชาตรูปํ น เจว มุทุ โหติ น จ กัม์มนิยํ น จ ปภัส์สรํ ปภิคุ จ น จ สัม์มาอุเปติ กัม์มาย. กตเม ปัญ์จ? อโย โลหํ ติปุ สีสํ สัช์ฌํ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ ชาตรูปัส์ส อุปัก์กิเลสา, เยหิ อุปัก์กิเลเสหิ อุปัก์กิลิฏ์ฐํ ชาตรูปํ น เจว มุทุ โหติ น จ กัม์มนิยํ น จ ปภัส์สรํ ปภิคุ จ น จ สัม์มาอุเปติ กัม์มาย. ยโต จ โข ภิก์ขเว ชาตรูปํ อิเมหิ ปัญ์จหิ อุปัก์กิเลเสหิ วิมุต์ตํ โหติ, ตํ โหติ ชาตรูปํ มุทุ จ กัม์มนิยํ จ ปภัส์สรํ จ น จ ปภิคุ สัม์มาอุเปติ กัม์มาย; ยัส์สกัส์สจิ ปิลัน์ธนวิกติยา อากัข์ขติ, ยทิ มุท์ทิกาย, ยทิ

กุณ์ฑลาย, ยทิ คีเวย์ยเกน, ยทิ สุวัณ์ณมาลาย, ตัญ์จัส์ส อัต์ถํ อนุโภติ. เอวเมว โข ภิก์ขเว ปัญ์จิเม จิต์ตัส์ส อุปัก์กิเลสา, เยหิ อุปัก์กิเลเสหิ อุปัก์กิลิฏ์ฐํ จิต์ตํ น เจว มุทุ โหติ น จ กัม์มนิยํ น จ ปภัส์สรํ ปภํคุ จ น จ สัม์มาสมาธิยติ อาสวานํ ขยาย. กตเม ปัญ์จ? กามัจ์ฉัน์โท พ์ยาปาโท ถีนมิท์ธํ อุท์ธัจ์จกุก์กุจ์จํ วิจิกิจ์ฉา. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ จิต์ตัส์ส อุปัก์กิเลสา, เยหิ อุปัก์กิเลเสหิ อุปัก์กิลิฏ์ฐํ จิต์ตํ น เจว มุทุ โหติ น จ กัม์มนิยํ น จ ปภัส์สรํ ปภํคุ จ น จ สัม์มาสมาธิยติ อาสวานํ ขยาย. ยโต จ โข ภิก์ขเว จิต์ตํ อิเมหิ ปัญ์จหิ อุปัก์กิเลเสหิ วิมุต์ตํ โหติ, ตํ โหติ จิต์ตํ มุทุ จ กัม์มนิยํ จ ปภัส์สรํ จ น จ ปภํคุ สัม์มาสมาธิยติ อาสวานํ ขยาย; ยัส์ส ยัส์ส จ อภิญ์ญาสัจ์ฉิกรณียัส์ส ธัม์มัส์ส จิต์ตํ อภินิน์นาเมติ อภิญ์ญาสัจ์ฉิกิริยาย, ตัต์ร ตัต์รว สัก์ขิภัพ์พตํ ปาปุณาติ สติ สติ อายตเน. โส สเจ อากํขติ "อเนกวิหิตํ อิท์ธิวิธํ ปัจ์จนุภเวย์ยํ: เอโกปิ หุต์วา พหุธา อัส์สํ, พหุธาปิ หุต์วา เอโก อัส์สํ, อาวิภาวํ ติโรภาวํ ติโรกุฑ์ฑํ ติโรปาการํ ติโรปัพ์พตํ อสัช์ชมาโน คัจ์เฉย์ยํ เสย์ยถาปิ อากาเส, ปถวิยาปิ อุม์มุช์ชนิมุช์ชํ กเรย์ยํ เสย์ยถาปิ อุทเก, อุทเกปิ อภิช์ชมาโน คัจ์เฉย์ยํ เสย์ยถาปิ ปถวิยา, อากาเสปิ ปัล์ลังเกน กเมย์ยํ เสย์ยถาปิ ปัก์ขี สกุโณ, อิเมปิ จัน์ทิมสุริเย

เอวํมหิท์ธิเก เอวํมหานุภาเว ปาณินา ปรามเสย์ยํ ปริมัช์เชย์ยํ, ยาวพ์รห์มโลกาปิ กาเยน วสํ วัต์เตย์ยัน์ติ, ตัต์ร ตัต์รว สัก์ขิภัพ์พตํ ปาปุณาติ สติ สติ อายตเน; โส สเจ อากํขติ “ทิพ์พาย โสตธาตุยา วิสุท์ธาย อติก์กัน์ตมานุสิกาย อุโภ สัท์เท สุเณย์ยํ. ทิพ์เพ จ มานุเส จ เย ทูเร สัน์ติเก จาติ, ตัต์ร ตัต์รว สัก์ขิภัพ์พตํ ปาปุณาติ สติ สติ อายตเน; โส สเจ อากํขติ “ปรสัต์ตานํ ปรปุค์คลานํ เจตสา เจโต ปริจ์จ ปชาเนย์ย: สราคํ วา จิต์ตํ “สราคํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, วีตราคํ วา จิต์ตํ “วีตราคํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, สโทสํ วา จิต์ตํ “สโทสํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, วีตโทสํ วา จิต์ตํ “วีตโทสํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, สโมหํ วา จิต์ตํ “สโมหํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, วีตโมหํ วา จิต์ตํ “วีตโมหํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, สํขิต์ตํ วา จิต์ตํ “สํขิต์ตํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, วิก์ขิต์ตํ วา จิต์ตํ “วิก์ขิต์ตํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, มหัค์คตํ วา จิต์ตํ “มหัค์คตํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, อมหัค์คตํ วา จิต์ตํ “อมหัค์คตํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, สอุต์ตรํ วา จิต์ตํ “สอุต์ตรํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, อนุต์ตรํ วา จิต์ตํ “อนุต์ตรํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, สมาหิตํ วา จิต์ตํ “สมาหิตํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, อสมาหิตํ วา จิต์ตํ “อสมาหิตํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, วิมุต์ตํ วา จิต์ตํ “วิมุต์ตํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยํ, อวิมุต์ตํ วา จิต์ตํ “อวิมุต์ตํ จิต์ตัน์ติ ปชาเนย์ยัน์ติ, ตัต์ร ตัต์รว

สัก์ขิภัพ์พตํ ปาปุณาติ สติ สติ อายตเน; โส สเจ อากํขติ "อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สเรย์ยํ, เสย์ยถีทํ, เอกํปิ ชาตึ เท์วปิ ชาติโย ติส์โสปิ ชาติโย จตัส์โสปิ ชาติโย ปัญ์จปิ ชาติโย ทสปิ ชาติโย วีสํปิ ชาติโย ตึสํปิ ชาติโย จัต์ตาฬีสํปิ ชาติโย ปัญ์ญาสํปิ ชาติโย, ชาติสตํปิ ชาติสหัส์สํปิ ชาติสตสหัส์สํปิ, อเนเกปิ สํวัฏ์ฏกัป์เป, อเนเกปิ วิวัฏ์ฏกัป์เป, อเนเกปิ สํวัฏ์ฏวิวัฏ์ฏกัป์เป "อมุต์ราสึ เอวํนาโม เอวํโคต์โต เอวํวัณ์โณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุก์ขปฏิสํเวที เอวมายุปริยัน์โต, โส ตโต จุโต อมุต์ร อุทปาทึ, ตัต์ราปาสึ เอวํนาโม เอวํโคต์โต เอวํวัณ์โณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุก์ขปฏิสํเวที เอวมายุปริยัน์โต, โส ตโต จุโต อิธุปปัน์โนติ, อิติ สาการํ สอุท์เทสํ อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สเรย์ยัน์ติ, ตัต์ร ตัต์เรว สัก์ขิภัพ์พตํ ปาปุณาติ สติ สติ อายตเน; โส สเจ อากํขติ "ทิพ์เพน จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน สัต์เต ปัส์เสย์ยํ จวมาเน อุปปัช์ชมาเน หีเน ปณีเต สุวัณ์เณ ทุพ์พัณ์เณ สุคเต ทุค์คเต ยถากัม์มุปเค สัต์เต ปชาเนย์ยํ "อิเม วต โภน์โต สัต์ตา กายทุจ์จริเตน สมัน์นาคตา วจีทุจ์จริเตน สมัน์นาคตา มโนทุจ์จริเตน สมัน์นาคตา อริยานํ อุปวาทกา มิจ์ฉาทิฏ์ฐิกา มิจ์ฉาทิฏ์ฐิกัม์มสมาทานา, เต กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัน์นา; อิเม วา ปน โภน์โต สัต์ตา กายสุจริเตน สมัน์นาคตา

วจีสุจริเตน สมันนาคตา มโนสุจริเตน สมันนาคตา อริยานํ อนุปวาทกา สัมมาทิฏฐิกา สัมมาทิฏฐิกัมมสมาทานา, เต กายัสส เภทา ปรัมมรณา สุคตึ สัคคํ โลกํ อุปปันนาติ, อิติ ทิพเพน จักขุนา วิสุทเธน อติกกันตมานุสเกน สัตเต ปัสเสยยํ จวมาเน อุปปัชชมาเน หีเน ปณีเต สุวัณเณ ทุพพัณเณ สุคเต ทุคคเต ยถากัมมุปเค สัตเต ปชาเนยยันติ, ตัตร ตัตเรว สักขิภัพพตํ ปาปุณาติ สติ สติ อายตเน; โส สเจ อากังขติ "อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตตึ ปัญญาวิมุตตึ, ทิฏเฐว ธัมเม สยํ อภิญญา สัจฉิกัตวา อุปสัมปัชช วิหเรยยันติ, ตัตร ตัตเรว สักขิภัพพตํ ปาปุณาติ สติ สติ อายตเนติ.

๒๔ ทุสสีลัสส ภิกขเว สีลวิปันนัสส หตุปนิโส โหติ สัมมาสมาธิ, สัมมาสมาธิมหิ อสติ สัมมาสมาธิวิปันนัสส หตุปนิสํ โหติ ยถาภูตญาณทัสสนํ, ยถาภูตญาณทัสสเน อสติ ยถาภูตญาณทัสสน-วิปันนัสส หตุปนิโส โหติ นิพพิทาวิราโค, นิพพิทาวิราเค อสติ นิพพิทาวิราควิปันนัสส หตุปนิสํ โหติ วิมุตติญาณทัสสนํ; เสยยถาปิ ภิกขเว รุกโข สาขาปลาสวิปันโน ตัสส ปปปฏิกาปิ น ปาริปูรึ คัจฉติ, ตโจปิ น ปาริปูรึ คัจฉติ, เผคคุปิ น ปาริปูรึ คัจฉติ, สาโรปิ น ปาริปูรึ คัจฉติ; เอวเมว โข ภิกขเว ทุสสีลัสส สีลวิปันนัสส หตุปนิโส โหติ สัมมาสมาธิ, สัมมาสมาธิมหิ อสติ สัมมาสมาธิวิปันนัสส หตุปนิสํ โหติ

ยถาภูตญาณทสฺสนํ, ยถาภูตญาณทสฺสเน อสติ ยถาภูตญาณทสฺสน-วิปนฺนสฺส หตุปนิโส โหติ นิพฺพิทาวิราโค, นิพฺพิทาวิราเค อสติ นิพฺพิทาวิราควิปนฺนสฺส หตุปนิสํ โหติ วิมุตฺติญาณทสฺสนํ. สีลวโต ภิกฺขเว สีลสมฺปนฺนสฺส อุปนิสฺสยสมฺปนฺโน โหติ สมฺมาสมาธิ, สมฺมาสมาธิมฺหิ สติ สมฺมาสมาธิสมฺปนฺนสฺส อุปนิสฺสยสมฺปนฺนํ โหติ ยถาภูตญาณทสฺสนํ, ยถาภูตญาณทสฺสเน สติ ยถาภูตญาณทสฺสนสมฺปนฺนสฺส อุปนิสฺสยสมฺปนฺโน โหติ นิพฺพิทาวิราโค, นิพฺพิทาวิราเค สติ นิพฺพิทาวิราคสมฺปนฺนสฺส อุปนิสฺสยสมฺปนฺนํ โหติ วิมุตฺติญาณทสฺสนํ: เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว รุกฺโข สาขาปลาสสมฺปนฺโน, ตสฺส ปปฺปฏิกาปิ ปาริปูรึ คจฺฉติ, ตโจปิ ปาริปูรึ คจฺฉติ, เผคฺคุปิ ปาริปูรึ คจฺฉติ, สาโรปิ ปาริปูรึ คจฺฉติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว สีลวโต สีลสมฺปนฺนสฺส อุปนิสฺสยสมฺปนฺโน โหติ สมฺมาสมาธิ, สมฺมาสมาธิมฺหิ สติ สมฺมาสมาธิสมฺปนฺนสฺส อุปนิสฺสยสมฺปนฺนํ โหติ ยถาภูตญาณทสฺสนํ, ยถาภูตญาณทสฺสเน สติ ยถาภูตญาณทสฺสน-สมฺปนฺนสฺส อุปนิสฺสยสมฺปนฺโน โหติ นิพฺพิทาวิราโค, นิพฺพิทาวิราเค สติ นิพฺพิทาวิราคสมฺปนฺนสฺส อุปนิสฺสยสมฺปนฺนํ โหติ วิมุตฺติญาณทสฺสนนฺติ.

๒๕ ปญฺจหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ อนุคฺคหิตา สมฺมาทิฏฺฐิ เจโตวิมุตฺติผลา จ โหติ เจโตวิมุตฺติผลานิสํสา จ, ปญฺญาวิมุตฺติผลา จ

โหติ ปัญญาวิมุตติผลานิสํสา จ. กตเมหิ ปัญจหิ? อิธ ภิกขเว สัมมาทิฏฐิ สีลานุคคหิตา จ โหติ, สุตานุคคหิตา จ โหติ, สากัจฉานุคคหิตา จ โหติ, สมถานุคคหิตา จ โหติ, วิปัสสนานุคคหิตา จ โหติ. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ อังเคหิ อนุคคหิตา สัมมาทิฏฐิ เจโตวิมุตติผลา จ โหติ เจโตวิมุตติผลานิสํสา จ, ปัญญาวิมุตติผลา จ โหติ ปัญญาวิมุตติผลานิสํสา จาติ.

๒๖ ปัญจิมานิ ภิกขเว วิมุตตายตนานิ, ยัตถ ภิกขุโน อัปปมัตตัสส อาตาปิโน ปหิตัตตัสส วิหรโต อวิมุตตํ วา จิตตํ วิมุจจติ, อปริกขีณา วา อาสวา ปริกขยํ คัจฉันติ, อนนุปปัตตํ วา อนุตตรํ โยคักเขมํ อนุปาปุณาติ. กตมานิ ปัญจ? อิธ ภิกขเว ภิกขุโน สัตถา ธัมมํ เทเสติ อัญญตโร วา ครุฏฐานิโย สพรหมจารี, ยถา ยถา ภิกขเว ตัสส ภิกขุโน สัตถา ธัมมํ เทเสติ อัญญตโร วา ครุฏฐานิโย สพรหมจารี, ตถา ตถา โส ตัสมึ ธัมเม อัตถปฏิสํเวที จ โหติ ธัมมปฏิสํเวที จ, ตัสส อัตถปฏิสํเวทิโน ธัมมปฏิสํเวทิโน ปามุชชํ ชายติ, ปมุทิตัสส ปีติ ชายติ, ปีติมนัสส กาโย ปัสสัมภติ, ปัสสัทธกาโย สุขํ เวเทติ, สุขิโน จิตตํ สมาธิยติ: อิทํ ภิกขเว ปฐมํ วิมุตตายตนํ, ยัตถ ภิกขุโน อัปปมัตตัสส อาตาปิโน ปหิตัตตัสส วิหรโต อวิมุตตํ วา จิตตํ วิมุจจติ, อปริกขีณา วา อาสวา ปริกขยํ คัจฉันติ, อนนุปปัตตํ วา อนุตตรํ โยคักเขมํ อนุปาปุณาติ. ปุน จปรํ

ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เนว โข สตฺถา ธมฺมํ เทเสติ อญฺญตโร วา ครุฏฺฐานิโย สพฺรหฺมจารี, อปิจ โข ยถาสุตํ ยถาปริยตฺตํ ธมฺมํ วิตฺถาเรน ปเรสํ เทเสติ, ยถา ยถา ภิกฺขเว ภิกฺขุ ยถาสุตํ ยถาปริยตฺตํ ธมฺมํ วิตฺถาเรน ปเรสํ เทเสติ, ตถา ตถา โส ตสฺมึ ธมฺเม อตฺถปฏิสํเวที จ โหติ ธมฺมปฏิสํเวที จ, ตสฺส อตฺถปฏิสํเวทิโน ธมฺมปฏิสํเวทิโน ปาโมชฺชํ ชายติ, ปมุทิตสฺส ปีติ ชายติ, ปีติมนสฺส กาโย ปสฺสมฺภติ, ปสฺสทฺธกาโย สุขํ เวเทติ, สุขิโน จิตฺตํ สมาธิยติ: อิทํ ภิกฺขเว ทุติยํ วิมุตฺตายตนํ, ยตฺถ ภิกฺขุโน อปฺปมตฺตสฺส ฯเปฯ โยคกฺเขมํ อนุปาปุณาติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เนว โข สตฺถา ธมฺมํ เทเสติ อญฺญตโร วา ครุฏฺฐานิโย สพฺรหฺมจารี, นปิ ยถาสุตํ ยถาปริยตฺตํ ธมฺมํ วิตฺถาเรน ปเรสํ เทเสติ, อปิจ โข ยถาสุตํ ยถาปริยตฺตํ ธมฺมํ วิตฺถาเรน สชฺฌายํ กโรติ, ยถา ยถา ภิกฺขเว ภิกฺขุ ยถาสุตํ ยถาปริยตฺตํ ธมฺมํ วิตฺถาเรน สชฺฌายํ กโรติ, ตถา ตถา โส ตสฺมึ ธมฺเม อตฺถปฏิสํเวที จ โหติ ธมฺมปฏิสํเวที จ, ตสฺส อตฺถปฏิสํเวทิโน ธมฺมปฏิสํเวทิโน ปาโมชฺชํ ชายติ, ปมุทิตสฺส ปีติ ชายติ, ปีติมนสฺส กาโย ปสฺสมฺภติ, ปสฺสทฺธกาโย สุขํ เวเทติ, สุขิโน จิตฺตํ สมาธิยติ: อิทํ ภิกฺขเว ตติยํ วิมุตฺตายตนํ, ยตฺถ ภิกฺขุโน อปฺปมตฺตสฺส อาตาปิโน ฯเปฯ โยคกฺเขมํ อนุปาปุณาติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เนว โข สตฺถา ธมฺมํ

เทเสติ อัญญตโร วา ครุฏฐานิโย สพรหมจารี, นปิ ยถาสุตํ ยถาปริยัตตํ ธัมมํ วิตถาเรน ปเรสํ เทเสติ, นปิ ยถาสุตํ ยถาปริยัตตํ ธัมมํ วิตถาเรน สัชฌายํ กโรติ, อปิจ โข ยถาสุตํ ยถาปริยัตตํ ธัมมํ เจตสา อนุวิตักเกติ อนุวิจาเรติ มนสานุเปกขติ, ยถา ยถา ภิกขเว ภิกขุ ยถาสุตํ ยถาปริยัตตํ ธัมมํ เจตสา อนุวิตักเกติ อนุวิจาเรติ มนสานุเปกขติ, ตถา ตถา โส ตัสมึ ธัมเม อัตถปฏิสํเวที จ โหติ ธัมมปฏิสํเวที จ, ตัสส อัตถปฏิสํเวทิโน ธัมมปฏิสํเวทิโน ปามุชชํ ชายติ, ปมุทิตัสส ปีติ ชายติ, ปีติมนัสส กาโย ปัสสัมภติ, ปัสสัทธกาโย สุขํ เวเทติ, สุขิโน จิตตํ สมาธิยติ: อิทํ ภิกขเว จตุตถํ วิมุตตายตนํ, ยัตถ ภิกขุโน อัปปมัตตัสส ฯเปฯ โยคักเขมํ อนุปาปุณาติ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุโน นเหว โข สัตถา ธัมมํ เทเสติ อัญญตโร วา ครุฏฐานิโย สพรหมจารี, นปิ ยถาสุตํ ยถาปริยัตตํ ธัมมํ วิตถาเรน ปเรสํ เทเสติ, นปิ ยถาสุตํ ยถาปริยัตตํ ธัมมํ วิตถาเรน สัชฌายํ กโรติ, นปิ ยถาสุตํ ยถาปริยัตตํ ธัมมํ เจตสา อนุวิตักเกติ อนุวิจาเรติ มนสานุเปกขติ, อปิจ ขวัสส อัญญตรํ สมาธินิมิตตํ สุคคหิตํ โหติ สุมนสิกตํ สูปธาริตํ สุปปฏิวิทธํ ปัญญาย, ยถา ยถา ภิกขเว ภิกขุโน อัญญตรํ สมาธินิมิตตํ สุคคหิตํ โหติ สุมนสิกตํ สูปธาริตํ

สุปฺปฏิวิทฺธํ ปญฺญาย, ตถา ตถา โส ตสฺมึ ธมฺเม อตฺถปฏิสํเวที จ โหติ ธมฺมปฏิสํเวที จ, ตสฺส อตฺถปฏิสํเวทิโน ธมฺมปฏิสํเวทิโน ปามุชฺชํ ชายติ, ปมุทิตสฺส ปีติ ชายติ, ปีติมนสฺส กาโย ปสฺสมฺภติ, ปสฺสทฺธกาโย สุขํ เวเทติ, สุขิโน จิตฺตํ สมาธิยติ: อิทํ ภิกฺขเว ปญฺจมํ วิมุตฺตายตนํ, ยตฺถ ภิกฺขุโน อปฺปมตฺตสฺส ฯเปฯ โยคกฺเขมํ อนุปาปุณาติ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ปญฺจ วิมุตฺตายตนานิ, ยตฺถ ภิกฺขุโน อปฺปมตฺตสฺส อาตาปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหรโต อวิมุตฺตํ วา จิตฺตํ วิมุจฺจติ, อปริกฺขีณา วา อาสวา ปริกฺขยํ คจฺฉนฺติ, อนนุปฺปตฺตํ วา อนุตฺตรํ โยคกฺเขมํ อนุปาปุณาตีติ.

๒๗ สมาธึ ภิกฺขเว ภาเวถ อปฺปมาณํ นิปกา ปติสฺสตา, สมาธึ ภิกฺขเว ภาวยตํ อปฺปมาณํ นิปกานํ ปติสฺสตานํ ปญฺจ ญาณานิ ปจฺจตฺตญฺเญว อุปฺปชฺชนฺติ. กตมานิ ปญฺจ? "อยํ สมาธิ ปจฺจุปฺปนฺนสุโข เจว อายตึ จ สุขวิปาโกติ ปจฺจตฺตญฺเญว ญาณํ อุปฺปชฺชติ, "อยํ สมาธิ อริโย นิรามิโสติ ปจฺจตฺตญฺเญว ญาณํ อุปฺปชฺชติ, "อยํ สมาธิ อกาปุริสเสวิโตติ ปจฺจตฺตญฺเญว ญาณํ อุปฺปชฺชติ, "อยํ สมาธิ สนฺโต ปณีโต ปฏิปฺปสฺสทฺธิลทฺโธ เอโกทิภาวาธิคโต น จ สสงฺขารนิคฺคยฺหวาริตปฺปตฺโตติ ปจฺจตฺตญฺเญว ญาณํ อุปฺปชฺชติ, "โส โข ปนาหํ อิมํ สมาธึ สโตว สมาปชฺชามิ, สโต วุฏฺฐหามีติ ปจฺจตฺตญฺเญว ญาณํ อุปฺปชฺชติ. สมาธึ ภิกฺขเว ภาเวถ อปฺปมาณํ นิปกา ปติสฺสตา, สมาธึ ภิกฺขเว ภาวยตํ

อัป์ปมาณํ นิปกานํ ปติส์สตานํ อิมานิ ปัญ์จ ญาณานิ ปัจ์จัต์ตัญ์เญว อุป์ปัช์ชัน์ติ.

๒๘ อริยัส์ส ภิก์ขเว ปัญ์จังคิกัส์ส สัม์มาสมาธิส์ส ภาวนํ เทเสส์สามิ, ตํ สุณาถ ฯเปฯ กตมา จ ภิก์ขเว อริยัส์ส ปัญ์จังคิกัส์ส สัม์มาสมาธิส์ส ภาวนา? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ วิวิจ์เจว กาเมหิ ฯเปฯ ปฐมํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; โส อิมเมว กายํ วิเวกเชน ปีติสุเขน อภิสัน์เทติ ปริสัน์เทติ ปริปูเรติ ปริป์ผรติ, นาส์ส กิญ์จิ สัพ์พาวโต กายัส์ส วิเวกเชน ปีติสุเขน อัป์ผุฏํ โหติ; เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว ทัก์โข น์หาปโก วา น์หาปกัน์เตวาสี วา กํสถาเล น์หานิยจุณ์ณานิ อากิริต์วา อุทเกน ปริป์โผสกํ ปริป์โผสกํ สัน์เนย์ย, สายํ น์หานิยปิณ์ฑิ สิเนหานุคตา สิเนหปเรตา สัน์ตรพาหิรา ผุฏา สิเนเหน น จ ปัค์ฆรติ; เอวเมว โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ อิมเมว กายํ วิเวกเชน ปีติสุเขน อภิสัน์เทติ ปริสัน์เทติ ปริปูเรติ ปริป์ผรติ, นาส์ส กิญ์จิ สัพ์พาวโต กายัส์ส วิเวกเชน ปีติสุเขน อัป์ผุฏํ โหติ; อริยัส์ส ภิก์ขเว ปัญ์จังคิกัส์ส สัม์มาสมาธิส์ส อยํ ปฐมา ภาวนา. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ วิตัก์กวิจารานํ วูปสมา ฯเปฯ ทุติยํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; โส อิมเมว กายํ สมาธิเชน ปีติสุเขน อภิสัน์เทติ ปริสัน์เทติ ปริปูเรติ ปริป์ผรติ, นาส์ส กิญ์จิ สัพ์พาวโต กายัส์ส สมาธิเชน ปีติสุเขน อัป์ผุฏํ โหติ; เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว อุทกรหโท คัม์ภีโรทโก, ตัส์ส

เนวสฺส ปุรตฺถิมาย ทิสาย อุทกสฺส อายมุขํ, น ปจฺฉิมาย ทิสาย อุทกสฺส อายมุขํ, น อุตฺตราย ทิสาย อุทกสฺส อายมุขํ, น ทกฺขิณาย ทิสาย อุทกสฺส อายมุขํ, เทโว จ กาเลน กาลํ สมฺมาธารํ นานุปฺปเวจฺเฉยฺย; อถโข ตมฺหา จ อุทกรหทา สีตา วาริธารา อุพฺภิชฺชิตฺวา ตเมว อุทกรหทํ สีเตน วารินา อภิสนฺเทยฺย ปริสนฺเทยฺย ปริปูเรยฺย ปริปฺผเรยฺย, นาสฺส กิญฺจิ สพฺพาวโต อุทกรหทสฺส สีเตน วารินา อปฺผุฏํ อสฺส; เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิมเมว กายํ สมาธิเชน ปีติสุเขน อภิสนฺเทติ ปริสนฺเทติ ปริปูเรติ ปริปฺผรติ, นาสฺส กิญฺจิ สพฺพาวโต กายสฺส สมาธิเชน ปีติสุเขน อปฺผุฏํ โหติ: อริยสฺส ภิกฺขเว ปญฺจงฺคิกสฺส สมฺมาสมาธิสฺส อยํ ทุติยา ภาวนา. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปีติยา จ วิราคา ฯเปฯ ตติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; โส อิมเมว กายํ นิปฺปีติเกน สุเขน อภิสนฺเทติ ปริสนฺเทติ ปริปูเรติ ปริปฺผรติ, นาสฺส กิญฺจิ สพฺพาวโต กายสฺส นิปฺปีติเกน สุเขน อปฺผุฏํ โหติ: เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อุปฺปลินิยํ วา ปทุมินิยํ วา ปุณฺฑรีกินิยํ วา อปฺเปกจฺจานิ อุปฺปลานิ วา ปทุมานิ วา ปุณฺฑรีกานิ วา อุทเก ชาตานิ อุทเก สํวฑฺฒานิ อุทกานุคฺคตานิ อนฺโตนิมุคฺคโปสีนิ, ตานิ ยาว จคฺคา ยาว จ มูลา สีเตน วารินา อภิสนฺนานิ ปริสนฺนานิ ปริปูรานิ ปริปฺผุฏานิ, นาสฺส กิญฺจิ สพฺพาวตํ อุปฺปลานํ วา ปทุมานํ วา ปุณฺฑรีกานํ วา สีเตน

วาริณา อัปผุฏํ อัส์ส; เอวเมว โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ อิมเมว กายํ นิปปีติเกน สุเขน อภิสันเทติ ปริสันเทติ ปริปูเรติ ปริปผรติ, นาส์ส กิญ์จิ สัพพาวโต กายัส์ส นิปปีติเกน สุเขน อัปผุฏํ โหติ. อริยัส์ส ภิก์ขเว ปัญ์จังคิกัส์ส สัม์มาสมาธิส์ส อยํ ตติยา ภาวนา. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สุขัส์ส จ ปหานา ทุก์ขัส์ส จ ปหานา ฯเปฯ จตุต์ถํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; โส อิมเมว กายํ ปริสุท์เธน เจตสา ปริโยทาเตน ผริต์วา นิสิน์โน โหติ, นาส์ส กิญ์จิ สัพพาวโต กายัส์ส ปริสุท์เธน เจตสา ปริโยทาเตน อัปผุฏํ โหติ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว ปุริโส โอทาเตน วัต์เถน สสีสํ ปารุปิต์วา นิสิน์โน อัส์ส, นาส์ส กิญ์จิ สัพพาวโต กายัส์ส โอทาเตน วัต์เถน อัปผุฏํ อัส์ส; เอวเมว โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ อิมเมว กายํ ปริสุท์เธน เจตสา ปริโยทาเตน ผริต์วา นิสิน์โน โหติ, นาส์ส กิญ์จิ สัพพาวโต กายัส์ส ปริสุท์เธน เจตสา ปริโยทาเตน อัปผุฏํ โหติ. อริยัส์ส ภิก์ขเว ปัญ์จังคิกัส์ส สัม์มาสมาธิส์ส อยํ จตุต์ถา ภาวนา. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุโน ปัจ์จเวก์ขณานิมิต์ตํ สุค์คหิตํ โหติ สุมนสิกตํ สูปธาริตํ สุปปฏิวิท์ธํ ปัญ์ญายะ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว อัญ์โญ วา อัญ์ญํ ปัจ์จเวก์เขย์ย, ฐิโต วา นิสิน์นํ ปัจ์จเวก์เขย์ย, นิสิน์โน วา นิปัน์นํ ปัจ์จเวก์เขย์ย, เอวเมว โข ภิก์ขเว ภิก์ขุโน ปัจ์จเวก์ขณานิมิต์ตํ สุค์คตํ โหติ สุมนสิกตํ สูปธาริตํ สุปปฏิวิท์ธํ ปัญ์ญายะ. อริยัส์ส ภิก์ขเว

ปัญ์จังคิกัส์ส สัม์มาสมาธิส์ส อยํ ปัญ์จมา ภาวนา. เอวํ ภาวิเต โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ อริเย ปัญ์จังคิเก สัม์มาสมาธิม์หิ เอวํ พหุลีกเต ยัส์ส ยัส์ส อภิญ์ญาสัจ์ฉิกรณียัส์ส ธัม์มัส์ส จิต์ตํ อภินิน์นาเมติ อภิญ์ญาสัจ์ฉิกิริยาย, ตัต์ร ตัต์เรว สัก์ขิภัพ์พตํ ปาปุณาติ สติ สติ อายตเน. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว อุทกมณิโก อาธาเร ฐปิโต ปูโร อุทกัส์ส สมติต์ติโก กากเปย์โย, ตเมนํ พลวา ปุริโส ยโต ยโต อาวัช์เชย์ย, อาคัจ์เฉย์ย อุทกัน์ติ. "เอวํ ภัน์เต." "เอวเมว โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ เอวํ ภาวิเต อริเย ปัญ์จังคิเก สัม์มาสมาธิม์หิ เอวํ พหุลีกเต ยัส์ส ยัส์ส อภิญ์ญาสัจ์ฉิกรณียัส์ส ธัม์มัส์ส จิต์ตํ อภินิน์นาเมติ อภิญ์ญาสัจ์ฉิกิริยาย, ตัต์ร ตัต์เรว สัก์ขิภัพ์พตํ ปาปุณาติ สติ สติ อายตเน. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว สเม ภูมิภาเค โปก์ขรณี จตุรัส์สา อาลิพัท์ธา ปูรา อุทกัส์ส สมติต์ติกา กากเปย์ยา, ตเมนํ พลวา ปุริโส ยโต ยโต อาลึ มุญ์เจย์ย, อาคัจ์เฉย์ย อุทกัน์ติ. "เอวํ ภัน์เต." "เอวเมว โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ เอวํ ภาวิเต อริเย ปัญ์จังคิเก สัม์มาสมาธิม์หิ เอวํ พหุลีกเต ยัส์ส ยัส์ส อภิญ์ญาสัจ์ฉิกรณียัส์ส ธัม์มัส์ส จิต์ตํ อภินิน์นาเมติ อภิญ์ญาสัจ์ฉิกิริยาย, ตัต์ร ตัต์เรว สัก์ขิภัพ์พตํ ปาปุณาติ สติ สติ อายตเน. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว สุภูมิยํ จาตุม์มหาปเถ อาชัญ์ญรโถ ยุต์โต อัส์ส ฐิโต โอธสตปโตโท, ตเมนํ ทัก์โข โยค์คาจริโย อัส์สทัม์มสารถิ

อภิรูหิตวา วาเมน หัตเถน รัสมิโย คเหตวา ทักขิเณน หัตเถน ปโตทํ คเหตวา เยนิจฉกํ ยทิจฉกํ สาเรยยปิ ปัจจาสาเรยยปิ; เอวเมว โข ภิกขเว ภิกขุ เอวํ ภาวิเต อริเย ปัญจังคิเก สัมมาสมาธิมหิ เอวํ พหุลีกเต ยัสส ยัสส อภิญญาสัจฉิกรณียัสส ธัมมัสส จิตตํ อภินินนาเมติ อภิญญาสัจฉิกิริยาย, ตัตร ตัตเรว สักขิภัพพตํ ปาปุณาติ สติ สติ อายตเนะ โส สเจ อากังขติ, "อเนกวิหิตํ อิทธิวิธํ ปัจจนุภเวยยํะ เอโกปิ หุตวา พหุธา อัสสํ ฯเปฯ ยาวพรหมโลกาปิ กาเยน วสํ วัตเตยยันติ, ตัตร ตัตเรว สักขิภัพพตํ ปาปุณาติ สติ สติ อายตเน; โส สเจ อากังขติ "ทิพพาย โสตธาตุยา วิสุทธาย ฯเปฯ เย ทูเร สันติเก จาติ, ตัตร ตัตเรว สักขิภัพพตํ ปาปุณาติ สติ สติ อายตเน; โส สเจ อากังขติ "ปรสัตตานํ ปรปุคคลานํ เจตสา เจโต ปริจจ ปชาเนยยํะ สราคํ วา จิตตํ "สราคํ จิตตันติ ปชาเนยยํ, ฯเปฯ อวิมุตตํ วา จิตตํ "อวิมุตตํ จิตตันติ ปชาเนยยันติ, ตัตร ตัตเรว สักขิภัพพตํ ปาปุณาติ สติ สติ อายตเน; โส สเจ อากังขติ "อเนกวิหิตํ ปุพเพนิวาสํ อนุสสเรยยํ, เสยยถีทํ, เอกํปิ ชาตึ เทวปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ สาการํ สอุทเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพเพนิวาสํ อนุสสเรยยันติ, ตัตร ตัตเรว สักขิภัพพตํ ปาปุณาติ สติ สติ อายตเน; โส สเจ อากังขติ "ทิพเพน จักขุนา วิสุทเธน อติกกันตมานุสเกน

ฯ เป ฯ ยถากัม์มุปเค สัต์เต ปชาเนย์ยัน์ติ, ตัต์ร ตัต์เรว สัก์ขิภัพ์พตํ ปาปุณาติ สติ สติ อายตเน; โส สเจ อากังขติ อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยัน์ติ, ตัต์ร ตัต์เรว สัก์ขิภัพ์พตํ ปาปุณาติ สติ สติ อายตเนติ.

๒๙ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว จังกเม อานิสํสา. กตเม ปัญ์จ? อัท์ธานัก์ขโม โหติ, ปธานัก์ขโม โหติ, อัป์ปาพาโธ โหติ, อสิตํ ปีตํ ขายิตํ สายิตํ สัม์มาปริณามํ คัจ์ฉติ, จังกมาธิคโต สมาธิ จิรัฏ์ฐิติโก โหติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ จังกเม อานิสํสาติ.

๓๐ เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ จาริกํ จรมาโน มหตา ภิก์ขุสํเฆน สัท์ธึ, เยน อิจ์ฉานังคลํ นาม โกสลานํ พ์ราห์มณคาโม, ตทวสริ. ตัต์ร สุทํ ภควา อิจ์ฉานังคเล วิหรติ อิจ์ฉานังคลวนสัณ์เฑ. อัส์โสสุํ โข อิจ์ฉานังคลกา พ์ราห์มณคหปติกา "สมโณ ขลุ โภ โคตโม สัก์ยปุต์โต สัก์ยกุลา ปัพ์พชิโต อิจ์ฉานังคลํ อนุป์ปัต์โต อิจ์ฉานังคเล วิหรติ อิจ์ฉานังคลวนสัณ์เฑ. ตํ โข ปน ภวัน์ตํ โคตมํ เอวํ กัล์ยาโณ กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คโต "อิติปิ โส ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน สุคโต โลกวิทู อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควา, โส อิมํ โลกํ สเทวกํ สมารกํ สพ์รห์มกํ สัส์สมณพ์ราห์มณึ

ปชํ สเทวมนุส์สํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา ปเวเทติ, โส ธัม์มํ เทเสติ อาทิกัล์ยาณํ มัช์เฌกัล์ยาณํ ปริโยสานกัล์ยาณํ สาต์ถํ สพ์ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ ปกาเสติ.” สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทัส์สนํ โหตีติ. อถโข อิจ์ฉานังคลกา พ์ราห์มณคหปติกา ตัส์สา รัต์ติยา อัจ์จเยนะ ปหูตํ ขาทนียํ โภชนียํ อาทาย, เยน อิจ์ฉานังคลวนสัณ์โฑ, เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา พหิท์วารโกฏ์ฐเก อัฏ์ฐํสุ อุจ์จาสัท์ทา มหาสัท์ทา. เตน โข ปน สมเยน อายัส์มา นาคิโต ภควโต อุปัฏ์ฐาโก โหติ. อถโข ภควา อายัส์มันต์ นาคิตํ อามัน์เตสิ “เก ปน เต นาคิต อุจ์จาสัท์ทา มหาสัท์ทา เกวฏ์ฏา มัญ์เญ มัจ์เฉ วิโลเปน์ตีติ. “เอเต ภัน์เต อิจ์ฉานังคลกา พ์ราห์มณคหปติกา ปหูตํ ขาทนียํ โภชนียํ อาทาย พหิท์วารโกฏ์ฐเก ฐิตา ภควัน์ตัญ์เญว อุท์ทิส์ส ภิก์ขุสํฆัญ์จาติ. “มาหํ นาคิต ยเสน สมาคมํ, มา จ มยา ยโส. โย โข นาคิต นยิมัส์ส เนก์ขัม์มสุขัส์ส ปวิเวกสุขัส์ส อุปสมสุขัส์ส สัม์โพธสุขัส์ส นิกามลาภี อัส์ส อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี, ยัส์สาหํ เนก์ขัม์มสุขัส์ส ปวิเวกสุขัส์ส อุปสมสุขัส์ส สัม์โพธสุขัส์ส นิกามลาภี อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี, โส มิฬ์หสุขํ มิท์ธสุขํ ลาภสัก์การสิโลกสุขํ สาทิเยย์ยาติ. “อธิวาเสตุทานิ ภัน์เต ภควา, อธิวาเสตุ สุคโต; อธิวาสนกาโลทานิ ภัน์เต ภควโต; เยน

เยเนวทานิ ภนฺเต ภควา คมิสฺสติ, ตนฺนินฺนาว ภวิสฺสนฺติ พฺราหฺมณคหปติกา เนคมา เจว ชานปทา จ. เสยฺยถาปิ ภนฺเต ถุลฺลผุสิตเก เทเว วสฺสนฺเต ยถานินฺนํ อุทกานิ ปวตฺตนฺติ, เอวเมว โข ภนฺเต เยน เยเนวทานิ ภควา คมิสฺสติ, ตนฺนินฺนาว ภวิสฺสนฺติ พฺราหฺมณคหปติกา เนคมา เจว ชานปทา จ. ตํ กิสฺส เหตุ? ตถา หิ ภนฺเต ภควโต สีลปญฺญาณนฺติ. "มาหํ นาคิต ยเสน สมาคมึ, มา จ มยา ยโส. โย โข นาคิต นยิมสฺส เนกฺขมฺมสุขสฺส ปวิเวกสุขสฺส อุปสมสุขสฺส สมฺโพธสุขสฺส นิกามลาภี อสฺส อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, ยสฺสาหํ เนกฺขมฺมสุขสฺส ปวิเวกสุขสฺส อุปสมสุขสฺส สมฺโพธสุขสฺส นิกามลาภี อกิจฺฉลาภี, อกสิรลาภี, โส มิฬฺหสุขํ มิทฺธสุขํ ลาภสกฺการสิโลกสุขํ สาทิเยยฺย. อสิตปีตขายิตสายิตสฺส โข นาคิต อุจฺจารปสฺสาโว, เอโส ตสฺส นิสฺสนฺโท; ปิยานํ โข นาคิต วิปริณามญฺญถาภาวา อุปฺปชฺชนฺติ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา, เอโส ตสฺส นิสฺสนฺโท; อสุภนิมิตฺตานุโยคํ อนุยุตฺตสฺส โข นาคิต อสุภนิมิตฺเต ปาฏิกฺกูลฺยตา สณฺฐาติ, เอโส ตสฺส นิสฺสนฺโท; ฉสุ โข นาคิต ผสฺสายตเนสุ อนิจฺจานุปสฺสิโน วิหรโต ผสฺเส ปาฏิกฺกูลฺยตา สณฺฐาติ, เอโส ตสฺส นิสฺสนฺโท; ปญฺจสุ โข นาคิต อุปาทานกฺขนฺเธสุ อุทยพฺพยานุปสฺสิโน วิหรโต อุปาทาเน ปาฏิกฺกูลฺยตา สณฺฐาติ, เอโส ตสฺส นิสฺสนฺโทติ.

ปญฺจงฺคิกวคฺโค ตติโย.

ตัส์สุท์ทานํ.

เท์วคารวุปัก์กิเลสา ทุส์สีลานุค์คเหน จ
วิมุต์ติ สมาธังคิกา จังกโม นาคิเตน จาติ.

๓๑ อถโข สุมนา ราชกุมารี ปัญ์จหิ รถสเตหิ ปัญ์จหิ จ ราชกุมารีสเตหิ ปริวุตา, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควันตํ อภิวาเทต์วา เอกมันตํ นิสีทิ; เอกมันตํ นิสิน์นา โข สุมนา ราชกุมารี ภควันตํ เอตทโวจ "อิธัส์สุ ภัน์เต ภควโต เท์ว สาวกา สมสัท์ธา สมสีลา สมปัญ์ญา เอโก ทายโก เอโก อทายโก, เต กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์เชย์ยุํ; เทวภูตานํ ปน เนสํ ภัน์เต สิยา วิเสโส สิยา นานากรณัน์ติ. "สิยา สุมเนติ ภควา อโวจ "โย โส สุมเน ทายโก, โส อมุํ อทายกํ เทวภูโต สมาโน ปัญ์จหิ ฐาเนหิ อธิคัณ์หาติ: ทิพ์เพน อายุนา ทิพ์เพน วัณ์เณน ทิพ์เพน สุเขน ทิพ์เพน ยเสน ทิพ์เพน อาธิปเตย์เยน. โย โส สุมเน ทายโก, โส อมุํ อทายกํ เทวภูโต สมาโน อิเมหิ ปัญ์จหิ ฐาเนหิ อธิคัณ์หาตีติ. "สเจ ปน เต ภัน์เต ตโต จุตา อิต์ถัต์ตํ อาคัจ์ฉัน์ติ, มนุส์สภูตานํ ปน เนสํ ภัน์เต สิยา วิเสโส สิยา นานากรณัน์ติ. "สิยา สุมเนติ ภควา อโวจ "โย โส สุมเน ทายโก, โส อมุํ อทายกํ มนุส์สภูโต สมาโน ปัญ์จหิ ฐาเนหิ อธิคัณ์หาติ: มานุสเกน อายุนา

มานุสเกน วัณ์เณน มานุสเกน สุเขน มานุสเกน ยเสน มานุสเกน อธิปเตย์เยน. โย โส สุมเน ทายโก, โส อมุํ อทายกํ มนุส์สภูโต สมาโน อิเมหิ ปัญ์จหิ ฐาเนหิ อธิคัณ์หาตีติ. "สเจ ปน เต ภัน์เต อุโภ อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ, ปัพ์พชิตานํ ปน เนสํ ภัน์เต สิยา วิเสโส สิยา นานากรณัน์ติ. "สิยา สุมเนติ ภควา อโวจ "โย โส สุมเน ทายโก, โส อมุํ อทายกํ ปัพ์พชิโต สมาโน ปัญ์จหิ ฐาเนหิ อธิคัณ์หาติ: ยาจิโตว พหุลํ จีวรํ ปริภุญ์ชติ อัป์ปํ อยาจิโต, ยาจิโตว พหุลํ ปิณ์ฑปาตํ ปริภุญ์ชติ อัป์ปํ อยาจิโต; ยาจิโตว พหุลํ เสนาสนํ ปริภุญ์ชติ อัป์ปํ อยาจิโต, ยาจิโตว พหุลํ คิลานปัจ์จยเภสัช์ชปริก์ขารํ ปริภุญ์ชติ อัป์ปํ อยาจิโต; เยหิ โข ปน สพ์รห์มจารีหิ สัท์ธึ วิหรติ, ต์ยัส์ส มนาเปเนว พหุลํ กายกัม์เมน สมุทาจรัน์ติ อัป์ปํ อมนาเปน, มนาเปน พหุลํ วจีกัม์เมน สมุทาจรัน์ติ อัป์ปํ อมนาเปน, มนาเปน พหุลํ มโนกัม์เมน สมุทาจรัน์ติ อัป์ปํ อมนาเปน, มนาปัญ์เญว อุปหารํ อุปหรัน์ติ อัป์ปํ อมนาปํ. โย โส สุมเน ทายโก, โส อมุํ อทายกํ ปัพ์พชิโต สมาโน อิเมหิ ปัญ์จหิ ฐาเนหิ อธิคัณ์หาตีติ. "สเจ ปน เต ภัน์เต อุโภ อรหัต์ตํ ปาปุณัน์ติ, อรหัต์ตัป์ปัต์ตานํ ปน เนสํ ภัน์เต สิยา วิเสโส สิยา นานากรณัน์ติ. "เอต์ถ โข ปเนสาหํ สุมเน น กิญ์จิ นานากรณํ วทามิ, ยทิทํ วิมุต์ติยา วิมุต์ตินฺติ:

"อัจฉริยํ ภันเต, อัพภุตํ ภันเตะ ยาวัญจิทํ ภันเต อลเมว ทานานิ ทาตุํ, อลํ ปุญญานิ กาตุํ; ยัตร หิ นาม เทวภูตัสสปิ อุปการานิ ปุญญานิ, มนุสสภูตัสสปิ อุปการานิ ปุญญานิ, ปัพพชิตัสสปิ อุปการานิ ปุญญานีติ. "เอวเมตํ สุมเน, เอวเมตํ สุมเนะ อลํ หิ สุมเน ทานานิ ทาตุํ, อลํ ปุญญานิ กาตุํ, เทวภูตัสสปิ อุปการานิ ปุญญานิ, มนุสสภูตัสสปิ อุปการานิ ปุญญานิ, ปัพพชิตัสสปิ อุปการานิ ปุญญานีติ. อิทมโวจ ภควา, อิทํ วัตวาน สุคโต, อถาปรํ เอตทโวจ สัตถา

ยถาปิ จันโท วิมโล คัจฉํ อากาสธาตุยา
สัพเพ ตารคเณ โลเก อาภาย อติโรจติ,
ตเถว สีลสัมปันโน สัทโธ ปุริสปุคคโล
สัพเพ มัจฉริโน โลเก จาเคน อติโรจติ.
ยถาปิ เมโฆ ถนยํ วิชชุมาลี สตักกกุ
ถลํ นินนัญจ ปูเรติ อภิวัสสํ วสุนธรํ,
เอวํ ทัสสนสัมปันโน สัมมาสัมพุทธสาวโก
มัจฉรึ อธิคัณหาติ ปัญจัฏฐาเนหิ ปัณฑิโตะ
อายุนา ยสสา เจว วัณเณน จ สุเขน จ.
ส เว โภคปริพยุโฬห เปจจ สัคเค ปโมทตีติ.

๓๒ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลันทกนิวาเป. อถโข จุนที ราชกุมารี ปัญจหิ รถสเตหิ ปัญจหิ จ กุมารีสเตหิ

ปริวุตา, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข จุนฺที ราชกุมารี ภควนฺตํ เอตทโวจ "อมฺหากํ ภนฺเต ภาตา จุนฺโท นาม ราชกุมาโร, โส เอวมาห "ยเทว โส โหติ อิตฺถี วา ปุริโส วา พุทฺธํ สรณํ คโต ธมฺมํ สรณํ คโต สงฺฆํ สรณํ คโต, ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏิวิรโต มุสาวาทา ปฏิวิรโต สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรโต, โส กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึเยว อุปปชฺชติ โน ทุคฺคตินฺติ. สาหํ ภนฺเต ภควนฺตํ ปุจฺฉามิ: กถํรูเป นุ โข ภนฺเต สตฺถริ ปสนฺโน กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึเยว อุปปชฺชติ โน ทุคฺคตึ, กถํรูเป ธมฺเม ปสนฺโน กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึเยว อุปปชฺชติ โน ทุคฺคตึ, กถํรูเป สงฺเฆ ปสนฺโน กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึเยว อุปปชฺชติ โน ทุคฺคตึ, กถํรูเปสุ สีเลสุ ปริปูรการี กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึเยว อุปปชฺชติ โน ทุคฺคตินฺติ.

"ยาวตา จุนฺทิ สตฺตา อปทา วา ทฺวิปทา วา จตุปฺปทา วา พหุปฺปทา วา, รูปิโน วา อรูปิโน วา, สญฺญิโน วา อสญฺญิโน วา เนวสญฺญินาสญฺญิโน วา, ตถาคโต เตสํ อคฺคมกฺขายติ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ. เย โข จุนฺทิ พุทฺเธ ปสนฺนา, อคฺเค เต ปสนฺนา; อคฺเค โข ปน ปสนฺนานํ อคฺโค วิปาโก โหติ.

ยาวตา จุน์ทิ ธัม์มา สํขตา วา อสํขตา วา, วิราโค เตสํ อัค์คมัก์ขายติ, ยทิทํ, มทนิม์มทโน ปิปาสวินโย อาลยสมุค์ฆาโต วัฏ์ฏูปัจ์เฉโท ตัณ์หัก์ขโย วิราโค นิโรโธ นิพ์พานํ. เย โข จุน์ทิ วิราเค ธัม์เม ปสัน์นา, อัค์เค เต ปสัน์นา, อัค์เค โข ปน ปสัน์นานํ อัค์โค วิปาโก โหติ. ยาวตา จุน์ทิ สํฆา วา คณา วา, ตถาคตสาวกสํโฆ เตสํ อัค์คมัก์ขายติ, ยทิทํ, จัต์ตาริ ปุริสยุคานิ อัฏ์ฐ ปุริสปุค์คลา, เอส ภควโต สาวกสํโฆ, อาหุเนย์โย ปาหุเนย์โย ทัก์ขิเณย์โย อัญ์ชลิกรณีโย อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์ส. เย โข จุน์ทิ สํเฆ ปสัน์นา, อัค์เค เต ปสัน์นา, อัค์เค โข ปน ปสัน์นานํ อัค์โค วิปาโก โหติ. ยาวตา จุน์ทิ สีลานิ, อริยกัน์ตานิ เตสํ อัค์คมัก์ขายัน์ติ, ยทิทํ, อขัณ์ฑานิ อัจ์ฉิท์ทานิ อสพลานิ อกัม์มาสานิ ภุชิส์สานิ วิญ์ญุปสัต์ถานิ อปรามัฏ์ฐานิ สมาธิสํวัต์ตนิกานิ. เย โข จุน์ทิ อริยกัน์เตสุ สีเลสุ ปริปูรการิโน, อัค์เค เต ปริปูรการิโน, อัค์เค โข ปน ปริปูรการีนํ อัค์โค วิปาโก โหตีติ.

อัค์คโต เว ปสัน์นานํ อัค์คํ ธัม์มํ วิชานตํ
อัค์เค พุท์เธ ปสัน์นานํ ทัก์ขิเณย์เย อนุต์ตเร
อัค์เค ธัม์เม ปสัน์นานํ วิราคูปสเม สุเข
อัค์เค สํเฆ ปสัน์นานํ ปุญ์ญัก์เขต์เต อนุต์ตเร
อัค์คัส์มึ ทานํ ททตํ อัค์คํ ปุญ์ญํ ปวัฑ์ฒติ

อคฺคํ อายุ จ วณฺโณ จ ยโส กิตฺติ สุขํ พลํ.
อคฺคสฺส ทาตา เมธาวี อคฺคธมฺมสมาหิโต
เทวภูโต มนุสฺโส วา อคฺคปฺปตฺโต ปโมทตีติ.

๓๓ เอกํ สมยํ ภควา ภทฺทิเย วิหรติ ชาติยาวเน. อถโข อุคฺคโห เมณฺฑกนตฺตา, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อุคฺคโห เมณฺฑกนตฺตา ภควนฺตํ เอตทโวจ "อธิวาเสตุ เม ภนฺเต ภควา สฺวาตนาย อตฺตจตุตฺโถ ภตฺตนฺติ. อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวน. อถโข อุคฺคโห เมณฺฑกนตฺตา ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ. อถโข ภควา ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย, เยน อุคฺคหสฺส เมณฺฑกนตฺตุโน นิเวสนํ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ. อถโข อุคฺคโห เมณฺฑกนตฺตา ภควนฺตํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปสิ สมฺปวาเรสิ. อถโข อุคฺคโห เมณฺฑกนตฺตา ภควนฺตํ ภุตฺตาวึ โอนีตปตฺตปาณึ เอกมนฺตํ นิสีทิ, เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อุคฺคโห เมณฺฑกนตฺตา ภควนฺตํ เอตทโวจ "อิมา เม ภนฺเต กุมาริโย ปติกุลานิ คมิสฺสนฺติ, โอวทตุ ตาสํ ภนฺเต ภควา, อนุสาสตุ ตาสํ ภนฺเต ภควา, ยํ ตาสํ อสฺส ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขายาติ. อถโข ภควา ตา กุมาริโย

เอกทโวจ "ตัส์มา ติห กุมาริโย เอวํ สิก์ขิตัพ์พํ "ยัส์ส โข มาตาปิตโร ภัต์ตุโน ทัส์สัน์ติ อัต์ถกามา หิเตสิโน อนุกัม์ปกา อนุกัม์ปํ อุปาทาย, ตัส์ส ภวิส์สาม ปุพ์พุฏ์ฐายินิโย ปัจ์ฉานิปาตินิโย กิํการปฏิส์สาวินิโย มนาปจารินิโย ปิยวาทินิโยติ: เอวํ หิ โว กุมาริโย สิก์ขิตัพ์พํ. ตัส์มา ติห กุมาริโย เอวํ สิก์ขิตัพ์พํ "เย เต ภัต์ตุ ครุโน ภวิส์สัน์ติ มาตาติ วา ปิตาติ วา สมณพ์ราห์มณาติ วา, เต สัก์กริส์สาม ครุกริส์สาม มาเนส์สาม ปูเชส์สาม อัพ์ภาคเต จ อาสโนทเกน ปฏิปูเชส์สามาติ: เอวํ หิ โว กุมาริโย สิก์ขิตัพ์พํ. ตัส์มา ติห กุมาริโย เอวํ สิก์ขิตัพ์พํ "เย เต ภัต์ตุ อัพ์ภัน์ตรา กัม์มัน์ตา อุณ์ณาติ วา กัป์ปาสาติ วา, ตัต์ถ ทัก์ขา ภวิส์สาม อนลสา ตัต์รุปายาย วีมํสาย สมัน์นาคตา อลํ กาตุํ อลํ สํวิธาตุน์ติ: เอวํ หิ โว กุมาริโย สิก์ขิตัพ์พํ. ตัส์มา ติห กุมาริโย เอวํ สิก์ขิตัพ์พํ "โย โส ภัต์ตุ อัพ์ภัน์ตโร อัน์โตชโน ทาสาติ วา เปส์สาติ วา กัม์มกราติ วา, เตสํ กตัญ์จ กตโต ชานิส์สาม, อกตัญ์จ อกตโต ชานิส์สาม, คิลานกานัญ์จ พลาพลํ ชานิส์สาม, ขาทนียํ โภชนียํ จัส์ส ปัจ์จยํเสน วิภชิส์สามาติ: เอวํ หิ โว กุมาริโย สิก์ขิตัพ์พํ. ตัส์มา ติห กุมาริโย เอวํ สิก์ขิตัพ์พํ "ยํ ภัต์ตา อาหริส์สติ ธนํ วา ธัญ์ญํ วา รชตํ วา ชาตรูปํ วา, ตํ อารัก์เขน คุต์ติยา สัม์ปาเทส์สาม,

ตตฺถ จ ภวิสฺสาม อธุตฺตี อเถนี อโสณฺฑี อวินาสิกาติ: เอวํ หิ โว กุมาริโย สิกฺขิตพฺพํ. อิเมหิ โข กุมาริโย ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา มนาปกายิกานํ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชฺชตีติ.

โย นํ ภรติ สพฺพทา นิจฺจํ อาตาปี อุสฺสุโก,
สพฺพกามหรํ โปสํ ภตฺตารํ นาติมญฺญติ,
น จาปิ โสตฺถิ ภตฺตารํ อิสฺสาจาเรน โรสเย,
ภตฺตุ จ ครุโน สพฺเพ ปฏิปูเชติ ปณฺฑิตา,
อุฏฺฐายิกา อนลสา สงฺคหิตปริชฺชนา
ภตฺตุ มนาปํ จรติ สมฺภตํ อนุรกฺขติ.
ยา เอวํ วตฺตตี นารี ภตฺตุ ฉนฺทวสานุคา,
มนาปา นาม เต เทวา, ยตฺถ สา อุปปชฺชตีติ.

๓๔ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ. อถโข สีโห เสนาปติ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข สีโห เสนาปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ “สกฺกา นุ โข ภนฺเต สนฺทิฏฺฐิกํ ทานผลํ ปญฺญาเปตุนฺติ. “สกฺกา สีหาติ ภควา อโวจ “ทายโก สีห ทานปติ พหุโน ชนสฺส ปิโย โหติ มนาโป, ยํปิ สีห ทายโก ทานปติ พหุโน ชนสฺส ปิโย โหติ มนาโป, อิทํปิ สนฺทิฏฺฐิกํ ทานผลํ. ปุน

จปรํ สีห ทายกํ ทานปตึ สัน์โต สัป์ปุริสา ภชัน์ติ, ยัม์ปิ สีห ทายกํ ทานปตึ สัน์โต สัป์ปุริสา ภชัน์ติ, อิทัม์ปิ สัน์ทิฏ์ฐิกํ ทานผลํ. ปุน จปรํ สีห ทายกัส์ส ทานปติโน กัล์ยาโณ กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คัจ์ฉติ, ยัม์ปิ สีห ทายกัส์ส ทานปติโน กัล์ยาโณ กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คัจ์ฉติ, อิทัม์ปิ สัน์ทิฏ์ฐิกํ ทานผลํ. ปุน จปรํ สีห ทายโก ทานปติ ยัญ์ญเทว ปริสํ อุปสังกมติ ยทิ ขัต์ติยปริสํ ยทิ พ์ราห์มณปริสํ ยทิ คหปติปริสํ ยทิ สมณปริสํ วิสารโท อุปสังกมติ อมังกุภูโต, ยัม์ปิ สีห ทายโก ทานปติ ยัญ์ญเทว ปริสํ อุปสังกมติ ยทิ ขัต์ติยปริสํ ยทิ พ์ราห์มณปริสํ ยทิ คหปติปริสํ ยทิ สมณปริสํ วิสารโท อุปสังกมติ อมังกุภูโต, อิทัม์ปิ สัน์ทิฏ์ฐิกํ ทานผลํ. ปุน จปรํ สีห ทายโก ทานปติ กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์ชติ, ยัม์ปิ สีห ทายโก ทานปติ กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์ชติ, อิทัม์ปิ สัม์ปรายิกํ ทานผลัน์ติ. เอวํ วุต์เต สีโห เสนาปติ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "ยานีมานิ ภัน์เต ภควตา จัต์ตาริ สัน์ทิฏ์ฐิกานิ ทานผลานิ อัก์ขาตานิ, นาหํ เอต์ถ ภควโต สัท์ธาย คัจ์ฉามิ; อหํเปตานิ ชานามิ. อหํ ภัน์เต ทายโก ทานปติ พหุโน ชนัส์ส ปิโย มนาโป; อหํ ภัน์เต ทายโก ทานปติ, มํ สัน์โต สัป์ปุริสา ภชัน์ติ; อหํ ภัน์เต ทายโก ทานปติ, มัย์หํ กัล์ยาโณ กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คโต "สีโห เสนาปติ ทายโก การโก สํฆุปัฏ์ฐาโกติ;

อหํ ภัน์เต ทายโก ทานปติ, ยัญ์เญว ปริสํ อุปสังกมามิ ยทิ ขัต์ติยปริสํ ยทิ พ์ราห์มณปริสํ ยทิ คหปติปริสํ ยทิ สมณปริสํ วิสารโท อุปสังกมามิ อมังกุภูโต. ยานิมานิ ภัน์เต ภควตา จัต์ตาริ สัน์ทิฏ์ฐิกานิ ทานผลานิ อัก์ขาตานิ, นาหํ เอต์ถ ภควโต สัท์ธาย คัจ์ฉามิ; อหํเปตานิ ชานามิ. ยัญ์จ โข มํ ภัน์เต ภควา เอวมาห "ทายโก สีห ทานปติ กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์ชตีติ, เอตาหํ น ชานามิ, เอต์ถ จ ปนาหํ ภควโต สัท์ธาย คัจ์ฉามีติ. "เอวเมตํ สีห, เอวเมตํ สีห: ทายโก สีห ทานปติ กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์ชตีติ.

ททํ ปิโย โหติ ภชัน์ติ นํ พหู, กิต์ตึ จ ปัป์โปติ ยสัส์ส วัฑ์ฒติ,
อมังกุภูโต ปริสํ วิคาหติ, วิสารโท โหติ นโร อมัจ์ฉรี:
ตัส์มา หิ ทานานิ ททัน์ติ ปัณ์ฑิตา วิเนย์ย มัจ์เฉรมลํ สุเขสิโน,
เต ทีฆรัต์ตํ ติทิเว ปติฏ์ฐิตา, เทวานํ สหัพ์ยคตา รมัน์ติ เต,
กตาวกาสา กตกุสลา อิโต จุตา สยัม์ปภา อนุวิจรัน์ติ นัน์ทนํ,
เต ตัต์ถ นัน์ทัน์ติ รมัน์ติ โมทเร, สมัป์ปิตา กามคุเณหิ ปัญ์จหิ.
กัต์วาน วาก์ยํ อสิตัส์ส ตาทิโน, กมัน์ติ สัพ์เพ สุคตัส์ส สาวกาติ.

๓๕ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว ทาเน อานิสํสา. กตเม ปัญ์จ? พหุโน ชนัส์ส ปิโย โหติ มนาโป, สัน์โต สัป์ปุริสา ภชัน์ติ, กัล์ยาโณ กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คัจ์ฉติ, คิหิธัม์มา อนปคโต

โหติ, กายัสส เภทา ปรัมมรณา สุคติ สัคคํ โลกํ อุปปัชชติ. อิเม โข ภิกขเว ปัญจ ทาเน อานิสํสาติ.

ททมาโน ปิโย โหติ สตํ ธัมมํ อนุกกมํ,
สันโต นํ สทา ภชันติ สัญญตา พรหมจารโย,
เต ตัสส ธัมมํ เทเสนติ, สัพพทุกขาปนูทนํ,
ยํ โส ธัมมํ อิธัญญาย ปรินิพพาตยนาสโวติ.

๓๖ ปัญจิมานิ ภิกขเว กาลทานานิ. กตมานิ ปัญจ? อาคันตุกัสส ทานํ เทติ, คมิกัสส ทานํ เทติ, ทุพภิกเข ทานํ เทติ, ยานิ ตานิ นวสัสสานิ นวผลานิ, ตานิ ปฐมํ สีลวันเตสุ ปติฏฐาเปติ. อิมานิ โข ภิกขเว ปัญจ กาลทานานีติ.

กาเล ททันติ สปปัญญา วทัญญู วีตมัจฉรา
กาเลน ทินนํ อริเยสุ อุชุภูเตสุ ตาทิสุ
วิปปสันนมนา, ตัสส วิปุลา โหติ ทักขิณา;
เย ตัตถ อนุโมทันติ เวยยาวัจจํ กโรนติ วา,
น เตน ทักขิณา อูนา, เตปิ ปุญญัสส ภาคิโน;
ตัสมา ทเท อัปปฏิวาณจิตโต, ยัตถ ทินนํ มหัปผลํ;
ปุญญานิ ปรโลกัสมึ ปติฏฐา โหนติ ปาณินันติ.

๓๗ โภชนํ ภิกขเว ททมาโน ทายโก, ปฏิคคาหกานํ ปัญจ ฐานานิ เทติ. กตมานิ ปัญจ? อายุํ เทติ, วัณณํ เทติ, สุขํ เทติ, พลํ เทติ, ปฏิภาณํ เทติ. อายุํ โข ปน

ทตฺวา อายุสฺส ภาคี โหติ ทิพฺพสฺส วา มานุสสฺส วา, วณฺณํ ทตฺวา วณฺณสฺส ภาคี โหติ ทิพฺพสฺส วา มานุสสฺส วา, สุขํ ทตฺวา สุขสฺส ภาคี โหติ ทิพฺพสฺส วา มานุสสฺส วา, พลํ ทตฺวา พลสฺส ภาคี โหติ ทิพฺพสฺส วา มานุสสฺส วา, ปฏิภาณํ ทตฺวา ปฏิภาณสฺส ภาคี โหติ ทิพฺพสฺส วา มานุสสฺส วา. โภชนํ ภิกฺขเว ททมาโน ทายโก ปฏิคฺคาหกานํ อิมานิ ปญฺจ ฐานานิ เทตีติ.

อายุโท พลโท ธีโร วณฺณโท ปฏิภาณโท
สุขสฺส ทาตา เมธาวี สุขํ โส อธิคจฺฉติ.
อายุํ ทตฺวา พลํ วณฺณํ สุขญฺจ ปฏิภาณโท
ทีฆายุ ยสวา โหติ, ยตฺถ ยตฺถุปปชฺชตีติ.

๓๘ ปญฺจิเม ภิกฺขเว สทฺเธ กุลปุตฺเต อานิสํสา. กตเม ปญฺจ? เย เต ภิกฺขเว โลเก สนฺโต สปฺปุริสา, เต สทฺธญฺเญว ปฐมํ อนุกมฺปนฺตา อนุกมฺปนฺติ, โน ตถา อสฺสทฺธํ; สทฺธญฺเญว ปฐมํ อุปสงฺกมนฺตา อุปสงฺกมนฺติ, โน ตถา อสฺสทฺธํ; สทฺธสฺเสว ปฐมํ ปฏิคฺคณฺหนฺตา ปฏิคฺคณฺหนฺติ, โน ตถา อสฺสทฺธสฺส; สทฺธสฺเสว ปฐมํ ธมฺมํ เทเสนฺตา เทเสนฺติ, โน ตถา อสฺสทฺธสฺส; สทฺโธ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ สทฺเธ กุลปุตฺเต อานิสํสา. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว สุภูมิยํ จตุมฺมหาปเถ มหานิโคฺรโธ สมนฺตา ปกฺขีนํ

ปฏิสรณํ โหติ, เอวเมว โข ภิกขเว สัทโธ กุลปุตโต พหุโน ชนัสส ปฏิสรณํ โหติ: ภิกขูนํ ภิกขุนีนํ อุปาสกานํ อุปาสิกานันติ.

สาขาปัตตผลูเปโต ขันธิมาว มหาทุโม
มูลวา ผลสัมปันโน ปติฏฐา โหติ ปักขินํ,
มโนรเม อายตเน เสวันติ นํ วิหังคมา:
ฉายํ ฉายัตถิกา ยันติ, ผลัตถา ผลโภชิโน;
ตเถว สีลสัมปันนํ สัทธํ ปุริสปุคคลํ
นิวาตวุตตึ อัตถัทธํ สุรตํ สขิลํ มุทุํ
วีตราคา วีตโทสา วีตโมหา อนาสวา
ปุญญักเขตตานิ โลกัสมึ เสวันติ ตาทิสํ นรํ,
เต ตัสส ธัมมํ เทเสนติ สัพพทุกขาปนูทนํ,
ยํ โส ธัมมํ อิธัญญาย ปรินิพพาตยนาสโวติ.

๓๙ ปัญจิมานิ ภิกขเว ฐานานิ สัมปัสสันตา มาตาปิตโร ปุตตํ อิจฉันติ กุเล ชายมานํ. กตมานิ ปัญจ? ภโต วา โน ภริสสติ, กิจจํ วา โน กริสสติ, กุลวํโส จิรํ ฐัสสติ, ทายัชชํ ปฏิปัชชติ, อถ วา ปน เปตานํ กาลกตานํ ทักขิณํ อนุปปทัสสติ. อิมานิ โข ภิกขเว ปัญจ ฐานานิ สัมปัสสันตา มาตาปิตโร ปุตตํ อิจฉันติ กุเล ชายมานันติ.

ปัญจัฏฐานานิ สัมปัสสํ ปุตตํ อิจฉันติ ปัณฑิตา
"ภโต วา โน ภริสสติ, กิจจํ วา โน กริสสติ,

กุลวํโส จิรํ ติฏ์เฐ, ทายัช์ชํ ปฏิปัช์ชติ;
อถ วา ปน เปตานํ ทัก์ขิณํนุปัป์ปทัส์สติ.”
ฐานาเนตานิ สัม์ปัส์สํ ปุต์ตํ อิจ์ฉัน์ติ ปัณ์ฑิตา.
ตัส์มา สัน์โต สัป์ปุริสา กตัญ์ญู กตเวทิโน
ภรัน์ติ มาตาปิตโร ปุพ์เพ กตมนุส์สรํ,
กโรน์ติ เนสํ กิจ์จานิ ยถาตํ ปุพ์พการินํ;
โอวาทการี ภตโปสี กุลวํสํ อหาปยํ
สัท์โธ สีเลน สัม์ปัน์โน ปุต์โต โหติ ปสํสิโยติ.

๔๐ หิมวัน์ตํ ภิก์ขเว ปัพ์พตราชํ นิส์สาย มหาสาลา ปัญ์จหิ วัฑ์ฒีหิ วัฑ์ฒัน์ติ. กตมาหิ ปัญ์จหิ? สาขาปัต์ตปลาเสน วัฑ์ฒัน์ติ, ตเจน วัฑ์ฒัน์ติ, ปัป์ปฏิกาย วัฑ์ฒัน์ติ, เผค์คุนา วัฑ์ฒัน์ติ, สาเรน วัฑ์ฒัน์ติ. หิมวัน์ตํ ภิก์ขเว ปัพ์พตราชํ นิส์สาย มหาสาลา อิมาหิ ปัญ์จหิ วัฑ์ฒีหิ วัฑ์ฒัน์ติ. เอวเมว โข ภิก์ขเว สัท์ธํ กุลปุต์ตํ นิส์สาย อัน์โตชโน ปัญ์จหิ วัฑ์ฒีหิ วัฑ์ฒติ. กตมาหิ ปัญ์จหิ? สัท์ธาย วัฑ์ฒติ, สีเลน วัฑ์ฒติ, สุเตน วัฑ์ฒติ, จาเคน วัฑ์ฒติ, ปัญ์ญาย วัฑ์ฒติ. สัท์ธํ ภิก์ขเว กุลปุต์ตํ นิส์สาย อัน์โตชโน อิมาหิ ปัญ์จหิ วัฑ์ฒีหิ วัฑ์ฒตีติ.

ยถา หิ ปัพ์พโต เสโล อรัญ์ญัส์มึ พ์รหาวเน;
ตํ รุก์ขา อุปนิส์สาย วัฑ์ฒัน์เต เต วนัป์ปตี;

ตเถว สีลสัม์ปัน์นํ — สัท์ธํ กุลปุต์ตํ อิธ
อุปนิส์สาย วัฑ์ฒัน์ติ — ปุต์ตทารา จ พัน์ธวา
อมัจ์จา ญาติสํฆา จ — เย จัส์ส อนุชีวิโน,
ต์ยัส์ส สีลวโต สีลํ — จาคํ สุจริตานิ จ
ปัส์สมานานุกุพ์พัน์ติ, — เย ภวัน์ติ วิจัก์ขณา;
อิธ ธัม์มํ จริต์วาน — มัค์คํ สุคติคามินํ
นัน์ทิโน เทวโลกัส์มึ — โมทัน์ติ กามกามิโนติ.

สุมนวัค์โค จตุต์โถ.

ตัส์สุท์ทานํ.

สุมนา จุน์ที อุค์คโห — สีโห ทานานิสํสโย
กาลโภชนสัท์ธา จ — ฐานปุต์เตน เต ทสาติ.

๔๑ อถโข อนาถปิณ์ฑิโก คหปติ, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข อนาถปิณ์ฑิกํ คหปตึ ภควา เอตทโวจ "ปัญ์จิเม คหปติ โภคานํ อาทิยา. กตเม ปัญ์จ? อิธ คหปติ อริยสาวโก อุฏ์ฐานวิริยาธิคเตหิ โภเคหิ พาหาพลปริจิเตหิ เสทาวัก์ขิต์เตหิ ธัม์มิเกหิ ธัม์มลัท์เธหิ อัต์ตานํ สุเขติ ปีเณติ สัม์มา สุขํ ปริหรติ, มาตาปิตโร สุเขติ ปีเณติ สัม์มา สุขํ ปริหรติ, ปุต์ตทารทาสกัม์มกรโปริเส สุเขติ ปีเณติ สัม์มา สุขํ ปริหรติ;

อยํ ปฐโม โภคานํ อาทิโย. ปุน จปรํ คหปติ อริยสาวโก อุฏ์ฐานวิริยาธิคเตหิ โภเคหิ พาหาพลปริจิเตหิ เสทาวัก์ขิต์เตหิ ธัม์มิเกหิ ธัม์มลัท์เธหิ มิต์ตามัจ์เจ สุเขติ ปีเณติ สัม์มา ปริหรติ. อยํ ทุติโย โภคานํ อาทิโย. ปุน จปรํ คหปติ อริยสาวโก อุฏ์ฐานวิริยาธิคเตหิ โภเคหิ พาหาพลปริจิเตหิ เสทาวัก์ขิต์เตหิ ธัม์มิเกหิ ธัม์มลัท์เธหิ ยา ตา โหน์ติ อาปทา อัค์คิโต วา อุทกโต วา ราชโต วา โจรโต วา อัป์ปิยโต วา ทายาทโต ตถารูปาสุ อาปทาสุ โภเคหิ ปริโยธาย วัต์ตติ โสต์ถึ อัต์ตานํ กโรติ. อยํ ตติโย โภคานํ อาทิโย. ปุน จปรํ คหปติ อริยสาวโก อุฏ์ฐานวิริยาธิคเตหิ โภเคหิ พาหาพลปริจิเตหิ เสทาวัก์ขิต์เตหิ ธัม์มิเกหิ ธัม์มลัท์เธหิ ปัญ์จ พลี กัต์ตา โหติ ญาติพลึ อติถิพลึ ปุพ์พเปตพลึ ราชพลึ เทวตาพลึ. อยํ จตุต์โถ โภคานํ อาทิโย. ปุน จปรํ คหปติ อริยสาวโก อุฏ์ฐานวิริยาธิคเตหิ โภเคหิ พาหาพลปริจิเตหิ เสทาวัก์ขิต์เตหิ ธัม์มิเกหิ ธัม์มลัท์เธหิ เย เต สมณพ์ราห์มณา มทัป์ปมาทา ปฏิวิรตา ขัน์ติโสรัจ์เจ นิวิฏ์ฐา เอกมัต์ตานํ ทเมน์ติ เอกมัต์ตานํ สเมน์ติ เอกมัต์ตานํ ปรินิพ์พาเปน์ติ ตถารูเปสุ สมณพ์ราห์มเณสุ อุท์ธัค์คิกํ ทัก์ขิณํ ปติฏ์ฐาเปติ โสวัค์คิกํ สุขวิปากํ สัค์คสํวัต์ตนิกํ อยํ ปัญ์จโม โภคานํ อาทิโย. อิเม โข คหปติ ปัญ์จ โภคานํ อาทิยา. ตัส์ส เจ คหปติ อริยสาวกัส์ส

[illegible] อาทิโย [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] เต จาหํ อาทิยามิ, โภคา จ เม อภิวัฑ์ฒัน์ตีติ.
[illegible] โหติ อวิป์ปฏิสาโร. [illegible]

"ภุต์ตา โภคา ภตา ภัจ์จา, วิติณ์ณา อาปทาสุ เม,
อุทัค์คา ทัก์ขิณา ทิน์นา, อโถ ปัญ์จ พลี กตา,
อุปัฏ์ฐิตา สีลวัน์โต สัญ์ญตา พ๎รห๎มจาริโย;
ยทัต์ถํ โภคมิจ์เฉย์ย บัณ์ฑิโต ฆรมาวสํ,
โส เม อัต์โถ อนุป์ปัต์โต, กตํ อนนุตาปิยํ."
เอตํ อนุส์สรํ มัจ์โจ อริยธัม์เม ฐิโต นโร,
อิเธว นํ ปสํสัน์ติ, เปจ์จ สัค์เค ปโมทติ.

๔๒ สัป์ปุริโส ภิก์ขเว กุเล ชายมาโน พหุโน ชนัส์ส อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, มาตาปิตูนํ อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, ปุต์ตทารัส์ส อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, ทาสกัม์มกรโปริสัส์ส อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, มิต์ตามัจ์จานํ อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, สมณพ๎ราห๎มณานํ อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ; เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว มหาเมโฆ สัพ์พสัส์สานิ สัม์ปาเทน์โต

พหุโน ชนัส์ส อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ; เอวเมว โข ภิก์ขเว สัป์ปุริโส กุเล ชายมาโน พหุโน ชนัส์ส อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, มาตาปิตูนํ อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, ปุต์ตทารัส์ส อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, ทาสกัม์มกรโปริสัส์ส อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, มิต์ตามัจ์จานํ อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหติ, สมณพ์ราห์มณานํ อัต์ถาย หิตาย สุขาย โหตีติ.

หิโต พหุน์นํ ปฏิปัช์ช โภเค, ตํ เทวตา รัก์ขติ ธัม์มคุต์ตํ,
พหุส์สุตํ สีลวตูปปัน์นํ ธัม์เม ฐิตํ น วิชหาติ กิต์ติ.
ธัม์มัฏ์ฐํ สีลสัม์ปัน์นํ สัจ์จวาทึ หิรีมนํ
เนก์ขํ ชัม์โพนทัส์เสว โก ตํ นิน์ทิตุมรหติ,
เทวาปิ นํ ปสํสัน์ติ, พ์รห์มุนาปิ ปสํสิโตติ.

๔๓ อถโข อนาถปิณ์ฑิโก คหปติ, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข อนาถปิณ์ฑิกํ คหปตึ ภควา เอตทโวจ "ปัญ์จิเม คหปติ ธัม์มา อิฏ์ฐา กัน์ตา มนาปา ทุล์ลภา โลกัส์มึ. กตเม ปัญ์จ? อายุ คหปติ อิฏ์โฐ กัน์โต มนาโป ทุล์ลโภ โลกัส์มึ, วัณ์โณ อิฏ์โฐ กัน์โต มนาโป ทุล์ลโภ โลกัส์มึ, สุขํ อิฏ์ฐํ กัน์ตํ มนาปํ ทุล์ลภํ โลกัส์มึ, ยโส อิฏ์โฐ กัน์โต มนาโป ทุล์ลโภ โลกัส์มึ, สัค์คา อิฏ์ฐา กัน์ตา มนาปา ทุล์ลภา โลกัส์มึ. อิเม โข คหปติ ปัญ์จ ธัม์มา อิฏ์ฐา

กัน์ตา มนาปา ทุล์ลภา โลกัส์มิํ. อิเมสํ โข คหปติ ปัญ์จันนํ
ธัม์มานํ อิฏ์ฐานํ กัน์ตานํ มนาปานํ ทุล์ลภานํ โลกัส์มิํ
น อายาจนเหตุ วา น ปัต์ถนาเหตุ วา ปฏิลาภํ วทามิ. อิเมสัญ์เจ
คหปติ ปัญ์จันนํ ธัม์มานํ อิฏ์ฐานํ กัน์ตานํ มนาปานํ
ทุล์ลภานํ โลกัส์มิํ อายาจนเหตุ วา ปัต์ถนเหตุ วา ปฏิลาโภ
อภวิส์ส, โก อิธ เกน หาเยถ. น โข คหปติ อรหติ อริยสาวโก
อายุกาโม อายุํ อายาจิตุํ วา อภินัน์ทิตุํ วา อายุส์ส วาปิ
เหตุ, อายุกาเมน คหปติ อริยสาวเกน อายุสํวัต์ตนิกา ปฏิปทา
ปฏิปัช์ชิตัพ์พา, อายุสํวัต์ตนิกา หิส์ส ปฏิปทา ปฏิปัน์นา
อายุปฏิลาภาย สํวัต์ตติ; โส ลาภี โหติ อายุส์ส ทิพ์พัส์ส วา
มานุสัส์ส วา. น โข คหปติ อรหติ อริยสาวโก วัณ์ณกาโม
วัณ์ณํ อายาจิตุํ วา อภินัน์ทิตุํ วา วัณ์ณัส์ส วาปิ เหตุ,
วัณ์ณกาเมน คหปติ อริยสาวเกน วัณ์ณสํวัต์ตนิกา ปฏิปทา
ปฏิปัช์ชิตัพ์พา, วัณ์ณสํวัต์ตนิกา หิส์ส ปฏิปทา ปฏิปัน์นา
วัณ์ณปฏิลาภาย สํวัต์ตติ; โส ลาภี โหติ วัณ์ณัส์ส ทิพ์พัส์ส วา
มานุสัส์ส วา. น โข คหปติ อรหติ อริยสาวโก สุขกาโม
สุขํ อายาจิตุํ วา อภินัน์ทิตุํ วา สุขัส์ส วาปิ เหตุ, สุขกาเมน
คหปติ อริยสาวเกน สุขสํวัต์ตนิกา ปฏิปทา ปฏิปัช์ชิตัพ์พา,
สุขสํวัต์ตนิกา หิส์ส ปฏิปทา ปฏิปัน์นา สุขปฏิลาภาย สํวัต์ตติ;
โส ลาภี โหติ สุขัส์ส ทิพ์พัส์ส วา มานุสัส์ส วา. น โข

คหปติ [illegible]
ยสัส์ส วาปิ เหตุ, ยสกาเมน [illegible]
ปฏิปทา ปฏิปัช์ชิตัพ์พา [illegible] ปฏิปทา [illegible]
ยสปฏิลาภาย สํวัต์ตติ, โส [illegible]
มานุสัส์ส วา. น โข คหปติ อรหติ [illegible]
สัค์คํ อายาจิตุํ วา อภินัน์ทิตุํ วา [illegible] วาปิ เหตุ, [illegible]
คหปติ อริยสาวเกน [illegible] ปฏิปทา [illegible]
สัค์คสํวัต์ตนิกา [illegible] ปฏิปทา [illegible]
โส ลาภี โหติ สัค์คานัน์ติ.

อายุํ วัณ์ณํ ยสํ กิต์ติํ [illegible]
รติโย ปต์ถยาเนน อุฬารา อปราปรา,
อัป์ปมาทํ ปสํสัน์ติ ปุญ์ญกิริยาสุ [illegible].
อัป์ปมัต์โต อุโภ อัต์เถ [illegible]
ทิฏ์เฐ ธัม์เม จ โย อัต์โถ โย [illegible],
อัต์ถาภิสมยา ธีโร [illegible].

๔๔ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคา[illegible].
[illegible] ภควา ปุพ์พัณ์หสมยํ [illegible], เยน
[illegible] คหปติโน เวสาลิกัส์ส [illegible], [illegible]
[illegible]
เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ [illegible]

[illegible] เม ภควา [illegible]
[illegible] อุปาทาย.
"[illegible] ภควโต สุตํ สมฺมุขา ปฏิ[illegible]
[illegible]
[illegible] อนุกมฺปํ อุปาทายาติ. ปฏิคฺคเหสิ
[illegible] อุปาทาย. "สมฺมุขา เมตํ ภนฺเต ภควโต
[illegible]
[illegible] ปฏิ[illegible]
[illegible] อนุกมฺปํ อุปาทาย.
"[illegible] สุตํ สมฺมุขา ปฏิ[illegible]
"[illegible] เม ภนฺเต สาลีนํ โอทโน
[illegible] ปฏิ[illegible]
[illegible] อุปาทาย.
"[illegible]
[illegible] เม ภนฺเต กาสิกานิ [illegible]
[illegible]
[illegible] "สมฺมุขา เมตํ ภนฺเต ภควโต สุตํ

สัมมุขา ปฏิคคหิตํ "มนาปทายี ลภเต มนาปันติ. มนาโป เม ภันเต ปัลลังโก โคณกัตถโต ปฏิกัตถโต ปฏลิกัตถโต กทลิมิคปวรปัจจัตถรโณ สอุตตรัจฉโท อุภโตโลหิตกุปธาโน, อปิจ ภันเต มยเมตํ ชานาม "เนตํ ภควโต กัปปตีติ, อิทํ เม ภันเต จันทนผลกํ อัคฆติ อธิกสตสหัสสํ, ตํ เม ภควา ปฏิคคัณหาตุ อนุกัมปํ อุปาทายาติ. ปฏิคคเหสิ ภควา อนุกัมปํ อุปาทาย. อถโข ภควา อุคคํ คหปตึ เวสาลิกํ อิมินา อนุโมทนีเยน อนุโมทิ.

มนาปทายี ลภเต มนาปํ, โย อุชุภูเตสุ ททาติ ฉันทสา
อัจฉาทนํ สยนมถันนปานํ นานัปปการานิ จ ปัจจยานิ,
จัตตัญจ มุตตัญจ อนุคคหีตํ เขตตูปเม อรหันเต วิทิตวา
โส ทุจจชํ สัปปุริโส จชิตวา มนาปทายี ลภเต มนาปันติ.

อถโข ภควา อุคคํ คหปตึ เวสาลิกํ อิมินา อนุโมทนีเยน อนุโมทิตวา อุฏฐายาสนา ปักกามิ. อถโข อุคโค คหปติ เวสาลิโก อปเรน สมเยน กาลมกาสิ, กาลกโต จ อุคโค คหปติ เวสาลิโก อัญญตรํ มโนมยํ กายํ อุปปัชชิ. เตน โข ปน สมเยน ภควา สาวัตถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฑิกัสส อาราเม. อถโข อุคโค เทวปุตโต อภิกกันตาย รัตติยา อภิกกันตวัณโณ เกวลกัปปํ เชตวนํ โอภาเสตวา, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ

อัฏฐาสิ. เอกมันตํ ฐิตํ โข อุคคํ เทวปุตตํ ภควา เอตทโวจ "กัจจิ เต อุคค ยถาธิปปาโยติ. "ตัคฆ เม ภควา ยถาธิปปาโยติ. อถโข ภควา อุคคํ เทวปุตตํ คาถาหิ อัชฌภาสิ.

มนาปทายี ลภเต มนาปํ, อัคคัสส ทาตา ลภเต ปุนัคคํ,
วรัสส ทาตา วรลาภี จ โหติ, เสฏฐันทโท เสฏฐมุเปติ ฐานํ,
อัคคทายี วรทายี, เสฏฐทายี จ โย นโร.
ทีฆายุ ยสวา โหติ, ยัตถ ยัตถุปปัชชตีติ.

๔๕ ปัญจิเม ภิกขเว ปุญญาภิสันทา กุสลาภิสันทา สุขัสสาหารา โสวัคคิกา สุขวิปากา สัคคสํวัตตนิกา อิฏฐาย กันตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวัตตันติ. กตเม ปัญจ? ยัสส ภิกขเว ภิกขุ จีวรํ ปริภุญชมาโน อัปปมาณํ เจโตสมาธึ อุปสัมปัชช วิหรติ, อัปปมาโณ ตัสส ปุญญาภิสันโท กุสลาภิสันโท สุขัสสาหาโร โสวัคคิโก สุขวิปาโก สัคคสํวัตตนิโก อิฏฐาย กันตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวัตตติ. ยัสส ภิกขเว ภิกขุ บิณฑปาตํ ปริภุญชมาโน ... ยัสส ภิกขเว ภิกขุ วิหารํ ปริภุญชมาโน ... ยัสส ภิกขเว ภิกขุ มัญจปีฐํ ปริภุญชมาโน ... ยัสส ภิกขเว ภิกขุ คิลานปัจจยเภสัชชปริกขารํ ปริภุญชมาโน อัปปมาณํ เจโตสมาธึ อุปสัมปัชช วิหรติ, อัปปมาโณ ตัสส ปุญญาภิสันโท กุสลาภิสันโท สุขัสสาหาโร โสวัคคิโก

สุขวิปาโก สคฺคสํวตฺตนิโก อิฏฺฐาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ ปุญฺญาภิสนฺทา กุสลาภิสนฺทา สุขสฺสาหารา โสวคฺคิกา สุขวิปากา สคฺคสํวตฺตนิกา อิฏฺฐาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตนฺติ. อิเมหิ จ ปน ภิกฺขเว ปญฺจหิ ปุญฺญาภิสนฺเทหิ กุสลาภิสนฺเทหิ สมนฺนาคตสฺส อริยสาวกสฺส น สุกรํ ปุญฺญสฺส ปมาณํ คเหตุํ "เอตฺตโก ปุญฺญาภิสนฺโท กุสลาภิสนฺโท สุขสฺสาหาโร โสวคฺคิโก สุขวิปาโก สคฺคสํวตฺตนิโก อิฏฺฐาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตตีติ, อถโข "อสํเขยฺโย อปฺปเมยฺโย มหาปุญฺญกฺขนฺโธเตฺวว สํขํ คจฺฉติ: เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว มหาสมุทฺเท น สุกรํ อุทกสฺส ปมาณํ คเหตุํ "เอตฺตกานิ อุทกาฬฺหกานีติ วา "เอตฺตกานิ อุทกาฬฺหกสตานีติ วา "เอตฺตกานิ อุทกาฬฺหกสหสฺสานีติ วา เอตฺตกานิ อุทกาฬฺหกสตสหสฺสานีติ วา, อถโข "อสํเขยฺโย อปฺปเมยฺโย มหาอุทกกฺขนฺโธเตฺวว สํขํ คจฺฉติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว อิเมหิ ปญฺจหิ ปุญฺญาภิสนฺเทหิ กุสลาภิสนฺเทหิ สมนฺนาคตสฺส อริยสาวกสฺส น สุกรํ ปุญฺญสฺส ปมาณํ คเหตุํ "เอตฺตโก ปุญฺญาภิสนฺโท กุสลาภิสนฺโท สุขสฺสาหาโร โสวคฺคิโก สุขวิปาโก สคฺคสํวตฺตนิโก อิฏฺฐาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตตีติ, อถโข "อสํเขยฺโย อปฺปเมยฺโย มหาปุญฺญกฺขนฺโธเตฺวว สํขํ คจฺฉตีติ.

มโหทธึ อปริมิตํ มหาสรํ, พหุเภรวํ รตนคณานมาลยํ,
นัชโช ยถา มัจฉคณสังฆเสวิตา ปุถู สวันตี อุปยันติ สาครํ,
เอวํ นรํ อันนทปานวัตถทํ, เสยยานิสัชชัตถรณัสส ทายกํ
ปุญญัสส ธารา อุปยันติ ปัณฑิตํ, นัชโช ยถา วาริวหาว สาครันติ.

๔๖ ปัญจิมา ภิกขเว สัมปทา. กตมา ปัญจ? สัทธาสัมปทา สีลสัมปทา สุตสัมปทา จาคสัมปทา ปัญญาสัมปทา. อิมา โข ภิกขเว ปัญจ สัมปทาติ.

๔๗ ปัญจิมานิ ภิกขเว ธนานิ. กตมานิ ปัญจ? สัทธาธนํ สีลธนํ สุตธนํ จาคธนํ ปัญญาธนํ. กตมัญจ ภิกขเว สัทธาธนํ? อิธ ภิกขเว อริยสาวโก สัทโธ โหติ, สัททหติ ตถาคตัสส โพธึ "อิติปิ โส ภควา ฯ เป ฯ สัตถา เทวมนุสสานํ พุทโธ ภควาติ: อิทํ วุจจติ ภิกขเว สัทธาธนํ. กตมัญจ ภิกขเว สีลธนํ? อิธ ภิกขเว อริยสาวโก ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, ฯ เป ฯ สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา ปฏิวิรโต โหติ: อิทํ วุจจติ ภิกขเว สีลธนํ. กตมัญจ ภิกขเว สุตธนํ? อิธ ภิกขเว อริยสาวโก พหุสสุโต โหติ, ฯ เป ฯ ทิฏฐิยา สุปฺปฏิวิทธา: อิทํ วุจจติ ภิกขเว สุตธนํ. กตมัญจ ภิกขเว จาคธนํ? อิธ ภิกขเว อริยสาวโก วิคตมลมัจเฉเรน เจตสา อคารํ อัชฌาวสติ มุตตจาโค ปยตปาณิ โวสสัคครโต ยาจโยโค ทานสังวิภาครโต: อิทํ วุจจติ ภิกขเว จาคธนํ. กตมัญจ ภิกขเว ปัญญาธนํ?

อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก ปญฺญวา โหติ อุทยตฺถคามินิยา ปญฺญาย สมนฺนาคโต อริยาย นิพฺเพธิกาย สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยา: อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปญฺญาธนํ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ปญฺจ ธนานีติ.

ยสฺส สทฺธา ตถาคเต อจลา สุปติฏฺฐิตา,
สีลญฺจ ยสฺส กลฺยาณํ อริยกนฺตํ ปสํสิตํ,
สํเฆ ปสาโท ยสฺสตฺถิ อุชุ ภูตญฺจ ทสฺสนํ,
"อทลิทฺโทติ ตํ อาหุ, อโมฆํ ตสฺส ชีวิตํ.
ตสฺมา สทฺธญฺจ สีลญฺจ ปสาทํ ธมฺมทสฺสนํ.
อนุยุญฺเชถ เมธาวี สรํ พุทฺธานสาสนนฺติ.

๕๘ ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว อลพฺภนียานิ ฐานานิ สมเณน วา พฺราหฺมเณน วา เทเวน วา มาเรน วา พฺรหฺมุนา วา เกนจิ วา โลกสฺมึ. กตมานิ ปญฺจ? "ชราธมฺมํ มา ชีรีติ อลพฺภนียํ ฐานํ สมเณน วา พฺราหฺมเณน วา เทเวน วา มาเรน วา พฺรหฺมุนา วา เกนจิ วา โลกสฺมึ, "พฺยาธิธมฺมํ มา พฺยาธียีติ ... "มรณธมฺมํ มา มิยฺยีติ ... "ขยธมฺมํ มา ขียีติ ... นสฺสนธมฺมํ มา นสฺสีติ อลพฺภนียํ ฐานํ สมเณน วา พฺราหฺมเณน วา เทเวน วา มาเรน วา พฺรหฺมุนา วา เกนจิ วา โลกสฺมึ. อสฺสุตวโต ภิกฺขเว ปุถุชฺชนสฺส ชราธมฺมํ ชีรติ, โส ชราธมฺเม ชิณฺเณ น อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "น โข มยฺเหวกสฺส ชราธมฺมํ ชีรติ, อถโข ยาวตา สตฺตานํ อาคติ คติ จุติ อุปปตฺติ, สพฺเพสํ สตฺตานํ ชราธมฺมํ ชีรติ. อหญฺเจว

โข ปน ชราธัม์เม ชิณ์เณ โสเจย์ยํ กิลเมย์ยํ ปริเทเวย์ยํ อุรัต์ตาฬึ กัน์เทย์ยํ สัม์โมหํ อาปัช์เชย์ยํ; ภัต์ตัม์ปิ เม นัจ์ฉาเทย์ย, กาเยปิ ทุพ์พัณ์ณิยํ โอก์กเมย์ย, กัม์มัน์ตาปิ นัป์ปวัต์เตย์ยุํ, อมิต์ตาปิ อัต์ตมนา อัส์สุ, มิต์ตาปิ ทุม์มนา อัส์สุํ, โส ชราธัม์เม ชิณ์เณ โสจติ กิลมติ ปริเทวติ อุรัต์ตาฬึ กัน์ทติ สัม์โมหํ อาปัช์ชติ. อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว อัส์สุตวา ปุถุช์ชโน วิท์โธ สวิเสน โสกสัล์เลน อัต์ตานัญ์เญว ปริตาเปติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว อัส์สุตวโต ปุถุช์ชนัส์ส พ์ยาธิธัม์มํ พ์ยาธิยติ, ... มรณธัม์มํ มิย์ยติ, ... ขยธัม์มํ ขิยติ, ... นัส์สนธัม์มํ นัส์สติ, โส นัส์สนธัม์เม นัฏ์เฐ น อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "น โข มัย์เหวกัส์ส นัส์สนธัม์มํ นัส์สติ, อถโข ยาวตา สัต์ตานํ อาคติ คติ จุติ อุปปัต์ติ, สัพ์เพสํ สัต์ตานํ นัส์สนธัม์มํ นัส์สติ. อหัญ์เจว โข ปน นัส์สนธัม์เม นัฏ์เฐ โสเจย์ยํ กิลเมย์ยํ ปริเทเวย์ยํ อุรัต์ตาฬึ กัน์เทย์ยํ สัม์โมหํ อาปัช์เชย์ยํ; ภัต์ตัม์ปิ เม นัจ์ฉาเทย์ย, กาเยปิ ทุพ์พัณ์ณิยํ โอก์กเมย์ย, กัม์มัน์ตาปิ นัป์ปวัต์เตย์ยุํ, อมิต์ตาปิ อัต์ตมนา อัส์สุ, มิต์ตาปิ ทุม์มนา อัส์สุํ, โส นัส์สนธัม์เม นัฏ์เฐ โสจติ กิลมติ ปริเทวติ อุรัต์ตาฬึ กัน์ทติ สัม์โมหํ อาปัช์ชติ. อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว อัส์สุตวา ปุถุช์ชโน วิท์โธ สวิเสน โสกสัล์เลน อัต์ตานัญ์เญว ปริตาเปติ. สุตวโต จ โข ภิก์ขเว อริยสาวกัส์ส ชราธัม์มํ ชีรติ, โส ชราธัม์เม ชิณ์เณ

อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "น โข มยฺเหวกสฺส ชราธมฺมํ ชีรติ, อถโข ยาวตา สตฺตานํ อาคติ คติ จุติ อุปปตฺติ, สพฺเพสํ สตฺตานํ ชราธมฺมํ ชีรติ. อหญฺเจว โข ปน ชราธมฺเม ชิณฺเณ โสเจยฺยํ กิลเมยฺยํ ปริเทเวยฺยํ อุรตฺตาฬึ กนฺเทยฺยํ สมฺโมหํ อาปชฺเชยฺยํ; ภตฺตมฺปิ เม นจฺฉาเทยฺย, กาเยปิ ทุพฺพณฺณิยํ โอกฺกเมยฺย, กมฺมนฺตาปิ นปฺปวตฺเตยฺยุํ, อมิตฺตาปิ อตฺตมนา อสฺสุ, มิตฺตาปิ ทุมฺมนา อสฺสุ"ติ, โส ชราธมฺเม ชิณฺเณ น โสจติ น กิลมติ น ปริเทวติ น อุรตฺตาฬึ กนฺทติ น สมฺโมหํ อาปชฺชติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สุตวา อริยสาวโก อพฺพุหิ สวิสํ โสสลฺลํ, เยน วิทฺโธ อสฺสุตวา ปุถุชฺชโน อตฺตานญฺเญว ปริตาเปติ; อโสโก วิสลฺโล อริยสาวโก อตฺตานญฺเญว ปรินิพฺพาเปติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว สุตวโต อริยสาวกสฺส พฺยาธิธมฺมํ พฺยาธิยติ, ... มรณธมฺมํ มิยฺยติ, ... ขยธมฺมํ ขิยติ, ... นสฺสนธมฺมํ นสฺสติ, โส นสฺสนธมฺเม นฏฺเฐ อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "น โข มยฺเหวกสฺส นสฺสนธมฺมํ นสฺสติ, อถโข ยาวตา สตฺตานํ อาคติ คติ จุติ อุปปตฺติ, สพฺเพสํ สตฺตานํ นสฺสนธมฺมํ นสฺสติ. อหญฺเจว โข ปน นสฺสนธมฺเม นฏฺเฐ โสเจยฺยํ กิลเมยฺยํ ปริเทเวยฺยํ อุรตฺตาฬึ กนฺเทยฺยํ สมฺโมหํ อาปชฺเชยฺยํ; ภตฺตมฺปิ เม นจฺฉาเทยฺย, กาเยปิ ทุพฺพณฺณิยํ โอกฺกเมยฺย, กมฺมนฺตาปิ นปฺปวตฺเตยฺยุํ, อมิตฺตาปิ อตฺตมนา อสฺสุ, มิตฺตาปิ ทุมฺมนา อสฺสุ"ติ, โส นสฺสนธมฺเม นฏฺเฐ น โสจติ

น กิลมติ น ปริเทวติ น อุรัต์ตาฬึ กัน์ทติ น สัม์โมหํ อาปัช์ชติ. อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว สุตวา อริยสาวโก อัพ์พุหิ สวิสํ โสกสัล์ลํ, เยน วิท์โธ อัส์สุตวา ปุถุช์ชโน อัต์ตานัญ์เญว ปริตาเปติ; อโสโก วิสัล์โล อริยสาวโก อัต์ตานัญ์เญว ปรินิพ์พาเปติ. อิมานิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อลัพ์ภนียานิ ฐานานิ สมเณน วา พ์ราห์มเณน วา เทเวน วา มาเรน วา พ์รห์มุนา วา เกนจิ วา โลกัส์มินติ.

น โสจนาย น ปริเทวนาย อัต์โถ อิธ ลัพ์ภติ อปิ อัป์โปกปิ,
โสจัน์ตเมนํ ทุก์ขิตํ วิทิต์วา ปัจ์จัต์ถิกา อัต์ตมนา ภวัน์ติ;
ยโต จ โข ปัณ์ฑิโต อาปทาสุ น เวธติ อัต์ถวินิจ์ฉยัญ์ญู,
ปัจ์จัต์ถิกาส์ส ทุก์ขิตา ภวัน์ติ ทิส์วา มุขํ อวิการํ ปุราณํ;
ชัป์เปน มัน์เตน สุภาสิเตน อนุป์ปทาเนน ปเวณิยา วา
ยถา ยถา ยัต์ถ ลเภถ อัต์ถํ, ตถา ตถา ตัต์ถ ปรัก์กเมย์ย;
สเจ ปชาเนย์ย "อลัพ์ภเนย์โย มยา วา อัญ์เญน วา เอส อัต์โถ,"
อโสจมาโน อธิวาสเยย์ย "กัม์มํ ทัฬ์หํ กิน์ติ กโรมิทานีติ.

๔๙ เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. อถโข ราชา ปเสนทิ โกสโล, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เตน โข ปน สมเยน มัล์ลิกา เทวี กาลกตา โหติ. อถโข อัญ์ญตโร ปุริโส, เยน ราชา ปเสนทิโกสโล, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา

รญฺโญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส อุปกณฺณเก อาโรเจสิ "มลฺลิกา เทว เทวี กาลกตาติ. เอวํ วุตฺเต ราชา ปเสนทิ โกสโล ทุกฺขี ทุมฺมโน ปตฺตกฺขนฺโธ อโธมุโข ปชฺฌายนฺโต อปฺปฏิภาโณ นิสีทิ. อถโข ภควา ราชานํ ปเสนทึ โกสลํ ทุกฺขึ ทุมฺมนํ ปตฺตกฺขนฺธํ อโธมุขํ ปชฺฌายนฺตํ อปฺปฏิภาณํ วิทิตฺวา ราชานํ ปเสนทึ โกสลํ เอตทโวจ "ปญฺจิมานิ มหาราช อลพฺภนียานิ ฐานานิ สมเณน วา พฺราหฺมเณน วา เทเวน วา มาเรน วา พฺรหฺมุนา วา เกนจิ วา โลกสฺมึ. กตมานิ ปญฺจ "ชราธมฺมํ มาชีรีติ อลพฺภนียํ ฐานํ, ฯเปฯ น โสจนาย น ปริเทวนาย ฯเปฯ กมฺมํ ทฬฺหํ กินฺติ กโรมิทานีติ.

๕๐ เอกํ สมยํ อายสฺมา นารโท ปาตลิปุตฺเต วิหรติ กุกฺกุฏาราเม. เตน โข ปน สมเยน มุณฺฑสฺส รญฺโญ ภทฺทา เทวี กาลกตา โหติ ปิยา มนาปา. โส ภทฺทาย เทวิยา กาลกตาย ปิยาย มนาปาย เนว นฺหายติ น วิลิมฺปติ น ภตฺตํ ภุญฺชติ น กมฺมนฺตํ ปโยเชติ รตฺตินฺทิวํ ภทฺทาย เทวิยา สรีเร อชฺโฌมุจฺฉิโต. อถโข มุณฺโฑ ราชา ปิยกํ โสการกฺขึ อามนฺเตสิ "เตนหิ สมฺม ปิยก ภทฺทาย เทวิยา สรีรํ อยสาย เตลโทณิยา ปกฺขิปิตฺวา อญฺญิสฺสา อยสาย โทณิยา ปฏิกุชฺชถ, ยถา มยํ ภทฺทาย เทวิยา สรีรํ จิรตรํ ปสฺเสยฺยามาติ. "เอวํ เทวาติ โข ปิยโก โสการกฺโข มุณฺฑสฺส รญฺโญ ปฏิสฺสุตฺวา

ภัท์ทาย เทวิยา สรีรํ อยสาย เตลโทณิยา ปัก์ขิปิต์วา อัญ์ญิส์สา อยสาย โทณิยา ปฏิกุช์ชิ. อถโข ปิยกัส์ส โสการัก์ขัส์ส เอตทโหสิ "อิมัส์ส โข มุณ์ฑัส์ส รัญ์โญ ภัท์ทา เทวี กาลกตา ปิยา มนาปา. โส ภัท์ทาย เทวิยา กาลกตาย ปิยาย มนาปาย เนว น์หายติ น วิลิม์ปติ น ภัต์ตํ ภุญ์ชติ น กัม์มัน์ตํ ปโยเชติ รัต์ตินฺทิวํ ภัท์ทาย เทวิยา สรีเร อัช์โฌมุญ์จิโต. กํ นุ โข มุณ์โฑ ราชา สมณํ วา พ์ราห์มณํ วา ปยิรุปาเสย์ย, ยัส์ส ธัม์มํ สุต์วา โสกสัล์ลํ ปชเหย์ยาติ. อถโข ปิยกัส์ส โสการัก์ขัส์ส เอตทโหสิ "อยํ โข อายัส์มา นารโท ปาตลิปุต์เต วิหรติ กุก์กุฏาราเม. ตํ โข ปนายัส์มัน์ตํ นารทํ เอวํ กัล์ยาโณ กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คโต "ปัณ์ฑิโต พ์ยัต์โต เมธาวี พหุส์สุโต จิต์ตกถี กัล์ยาณปฏิภาโณ วุฑ์โฒ เจว อรหา จ." ยัน์นูน มุณ์โฑ ราชา อายัส์มัน์ตํ นารทํ ปยิรุปาเสย์ย, อัป์เปว นาม มุณ์โฑ ราชา อายัส์มโต นารทัส์ส ธัม์มํ สุต์วา โสกสัล์ลํ ปชเหย์ยาติ. อถโข ปิยโก โสการัก์โข, เยน มุณ์โฑ ราชา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา มุณ์ฑํ ราชานํ เอตทโวจ "อยํ โข เทว อายัส์มา นารโท ปาตลิปุต์เต วิหรติ กุก์กุฏาราเม. ตํ โข ปนายัส์มัน์ตํ นารทํ เอวํ กัล์ยาโณ กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คโต "ปัณ์ฑิโต พ์ยัต์โต เมธาวี พหุส์สุโต

จิตฺตกถี กลฺยาณปฏิภาโณ วุฑฺโฒ เจว อรหา จ." ยทิ ปน เทโว อายสฺมนฺตํ นารทํ ปยิรุปาเสยฺย, อปฺเปว นาม เทโว อายสฺมโต นารทสฺส ธมฺมํ สุตฺวา โสกสลฺลํ ปชเหยฺยาติ. "เตนหิ สมฺม ปิยก อายสฺมนฺตํ นารทํ ปฏิเวเทหิ. กถญฺหิ นาม มาทิโส สมณํ วา พฺราหฺมณํ วา วิชิเต วสนฺตํ ปุพฺเพ อปฺปฏิสํวิทิตํ อุปสงฺกมิตพฺพํ มญฺเญยฺยาติ. "เอวํ เทวาติ โข ปิยโก โสการกฺโข มุณฺฑสฺส รญฺโญ ปฏิสฺสุตฺวา, เยนายสฺมา นารโท, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ นารทํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ปิยโก โสการกฺโข อายสฺมนฺตํ นารทํ เอตทโวจ "อิมสฺส ภนฺเต มุณฺฑสฺส รญฺโญ ภทฺทา เทวี กาลกตา ปิยา มนาปา. โส ภทฺทาย เทวิยา กาลกตาย ปิยาย มนาปาย เนว นฺหายติ น วิลิมฺปติ น ภตฺตํ ภุญฺชติ น กมฺมนฺตํ ปโยเชติ รตฺตินฺทิวํ ภทฺทาย เทวิยา สรีเร อชฺโฌมุจฺฉิโต. สาธุ ภนฺเต อายสฺมา นารโท มุณฺฑสฺส รญฺโญ ตถา ธมฺมํ เทเสตุ, ยถา มุณฺโฑ ราชา อายสฺมโต นารทสฺส ธมฺมํ สุตฺวา โสกสลฺลํ ปชเหยฺยาติ. "ยสฺสทานิ ปิยก มุณฺโฑ ราชา กาลํ มญฺญตีติ. อถโข ปิยโก โสการกฺโข อุฏฺฐายาสนา อายสฺมนฺตํ นารทํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา, เยน มุณฺโฑ ราชา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มุณฺฑํ ราชานํ เอตทโวจ "กตาวกาโส โข เทว อายสฺมตา นารเทน. ยสฺสทานิ เทโว กาลํ

มัญญตีติ. "เตนหิ สัมม ปียก ภัทรานิ ภัทรานิ ยานานิ โยชาเปหีติ. "เอวํ เทวาติ โข ปียโก โสการักโข มุณฑัสส รัญโญ ปฏิสสุตวา ภัทรานิ ภัทรานิ ยานานิ โยชาเปตวา มุณฑํ ราชานํ เอตทโวจ "ยุตตานิ โข เต เทว ภัทรานิ ภัทรานิ ยานานิ. ยัสสทานิ เทโว กาลํ มัญญตีติ. อถโข มุณโฑ ราชา ภัทรานิ ภัทรานิ ยานานิ อภิรูหิตวา ภัทเรหิ ภัทเรหิ ยาเนหิ เยน กุกกุฏาราโม เตน ปายาสิ มหัจจราชานุภาเวน อายัสมันตํ นารทํ ทัสสนาย; ยาวติกา ยานัสส ภูมิ, ยาเนน คันตวา ยานา ปัจโจโรหิตวา ปัตติโกว อารามํ ปาวิสิ. อถโข มุณโฑ ราชา, เยน อายัสมา นารโท, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา อายัสมันตํ นารทํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิ. เอกมันตํ นิสินนํ โข มุณฑํ ราชานํ อายัสมา นารโท เอตทโวจ "ปัญจิมานิ มหาราช อลัพภนียานิ ฐานานิ สมเณน วา พราหมเณน วา เทเวน วา มาเรน วา พรหมุนา วา เกนจิ วา โลกัสมึ. กตมานิ ปัญจ? "ชราธัมมํ มาชีรีติ อลัพภนียํ ฐานํ สมเณน วา พราหมเณน วา เทเวน วา มาเรน วา พรหมุนา วา เกนจิ วา โลกัสมึ. "พยาธิธัมมํ มา พยาธิยีติ ... "มรณธัมมํ มา มิยยีติ ... "ขยธัมมํ มา ขียีติ ... "นัสสนธัมมํ มา นัสสีติ อลัพภนียํ ฐานํ สมเณน วา พราหมเณน วา เทเวน วา มาเรน วา พรหมุนา วา เกนจิ วา โลกัสมึ. อัสสุตวโต มหาราช ปุถุชชนัสส ชราธัมมํ

ชีรติ, โส ชราธัม์เม ชิณ์เณ น อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "น โข มัย์หเวกัส์ส ชราธัม์มํ ชีรติ, อถโข ยาวตา สัต์ตานํ อาคติ คติ จุติ อุปปัต์ติ, สัพ์เพสํ สัต์ตานํ ชราธัม์มํ ชีรติ. อหัญ์เจว โข ปน ชราธัม์เม ชิณ์เณ โสเจย์ยํ กิลเมย์ยํ ปริเทเวย์ยํ อุรัต์ตาฬึ กัน์เทย์ยํ สัม์โมหํ อาปัช์เชย์ยํ, ภัต์ตัม์ปิ เม นัจ์ฉาเทย์ย, กาเยปิ ทุพ์พัณ์ณิยํ โอก์กเมย์ย, กัม์มัน์ตาปิ นัป์ปวัต์เตย์ยุํ, อมิต์ตาปิ อัต์ตมนา อัส์สุ, มิต์ตาปิ ทุม์มนา อัส์สูติ, โส ชราธัม์เม ชิณ์เณ โสจติ กิลมติ ปริเทวติ อุรัต์ตาฬึ กัน์ทติ สัม์โมหํ อาปัช์ชติ. อยํ วุจ์จติ มหาราช อัส์สุตวา ปุถุช์ชโน วิท์โธ สวิเสน โสกสัล์เลน อัต์ตานัญ์เญว ปริตาเปติ. ปุน จปรํ มหาราช อัส์สุตวโต ปุถุช์ชนัส์ส พ์ยาธิธัม์มํ พ์ยาธิยติ, ... มรณธัม์มํ มิย์ยติ, ... ขยธัม์มํ ขิยติ, ... นัส์สนธัม์มํ นัส์สติ, โส นัส์สนธัม์เม นัฏ์เฐ น อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "น โข มัย์หเวกัส์ส นัส์สนธัม์มํ นัส์สติ, อถโข ยาวตา สัต์ตานํ อาคติ คติ จุติ อุปปัต์ติ, สัพ์เพสํ สัต์ตานํ นัส์สนธัม์มํ นัส์สติ. อหัญ์เจว โข ปน นัส์สนธัม์เม นัฏ์เฐ โสเจย์ยํ กิลเมย์ยํ ปริเทเวย์ยํ อุรัต์ตาฬึ กัน์เทย์ยํ สัม์โมหํ อาปัช์เชย์ยํ, ภัต์ตัม์ปิ เม นัจ์ฉาเทย์ย, กาเยปิ ทุพ์พัณ์ณิยํ โอก์กเมย์ย, กัม์มัน์ตาปิ นัป์ปวัต์เตย์ยุํ, อมิต์ตาปิ อัต์ตมนา อัส์สุ, มิต์ตาปิ ทุม์มนา อัส์สูติ, โส นัส์สนธัม์เม นัฏ์เฐ โสจติ กิลมติ ปริเทวติ

อุรตฺตาฬึ กนฺทติ สมฺโมหํ อาปชฺชติ. อยํ วุจฺจติ มหาราช อสฺสุตวา ปุถุชฺชโน วิทฺโธ สวิเสน โสกสลฺเลน อตฺตานญฺเญว ปริตาเปติ. สุตวโต จ โข มหาราช อริยสาวกสฺส ชราธมฺมํ ชีรติ, โส ชราธมฺเม ชิณฺเณ อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "น โข มยฺเหวกสฺส ชราธมฺมํ ชีรติ, อถโข ยาวตา สตฺตานํ อาคติ คติ จุติ อุปปตฺติ, สพฺเพสํ สตฺตานํ ชราธมฺมํ ชีรติ. อหญฺเจว โข ปน ชราธมฺเม ชิณฺเณ โสเจยฺยํ กิลเมยฺยํ ปริเทเวยฺยํ อุรตฺตาฬึ กนฺเทยฺยํ สมฺโมหํ อาปชฺเชยฺยํ; ภตฺตมฺปิ เม นจฺฉาเทยฺย, กาเยปิ ทุพฺพณฺณิยํ โอกฺกเมยฺย, กมฺมนฺตาปิ นปฺปวตฺเตยฺยุํ, อมิตฺตาปิ อตฺตมนา อสฺสุ, มิตฺตาปิ ทุมฺมนา อสฺสุ," โส ชราธมฺเม ชิณฺเณ น โสจติ น กิลมติ น ปริเทวติ น อุรตฺตาฬึ กนฺทติ น สมฺโมหํ อาปชฺชติ. อยํ วุจฺจติ มหาราช สุตวา อริยสาวโก อพฺพุหิ สวิสํ โสกสลฺลํ, เยน วิทฺโธ อสฺสุตวา ปุถุชฺชโน อตฺตานญฺเญว ปริตาเปติ; อโสโก วิสลฺโล อริยสาวโก อตฺตานญฺเญว ปรินิพฺพาเปติ. ปุน จปรํ มหาราช สุตวโต อริยสาวกสฺส พฺยาธิธมฺมํ พฺยาธิยติ, ... มรณธมฺมํ มิยฺยติ, ... ขยธมฺมํ ขิยติ, ... นสฺสนธมฺมํ นสฺสติ, โส นสฺสนธมฺเม นฏฺเฐ อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "น โข มยฺเหวกสฺส นสฺสนธมฺมํ นสฺสติ, อถโข ยาวตา สตฺตานํ อาคติ คติ จุติ อุปปตฺติ, สพฺเพสํ สตฺตานํ นสฺสนธมฺมํ นสฺสติ. อหญฺเจว โข ปน

นาสฺสนธมฺเม นฏฺเฐ โสเจยฺยํ กิลเมยฺยํ ปริเทเวยฺยํ อุรตฺตาฬึ กนฺเทยฺยํ สมฺโมหํ อาปชฺเชยฺยํ; ภตฺตมฺปิ เม นจฺฉาเทยฺย, กาเยปิ ทุพฺพณฺณิยํ โอกฺกเมยฺย, กมฺมนฺตาปิ นปฺปวตฺเตยฺยุํ, อมิตฺตาปิ อตฺตมนา อสฺสุ, มิตฺตาปิ ทุมฺมนา อสฺสูติ, โส นาสฺสนธมฺเม นฏฺเฐ น โสจติ น กิลมติ น ปริเทวติ น อุรตฺตาฬึ กนฺทติ น สมฺโมหํ อาปชฺชติ. อยํ วุจฺจติ มหาราช สุตวา อริยสาวโก อพฺพุหิ สวิสํ โสกสลฺลํ, เยน วิทฺโธ อสฺสุตวา ปุถุชฺชโน อตฺตานญฺเญว ปริตาเปติ; อโสโก วิสลฺโล อริยสาวโก อตฺตานญฺเญว ปรินิพฺพาเปติ. อิมานิ โข มหาราช ปญฺจ อลพฺภนียานิ ฐานานิ สมเณน วา พฺราหฺมเณน วา เทเวน วา มาเรน วา พฺรหฺมุนา วา เกนจิ วา โลกสฺมินฺติ.

น โสจนาย น ปริเทวนาย อตฺโถ อิธ ลพฺภติ อปิ อปฺปโกปิ,
โสจนฺตเมนํ ทุกฺขิตํ วิทิตฺวา ปจฺจตฺถิกา อตฺตมนา ภวนฺติ;
ยโต จ โข ปณฺฑิโต อาปทาสุ น เวธติ อตฺถวินิจฺฉยญฺญู,
ปจฺจตฺถิกาสฺส ทุกฺขิตา ภวนฺติ ทิสฺวา มุขํ อวิการํ ปุราณํ;
ชปฺเปน มนฺเตน สุภาสิเตน อนุปฺปทาเนน ปเวณิยา วา
ยถา ยถา ยตฺถ ลเภถ อตฺถํ, ตถา ตถา ตตฺถ ปรกฺกเมยฺย;
สเจ ปชาเนยฺย "อลพฺภเนยฺโย มยา วา อญฺเญน วา เอส อตฺโถ,"
อโสจมาโน อธิวาสเยยฺย "กมฺมํ ทฬฺหํ กินฺติ กโรมิทานีติ.

เอวํ วุตฺเต มุณฺโฑ ราชา อายสฺมนฺตํ นารทํ เอตทโวจ "โกนาโม

อยํ ภัน์เต ธัม์มปริยาโยติ. "โสกสัล์ลหรโณ นาม อยํ มหาราช ธัม์มปริยาโยติ. "ตัค์ฆ ภัน์เต โสกสัล์ลหรโณ, ตัค์ฆ ภัน์เต โสกสัล์ลหรโณ. อิมํ หิ เม ภัน์เต ธัม์มปริยายํ สุต์วา โสกสัล์ลํ ปหีนัน์ติ. อถโข มุณ์โฑ ราชา ปิยกํ โสการัก์ขํ อามัน์เตสิ "เตนหิ สัม์ม ปิยก ภัท์ทาย เทวิยา สรีรํ ฌาเปถ, ถูปัญ์จัส์สา กโรถ. อัช์ชตัค์เคทานิ มยํ น์หายิส์สาม เจว วิลิม์ปิส์สาม ภัต์ตํ ภุญ์ชิส์สาม กัม์มัน์เต จ ปโยเชส์สามาติ.

มุณ์ฑราชวัค์โค ปัญ์จโม.

ตัส์สุท์ทานํ.

อาทิโย สัป์ปุริโส จ อิฏ์ฐา มนาปทายิภิสัน์ทํ
สัม์ปทา จ ธนํ ฐานํ โกสโล นารเทน ชาติ.

ปฐโม ปัณ์ณาสโก นิฏ์ฐิโต.

ทุติยปัณ์ณาสโก.

๕๑ เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. ตัต์ร โข ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ "ภิก์ขโวติ. "ภทัน์เตติ เต ภิก์ขู ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ "ปัญ์จิเม ภิก์ขเว อาวรณา นีวรณา เจตโส อัช์ฌารุหา ปัญ์ญาย ทุพ์พลีกรณา. กตเม ปัญ์จ? กามัจ์ฉัน์โท ภิก์ขเว อาวรโณ นีวรโณ เจตโส อัช์ฌารุโห ปัญ์ญาย ทุพ์พลีกรโณ, พ์ยาปาโท ภิก์ขเว อาวรโณ นีวรโณ เจตโส อัช์ฌารุโห

ปญฺญาย ทุพฺพลีกรโณ, ถีนมิทฺธํ ภิกฺขเว อาวรณํ นีวรณํ เจตโส อชฺฌารูหํ ปญฺญาย ทุพฺพลีกรณํ, อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจํ ภิกฺขเว อาวรณํ นีวรณํ เจตโส อชฺฌารูหํ ปญฺญาย ทุพฺพลีกรณํ, วิจิกิจฺฉา ภิกฺขเว อาวรณา นีวรณา เจตโส อชฺฌารุหา ปญฺญาย ทุพฺพลีกรณา. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาวรณา นีวรณา เจตโส อชฺฌารุหา ปญฺญาย ทุพฺพลีกรณา. โส วต ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิเม ปญฺจ อาวรเณ นีวรเณ เจตโส อชฺฌารูเห ปญฺญาย ทุพฺพลีกรเณ อปฺปหาย อพลาย ปญฺญาย ทุพฺพลาย อตฺตตฺถํ วา ญสฺสติ ปรตฺถํ วา ญสฺสติ อุภยตฺถํ วา ญสฺสติ อุตฺตรึ วา มนุสฺสธมฺมา อลมริยญาณทสฺสนวิเสสํ สจฺฉิกริสฺสตีติ, เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว นที ปพฺพเตยฺยา ทูรงฺคมา สีฆโสตา หารหารินี, ตสฺสา ปุริโส อุภโต นงฺคลมุขานิ วิวเรยฺย; เอวํ หิ โส ภิกฺขเว มชฺเฌ นทิยา โสโต วิกฺขิตฺโต วิสโฏ พฺยาทิณฺโณ เนว ทูรงฺคโม อสฺส น สีฆโสโต น หารหารี; เอวเมว โข ภิกฺขเว โส วต ภิกฺขุ อิเม ปญฺจ อาวรเณ นีวรเณ เจตโส อชฺฌารูเห ปญฺญาย ทุพฺพลีกรเณ อปฺปหาย อพลาย ปญฺญาย ทุพฺพลาย อตฺตตฺถํ วา ญสฺสติ ปรตฺถํ วา ญสฺสติ อุภยตฺถํ วา ญสฺสติ อุตฺตรึ วา มนุสฺสธมฺมา อลมริยญาณทสฺสนวิเสสํ สจฺฉิกริสฺสตีติ, เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. โส วต ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิเม ปญฺจ อาวรเณ นีวรเณ เจตโส อชฺฌารูเห ปญฺญาย ทุพฺพลีกรเณ

ปหาย พลวติยา ปัญ์ญาย อัต์ตัต์ถํ วา ญัส์สติ ปรัต์ถํ วา ญัส์สติ อุภยัต์ถํ วา ญัส์สติ อุต์ตริ วา มนุส์สธัม์มา อลมริยญาณทัส์สนวิเสสํ สัจ์ฉิกริส์สตีติ, ฐานเมตํ วิช์ชติ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว นที ปัพ์พเตย์ยา ทูรังคมา สีฆโสตา หารหาริณี, ตัส์สา ปุริโส อุภโต นังคลมุขานิ ปิทเหย์ย; เอวํ หิ โส ภิก์ขเว มัช์เฌ นทิยา โสโต อวิก์ขิต์โต อวิสโฏ อพ์ยาทิน์โน ทูรังคโม เจว อัส์ส สีฆโสโต จ หารหารี จ. เอวเมว โข ภิก์ขเว โส วต ภิก์ขุ อิเม ปัญ์จ อาวรเณ นีวรเณ เจตโส อัช์ฌารูเห ปัญ์ญาย ทุพ์พลีกรเณ ปหาย พลวติยา ปัญ์ญาย อัต์ตัต์ถํ วา ญัส์สติ ปรัต์ถํ วา ญัส์สติ อุภยัต์ถํ วา ญัส์สติ อุต์ตริ วา มนุส์สธัม์มา อลมริยญาณทัส์สนวิเสสํ สัจ์ฉิกริส์สตีติ, ฐานเมตํ วิช์ชตีติ.

๕๒ "อกุสลราสีติ ภิก์ขเว วทมาโน ปัญ์จ นีวรเณ สัม์มา วทมาโน วเทย์ย. เกวโลจายํ ภิก์ขเว อกุสลราสิ, ยทิทํ ปัญ์จ นีวรณา. กตเม ปัญ์จ? กามัจ์ฉัน์ทนีวรณํ พ์ยาปาทนีวรณํ ถีนมิท์ธนีวรณํ อุท์ธัจ์จกุก์กุจ์จนีวรณํ วิจิกิจ์ฉานีวรณํ. "อกุสลราสีติ ภิก์ขเว วทมาโน อิเม ปัญ์จ นีวรเณ สัม์มา วทมาโน วเทย์ย. เกวโลจายํ ภิก์ขเว อกุสลราสิ, ยทิทํ อิเม ปัญ์จ นีวรณาติ.

๕๓ ปัญ์จิมานิ ภิก์ขเว ปธานิยังคานิ. กตมานิ ปัญ์จ? อิธ

ภิก์ขเว ภิก์ขุ สัท์โธ โหติ, สัท์ทหติ ตถาคตัส์ส โพธึ "อิติปิ โส ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน สุคโต โลกวิทู อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควาติ; อัป์ปาพาโธ โหติ อัป์ปาตังโก สมเวปากินิยา คหณิยา สมัน์นาคโต นาติสีตาย นาจ์จุณ์หาย มัช์ฌิมาย ปธานัก์ขมาย; อสโฐ โหติ อมายาวี ยถาภูตํ อัต์ตานํ อาวิกัต์ตา สัต์ถริ วา วิญ์ญูสุ วา สพ์รห์มจารีสุ; อารัท์ธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธัม์มานํ ปหานาย กุสลานํ ธัม์มานํ อุปสัม์ปทาย ถามวา ทัฬ์หปรัก์กโม อนิก์ขิต์ตธุโร กุสเลสุ ธัม์เมสุ; ปัญ์ญวา โหติ อุทยัต์ถคามินิยา ปัญ์ญาย สมัน์นาคโต อริยาย นิพ์เพธิกาย สัม์มาทุก์ขัก์ขยคามินิยา. อิมานิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จ ปธานิยังคานีติ.

๕๔ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว อสมยา ปธานาย. กตเม ปัญ์จ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ชิณ์โณ โหติ ชรายาภิภูโต; อยํ ภิก์ขเว ปฐโม อสมโย ปธานาย. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ พ์ยาธิโต โหติ พ์ยาธินาภิภูโต; อยํ ภิก์ขเว ทุติโย อสมโย ปธานาย. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ทุพ์ภิก์ขํ โหติ ทุส์สัส์สํ ทุล์ลภปิณ์ฑํ น สุกรํ อุญ์เฉน ปัค์คเหน ยาเปตุํ; อยํ ภิก์ขเว ตติโย อสมโย ปธานาย. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภยํ โหติ อฏ์ฏวิส์โกโป จัก์กสมารูฬ์หา ชานปทา ปริยายัน์ติ; อยํ ภิก์ขเว จตุต์โถ อสมโย ปธานาย. ปุน จปรํ ภิก์ขเว สํโฆ ภิน์โน โหติ, สํเฆ โข ปน ภิก์ขเว ภิน์เน

อัญ์ญมัญ์ญํ อัก์โกสา จ โหน์ติ อัญ์ญมัญ์ญํ ปริภาสา จ โหน์ติ
อัญ์ญมัญ์ญํ ปริก์เขปา จ โหน์ติ อัญ์ญมัญ์ญํ ปริจ์จชา จ
โหน์ติ; ตัต์ถ อัป์ปสัน์นา เจว นัป์ปสีทัน์ติ, ปสัน์นานัญ์จ เอกัจ์จานํ
อัญ์ญถัต์ตํ โหติ: อยํ ภิก์ขเว ปัญ์จโม อสมโย ปธานาย.
อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อสมยา ปธานาย. ปัญ์จิเม ภิก์ขเว
สมยา ปธานาย. กตเม ปัญ์จ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ทหโร โหติ
ยุวา สุสู กาฬเกโส ภัท์เรน โยพ์พเนน สมัน์นาคโต ปฐเมน
วยสา: อยํ ภิก์ขเว ปฐโม สมโย ปธานาย. ปุน จปรํ ภิก์ขเว
ภิก์ขุ อัป์ปาพาโธ โหติ อัป์ปาตังโก สมเวปากินิยา คหณิยา
สมัน์นาคโต นาติสีตาย นาจ์จุณ์หาย มัช์ฌิมาย ปธานัก์ขมาย: อยํ
ภิก์ขเว ทุติโย สมโย ปธานาย. ปุน จปรํ ภิก์ขเว สุภิก์ขํ โหติ
สุสัส์สํ สุลภปิณ์ฑํ สุกรํ อุญ์เฉน ปัค์คเหน ยาเปตุํ: อยํ ภิก์ขเว
ตติโย สมโย ปธานาย. ปุน จปรํ ภิก์ขเว มนุส์สา สมัค์คา
สัม์โมทมานา อวิวทมานา ขีโรทกีภูตา อัญ์ญมัญ์ญํ ปิยจัก์ขูหิ
สัม์ปัส์สัน์ตา วิหรัน์ติ: อยํ ภิก์ขเว จตุต์โถ สมโย ปธานาย.
ปุน จปรํ ภิก์ขเว สํโฆ สมัค์โค สัม์โมทมาโน อวิวทมาโน
เอกุท์เทโส ผาสุ วิหรติ, สํเฆ โข ปน ภิก์ขเว สมัค์เค น เจว
อัญ์ญมัญ์ญํ อัก์โกสา โหน์ติ น จ อัญ์ญมัญ์ญํ ปริภาสา
โหน์ติ น จ อัญ์ญมัญ์ญํ ปริก์เขปา โหน์ติ น จ อัญ์ญมัญ์ญํ
ปริจ์จชา โหน์ติ; ตัต์ถ อัป์ปสัน์นา เจว ปสีทัน์ติ, ปสัน์นานัญ์จ

ภิยฺโยภาโว โหติ: อยํ ภิกฺขเว ปญฺจโม สมโย ปธานาย.
อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ สมยา ปธานายาติ.

๕๕ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ อุโภ มาตาปุตฺตา วสฺสาวาสํ อุปคมึสุ ภิกฺขุ จ ภิกฺขุนี จ. เต อญฺญมญฺญสฺส อภิณฺหํ ทสฺสนกามา อเหสุํ มาตาปิ ปุตฺตสฺส อภิณฺหํ ทสฺสนกามา อโหสิ, ปุตฺโตปิ มาตรํ อภิณฺหํ ทสฺสนกาโม อโหสิ. เตสํ อภิณฺหํ ทสฺสนา สํสคฺโค อโหสิ, สํสคฺเค สติ วิสฺสาโส อโหสิ, วิสฺสาเส สติ โอตาโร อโหสิ, เต โอติณฺณจิตฺตา สิกฺขํ อปจฺจกฺขาย ทุพฺพลฺยํ อนาวิกตฺวา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวึสุ. อถโข สมฺพหุลา ภิกฺขู, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ; เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกฺขู ภควนฺตํ เอตทโวจุํ "อิธ ภนฺเต สาวตฺถิยํ อุโภ มาตาปุตฺตา วสฺสาวาสํ อุปคมึสุ ภิกฺขุ จ ภิกฺขุนี จ. เต อญฺญมญฺญสฺส อภิณฺหํ ทสฺสนกามา อเหสุํ มาตาปิ ปุตฺตสฺส อภิณฺหํ ทสฺสนกามา อโหสิ, ปุตฺโตปิ มาตรํ อภิณฺหํ ทสฺสนกาโม อโหสิ. เตสํ อภิณฺหํ ทสฺสนา สํสคฺโค อโหสิ, สํสคฺเค สติ วิสฺสาโส อโหสิ, วิสฺสาเส สติ โอตาโร อโหสิ, เต โอติณฺณจิตฺตา สิกฺขํ อปจฺจกฺขาย ทุพฺพลฺยํ อนาวิกตฺวา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวึสูติ. "กินฺนุ โส ภิกฺขเว โมฆปุริโส มญฺญติ "น มาตา

ปุตฺเต สาเรชฺชติ, ปุตฺโต วา ปน มาตรีติ? นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกรูปํปิ สมนุปสฺสามิ, เอวํ รชนียํ เอวํ กมนียํ เอวํ มทนียํ เอวํ พนฺธนียํ เอวํ มุจฺฉนียํ เอวํ อนฺตรายกรํ อนุตฺตรสฺส โยคกฺเขมสฺส อธิคมาย, ยถยิทํ ภิกฺขเว อิตฺถีรูปํ. อิตฺถีรูเป ภิกฺขเว สตฺตา รตฺตา คิทฺธา คธิตา มุจฺฉิตา อชฺโฌปนฺนา, เต ทีฆรตฺตํ โสจนฺติ อิตฺถีรูปวสานุคา. นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกสทฺทํปิ ... เอกคนฺธํปิ ... เอกรสํปิ ... เอกโผฏฺฐพฺพํปิ สมนุปสฺสามิ, เอวํ รชนียํ เอวํ กมนียํ เอวํ มทนียํ เอวํ พนฺธนียํ เอวํ มุจฺฉนียํ เอวํ อนฺตรายกรํ อนุตฺตรสฺส โยคกฺเขมสฺส อธิคมาย, ยถยิทํ ภิกฺขเว อิตฺถีโผฏฺฐพฺโพ. อิตฺถีโผฏฺฐพฺเพ ภิกฺขเว สตฺตา รตฺตา คิทฺธา คธิตา มุจฺฉิตา อชฺโฌปนฺนา, เต ทีฆรตฺตํ โสจนฺติ อิตฺถีโผฏฺฐพฺพวสานุคา. อิตฺถี ภิกฺขเว คจฺฉนฺตีปิ ปุริสสฺส จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐติ, ฐิตาปิ นิสินฺนาปิ สยานาปิ นิปนฺนาปิ หสนฺตีปิ ภณนฺตีปิ คายนฺตีปิ โรทนฺตีปิ อุคฺฆาฏิตาปิ มตาปิ ปุริสสฺส จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐติ. ยญฺหิ ตํ ภิกฺขเว สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "สมนฺตปาโส มารสฺสาติ, มาตุคามญฺเญว สมฺมา วทมาโน วเทยฺย "สมนฺตปาโส มารสฺสาติ.

สลฺลเป อสิหตฺเถน;	ปิสาเจนปิ สลฺลเป;
อาสีวิสมฺปิ อาสีเท,	เยน ทฏฺโฐ น ชีวติ;
นเตฺวว เอโก เอกาย	มาตุคาเมน สลฺลเป.

มุฏ์ฐัส์สตึ ตา พัน์ธัน์ติ   เปก์ขิเตน ม์หิเตน จ
อโถปิ ทุน์นิวัต์เถน   มัญ์ชุนา ภณิเตน จ;
เนโส ชโน ส์วาสัต์โถ   อปิ อุค์ฆาฏิโต มโต.
ปัญ์จ กามคุณา เอเต   อิต์ถีรูปัส์มิํ ทิส์สเร:
รูปา สัท์ทา รสา คัน์ธา   โผฏ์ฐัพ์พา จ มโนรมา.
เตสํ กาโมฆวุฬ์หานํ   กาเม อปริชานตํ
กาลํ คตึ ภวาภวํ   สํสารัส์มึ ปุรัก์ขตา,
เย จ กาเม ปริญ์ญาย   จรัน์ติ อกุโตภยา,
เต เว ปารคตา โลเก,   เย ปัต์ตา อาสวัก์ขยัน์ติ.

๕๖ อถโข อัญ์ญตโร ภิก์ขุ, เยน สโก อุปัช์ฌาโย, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา สกํ อุปัช์ฌายํ เอตทโวจ "เอตรหิ เม ภัน์เต มธุรกชาโต เจว กาโย, ทิสา จ เม น ปัก์ขายัน์ติ, ธัม์มา จ มํ นัป์ปฏิภัน์ติ, ถีนมิท์ธัญ์จ เม จิต์ตํ ปริยาทาย ติฏ์ฐติ, อนภิรโต จ พ์รห์มจริยํ จรามิ, อัต์ถิ จ เม ธัม์เมสุ วิจิกิจ์ฉาติ. อถโข โส ภิก์ขุ ตํ สัท์ธิวิหาริกํ ภิก์ขุํ อาทาย, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข โส ภิก์ขุ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อยํ ภัน์เต ภิก์ขุ เอวมาห "เอตรหิ เม ภัน์เต มธุรกชาโต เจว กาโย, ทิสา จ เม น ปัก์ขายัน์ติ, ธัม์มา จ มํ นัป์ปฏิภัน์ติ, ถีนมิท์ธัญ์จ เม จิต์ตํ ปริยาทาย ติฏ์ฐติ, อนภิรโต จ พ์รห์มจริยํ

จรามิ, อัต์ถิ จ เม ธัม์เมสุ วิจิกิจ์ฉาติ. "เอวัณ์หตํ ภิก์ขุ โหติ อินท์ริเยสุ อคุต์ตท์วารัส์ส โภชเน อมัต์ตัญ์ญุโน ชาคริยํ อนนุยุต์ตัส์ส อวิปัส์สกัส์ส กุสลานํ ธัม์มานํ ปุพ์พรัต์ตาปรรัต์ตํ โพธิปัก์ขิกานํ ธัม์มานํ ภาวนานุโยคํ อนนุยุต์ตัส์ส วิหรโต, ยํ มธุรกชาโต เจว กาโย โหติ, ทิสา จัส์ส น ปัก์ขายัน์ติ, ธัม์มา จ ตํ นัป์ปฏิภัน์ติ, ถีนมิท์ธัญ์จัส์ส จิต์ตํ ปริยาทาย ติฏ์ฐติ, อนภิรโต จ พ์รห์มจริยํ จรติ, โหติ จัส์ส ธัม์เมสุ วิจิกิจ์ฉา. ตัส์มา ติห เต ภิก์ขุ เอวํ สิก์ขิตัพ์พํ "อินท์ริเยสุ คุต์ตท์วาโร ภวิส์สามิ โภชเน มัต์ตัญ์ญู ชาคริยํ อนุยุต์โต วิปัส์สโก กุสลานํ ธัม์มานํ ปุพ์พรัต์ตาปรรัต์ตํ โพธิปัก์ขิกานํ ธัม์มานํ ภาวนานุโยคํ อนุยุต์โต วิหริส์สามีติ: เอวํ หิ เต ภิก์ขุ สิก์ขิตัพ์พัน์ติ. อถโข โส ภิก์ขุ ภควตา อิมินา โอวาเทน โอวทิโต อุฏ์ฐายาสนา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา ปทัก์ขิณํ กัต์วา ปัก์กามิ. อถโข โส ภิก์ขุ เอโก วูปกัฏ์โฐ อัป์ปมัต์โต อาตาปี ปหิตัต์โต วิหรัน์โต, นจิรัส์เสว ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ, ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหาสิ "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พ์รห์มจริยํ, กตํ กรณียํ นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ อัพ์ภัญ์ญาสิ; อัญ์ญตโร จ ปน โส ภิก์ขุ อรหตํ อโหสิ. อถโข โส ภิก์ขุ อรหัต์ตปัป์ปัต์โต, เยน สโก อุปัช์ฌาโย,

เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตฺวา สกํ อุปชฺฌายํ เอตทโวจ "เอตรหิ เม ภนฺเต น เจว มธุรกชาโต กาโย, ทิสา จ เม ปกฺขายนฺติ, ธมฺมา จ มํ ปฏิภนฺติ, ถีนมิทฺธญฺจ เม จิตฺตํ น ปริยาทาย ติฏฺฐติ, อภิรโต จ พฺรหฺมจริยํ จรามิ, นตฺถิ จ เม ธมฺเมสุ วิจิกิจฺฉาติ. อถโข โส ภิกฺขุ ตํ สทฺธิวิหาริกํ ภิกฺขุํ อาทาย, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อยํ ภนฺเต ภิกฺขุ เอวมาห "เอตรหิ เม ภนฺเต น เจว มธุรกชาโต กาโย, ทิสา จ เม ปกฺขายนฺติ, ธมฺมา จ มํ ปฏิภนฺติ, ถีนมิทฺธญฺจ เม จิตฺตํ น ปริยาทาย ติฏฺฐติ, อภิรโต จ พฺรหฺมจริยํ จรามิ, นตฺถิ จ เม ธมฺเมสุ วิจิกิจฺฉาติ. เอวญฺหตํ ภิกฺขุ โหติ อินฺทฺริเยสุ คุตฺตทฺวารสฺส โภชเน มตฺตญฺญุโน ชาคริยํ อนุยุตฺตสฺส วิปสฺสกสฺส กุสลานํ ธมฺมานํ ปุพฺพรตฺตาปรรตฺตํ โพธิปกฺขิกานํ ธมฺมานํ ภาวนานุโยคํ อนุยุตฺตสฺส วิหรโต, ยํ น เจว มธุรกชาโต กาโย โหติ, ทิสา จสฺส ปกฺขายนฺติ, ธมฺมา จ ตํ ปฏิภนฺติ, ถีนมิทฺธญฺจสฺส จิตฺตํ น ปริยาทาย ติฏฺฐติ, อภิรโต จ พฺรหฺมจริยํ จรติ, น จสฺส โหติ ธมฺเมสุ วิจิกิจฺฉา. ตสฺมา ติห โว ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ "อินฺทฺริเยสุ คุตฺตทฺวารา ภวิสฺสาม โภชเน มตฺตญฺญุโน ชาคริยํ อนุยุตฺตา วิปสฺสกา กุสลานํ ธมฺมานํ ปุพฺพรตฺตาปรรตฺตํ โพธิปกฺขิกานํ ธมฺมานํ

ภาวนานุโยคํ อนุยุต์ตา วิหริส์สามาติ. เอวํ หิ โว ภิก์ขเว สิก์ขิตัพ์พัน์ติ.

๕๗ ปัญ์จิมานิ ภิก์ขเว ฐานานิ อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พานิ อิต์ถิยา วา ปุริเสน วา คหัฏ์เฐน วา ปัพ์พชิเตน วา. กตมานิ ปัญ์จ? "ชราธัม์โมม์หิ ชรํ อนตีโตติ อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ อิต์ถิยา วา ปุริเสน วา คหัฏ์เฐน วา ปัพ์พชิเตน วา, "พ์ยาธิธัม์โมม์หิ พ์ยาธึ อนตีโตติ อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ อิต์ถิยา วา ปุริเสน วา คหัฏ์เฐน วา ปัพ์พชิเตน วา, "มรณธัม์โมม์หิ มรณํ อนตีโตติ อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ อิต์ถิยา วา ปุริเสน วา คหัฏ์เฐน วา ปัพ์พชิเตน วา, "สัพ์เพหิ เม ปิเยหิ มนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโวติ อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ อิต์ถิยา วา ปุริเสน วา คหัฏ์เฐน วา ปัพ์พชิเตน วา, "กัม์มัส์สโกม์หิ กัม์มทายาโท กัม์มโยนิ กัม์มพันธุ กัม์มปฏิสรโณ, ยํ กัม์มํ กริส์สามิ กัล์ยาณํ วา ปาปกํ วา, ตัส์ส ทายาโท ภวิส์สามีติ อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ อิต์ถิยา วา ปุริเสน วา คหัฏ์เฐน วา ปัพ์พชิเตน วา. กิญ์จ ภิก์ขเว อัต์ถวสํ ปฏิจ์จ "ชราธัม์โมม์หิ ชรํ อนตีโตติ อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ อิต์ถิยา วา ปุริเสน วา คหัฏ์เฐน วา ปัพ์พชิเตน วา? อัต์ถิ ภิก์ขเว สัต์ตานํ โยพ์พเน โยพ์พนมโท, เยน มเทน สัต์ตา กาเยน ทุจ์จริตํ จรัน์ติ วาจาย

ทุจฺจริตํ จรนฺติ มนสา ทุจฺจริตํ จรนฺติ; ตสฺส ตํ ฐานํ อภิณฺหํ ปจฺจเวกฺขโต, โย โยพฺพเน โยพฺพนมโท, โส สพฺพโส วา ปหียติ ตนุ วา ปน โหติ. อิทํ โข ภิกฺขเว อตฺถวสํ ปฏิจฺจ "ชราธมฺโมมฺหิ ชรํ อนตีโตติ อภิณฺหํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ อิตฺถิยา วา ปุริเสน วา คหฏฺเฐน วา ปพฺพชิเตน วา. กิญฺจ ภิกฺขเว อตฺถวสํ ปฏิจฺจ "พฺยาธิธมฺโมมฺหิ พฺยาธึ อนตีโตติ อภิณฺหํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ อิตฺถิยา วา ปุริเสน วา คหฏฺเฐน วา ปพฺพชิเตน วา? สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตานํ อาโรคฺเย อาโรคฺยมโท, เยน มเทน สตฺตา กาเยน ทุจฺจริตํ จรนฺติ วาจาย ทุจฺจริตํ จรนฺติ มนสา ทุจฺจริตํ จรนฺติ; ตสฺส ตํ ฐานํ อภิณฺหํ ปจฺจเวกฺขโต, โย อาโรคฺเย อาโรคฺยมโท, โส สพฺพโส วา ปหียติ ตนุ วา ปน โหติ. อิทํ โข ภิกฺขเว อตฺถวสํ ปฏิจฺจ "พฺยาธิธมฺโมมฺหิ พฺยาธึ อนตีโตติ อภิณฺหํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ อิตฺถิยา วา ปุริเสน วา คหฏฺเฐน วา ปพฺพชิเตน วา. กิญฺจ ภิกฺขเว อตฺถวสํ ปฏิจฺจ "มรณธมฺโมมฺหิ มรณํ อนตีโตติ อภิณฺหํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ อิตฺถิยา วา ปุริเสน วา คหฏฺเฐน วา ปพฺพชิเตน วา? สนฺติ ภิกฺขเว สตฺตานํ ชีวิเต ชีวิตมโท, เยน มเทน สตฺตา กาเยน ทุจฺจริตํ จรนฺติ วาจาย ทุจฺจริตํ จรนฺติ มนสา ทุจฺจริตํ จรนฺติ; ตสฺส ตํ ฐานํ อภิณฺหํ ปจฺจเวกฺขโต, โย ชีวิเต ชีวิตมโท, โส สพฺพโส วา ปหียติ ตนุ วา ปน โหติ. อิทํ โข ภิกฺขเว

อัฏฐวสํ ปฏิจฺจ "มรณธัมโมมหิ มรณํ อนตีโตติ อภิณหํ ปัจจเวกขิตัพพํ อิตถิยา วา ปุริเสน วา คหัฏเฐน วา บัพพชิเตน วา. กิญจ ภิกขเว อัตถวสํ ปฏิจจ สัพเพหิ เม ปิเยหิ มนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโวติ อภิณหํ ปัจจเวกขิตัพพํ อิตถิยา วา ปุริเสน วา คหัฏเฐน วา บัพพชิเตน วา? อัตถิ ภิกขเว สัตตานํ ปิเยสุ ฉันทราโค, เยน ราเคน สัตตา กาเยน ทุจจริตํ จรันติ วาจาย ทุจจริตํ จรันติ มนสา ทุจจริตํ จรันติ; ตัสส ตัณฐานํ อภิณหํ ปัจจเวกขโต, โย ปิเยสุ ฉันทราโค, โส สัพพโส วา ปหียติ ตนุ วา ปน โหติ. อิทํ โข ภิกขเว อัตถวสํ ปฏิจจ "สัพเพหิ เม ปิเยหิ มนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโวติ อภิณหํ ปัจจเวกขิตัพพํ อิตถิยา วา ปุริเสน วา คหัฏเฐน วา บัพพชิเตน วา. กิญจ ภิกขเว อัตถวสํ ปฏิจจ "กัมมัสสโกมหิ กัมมทายาโท กัมมโยนิ กัมมพันธุ กัมมปฏิสรโณ, ยํ กัมมํ กริสสามิ กัลยาณํ วา ปาปกํ วา, ตัสส ทายาโท ภวิสสามีติ อภิณหํ ปัจจเวกขิตัพพํ อิตถิยา วา ปุริเสน วา คหัฏเฐน วา บัพพชิเตน วา? อัตถิ ภิกขเว สัตตานํ กายทุจจริตํ วจีทุจจริตํ มโนทุจจริตํ, ตัสส ตัณฐานํ อภิณหํ ปัจจเวกขโต สัพพโส วา ทุจจริตํ ปหียติ, ตนุ วา ปน โหติ. อิทํ โข ภิกขเว อัตถวสํ ปฏิจจ "กัมมัสสโกมหิ กัมมทายาโท กัมมโยนิ กัมมพันธุ กัมมปฏิสรโณ, ยํ กัมมํ กริสสามิ กัลยาณํ วา

ปาปกํ วา, ตสฺส ทายาโท ภวิสฺสามีติ อภิณฺหํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ อิตฺถิยา วา ปุริเสน วา คหฏฺเฐน วา ปพฺพชิเตน วา. ส โข โส ภิกฺขเว อริยสาวโก อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "น โข อหญฺเญเวโก ชราธมฺโม ชรํ อนตีโต, อถโข ยาวตา สตฺตานํ อาคติ คติ จุติ อุปปตฺติ, สพฺเพ สตฺตา ชราธมฺมา ชรํ อนตีตาติ, ตสฺส ตณฺฐานํ อภิณฺหํ ปจฺจเวกฺขโต มคฺโค สญฺชายติ, โส ตํ มคฺคํ อาเสวติ ภาเวติ พหุลีกโรติ, ตสฺส ตํ มคฺคํ อาเสวโต ภาวยโต พหุลีกโรโต สญฺโญชนานิ ปหียนฺติ อนุสยา พฺยนฺตี โหนฺติ. "น โข อหญฺเญเวโก พฺยาธิธมฺโม พฺยาธึ อนตีโต, อถโข ยาวตา สตฺตานํ อาคติ คติ จุติ อุปปตฺติ, สพฺเพ สตฺตา พฺยาธิธมฺมา พฺยาธึ อนตีตาติ, ตสฺส ตณฺฐานํ อภิณฺหํ ปจฺจเวกฺขโต มคฺโค สญฺชายติ, โส ตํ มคฺคํ อาเสวติ ภาเวติ พหุลีกโรติ, ตสฺส ตํ มคฺคํ อาเสวโต ภาวยโต พหุลีกโรโต สญฺโญชนานิ ปหียนฺติ อนุสยา พฺยนฺตี โหนฺติ. "น โข อหญฺเญเวโก มรณธมฺโม มรณํ อนตีโต, อถโข ยาวตา สตฺตานํ อาคติ คติ จุติ อุปปตฺติ, สพฺเพ สตฺตา มรณธมฺมา มรณํ อนตีตาติ, ตสฺส ตณฺฐานํ อภิณฺหํ ปจฺจเวกฺขโต มคฺโค สญฺชายติ, โส ตํ มคฺคํ อาเสวติ ภาเวติ พหุลีกโรติ, ตสฺส ตํ มคฺคํ อาเสวโต ภาวยโต พหุลีกโรโต สญฺโญชนานิ ปหียนฺติ อนุสยา พฺยนฺตี โหนฺติ. "น โข มยฺเหวกสฺส สพฺเพหิ ปิเยหิ มนาเปหิ นานาภาโว

วินาภาโว, อถโข ยาวตา สัตตานํ อาคติ คติ จุติ อุปปัตติ, สัพเพสํ สัตตานํ ปิเยหิ มนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโวติ, ตัสส ตัณฐานํ อภิณหํ ปัจจเวกขโต มัคโค สัญชายติ, โส ตํ มัคคํ อาเสวติ ภาเวติ พหุลีกโรติ, ตัสส ตํ มัคคํ อาเสวโต ภาวยโต พหุลีกโรโต สัญโญชนานิ ปหียันติ อนุสยา พยันตี โหนติ. "น โข อหัญเญเวโก กัมมัสสโกมหิ กัมมทายาโท กัมมโยนิ กัมมพันธุ กัมมปฏิสรโณ, ยํ กัมมํ กริสสามิ กัลยาณํ วา ปาปกํ วา, ตัสส ทายาโท ภวิสสามิ; อถโข ยาวตา สัตตานํ อาคติ คติ จุติ อุปปัตติ, สัพเพ สัตตา กัมมัสสกา กัมมทายาทา กัมมโยนี กัมมพันธู กัมมปฏิสรณา, ยํ กัมมํ กริสสันติ กัลยาณํ วา ปาปกํ วา, ตัสส ทายาทา ภวิสสันตีติ, ตัสส ตัณฐานํ อภิณหํ ปัจจเวกขโต มัคโค สัญชายติ, โส ตํ มัคคํ อาเสวติ ภาเวติ พหุลีกโรติ, ตัสส ตํ มัคคํ อาเสวโต ภาวยโต พหุลีกโรโต สัญโญชนานิ ปหียันติ อนุสยา พยันตี โหนตีติ.

พยาธิธัมมา ชราธัมมา อโถ มรณธัมมิโน,
ยถา ธัมมา ตถา สันตา ชิคุจฉันติ ปุถุชชนา.
อหัญเจตํ ชิคุจเฉยยํ, เอวํธัมเมสุ ปาณิสุ
น เมตํ ปฏิรูปัสส มม เอวํ วิหาริโน.
โสหํ เอวํ วิหรันโต ญัตวา ธัมมํ นิรูปธึ,
อาโรคเย โยพพนัสมึ ชีวิตัสมิญจ โย มโท,

สพฺเพ มเท อภิโภสฺมิ เนกฺขมฺมํ ทฏฺฐุ เขมโต.
ตสฺส เม อหุ อุสฺสาโห นิพฺพานํ อภิปสฺสโต
"นาหํ ภพฺโพ เอตรหิ กามานิ ปฏิเสวิตุํ,
อนิวตฺติ ภวิสฺสามิ พฺรหฺมเจรปรายโนติ.

๕๘ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ. อถโข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เวสาลึ ปิณฺฑาย ปาวิสิ, เวสาลิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต มหาวนํ อชฺโฌคาเหตฺวา อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล ทิวา วิหารํ นิสีทิ. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ลิจฺฉวิกุมารกา สชฺชานิ ธนูนิ อาทาย กุกฺกุรสํฆปริวุตา มหาวเน อนุจงฺกมมานา อนุวิจรมานา อทฺทสํสุ ภควนฺตํ อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล นิสินฺนํ; ทิสฺวา สชฺชานิ ธนูนิ นิกฺขิปิตฺวา กุกฺกุรสํฆํ เอกมนฺตํ อุยฺโยเชตฺวา, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ตุณฺหีภูตา ตุณฺหีภูตา ปญฺชลิกา ภควนฺตํ ปยิรุปาสนฺติ. เตน โข ปน สมเยน มหานาโม ลิจฺฉวี มหาวเน ชํฆวิหารํ อนุจงฺกมมาโน อนุวิจรมาโน อทฺทส เต ลิจฺฉวิกุมารเก ตุณฺหีภูเต ตุณฺหีภูเต ปญฺชลิเก ภควนฺตํ ปยิรุปาสนฺเต; ทิสฺวา, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข มหานาโม ลิจฺฉวี อุทานํ อุทาเนสิ "ภวิสฺสนฺติ วชฺชี ภวิสฺสนฺติ วชฺชีติ. "กึ ปน ตฺวํ มหานาม

เอวํ วเทสิ "ภวิสสันติ วัชชี ภวิสสันติ วัชชีติ. "อิเม ภันเต ลิจฉวิกุมารกา จัณฑา ผรุสา อปาฏุภา; ยานิปิ ตานิ กุเลสุ ปหีณกานิ ปหียันติ อุจฉูติ วา พทราติ วา ปูวาติ วา โมทกาติ วา สกุลิกาติ วา, ตานิ วิลุมปิตวา วิลุมปิตวา ขาทันติ; กุลิตถีนํปิ กุลกุมารีนํปิ ปัจฉาลิยํ ขิปันติ; เตทานิเม ตุณหีภูตา ตุณหีภูตา ปัญชลิกา ภควันตํ ปยิรุปาสันตีติ. "ยัสสกัสสจิ มหานาม กุลปุตตัสส ปัญจ ธัมมา สํวิชชันติ ยทิ วา รัญโญ ขัตติยัสส มุทธาภิสิตตัสส ยทิ วา รัฏฐิกัสส เปตตนิกัสส ยทิ วา เสนาย เสนาปติกัสส ยทิ วา คามคามิกัสส ยทิ วา ปุคคามณิกัสส, เย วา ปน กุเลสุ ปัจเจกาธิปัจจํ กาเรนติ; วุฑฒิเยว ปาฏิกังขา, โน ปริหานิ. กตเม ปัญจ? อิธ มหานาม กุลปุตโต อุฏฐานวิริยาธิคเตหิ โภเคหิ พาหาพลปริจิเตหิ เสทาวักขิตเตหิ ธัมมิเกหิ ธัมมลัทเธหิ มาตาปิตโร สักกโรติ ครุกโรติ มาเนติ ปูเชติ, ตเมนํ มาตาปิตโร สักกตา ครุกตา มานิตา ปูชิตา กัลยาเณน มนสา อนุกัมปันติ "จิรํ ชีว ทีฆมายุํ ปาเลหีติ, มาตาปิตานุกัมปิตัสส มหานาม กุลปุตตัสส วุฑฒิเยว ปาฏิกังขา, โน ปริหานิ. ปุน จปรํ มหานาม กุลปุตโต อุฏฐานวิริยาธิคเตหิ โภเคหิ พาหาพลปริจิเตหิ เสทาวักขิตเตหิ ธัมมิเกหิ ธัมมลัทเธหิ ปุตตทารทาสกัมมกรโปริเส สักกโรติ ครุกโรติ มาเนติ ปูเชติ, ตเมนํ ปุตตทารทาสกัมมกรโปริสา สักกตา กรุกตา

มานิตา ปูชิตา กลฺยาเณน มนสา อนุกมฺปนฺติ "จิรํ ชีว ทีฆมายุํ ปาเลหีติ, ปุตฺตทารทาสกมฺมกรโปริสานุกมฺปิตสฺส มหานาม กุลปุตฺตสฺส วุฑฺฒิเยว ปาฏิกงฺขา, โน ปริหานิ. ปุน จปรํ มหานาม กุลปุตฺโต อุฏฺฐานวีริยาธิคเตหิ โภเคหิ พาหาพลปริจิเตหิ เสทาวกฺขิตฺเตหิ ธมฺมิเกหิ ธมฺมลทฺเธหิ เขตฺตกมฺมนฺตสามนฺตสโพฺยหาเร สกฺกโรติ ครุกโรติ มาเนติ ปูเชติ, ตเมนํ เขตฺตกมฺมนฺตสามนฺตสโพฺยหารา สกฺกตา ครุกตา มานิตา ปูชิตา กลฺยาเณน มนสา อนุกมฺปนฺติ "จิรํ ชีว ทีฆมายุํ ปาเลหีติ, เขตฺตกมฺมนฺตสามนฺตสโพฺยหารานุกมฺปิตสฺส มหานาม กุลปุตฺตสฺส วุฑฺฒิเยว ปาฏิกงฺขา, โน ปริหานิ. ปุน จปรํ มหานาม กุลปุตฺโต อุฏฺฐานวีริยาธิคเตหิ โภเคหิ พาหาพลปริจิเตหิ เสทาวกฺขิตฺเตหิ ธมฺมิเกหิ ธมฺมลทฺเธหิ ยา ตา พลิปฏิคฺคาหิกา เทวตา ตํ สกฺกโรติ ครุกโรติ มาเนติ ปูเชติ, ตเมนํ พลิปฏิคฺคาหิกา เทวตา สกฺกตา ครุกตา มานิตา ปูชิตา กลฺยาเณน มนสา อนุกมฺปนฺติ "จิรํ ชีว ทีฆมายุํ ปาเลหีติ, เทวตานุกมฺปิตสฺส มหานาม กุลปุตฺตสฺส วุฑฺฒิเยว ปาฏิกงฺขา, โน ปริหานิ. ปุน จปรํ มหานาม กุลปุตฺโต อุฏฺฐานวีริยาธิคเตหิ โภเคหิ พาหาพลปริจิเตหิ เสทาวกฺขิตฺเตหิ ธมฺมิเกหิ ธมฺมลทฺเธหิ สมณพฺราหฺมเณ สกฺกโรติ ครุกโรติ มาเนติ ปูเชติ, ตเมนํ สมณพฺราหฺมณา สกฺกตา ครุกตา มานิตา ปูชิตา กลฺยาเณน มนสา อนุกมฺปนฺติ "จิรํ ชีว ทีฆมายุํ ปาเลหีติ, สมณพฺราหฺมณานุกมฺปิตสฺส

มหานาม กุลปุตตัสส วุฑฒิเยว ปาฏิกังขา, โน ปริหานิ. ยัสสกัสสจิ มหานาม กุลปุตตัสส อิเม ปัญจ ธัมมา สังวิชชันติ ยทิ วา รัญโญ ขัตติยัสส มุทธาภิสิตตัสส ยทิ วา รัฏฐิกัสส เปตตนิกัสส ยทิ วา เสนาย เสนาปติกัสส ยทิ วา คามคามิกัสส ยทิ วา ปูคคามณิกัสส, เย วา ปน กุเลสุ ปัจเจกาธิปัจจํ กาเรนติ; วุฑฒิเยว ปาฏิกังขา, โน ปริหานีติ.

มาตาปิตุกิจจกโร,	ปุตตทารหิโต สทา,
อันโตชนัสส อัตถาย,	เย จัสส อนุชีวิโน,
อุภินนัญเญว อัตถาย,	วทัญญู โหติ สีลวา.
ญาตีนํ ปุพพเปตานํ	ทิฏเฐ ธัมเม จ ชีวตํ
สมณานํ พ์ราห์มณานํ	เทวตานัญจ ปัณฑิโต
วิตติสัญชนโน โหติ	ธัมเมน ฆรมาวสํ,
โส กริตวาน กัลยาณํ	ปุชโช โหติ ปสํสิโย,
อิเธว นํ ปสํสันติ,	เปจจ สัคเค ปโมทตีติ.

๕๙ ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต ทุลลโภ วุฑฒปัพพชิโต. กตเมหิ ปัญจหิ? ทุลลโภ ภิกขเว วุฑฒปัพพชิโต นิปุโณ, ทุลลโภ อากัปปสัมปันโน, ทุลลโภ พหุสสุโต, ทุลลโภ ธัมมกถิโก, ทุลลโภ วินยธโร. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ทุลลโภ วุฑฒปัพพชิโตติ.

๖๐ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ทุสฺสโภ วุฑฺฒปพฺพชิโต. กตเมหิ ปญฺจหิ? ทุลฺลโภ ภิกฺขเว วุฑฺฒปพฺพชิโต สุวโจ, ทุลฺลโภ สุคฺคหิตคฺคาหี, ทุลฺลโภ ปทกฺขิณคฺคาหี, ทุลฺลโภ ธมฺมกถิโก, ทุลฺลโภ วินยธโร. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ทุลฺลโภ วุฑฺฒปพฺพชิโตติ.

นีวรณวคฺโค ปฐโม.

ตสฺสุทฺทานํ

"อาวรณํ ราสิ องฺคานิ สมยํ มาตุปุตฺติกา
อุปชฺฌาฏฺฐานกุมารา ลิจฺฉวี อปเร ทุเวติ.

๖๑ ปญฺจิมา ภิกฺขเว สญฺญา ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหนฺติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานา. กตมา ปญฺจ? อนิจฺจสญฺญา อนตฺตสญฺญา มรณสญฺญา อาหาเร ปฏิกูลสญฺญา สพฺพโลเก อนภิรตสญฺญา. อิมา โข ภิกฺขเว ปญฺจ สญฺญา ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหนฺติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ.

๖๒ ปญฺจิมา ภิกฺขเว สญฺญา ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหนฺติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานา. กตมา ปญฺจ? อนิจฺจสญฺญา อนตฺตสญฺญา มรณสญฺญา อาหาเร ปฏิกูลสญฺญา สพฺพโลเก อนภิรตสญฺญา. อิมา โข ภิกฺขเว ปญฺจ สญฺญา ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหนฺติ มหานิสํสา อมโตคธา

ฌมคปริโยสานาติ.

๖๓ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว วัฑ์ฒีหิ วัฑ์ฒมาโน อริยสาวโก อริยาย วัฑ์ฒิยา วัฑ์ฒติ สาราทายี จ โหติ วราทายี จ กายัส์ส. กตมาหิ ปัญ์จหิ? สัท์ธาย วัฑ์ฒติ, สีเลน วัฑ์ฒติ, สุเตน วัฑ์ฒติ, จาเคน วัฑ์ฒติ, ปัญ์ญาย วัฑ์ฒติ. อิมาหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ วัฑ์ฒีหิ วัฑ์ฒมาโน อริยสาวโก อริยาย วัฑ์ฒิยา วัฑ์ฒติ สาราทายี จ โหติ วราทายี จ กายัส์สาติ.

สัท์ธาย สีเลน จ โย ปวัฑ์ฒติ, ปัญ์ญาย จาเคน สุเตน จูภยํ;
โส ตาทิโส สัป์ปุริโส วิจัก์ขโณ, อาทียติ สารมิเธว อัต์ตโนติ.

๖๔ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว วัฑ์ฒีหิ วัฑ์ฒมานา อริยสาวิกา อริยาย วัฑ์ฒิยา วัฑ์ฒติ สาราทายินี จ โหติ วราทายินี จ กายัส์ส. กตมาหิ ปัญ์จหิ? สัท์ธาย วัฑ์ฒติ, สีเลน วัฑ์ฒติ, สุเตน วัฑ์ฒติ, จาเคน วัฑ์ฒติ, ปัญ์ญาย วัฑ์ฒติ อิมาหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ วัฑ์ฒีหิ วัฑ์ฒมานา อริยสาวิกา อริยาย วัฑ์ฒิยา วัฑ์ฒติ สาราทายินี จ โหติ วราทายินี จ กายัส์สาติ.

สัท์ธาย สีเลน จ ยา ปวัฑ์ฒติ, ปัญ์ญาย จาเคน สุเตน จูภยํ;
สา ตาทิสี สีลวตี อุปาสิกา, อาทียติ สารมิเธว อัต์ตโนติ.

๖๕ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อลํสากัจ์โฉ สพ์รห์มจารีนํ. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัต์ตนา จ สีลสัม์ปัน์โน โหติ, สีลสัม์ปทากถาย จ อาคตํ ปัญ์หํ

พฺยากตฺตา โหติ; อตฺตนา จ สมาธิสมฺปนฺโน โหติ, สมาธิสมฺปทากถาย จ อาคตํ ปญฺหํ พฺยากตฺตา โหติ; อตฺตนา จ ปญฺญาสมฺปนฺโน โหติ, ปญฺญาสมฺปทากถาย จ อาคตํ ปญฺหํ พฺยากตฺตา โหติ; อตฺตนา จ วิมุตฺติสมฺปนฺโน โหติ, วิมุตฺติสมฺปทากถาย จ อาคตํ ปญฺหํ พฺยากตฺตา โหติ; อตฺตนา จ วิมุตฺติญาณทสฺสนสมฺปนฺโน โหติ, วิมุตฺติญาณทสฺสนสมฺปทากถาย จ อาคตํ ปญฺหํ พฺยากตฺตา โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํสากจฺโฉ สพฺรหฺมจารีนนฺติ.

๖๖ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํสาชีโว สพฺรหฺมจารีนํ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺตนา จ สีลสมฺปนฺโน โหติ, สีลสมฺปทากถาย จ กตํ ปญฺหํ พฺยากตฺตา โหติ; อตฺตนา จ สมาธิสมฺปนฺโน โหติ, สมาธิสมฺปทากถาย จ กตํ ปญฺหํ พฺยากตฺตา โหติ; อตฺตนา จ ปญฺญาสมฺปนฺโน โหติ, ปญฺญาสมฺปทากถาย จ กตํ ปญฺหํ พฺยากตฺตา โหติ; อตฺตนา จ วิมุตฺติสมฺปนฺโน โหติ, วิมุตฺติสมฺปทากถาย จ กตํ ปญฺหํ พฺยากตฺตา โหติ; อตฺตนา จ วิมุตฺติญาณทสฺสนสมฺปนฺโน โหติ, วิมุตฺติญาณ-ทสฺสนสมฺปทากถาย จ กตํ ปญฺหํ พฺยากตฺตา โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํสาชีโว สพฺรหฺมจารีนนฺติ.

๖๗ โย หิ โกจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วา ภิกฺขุนี วา ปญฺจ

ธัมเม ภาเวติ ปัญจ ธัมเม พหุลีกโรติ, ตัสส ทวินนํ ผลานํ อัญญตรํ ผลํ ปาฏิกังขํ ทิฏเฐว ธัมเม อัญญา สติ วา อุปาทิเสเส อนาคามิตา. กตเม ปัญจ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ ฉันทสมาธิปธานสังขารสมันนาคตํ อิทธิปาทํ ภาเวติ วิริยสมาธิ-จิตตสมาธิ-วีมังสาสมาธิ-ปธานสังขารสมันนาคตํ อิทธิปาทํ ภาเวติ อุสโสฬหิญเญว ปัญจมึ. โย หิ โกจิ ภิกขเว ภิกขุ วา ภิกขุนี วา อิเม ปัญจ ธัมเม ภาเวติ อิเม ปัญจ ธัมเม พหุลีกโรติ, ตัสส ทวินนํ ผลานํ อัญญตรํ ผลํ ปาฏิกังขํ ทิฏเฐว ธัมเม อัญญา สติ วา อุปาทิเสเส อนาคามิตาติ.

๖๘ ปุพเพวาหํ ภิกขเว สัมโพธา อนภิสัมพุทโธ โพธิสัตโตว สมาโน ปัญจ ธัมเม ภาเวสึ ปัญจ ธัมเม พหุลีมกาสึ. กตเม ปัญจ? ฉันทสมาธิปธานสังขารสมันนาคตํ อิทธิปาทํ ภาเวสึ วิริยสมาธิ-จิตตสมาธิ-วีมังสาสมาธิ-ปธานสังขารสมันนาคตํ อิทธิปาทํ ภาเวสึ อุสโสฬหิญเญว ปัญจมึ. โส โข อหํ ภิกขเว อิเมสํ อุสโสฬหิปัญจมานํ ธัมมานํ ภาวิตัตตา พหุลีกตัตตา ยัสส ยัสสาภิญญา สัจฉิกรณียัสส ธัมมัสส จิตตํ อภินินนาเมสึ อภิญญาสัจฉิกิริยาย, ตัตรตัตเรว สักขิภัพพตํ ปาปุณึ สติ สติ อายตเน. โส สเจ อากังขึ อเนกวิหิตํ อิทธิวิธํ ปัจจนุภเวยยํ ฯเปฯ ยาวพรหมโลกาปิ กาเยน วสํ วัตเตยยันติ, ตัตรตัตเรว สักขิภัพพตํ ปาปุณึ สติ สติ อายตเน. ฯเปฯ โส สเจ อากังขึ

อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยัน์ติ, ตัต์รตัต์ร สัก์ขิภัพ์พตํ ปาปุณิ สติ สติ อายตเนติ.

๖๙ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว ธัม์มา ภาวิตา พหุลีกตา เอกัน์ตนิพ์พิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญ์ญาย สัม์โพธาย นิพ์พานาย สํวัต์ตัน์ติ. กตเม ปัญ์จ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อสุภานุปัส์สี กาเย วิหรติ, อาหาเร ปฏิก์กูลสัญ์ญี, สัพ์พโลเก อนภิรตสัญ์ญี, สัพ์พสํขาเรสุ อนิจ์จานุปัส์สี, มรณสัญ์ญา โข ปนัส์ส อัช์ฌัต์ตํ สุปัฏ์ฐิตา โหติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ ธัม์มา ภาวิตา พหุลีกตา เอกัน์ตนิพ์พิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญ์ญาย สัม์โพธาย นิพ์พานาย สํวัต์ตัน์ตีติ.

๗๐ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว ธัม์มา ภาวิตา พหุลีกตา อาสวานํ ขยาย สํวัต์ตัน์ติ. กตเม ปัญ์จ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อสุภานุปัส์สี กาเย วิหรติ, อาหาเร ปฏิก์กูลสัญ์ญี, สัพ์พโลเก อนภิรตสัญ์ญี, สัพ์พสํขาเรสุ อนิจ์จานุปัส์สี, มรณสัญ์ญา โข ปนัส์ส อัช์ฌัต์ตํ สุปัฏ์ฐิตา โหติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ ธัม์มา ภาวิตา พหุลีกตา อาสวานํ ขยาย สํวัต์ตัน์ตีติ.

สัญ์ญาวัค์โค ทุติโย.

ตัส์สุท์ทานํ

"เท์ว จ สัญ์ญา เท์ว วัฑ์ฒี จ สากัจ์เฉน จ สาชีวํ
อิท์ธิปาทา จ เท์ว วุต์ตา นิพ์พิทาจาสวัก์ขยาติ.

๗๑ ปัญจิเม ภิกขเว ธัมมา ภาวิตา พหุลีกตา เจโตวิมุตติผลา จ โหนติ เจโตวิมุตติผลานิสํสา จ, ปัญญาวิมุตติผลา จ โหนติ ปัญญาวิมุตติผลานิสํสา จ. กตเม ปัญจ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ อสุภานุปัสสี วิหรติ, อาหาเร ปฏิกกูลสัญญี, สัพพโลเก อนภิรตสัญญี, สัพพสังขาเรสุ อนิจจานุปัสสี, มรณสัญญา โข ปนัสส อัชฌัตตํ สูปัฏฐิตา โหติ. อิเม โข ภิกขเว ปัญจ ธัมมา ภาวิตา พหุลีกตา เจโตวิมุตติผลา จ โหนติ เจโตวิมุตติผลานิสํสา จ, ปัญญาวิมุตติผลา จ โหนติ ปัญญาวิมุตติผลานิสํสา จ. ยโต โข ภิกขเว ภิกขุ เจโตวิมุตโต จ โหติ ปัญญาวิมุตโต จ, อยํ วุจจติ ภิกขเว ภิกขุ อุกขิตตปลิโฆ อิติปิ สํกิณณปริกโข อิติปิ อัพพุฬหสิโก อิติปิ นิรัคคโฬ อิติปิ อริโย ปันนัทธโช ปันนภาโร วิสํยุตโต อิติปิ. กถัญจ ภิกขเว ภิกขุ อุกขิตตปลิโฆ โหติ? อิธ ภิกขเว ภิกขุโน อวิชชา ปหีนา โหติ อุจฉินนมูลา ตาลาวัตถุกตา อนภาวํ กตา อายติอนุปปาทธัมมา. เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ อุกขิตตปลิโฆ โหติ. กถัญจ ภิกขเว ภิกขุ สํกิณณปริกโข โหติ? อิธ ภิกขเว ภิกขุโน โปโนพภวิโก ชาติสํสาโร ปหีโน โหติ อุจฉินนมูโล ตาลาวัตถุกโต อนภาวํ กโต อายติอนุปปาทธัมโม. เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ สํกิณณปริกโข โหติ. กถัญจ ภิกขเว ภิกขุ อัพพุฬหสิโก โหติ? อิธ ภิกขเว ภิกขุโน ตัณหา ปหีนา โหติ อุจฉินนมูลา ตาลาวัตถุกตา

อนภาวํ คตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมา. เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อพฺพุฬฺเหสิโก โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ นิรคฺคโฬ โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปญฺโจรมฺภาคิยานิ สํโยชนานิ ปหีนานิ โหนฺติ อุจฺฉินฺนมูลานิ ตาลาวตฺถุกตานิ อนภาวํ กตานิ อายตึ อนุปฺปาทธมฺมานิ. เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ นิรคฺคโฬ โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อริโย ปนฺนทฺธโช ปนฺนภาโร วิสํยุตฺโต โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อสฺมิมาโน ปหีโน โหติ อุจฺฉินฺนมูโล ตาลาวตฺถุกโต อนภาวํ คโต อายตึ อนุปฺปาทธมฺโม. เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อริโย ปนฺนทฺธโช ปนฺนภาโร วิสํยุตฺโต โหตีติ.

๗๒ ปญฺจิเม ภิกฺขเว ธมฺมา ภาวิตา พหุลีกตา เจโตวิมุตฺติผลา จ โหนฺติ เจโตวิมุตฺติผลานิสํสา จ, ปญฺญาวิมุตฺติผลา จ โหนฺติ ปญฺญาวิมุตฺติผลานิสํสา จ. กตเม ปญฺจ? อนิจฺจสญฺญา, อนิจฺเจ ทุกฺขสญฺญา, ทุกฺเข อนตฺตสญฺญา, ปหานสญฺญา, วิราคสญฺญา. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ ธมฺมา ภาวิตา พหุลีกตา เจโตวิมุตฺติผลา จ โหนฺติ เจโตวิมุตฺติผลานิสํสา จ, ปญฺญาวิมุตฺติผลา จ โหนฺติ ปญฺญาวิมุตฺติผลานิสํสา จ. ยโต โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ เจโตวิมุตฺโต จ โหติ ปญฺญาวิมุตฺโต จ, อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อุกฺขิตฺตปลิโฆ อิติปิ สํกิณฺณปริโข อิติปิ อพฺพุฬฺเหสิโก อิติปิ นิรคฺคโฬ อิติปิ อริโย ปนฺนทฺธโช ปนฺนภาโร วิสํยุตฺโต อิติปิ. กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อุกฺขิตฺตปลิโฆ โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน

อวิชชา ปหีนา โหติ อุจฉินนมูลา ตาลาวัตถุกตา อนภาวํ กตา อายตึอนุปปาทธัมมา: เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ อุกขิตตปลิโฆ โหติ. กถัญจ ภิกขเว ภิกขุ สังกิณณปริกโข โหติ? อิธ ภิกขเว ภิกขุโน โปโนพภวิโก ชาติสํสาโร ปหีโน โหติ อุจฉินนมูโล ตาลาวัตถุกโต อนภาวํ กโต อายตึอนุปปาทธัมโม: เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ สังกิณณปริกโข โหติ. กถัญจ ภิกขเว ภิกขุ อัพพุเฬหสิโก โหติ? อิธ ภิกขเว ภิกขุโน ตัณหา ปหีนา โหติ อุจฉินนมูลา ตาลาวัตถุกตา อนภาวํ กตา อายตึอนุปปาทธัมมา: เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ อัพพุเฬหสิโก โหติ. กถัญจ ภิกขเว ภิกขุ นิรัคคโฬ โหติ? อิธ ภิกขเว ภิกขุโน ปัญโจรัมภาคิยานิ สัญโญชนานิ ปหีนานิ โหนติ อุจฉินนมูลานิ ตาลาวัตถุกตานิ อนภาวํ กตานิ อายตึอนุปปาทธัมมานิ: เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ นิรัคคโฬ โหติ. กถัญจ ภิกขเว ภิกขุ อริโย ปันนัทธโช ปันนภาโร วิสํยุตโต โหติ? อิธ ภิกขเว ภิกขุโน อัสมิมาโน ปหีโน โหติ อุจฉินนมูโล ตาลาวัตถุกโต อนภาวํ กโต อายตึอนุปปาทธัมโม: เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ อริโย ปันนัทธโช ปันนภาโร วิสํยุตโต โหตีติ.

๗๓ อถโข อัญญตโร ภิกขุ, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ: อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิ; เอกมันตํ

นิสิน์โน โข โส ภิก์ขุ ภควัน์ตํ เอตทโวจ ''ธัม์มวิหารี ธัม์มวิหารีติ ภัน์เต วุจ์จติะ กิต์ตาวตา นุ โข ภัน์เต ธัม์มวิหารี โหตีติ. ''อิธ ภิก์ขุ ธัม์มํ ปริยาปุณาติ สุต์ตํ เคย์ยํ เวย์ยากรณํ คาถํ อุทานํ อิติวุต์ตกํ ชาตกํ อัพ์ภุตธัม์มํ เวทัล์ลํ; โส ตาย ธัม์มปริยัต์ติยา ทิวสํ อตินาเมติ, ริญ์จติ ปฏิสัล์ลานํ, นานุยุญ์ชติ อัช์ฌัต์ตํ เจโตสมถํะ อยํ วุจ์จติ ภิก์ขุ ปริยัต์ติพหุโล, โน ธัม์มวิหารี. ปุน จปรํ ภิก์ขุ ยถาสุตํ ยถาปริยัต์ตํ ธัม์มํ วิต์ถาเรน ปเรสํ เทเสติ; โส ตาย ธัม์มปัญ์ญัต์ติยา ทิวสํ อตินาเมติ, ริญ์จติ ปฏิสัล์ลานํ, นานุยุญ์ชติ อัช์ฌัต์ตํ เจโตสมถํะ อยํ วุจ์จติ ภิก์ขุ ปัญ์ญัต์ติพหุโล, โน ธัม์มวิหารี. ปุน จปรํ ภิก์ขุ ยถาสุตํ ยถาปริยัต์ตํ ธัม์มํ วิต์ถาเรน สัช์ฌายํ กโรติ; โส เตน สัช์ฌาเยน ทิวสํ อตินาเมติ, ริญ์จติ ปฏิสัล์ลานํ, นานุยุญ์ชติ อัช์ฌัต์ตํ เจโตสมถํะ อยํ วุจ์จติ ภิก์ขุ สัช์ฌายพหุโล, โน ธัม์มวิหารี. ปุน จปรํ ภิก์ขุ ยถาสุตํ ยถาปริยัต์ตํ ธัม์มํ เจตสา อนุวิตัก์เกติ อนุวิจาเรติ มนสานุเปก์ขติ; โส เตหิ ธัม์มวิตัก์เกหิ ทิวสํ อตินาเมติ, ริญ์จติ ปฏิสัล์ลานํ, นานุยุญ์ชติ อัช์ฌัต์ตํ เจโตสมถํะ อยํ วุจ์จติ ภิก์ขุ วิตัก์กพหุโล, โน ธัม์มวิหารี. อิธ ภิก์ขุ ธัม์มํ ปริยาปุณาติ สุต์ตํ เคย์ยํ เวย์ยากรณํ คาถํ อุทานํ อิติวุต์ตกํ ชาตกํ อัพ์ภุตธัม์มํ เวทัล์ลํ; โส ตาย ธัม์มปริยัต์ติยา น ทิวสํ อตินาเมติ, น ริญ์จติ ปฏิสัล์ลานํ, อนุยุญ์ชติ อัช์ฌัต์ตํ เจโตสมถํะ เอวํ โข ภิก์ขุ

ธัม์มวิหารี โหติ. อิติ โข ภิก์ขุ เทสิโต มยา ปริยัต์ติพหุโล, เทสิโต ปั๊ญ์ญัต์ติพหุโล, เทสิโต สัช์ฌายพหุโล, เทสิโต วิตัก์กพหุโล, เทสิโต ธัม์มวิหารี; ยํ ภิก์ขุ สัต์ถารา กรณียํ สาวกานํ หิเตสินา อนุกัม์ปเกน อนุกัม์ปํ อุปาทาย, กตํ โว ตํ มยา; เอตานิ ภิก์ขุ รุก์ขมูลานิ, เอตานิ สุญ์ญาคารานิ; ฌายถ ภิก์ขุ, มา ปมาทัต์ถ, มา ปั๊จ์ฉา วิปั๊ปฏิสาริโน อหุวัต์ถะ อยํ โว อัม์หากํ อนุสาสนีติ.

๗๔ อถโข อัญ์ญตโร ภิก์ขุ, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข โส ภิก์ขุ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "ธัม์มวิหารี ธัม์มวิหารีติ ภัน์เต วุจ์จติ: กิต์ตาวตา นุ โข ภัน์เต ธัม์มวิหารี โหตีติ. "อิธ ภิก์ขุ ธัม์มํ ปริยาปุณาติ สุต์ตํ ... เวทัล์ลํ, อุต์ตริญ์จัส์ส ปั๊ญ์ญาย อัต์ถํ นัปั๊ปชานาติ: อยํ วุจ์จติ ภิก์ขุ ปริยัต์ติพหุโล, โน ธัม์มวิหารี. ฯเปฯ อิธ ภิก์ขุ ธัม์มํ ปริยาปุณาติ สุต์ตํ ... เวทัล์ลํ, อุต์ตริญ์จัส์ส ปั๊ญ์ญาย อัต์ถํ ปชานาติ: เอวํ โข ภิก์ขุ ธัม์มวิหารี โหติ. อิติ โข ภิก์ขุ ฯเปฯ อยํ โว อัม์หากํ อนุสาสนีติ.

๗๕ ปั๊ญ์จิเม ภิก์ขเว โยธาชีวา สัน์โต สํวิช์ชมานา โลกัส์มึ. กตเม ปั๊ญ์จ? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ โยธาชีโว รชัค์คัญ์เญว

ทิสฺวา สํสีทติ วิสีทติ น สนฺถมฺภติ น สกฺโกติ สงฺคามํ โอตริตุํ, เอวรูโปปิ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ โยธาชีโว โหติ: อยํ ภิกฺขเว ปฐโม โยธาชีโว สนฺโต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมึ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ โยธาชีโว สหติ รชคฺคํ, อปิจ โข ธชคฺคญฺเญว ทิสฺวา สํสีทติ วิสีทติ น สนฺถมฺภติ น สกฺโกติ สงฺคามํ โอตริตุํ, เอวรูโปปิ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ โยธาชีโว โหติ: อยํ ภิกฺขเว ทุติโย โยธาชีโว สนฺโต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมึ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ โยธาชีโว สหติ รชคฺคํ, สหติ ธชคฺคํ; อปิจ โข อุสฺสารณญฺเญว สุตฺวา สํสีทติ วิสีทติ น สนฺถมฺภติ น สกฺโกติ สงฺคามํ โอตริตุํ, เอวรูโปปิ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ โยธาชีโว โหติ: อยํ ภิกฺขเว ตติโย โยธาชีโว สนฺโต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมึ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ โยธาชีโว สหติ รชคฺคํ, สหติ ธชคฺคํ, สหติ อุสฺสารณํ; อปิจ โข สมฺปหาเร หญฺญติ พฺยาปชฺชติ; เอวรูโปปิ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ โยธาชีโว โหติ: อยํ ภิกฺขเว จตุตฺโถ โยธาชีโว สนฺโต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมึ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ โยธาชีโว สหติ รชคฺคํ, สหติ ธชคฺคํ, สหติ อุสฺสารณํ, สหติ สมฺปหารํ; โส ตํ สงฺคามํ อภิวิชินิตฺวา วิชิตสงฺคาโม ตเมว สงฺคามสีสํ อชฺฌาวสติ; เอวรูโปปิ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ โยธาชีโว โหติ: อยํ ภิกฺขเว ปญฺจโม โยธาชีโว สนฺโต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมึ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ โยธาชีวา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึ. เอวเมว โข ภิกฺขเว ปญฺจิเม โยธาชีวูปมา ปุคฺคลา

สัน์โต สํวิช์ชมานา ภิก์ขูสุ. กตเม ปัญ์จ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ
รชัค์คัญ์เญว ทิส์วา สํสีทติ วิสีทติ น สัน์ถัม์ภติ น สัก์โกติ
พ์รห์มจริยํ สัน์ตาเนตุํ, สิก์ขาทุพ์พัล์ยํ อาวิกัต์วา สิก์ขํ ปัจ์จัก์ขาย
หีนายาวัต์ตติ. กิมัส์ส รชัค์คัส์มึ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สุณาติ
"อมุกัส์มึ นาม คาเม วา นิคเม วา อิต์ถี วา กุมารี วา อภิรูปา
ทัส์สนียา ปาสาทิกา ปรมาย วัณ์ณโปก์ขรตาย สมัน์นาคตาติ,
โส ตํ สุต์วา สํสีทติ วิสีทติ น สัน์ถัม์ภติ น สัก์โกติ พ์รห์มจริยํ
สัน์ตาเนตุํ สิก์ขาทุพ์พัล์ยํ อาวิกัต์วา สิก์ขํ ปัจ์จัก์ขาย หีนายาวัต์ตติ.
อิทมัส์ส รชัค์คัส์มึ. เสย์ยถาปิ โส ภิก์ขเว โยธาชีโว
รชัค์คัญ์เญว ทิส์วา สํสีทติ วิสีทติ น สัน์ถัม์ภติ น สัก์โกติ
สํคามํ โอตริตุํ, ตถูปมาหํ ภิก์ขเว อิมํ ปุค์คลํ วทามิ. เอวรูโปปิ
ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ ปุค์คโล โหติ. อยํ ภิก์ขเว ปฐโม
โยธาชีวูปโม ปุค์คโล สัน์โต สํวิช์ชมาโน ภิก์ขูสุ. ปุน จปรํ
ภิก์ขเว ภิก์ขุ สหติ รชัค์คํ, อปิจ โข ธชัค์คัญ์เญว ทิส์วา
สํสีทติ วิสีทติ น สัน์ถัม์ภติ น สัก์โกติ พ์รห์มจริยํ สัน์ตาเนตุํ
สิก์ขาทุพ์พัล์ยํ อาวิกัต์วา สิก์ขํ ปัจ์จัก์ขาย หีนายาวัต์ตติ.
กิมัส์ส ธชัค์คัส์มึ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ เนว โข สุณาติ
"อมุกัส์มึ นาม คาเม วา นิคเม วา อิต์ถี วา กุมารี วา อภิรูปา
ทัส์สนียา ปาสาทิกา ปรมาย วัณ์ณโปก์ขรตาย สมัน์นาคตาติ,
อปิจ โข สามํ ปัส์สติ อิต์ถึ วา กุมารึ วา อภิรูปํ ทัส์สนียํ

ปาสาทิกํ ปรมาย วณฺณโปกฺขรตาย สมนฺนาคตํ, โส ตํ ทิสฺวา สํสีทติ วิสีทติ น สนฺถมฺภติ น สกฺโกติ พฺรหฺมจริยํ สนฺตาเนตุํ, สิกฺขาทุพฺพลฺยํ อาวิกตฺวา สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ. อิทมสฺส ธชคฺคสฺมึ. เสยฺยถาปิ โส ภิกฺขเว โยธาชีโว สหติ รชคฺคํ, อปิจ โข ธชคฺคญฺเญว ทิสฺวา สํสีทติ วิสีทติ น สนฺถมฺภติ น สกฺโกติ สงฺคามํ โอตริตุํ, ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคลํ วทามิ. เอวรูโปปิ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล โหติ. อยํ ภิกฺขเว ทุติโย โยธาชีวูปโม ปุคฺคโล สนฺโต สํวิชฺชมาโน ภิกฺขูสุ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สหติ รชคฺคํ, สหติ ธชคฺคํ; อปิจ โข อุสฺสารณญฺเญว สุตฺวา สํสีทติ วิสีทติ น สนฺถมฺภติ น สกฺโกติ พฺรหฺมจริยํ สนฺตาเนตุํ, สิกฺขาทุพฺพลฺยํ อาวิกตฺวา สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ. กิมสฺส อุสฺสารณาย? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุํ อรญฺญคตํ วา รุกฺขมูลคตํ วา สุญฺญาคารคตํ วา มาตุคาโม อุปสงฺกมิตฺวา โอหสติ อุลฺลปติ อุชฺชคฺฆติ อุปฺผณฺเฑติ, โส มาตุคาเมน โอหสิยมาโน อุลฺลปิยมาโน อุชฺชคฺฆิยมาโน อุปฺผณฺฑิยมาโน สํสีทติ วิสีทติ น สนฺถมฺภติ น สกฺโกติ พฺรหฺมจริยํ สนฺตาเนตุํ, สิกฺขาทุพฺพลฺยํ อาวิกตฺวา สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ. อิทมสฺส อุสฺสารณาย. เสยฺยถาปิ โส ภิกฺขเว โยธาชีโว สหติ รชคฺคํ, สหติ ธชคฺคํ; อปิจ โข อุสฺสารณญฺเญว สุตฺวา สํสีทติ วิสีทติ น สนฺถมฺภติ น สกฺโกติ สงฺคามํ โอตริตุํ, ตถูปมาหํ

ภิก์ขเว อิมํ ปุค์คลํ วทามิ. เอวรูโปปิ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ ปุค์คโล โหติ. อยํ ภิก์ขเว ตติโย โยธาชีวูปโม ปุค์คโล สัน์โต สํวิช์ชมาโน ภิก์ขูสุ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สหติ รชัค์คํ, สหติ ธชัค์คํ, สหติ อุส์สารณํ; อปิจ โข สัม์ปหาเร หัญ์ญติ พ์ยาปัช์ชติ. กิมัส์ส สัม์ปหารัส์มึ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อรัญ์ญคตํ วา รุก์ขมูลคตํ วา สุญ์ญาคารคตํ วา มาตุคาโม อุปสังกมิต์วา อภินิสีทติ อภินิปัช์ชติ อัช์โฌต์ถรติ, โส มาตุคาเมน อภินิสีทิยมาโน อภินิปัช์ชิยมาโน อัช์โฌต์ถริยมาโน สิก์ขํ อัป์ปัจ์จัก์ขาย ทุพ์พัล์ยํ อนาวิกัต์วา เมถุนํ ธัม์มํ ปฏิเสวติ. อิทมัส์ส สัม์ปหารัส์มึ. เสย์ยถาปิ โส ภิก์ขเว โยธาชีโว สหติ รชัค์คํ, สหติ ธชัค์คํ, สหติ อุส์สารณํ; อปิจ โข สัม์ปหาเร หัญ์ญติ พ์ยาปัช์ชติ, ตถูปมาหํ ภิก์ขเว อิมํ ปุค์คลํ วทามิ. เอวรูโปปิ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ ปุค์คโล โหติ. อยํ ภิก์ขเว จตุต์โถ โยธาชีวูปโม ปุค์คโล สัน์โต สํวิช์ชมาโน ภิก์ขูสุ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สหติ รชัค์คํ, สหติ ธชัค์คํ, สหติ อุส์สารณํ; สหติ สัม์ปหารํ; โส ตํ สํคามํ อภิวิชินิต์วา วิชิตสํคาโม ตเมว สํคามสีสํ อัช์ฌาวสติ. กิมัส์ส สํคามวิชยัส์มึ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อรัญ์ญคตํ วา รุก์ขมูลคตํ วา สุญ์ญาคารคตํ วา มาตุคาโม อุปสังกมิต์วา อภินิสีทติ อภินิปัช์ชติ อัช์โฌต์ถรติ, โส มาตุคาเมน อภินิสีทิยมาโน อภินิปัช์ชิยมาโน อัช์โฌต์ถริยมาโน วินิเวเฐต์วา

วินิโมเจตฺวา เยนกามํ ปกฺกมติ. โส วิวิตฺตํ เสนาสนํ ภชติ อรญฺญํ รุกฺขมูลํ ปพฺพตํ กนฺทรํ คิริคุหํ สุสานํ วนปตฺถํ อพฺโภกาสํ ปลาลปุญฺชํ, โส อรญฺญคโต วา รุกฺขมูลคโต วา สุญฺญาคารคโต วา นิสีทติ ปลฺลงฺกํ อาภุชิตฺวา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปฏฺฐเปตฺวา; โส อภิชฺฌํ โลเก ปหาย วิคตาภิชฺเฌน เจตสา วิหรติ อภิชฺฌาย จิตฺตํ ปริโสเธติ, พฺยาปาทปโทสํ ปหาย อพฺยาปนฺนจิตฺโต วิหรติ สพฺพปาณภูตหิตานุกมฺปี พฺยาปาทปโทสา จิตฺตํ ปริโสเธติ, ถีนมิทฺธํ ปหาย วิคตถีนมิทฺโธ วิหรติ อาโลกสญฺญี สโต สมฺปชาโน ถีนมิทฺธา จิตฺตํ ปริโสเธติ, อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจํ ปหาย อนุทฺธโต วิหรติ อชฺฌตฺตํ วูปสนฺตจิตฺโต อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจา จิตฺตํ ปริโสเธติ, วิจิกิจฺฉํ ปหาย ติณฺณวิจิกิจฺโฉ วิหรติ อกถํกถี กุสเลสุ ธมฺเมสุ วิจิกิจฺฉาย จิตฺตํ ปริโสเธติ; โส อิเม ปญฺจ นีวรเณ ปหาย เจตโส อุปกฺกิเลเส ปญฺญาย ทุพฺพลีกรเณ วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯเปฯ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; โส เอวํ สมาหิเต จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อนงฺคเณ วิคตูปกฺกิเลเส มุทุภูเต กมฺมนิเย ฐิเต อาเนญฺชปฺปตฺเต อาสวานํ ขยญาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ; โส "อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ ทุกฺขสมุทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ ทุกฺขนิโรโธติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ; "อิเม อาสวาติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ

อาสวสมุทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ อาสวนิโรโธติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อยํ อาสวนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ. ตัส์ส เอวํ ชานโต เอวํ ปัส์สโต กามาสวาปิ จิต์ตํ วิมุจ์จติ, ภวาสวาปิ จิต์ตํ วิมุจ์จติ, อวิช์ชาสวาปิ จิต์ตํ วิมุจ์จติ; วิมุต์ตัส์มึ วิมุต์ตมีติ ญาณํ โหติ, "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พ์รห์มจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ ปชานาติ. อิทมัส์ส สํคามวิชยัส์มึ. เสย์ยถาปิ โส ภิก์ขเว โยธาชีโว สหติ รชัค์คํ, สหติ ธชัค์คํ, สหติ อุส์สารณํ, สหติ สัม์ปหารํ, โส ตํ สํคามํ อภิวิชินิต์วา วิชิตสํคาโม ตเมว สํคามสีสํ อัช์ฌาวสติ; ตถูปมาหํ ภิก์ขเว อิมํ ปุค์คลํ วทามิ. เอวรูโปปิ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ ปุค์คโล โหติ. อยํ ภิก์ขเว ปัญ์จโม โยธาชีวูปโม ปุค์คโล สัน์โต สํวิช์ชมาโน ภิก์ขูสุ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ โยธาชีวูปมา ปุค์คลา สัน์โต สํวิช์ชมานา ภิก์ขูสูติ.

๗๖ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว โยธาชีวา สัน์โต สํวิช์ชมานา โลกัส์มึ. กตเม ปัญ์จ? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ โยธาชีโว อสิจัม์มํ คเหต์วา ธนุกลาปํ สัน์นัย์หิต์วา วิยูฬ์หํ สํคามํ โอตรติ, โส ตัส์มึ สํคาเม อุส์สหติ วายมติ; ตเมนํ อุส์สหัน์ตํ วายมัน์ตํ ปเร หนัน์ติ ปริยาปาเทน์ติ. เอวรูโปปิ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ โยธาชีโว โหติ. อยํ ภิก์ขเว ปฐโม โยธาชีโว สัน์โต สํวิช์ชมาโน โลกัส์มึ.

ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ โยธาชีโว อสิจมฺมํ คเหตฺวา ธนุกลาปํ สนฺนยฺหิตฺวา วิยูฬฺหํ สงฺคามํ โอตรติ, โส ตสฺมึ สงฺคาเม อุสฺสหติ วายมติ; ตเมนํ อุสฺสหนฺตํ วายมนฺตํ ปเร อุปลิกฺขนฺติ, ตเมนํ อปเนนฺติ, อปเนตฺวา ญาตกานํ เนนฺติ, โส ญาตเกหิ นียมาโน อปฺปตฺวา ญาตเก อนฺตรามคฺเค กาลํ กโรติ. เอวรูโปปิ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ โยธาชีโว โหติ. อยํ ภิกฺขเว ทุติโย โยธาชีโว สนฺโต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมึ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ โยธาชีโว อสิจมฺมํ คเหตฺวา ธนุกลาปํ สนฺนยฺหิตฺวา วิยูฬฺหํ สงฺคามํ โอตรติ, โส ตสฺมึ สงฺคาเม อุสฺสหติ วายมติ; ตเมนํ อุสฺสหนฺตํ วายมนฺตํ ปเร อุปลิกฺขนฺติ, ตเมนํ อปเนนฺติ, อปเนตฺวา ญาตกานํ เนนฺติ, ตเมนํ ญาตกา อุปฏฺฐหนฺติ ปริจรนฺติ, โส ญาตเกหิ อุปฏฺฐหิยมาโน ปริจริยมาโน เตเนว อาพาเธน กาลํ กโรติ. เอวรูโปปิ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ โยธาชีโว โหติ. อยํ ภิกฺขเว ตติโย โยธาชีโว สนฺโต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมึ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ โยธาชีโว อสิจมฺมํ คเหตฺวา ธนุกลาปํ สนฺนยฺหิตฺวา วิยูฬฺหํ สงฺคามํ โอตรติ, โส ตสฺมึ สงฺคาเม อุสฺสหติ วายมติ; ตเมนํ อุสฺสหนฺตํ วายมนฺตํ ปเร อุปลิกฺขนฺติ, ตเมนํ อปเนนฺติ, อปเนตฺวา ญาตกานํ เนนฺติ, ตเมนํ ญาตกา อุปฏฺฐหนฺติ ปริจรนฺติ, โส ญาตเกหิ อุปฏฺฐหิยมาโน ปริจริยมาโน วุฏฺฐาติ ตมฺหา อาพาธา. เอวรูโปปิ

ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ โยธาชีโว โหติ. อยํ ภิก์ขเว จตุต์โถ โยธาชีโว สัน์โต สํวิช์ชมาโน โลกัส์มึ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ โยธาชีโว อสิจัม์มํ คเหต์วา ธนุกลาปํ สัน์นัย์หิต์วา วิยูฬ์หํ สํคามํ โอตรติ, โส ตํ สํคามํ อภิวิชินิต์วา วิชิตสํคาโม ตเมว สํคามสีสํ อัช์ฌาวสติ. เอวรูโปปิ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ โยธาชีโว โหติ. อยํ ภิก์ขเว ปัญ์จโม โยธาชีโว สัน์โต สํวิช์ชมาโน โลกัส์มึ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ โยธาชีวา สัน์โต สํวิช์ชมานา โลกัส์มึ. เอวเมว โข ภิก์ขเว ปัญ์จิเม โยธาชีวุปมา ปุค์คลา สัน์โต สํวิช์ชมานา ภิก์ขูสุ. กตเม ปัญ์จ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัญ์ญตรํ คามํ วา นิคมํ วา อุปนิส์สาย วิหรติ, โส ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย ตเมว คามํ วา นิคมํ วา ปิณ์ฑาย ปวิสติ อรัก์ขิเตเนว กาเยน อรัก์ขิตาย วาจาย อรัก์ขิเตน จิต์เตน อนุปัฏ์ฐิตาย สติยา อสํวุเตหิ อิน์ท์ริเยหิ, โส ตัต์ถ ปัส์สติ มาตุคามํ ทุน์นิวัต์ถํ วา ทุป์ปารุตํ วา, ตัส์ส มาตุคามํ ทิส์วา ทุน์นิวัต์ถํ วา ทุป์ปารุตํ วา ราโค จิต์ตํ อนุท์ธํเสติ, โส ราคานุท์ธํเสน จิต์เตน สิก์ขํ อัป์ปัจ์จัก์ขาย ทุพ์พัล์ยํ อนาวิกัต์วา เมถุนํ ธัม์มํ ปฏิเสวติ. เสย์ยถาปิ โส ภิก์ขเว โยธาชีโว อสิจัม์มํ คเหต์วา ธนุกลาปํ สัน์นัย์หิต์วา วิยูฬ์หํ สํคามํ โอตรติ, โส ตัส์มึ สํคาเม อุส์สหติ วายมติ; ตเมนํ อุส์สหัน์ตํ วายมัน์ตํ ปเร หนัน์ติ ปริยาปาเทน์ติ,

ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคลํ วทามิ. เอวรูโปปิ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล โหติ. อยํ ภิกฺขเว ปฐโม โยธาชีวูปโม ปุคฺคโล สนฺโต สํวิชฺชมาโน ภิกฺขูสุ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อญฺญตรํ คามํ วา นิคมํ วา อุปนิสฺสาย วิหรติ, โส ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย ตเมว คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑาย ปวิสติ อรกฺขิเตเนว กาเยน อรกฺขิตาย วาจาย อรกฺขิเตน จิตฺเตน อนุปฏฺฐิตาย สติยา อสํวุเตหิ อินฺทฺริเยหิ, โส ตตฺถ ปสฺสติ มาตุคามํ ทุนฺนิวตฺถํ วา ทุปฺปารุตํ วา, ตสฺส มาตุคามํ ทิสฺวา ทุนฺนิวตฺถํ วา ทุปฺปารุตํ วา ราโค จิตฺตํ อนุทฺธํเสติ, โส ราคานุทฺธํเสน จิตฺเตน ปริฑยฺหเตว กาเยน ปริฑยฺหติ เจตสา, ตสฺส เอวํ โหติ "ยนฺนูนาหํ อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ อาโรเจยฺยํ "ราคายิโตมฺหิ อาวุโส ราคปเรโต, น สกฺโกมิ พฺรหฺมจริยํ สนฺตาเนตุํ, สิกฺขาทุพฺพลฺยํ อาวิกตฺวา สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสามีติ, โส อารามํ คจฺฉนฺโต อปฺปตฺวาว อารามํ อนฺตรามคฺเค สิกฺขาทุพฺพลฺยํ อาวิกตฺวา สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ. เสยฺยถาปิ โส ภิกฺขเว โยธาชีโว อสิจมฺมํ คเหตฺวา ธนุกลาปํ สนฺนยฺหิตฺวา วิยูฬฺหํ สงฺคามํ โอตรติ, โส ตสฺมึ สงฺคาเม อุสฺสหติ วายมติ; ตเมนํ อุสฺสหนฺตํ วายมนฺตํ ปเร อุปลิกฺขนฺติ, ตเมนํ อปเนนฺติ, อปเนตฺวา ญาตกานํ เนนฺติ, โส ญาตเกหิ นิยฺยมาโน อปฺปตฺวาว ญาตเก อนฺตรามคฺเค

กาลํ กโรติ; ตถูปมาหํ ภิก์ขเว อิมํ ปุค์คลํ วทามิ. เอวรูโปปิ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ ปุค์คโล โหติ. อยํ ภิก์ขเว ทุติโย โยธาชีวุปโม ปุค์คโล สัน์โต สํวิช์ชมาโน ภิก์ขูสุ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัญ์ญตรํ คามํ วา นิคมํ วา อุปนิส์สาย วิหรติ, โส ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย ตเมว คามํ วา นิคมํ วา ปิณ์ฑาย ปวิสติ อรัก์ขิเตเนว กาเยน อรัก์ขิตาย วาจาย อรัก์ขิเตน จิต์เตน อนุปัฏ์ฐิตาย สติยา อสํวุเตหิ อินท์ริเยหิ, โส ตัต์ถ ปัส์สติ มาตุคามํ ทุน์นิวัต์ถํ วา ทุป์ปารุตํ วา, ตัส์ส มาตุคามํ ทิส์วา ทุน์นิวัต์ถํ วา ทุป์ปารุตํ วา ราโค จิต์ตํ อนุท์ธํเสติ, โส ราคานุท์ธํเสน จิต์เตน ปริฑัย์หเตว กาเยน ปริฑัย์หติ เจตสา, ตัส์ส เอวํ โหติ "ยัน์นูนาหํ อารามํ คัน์ต์วา ภิก์ขูนํ อาโรเจย์ยํ "ราคายิโตม์หิ อาวุโส ราคปเรโต, น สัก์โกมิ พ์รห์มจริยํ สัน์ตาเนตุํ, สิก์ขาทุพ์พัล์ยํ อาวิกัต์วา สิก์ขํ ปัจ์จัก์ขาย หีนายาวัต์ติส์สามีติ, โส อารามํ คัน์ต์วา ภิก์ขูนํ อาโรเจติ "ราคายิโตม์หิ อาวุโส ราคปเรโต, น สัก์โกมิ พ์รห์มจริยํ สัน์ตาเนตุํ, สิก์ขาทุพ์พัล์ยํ อาวิกัต์วา สิก์ขํ ปัจ์จัก์ขาย หีนายาวัต์ติส์สามีติ, ตเมนํ สพ์รห์มจารี โอวทัน์ติ อนุสาสัน์ติ "อัป์ปัส์สาทา อาวุโส กามา วุต์ตา ภควตา, พหุทุก์ขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอต์ถ ภิย์โย. อัฏ์ฐิกังกลูปมา กามา วุต์ตา ภควตา, พหุทุก์ขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอต์ถ ภิย์โย. มํสเปสูปมา

กามา วุตฺตา ภควตา, พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย. ติณุกฺกุปมา กามา วุตฺตา ภควตา, พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย. อังคารกาสูปมา กามา วุตฺตา ภควตา, พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย. สุปินกุปมา กามา วุตฺตา ภควตา, พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย. ยาจิตกุปมา กามา วุตฺตา ภควตา, พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย. รุกฺขผลุปมา กามา วุตฺตา ภควตา, พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย. อสิสูนุปมา กามา วุตฺตา ภควตา, พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย. สตฺติสูลุปมา กามา วุตฺตา ภควตา, พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย. สปฺปสิรุปมา กามา วุตฺตา ภควตา, พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย. อภิรมตุ อายสฺมา พฺรหฺมจริเย, มา อายสฺมา สิกฺขาทุพฺพลฺยํ อาวิกตฺวา สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตีติ, โส สพฺรหฺมจารีหิ เอวํ โอวทิยมาโน เอวํ อนุสาสิยมาโน เอวมาห "กิญฺจาปิ อาวุโส อปฺปสฺสาทา กามา วุตฺตา ภควตา, พหุทุกฺขา พหุปายาสา อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย, อถโข เนวาหํ สกฺโกมิ พฺรหฺมจริยํ สนฺตาเนตุํ, สิกฺขาทุพฺพลฺยํ อาวิกตฺวา สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสามีติ, โส สิกฺขาทุพฺพลฺยํ อาวิกตฺวา สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ. เสยฺยถาปิ โส ภิกฺขเว โยธาชีโว อสิจมฺมํ,

คเหตฺวา ธนุกลาปํ สนฺนยฺหิตฺวา วิยูฬฺหํ สงฺคามํ โอตรติ, โส ตสฺมึ สงฺคาเม อุสฺสหติ วายมติ; ตเมนํ อุสฺสหนฺตํ วายมนฺตํ ปเร อุปลิกฺขนฺติ, ตเมนํ อปเนนฺติ, อปเนตฺวา ญาตกานํ เนนฺติ, ตเมนํ ญาตกา อุปฏฺฐหนฺติ ปริจรนฺติ, โส ญาตเกหิ อุปฏฺฐหิยมาโน ปริจริยมาโน เตเนว อาพาเธน กาลํ กโรติ; ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคลํ วทามิ. เอวรูโปปิ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล โหติ. อยํ ภิกฺขเว ตติโย โยธาชีวูปโม ปุคฺคโล สนฺโต สํวิชฺชมาโน ภิกฺขูสุ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อญฺญตรํ คามํ วา นิคมํ วา อุปนิสฺสาย วิหรติ, โส ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย ตเมว คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑาย ปวิสติ อรกฺขิเตเนว กาเยน อรกฺขิตาย วาจาย อรกฺขิเตน จิตฺเตน อนุปฏฺฐิตาย สติยา อสํวุเตหิ อินฺทฺริเยหิ, โส ตตฺถ ปสฺสติ มาตุคามํ ทุนฺนิวตฺถํ วา ทุปฺปารุตํ วา, ตสฺส มาตุคามํ ทิสฺวา ทุนฺนิวตฺถํ วา ทุปฺปารุตํ วา ราโค จิตฺตํ อนุทฺธํเสติ, โส ราคานุทฺธํเสน จิตฺเตน ปริฑยฺหเตว กาเยน ปริฑยฺหติ เจตสา, ตสฺส เอวํ โหติ "ยนฺนูนาหํ อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ อาโรเจยฺยํ "ราคาปิโตมฺหิ อาวุโส ราคปเรโต, น สกฺโกมิ พฺรหฺมจริยํ สนฺตาเนตุํ, สิกฺขาทุพฺพลฺยํ อาวิกตฺวา สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสามีติ, โส อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ อาโรเจติ "ราคาปิโตมฺหิ อาวุโส ราคปเรโต, น สกฺโกมิ พฺรหฺมจริยํ สนฺตาเนตุํ, สิกฺขาทุพฺพลฺยํ

อาวิกตฺวา สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสามีติ, ตเมนํ สพฺรหฺมจารี โอวทนฺติ อนุสาสนฺติ "อปฺปสฺสาทา อาวุโส กามา วุตฺตา ภควตา, พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย. อฏฺฐิกงฺกลุปมา กามา วุตฺตา ภควตา, พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย. มํสเปสุปมา กามา วุตฺตา ภควตา, ... ติณุกฺกุปมา กามา วุตฺตา ภควตา, ... อังคารกาสูปมา กามา วุตฺตา ภควตา, ... สุปินกุปมา กามา วุตฺตา ภควตา, ... ยาจิตกุปมา กามา วุตฺตา ภควตา, ... รุกฺขผลุปมา กามา วุตฺตา ภควตา, ... อสิสูนุปมา กามา วุตฺตา ภควตา, ... สตฺติสูลุปมา กามา วุตฺตา ภควตา, ... สปฺปสิรุปมา กามา วุตฺตา ภควตา, พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย. อภิรมตุ อายสฺมา พฺรหฺมจริเย, มา อายสฺมา สิกฺขาทุพฺพลฺยํ อาวิกตฺวา สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตตี"ติ, โส สพฺรหฺมจารีหิ เอวํ โอวทิยมาโน เอวํ อนุสาสิยมาโน เอวมาห "อุสฺสหิสฺสามิ อาวุโส, ธารยิสฺสามิ อาวุโส, อภิรมิสฺสามิ อาวุโส, น ทานาหํ อาวุโส สิกฺขาทุพฺพลฺยํ อาวิกตฺวา สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสามี"ติ. เสยฺยถาปิ โส ภิกฺขเว โยธาชีโว อสิจมฺมํ คเหตฺวา ธนุกลาปํ สนฺนยฺหิตฺวา วิยูฬฺหํ สงฺคามํ โอตรติ, โส ตสฺมึ สงฺคาเม อุสฺสหติ วายมติ; ตเมนํ อุสฺสหนฺตํ วายมนฺตํ ปเร อุปลิกฺขนฺติ, ตเมนํ อปเนนฺติ, อปเนตฺวา ญาตกานํ เนนฺติ, ตเมนํ ญาตกา อุปฏฺฐหนฺติ ปริจรนฺติ, โส ญาตเกหิ

อุปัฏ์ฐหิยมาโน ปริจริยมาโน วุฏ์ฐาติ ตัม์หา อาพาธา; ตถูปมาหํ ภิก์ขเว อิมํ ปุค์คลํ วทามิ. เอวรูโปปิ ภิก์ขเว อิเธกัจ์โจ ปุค์คโล โหติ. อยํ ภิก์ขเว จตุต์โถ โยธาชีวูปโม ปุค์คโล สัน์โต สํวิช์ชมาโน ภิก์ขุสุ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัญ์ญตรํ คามํ วา นิคมํ วา อุปนิส์สาย วิหรติ, โส ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย ตเมว คามํ วา นิคมํ วา ปิณ์ฑาย ปวิสติ รัก์ขิเตเนว กาเยน รัก์ขิตาย วาจาย รัก์ขิเตน จิต์เตน อุปัฏ์ฐิตาย สติยา สํวุเตหิ อิน์ท์ริเยหิ, โส จัก์ขุนา รูปํ ทิส์วา น นิมิต์ตัค์คาหี โหติ นานุพ์ยัญ์ชนัค์คาหี, ยัต์วาธิกรณเมนํ จัก์ขุน์ท์ริยํ อสํวุตํ วิหรัน์ตํ อภิช์ฌาโทมนัส์สา ปาปกา อกุสลา ธัม์มา อัน์วาส์สเวย์ยุํ, ตัส์ส สํวราย ปฏิปัช์ชติ, รัก์ขติ จัก์ขุน์ท์ริยํ, จัก์ขุน์ท์ริเย สํวรํ อาปัช์ชติ; โสเตน สัท์ทํ สุต์วา ... ฆาเนน คัน์ธํ ฆายิต์วา ... ชิว์หาย รสํ สายิต์วา ... กาเยน โผฏ์ฐัพ์พํ ผุสิต์วา ... มนสา ธัม์มํ วิญ์ญาย น นิมิต์ตัค์คาหี โหติ นานุพ์ยัญ์ชนัค์คาหี, ยัต์วาธิกรณเมนํ มนิน์ท์ริยํ อสํวุตํ วิหรัน์ตํ อภิช์ฌาโทมนัส์สา ปาปกา อกุสลา ธัม์มา อัน์วาส์สเวย์ยุํ, ตัส์ส สํวราย ปฏิปัช์ชติ, รัก์ขติ มนิน์ท์ริยํ, มนิน์ท์ริเย สํวรํ อาปัช์ชติ. โส ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์โต วิวิต์ตํ เสนาสนํ ภชติ อรัญ์ญํ รุก์ขมูลํ ปัพ์พตํ กัน์ทรํ คิริคุหํ สุสานํ วนปัต์ถํ

อพฺโภกาสํ ปลาลปุญฺชํ, โส อรญฺญคโต วา รุกฺขมูลคโต วา สุญฺญาคารคโต วา นิสีทติ ปลฺลงฺกํ อาภุชิตฺวา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปฏฺฐเปตฺวา; โส อภิชฺฌํ โลเก ปหาย ฯเปฯ โส อิเม ปญฺจ นีวรเณ ปหาย เจตโส อุปกฺกิเลเส ปญฺญาย ทุพฺพลีกรเณ วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯเปฯ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. โส เอวํ สมาหิเต จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อนงฺคเณ วิคตุปกฺกิเลเส มุทุภูเต กมฺมนิเย ฐิเต อาเนญฺชปฺปตฺเต อาสวานํ ขยญาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมติ. โส "อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ, ฯเปฯ นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ ปชานาติ. เสยฺยถาปิ โส ภิกฺขเว โยธาชีโว อสิจมฺมํ คเหตฺวา ธนุกลาปํ สนฺนยฺหิตฺวา วิยูฬฺหํ สงฺคามํ โอตรติ, โส ตํ สงฺคามํ อภิวิชินิตฺวา วิชิตสงฺคาโม ตเมว สงฺคามสีสํ อชฺฌาวสติ; ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคลํ วทามิ. เอวรูโปปิ ภิกฺขเว อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล โหติ. อยํ ภิกฺขเว ปญฺจโม โยธาชีวูปโม ปุคฺคโล สนฺโต สํวิชฺชมาโน ภิกฺขูสุ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ โยธาชีวูปมา ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา ภิกฺขูสูติ.

๗๗ ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว อนาคตภยานิ สมฺปสฺสมาเนน อลเมว อารญฺญเกน ภิกฺขุนา อปฺปมตฺเตน อาตาปินา ปหิตตฺเตน วิหริตุํ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยาย. กตมานิ ปญฺจ? อิธ ภิกฺขเว อารญฺญโก ภิกฺขุ

อิติ ปฏิสัญจิกขติ "อหํ โข เอตรหิ เอกโก อรัญเญ วิหรามิ, เอกกํ โข ปน อรัญเญ วิหรันตํ อหิ วา มํ ฑํเสยย, วิจฉิกา วา มํ ฑํเสยย, สตปที วา มํ ฑํเสยย, เตน เม อัสส กาลกิริยา, โส มมัสส อันตราโย. หันทาหํ วิริยํ อารภามิ อัปปัตตัสส ปัตติยา อนธิคตัสส อธิคมาย อสัจฉิกตัสส สัจฉิกิริยายาติ: อิทํ ภิกขเว ปฐมํ อนาคตภยํ สัมปัสสมาเนน อลเมว อารัญญเกน ภิกขุนา อัปปมัตเตน อาตาปินา ปหิตัตเตน วิหริตุํ อัปปัตตัสส ปัตติยา อนธิคตัสส อธิคมาย อสัจฉิกตัสส สัจฉิกิริยาย. ปุน จปรํ ภิกขเว อารัญญโก ภิกขุ อิติ ปฏิสัญจิกขติ "อหํ โข เอตรหิ เอกโก อรัญเญ วิหรามิ, เอกโก โข ปนาหํ อรัญเญ วิหรันโต อุปักขลิตวา วา ปปเตยยํ, ภัตตํ วา เม ภุตตํ พยาปัชเชยย, ปิตตํ วา เม กุปเปยย, เสมหํ วา เม กุปเปยย, สัตถกา วา เม วาตา กุปเปยยุํ, เตน เม อัสส กาลกิริยา, โส มมัสส อันตราโย. หันทาหํ วิริยํ อารภามิ อัปปัตตัสส ปัตติยา อนธิคตัสส อธิคมาย อสัจฉิกตัสส สัจฉิกิริยายาติ: อิทํ ภิกขเว ทุติยํ อนาคตภยํ สัมปัสสมาเนน อลเมว อารัญญเกน ภิกขุนา อัปปมัตเตน อาตาปินา ปหิตัตเตน วิหริตุํ อัปปัตตัสส ปัตติยา อนธิคตัสส อธิคมาย อสัจฉิกตัสส สัจฉิกิริยาย. ปุน จปรํ ภิกขเว อารัญญโก ภิกขุ อิติ ปฏิสัญจิกขติ "อหํ โข เอตรหิ เอกโก อรัญเญ วิหรามิ,

เอกโก โข ปนาหํ อรญฺเญ วิหรนฺโต วาเลหิ สมาคจฺเฉยฺยํ สีเหน วา พฺยคฺเฆน วา ทีปินา วา อจฺเฉน วา ตรจฺเฉน วา, เต มํ ชีวิตา โวโรเปยฺยุํ, เตน เม อสฺส กาลกิริยา, โส มมสฺส อนฺตราโย. หนฺทาหํ วิริยํ อารภามิ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยายาติ: อิทํ ภิกฺขเว ตติยํ อนาคตภยํ สมฺปสฺสมาเนน อลเมว อารญฺญเกน ภิกฺขุนา อปฺปมตฺเตน อาตาปินา ปหิตตฺเตน วิหริตุํ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยาย. ปุน จปรํ ภิกฺขเว อารญฺญโก ภิกฺขุ อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "อหํ โข เอตรหิ เอกโก อรญฺเญ วิหรามิ, เอกโก โข ปนาหํ อรญฺเญ วิหรนฺโต มาณเวหิ วิริยํ สมาคจฺเฉยฺยํ กตกมฺเมหิ วา อกตกมฺเมหิ วา, เต มํ ชีวิตา โวโรเปยฺยุํ, เตน เม อสฺส กาลกิริยา, โส มมสฺส อนฺตราโย. หนฺทาหํ อารภามิ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยายาติ: อิทํ ภิกฺขเว จตุตฺถํ อนาคตภยํ สมฺปสฺสมาเนน อลเมว อารญฺญเกน ภิกฺขุนา อปฺปมตฺเตน อาตาปินา ปหิตตฺเตน วิหริตุํ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยาย. ปุน จปรํ ภิกฺขเว อารญฺญโก ภิกฺขุ อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "อหํ โข เอตรหิ เอกโก อรญฺเญ วิหรามิ, สนฺติ โข ปนารญฺเญ วาฬา อมนุสฺสา, เต มํ ชีวิตา โวโรเปยฺยุํ, เตน เม อสฺส กาลกิริยา, โส มมสฺส อนฺตราโย. หนฺทาหํ วิริยํ

อารภามิ อัปปัตตัสส ปัตติยา อนธิคตัสส อธิคมาย อสัจฉิกตัสส สัจฉิกิริยายาติ. อิทํ ภิกขเว ปัญจมํ อนาคตภยํ สัมปัสสมาเนน อลเมว อารัญญเกน ภิกขุนา อัปปมัตเตน อาตาปินา ปหิตัตเตน วิหริตุํ อัปปัตตัสส ปัตติยา อนธิคตัสส อธิคมาย อสัจฉิกตัสส สัจฉิกิริยาย. อิมานิ โข ภิกขเว ปัญจ อนาคตภยานิ สัมปัสสมาเนน อลเมว อารัญญเกน ภิกขุนา อัปปมัตเตน อาตาปินา ปหิตัตเตน วิหริตุํ อัปปัตตัสส ปัตติยา อนธิคตัสส อธิคมาย อสัจฉิกตัสส สัจฉิกิริยายาติ.

๗๘ ปัญจิมานิ ภิกขเว อนาคตภยานิ สัมปัสสมาเนน อลเมว ภิกขุนา อัปปมัตเตน อาตาปินา ปหิตัตเตน วิหริตุํ อัปปัตตัสส ปัตติยา อนธิคตัสส อธิคมาย อสัจฉิกตัสส สัจฉิกิริยาย. กตมานิ ปัญจ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ อิติ ปฏิสัญจิกขติ "อหํ โข เอตรหิ ทหโร ยุวา สุสู กาฬเกโส ภัทเรน โยพพเนน สมันนาคโต ปฐเมน วยสา; โหติ โข ปน โส สมโย, ยํ อิมํ กายํ ชรา ผุสติ; ชิณเณน โข ปน ชราย อภิภูเตน น สุกรํ พุทธานํ สาสนํ มนสิกาตุํ, น สุกรานิ อรัญญวนปัตถานิ ปันตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวิตุํ; ปุรา มํ โส ธัมโม อาคัจฉติ อนิฏโฐ อกันโต อมนาโป; หันทาหํ ปฏิกัจเจว วิริยํ อารภามิ อัปปัตตัสส ปัตติยา อนธิคตัสส อธิคมาย อสัจฉิกตัสส อสัจฉิกิริยาย, เยนาหํ ธัมเมน สมันนาคโต ชิณณโกปิ ผาสุํ วิหริสสามีติ. อิทํ ภิกขเว

ปิรมํ อนาคตภยํ สมฺปสฺสมาเนน อลเมว ภิกฺขุนา อปฺปมตฺเตน อาตาปินา ปหิตตฺเตน วิหริตุํ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยาย. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "อหํ โข เอตรหิ อปฺปาพาโธ อปฺปาตงฺโก สมเวปากินิยา คหณิยา สมนฺนาคโต นาติสีตาย นาจฺจุณฺหาย มชฺฌิมาย ปธานกฺขมาย; โหติ โข ปน โส สมโย, ยํ อิมํ กายํ พฺยาธิ ผุสติ; พฺยาธิเตน โข ปน พฺยาธินา อภิภูเตน น สุกรํ พุทฺธานํ สาสนํ มนสิกาตุํ, น สุกรานิ อรญฺญวนปตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวิตุํ; ปุรา มํ โส ธมฺโม อาคจฺฉติ อนิฏฺโฐ อกนฺโต อมนาโป, หนฺทาหํ ปฏิกจฺเจว วิริยํ อารภามิ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยาย, เยนาหํ ธมฺเมน สมนฺนาคโต พฺยาธิโตปิ ผาสุํ วิหริสฺสามีติ. อิทํ ภิกฺขเว ทุติยํ อนาคตภยํ สมฺปสฺสมาเนน อลเมว ภิกฺขุนา อปฺปมตฺเตน อาตาปินา ปหิตตฺเตน วิหริตุํ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยาย. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "เอตรหิ โข สุภิกฺขํ สุลภปิณฺฑํ สุกรํ อุญฺเฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํ; โหติ โข ปน โส สมโย, ยํ ทุพฺภิกฺขํ โหติ ทุสฺสสฺสํ ทุลฺลภปิณฺฑํ น สุกรํ อุญฺเฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํ; ทุพฺภิกฺเข โข ปน มนุสฺสา เยน สุภิกฺขํ เตน สงฺกมนฺติ, ตตฺถ สงฺคณิกวิหาโร โหติ อากิณฺณวิหาโร,

สังคณิกวิหาเร โข ปน สติ อากิณณวิหาเร น สุกรํ พุทธานํ สาสนํ มนสิกาตุํ, น สุกรานิ อรัญญวนปัตถานิ ปันตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวิตุํ; ปุรา มํ โส ธัมโม อาคัจฉติ อนิฏโฐ อกันโต อมนาโป, หันทาหํ ปฏิกัจเจว วิริยํ อารภามิ อัปปัตตัสส ปัตติยา อนธิคตัสส อธิคมาย อสัจฉิกตัสส สัจฉิกิริยาย, เยนาหํ ธัมเมน สมันนาคโต ทุพภิกเขปิ ผาสุ วิหริสสามีติ. อิทํ ภิกขเว ตติยํ อนาคตภยํ สัมปัสสมาเนน อลเมว ภิกขุนา อัปปมัตเตน อาตาปินา ปหิตัตเตน วิหริตุํ อัปปัตตัสส ปัตติยา อนธิคตัสส อธิคมาย อสัจฉิกตัสส สัจฉิกิริยาย. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ อิติ ปฏิสัญจิกขติ "เอตรหิ โข มนุสสา สมัคคา สัมโมทมานา อวิวทมานา ขีโรทกีภูตา อัญญมัญญํ ปิยจักขูหิ สัมปัสสันตา วิหรันติ; โหติ โข ปน โส สมโย, ยํ ภยํ โหติ อฏฏวีสังโกโป จักกสมารูฬหา ชานปทา ปริยายันติ; ภเย โข ปน สติ มนุสสา เยน เขมํ เตน สังกมันติ, ตัตถ สังคณิกวิหาโร โหติ อากิณณวิหาโร, สังคณิกวิหาเร โข ปน สติ อากิณณวิหาเร น สุกรํ พุทธานํ สาสนํ มนสิกาตุํ, น สุกรานิ อรัญญวนปัตถานิ ปันตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวิตุํ, ปุรา มํ โส ธัมโม อาคัจฉติ อนิฏโฐ อกันโต อมนาโป, หันทาหํ ปฏิกัจเจว วิริยํ อารภามิ อัปปัตตัสส ปัตติยา อนธิคตัสส อธิคมาย อสัจฉิกตัสส สัจฉิกิริยาย, เยนาหํ ธัมเมน สมันนาคโต

ภเยปิ ผาสุํ วิหริส์สามีติ. อิทํ ภิก์ขเว จตุต์ถํ อนาคตภยํ สัม์ปัส์สมาเนน อลเมว ภิก์ขุนา อัป์ปมัต์เตน อาตาปินา ปหิตัต์เตน วิหริตุํ อัป์ปัต์ตัส์ส ปัต์ติยา อนธิคตัส์ส อธิคมาย อสัจ์ฉิกตัส์ส สัจ์ฉิกิริยาย. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ “เอตรหิ โข สํโฆ สมัค์โค สัม์โมทมาโน อวิวทมาโน เอกุท์เทโส ผาสุํ วิหรติ, โหติ โข ปน โส สมโย, ยํ สํโฆ ภิช์ชติ; สํเฆ โข ปน ภิน์เน น สุกรํ พุท์ธานํ สาสนํ มนสิกาตุํ, น สุกรานิ อรัญ์ญวนปัต์ถานิ ปัน์ตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวิตุํ; ปุรา มํ โส ธัม์โม อาคัจ์ฉติ อนิฏ์โฐ อกัน์โต อมนาโป, หัน์ทาหํ ปฏิกัจ์เจว วิริยํ อารภามิ อัป์ปัต์ตัส์ส ปัต์ติยา อนธิคตัส์ส อธิคมาย อสัจ์ฉิกตัส์ส สัจ์ฉิกิริยาย, เยนาหํ ธัม์เมน สมัน์นาคโต ภิน์เนปิ สํเฆ ผาสุํ วิหริส์สามีติ. อิทํ ภิก์ขเว ปัญ์จมํ อนาคตภยํ สัม์ปัส์สมาเนน อลเมว ภิก์ขุนา อัป์ปมัต์เตน อาตาปินา ปหิตัต์เตน วิหริตุํ อัป์ปัต์ตัส์ส ปัต์ติยา อนธิคตัส์ส อธิคมาย อสัจ์ฉิกตัส์ส สัจ์ฉิกิริยาย. อิมานิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อนาคตภยานิ สัม์ปัส์สมาเนน อลเมว ภิก์ขุนา อัป์ปมัต์เตน อาตาปินา ปหิตัต์เตน วิหริตุํ อัป์ปัต์ตัส์ส ปัต์ติยา อนธิคตัส์ส อธิคมาย อสัจ์ฉิกตัส์ส สัจ์ฉิกิริยายาติ.

๗๙ ปัญ์จิมานิ ภิก์ขเว อนาคตภยานิ เอตรหิ อสมุป์ปัน์นานิ อายติํ สมุป์ปัช์ชิส์สัน์ติ, ตานิ โว ปฏิพุช์ฌิตัพ์พานิ, ปฏิพุช์ฌิต์วา

จ เตสํ ปหานาย วายมิตัพพํ. กตมานิ ปัญจ? ภวิสสันติ ภิกขเว ภิกขู อนาคตมัทธานํ อภาวิตกายา อภาวิตสีลา อภาวิตจิตตา อภาวิตปัญญา, เต อภาวิตกายา สมานา อภาวิตสีลา อภาวิตจิตตา อภาวิตปัญญา อัญเญ อุปสัมปาเทสสันติ, เตปิ น สักขิสสันติ วิเนตุํ อธิสีเล อธิจิตเต อธิปัญญาย; เตปิ ภวิสสันติ อภาวิตกายา อภาวิตสีลา อภาวิตจิตตา อภาวิตปัญญา, เต อภาวิตกายา สมานา อภาวิตสีลา อภาวิตจิตตา อภาวิตปัญญา อัญเญ อุปสัมปาเทสสันติ เตปิ น สักขิสสันติ วิเนตุํ อธิสีเล อธิจิตเต อธิปัญญาย; เตปิ ภวิสสันติ อภาวิตกายา อภาวิตสีลา อภาวิตจิตตา อภาวิตปัญญา. อิติ โข ภิกขเว ธัมมสันโทสา วินยสันโทโส, วินยสันโทสา ธัมมสันโทโส. อิทํ ภิกขเว ปฐมํ อนาคตภยํ เอตรหิ อสมุปปันนํ อายตึ สมุปปัชชิสสติ, ตํ โว ปฏิพุชฌิตัพพํ, ปฏิพุชฌิตวา จ ตัสส ปหานาย วายมิตัพพํ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภวิสสันติ ภิกขู อนาคตมัทธานํ อภาวิตกายา อภาวิตสีลา อภาวิตจิตตา อภาวิตปัญญา, เต อภาวิตกายา สมานา อภาวิตสีลา อภาวิตจิตตา อภาวิตปัญญา อัญเญสํ นิสสยํ ทัสสันติ, เตปิ น สักขิสสันติ วิเนตุํ อธิสีเล อธิจิตเต อธิปัญญาย; เตปิ ภวิสสันติ อภาวิตกายา อภาวิตสีลา อภาวิตจิตตา อภาวิตปัญญา, เต อภาวิตกายา สมานา อภาวิตสีลา อภาวิตจิตตา อภาวิตปัญญา

อญฺเญสํ นิสฺสยํ ทสฺสนฺติ, เตปิ น สกฺขิสฺสนฺติ วิเนตุํ อธิสีเล อธิจิตฺเต อธิปญฺญาย; เตปิ ภวิสฺสนฺติ อภาวิตกายา อภาวิตสีลา อภาวิตจิตฺตา อภาวิตปญฺญา. อิติ โข ภิกฺขเว ธมฺมสนฺโทสา วินยสนฺโทโส, วินยสนฺโทสา ธมฺมสนฺโทโส. อิทํ ภิกฺขเว ทุติยํ อนาคตภยํ เอตรหิ อสมุปฺปนฺนํ อายตึ สมุปฺปชฺชิสฺสติ. ตํ โว ปฏิพุชฺฌิตพฺพํ, ปฏิพุชฺฌิตฺวา จ ตสฺส ปหานาย วายมิตพฺพํ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภวิสฺสนฺติ ภิกฺขู อนาคตมทฺธานํ อภาวิตกายา อภาวิตสีลา อภาวิตจิตฺตา อภาวิตปญฺญา, เต อภาวิตกายา สมานา อภาวิตสีลา อภาวิตจิตฺตา อภาวิตปญฺญา อภิธมฺมกถํ เวทลฺลกถํ กเถนฺตา กณฺหํ ธมฺมํ โอกฺกมมานา น พุชฺฌิสฺสนฺติ. อิติ โข ภิกฺขเว ธมฺมสนฺโทสา วินยสนฺโทโส, วินยสนฺโทสา ธมฺมสนฺโทโส. อิทํ ภิกฺขเว ตติยํ อนาคตภยํ เอตรหิ อสมุปฺปนฺนํ อายตึ สมุปฺปชฺชิสฺสติ, ตํ โว ปฏิพุชฺฌิตพฺพํ, ปฏิพุชฺฌิตฺวา จ ตสฺส ปหานาย วายมิตพฺพํ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภวิสฺสนฺติ ภิกฺขู อนาคตมทฺธานํ อภาวิตกายา อภาวิตสีลา อภาวิตจิตฺตา อภาวิตปญฺญา, เต อภาวิตกายา สมานา อภาวิตสีลา อภาวิตจิตฺตา อภาวิตปญฺญา, เย เต สุตฺตนฺตา ตถาคตภาสิตา คมฺภีรา คมฺภีรตฺถา โลกุตฺตรา สุญฺญตาปฏิสํยุตฺตา, เตสุ ภญฺญมาเนสุ, น สุสฺสูสิสฺสนฺติ น โสตํ โอทหิสฺสนฺติ น อญฺญาจิตฺตํ อุปฏฺฐาเปสฺสนฺติ น จ เต ธมฺเม อุคฺคเหตพฺพํ ปริยาปุณิตพฺพํ มญฺญิสฺสนฺติ; เย ปน เต สุตฺตนฺตา กวิกตา

กาเวย์ยา จิต์ตัก์ขรา จิต์ตพ์ยัญ์ชนา พาหิรกา สาวกภาสิตา, เตสุ ภัญ์ญมาเนสุ, สุส์สูสัน์ติ โสตํ โอทหิส์สัน์ติ อัญ์ญาจิต์ตํ อุปัฏ์ฐาเปส์สัน์ติ เต จ ธัม์เม อุค์คเหตัพ์พํ ปริยาปุณิตัพ์พํ มัญ์ญิส์สัน์ติ. อิติ โข ภิก์ขเว ธัม์มสัน์โทสา วินยสัน์โทโส, วินยสัน์โทสา ธัม์มสัน์โทโส. อิทํ ภิก์ขเว จตุต์ถํ อนาคตภยํ เอตรหิ อสมุป์ปัน์นํ อายตึ สมุป์ปัช์ชิส์สติ, ตํ โว ปฏิพุช์ฌิตัพ์พํ, ปฏิพุช์ฌิต์วา จ ตัส์ส ปหานาย วายมิตัพ์พํ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภวิส์สัน์ติ ภิก์ขู อนาคตมัท์ธานํ อภาวิตกายา อภาวิตสีลา อภาวิตจิต์ตา อภาวิตปัญ์ญา, เต อภาวิตกายา สมานา อภาวิตสีลา อภาวิตจิต์ตา อภาวิตปัญ์ญา, เถรา ภิก์ขู พาหุล์ลิกา ภวิส์สัน์ติ สาถลิกา โอก์กมเน ปุพ์พังคมา ปวิเวเก นิก์ขิต์ตธุรา น วิริยํ อารภิส์สัน์ติ อัป์ปัต์ตัส์ส ปัต์ติยา อนธิคตัส์ส อธิคมาย อสัจ์ฉิกตัส์ส สัจ์ฉิกิริยาย, เตสํ ปัจ์ฉิมา ชนตา ทิฏ์ฐานุคตึ อาปัช์ชิส์สติ, สาปิ ภวิส์สติ พาหุล์ลิกา สาถลิกา โอก์กมเน ปุพ์พังคมา ปวิเวเก นิก์ขิต์ตธุรา น วิริยํ อารภิส์สติ อัป์ปัต์ตัส์ส ปัต์ติยา อนธิคตัส์ส อธิคมาย อสัจ์ฉิกตัส์ส สัจ์ฉิกิริยาย. อิติ โข ภิก์ขเว ธัม์มสัน์โทสา วินยสัน์โทโส, วินยสัน์โทสา ธัม์มสัน์โทโส. อิทํ ภิก์ขเว ปัญ์จมํ อนาคตภยํ เอตรหิ อสมุป์ปัน์นํ อายตึ สมุป์ปัช์ชิส์สติ, ตํ โว ปฏิพุช์ฌิตัพ์พํ, ปฏิพุช์ฌิต์วา จ ตัส์ส ปหานาย วายมิตัพ์พํ. อิมานิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อนาคตภยานิ เอตรหิ อสมุป์ปัน์นานิ

อายตึ สมฺปชฺชิสฺสนฺติ, ตานิ โว ปฏิพุชฺฌิตพฺพานิ, ปฏิพุชฺฌิตฺวา จ เตสํ ปหานาย วายมิตพฺพนฺติ.

๘๐ ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว อนาคตภยานิ เอตรหิ อสมุปฺปนฺนานิ อายตึ สมุปฺปชฺชิสฺสนฺติ, ตานิ โว ปฏิพุชฺฌิตพฺพานิ, ปฏิพุชฺฌิตฺวา จ เตสํ ปหานาย วายมิตพฺพํ. กตมานิ ปญฺจ? ภวิสฺสนฺติ ภิกฺขเว ภิกฺขู อนาคตมทฺธานํ จีวเร กลฺยาณกามา, เต จีวเร กลฺยาณกามา สมานา ริญฺจิสฺสนฺติ ปํสุกูลิกตฺตํ ริญฺจิสฺสนฺติ อรญฺญวนปตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ คามนิคมราชธานีสุ โอสริตฺวา วาสํ กปฺปิสฺสนฺติ, จีวรเหตุ จ อเนกวิหิตํ อเนสนํ อปฺปฏิรูปํ อาปชฺชิสฺสนฺติ. อิทํ ภิกฺขเว ปฐมํ อนาคตภยํ เอตรหิ อสมุปฺปนฺนํ อายตึ สมุปฺปชฺชิสฺสติ, ตํ โว ปฏิพุชฺฌิตพฺพํ, ปฏิพุชฺฌิตฺวา จ ตสฺส ปหานาย วายมิตพฺพํ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภวิสฺสนฺติ ภิกฺขู อนาคตมทฺธานํ ปิณฺฑปาเต กลฺยาณกามา, เต ปิณฺฑปาเต กลฺยาณกามา สมานา ริญฺจิสฺสนฺติ ปิณฺฑปาติกตฺตํ ริญฺจิสฺสนฺติ อรญฺญวนปตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ คามนิคมราชธานีสุ โอสริตฺวา วาสํ กปฺปิสฺสนฺติ ชิวฺหคฺเคน รสคฺคานิ ปริเยสมานา, ปิณฺฑปาตเหตุ จ อเนกวิหิตํ อเนสนํ อปฺปฏิรูปํ อาปชฺชิสฺสนฺติ. อิทํ ภิกฺขเว ทุติยํ อนาคตภยํ เอตรหิ อสมุปฺปนฺนํ อายตึ สมุปฺปชฺชิสฺสติ, ตํ โว ปฏิพุชฺฌิตพฺพํ, ปฏิพุชฺฌิตฺวา จ ตสฺส ปหานาย วายมิตพฺพํ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภวิสฺสนฺติ ภิกฺขู อนาคตมทฺธานํ เสนาสเน กลฺยาณกามา, เต เสนาสเน

กัลยาณกามา สมานา ริญจิสสันติ อารัญญกัตตํ ริญจิสสันติ อรัญญวนปัตถานิ ปันตานิ เสนาสนานิ คามนิคมราชธานีสุ โอสริตวา วาสํ กัปปิสสันติ, เสนาสนเหตุ จ อเนกวิหิตํ อเนสนํ อัปปฏิรูปํ อาปัชชิสสันติ. อิทํ ภิกขเว ตติยํ อนาคตภยํ เอตรหิ อสมุปปันนํ อายตึ สมุปปัชชิสสติ, ตํ โว ปฏิพุชฌิตัพพํ, ปฏิพุชฌิตวา จ ตัสส ปหานาย วายมิตัพพํ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภวิสสันติ ภิกขู อนาคตมัทธานํ ภิกขุนีสิกขมานาสมณุทเทเสหิ สํสัฏฐา วิหริสสันติ, ภิกขุนีสิกขมานาสมณุทเทเสหิ สํสัคเค โข ปน ภิกขเว สติ เอตํ ปาฏิกังขํ: อนภิรตา วา พรหมจริยํ จริสสันติ, อัญญตรํ วา สํกิลิฏฐํ อาปัตตึ อาปัชชิสสันติ, สิกขํ วา ปัจจักขาย หีนายาวัตติสสันติ หีนายาวัตติสสันติ. อิทํ ภิกขเว จตุตถํ อนาคตภยํ เอตรหิ อสมุปปันนํ อายตึ สมุปปัชชิสสติ, ตํ โว ปฏิพุชฌิตัพพํ, ปฏิพุชฌิตวา จ ตัสส ปหานาย วายมิตัพพํ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภวิสสันติ ภิกขู อนาคตมัทธานํ อารามิกสมณุทเทเสหิ สํสัฏฐา วิหริสสันติ, อารามิกสมณุทเทเสหิ สํสัคเค โข ปน ภิกขเว สติ เอตํ ปาฏิกังขํ: อเนกวิหิตํ สันนิธิการปริโภคํ อนุยุตตา วิหริสสันติ, โอฬาริกัมปิ นิมิตตํ กริสสันติ ปถวิยาปิ หริตัคเคปิ. อิทํ ภิกขเว ปัญจมํ อนาคตภยํ เอตรหิ อสมุปปันนํ อายตึ สมุปปัชชิสสติ, ตํ โว ปฏิพุชฌิตัพพํ, ปฏิพุชฌิตวา จ ตัสส ปหานาย วายมิตัพพํ.

อิมานิ โข ภิกฺขเว ปญฺจ อนาคตภยานิ เอตรหิ อสมุปฺปนฺนานิ อายตึ สมุปฺปชฺชิสฺสนฺติ, ตานิ โว ปฏิพุชฺฌิตพฺพานิ, ปฏิพุชฺฌิตฺวา จ เตสํ ปหานาย วายมิตพฺพนฺติ.

โยธาชีววคฺโค ตติโย.

ตสฺสุทฺทานํ.

ทุเว เจโตวิมุตฺตี จ เทฺว จ ธมฺมวิหาริโน
โยธาชีวา จ เทฺว วุตฺตา จตฺตาโร จ อนาคตาติ.

๘๑ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต เถโร ภิกฺขุ สพฺรหฺมจารีนํ อปฺปิโย จ โหติ อมนาโป จ อครุ จ อภาวนีโย จ. กตเมหิ ปญฺจหิ? รชนีเย รชฺชติ, ทุสนีเย ทุสฺสติ, โมหนีเย มุยฺหติ, กุปนีเย กุปฺปติ, มทนีเย มชฺชติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต เถโร ภิกฺขุ สพฺรหฺมจารีนํ อปฺปิโย จ โหติ อมนาโป จ อครุ จ อภาวนีโย จ. ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต เถโร ภิกฺขุ สพฺรหฺมจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จ. กตเมหิ ปญฺจหิ? รชนีเย น รชฺชติ, ทุสนีเย น ทุสฺสติ, โมหนีเย น มุยฺหติ, กุปนีเย น กุปฺปติ, มทนีเย น มชฺชติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต เถโร ภิกฺขุ สพฺรหฺมจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จาติ.

๘๒ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต เถโร ภิกฺขุ

สพ๎รห๎มจารีนํ อัปปิโย จ โหติ อมนาโป จ อครุ จ อภาวนีโย จ. กตเมหิ ปัญจหิ? อวีตราโค โหติ, อวีตโทโส โหติ, อวีตโมโห โหติ, มักขี จ, ปฬาสี จ. อิเมหิ โข ภิก๎ขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต เถโร ภิก๎ขุ สพ๎รห๎มจารีนํ อัปปิโย จ โหติ อมนาโป จ อครุ จ อภาวนีโย จ. ปัญจหิ ภิก๎ขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต เถโร ภิก๎ขุ สพ๎รห๎มจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จ. กตเมหิ ปัญจหิ? วีตราโค โหติ, วีตโทโส โหติ, วีตโมโห โหติ, อมักขี จ, อปฬาสี จ. อิเมหิ โข ฯเปฯ

๘๓ ปัญจหิ ภิก๎ขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต เถโร ภิก๎ขุ สพ๎รห๎มจารีนํ อัปปิโย จ โหติ อมนาโป จ อครุ จ อภาวนีโย จ. กตเมหิ ปัญจหิ? กุหโก จ โหติ, ลปโก จ, นิมิตติโก จ, นิปปิสิโก จ, ลาเภน ลาภํ นิชิคีสิตา จ. อิเมหิ โข ฯเปฯ ปัญจหิ ภิก๎ขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต เถโร ภิก๎ขุ สพ๎รห๎มจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จ. กตเมหิ ปัญจหิ? น จ กุหโก โหติ, น จ ลปโก, น จ นิมิตติโก, น จ นิปปิสิโก, น จ ลาเภน ลาภํ นิชิคีสิตา. อิเมหิ โข ฯเปฯ

๘๔ ปัญจหิ ภิก๎ขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต เถโร ภิก๎ขุ สพ๎รห๎มจารีนํ อัปปิโย จ โหติ อมนาโป จ อครุ จ อภาวนีโย จ. กตเมหิ ปัญจหิ? อัสสัทโธ โหติ, อหิริโก โหติ, อโนตตัปปี โหติ, กุสีโต โหติ, ทุปปัญโญ โหติ. อิเม โข ฯเปฯ

ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต เถโร ภิกฺขุ สพฺรหฺมจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จ. กตเมหิ ปญฺจหิ? สทฺโธ โหติ, หิรีมา โหติ, โอตฺตปฺปี โหติ, อารทฺธวิริโย โหติ, ปญฺญวา โหติ. อิเมหิ โข ฯเปฯ

๘๕ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต เถโร ภิกฺขุ สพฺรหฺมจารีนํ อปฺปิโย จ โหติ อมนาโป จ อครุ จ อภาวนีโย จ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อกฺขโม โหติ รูปานํ, อกฺขโม สทฺทานํ, อกฺขโม คนฺธานํ, อกฺขโม รสานํ, อกฺขโม โผฏฺฐพฺพานํ. อิเมหิ โข ฯเปฯ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต เถโร ภิกฺขุ สพฺรหฺมจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จ. กตเมหิ ปญฺจหิ? ขโม โหติ รูปานํ, ขโม สทฺทานํ, ขโม คนฺธานํ, ขโม รสานํ, ขโม โผฏฺฐพฺพานํ. อิเมหิ โข ฯเปฯ

๘๖ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต เถโร ภิกฺขุ สพฺรหฺมจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อตฺถปฏิสมฺภิทาปฺปตฺโต โหติ, ธมฺมปฏิสมฺภิทาปฺปตฺโต โหติ, นิรุตฺติปฏิสมฺภิทาปฺปตฺโต โหติ, ปฏิภาณปฏิสมฺภิทาปฺปตฺโต โหติ, ยานิ ตานิ สพฺรหฺมจารีนํ อุจฺจาวจานิ กึกรณียานิ ตตฺถ ทกฺโข โหติ อนลโส ตตฺรุปายาย วีมํสาย สมนฺนาคโต อลํ กาตุํ อลํ สํวิธาตุํ. อิเมหิ โข ฯเปฯ

๘๗ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต เถโร ภิกฺขุ

สพ์รห์มจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จ. กตเมหิ ปัญ์จหิ? สีลวา โหติ ปาติโมก์ขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสัม์ปัน์โน อณุมัต์เตสุ วัช์เชสุ ภยทัส์สาวี สมาทาย สิก์ขติ สิก์ขาปเทสุ; พหุส์สุโต โหติ สุตธโร สุตสัน์นิจโย, เย เต ธัม์มา อาทิกัล์ยาณา มัช์เฌกัล์ยาณา ปริโยสานกัล์ยาณา สาต์ถํ สพ์ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ อภิวทัน์ติ, ตถารูปาส์ส ธัม์มา พหุส์สุตา โหน์ติ ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปก์ขิตา ทิฏ์ฐิยา สุป์ปฏิวิท์ธา; กัล์ยาณวาโจ โหติ กัล์ยาณวาก์กรโณ โปริยา วาจาย สมัน์นาคโต วิส์สัฏ์ฐาย อเนลคฬาย อัต์ถัส์ส วิญ์ญาปนิยา; จตุน์นํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี; อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต เถโร ภิก์ขุ สพ์รห์มจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จาติ.

๘๘ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต เถโร ภิก์ขุ พหุชนาหิตาย ปฏิปัน์โน โหติ พหุชนาสุขาย พหุโน ชนัส์ส อนัต์ถาย อหิตาย ทุก์ขาย เทวมนุส์สานํ. กตเมหิ ปัญ์จหิ? เถโร โหติ รัต์ตัญ์ญู จิรปัพ์พชิโต, ญาโต โหติ ยสัส์สี สคหัฏ์ฐปัพ์พชิตานํ พหุชนปริวาโร, ลาภี โหติ จีวรปิณ์ฑปาตเสนาสนคิลานปัจ์จยเภสัช์ช-

ปริกฺขารานํ, พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย ฯเปฯ ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ วิปรีตทสฺสโน. โส พหุชนํ สทฺธมฺมา วุฏฺฐาเปตฺวา อสทฺธมฺเม ปติฏฺฐาเปติ: "เถโร ภิกฺขุ รตฺตญฺญู จิรปพฺพชิโต อิติปิสฺส ทิฏฺฐานุคตึ อาปชฺชนฺติ, "ญาโต เถโร ภิกฺขุ ยสสฺสี สคหฏฺฐปพฺพชิตานํ พหุชนปริวาโร อิติปิสฺส ทิฏฺฐานุคตึ อาปชฺชนฺติ, "ลาภี เถโร ภิกฺขุ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสน-คิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํ อิติปิสฺส ทิฏฺฐานุคตึ อาปชฺชนฺติ "พหุสฺสุโต เถโร ภิกฺขุ สุตธโร สุตสนฺนิจโย อิติปิสฺส ทิฏฺฐานุคตึ อาปชฺชนฺติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต เถโร ภิกฺขุ พหุชนาหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํ. ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต เถโร ภิกฺขุ พหุชนหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ พหุชนสุขาย พหุโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานํ. กตเมหิ ปญฺจหิ? เถโร โหติ รตฺตญฺญู จิรปพฺพชิโต, ญาโต โหติ ยสสฺสี สคหฏฺฐปพฺพชิตานํ พหุชนปริวาโร, ลาภี โหติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํ, พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย ฯเปฯ ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ อวิปรีตทสฺสโน. โส พหุชนํ อสทฺธมฺมา วุฏฺฐาเปตฺวา สทฺธมฺเม ปติฏฺฐาเปติ: "เถโร ภิกฺขุ รตฺตญฺญู จิรปพฺพชิโต อิติปิสฺส ทิฏฺฐานุคตึ อาปชฺชนฺติ, "ญาโต เถโร

ภิก์ขุ ยสัส์สี สคหัฏ์ฐปัพ์พชิตานํ พหุชนปริวาโร อิติปิส์ส ทิฏ์ฐานุคตึ อาปัช์ชัน์ติ, "ลาภี เถโร ภิก์ขุ จีวรปิณ์ฑปาตเสนาสนคิลานปัจ์จย-เภสัช์ชปริก์ขารานํ อิติปิส์ส ทิฏ์ฐานุคตึ อาปัช์ชัน์ติ, "พหุส์สุโต เถโร ภิก์ขุ สุตธโร สุตสัน์นิจโย อิติปิส์ส ทิฏ์ฐานุคตึ อาปัช์ชัน์ติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต เถโร ภิก์ขุ พหุชนหิตาย ปฏิปัน์โน โหติ พหุชนสุขาย พหุโน ชนัส์ส อัต์ถาย หิตาย สุขาย เทวมนุส์สานัน์ติ.

๘๙ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว ธัม์มา เสขัส์ส ภิก์ขุโน ปริหานาย สํวัต์ตัน์ติ. กตเม ปัญ์จ? กัม์มารามตา ภัส์สารามตา นิท์ทารามตา สังคณิการามตา ยถาวิมุต์ตํ จิต์ตํ น ปัจ์จเวก์ขติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ ธัม์มา เสขัส์ส ภิก์ขุโน ปริหานาย สํวัต์ตัน์ติ. ปัญ์จิเม ภิก์ขเว ธัม์มา เสขัส์ส ภิก์ขุโน อปริหานาย สํวัต์ตัน์ติ. กตเม ปัญ์จ? น กัม์มารามตา น ภัส์สารามตา น นิท์ทารามตา น สังคณิการามตา ยถาวิมุต์ตํ จิต์ตํ ปัจ์จเวก์ขติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ ธัม์มา เสขัส์ส ภิก์ขุโน อปริหานาย สํวัต์ตัน์ตีติ.

๙๐ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว ธัม์มา เสขัส์ส ภิก์ขุโน ปริหานาย สํวัต์ตัน์ติ. กตเม ปัญ์จ? อิธ ภิก์ขเว เสโข ภิก์ขุ พหุกิจ์โจ โหติ พหุกรณีโย อพ์ยัต์โต กึกรณีเยสุ ริญ์จติ ปฏิสัล์ลานํ นานุยุญ์ชติ อัช์ฌัต์ตํ เจโตสมถํ. อยํ ภิก์ขเว ปฐโม ธัม์โม เสขัส์ส ภิก์ขุโน ปริหานาย สํวัต์ตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว เสโข

ภิกฺขุ อปฺปมตฺตเกน กมฺเมน ทิวสํ อตินาเมติ ริญฺจติ ปฏิสลฺลานํ นานุยุญฺชติ อชฺฌตฺตํ เจโตสมถํ. อยํ ภิกฺขเว ทุติโย ธมฺโม เสขสฺส ภิกฺขุโน ปริหานาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว เสโข ภิกฺขุ สํสฏฺโฐ วิหรติ คหฏฺฐปพฺพชิเตหิ อนนุโลมิเกน คิหิสํสคฺเคน ริญฺจติ ปฏิสลฺลานํ นานุยุญฺชติ อชฺฌตฺตํ เจโตสมถํ. อยํ ภิกฺขเว ตติโย ธมฺโม เสขสฺส ภิกฺขุโน ปริหานาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว เสโข ภิกฺขุ อกาเลน คามํ ปวิสติ อติทิวา ปฏิกฺกมติ ริญฺจติ ปฏิสลฺลานํ นานุยุญฺชติ อชฺฌตฺตํ เจโตสมถํ. อยํ ภิกฺขเว จตุตฺโถ ธมฺโม เสขสฺส ภิกฺขุโน ปริหานาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว เสโข ภิกฺขุ ยายํ กถา อภิสลฺเลขิกา เจโตวิวรณสปฺปายา, เสยฺยถีทํ, อปฺปิจฺฉกถา สนฺตุฏฺฐิกถา ปวิเวกกถา อสํสคฺคกถา วิริยารมฺภกถา สีลกถา สมาธิกถา ปญฺญากถา วิมุตฺติกถา วิมุตฺติญาณทสฺสนกถา, เอวรูปิยา กถาย น นิกามลาภี โหติ กิจฺฉลาภี กสิรลาภี, ริญฺจติ ปฏิสลฺลานํ นานุยุญฺชติ อชฺฌตฺตํ เจโตสมถํ. อยํ ภิกฺขเว ปญฺจโม ธมฺโม เสขสฺส ภิกฺขุโน ปริหานาย สํวตฺตติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ ธมฺมา เสขสฺส ภิกฺขุโน ปริหานาย สํวตฺตนฺติ. ปญฺจิเม ภิกฺขเว ธมฺมา เสขสฺส ภิกฺขุโน อปริหานาย สํวตฺตนฺติ. กตเม ปญฺจ? อิธ ภิกฺขเว เสโข ภิกฺขุ น พหุกิจฺโจ โหติ น พหุกรณีโย พฺยตฺโต กึกรณีเยสุ น ริญฺจติ ปฏิสลฺลานํ

อนุยุญ์ชติ อัช์ฌัต์ตํ เจโตสมถํ. อยํ ภิก์ขเว ปฐโม ธัม์โม เสขัส์ส ภิก์ขุโน อปริหานาย สํวัต์ตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว เสโข ภิก์ขุ น อัป์ปมัต์ตเกน กัม์เมน ทิวสํ อติเนเมติ น ริญ์จติ ปฏิสัล์ลานํ อนุยุญ์ชติ อัช์ฌัต์ตํ เจโตสมถํ. อยํ ภิก์ขเว ทุติโย ธัม์โม เสขัส์ส ภิก์ขุโน อปริหานาย สํวัต์ตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว เสโข ภิก์ขุ อสํสัฏ์โฐ วิหรติ คหัฏ์ฐปัพ์พชิเตหิ อนนุโลมิเกน คิหิสํสัค์เคน น ริญ์จติ ปฏิสัล์ลานํ อนุยุญ์ชติ อัช์ฌัต์ตํ เจโตสมถํ. อยํ ภิก์ขเว ตติโย ธัม์โม เสขัส์ส ภิก์ขุโน อปริหานาย สํวัต์ตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว เสโข ภิก์ขุ น อกาเลน คามํ ปวิสติ นาติทิวา ปฏิก์กมติ น ริญ์จติ ปฏิสัล์ลานํ อนุยุญ์ชติ อัช์ฌัต์ตํ เจโตสมถํ. อยํ ภิก์ขเว จตุต์โถ ธัม์โม เสขัส์ส ภิก์ขุโน อปริหานาย สํวัต์ตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว เสโข ภิก์ขุ, ยายํ กถา อภิสัล์เลขิกา เจโตวิวรณสัป์ปายา, เสย์ยถีทํ, อัป์ปิจ์ฉกถา สัน์ตุฏ์ฐิกถา ปวิเวกกถา, อสํสัค์คกถา วิริยารัม์ภกถา สีลกถา สมาธิกถา ปัญ์ญากถา วิมุต์ติกถา วิมุต์ติญาณทัส์สนกถา, เอวรูปิยา กถาย นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี, น ริญ์จติ ปฏิสัล์ลานํ อนุยุญ์ชติ อัช์ฌัต์ตํ เจโตสมถํ. อยํ ภิก์ขเว ปัญ์จโม ธัม์โม เสขัส์ส ภิก์ขุโน อปริหานาย สํวัต์ตติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ ธัม์มา เสขัส์ส ภิก์ขุโน อปริหานาย สํวัต์ตัน์ตีติ.

เถรวัค์โค จตุต์โถ.

ตสฺสุทฺทานํ.

รชนียํ วีตราโค กุหโกสทฺธอกฺขโม
ปฏิสมฺภิทา จ สีเลน เถโร เสขาปเร ทุเวติ.

๙๑ ปญฺจิมา ภิกฺขเว สมฺปทา. กตมา ปญฺจ? สทฺธาสมฺปทา สีลสมฺปทา สุตสมฺปทา จาคสมฺปทา ปญฺญาสมฺปทา. อิมา โข ภิกฺขเว ปญฺจ สมฺปทาติ.

๙๒ ปญฺจิมา ภิกฺขเว สมฺปทา. กตมา ปญฺจ? สีลสมฺปทา สมาธิสมฺปทา ปญฺญาสมฺปทา วิมุตฺติสมฺปทา วิมุตฺติญาณทสฺสนสมฺปทา, อิมา โข ภิกฺขเว ปญฺจ สมฺปทาติ.

๙๓ ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว อญฺญาพฺยากรณานิ. กตมานิ ปญฺจ? มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา อญฺญํ พฺยากโรติ, ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อญฺญํ พฺยากโรติ, อุมฺมาทา จิตฺตกฺเขปา อญฺญํ พฺยากโรติ; อธิมาเนน อญฺญํ พฺยากโรติ, สมฺมเทว อญฺญํ พฺยากโรติ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ปญฺจ อญฺญาพฺยากรณานีติ.

๙๔ ปญฺจิเม ภิกฺขเว ผาสุวิหารา. กตเม ปญฺจ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯเปฯ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา ฯเปฯ ทุติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; ปีติยา จ วิราคา ฯเปฯ ตติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว

ธัมเม สยํ อภิญญา สัจฉิกัตวา อุปสัมปัชช วิหรติ. อิเม โข ภิกขเว ปัญจ ผาสุวิหาราติ.

๙๕ ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ นจิรัสเสว อกุปปํ ปฏิวิชฌติ. กตเมหิ ปัญจหิ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ อัตถปฏิสัมภิทาปัตโต โหติ, ธัมมปฏิสัมภิทาปัตโต โหติ, นิรุตติปฏิสัมภิทาปัตโต โหติ, ปฏิภาณปฏิสัมภิทาปัตโต โหติ, ยถาวิมุตตํ จิตตํ ปัจจเวกขติ. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ นจิรัสเสว อกุปปํ ปฏิวิชฌตีติ.

๙๖ ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ อานาปานัสสตึ อาเสวันโต นจิรัสเสว อกุปปํ ปฏิวิชฌติ. กตเมหิ ปัญจหิ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ อัปปัฏโฐ โหติ อัปปกิจโจ สุภโร สุสันโตโส ชีวิตปริกขาเรสุ; อัปปาหาโร โหติ อโนทริกัตตํ อนุยุตโต; อัปปมิทโธ โหติ ชาคริยํ อนุยุตโต; พหุสสุโต โหติ สุตธโร สุตสันนิจโย, เย เต ธัมมา อาทิกัลยาณา มัชเฌกัลยาณา ปริโยสานกัลยาณา สาตถํ สพยัญชนํ เกวลปริปุณณํ ปริสุทธํ พรหมจริยํ อภิวทันติ, ตถารูปาสส ธัมมา พหุสสุตา โหนติ ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกขิตา ทิฏฐิยา สุปปฏิวิทธา; ยถาวิมุตตํ จิตตํ ปัจจเวกขติ. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ อานาปานัสสตึ อาเสวันโต นจิรัสเสว อกุปปํ ปฏิวิชฌตีติ.

๙๗ ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ อานาปานัสสตึ

ภาเวนฺโต นจิรสฺเสว อกุปฺปํ ปฏิวิชฺฌติ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อปฺปฏฺโฐ โหติ อปฺปกิจฺโจ สุภโร สุสนฺโตโส ชีวิตปริกฺขาเรสุ; อปฺปาหาโร โหติ อโนทริกตฺตํ อนุยุตฺโต; อปฺปมิทฺโธ โหติ ชาคริยํ อนุยุตฺโต; ยายํ กถา อภิสลฺเลขิกา เจโตวิวรณสปฺปายา, เสยฺยถีทํ, อปฺปิจฺฉกถา สนฺตุฏฺฐิกถา ปวิเวกกถา อสํสคฺคกถา วิริยารมฺภกถา สีลกถา สมาธิกถา ปญฺญากถา วิมุตฺติกถา วิมุตฺติญาณทสฺสนกถา, เอวรูปยา กถาย นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี; ยถาวิมุตฺตํ จิตฺตํ ปจฺจเวกฺขติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อานาปานสฺสตึ ภาเวนฺโต นจิรสฺเสว อกุปฺปํ ปฏิวิชฺฌตีติ.

๙๘ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อานาปานสฺสตึ พหุลีกโรนฺโต นจิรสฺเสว อกุปฺปํ ปฏิวิชฺฌติ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อปฺปฏฺโฐ โหติ อปฺปกิจฺโจ สุภโร สุสนฺโตโส ชีวิตปริกฺขาเรสุ, อปฺปาหาโร โหติ อโนทริกตฺตํ อนุยุตฺโต, อปฺปมิทฺโธ โหติ ชาคริยํ อนุยุตฺโต, อารญฺญโก โหติ ปนฺตเสนาสโน, ยถาวิมุตฺตํ จิตฺตํ ปจฺจเวกฺขติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อานาปานสฺสตึ พหุลีกโรนฺโต นจิรสฺเสว อกุปฺปํ ปฏิวิชฺฌตีติ.

๙๙ สีโห ภิกฺขเว มิคราชา สายณฺหสมยํ อาสยา นิกฺขมติ, อาสยา นิกฺขมิตฺวา วิชมฺภติ, วิชมฺภิตฺวา สมนฺตา จตุทฺทิสา

อนุวิโลเกติ, สมนฺตา จตุทฺทิสา อนุวิโลเกตฺวา ติกฺขตฺตุํ สีหนาทํ นทติ, ติกฺขตฺตุํ สีหนาทํ นทิตฺวา โคจราย ปกฺกมติ. โส หตฺถิสฺส เจปิ ปหารํ เทติ, สกฺกจฺจญฺเญว ปหารํ เทติ, โน อสกฺกจฺจํ; มหิสสฺส เจปิ ปหารํ เทติ, สกฺกจฺจญฺเญว ปหารํ เทติ โน อสกฺกจฺจํ; ควสฺส เจปิ ปหารํ เทติ สกฺกจฺจญฺเญว ปหารํ เทติ โน อสกฺกจฺจํ; ทีปิสฺส เจปิ ปหารํ เทติ, สกฺกจฺจญฺเญว ปหารํ เทติ, โน อสกฺกจฺจํ; ขุทฺทกานญฺเจปิ ปาณานํ ปหารํ เทติ อนฺตมโส สสวิฬารานมฺปิ, สกฺกจฺจญฺเญว ปหารํ เทติ, โน อสกฺกจฺจํ. ตํ กิสฺส เหตุ? "มา เม โยคฺคปโถ นสฺสาติ. "สีโหติ โข ภิกฺขเว ตถาคตสฺเสตํ อธิวจนํ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส. ยํ โข ภิกฺขเว ตถาคโต ปริสาย ธมฺมํ เทเสติ, อิทมสฺส โหติ สีหนาทสฺมึ. ภิกฺขูนญฺเจปิ ภิกฺขเว ตถาคโต ธมฺมํ เทเสติ, สกฺกจฺจญฺเญว ตถาคโต ธมฺมํ เทเสติ, โน อสกฺกจฺจํ; ภิกฺขุนีนญฺเจปิ ภิกฺขเว ตถาคโต ธมฺมํ เทเสติ, สกฺกจฺจญฺเญว ตถาคโต ธมฺมํ เทเสติ, โน อสกฺกจฺจํ; อุปาสกานญฺเจปิ ภิกฺขเว ตถาคโต ธมฺมํ เทเสติ, สกฺกจฺจญฺเญว ตถาคโต ธมฺมํ เทเสติ, โน อสกฺกจฺจํ; อุปาสิกานญฺเจปิ ภิกฺขเว ตถาคโต ธมฺมํ เทเสติ, สกฺกจฺจญฺเญว ตถาคโต ธมฺมํ เทเสติ, โน อสกฺกจฺจํ; ปุถุชฺชนานญฺเจปิ ภิกฺขเว ตถาคโต ธมฺมํ เทเสติ อนฺตมโส อนฺนภารเนสาทานมฺปิ, สกฺกจฺจญฺเญว ตถาคโต ธมฺมํ เทเสติ, โน

อลกฺกจฺจํ. ตํ กิสฺส เหตุ? ธมฺมครุ ภิกฺขเว ตถาคโต ธมฺมคารโวติ.

๑๐๐ เอกํ สมยํ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเม. เตน โข ปน สมเยน กกุโธ นาม โกฬิยปุตฺโต อายสฺมโต มหาโมคฺคลฺลานสฺส อุปฏฺฐาโก อธุนา กาลกโต อญฺญตรํ มโนมยํ กายํ อุปปนฺโน, ตสฺส เอวรูโป อตฺตภาวปฏิลาโภ โหติ เสยฺยถาปิ นาม เทฺว วา ตีณิ วา มาคธิกานิ คามกฺเขตฺตานิ. โส เตน อตฺตภาวปฏิลาเภน เนว อตฺตานํ พฺยาพาเธติ โน ปรํ พฺยาพาเธติ. อถโข กกุโธ เทวปุตฺโต, เยนายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ; เอกมนฺตํ ฐิโต โข กกุโธ เทวปุตฺโต อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ เอตทโวจ "เทวทตฺตสฺส ภนฺเต เอวรูปํ อิจฺฉาคตํ อุปฺปชฺชิ "อหํ ภิกฺขุสํฆํ ปริหริสฺสามีติ, สหจิตฺตุปฺปาทา จ ภนฺเต เทวทตฺโต ตสฺสา อิทฺธิยา ปริหีโนติ. อิทมโวจ กกุโธ เทวปุตฺโต, อิทํ วตฺวา อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายิ. อถโข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ภควนฺตํ เอตทโวจ "กกุโธ นาม ภนฺเต โกฬิยปุตฺโต มมํ อุปฏฺฐาโก อธุนา กาลกโต อญฺญตรํ มโนมยํ กายํ อุปปนฺโน, ตสฺส เอวรูโป อตฺตภาวปฏิลาโภ เสยฺยถาปิ นาม เทฺว วา ตีณิ วา มาคธิกานิ คามกฺเขตฺตานิ. โส

เตน อัตตภาวปฏิลาเภน เนว อัตตานํ พ๎ยาพาเธติ โน ปรํ พ๎ยาพาเธติ. อถโข ภันเต กกุโธ เทวปุตโต, เยนาหํ เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา มํ อภิวาเทต๎วา เอกมันตํ อัฏฐาสิ; เอกมันตํ ฐิโต โข ภันเต กกุโธ เทวปุตโต มํ เอตทโวจ "เทวทัตตัสส ภันเต เอวรูปํ อิจฉาคตํ อุปปัชชิ "อหํ ภิกขุสังฆํ ปริหริสสามีติ, สห จิตตุปปาทา จ ภันเต เทวทัตโต ตัสสา อิทธิยา ปริหีโนติ. อิทมโวจ ภันเต กกุโธ เทวปุตโต, อิทํ วัต๎วา มํ อภิวาเทต๎วา ปทักขิณํ กัต๎วา ตัตเถวันตรธายีติ. "กึ ปน เต โมคคัลลาน กกุโธ เทวปุตโต เจตสา เจโต ปริจจ วิทิโต "ยังกิญจิ กกุโธ เทวปุตโต ภาสติ, สัพพันตํ ตเถว โหติ, โน อัญญถาติ. "เจตสา เจโต ปริจจ วิทิโต เม ภันเต กกุโธ เทวปุตโต "ยังกิญจิ กกุโธ เทวปุตโต ภาสติ, สัพพันตํ ตเถว โหติ, โน อัญญถาติ. "รักขัสเสตํ โมคคัลลาน วาจํ. อิทานิ โส โมฆปุริโส อัตตนาว อัตตานํ ปาตุกริสสติ. ปัญจิเม โมคคัลลาน สัตถาโร สันโต สํวิชชมานา โลกัสมึ. กตเม ปัญจ? อิธ โมคคัลลาน เอกัจโจ สัตถา อปริสุทธสีโล สมาโน "ปริสุทธสีโลมหีติ ปฏิชานาติ "ปริสุทธํ เม สีลํ ปริโยทาตํ อสังกิลิฏฐันติ. ตเมนํ สาวกา เอวํ ชานันติ "อยํ โข ภวํ สัตถา อปริสุทธสีโล สมาโน "ปริสุทธสีโลมหีติ ปฏิชานาติ "ปริสุทธํ เม สีลํ ปริโยทาตํ อสังกิลิฏฐันติ, มยัญเจว โข ปน คิหีนํ อาโรเจยยาม, นาสสัสส มนาปํ; ยํ โข ปนัสส อมนาปํ, กถํ นุ

มยํ เตน สมุทาจเรยฺยาม? สมฺมนฺนติ โข ปน จีวรปิณฺฑปาตเสนาสน-
คิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน; ยํ ตุโม กริสฺสติ, ตุโมว เตน
ปญฺญายิสฺสตีติ. เอวรูปํ โข โมคฺคลฺลาน สตฺถารํ สาวกา สีลโต
รกฺขนฺติ, เอวรูโป จ ปน สตฺถา สาวเกหิ สีลโต รกฺขํ ปจฺจาสีสติ.
ปุน จปรํ โมคฺคลฺลาน อิเธกจฺโจ สตฺถา อปริสุทฺธาชีโว สมาโน
"ปริสุทฺธาชีโวมฺหีติ ปฏิชานาติ "ปริสุทฺโธ เม อาชีโว ปริโยทาโต
อสํกิลิฏฺโฐติ. ตเมนํ สาวกา เอวํ ชานนฺติ "อยํ โข ภวํ สตฺถา
อปริสุทฺธาชีโว สมาโน "ปริสุทฺธาชีโวมฺหีติ ปฏิชานาติ "ปริสุทฺโธ
เม อาชีโว ปริโยทาโต อสํกิลิฏฺโฐติ. มยญฺเจว โข ปน คิหีนํ
อาโรเจยฺยาม, นาสฺสสฺส มนาปํ; ยํ โข ปนสฺส อมนาปํ, กถํ นุ มยํ เตน
สมุทาจเรยฺยาม? สมฺมนฺนติ โข ปน จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจย-
เภสชฺชปริกฺขาเรน; ยํ ตุโม กริสฺสติ, ตุโมว เตน ปญฺญายิสฺสตีติ.
เอวรูปํ โข โมคฺคลฺลาน สตฺถารํ สาวกา อาชีวโต รกฺขนฺติ,
เอวรูโป จ ปน สตฺถา สาวเกหิ อาชีวโต รกฺขํ ปจฺจาสีสติ.
ปุน จปรํ โมคฺคลฺลาน อิเธกจฺโจ สตฺถา อปริสุทฺธธมฺมเทสโน
สมาโน "ปริสุทฺธธมฺมเทสโนมฺหีติ ปฏิชานาติ "ปริสุทฺธา เม
ธมฺมเทสนา ปริโยทาตา อสํกิลิฏฺฐาติ. ตเมนํ สาวกา เอวํ
ชานนฺติ "อยํ โข ภวํ สตฺถา อปริสุทฺธธมฺมเทสโน สมาโน
"ปริสุทฺธธมฺมเทสโนมฺหีติ ปฏิชานาติ "ปริสุทฺธา เม ธมฺมเทสนา
ปริโยทาตา อสํกิลิฏฺฐาติ มยญฺเจว โข ปน คิหีนํ อาโรเจยฺยาม,

นาสสัสส มนาปํ; ยํ โข ปนัสส อมนาปํ, กถํ นุ มยํ เตน สมุทาจเรยยาม? สัมมันนติ โข ปน จีวรปิณฑปาตเสนาสน-คิลานปัจจยเภสัชชปริกขาเรน; ยํ ตุโม กริสสติ, ตุโมว เตน ปัญญายิสสตีติ. เอวรูปํ โข โมคคัลลาน สัตถารํ สาวกา ธัมมเทสนโต รักขันติ, เอวรูโป จ ปน สัตถา สาวเกหิ ธัมมเทสนโต รักขํ ปัจจาสีสติ. ปุน จปรํ โมคคัลลาน อิเธกัจโจ สัตถา อปริสุทธเวยยากรโณ สมาโน "ปริสุทธเวยยากรโณมหีติ ปฏิชานาติ "ปริสุทธํ เม เวยยากรณํ ปริโยทาตํ อสังกิลิฏฐันติ. ตเมนํ สาวกา เอวํ ชานันติ "อยํ โข ภวํ สัตถา อปริสุทธเวยยากรโณ สมาโน "ปริสุทธเวยยากรโณมหีติ ปฏิชานาติ "ปริสุทธํ เม เวยยากรณํ ปริโยทาตํ อสังกิลิฏฐันติ. มยญเจว โข ปน คิหีนํ อาโรเจยยาม, นาสสัสส มนาปํ; ยํ โข ปนัสส อมนาปํ, กถํ นุ มยํ เตน สมุทาจเรยยาม? สัมมันนติ โข ปน จีวรปิณฑปาตเสนาสน-คิลานปัจจยเภสัชชปริกขาเรน; ยํ ตุโม กริสสติ, ตุโมว เตน ปัญญายิสสตีติ. เอวรูปํ โข โมคคัลลาน สัตถารํ สาวกา เวยยากรณโต รักขันติ, เอวรูโป จ ปน สัตถา สาวเกหิ เวยยากรณโต รักขํ ปัจจาสีสติ. ปุน จปรํ โมคคัลลาน อิเธกัจโจ สัตถา อปริสุทธญาณทัสสโน สมาโน "ปริสุทธญาณทัสสโนมหีติ ปฏิชานาติ "ปริสุทธํ เม ญาณทัสสนํ ปริโยทาตํ อสังกิลิฏฐันติ. ตเมนํ สาวกา เอวํ ชานันติ "อยํ โข ภวํ สัตถา อปริสุทธญาณทัสสโน

สมาโน “ปริสุทฺธญาณทสฺสโนมฺหีติ ปฏิชานาติ “ปริสุทฺธํ เม ญาณทสฺสนํ ปริโยทาตํ อสํกิลิฏฺฐนฺติ. มยญฺเจว โข ปน คิหีนํ อาโรเจยฺยาม, นาสฺสสฺส มนาปํ; ยํ โข ปนสฺส อมนาปํ, กถํ นุ มยํ เตน สมุทาจเรยฺยาม? สมฺมนฺนติ โข ปน จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน; ยํ ตุโม กริสฺสติ, ตุโมว เตน ปญฺญายิสฺสตีติ. เอวรูปํ โข โมคฺคลฺลาน สตฺถารํ สาวกา ญาณทสฺสนโต รกฺขนฺติ, เอวรูโป จ ปน สตฺถา สาวเกหิ ญาณทสฺสนโต รกฺขํ ปจฺจาสีสติ. อิเม โข โมคฺคลฺลาน ปญฺจ สตฺถาโร สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึ. อหํ โข โมคฺคลฺลาน ปริสุทฺธสีโล สมาโน “ปริสุทฺธสีโลมฺหีติ ปฏิชานามิ “ปริสุทฺธํ เม สีลํ ปริโยทาตํ อสํกิลิฏฺฐนฺติ. น จ มํ สาวกา สีลโต รกฺขนฺติ, น จาหํ สาวเกหิ สีลโต รกฺขํ ปจฺจาสีสามิ. ปริสุทฺธาชีโว สมาโน “ปริสุทฺธาชีโวมฺหีติ ปฏิชานามิ “ปริสุทฺโธ เม อาชีโว ปริโยทาโต อสํกิลิฏฺโฐติ. น จ มํ สาวกา อาชีวโต รกฺขนฺติ, น จาหํ สาวเกหิ อาชีวโต รกฺขํ ปจฺจาสีสามิ. ปริสุทฺธธมฺมเทสโน สมาโน “ปริสุทฺธธมฺมเทสโนมฺหีติ ปฏิชานามิ “ปริสุทฺธา เม ธมฺมเทสนา ปริโยทาตา อสํกิลิฏฺฐาติ. น จ มํ สาวกา ธมฺมเทสนโต รกฺขนฺติ, น จาหํ สาวเกหิ ธมฺมเทสนโต รกฺขํ ปจฺจาสีสามิ. ปริสุทฺธเวยฺยากรโณ สมาโน “ปริสุทฺธเวยฺยากรโณมฺหีติ ปฏิชานามิ “ปริสุทฺธํ เม เวยฺยากรณํ ปริโยทาตํ อสํกิลิฏฺฐนฺติ. น จ มํ สาวกา เวยฺยากรณโต

รัก์ขัน์ติ, น จาหํ สาวเกหิ เวย์ยากรณโต รัก์ขํ ปัจ์จาสีสามิ. ปริสุท์ธญาณทัส์สโน สมาโน "ปริสุท์ธญาณทัส์สโนม์หีติ ปฏิชานามิ "ปริสุท์ธํ เม ญาณทัส์สนํ ปริโยทาตํ อสํกิลิฏ์ฐัน์ติ. น จ มํ สาวกา ญาณทัส์สนโต รัก์ขัน์ติ, น จาหํ สาวเกหิ ญาณทัส์สนโต รัก์ขํ ปัจ์จาสีสามีติ.

กกุธวัค์โค ปัญ์จโม.

ตัส์สุท์ทานํ.

เท๎ว สัม์ปทา พ๎ยากรณํ ผาสุกุป๎เปน ปัญ์จมํ
สุตํ กถัญ์จ อรัญ์ญํ สีหกกุเธน เต ทสาติ.

ทุติโย ปัณ์ณาสโก สมัต์โต.

ตติยปัณ์ณาสโก.

๑๐๑ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว เสขเวสารัช์ชกรณา ธัม์มา. กตเม ปัญ์จ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สัท์โธ โหติ, สีลวา โหติ, พหุส์สุโต โหติ, อารัท์ธวิริโย โหติ, ปัญ์ญวา โหติ. ยํ โข ภิก์ขเว อัส์สัท์ธัส์ส สารัช์ชํ โหติ, สัท์ธัส์ส ตํ สารัช์ชํ น โหติ: ตัส์มายํ ธัม์โม เสขเวสารัช์ชกรโณ. ยํ ภิก์ขเว ทุส์สีลัส์ส สารัช์ชํ โหติ, สีลวโต ตํ สารัช์ชํ น โหติ: ตัส์มายํ ธัม์โม เสขเวสารัช์ชกรโณ. ยํ ภิก์ขเว อัป์ปัส์สุตัส์ส สารัช์ชํ โหติ, พหุส์สุตัส์ส ตํ สารัช์ชํ น โหติ: ตัส์มายํ ธัม์โม เสขเวสารัช์ชกรโณ. ยํ ภิก์ขเว กุสีตัส์ส สารัช์ชํ โหติ, อารัท์ธวิริยัส์ส ตํ สารัช์ชํ น โหติ: ตัส์มายํ ธัม์โม

เสขเวสารชฺชกรโณ. ยํ ภิกฺขเว ทุปฺปญฺญสฺส สารชฺชํ โหติ, ปญฺญวโต ตํ สารชฺชํ น โหติ: ตสฺมายํ ธมฺโม เสขเวสารชฺชกรโณ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ เสขเวสารชฺชกรณา ธมฺมาติ.

๑๐๒ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุสฺสงฺกิตปริสงฺกิโต โหติ "ปาปภิกฺขูติ อปิ อกุปฺปธมฺโม. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เวสิยโคจโร วา โหติ, วิธวาโคจโร วา โหติ, ถุลฺลกุมารีโคจโร วา โหติ, ปณฺฑกโคจโร วา โหติ, ภิกฺขุนีโคจโร วา โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุสฺสงฺกิตปริสงฺกิโต โหติ "ปาปภิกฺขูติ อปิ อกุปฺปธมฺโมติ.

๑๐๓ ปญฺจหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคโต มหาโจโร สนฺธิมฺปิ ฉินฺทติ นิลฺโลปมฺปิ หรติ เอกาคาริกมฺปิ กโรติ ปริปนฺเถปิ ติฏฺฐติ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว มหาโจโร วิสมนิสฺสิโต จ โหติ, คหนนิสฺสิโต จ, พลวนิสฺสิโต จ, โภคจาคี จ, เอกจารี จ. กถญฺจ ภิกฺขเว มหาโจโร วิสมนิสฺสิโต โหติ? อิธ ภิกฺขเว มหาโจโร นทีวิทุคฺคํ วา นิสฺสิโต โหติ ปพฺพตวิสมํ วา: เอวํ โข ภิกฺขเว มหาโจโร วิสมนิสฺสิโต โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว มหาโจโร คหนนิสฺสิโต โหติ? อิธ ภิกฺขเว มหาโจโร ติณคหนํ วา นิสฺสิโต โหติ รุกฺขคหนํ วา โรธํ วา มหาวนสณฺฑํ วา: เอวํ โข ภิกฺขเว มหาโจโร คหนนิสฺสิโต โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว มหาโจโร พลวนิสฺสิโต โหติ? อิธ ภิกฺขเว มหาโจโร ราชานํ วา ราชมหามตฺตานํ วา

นิส์สิโต โหติ; ตัส์ส เอวํ โหติ "สเจ มํ โกจิ กิญ์จิ วัก์ขติ, อิเม ราชาโน วา ราชมหามัต์ตา วา ปริโยธาย อัต์ถํ ภณิส์สัน์ตีติ; สเจ นํ โกจิ กิญ์จิ อาห, ต์ยัส์ส ราชาโน วา ราชมหามัต์ตา วา ปริโยธาย อัต์ถํ ภณัน์ติ. เอวํ โข ภิก์ขเว มหาโจโร พลวนิส์สิโต โหติ. กถัญ์จ ภิก์ขเว มหาโจโร โภคจาคี โหติ? อิธ ภิก์ขเว มหาโจโร อัฑ์โฒ โหติ มหัท์ธโน มหาโภโค; ตัส์ส เอวํ โหติ "สเจ มํ โกจิ กิญ์จิ วัก์ขติ, อิโต โภเคน ปฏิสัน์ถริส์สามีติ; สเจ นํ โกจิ กิญ์จิ อาห, ตโต โภเคน ปฏิสัน์ถรติ. เอวํ โข ภิก์ขเว มหาโจโร โภคจาคี โหติ. กถัญ์จ ภิก์ขเว มหาโจโร เอกจารี โหติ? อิธ ภิก์ขเว มหาโจโร เอกโก นิค์คหณานิ กัต์ตา โหติ. ตํ กิส์ส เหตุ? "มา เม คุย์หมัน์ตา พหิท์ธา สัม์เภทํ อคมํสูติ. เอวํ โข ภิก์ขเว มหาโจโร เอกจารี โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหังเคหิ สมัน์นาคโต มหาโจโร สัน์ธิม์ปิ ฉินทติ นิล์โลปัม์ปิ หรติ เอกาคาริกัม์ปิ กโรติ ปริปัน์เถปิ ติฏ์ฐติ. เอวเมว โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ปาปภิก์ขุ ขตํ อุปหตํ อัต์ตานํ ปริหรติ, สาวัช์โช จ โหติ สานุวัช์โช วิญ์ญูนํ, พหุญ์จ อปุญ์ญํ ปสวติ. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อิธ ภิก์ขเว ปาปภิก์ขุ วิสมนิส์สิโต จ โหติ, คหนนิส์สิโต จ, พลวนิส์สิโต จ, โภคจาคี จ, เอกจารี จ. กถัญ์จ ภิก์ขเว ปาปภิก์ขุ วิสมนิส์สิโต โหติ? อิธ ภิก์ขเว

ปาปภิก์ขุ วิสเมน กายกัม์เมน สมัน์นาคโต โหติ, วิสเมน วจีกัม์เมน สมัน์นาคโต โหติ, วิสเมน มโนกัม์เมน สมัน์นาคโต โหติ: เอวํ โข ภิก์ขเว ปาปภิก์ขุ วิสมนิส์สิโต โหติ. กถัญ์จ ภิก์ขเว ปาปภิก์ขุ คหนนิส์สิโต โหติ? อิธ ภิก์ขเว ปาปภิก์ขุ มิจ์ฉาทิฏ์ฐิโก โหติ อัน์ตัค์คาหิกาย ทิฏ์ฐิยา สมัน์นาคโต: เอวํ โข ภิก์ขเว ปาปภิก์ขุ คหนนิส์สิโต โหติ. กถัญ์จ ภิก์ขเว ปาปภิก์ขุ พลวนิส์สิโต โหติ? อิธ ภิก์ขเว ปาปภิก์ขุ ราชานํ วา ราชมหามัต์ตานํ วา นิส์สิโต โหติ; ตัส์ส เอวํ โหติ "สเจ มํ โกจิ กิญ์จิ วัก์ขติ, อิเม ราชาโน วา ราชมหามัต์ตา วา ปริโยธาย อัต์ถํ ภณิส์สัน์ตีติ; สเจ นํ โกจิ กิญ์จิ อาห, ต์ยัส์ส ราชาโน วา ราชมหามัต์ตา วา ปริโยธาย อัต์ถํ ภณัน์ติ: เอวํ โข ภิก์ขเว ปาปภิก์ขุ พลวนิส์สิโต โหติ. กถัญ์จ ภิก์ขเว ปาปภิก์ขุ โภคจาคี โหติ? อิธ ภิก์ขเว ปาปภิก์ขุ ลาภี โหติ จีวรปิณ์ฑปาตเสนาสนคิลานปัจ์จยเภสัช์ชปริก์ขารานํ; ตัส์ส เอวํ โหติ "สเจ มํ โกจิ กิญ์จิ วัก์ขติ, อิโต ลาเภน ปฏิสัน์ถริส์สามีติ; สเจ นํ โกจิ กิญ์จิ อาห, ตโต ลาเภน ปฏิสัน์ถรติ: เอวํ โข ภิก์ขเว ปาปภิก์ขุ โภคจาคี โหติ. กถัญ์จ ภิก์ขเว ปาปภิก์ขุ เอกจารี โหติ? อิธ ภิก์ขเว ปาปภิก์ขุ เอกโก ปัจ์จัน์ติเมสุ ชนปเทสุ นิวาสํ กัป์เปติ, โส ตัต์ถ กุลานิ อุปสังกมัน์โต ลาภํ ลภติ: เอวํ โข ภิก์ขเว ปาปภิก์ขุ เอกจารี โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ปาปภิก์ขุ ขตํ อุปหตํ

สัต์ตานํ ปริหรติ, สาวัช์โช จ โหติ สานุวัช์โช วิญ์ญูนํ, พหุญ์จ อปุญ์ญํ ปสวติ.

๑๐๔ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ สมเณสุ สมณสุขุมาโล โหติ. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ยาจิโตว พหุลํ จีวรํ ปริภุญ์ชติ อัป์ปํ อยาจิโต, ยาจิโตว พหุลํ ปิณ์ฑปาตํ ปริภุญ์ชติ อัป์ปํ อยาจิโต, ยาจิโตว พหุลํ เสนาสนํ ปริภุญ์ชติ อัป์ปํ อยาจิโต, ยาจิโตว พหุลํ คิลานปัจ์จยเภสัช์ชปริก์ขารํ ปริภุญ์ชติ อัป์ปํ อยาจิโต; เยหิ โข ปน สพ์รห์มจารีหิ สัท์ธึ วิหรติ, ต์ยัส์ส มนาเปเนว พหุลํ กายกัม์เมน สมุทาจรัน์ติ อัป์ปํ อมนาเปน, มนาเปเนว พหุลํ วจีกัม์เมน สมุทาจรัน์ติ อัป์ปํ อมนาเปน, มนาเปเนว พหุลํ มโนกัม์เมน สมุทาจรัน์ติ อัป์ปํ อมนาเปน, มนาปํเยว อุปหารํ อุปหรัน์ติ อัป์ปํ อมนาปํ; ยานิ โข ปน ตานิ เวทยิตานิ ปิต์ตสมุฏ์ฐานานิ วา เสม์หสมุฏ์ฐานานิ วา วาตสมุฏ์ฐานานิ วา สัน์นิปาติกานิ วา อุตุปริณามชานิ วา วิสมปริหารชานิ วา โอปัก์กมิกานิ วา กัม์มวิปากชานิ วา, ตานิส์ส น พหุเทว อุป์ปัช์ชัน์ติ อัป์ปาพาโธ โหติ; จตุน์นํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี; อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ สมเณสุ สมณสุขุมาโล โหติ. ยํ หิ ตํ ภิก์ขเว สัม์มา วทมาโน วเทย์ย "สมเณสุ สมณสุขุมาโลติ, มเมว ตํ ภิก์ขเว

สัม์มา วทมาโน วเทย์ย "สมเณสุ สมณสุขุมาโลติ; อหํ หิ ภิก์ขเว ยาจิโตว พหุลํ จีวรํ ปริภุญ์ชามิ อัป์ปํ อยาจิโต, ยาจิโตว พหุลํ ปิณ์ฑปาตํ ปริภุญ์ชามิ อัป์ปํ อยาจิโต, ยาจิโตว พหุลํ เสนาสนํ ปริภุญ์ชามิ อัป์ปํ อยาจิโต, ยาจิโตว พหุลํ คิลานปัจ์จยเภสัช์ชปริก์ขารํ ปริภุญ์ชามิ อัป์ปํ อยาจิโต; เยหิ โข ปน ภิก์ขูหิ สัท์ธึ วิหรามิ, เต มํ มนาเปเนว พหุลํ กายกัม์เมน สมุทาจรน์ติ อัป์ปํ อมนาเปน, มนาเปเนว พหุลํ วจีกัม์เมน สมุทาจรน์ติ อัป์ปํ อมนาเปน, มนาเปเนว พหุลํ มโนกัม์เมน สมุทาจรน์ติ อัป์ปํ อมนาเปน, มนาปํเยว อุปหารํ อุปหรน์ติ อัป์ปํ อมนาปํ; ยานิ โข ปน ตานิ เวทยิตานิ ปิต์ตสมุฏ์ฐานานิ วา เสม์หสมุฏ์ฐานานิ วา วาตสมุฏ์ฐานานิ วา สัน์นิปาติกานิ วา อุตุปริณามชานิ วา วิสมปริหารชานิ วา โอปัก์กมิกานิ วา กัม์มวิปากชานิ วา, ตานิ เม น พหุเทว อุปัป์ชชน์ติ, อัป์ปาพาโธหมัส์มิ; จตุน์นํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานํ ขยา ฯ เป ฯ สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรามิ. ยํ หิ ตํ ภิก์ขเว สัม์มา วทมาโน วเทย์ย "สมเณสุ สมณสุขุมาโลติ. มเมว ตํ ภิก์ขเว สัม์มา วทมาโน วเทย์ย "สมเณสุ สมณสุขุมาโลติ.

๑๐๕ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว ผาสุวิหารา. กตเม ปัญ์จ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุโน เม์ตตํ กายกัม์มํ ปัจ์จุปัฏ์ฐิตํ โหติ สพ์รห์มจารีสุ อาวิ เจว รโห จ, เม์ตตํ วจีกัม์มํ ปัจ์จุปัฏ์ฐิตํ โหติ สพ์รห์มจารีสุ

อาวิ เจว รโห จ, เมตตํ มโนกัมมํ ปัจจุปัฏฐิตํ โหติ สพรหมจารีสุ อาวิ เจว รโห จ, ยานิ ตานิ สีลานิ อขัณฑานิ อัจฉิททานิ อสพลานิ อกัมมาสานิ ภุชิสสานิ วิญญุปสัตถานิ อปรามัฏฐานิ สมาธิสํวัตตนิกานิ ตถารูเปหิ สีเลหิ สีลสามัญญคโต วิหรติ สพรหมจารีหิ อาวิ เจว รโห จ, ยายํ ทิฏฐิ อริยา นิยยานิกา นิยยาติ ตักกรัสส สัมมาทุกขักขยาย ตถารูปาย ทิฏฐิยา ทิฏฐิสามัญญคโต วิหรติ สพรหมจารีหิ อาวิ เจว รโห จ. อิเม โข ภิกขเว ปัญจ ผาสุวิหาราติ.

๑๐๖ เอกํ สมยํ ภควา โกสัมพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเม. อถโข อายัสมา อานันโท, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิ; เอกมันตํ นิสินโน โข อายัสมา อานันโท ภควันตํ เอตทโวจ "กิตตาวตา นุ โข ภันเต ภิกขุสํโฆ วิหรันโต ผาสุ วิหเรยยาติ. "ยโต โข อานันท ภิกขุ อัตตนา สีลสัมปันโน โหติ, โน ปรํ อธิสีเล สัมปวัตตา. เอตตาวตาปิ โข อานันท ภิกขุสํโฆ วิหรันโต ผาสุ วิหเรยยาติ. "สิยา ปน ภันเต อัญโญปิ ปริยาโย, ยถา ภิกขุสํโฆ วิหรันโต ผาสุ วิหเรยยาติ. "สิยา อานันทาติ ภควา อโวจ "ยโต โข อานันท ภิกขุ อัตตนา จ สีลสัมปันโน โหติ, โน ปรํ อธิสีเล สัมปวัตตา; อัตตานุเปกขี จ โหติ, โน ปรานุเปกขี. เอตตาวตาปิ โข อานันท ภิกขุสํโฆ วิหรันโต ผาสุ วิหเรยยาติ.

“สิยา ปน ภัน์เต อัญ์โญปิ ปริยาโย, ยถา ภิก์ขุสํโฆ วิหรัน์โต ผาสุํ วิหเรย์ยาติ. “สิยา อานัน์ทาติ ภควา อโวจ “ยโต โข อานัน์ท ภิก์ขุ อัต์ตนา จ สีลสัม์ปัน์โน โหติ, โน ปรํ อธิสีเล สัม์ปวัต์ตา; อัต์ตานุเปก์ขี จ โหติ, โน ปรานุเปก์ขี; อัป์ปัญ์ญาโต จ โหติ, เตน อัป์ปัญ์ญาติเกน โน ปริตัส์สติ. เอต์ตาวตาปิ โข อานัน์ท ภิก์ขุสํโฆ วิหรัน์โต ผาสุํ วิหเรย์ยาติ. “สิยา ปน ภัน์เต อัญ์โญปิ ปริยาโย, ยถา ภิก์ขุสํโฆ วิหรัน์โต ผาสุํ วิหเรย์ยาติ. “สิยา อานัน์ทาติ ภควา อโวจ “ยโต โข อานัน์ท ภิก์ขุ อัต์ตนา จ สีลสัม์ปัน์โน โหติ, โน ปรํ อธิสีเล สัม์ปวัต์ตา; อัต์ตานุเปก์ขี จ โหติ, โน ปรานุเปก์ขี; อัป์ปัญ์ญาโต จ โหติ, เตน อัป์ปัญ์ญาติเกน โน ปริตัส์สติ; จตุน์นัญ์จ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี. เอต์ตาวตา โข อานัน์ท ภิก์ขุสํโฆ วิหรัน์โต ผาสุํ วิหเรย์ยาติ. “สิยา ปน ภัน์เต อัญ์โญปิ ปริยาโย, ยถา ภิก์ขุสํโฆ วิหรัน์โต ผาสุํ วิหเรย์ยาติ. “สิยา อานัน์ทาติ ภควา อโวจ “ยโต โข อานัน์ท ภิก์ขุ อัต์ตนา จ สีลสัม์ปัน์โน โหติ, โน ปรํ อธิสีเล สัม์ปวัต์ตา; อัต์ตานุเปก์ขี จ โหติ, โน ปรานุเปก์ขี; อัป์ปัญ์ญาโต จ โหติ, เตน อัป์ปัญ์ญาติเกน โน ปริตัส์สติ; จตุน์นัญ์จ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี; อาสวานัญ์จ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ

ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. เอต์ตาวตา โข อานัน์ท ภิก์ขุสํโฆ วิหรัน์โต ผาสุํ วิหเรย์ย. อิมัม์หา จาหํ อานัน์ท ผาสุวิหารา อัญ์โญ ผาสุวิหาโร อุต์ตริตโร วา ปณีตตโร วา นัต์ถีติ วทามีติ.

๑๐๗ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อาหุเนย์โย โหติ ปาหุเนย์โย ทัก์ขิเณย์โย อัญ์ชลิกรณีโย อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์ส. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สีลสัม์ปัน์โน โหติ, สมาธิสัม์ปัน์โน โหติ, ปัญ์ญาสัม์ปัน์โน โหติ, วิมุต์ติสัม์ปัน์โน โหติ, วิมุต์ติญาณทัส์สนสัม์ปัน์โน โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อาหุเนย์โย โหติ ปาหุเนย์โย ทัก์ขิเณย์โย อัญ์ชลิกรณีโย อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์สาติ.

๑๐๘ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อาหุเนย์โย โหติ ฯ เป ฯ อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์ส. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อเสเขน สีลัก์ขัน์เธน สมัน์นาคโต โหติ, อเสเขน สมาธิก์ขัน์เธน สมัน์นาคโต โหติ, อเสเขน ปัญ์ญาก์ขัน์เธน สมัน์นาคโต โหติ, อเสเขน วิมุต์ติก์ขัน์เธน สมัน์นาคโต โหติ, อเสเขน วิมุต์ติญาณทัส์สนัก์ขัน์เธน สมัน์นาคโต โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อาหุเนย์โย โหติ ฯ เป ฯ อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์สาติ.

๑๐๙ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ จาตุทฺทิโส โหติ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สีลวา โหติ ปาติโมกฺขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสมฺปนฺโน อณุมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภยทสฺสาวี สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ; พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย, เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ, ตถารูปาสฺส ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา; สนฺตุฏฺโฐ โหติ อิตรีตเรน จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺช-ปริกฺขาเรน; จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี; อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ จาตุทฺทิโส โหตีติ.

๑๑๐ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อรญฺญวนปตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวิตุํ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สีลวา โหติ ฯ เป ฯ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ, พหุสฺสุโต โหติ ฯ เป ฯ ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา, อารทฺธวิริโย วิหรติ ฯ เป ฯ ถามวา ทฬฺหปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตธุโร กุสเลสุ ธมฺเมสุ. จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ

นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อรญฺญวนปตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวิตุนฺติ.

ผาสุวิหารวคฺโค ปฐโม.

ตสฺสุทฺทานํ.

สารชฺชํ สงฺกิโต โจโร สุขุมาลผาสุปญฺจมํ.
อานนฺทสีลเสขิยา จาตุทฺทิโส อรญฺเญน จาติ.

๑๑๑ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต กุลุปโก ภิกฺขุ กุเลสุ อปฺปิโย จ โหติ อมนาโป จ อครุ จ อภาวนีโย จ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อสนฺถววิสฺสาสี จ โหติ, อนิสฺสรวิกปฺปี จ, พฺยตฺตุปเสวี จ, อุปกณฺณกชปฺปี จ, อติยาจนโก จ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต กุลุปโก ภิกฺขุ กุเลสุ อปฺปิโย จ โหติ อมนาโป จ อครุ จ อภาวนีโย จ. ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต กุลุปโก ภิกฺขุ กุเลสุ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จ. กตเมหิ ปญฺจหิ? น อสนฺถววิสฺสาสี จ โหติ, น อนิสฺสรวิกปฺปี จ, น พฺยตฺตุปเสวี จ, น อุปกณฺณกชปฺปี จ, น อติยาจนโก จ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต กุลุปโก ภิกฺขุ กุเลสุ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโยจาติ.

๑๑๒ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปจฺฉาสมโณ น อาทาตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อติทูเร วา คจฺฉติ อจฺจาสนฺเน วา, ปตฺตปริยาปนฺนํ น คณฺหาติ, อาปตฺติสามนฺตา ภณมานํ น นิวาเรติ, ภณมานสฺส อนฺตรนฺตรา กถํ โอปาเตติ, ทุปฺปญฺโญ โหติ ชโฬ เอฬมูโค. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปจฺฉาสมโณ น อาทาตพฺโพ. ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปจฺฉาสมโณ อาทาตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ? นาติทูเร คจฺฉติ นาจฺจาสนฺเน, ปตฺตปริยาปนฺนํ คณฺหาติ, อาปตฺติสามนฺตา ภณมานํ นิวาเรติ, ภณมานสฺส น อนฺตรนฺตรา กถํ โอปาเตติ, ปญฺญวา โหติ อชโฬ อเนฬมูโค. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปจฺฉาสมโณ อาทาตพฺโพติ.

๑๑๓ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อภพฺโพ สมฺมาสมาธึ อุปสมฺปชฺช วิหริตุํ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อกฺขโม โหติ รูปานํ, อกฺขโม สทฺทานํ, อกฺขโม คนฺธานํ, อกฺขโม รสานํ, อกฺขโม โผฏฺฐพฺพานํ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อภพฺโพ สมฺมาสมาธึ อุปสมฺปชฺช วิหริตุํ. ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ภพฺโพ สมฺมาสมาธึ อุปสมฺปชฺช วิหริตุํ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ขโม โหติ รูปานํ, ขโม สทฺทานํ, ขโม คนฺธานํ, ขโม รสานํ, ขโม โผฏฺฐพฺพานํ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ

สมันนาคโต ภิกขุ ภัพโพ สัมมาสมาธึ อุปสัมปัชช วิหริตุนติ.

๑๑๔ เอกํ สมยํ ภควา มคเธสุ วิหรติ อันธกวินเท. อถโข อายัสมา อานันโท, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิ. เอกมันตํ นิสินนํ โข อายัสมันตํ อานันทํ ภควา เอตทโวจ "เย เต อานันท ภิกขู นวา อจิรปัพพชิตา อธุนาคตา อิมํ ธัมมวินยํ, เต โว อานันท ภิกขู ปัญจสุ ธัมเมสุ สมาทเปตัพพา นิเวเสตัพพา ปติฏฐาเปตัพพา. กตเมสุ ปัญจสุ? "เอถ ตุมเห อาวุโส สีลวา โหถ ปาติโมกข-สํวรสํวุตา วิหรถ อาจารโคจรสัมปันนา อณุมัตเตสุ วัชเชสุ ภยทัสสาวิโน สมาทาย สิกขถ สิกขาปเทสูติ อิติ ปาติโมกขสํวเร สมาทเปตัพพา นิเวเสตัพพา ปติฏฐาเปตัพพา, "เอถ ตุมเห อาวุโส อินทริเยสุ คุตตทวารา วิหรถ อารักขสติโน นิปักกสติโน สารักขิตมานสา สตารักเขน เจตสา สมันนาคตาติ อิติ อินทริยสํวเร สมาทเปตัพพา นิเวเสตัพพา ปติฏฐาเปตัพพา, "เอถ ตุมเห อาวุโส อัปปภัสสา โหถ ภัสสปริยันตการิโนติ อิติ ภัสสปริยันเต สมาทเปตัพพา นิเวเสตัพพา ปติฏฐาเปตัพพา, "เอถ ตุมเห อาวุโส อารัญญิกา โหถ อรัญญวนปัตถานิ ปันตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวถาติ อิติ กายวูปกาเส สมาทเปตัพพา นิเวเสตัพพา ปติฏฐาเปตัพพา. "เอถ ตุมเห อาวุโส สัมมาทิฏฐิกา โหถ สัมมาทัสสเนน สมันนาคตาติ อิติ สัมมาทัสสเน สมาทเปตัพพา นิเวเสตัพพา

ปติฏฺฐาเปตพฺพา เย เต อานนฺท ภิกฺขู นวา อจิรปพฺพชิตา อธุนาคตา อิมํ ธมฺมวินยํ, เต โว อานนฺท ภิกฺขู อิเมสุ ปญฺจสุ ธมฺเมสุ สมาทเปตพฺพา นิเวเสตพฺพา ปติฏฺฐาเปตพฺพาติ.

๑๑๕ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา ภิกฺขุนี ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ นิรเย. กตเมหิ ปญฺจหิ? อาวาสมจฺฉรินี โหติ, กุลมจฺฉรินี โหติ, ลาภมจฺฉรินี โหติ, วณฺณมจฺฉรินี โหติ, ธมฺมมจฺฉรินี โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา ภิกฺขุนี ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ นิรเย. ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา ภิกฺขุนี ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ สคฺเค. กตเมหิ ปญฺจหิ? น อาวาสมจฺฉรินี โหติ, น กุลมจฺฉรินี โหติ, น ลาภมจฺฉรินี โหติ, น วณฺณมจฺฉรินี โหติ, น ธมฺมมจฺฉรินี โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา ภิกฺขุนี ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ สคฺเคติ.

๑๑๖ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา ภิกฺขุนี ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ นิรเย. กตเมหิ ปญฺจหิ? อนนุวิจฺจ อปริโยคาเหตฺวา อวณฺณารหสฺส วณฺณํ ภาสติ, อนนุวิจฺจ อปริโยคาเหตฺวา วณฺณารหสฺส อวณฺณํ ภาสติ, อนนุวิจฺจ อปริโยคาเหตฺวา อปฺปสาทนีเย ฐาเน ปสาทํ อุปทํเสติ, อนนุวิจฺจ อปริโยคาเหตฺวา ปสาทนีเย ฐาเน อปฺปสาทํ อุปทํเสติ, สทฺธาเทยฺยํ วินิปาเตติ. อิเมหิ โข ฯเปฯ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ

สมนฺนาคตา ภิกฺขุนี ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ สคฺเค. กตเมหิ ปญฺจหิ? อนุวิจฺจ ปริโยคาเหตฺวา อวณฺณารหสฺส อวณฺณํ ภาสติ, อนุวิจฺจ ปริโยคาเหตฺวา วณฺณารหสฺส วณฺณํ ภาสติ, อนุวิจฺจ ปริโยคาเหตฺวา อปฺปสาทนีเย ฐาเน อปฺปสาทํ อุปทํเสติ, อนุวิจฺจ ปริโยคาเหตฺวา ปสาทนีเย ฐาเน ปสาทํ อุปทํเสติ, สทฺธาเทยฺยํ น วินิปาเตติ. อิเมหิ โข ฯเปฯ

๑๑๗ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา ภิกฺขุนี ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ นิรเย. กตเมหิ ปญฺจหิ? อนนุวิจฺจ อปริโยคาเหตฺวา อวณฺณารหสฺส วณฺณํ ภาสติ, อนนุวิจฺจ อปริโยคาเหตฺวา วณฺณารหสฺส อวณฺณํ ภาสติ, อิสฺสุกินี จ โหติ, มจฺฉรินี จ, สทฺธาเทยฺยญฺจ วินิปาเตติ. อิเมหิ โข ฯเปฯ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา ภิกฺขุนี ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ สคฺเค. กตเมหิ ปญฺจหิ? อนุวิจฺจ ปริโยคาเหตฺวา อวณฺณารหสฺส อวณฺณํ ภาสติ, อนุวิจฺจ ปริโยคาเหตฺวา วณฺณารหสฺส วณฺณํ ภาสติ, อนิสฺสุกินี จ โหติ, อมจฺฉรินี จ, สทฺธาเทยฺยญฺจ น วินิปาเตติ. อิเมหิ โข ฯเปฯ

๑๑๘ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา ภิกฺขุนี ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ นิรเย. กตเมหิ ปญฺจหิ? อนนุวิจฺจ อปริโยคาเหตฺวา อวณฺณารหสฺส วณฺณํ ภาสติ, อนนุวิจฺจ อปริโยคาเหตฺวา วณฺณารหสฺส อวณฺณํ ภาสติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิกา จ

โหติ, มิจฺฉาสงฺกปฺโป จ, สทฺธาเทยฺยญฺจ วินิปาเตติ. อิเมหิ โข ฯเปฯ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา ภิกฺขุนี ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ สคฺเค. กตเมหิ ปญฺจหิ? อนุวิจฺจ ปริโยคาเหตฺวา อวณฺณารหสฺส อวณฺณํ ภาสติ, อนุวิจฺจ ปริโยคาเหตฺวา วณฺณารหสฺส วณฺณํ ภาสติ, สมฺมาทิฏฺฐิกา จ โหติ, สมฺมาสงฺกปฺปา จ, สทฺธาเทยฺยญฺจ น วินิปาเตติ. อิเมหิ โข ฯเปฯ

๑๑๙ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา ภิกฺขุนี ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ นิรเย. กตเมหิ ปญฺจหิ? อนนุวิจฺจ อปริโยคาเหตฺวา อวณฺณารหสฺส วณฺณํ ภาสติ, อนนุวิจฺจ อปริโยคาเหตฺวา วณฺณารหสฺส อวณฺณํ ภาสติ, มิจฺฉาวาจา จ โหติ, มิจฺฉากมฺมนฺตา จ, สทฺธาเทยฺยญฺจ วินิปาเตติ. อิเมหิ โข ฯเปฯ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา ภิกฺขุนี ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ สคฺเค. กตเมหิ ปญฺจหิ? อนุวิจฺจ ปริโยคาเหตฺวา อวณฺณารหสฺส อวณฺณํ ภาสติ, อนุวิจฺจ ปริโยคาเหตฺวา วณฺณารหสฺส วณฺณํ ภาสติ, สมฺมาวาจา จ โหติ, สมฺมากมฺมนฺตา จ, สทฺธาเทยฺยญฺจ น วินิปาเตติ. อิเมหิ โข ฯเปฯ

๑๒๐ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา ภิกฺขุนี ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ นิรเย. กตเมหิ ปญฺจหิ? อนนุวิจฺจ อปริโยคาเหตฺวา อวณฺณารหสฺส วณฺณํ ภาสติ, อนนุวิจฺจ อปริโยคาเหตฺวา

วัณณารหัสส อวัณณํ ภาสติ, มิจฉาวายามา จ โหติ, มิจฉาสติ จ, สัทธาเทยยัญจ วินิปาเตติ. อิเมหิ โข ฯ เป ฯ ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคตา ภิกขุนี ยถาภตํ นิกขิตตา เอวํ สัคเค. กตเมหิ ปัญจหิ? อนุวิจจ ปริโยคาเหตวา อวัณณารหัสส อวัณณํ ภาสติ, อนุวิจจ ปริโยคาเหตวา วัณณารหัสส วัณณํ ภาสติ, สัมมาวายามา จ โหติ, สัมมาสติ จ, สัทธาเทยยัญจ น วินิปาเตติ. อิเมหิ โข ฯ เป ฯ

อันธกวินทวัคโค ทุติโย.

ตัสสุทธานํ.

กุลุปโก ปัจฉาสมโณ สมาธิ อันธกวินทํ
มัจฉรี วัณณนา อิสสา, ทิฏฐิ วาจาย วายโมติ.

๑๒๑ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ. อถโข ภควา สายัณหสมยํ ปฏิสัลลานา วุฏฐิโต, เยน คิลานสาลา, เตนุปสังกมิ; อัททสา โข ภควา อัญญตรํ ภิกขุํ ทุพพลํ คิลานกํ, ทิสวา ปัญญัตเต อาสเน นิสีทิ. นิสัชช โข ภควา ภิกขู อามันเตสิ "ยังกัญจิ ภิกขเว ทุพพลํ คิลานกํ ปัญจ ธัมมา น วิชหันติ, ตัสเสตํ ปาฏิกังขํ: นจิรัสเสว อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตติํ ปัญญาวิมุตติํ ทิฏฐเว ธัมเม สยํ อภิญญา สัจฉิกัตวา อุปสัมปัชช วิหริสสติ. กตเม ปัญจ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ อสุภานุปัสสี กาเย วิหรติ,

อาหาเร ปฏิกูลสญฺญี, สพฺพโลเก อนภิรตสญฺญี, สพฺพสงฺขาเรสุ อนิจฺจานุปสฺสี, มรณสญฺญา โข ปนสฺส อชฺฌตฺตํ สุปฏฺฐิตา โหติ. ยกญฺจิ ภิกฺขเว ทุพฺพลํ คิลานกํ อิเม ปญฺจ ธมฺมา น วิชหนฺติ, ตสฺเสตํ ปาฏิกงฺขํ นจิรสฺเสว อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสตีติ.

๑๒๒ โย หิ โกจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วา ภิกฺขุนี วา ปญฺจ ธมฺเม ภาเวติ ปญฺจ ธมฺเม พหุลีกโรติ, ตสฺส ทฺวินฺนํ ผลานํ อญฺญตรํ ผลํ ปาฏิกงฺขํ ทิฏฺเฐว ธมฺเม อญฺญา, สติ วา อุปาทิเสเส อนาคามิตา. กตเม ปญฺจ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อชฺฌตฺตญฺเญว สติ สุปฏฺฐิตา โหติ ธมฺมานํ อุทยตฺถคามินิยา ปญฺญาย, อสุภานุปสฺสี กาเย วิหรติ, อาหาเร ปฏิกูลสญฺญี, สพฺพโลเก อนภิรตสญฺญี, สพฺพสงฺขาเรสุ อนิจฺจานุปสฺสี. โย หิ โกจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วา ภิกฺขุนี วา อิเม ปญฺจ ธมฺเม ภาเวติ อิเม ปญฺจ ธมฺเม พหุลีกโรติ, ตสฺส ทฺวินฺนํ ผลานํ อญฺญตรํ ผลํ ปาฏิกงฺขํ ทิฏฺเฐว ธมฺเม อญฺญา, สติ วา อุปาทิเสเส อนาคามิตาติ.

๑๒๓ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต คิลาโน ทุปฺปฏฺฐาโก โหติ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อสปฺปายการี โหติ, สปฺปาเย มตฺตํ น ชานาติ, เภสชฺชํ น ปฏิเสวิตา โหติ, อตฺถกามสฺส คิลานุปฏฺฐากสฺส น ยถาภูตํ อาพาธํ อาวิกตฺตา

โหติ: อภิกฺกมันตํ วา "อภิกฺกมตีติ, ปฏิกฺกมันตํ วา "ปฏิกฺกมตีติ, ฐิตํ วา "ฐิโตติ, อุปฺปันนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ติพพานํ ขรานํ กฏุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อธิวาสกชาติโก โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต คิลาโน ทุปัฏฐาโก โหติ. ปัญจหิ ภิกฺขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต คิลาโน สุปัฏฐาโก โหติ. กตเมหิ ปัญจหิ? สัปปายการี โหติ, สัปปาเย มัตตํ ชานาติ, เภสัชชํ ปฏิเสวิตา โหติ, อัตถกามัสส คิลานุปัฏฐากัสส ยถาภูตํ อาพาธํ อาวิกัตตา โหติ: อภิกฺกมันตํ วา "อภิกฺกมตีติ, ปฏิกฺกมันตํ วา "ปฏิกฺกมตีติ, ฐิตํ วา "ฐิโตติ, อุปฺปันนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ติพพานํ ขรานํ กฏุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อธิวาสกชาติโก โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต คิลาโน สุปัฏฐาโก โหตีติ.

๑๒๔ ปัญจหิ ภิกฺขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต คิลานุปัฏฐาโก นาลํ คิลานํ อุปัฏฐาตุํ. กตเมหิ ปัญจหิ? น ปฏิพโล โหติ เภสัชชํ สํวิธาตุํ, สัปปายาสัปปายํ น ชานาติ อสัปปายํ อุปนาเมติ สัปปายํ อปนาเมติ, อามิสันตโร คิลานํ อุปัฏฐาติ โน เมตตจิตโต, เชคุจฉี โหติ อุจจารํ วา ปัสสาวํ วา วันตํ วา เขฬํ วา นีหริตุํ, น ปฏิพโล โหติ คิลานํ กาเลน

กาลํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตุํ สมาทเปตุํ สมุตฺเตเชตุํ สมฺปหํเสตุํ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต คิลานุปฏฺฐาโก นาลํ คิลานํ อุปฏฺฐาตุํ. ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต คิลานุปฏฺฐาโก อลํ คิลานํ อุปฏฺฐาตุํ. กตเมหิ ปญฺจหิ? ปฏิพโล โหติ เภสชฺชํ สํวิธาตุํ, สปฺปายาสปฺปายํ ชานาติ อสปฺปายํ อปนาเมติ สปฺปายํ อุปนาเมติ, เมตฺตจิตฺโต คิลานํ อุปฏฺฐาติ โน อามิสนฺตโร, อเชคุจฺฉี โหติ อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา วนฺตํ วา เขฬํ วา นีหริตุํ, ปฏิพโล โหติ คิลานํ กาเลน กาลํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตุํ สมาทเปตุํ สมุตฺเตเชตุํ สมฺปหํเสตุํ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต คิลานุปฏฺฐาโก อลํ คิลานํ อุปฏฺฐาตุนฺติ.

๑๒๕ ปญฺจิเม ภิกฺขเว ธมฺมา อนายุสฺสา. กตเม ปญฺจ? อสปฺปายการี โหติ, สปฺปาเย มตฺตํ น ชานาติ, อปริณตโภชี จ โหติ, อกาลจารี จ, อพฺรหฺมจารี จ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ ธมฺมา อนายุสฺสา. ปญฺจิเม ภิกฺขเว ธมฺมา อายุสฺสา. กตเม ปญฺจ? สปฺปายการี โหติ, สปฺปาเย มตฺตํ ชานาติ, ปริณตโภชี จ โหติ, กาลจารี จ, พฺรหฺมจารี จ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ ธมฺมา อายุสฺสาติ.

๑๒๖ ปญฺจิเม ภิกฺขเว ธมฺมา อนายุสฺสา. กตเม ปญฺจ? อสปฺปายการี โหติ, สปฺปาเย มตฺตํ น ชานาติ, อปริณตโภชี จ

โหติ, ทุสสีโล จ, ปาปมิตโต จ. อิเม โข ภิกขเว ปัญจ ธัมมา อนายุสสา. ปัญจิเม ภิกขเว ธัมมา อายุสสา. กตเม ปัญจ? สัปปายการี โหติ, สัปปาเย มัตตํ ชานาติ, ปริณตโภชี จ โหติ, สีลวา จ, กัลยาณมิตโต จ. อิเม โข ภิกขเว ปัญจ ธัมมา อายุสสาติ.

๑๒๗ ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ นาลํ สํฆมฺหาวปกาสิตุํ. กตเมหิ ปัญจหิ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ อสันตุฏโฐ โหติ อิตรีตเรน จีวเรน, อสันตุฏโฐ โหติ อิตรีตเรน ปิณฑปาเตน, อสันตุฏโฐ โหติ อิตรีตเรน เสนาสเนน, อสันตุฏโฐ โหติ อิตรีตเรน คิลานปัจจยเภสัชชปริกขาเรน, กามสังกัปปพหุโล จ วิหรติ. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ นาลํ สํฆมฺหาวปกาสิตุํ. ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ อลํ สํฆมฺหาวปกาสิตุํ. กตเมหิ ปัญจหิ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ สันตุฏโฐ โหติ อิตรีตเรน จีวเรน, สันตุฏโฐ โหติ อิตรีตเรน ปิณฑปาเตน, สันตุฏโฐ โหติ อิตรีตเรน เสนาสเนน, สันตุฏโฐ โหติ อิตรีตเรน คิลานปัจจยเภสัชชปริกขาเรน, เนกขัมมสังกัปปพหุโล จ วิหรติ. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ อลํ สํฆมฺหาวปกาสิตุนติ.

๑๒๘ ปัญจิมานิ ภิกขเว สมณทุกขานิ. กตมานิ ปัญจ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ อสันตุฏโฐ โหติ อิตรีตเรน จีวเรน,

อสนฺตุฏฺโฐ โหติ อิตรีตเรน ปิณฺฑปาเตน, อสนฺตุฏฺโฐ โหติ อิตรีตเรน เสนาสเนน, อสนฺตุฏฺโฐ โหติ อิตรีตเรน คิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน, อนภิรโต จ พฺรหฺมจริยํ จรติ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ปญฺจ สมณทุกฺขานิ. ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว สมณสุขานิ. กตมานิ ปญฺจ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สนฺตุฏฺโฐ โหติ อิตรีตเรน จีวเรน, สนฺตุฏฺโฐ โหติ อิตรีตเรน ปิณฺฑปาเตน, สนฺตุฏฺโฐ โหติ อิตรีตเรน เสนาสเนน, สนฺตุฏฺโฐ โหติ อิตรีตเรน คิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน, อภิรโต จ พฺรหฺมจริยํ จรติ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ปญฺจ สมณสุขานีติ.

๑๒๙ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาปายิกา เนรยิกา ปริกุปฺปา อเตกิจฺฉา. กตเม ปญฺจ? มาตา ชีวิตา โวโรปิตา โหติ, ปิตา ชีวิตา โวโรปิโต โหติ, อรหา ชีวิตา โวโรปิโต โหติ, ตถาคตสฺส ทุฏฺเฐน จิตฺเตน โลหิตํ อุปฺปาทิตํ โหติ, สงฺโฆ ภินฺโน โหติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาปายิกา เนรยิกา ปริกุปฺปา อเตกิจฺฉาติ.

๑๓๐ ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว พฺยสนานิ. กตมานิ ปญฺจ? ญาติพฺยสนํ โภคพฺยสนํ โรคพฺยสนํ สีลพฺยสนํ ทิฏฺฐิพฺยสนํ. น ภิกฺขเว สตฺตา ญาติพฺยสนเหตุ วา โภคพฺยสนเหตุ วา โรคพฺยสนเหตุ วา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชนฺติ. สีลพฺยสนเหตุ วา ภิกฺขเว สตฺตา ทิฏฺฐิพฺยสนเหตุ วา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชนฺติ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ปญฺจ พฺยสนานิ. ปญฺจิมา ภิกฺขเว สมฺปทา. กตมา

ปัญจ? ญาติสัมปทา โภคสัมปทา อาโรคยสัมปทา สีลสัมปทา ทิฏฐิสัมปทา. น ภิกขเว สัตตา ญาติสัมปทาเหตุ วา โภคสัมปทาเหตุ วา อาโรคยสัมปทาเหตุ วา กายัสส เภทา ปรัมมรณา สุคตึ สัคคํ โลกํ อุปปัชชันติ. สีลสัมปทาเหตุ วา ภิกขเว สัตตา ทิฏฐิสัมปทาเหตุ วา กายัสส เภทา ปรัมมรณา สุคตึ สัคคํ โลกํ อุปปัชชันติ. อิมา โข ภิกขเว ปัญจ สัมปทาติ.

คิลานวัคโค ตติโย.

ตัสสุททานํ.

คิลาโน สติปัฏฐานํ เทวปัฏฐานา ทุวายุสา
อวัปปกาสทุกขานิ ปริกุปโป จ สัมปทาติ.

๑๓๑ ปัญจหิ ภิกขเว อังคหิ สมันนาคโต ราชา จักกวัตติ ธัมเมเนว จักกํ ปวัตเตติ, ตํ โหติ จักกํ อัปปฏิวัตติยํ เกนจิ มนุสสภูเตน ปัจจัตถิเกน ปาณินา. กตเมหิ ปัญจหิ? อิธ ภิกขเว ราชา จักกวัตติ อัตถัญญู จ โหติ ธัมมัญญู จ มัตตัญญู จ กาลัญญู จ ปริสัญญู จ. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ อังเคหิ สมันนาคโต ราชา จักกวัตติ ธัมเมเนว จักกํ ปวัตเตติ, ตํ โหติ จักกํ อัปปฏิวัตติยํ เกนจิ มนุสสภูเตน ปัจจัตถิเกน ปาณินา. เอวเมว โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ตถาคโต อรหํ สัมมาสัมพุทโธ ธัมเมเนว อนุตตรํ ธัมมจักกํ ปวัตเตติ, ตํ โหติ จักกํ อัปปฏิวัตติยํ สมเณน วา พ์ราหมเณน วา เทเวน วา มาเรน วา พ์รหมุนา วา

เกนจิ วา โลกสฺมึ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว ตถาคโต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ อตฺถญฺญู ธมฺมญฺญู มตฺตญฺญู กาลญฺญู ปริสญฺญู. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ตถาคโต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ธมฺเมเนว อนุตฺตรํ ธมฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ, ตํ โหติ จกฺกํ อปฺปฏิวตฺติยํ สมเณน วา พฺราหฺมเณน วา เทเวน วา มาเรน วา พฺรหฺมุนา วา เกนจิ วา โลกสฺมินฺติ.

๑๓๒ ปญฺจหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคโต รญฺโญ จกฺกวตฺติสฺส เชฏฺโฐ ปุตฺโต ปิตรา ปวตฺติตํ จกฺกํ ธมฺเมเนว อนุปวตฺเตติ, ตํ โหติ จกฺกํ อปฺปฏิวตฺติยํ เกนจิ มนุสฺสภูเตน ปจฺจตฺถิเกน ปาณินา. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว รญฺโญ จกฺกวตฺติสฺส เชฏฺโฐ ปุตฺโต อตฺถญฺญู จ โหติ ธมฺมญฺญู จ มตฺตญฺญู จ กาลญฺญู จ ปริสญฺญู จ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต รญฺโญ จกฺกวตฺติสฺส เชฏฺโฐ ปุตฺโต ปิตรา ปวตฺติตํ จกฺกํ ธมฺเมเนว อนุปวตฺเตติ, ตํ โหติ จกฺกํ อปฺปฏิวตฺติยํ เกนจิ มนุสฺสภูเตน ปจฺจตฺถิเกน ปาณินา. เอวเมว โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต สาริปุตฺโต ตถาคเตน อนุตฺตรํ ธมฺมจกฺกํ ปวตฺติตํ สมฺมเทว อนุปวตฺเตติ, ตํ โหติ จกฺกํ อปฺปฏิวตฺติยํ สมเณน วา พฺราหฺมเณน วา เทเวน วา มาเรน วา พฺรหฺมุนา วา เกนจิ วา โลกสฺมึ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว สาริปุตฺโต อตฺถญฺญู ธมฺมญฺญู มตฺตญฺญู กาลญฺญู

ปริสาสุ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต สาริปุตฺโต ตถาคเตน อนุตฺตรํ ธมฺมจกฺกํ ปวตฺติตํ สมฺมเทว อนุปฺปวตฺเตติ, ตํ โหติ จกฺกํ อปฺปฏิวตฺติยํ สมเณน วา พฺราหฺมเณน วา เทเวน วา มาเรน วา พฺรหฺมุนา วา เกนจิ วา โลกสฺมินฺติ.

๑๓๓ โยปิ โส ภิกฺขเว ราชา จกฺกวตฺตี ธมฺมิโก ธมฺมราชา, โสปิ น อราชกํ จกฺกํ ปวตฺเตตีติ. เอวํ วุตฺเต อญฺญตโร ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ "โก ปน ภนฺเต รญฺโญ จกฺกวตฺติสฺส ธมฺมิกสฺส ธมฺมรญฺโญ ราชาติ. "ธมฺโม ภิกฺขูติ ภควา อโวจ "อิธ ภิกฺขุ ราชา จกฺกวตฺตี ธมฺมิโก ธมฺมราชา ธมฺมญฺเญว นิสฺสาย ธมฺมํ สกฺกโรนฺโต ธมฺมํ ครุกโรนฺโต ธมฺมํ อปจายมาโน ธมฺมทฺธโช ธมฺมเกตุ ธมฺมาธิปเตยฺโย ธมฺมิกํ รกฺขาวรณคุตฺตึ สํวิทหติ อนฺโตชนสฺมึ. ปุน จปรํ ภิกฺขุ ราชา จกฺกวตฺตี ธมฺมิโก ธมฺมราชา ฯ เป ฯ ธมฺมาธิปเตยฺโย ธมฺมิกํ รกฺขาวรณคุตฺตึ สํวิทหติ ขตฺติเยสุ อนุยนฺเตสุ พลกายสฺมึ พฺราหฺมณคหปติเกสุ เนคมชานปเทสุ สมณพฺราหฺมเณสุ มิคปกฺขีสุ. ส โข โส ภิกฺขุ ราชา จกฺกวตฺตี ธมฺมิโก ธมฺมราชา ฯ เป ฯ ธมฺมาธิปเตยฺโย ธมฺมิกํ รกฺขาวรณคุตฺตึ สํวิทหิตฺวา อนฺโตชนสฺมึ, ธมฺมิกํ รกฺขาวรณคุตฺตึ สํวิทหิตฺวา ขตฺติเยสุ อนุยนฺเตสุ พลกายสฺมึ พฺราหฺมณคหปติเกสุ เนคมชานปเทสุ สมณพฺราหฺมเณสุ มิคปกฺขีสุ, ธมฺเมเนว จกฺกํ ปวตฺเตติ; ตํ โหติ จกฺกํ

อปฺปฏิวตฺติยํ เกนจิ มนุสฺสภูเตน ปจฺจตฺถิเกน ปาณินา. เอวเมว โข ภิกฺขุ ตถาคโต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ธมฺมิโก ธมฺมราชา ธมฺมญฺเญว นิสฺสาย ธมฺมํ สกฺกโรนฺโต ธมฺมํ ครุกโรนฺโต ธมฺมํ อปจายมาโน ธมฺมทฺธโช ธมฺมเกตุ ธมฺมาธิปเตยฺโย ธมฺมิกํ รกฺขาวรณคุตฺตึ สํวิทหติ ภิกฺขูสุ "เอวรูปํ กายกมฺมํ เสวิตพฺพํ, เอวรูปํ กายกมฺมํ น เสวิตพฺพํ; เอวรูปํ วจีกมฺมํ เสวิตพฺพํ, เอวรูปํ วจีกมฺมํ น เสวิตพฺพํ; เอวรูปํ มโนกมฺมํ เสวิตพฺพํ, เอวรูปํ มโนกมฺมํ น เสวิตพฺพํ; เอวรูโป อาชีโว เสวิตพฺโพ, เอวรูโป อาชีโว น เสวิตพฺโพ; เอวรูโป คามนิคโม เสวิตพฺโพ, เอวรูโป คามนิคโม น เสวิตพฺโพติ. ปุน จปรํ ภิกฺขุ ตถาคโต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ธมฺมิโก ธมฺมราชา ฯ เป ฯ ธมฺมาธิปเตยฺโย ธมฺมิกํ รกฺขาวรณคุตฺตึ สํวิทหติ ภิกฺขุนีสุ ... อุปาสเกสุ ... อุปาสิกาสุ "เอวรูปํ กายกมฺมํ เสวิตพฺพํ, เอวรูปํ กายกมฺมํ น เสวิตพฺพํ; ฯ เป ฯ เอวรูโป คามนิคโม เสวิตพฺโพ, เอวรูโป คามนิคโม น เสวิตพฺโพติ; ส โข โส ภิกฺขุ ตถาคโต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ธมฺมิโก ธมฺมราชา ฯ เป ฯ ธมฺมาธิปเตยฺโย ธมฺมิกํ รกฺขาวรณคุตฺตึ สํวิทหิตฺวา ภิกฺขูสุ, ธมฺมิกํ รกฺขาวรณคุตฺตึ สํวิทหิตฺวา ภิกฺขุนีสุ, ... อุปาสเกสุ, ... อุปาสิกาสุ, ธมฺเมเนว อนุตฺตรํ ธมฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ, ตํ โหติ จกฺกํ อปฺปฏิวตฺติยํ สมเณน วา พฺราหฺมเณน วา

เทเวน วา มาเรน วา พรหฺมุนา วา เกนจิ วา โลกสมินติ.

๑๓๔ ปัญจหิ ภิกขเว อังเคหิ สมันนาคโต ราชา ขัตติโย มุทธาภิสิตโต ยัสสํ ยัสสํ ทิสายํ วิหรติ, สกัสมึเยว วิชิเต วิหรติ. กตเมหิ ปัญจหิ? อิธ ภิกขเว ราชา ขัตติโย มุทธาภิสิตโต อุภโต สุชาโต โหติ มาติโต จ ปิติโต จ สํสุทธคหณิโก ยาว สัตตมา ปิตามหยุคา อักขิตโต อนุปกุฏโฐ ชาติวาเทน, อัฑโฒ โหติ มหัทธโน มหาโภโค ปริปุณณ-โกสโกฏฐาคาโร, พลวา โข ปน โหติ จตุรังคินิยา เสนาย สมันนาคโต อัสสวาย โอวาทปฏิการาย, ปริณายโก โข ปนัสส โหติ ปัณฑิโต พยัตโต เมธาวี ปฏิพโล อตีตานาคตปัจจุปปันเน อัตเถ จินเตตุํ, ตัสสิเม จัตตาโร ธัมมา ยสํ ปริปาเจนติ. โส อิมินา ยสปัญจเมน ธัมเมน สมันนาคโต ยัสสํ ยัสสํ ทิสายํ วิหรติ, สกัสมึเยว วิชิเต วิหรติ. ตํ กิสส เหตุ? เอวัมหิ ภิกขเว โหติ วิชิตาวีนํ. เอวเมว โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ ยัสสํ ยัสสํ ทิสายํ วิหรติ, วิมุตตจิตโตว วิหรติ. กตเมหิ ปัญจหิ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ สีลวา โหติ. ฯ เป ฯ สิกขติ สิกขาปเทสุ ราชาว ขัตติโย มุทธาภิสิตโต ชาติสัมปันโน; พหุสสุโต โหติ ฯเปฯ ทิฏฐิยา สุปปฏิวิทธา, ราชาว ขัตติโย มุทธาภิสิตโต อัฑโฒ

มหทฺธโน มหาโภโค ปริปุณฺณโกสโกฏฺฐาคาโร; ถามวา วิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ ธมฺมานํ อุปสมฺปทาย ถามวา ทฬฺหปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตธุโร กุสเลสุ ธมฺเมสุ, ราชาว ขตฺติโย มุทฺธาภิสิตฺโต พลสมฺปนฺโน; ปญฺญวา โหติ อุทยตฺถคามินิยา ปญฺญาย สมนฺนาคโต อริยาย นิพฺเพธิกาย สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยา, ราชาว ขตฺติโย มุทฺธาภิสิตฺโต ปรินายกสมฺปนฺโน; ตสฺสิเม จตฺตาโร ธมฺมา วิมุตฺตึ ปริปาเจนฺติ. โส อิมินา วิมุตฺติปญฺจเมน ธมฺเมน สมนฺนาคโต ยสฺสํ ยสฺสํ ทิสายํ วิหรติ, วิมุตฺตจิตฺโตว วิหรติ. ตํ กิสฺส เหตุ? เอวํเณหตํ ภิกฺขเว โหติ วิมุตฺตจิตฺตานนฺติ.

๑๓๕ ปญฺจหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคโต รญฺโญ ขตฺติยสฺส มุทฺธาภิสิตฺตสฺส เชฏฺโฐ ปุตฺโต รชฺชํ ปตฺเถติ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว รญฺโญ ขตฺติยสฺส มุทฺธาภิสิตฺตสฺส เชฏฺโฐ ปุตฺโต อุภโต สุชาโต โหติ มาติโต จ ปิติโต จ สํสุทฺธคหณิโก ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อกฺขิตฺโต อนุปกุฏฺโฐ ชาติวาเทน, อภิรูโป โหติ ทสฺสนีโย ปาสาทิโก ปรมาย วณฺณโปกฺขรตาย สมนฺนาคโต, มาตาปิตูนํ ปิโย โหติ มนาโป, เนคมชานปทสฺส ปิโย โหติ มนาโป, ยานิ ตานิ รญฺญํ ขตฺติยานํ มุทฺธาภิสิตฺตานํ สิปฺปฏฺฐานานิ หตฺถิสฺมึ วา อสฺสสฺมึ วา รถสฺมึ วา ธนุสฺมึ วา ตตฺถ สิกฺขิโต โหติ อนวโย.

ตสฺส เอวํ โหติ "อหํ โขมฺหิ อุภโต สุชาโต มาติโต จ ปิติโต จ สํสุทฺธคหณิโก ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อกฺขิตฺโต อนุปกุฏฺโฐ ชาติวาเทน, กสฺมาหํ รชฺชํ น ปตฺเถยฺยํ; อหํ โขมฺหิ อภิรูโป ทสฺสนีโย ปาสาทิโก ปรมาย วณฺณโปกฺขรตาย สมนฺนาคโต, กสฺมาหํ รชฺชํ น ปตฺเถยฺยํ; อหํ โขมฺหิ มาตาปิตูนํ ปิโย มนาโป, กสฺมาหํ รชฺชํ น ปตฺเถยฺยํ; อหํ โขมฺหิ เนคมชานปทสฺส ปิโย มนาโป, กสฺมาหํ รชฺชํ น ปตฺเถยฺยํ; อหํ โขมฺหิ ยานิ ตานิ รญฺโญ ขตฺติยานํ มุทฺธาภิสิตฺตานํ สิปฺปฏฺฐานานิ หตฺถิสฺมึ วา อสฺสสฺมึ วา รถสฺมึ วา ธนุสฺมึ วา ตตฺถ สิกฺขิโต อนวโย, กสฺมาหํ รชฺชํ น ปตฺเถยฺยนฺติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต รญฺโญ ขตฺติยสฺส มุทฺธาภิสิตฺตสฺส เชฏฺโฐ ปุตฺโต รชฺชํ ปตฺเถติ. เอวเมว โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาสวานํ ขยํ ปตฺเถติ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สทฺโธ โหติ, สทฺทหติ ตถาคตสฺส โพธึ "อิติปิ โส ภควา ฯเปฯ พุทฺโธ ภควาติ; อปฺปาพาโธ โหติ อปฺปาตงฺโก สมเวปากินิยา คหณิยา สมนฺนาคโต นาติสีตาย นาจฺจุณฺหาย มชฺฌิมาย ปธานกฺขมาย; อสโฐ โหติ อมายาวี ยถาภูตํ อตฺตานํ อาวิกตฺตา สตฺถริ วา วิญฺญูสุ วา สพฺรหฺมจารีสุ; อารทฺธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ ธมฺมานํ อุปสมฺปทาย ถามวา ทฬฺหปรกฺกโม

อนิกฺขิตฺตธุโร กุสเลสุ ธมฺเมสุ; ปญฺญวา โหติ อุทยตฺถคามินิยา ปญฺญาย สมนฺนาคโต อริยาย นิพฺเพธิกาย สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยา. ตสฺส เอวํ โหติ "อหํ โขฺมหิ สทฺโธ สทฺทหามิ ตถาคตสฺส โพธึ "อิติปิ โส ภควา ฯเปฯ พุทฺโธ ภควาติ, กสฺมาหํ อาสวานํ ขยํ น ปตฺเถยฺยํ; อหํ โขฺมหิ อปฺปาพาโธ อปฺปาตงฺโก สมเวปากินิยา คหณิยา สมนฺนาคโต นาติสีตาย นาจฺจุณฺหาย มชฺฌิมาย ปธานกฺขมาย, กสฺมาหํ อาสวานํ ขยํ น ปตฺเถยฺยํ; อหํ โขฺมหิ อสโ อมายาวี ยถาภูตํ อตฺตานํ อาวิกตฺตา สตฺถริ วา วิญฺญูสุ วา สพฺรหฺมจารีสุ, กสฺมาหํ อาสวานํ ขยํ น ปตฺเถยฺยํ; อหํ โขฺมหิ อารทฺธวิริโย วิหรามิ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย ฯเปฯ อนิกฺขิตฺตธุโร กุสเลสุ ธมฺเมสุ, กสฺมาหํ อาสวานํ ขยํ น ปตฺเถยฺยํ; อหํ โขฺมหิ ปญฺญวา ฯเปฯ สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยา, กสฺมาหํ อาสวานํ ขยํ น ปตฺเถยฺยนฺติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาสวานํ ขยํ ปตฺเถตีติ.

๑๓๖ ปญฺจหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคโต รญฺโญ ขตฺติยสฺส มุทฺธาภิสิตฺตสฺส เชฏฺโ ปุตฺโต อุปรชฺชํ ปตฺเถติ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว รญฺโญ ขตฺติยสฺส มุทฺธาภิสิตฺตสฺส เชฏฺโ ปุตฺโต อุภโต สุชาโต โหติ มาติโต จ ปิติโต จ สํสุทฺธคหณิโก ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อกฺขิตฺโต อนุปกุฏฺโ

ชาติวาเทน, อภิรูโป โหติ ทัสสนีโย ปาสาทิโก ปรมาย วัณณโปกขรตาย สมันนาคโต, มาตาปิตูนํ ปิโย โหติ มนาโป, พลกายัสส ปิโย โหติ มนาโป, ปัณฑิโต โหติ พยัตโต เมธาวี ปฏิพโล อตีตานาคตปัจจุปปันเน อัตเถ จินเตตุํ. ทัสส เอวํ โหติ "อหํ โขมหิ อุภโต สุชาโต มาติโต จ ปิติโต จ สํสุทธคหณิโก ยาว สัตตมา ปิตามหยุคา อักขิตโต อนุปกุฏโฐ ชาติวาเทน, กัสมาหํ อุปรัชชํ น ปัตเถยยํ; อหํ โขมหิ อภิรูโป ทัสสนีโย ปาสาทิโก ปรมาย วัณณโปกขรตาย สมันนาคโต, กัสมาหํ อุปรัชชํ น ปัตเถยยํ; อหํ โขมหิ มาตาปิตูนํ ปิโย มนาโป, กัสมาหํ อุปรัชชํ น ปัตเถยยํ; อหํ โขมหิ พลกายัสส ปิโย มนาโป, กัสมาหํ อุปรัชชํ น ปัตเถยยํ; อหํ โขมหิ ปัณฑิโต พยัตโต เมธาวี ปฏิพโล อตีตานาคตปัจจุปปันเน อัตเถ จินเตตุํ, กัสมาหํ อุปรัชชํ น ปัตเถยยันติ. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ อังเคหิ สมันนาคโต รัญโญ ขัตติยัสส มุทธาภิสิตตัสส เชฏโฐ ปุตโต อุปรัชชํ ปัตเถติ. เอวเมว โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ อาสวานํ ขยํ ปัตเถติ. กตเมหิ ปัญจหิ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ สีลวา โหติ ฯเปฯ สิกขติ สิกขาปเทสุ, พหุสสุโต โหติ ฯเปฯ ทิฏฐิยา สุปปฏิวิทธา, จตูสุ สติปัฏฐาเนสุ สุปัฏฐิตจิตโต โหติ, อารัทธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธัมมานํ ปหานาย ฯเปฯ

อนิก์ขิต์ตธุโร กุสเลสุ ธัม์เมสุ, ปัญ์ญวา โหติ อุทยัต์ถคามินิยา ปัญ์ญาย สมัน์นาคโต อริยาย นิพ์เพธิกาย สัม์มาทุก์ขัก์ขยคามินิยา. ตัส์ส เอวํ โหติ "อหํ โขม์หิ สีลวา ฯเปฯ สิก์ขามิ สิก์ขาปเทสุ, กัส์มาหํ อาสวานํ ขยํ น ปัต์เถย์ยํ; อหํ โขม์หิ พหุส์สุโต สุตธโร สุตสัน์นิจโย ฯเปฯ ทิฏ์ฐิยา สุป์ปฏิวิท์ธา, กัส์มาหํ อาสวานํ ขยํ น ปัต์เถย์ยํ; อหํ โขม์หิ จตูสุ สติปัฏ์ฐาเนสุ สุปัฏ์ฐิตจิต์โต, กัส์มาหํ อาสวานํ ขยํ น ปัต์เถย์ยํ; อหํ โขม์หิ อารัท์ธวิริโย วิหรามิ อกุสลานํ ธัม์มานํ ปหานาย ฯเปฯ อนิก์ขิต์ตธุโร กุสเลสุ ธัม์เมสุ, กัส์มาหํ อาสวานํ ขยํ น ปัต์เถย์ยํ; อหํ โขม์หิ ปัญ์ญวา ฯเปฯ สัม์มาทุก์ขัก์ขยคามินิยา, กัส์มาหํ อาสวานํ ขยํ น ปัต์เถย์ยัน์ติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อาสวานํ ขยํ ปัต์เถตีติ.

๑๓๗ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว อัป์ปํ รัต์ติยา สุปัน์ติ พหุํ ชัค์คัน์ติ. กตเม ปัญ์จ? อิต์ถี ภิก์ขเว ปุริสาธิป์ปายา อัป์ปํ รัต์ติยา สุปติ พหุํ ชัค์คติ, ปุริโส ภิก์ขเว อิต์ถาธิป์ปาโย อัป์ปํ รัต์ติยา สุปติ พหุํ ชัค์คติ, โจโร ภิก์ขเว อาทานาธิป์ปาโย อัป์ปํ รัต์ติยา สุปติ พหุํ ชัค์คติ, ราชา ภิก์ขเว ราชกรณีเยสุ ยุต์โต อัป์ปํ รัต์ติยา สุปติ พหุํ ชัค์คติ, ภิก์ขุ ภิก์ขเว วิสัญ์โญคาธิป์ปาโย อัป์ปํ รัต์ติยา สุปติ พหุํ ชัค์คติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อัป์ปํ รัต์ติยา สุปัน์ติ พหุํ ชัค์คัน์ตีติ.

๑๓๘ ปัญจหิ ภิกขเว อังเคหิ สมันนาคโต รัญโญ นาโค ภัตตาทโก จ โหติ โอกาสผรโณ จ ลัณฑสาธโน จ สลากัคคาหี จ "รัญโญ นาโคเต็วว สังขัง คัจฉติ. กตเมหิ ปัญจหิ? อิธ ภิกขเว รัญโญ นาโค อักขโม โหติ รูปานัง, อักขโม สัททานัง, อักขโม คันธานัง, อักขโม รสานัง, อักขโม โผฏฐัพพานัง. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ อังเคหิ สมันนาคโต รัญโญ นาโค ภัตตาทโก จ โหติ โอกาสผรโณ จ ลัณฑสาธโน จ สลากัคคาหี จ "รัญโญ นาโคเต็วว สังขัง คัจฉติ. เอวเมว โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ ภัตตาทโก จ โหติ โอกาสผรโณ จ ปีฐมัททโน จ สลากัคคาหี จ "ภิกขุเต็วว สังขัง คัจฉติ. กตเมหิ ปัญจหิ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ อักขโม โหติ รูปานัง, อักขโม สัททานัง, อักขโม คันธานัง, อักขโม รสานัง, อักขโม โผฏฐัพพานัง. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ ภัตตาทโก จ โหติ โอกาสผรโณ จ ปีฐมัททโน จ สลากัคคาหี จ "ภิกขุเต็วว สังขัง คัจฉตีติ.

๑๓๙ ปัญจหิ ภิกขเว อังเคหิ สมันนาคโต รัญโญ นาโค น ราชารโห โหติ น ราชโภคโค น "รัญโญ อังคันเต็วว สังขัง คัจฉติ. กตเมหิ ปัญจหิ? อิธ ภิกขเว รัญโญ นาโค อักขโม โหติ รูปานัง, อักขโม สัททานัง, อักขโม คันธานัง, อักขโม รสานัง,

อกฺขโม โผฏฺฐพฺพานํ. กถญฺจ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค อกฺขโม โหติ รูปานํ? อิธ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค สงฺคามคโต หตฺถิกายํ วา ทิสฺวา อสฺสกายํ วา ทิสฺวา รถกายํ วา ทิสฺวา ปตฺติกายํ วา ทิสฺวา สํสีทติ วิสีทติ น สนฺถมฺภติ น สกฺโกติ สงฺคามํ โอตริตุํ เอวํ โข ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค อกฺขโม โหติ รูปานํ. กถญฺจ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค อกฺขโม โหติ สทฺทานํ? อิธ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค สงฺคามคโต หตฺถิสทฺทํ วา สุตฺวา อสฺสสทฺทํ วา สุตฺวา รถสทฺทํ วา สุตฺวา ปตฺติสทฺทํ วา สุตฺวา เภริปณวสงฺขติณวนินฺนาทสทฺทํ วา สุตฺวา สํสีทติ วิสีทติ น สนฺถมฺภติ น สกฺโกติ สงฺคามํ โอตริตุํ เอวํ โข ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค อกฺขโม โหติ สทฺทานํ. กถญฺจ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค อกฺขโม โหติ คนฺธานํ? อิธ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค สงฺคามคโต, เย เต รญฺโญ นาคา อภิชาตา สงฺคามาวจรา, เตสํ มุตฺตกรีสสฺส คนฺธํ ฆายิตฺวา สํสีทติ วิสีทติ น สนฺถมฺภติ น สกฺโกติ สงฺคามํ โอตริตุํ เอวํ โข ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค อกฺขโม โหติ คนฺธานํ. กถญฺจ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค อกฺขโม โหติ รสานํ? อิธ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค สงฺคามคโต เอกิสฺสา วา ติโณทกทตฺติยา วิหนีโต ทฺวีหิ วา ตีหิ วา จตูหิ วา ปญฺจหิ วา ติโณทกทตฺตีหิ วิหนีโต สํสีทติ วิสีทติ น สนฺถมฺภติ น สกฺโกติ สงฺคามํ โอตริตุํ เอวํ โข ภิกฺขเว

รัญโญ นาโค อักขโม โหติ รสานํ. กถัญจ ภิกขเว รัญโญ นาโค อักขโม โหติ โผฏฐัพพานํ? อิธ ภิกขเว รัญโญ นาโค สังคามคโต เอเกน วา สรเวเคน วิทโธ ทวีหิ วา ตีหิ วา จตูหิ วา ปัญจหิ วา สรเวเคหิ วิทโธ สังสีทติ วิสีทติ น สัณฐัมภติ น สักโกติ สังคามํ โอตริตุํ. เอวํ โข ภิกขเว รัญโญ นาโค อักขโม โหติ โผฏฐัพพานํ. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ อังเคหิ สมันนาคโต รัญโญ นาโค น ราชารโห โหติ น ราชโภคโค น "รัญโญ อังคันเตววะ สังขํ คัจฉติ. เอวเมว โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ น อาหุเนยโย โหติ น ปาหุเนยโย น ทักขิเณยโย น อัญชลิกรณีโย น อนุตตรํ ปุญญักเขตตํ โลกัสส. กตเมหิ ปัญจหิ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ อักขโม โหติ รูปานํ, อักขโม สัททานํ, อักขโม คันธานํ, อักขโม รสานํ, อักขโม โผฏฐัพพานํ. กถัญจ ภิกขเว ภิกขุ อักขโม โหติ รูปานํ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ จักขุนา รูปํ ทิสวา รชนีเย รูเป สารัชชติ น สักโกติ จิตตํ สมาทหิตุํ. เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ อักขโม โหติ รูปานํ. กถัญจ ภิกขเว ภิกขุ อักขโม โหติ สัททานํ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ โสเตน สัททํ สุตวา รชนีเย สัทเท สารัชชติ น สักโกติ จิตตํ สมาทหิตุํ. เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ อักขโม โหติ

สทฺทานํ. กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อกฺขโม โหติ คนฺธานํ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฆาเนน คนฺธํ ฆายิตฺวา รชนีเย คนฺเธ สารชฺชติ น สกฺโกติ จิตฺตํ สมาทหิตุํ. เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อกฺขโม โหติ คนฺธานํ. กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อกฺขโม โหติ รสานํ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา รชนีเย รเส สารชฺชติ น สกฺโกติ จิตฺตํ สมาทหิตุํ. เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อกฺขโม โหติ รสานํ. กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อกฺขโม โหติ โผฏฺฐพฺพานํ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาเยน โผฏฺฐพฺพํ ผุสิตฺวา รชนีเย โผฏฺฐพฺเพ สารชฺชติ น สกฺโกติ จิตฺตํ สมาทหิตุํ. เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อกฺขโม โหติ โผฏฺฐพฺพานํ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ น อาหุเนยฺโย โหติ น ปาหุเนยฺโย น ทกฺขิเณยฺโย น อญฺชลิกรณีโย น อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส. ปญฺจหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคโต รญฺโญ นาโค ราชารโห โหติ ราชโภคฺโค รญฺโญ องฺคนฺเตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค ขโม โหติ รูปานํ, ขโม สทฺทานํ, ขโม คนฺธานํ, ขโม รสานํ, ขโม โผฏฺฐพฺพานํ. กถญฺจ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค ขโม โหติ รูปานํ? อิธ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค สงฺคามคโต หตฺถิกายํ วา ทิสฺวา อสฺสกายํ วา ทิสฺวา รถกายํ วา ทิสฺวา ปตฺติกายํ วา ทิสฺวา น สํสีทติ

น วิสีทติ สัน์ถัม์ภติ สัก์โกติ สํคามํ โอตริตุํ. เอวํ โข ภิก์ขเว
รัญ์โญ นาโค ขโม โหติ รูปานํ. กถัญ์จ ภิก์ขเว รัญ์โญ
นาโค ขโม โหติ สัท์ทานํ? อิธ ภิก์ขเว รัญ์โญ นาโค
สํคามคโต หัต์ถิสัท์ทํ วา สุต์วา อัส์สสัท์ทํ วา สุต์วา
รถสัท์ทํ วา สุต์วา ปัต์ติสัท์ทํ วา สุต์วา เภริปณวสํขติณว-
นิน์นาทสัท์ทํ วา สุต์วา น สํสีทติ น วิสีทติ สัน์ถัม์ภติ
สัก์โกติ สํคามํ โอตริตุํ. เอวํ โข ภิก์ขเว รัญ์โญ นาโค ขโม
โหติ สัท์ทานํ. กถัญ์จ ภิก์ขเว รัญ์โญ นาโค ขโม โหติ
คัน์ธานํ? อิธ ภิก์ขเว รัญ์โญ นาโค สํคามคโต, เย เต
รัญ์โญ นาคา อภิชาตา สํคามาวจรา, เตสํ มุต์ตกรีสัส์ส
คัน์ธํ ฆายิต์วา น สํสีทติ น วิสีทติ สัน์ถัม์ภติ สัก์โกติ
สํคามํ โอตริตุํ. เอวํ โข ภิก์ขเว รัญ์โญ นาโค ขโม
โหติ คัน์ธานํ. กถัญ์จ ภิก์ขเว รัญ์โญ นาโค ขโม โหติ
รสานํ? อิธ ภิก์ขเว รัญ์โญ นาโค สํคามคโต
เอกิส์สา วา ติโณทกทัต์ติยา วิหนีโต ท์วีหิ วา ตีหิ วา
จตูหิ วา ปัญ์จหิ วา ติโณทกทัต์ตีหิ วิหนีโต น สํสีทติ น วิสีทติ
สัน์ถัม์ภติ สัก์โกติ สํคามํ โอตริตุํ. เอวํ โข ภิก์ขเว
รัญ์โญ นาโค ขโม โหติ รสานํ. กถัญ์จ ภิก์ขเว
รัญ์โญ นาโค ขโม โหติ โผฏ์ฐัพ์พานํ? อิธ ภิก์ขเว รัญ์โญ
นาโค สํคามคโต เอเกน วา สรเวเคน วิท์โธ ท์วีหิ วา ตีหิ วา
จตูหิ วา ปัญ์จหิ วา สรเวเคหิ วิท์โธ น สํสีทติ น วิสีทติ

สัน์ถัม์ภติ สัก์โกติ สํคามํ โอตริตุํ. เอวํ โข ภิก์ขเว รัญ์โญ นาโค ขโม โหติ โผฏ์ฐัพ์พานํ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ อังเคหิ สมัน์นาคโต รัญ์โญ นาโค ราชารโห โหติ ราชโภค์โค "รัญ์โญ อังคัน์เต๎วว สํขํ คัจ์ฉติ. เอวเมว โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อาหุเนย์โย โหติ ปาหุเนย์โย ทัก์ขิเณย์โย อัญ์ชลิกรณีโย อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์ส. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ขโม โหติ รูปานํ, ขโม สัท์ทานํ, ขโม คัน์ธานํ, ขโม รสานํ, ขโม โผฏ์ฐัพ์พานํ. กถัญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ขโม โหติ รูปานํ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ จัก์ขุนา รูปํ ทิส์วา รชนีเย รูเป น สารัช์ชติ สัก์โกติ จิต์ตํ สมาทหิตุํ. เอวํ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ ขโม โหติ รูปานํ. กถัญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ขโม โหติ สัท์ทานํ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ โสเตน สัท์ทํ สุต์วา รชนีเย สัท์เท น สารัช์ชติ สัก์โกติ จิต์ตํ สมาทหิตุํ. เอวํ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ ขโม โหติ สัท์ทานํ. กถัญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ขโม โหติ คัน์ธานํ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ฆาเนน คัน์ธํ ฆายิต์วา รชนีเย คัน์เธ น สารัช์ชติ สัก์โกติ จิต์ตํ สมาทหิตุํ. เอวํ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ ขโม โหติ คัน์ธานํ. กถัญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ขโม โหติ รสานํ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ชิว์หาย รสํ สายิต์วา รชนีเย รเส น สารัช์ชติ สัก์โกติ จิต์ตํ สมาทหิตุํ. เอวํ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ ขโม โหติ รสานํ. กถัญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ขโม โหติ โผฏ์ฐัพ์พานํ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ กาเยน โผฏ์ฐัพ์พํ

ผุสิตฺวา รชนีเย โผฏฺฐพฺเพ น สารชฺชติ ลภติ จิตฺตํ สมาธิตุํ. เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ ขโม โหติ โผฏฺฐพฺพานํ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลิกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ.

๑๙๐ ปญฺจหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคโต รญฺโญ นาโค ราชารโห โหติ ราชโภคฺโค "รญฺโญ องฺคนฺเตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค โสตา จ โหติ, หนฺตา จ, รกฺขิตา จ, ขนฺตา จ, คนฺตา จ. กถญฺจ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค โสตา โหติ? อิธ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค ยเมนํ หตฺถิทมฺมสารถิ การณํ กาเรติ ยทิ วา กตปุพฺพํ ยทิ วา อกตปุพฺพํ ตํ อฏฺฐิกตฺวา มนสิกตฺวา สพฺพํ เจตสา สมนฺนาหริตฺวา โอหิตโสโต สุณาติ. เอวํ โข ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค โสตา โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค หนฺตา โหติ? อิธ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค สงฺคามคโต หตฺถิมฺปิ หนติ หตฺถารุหมฺปิ หนติ อสฺสมฺปิ หนติ อสฺสารูหมฺปิ หนติ รถมฺปิ หนติ รถิกมฺปิ หนติ ปตฺติกมฺปิ หนติ เอวํ โข ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค หนฺตา โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค รกฺขิตา โหติ? อิธ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค สงฺคามคโต รกฺขติ ปุริมํ กายํ รกฺขติ ปจฺฉิมํ กายํ รกฺขติ ปุริเม ปาเท รกฺขติ ปจฺฉิเม ปาเท รกฺขติ สีสํ รกฺขติ กณฺเณ รกฺขติ ทนฺเต รกฺขติ โสณฺฑํ รกฺขติ วาลธึ

รกฺขติ หตฺถารูหํ. เอวํ โข ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค รกฺขิตา โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค ขนฺตา โหติ? อิธ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค สงฺคามคโต ขโม โหติ สตฺติปฺปหารานํ อุสุปฺปหารานํ ผรสุปฺปหารานํ เภริปณวสงฺขติณวนินฺนาทสทฺทานํ. เอวํ โข ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค ขนฺตา โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค คนฺตา โหติ? อิธ ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค ยเมนํ หตฺถิทมฺมสารถิ ทิสํ เปเสติ ยทิ วา คตปุพฺพํ ยทิ วา อคตปุพฺพํ ตํ ขิปฺปญฺเญว คนฺตา โหติ. เอวํ โข ภิกฺขเว รญฺโญ นาโค คนฺตา โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต รญฺโญ นาโค ราชารโห โหติ ราชโภคฺโค "รญฺโญ องฺคนฺเตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ. เอวเมว โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลิกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ โสตา จ โหติ, หนฺตา จ, รกฺขิตา จ, ขนฺตา จ, คนฺตา จ. กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ โสตา โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย เทสิยมาเน อฏฺฐิกตฺวา มนสิกตฺวา สพฺพํ เจตสา สมนฺนาหริตฺวา โอหิตโสโต ธมฺมํ สุณาติ. เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ โสตา โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ หนฺตา โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อุปฺปนฺนํ กามวิตกฺกํ นาธิวาเสติ ปชหติ วิโนเทติ พฺยนฺตีกโรติ อนภาวํ คเมติ, อุปฺปนฺนํ พฺยาปาทวิตกฺกํ . . . อุปฺปนฺนํ

วิหึสาวิตักกํ ... อุปปันนุปปันเน ปาปเก อกุสเล ธัมเม นาธิวาเสติ ปชหติ วิโนเทติ หนติ พยันตีกโรติ. อนภาวํ คเมติ. เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ หันตา โหติ. กถัญจ ภิกขเว ภิกขุ รักขิตา โหติ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ จักขุนา รูปํ ทิสวา น นิมิตตัคคาหี โหติ นานุพยัญชนัคคาหี, ยัตวาธิกรณเมนํ จักขุนทริยํ อสํวุตํ วิหรันตํ อภิชฌาโทมนัสสา ปาปกา อกุสลา ธัมมา อันวาสสเวยยุํ, ตัสส สํวราย ปฏิปัชชติ, รักขติ จักขุนทริยํ, จักขุนทริเย สํวรํ อาปัชชติ; โสเตน สัททํ สุตวา ... ฆาเนน คันธํ ฆายิตวา ... ชิวหาย รสํ สายิตวา ... กาเยน โผฏฐัพพํ ผุสิตวา ... มนสา ธัมมํ วิญญาย น นิมิตตัคคาหี โหติ นานุพยัญชนัคคาหี, ยัตวาธิกรณเมนํ มนินทริยํ อสํวุตํ วิหรันตํ อภิชฌาโทมนัสสา ปาปกา อกุสลา ธัมมา อันวาสสเวยยุํ, ตัสส สํวราย ปฏิปัชชติ, รักขติ มนินทริยํ, มนินทริเย สํวรํ อาปัชชติ. เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ รักขิตา โหติ. กถัญจ ภิกขเว ภิกขุ ขันตา โหติ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ ขโม โหติ สีตัสส อุณหัสส ชิฆัจฉาย ปิปาสาย ฑํสมกสวาตาตปสิริํสปสัมผัสสานํ ทุรุตตานํ ทุราคตานํ วจนปถานํ อุปปันนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกขานํ ติพพานํ ขรานํ กฏุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อธิวาสกชาติโก โหติ. เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ ขันตา โหติ. กถัญจ ภิกขเว ภิกขุ คันตา โหติ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ ยา สา ทิสา อคตปุพพา อิมินา ทีเฆน อัทธุนา ยทิทํ สัพพสังขารสมโถ

สพฺพุปธิปฏินิสฺสคฺโค ตณฺหกฺขโย วิราโค นิโรโธ นิพฺพานํ ตํ ขิปฺปญฺเญว คนฺตา โหติ. เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ คนฺตา โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลิกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ.

ราชวคฺโค จตุตฺโถ.

ตสฺสุทฺทานํ.

จกฺกานุวตฺตนา ราชา ยสฺสํ ทิสํ เทฺว จ ปตฺถนา
อปฺปํ สุปติ ภตฺตาทา อกฺขโม โสตเวน จาติ.

๑๔๑ ปญฺจิเม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึ. กตเม ปญฺจ? ทตฺวา อวชานาติ, สํวาเสน อวชานาติ, อาเทยฺยมุโข โหติ, โลโล โหติ, มนฺโท โมมูโห โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ทตฺวา อวชานาติ? อิธ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปุคฺคลสฺส เทติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารํ, ตสฺส เอวํ โหติ "อหํ เทมิ, อยํ ปฏิคฺคณฺหาตีติ, ตเมนํ ทตฺวา อวชานาติ. เอวํ โข ภิกฺขเว ปุคฺคโล ทตฺวา อวชานาติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโล สํวาเสน อวชานาติ? อิธ ภิกฺขเว ปุคฺคโล ปุคฺคเลน. สทฺธึ สํวสติ เทฺว วา ตีณิ วา วสฺสานิ, ตเมนํ สํวาเสน อวชานาติ. เอวํ โข ภิกฺขเว ปุคฺคโล สํวาเสน อวชานาติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อาเทยฺยมุโข โหติ? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล ปรสฺส

วัณ์เณ วา อวัณ์เณ วา ภาสิยมาเน ตํ ขิป์ปัญ์เญว อธิมุจ์จิโต
โหติ. เอวํ โข ภิก์ขเว ปุค์คโล อาเทย์ยมุโข โหติ. กถัญ์จ ภิก์ขเว
ปุค์คโล โลโล โหติ? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ ปุค์คโล อิต์ตรสัท์โธ
โหติ อิต์ตรภัต์ติ อิต์ตรเปโม อิต์ตรปสาโท. เอวํ โข ภิก์ขเว
ปุค์คโล โลโล โหติ. กถัญ์จ ภิก์ขเว ปุค์คโล มัน์โท โมมูโห
โหติ? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ ปุค์คโล กุสลากุสเล ธัม์เม
น ชานาติ, สาวัช์ชานวัช์เช ธัม์เม น ชานาติ, หีนปณีเต ธัม์เม
น ชานาติ, กัณ์หสุก์กสัป์ปฏิภาเค ธัม์เม น ชานาติ. เอวํ โข ภิก์ขเว
ปุค์คโล มัน์โท โมมูโห โหติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ ปุค์คลา
สัน์โต สํวิช์ชมานา โลกัส์มิน์ติ.

๑๔๒ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว ปุค์คลา สัน์โต สํวิช์ชมานา โลกัส์มึ.
กตเม ปัญ์จ? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ ปุค์คโล อารภติ จ วิป์ปฏิสารี จ
โหติ, ตัญ์จ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ยถาภูตํ นัป์ปชานาติ,
ยัต์ถัส์ส เต อุป์ปัน์นา ปาปกา อกุสลา ธัม์มา อปริเสสา นิรุช์ฌัน์ติ;
อิธ ปน ภิก์ขเว เอกัจ์โจ ปุค์คโล อารภติ น วิป์ปฏิสารี โหติ,
ตัญ์จ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ยถาภูตํ นัป์ปชานาติ, ยัต์ถัส์ส เต
อุป์ปัน์นา ปาปกา อกุสลา ธัม์มา อปริเสสา นิรุช์ฌัน์ติ; อิธ ปน
ภิก์ขเว เอกัจ์โจ ปุค์คโล น อารภติ วิป์ปฏิสารี โหติ, ตัญ์จ
เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ยถาภูตํ นัป์ปชานาติ, ยัต์ถัส์ส เต

อุปฺปนฺนา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อปริเสสา นิรุชฺฌนฺติ; อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล น อารภติ น วิปฺปฏิสารี โหติ, ตญฺจ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, ยตฺถสฺส เต อุปฺปนฺนา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อปริเสสา นิรุชฺฌนฺติ; อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล น อารภติ น วิปฺปฏิสารี โหติ, ตญฺจ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ยถาภูตํ ปชานาติ, ยตฺถสฺส เต อุปฺปนฺนา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อปริเสสา นิรุชฺฌนฺติ. ตตฺร ภิกฺขเว ยฺวายํ ปุคฺคโล อารภติ จ วิปฺปฏิสารี จ โหติ, ตญฺจ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, ยตฺถสฺส เต อุปฺปนฺนา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อปริเสสา นิรุชฺฌนฺติ; โส เอวมสฺส วจนีโย "อายสฺมโต โข อารภชา อาสวา สํวิชฺชนฺติ, วิปฺปฏิสารชา อาสวา ปวฑฺฒนฺติ; สาธุ วตายสฺมา อารภเช อาสเว ปหาย วิปฺปฏิสารเช อาสเว ปฏิวิโนเทตฺวา จิตฺตํ ปญฺญญฺจ ภาเวตุ. เอวมายสฺมา อมุนา ปญฺจเมน ปุคฺคเลน สมสโม ภวิสฺสตีติ. ตตฺร ภิกฺขเว ยฺวายํ ปุคฺคโล อารภติ น วิปฺปฏิสารี โหติ, ตญฺจ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, ยตฺถสฺส เต อุปฺปนฺนา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อปริเสสา นิรุชฺฌนฺติ; โส เอวมสฺส วจนีโย "อายสฺมโต โข อารภชา อาสวา สํวิชฺชนฺติ, วิปฺปฏิสารชา อาสวา นปฺปวฑฺฒนฺติ. สาธุ วตายสฺมา อารภเช อาสเว ปหาย จิตฺตํ ปญฺญญฺจ ภาเวตุ. เอวมายสฺมา อมุนา ปญฺจเมน ปุคฺคเลน สมสโม ภวิสฺสตีติ. ตตฺร

ภิก์ขเว ย์วายํ ปุค์คโล น อารภติ วิป์ปฏิสารี โหติ, ตัญ์จ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ยถาภูตํ นัป์ปชานาติ, ยัต์ถัส์ส เต อุป์ปัน์นา ปาปกา อกุสลา ธัม์มา อปริเสสา นิรุช์ฌัน์ติ; โส เอวมัส์ส วจนีโย "อายัส์มโต โข อารภชา อาสวา น สํวิช์ชัน์ติ, วิป์ปฏิสารชา อาสวา ปวัฑ์ฒัน์ติ. สาธุ วตายัส์มา วิป์ปฏิสารเช อาสเว ปฏิวิโนเทต์วา จิต์ตํ ปัญ์ญัญ์จ ภาเวตุ. เอวมายัส์มา อมุนา ปัญ์จเมน ปุค์คเลน สมสโม ภวิส์สตีติ. ตัต์ร ภิก์ขเว ย์วายํ ปุค์คโล น อารภติ น วิป์ปฏิสารี โหติ, ตัญ์จ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ยถาภูตํ นัป์ปชานาติ, ยัต์ถัส์ส เต อุป์ปัน์นา ปาปกา อกุสลา ธัม์มา อปริเสสา นิรุช์ฌัน์ติ; โส เอวมัส์ส วจนีโย "อายัส์มโต โข อารภชา อาสวา น สํวิช์ชัน์ติ, วิป์ปฏิสารชา อาสวา นัป์ปวัฑ์ฒัน์ติ. สาธุ วตายัส์มา จิต์ตํ ปัญ์ญัญ์จ ภาเวตุ. เอวมายัส์มา อมุนา ปัญ์จเมน ปุค์คเลน สมสโม ภวิส์สตีติ. อิติ โข ภิก์ขเว อิเม จัต์ตาโร ปุค์คลา อมุนา ปัญ์จเมน ปุค์คเลน เอวํ โอวทิยมานา เอวํ อนุสาสิยมานา อนุปุพ์เพน อาสวานํ ขยํ ปาปุณัน์ตีติ.

๑๔๓ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ. อถโข ภควา ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย เวสาลึ ปิณ์ฑาย ปาวิสิ. เตน โข ปน สมเยน ปัญ์จมัต์ตานิ ลิจ์ฉวิสตานิ สารัน์ทเท เจติเย สัน์นิสิน์นานิ สัน์นิปติตานิ

อยมนฺตรา กถา อุทปาทิ "ปญฺจนฺนํ รตนานํ ปาตุภาโว ทุลฺลโภ โลกสฺมึ. กตเมสํ ปญฺจนฺนํ? หตฺถิรตนสฺส ปาตุภาโว ทุลฺลโภ โลกสฺมึ, อสฺสรตนสฺส ปาตุภาโว ทุลฺลโภ โลกสฺมึ, มณิรตนสฺส ปาตุภาโว ทุลฺลโภ โลกสฺมึ, อิตฺถีรตนสฺส ปาตุภาโว ทุลฺลโภ โลกสฺมึ, คหปติรตนสฺส ปาตุภาโว ทุลฺลโภ โลกสฺมึ. อิเมสํ ปญฺจนฺนํ รตนานํ ปาตุภาโว ทุลฺลโภ โลกสฺมินฺติ. อถโข เต ลิจฺฉวี มคฺเค ปุริสํ เปเสสุํ "ยทา ตฺวํ อมฺโภ ปุริส ปสฺเสยฺยาสิ ภควนฺตํ อาคจฺฉนฺตํ, อถ อมฺหากํ อาโรเจยฺยาสีติ. อทฺทสา โข โส ปุริโส ภควนฺตํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ; ทิสฺวาน, เยน เต ลิจฺฉวี, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต ลิจฺฉวี เอตทโวจ "อยํ โส ภควา อาคจฺฉติ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ, ยสฺสทานิ กาลํ มญฺญถาติ. อถโข เต ลิจฺฉวี, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุ; เอกมนฺตํ ฐิตา โข เต ลิจฺฉวี ภควนฺตํ เอตทโวจุํ "สาธุ ภนฺเต ภควา, เยน สารนฺททํ เจติยํ, เตนุปสงฺกมตุ อนุกมฺปํ อุปาทายาติ. อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวน, อถโข ภควา, เยน สารนฺททํ เจติยํ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ; นิสชฺช โข ภควา เต ลิจฺฉวี เอตทโวจ "กายนุตฺถ ลิจฺฉวี เอตรหิ กถาย สนฺนิสินฺนา, กา จ ปน โว อนฺตรา กถา วิปฺปกตาติ. "อิธ ภนฺเต อมฺหากํ สนฺนิสินฺนานํ สนฺนิปติตานํ อยมนฺตรา กถา อุทปาทิ "ปญฺจนฺนํ

รตนานํ ปาตุภาโว ทุล์ลโภ โลกัส์มึ. กตเมสํ ปัญ์จันนํ? หัต์ถิรตนัส์ส ปาตุภาโว ทุล์ลโภ โลกัส์มึ, อัส์สรตนัส์ส ... มณิรตนัส์ส ... อิต์ถีรตนัส์ส ... คหปติรตนัส์ส ปาตุภาโว ทุล์ลโภ โลกัส์มึ. อิเมสํ ปัญ์จันนํ รตนานํ ปาตุภาโว ทุล์ลโภ โลกัส์มิน์ติ. " กามาธิมุต์ตานํ วต โว ลิจ์ฉวี กามัญ์เญว อารัพ์ภ อัน์ตรา กถา อุทปาทิ. ปัญ์จันนํ ลิจ์ฉวี รตนานํ ปาตุภาโว ทุล์ลโภ โลกัส์มึ. กตเมสํ ปัญ์จันนํ? ตถาคตัส์ส อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส ปาตุภาโว ทุล์ลโภ โลกัส์มึ, ตถาคตัป์ปเวทิตัส์ส ธัม์มวินยัส์ส เทสิตา ปุค์คโล ทุล์ลโภ โลกัส์มึ, ตถาคตัป์ปเวทิตัส์ส ธัม์มวินยัส์ส วิญ์ญาตา ปุค์คโล ทุล์ลโภ โลกัส์มึ, ตถาคตัป์ปเวทิตัส์ส ธัม์มวินยัส์ส เทสิตัส์ส วิญ์ญาตา ธัม์มานุธัม์มปฏิปัน์โน ปุค์คโล ทุล์ลโภ โลกัส์มึ, กตัญ์ญูกตเวที ปุค์คโล ทุล์ลโภ โลกัส์มึ. อิเมสํ โข ลิจ์ฉวี ปัญ์จันนํ รตนานํ ปาตุภาโว ทุล์ลโภ โลกัส์มิน์ติ.

๑๔๔ เอกํ สมยํ ภควา สาเกเต วิหรติ ติกัณ์ฑกีวเน. ตัต์ร โข ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ " ภิก์ขโวติ. " ภทัน์เตติ เต ภิก์ขู ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ " สาธุ ภิก์ขเว ภิก์ขุ กาเลน กาลํ อัป์ปฏิก์กูเล ปฏิก์กูลสัญ์ญี วิหเรย์ย, สาธุ ภิก์ขเว ภิก์ขุ กาเลน กาลํ ปฏิก์กูเล อัป์ปฏิก์กูลสัญ์ญี วิหเรย์ย, สาธุ ภิก์ขเว ภิก์ขุ กาเลน กาลํ อัป์ปฏิก์กูเล จ ปฏิก์กูเล จ ปฏิก์กูลสัญ์ญี วิหเรย์ย, สาธุ ภิก์ขเว ภิก์ขุ กาเลน กาลํ ปฏิก์กูเล จ อัป์ปฏิก์กูเล จ อัป์ปฏิก์กูลสัญ์ญี วิหเรย์ย, สาธุ ภิก์ขเว ภิก์ขุ กาเลน กาลํ อัป์ปฏิก์กูลัญ์จ ปฏิก์กูลัญ์จ

ตทุภยํ อภินิวชฺเชตฺวา อุเปกฺขโก วิหเรยฺย สโต สมฺปชาโน. กิญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺตวสํ ปฏิจฺจ อปฺปฏิกูเล ปฏิกูลสญฺญี วิหเรยฺย "มา เม รชนีเยสุ ธมฺเมสุ ราโค อุทปาทีติ: อิทํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺตวสํ ปฏิจฺจ อปฺปฏิกูเล ปฏิกูลสญฺญี วิหเรยฺย. กิญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺตวสํ ปฏิจฺจ ปฏิกูเล อปฺปฏิกูลสญฺญี วิหเรยฺย? "มา เม โทสนีเยสุ ธมฺเมสุ โทโส อุทปาทีติ: อิทํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺตวสํ ปฏิจฺจ ปฏิกูเล อปฺปฏิกูลสญฺญี วิหเรยฺย. กิญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺตวสํ ปฏิจฺจ อปฺปฏิกูเล จ ปฏิกูเล จ ปฏิกูลสญฺญี วิหเรยฺย? "มา เม รชนีเยสุ ธมฺเมสุ ราโค อุทปาทิ, มา เม โทสนีเยสุ ธมฺเมสุ โทโส อุทปาทีติ: อิทํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺตวสํ ปฏิจฺจ อปฺปฏิกูเล จ ปฏิกูเล จ ปฏิกูลสญฺญี วิหเรยฺย. กิญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺตวสํ ปฏิจฺจ ปฏิกูเล จ อปฺปฏิกูเล จ อปฺปฏิกูลสญฺญี วิหเรยฺย? "มา เม โทสนีเยสุ ธมฺเมสุ โทโส อุทปาทิ, มา เม รชนีเยสุ ธมฺเมสุ ราโค อุทปาทีติ: อิทํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺตวสํ ปฏิจฺจ ปฏิกูเล จ อปฺปฏิกูเล จ อปฺปฏิกูลสญฺญี วิหเรยฺย. กิญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺตวสํ ปฏิจฺจ อปฺปฏิกูลญฺจ ปฏิกูลญฺจ ตทุภยํ อภินิวชฺเชตฺวา อุเปกฺขโก วิหเรยฺย สโต สมฺปชาโน? "มา เม กฺวจินิ กตฺถจิ กิญฺจิน รชนีเยสุ ธมฺเมสุ ราโค อุทปาทิ, มา เม กฺวจินิ กตฺถจิ กิญฺจิน โทสนีเยสุ ธมฺเมสุ โทโส อุทปาทิ, มา เม กฺวจินิ กตฺถจิ กิญฺจิน โมหนีเยสุ ธมฺเมสุ โมโห อุทปาทีติ: อิทํ

โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัต์ถวสํ ปฏิจ์จ อัป์ปฏิก์กูลัญ์จ ปฏิก์กูลัญ์จ ตทุภยํ อภินิวัช์เชต์วา อุเปก์ขโก วิหเรย์ย สโต สัม์ปชาโน.

๑๔๕ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ นิรเย. กตเมหิ ปัญ์จหิ? ปาณาติปาตี โหติ, อทิน์นาทายี โหติ, กาเมสุ มิจ์ฉาจารี โหติ, มุสาวาที โหติ, สุราเมรยมัช์ชปมาทัฏ์ฐายี โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ นิรเย. ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ สัค์เค. กตเมหิ ปัญ์จหิ? ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทิน์นาทานา ปฏิวิรโต โหติ, กาเมสุ มิจ์ฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, สุราเมรยมัช์ชปมาทัฏ์ฐานา ปฏิวิรโต โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ สัค์เค.

๑๔๖ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ มิต์โต น เสวิตัพ์โพ. กตเมหิ ปัญ์จหิ? กัม์มัน์ตํ กาเรติ, อธิกรณํ อาทิยติ, ปาโมก์เขสุ ภิก์ขูสุ ปฏิวิรุท์โธ โหติ, ทีฆจาริกํ อนวัต์ถานจาริกํ อนุยุต์โต วิหรติ, น ปฏิพโล โหติ กาเลน กาลํ ธัม์มิยา กถาย สัน์ทัส์เสตุํ สมาทเปตุํ สมุต์เตเชตุํ สัม์ปหํเสตุํ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ มิต์โต น เสวิตัพ์โพ. ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ มิต์โต เสวิตัพ์โพ. กตเมหิ ปัญ์จหิ? น กัม์มัน์ตํ กาเรติ, น อธิกรณํ อาทิยติ,

น ปาโมก์เขสุ ภิก์ขูสุ ปฏิวิรุท์โธ โหติ, น ทีฆจาริกํ อวัต์ถานจาริกํ อนุยุต์โต วิหรติ, ปฏิพโล โหติ กาเลน กาลํ ธัม์มิยา กถาย สัน์ทัส์เสตุํ สมาทเปตุํ สมุต์เตเชตุํ สัม์ปหํเสตุํ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ มิต์โต เสวิตัพ์โพติ.

๑๙๗ ปัญ์จิมานิ ภิก์ขเว อสัป์ปุริสทานานิ. กตมานิ ปัญ์จ? อสัก์กัจ์จํ เทติ, อจิต์ตีกัต์วา เทติ. อสหัต์ถา เทติ, อปวิฏ์ฐํ เทติ, อนาคมนทิฏ์ฐิโก เทติ. อิมานิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อสัป์ปุริสทานานิ. ปัญ์จิมานิ ภิก์ขเว สัป์ปุริสทานานิ. กตมานิ ปัญ์จ? สัก์กัจ์จํ เทติ, จิต์ตีกัต์วา เทติ, สหัต์ถา เทติ, อนปวิฏ์ฐํ เทติ, อาคมนทิฏ์ฐิโก เทติ. อิมานิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จ สัป์ปุริสทานานีติ.

๑๙๘ ปัญ์จิมานิ ภิก์ขเว สัป์ปุริสทานานิ. กตมานิ ปัญ์จ? สัท์ธาย ทานํ เทติ, สัก์กัจ์จํ ทานํ เทติ, กาเลน ทานํ เทติ, อนุค์คหิตจิต์โต ทานํ เทติ, อัต์ตานัญ์จ ปรัญ์จ อนุปหัจ์จ ทานํ เทติ. สัท์ธาย โข ปน ภิก์ขเว ทานํ ทัต์วา, ยัต์ถ ยัต์ถ ตัส์ส ทานัส์ส วิปาโก นิพ์พัต์ตติ, อัฑ์โฒ จ โหติ มหัท์ธโน มหาโภโค, อภิรูโป จ โหติ ทัส์สนีโย ปาสาทิโก ปรมาย วัณ์ณโปก์ขรตาย สมัน์นาคโต. สัก์กัจ์จํ โข ปน ภิก์ขเว ทานํ ทัต์วา, ยัต์ถ ยัต์ถ ตัส์ส ทานัส์ส วิปาโก นิพ์พัต์ตติ, อัฑ์โฒ จ โหติ มหัท์ธโน มหาโภโค, เย ปิส์ส เต โหน์ติ ปุต์ตาติ วา ทาราติ วา ทาสาติ วา เปส์สาติ วา กัม์มกราติ วา, เตปิ สุสุส์สัน์ติ โสตํ โอทหัน์ติ อัญ์ญาจิต์ตํ อุปัฏ์ฐเปน์ติ. กาเลน โข ปน ภิก์ขเว

ทานํ ทัตวา, ยัตถ ยัตถ ตัสส ทานัสส วิปาโก นิพพัตติ, อัฑโฒ จ โหติ มหัทธโน มหาโภโค, กาลาคตา จัสส อัตถา ปริปูรา โหนติ. อนุคคหิตจิตโต โข ปน ภิกขเว ทานํ ทัตวา, ยัตถ ยัตถ ตัสส ทานัสส วิปาโก นิพพัตติ, อัฑโฒ จ โหติ มหัทธโน มหาโภโค, อุฬาเรสุ จ ปัญจสุ กามคุเณสุ โภคาย จิตตํ นมติ. อัตตานัญจ ปรัญจ อนุปหัจจ โข ปน ภิกขเว ทานํ ทัตวา, ยัตถ ยัตถ ตัสส ทานัสส วิปาโก นิพพัตติ, อัฑโฒ จ โหติ มหัทธโน มหาโภโค, น จัสส กุโตจิ โภคานํ อุปฆาโต อาคัจฉติ: อัคคิโต วา อุทกโต วา ราชโต วา โจรโต วา อัปปิยทายาทโต วา. อิมานิ โข ภิกขเว ปัญจ สัปปุริสทานานีติ.

๑๔๙ ปัญจิเม ภิกขเว ธัมมา สมยวิมุตตัสส ภิกขุโน ปริหานาย สํวัตตันติ. กตเม ปัญจ? กัมมารามตา ภัสสารามตา นิททารามตา สังคณิการามตา ยถาวิมุตตํ จิตตํ น ปัจจเวกขติ. อิเม โข ภิกขเว ปัญจ ธัมมา สมยวิมุตตัสส ภิกขุโน ปริหานาย สํวัตตันติ. ปัญจิเม ภิกขเว ธัมมา สมยวิมุตตัสส ภิกขุโน อปริหานาย สํวัตตันติ. กตเม ปัญจ? น กัมมารามตา น ภัสสารามตา น นิททารามตา น สังคณิการามตา ยถาวิมุตตํ จิตตํ ปัจจเวกขติ. อิเม โข ภิกขเว ปัญจ ธัมมา สมยวิมุตตัสส ภิกขุโน อปริหานาย สํวัตตันตีติ.

๑๕๐ ปญฺจิเม ภิกฺขเว ธมฺมา สมยวิมุตฺตสฺส ภิกฺขุโน ปริหานาย สํวตฺตนฺติ. กตเม ปญฺจ? กมฺมารามตา ภสฺสารามตา นิทฺทารามตา อินฺทฺริเยสุ อคุตฺตทฺวารตา โภชเน อมตฺตญฺญุตา. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ ธมฺมา สมยวิมุตฺตสฺส ภิกฺขุโน ปริหานาย สํวตฺตนฺติ. ปญฺจิเม ภิกฺขเว ธมฺมา สมยวิมุตฺตสฺส ภิกฺขุโน อปริหานาย สํวตฺตนฺติ. กตเม ปญฺจ? น กมฺมารามตา น ภสฺสารามตา น นิทฺทารามตา อินฺทฺริเยสุ คุตฺตทฺวารตา โภชเน มตฺตญฺญุตา. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ ธมฺมา สมยวิมุตฺตสฺส ภิกฺขุโน อปริหานาย สํวตฺตนฺตีติ.

ติกณฺฑกีวคฺโค ปญฺจโม.

ตสฺสุทฺทานํ

ทตฺวา อวชานาติ อารภติ จ สารนฺททติกณฺฑกินิรเยน จ
มิตฺโต อสปฺปุริสสปฺปุริเสน สมยวิมุตฺตํ อปเร เทฺวติ.

ตติโย ปณฺณาสโก สมตฺโต.

จตุตฺถปณฺณาสโก.

๑๕๑ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต สุณนฺโตปิ สทฺธมฺมํ อภพฺโพ นิยามํ โอกฺกมิตุํ กุสเลสุ ธมฺเมสุ สมฺมตฺตํ. กตเมหิ ปญฺจหิ? กถํ ปริโภติ, กถิกํ ปริโภติ, อตฺตานํ ปริโภติ, วิกฺขิตฺตจิตฺโต ธมฺมํ สุณาติ, อเนกคฺคจิตฺโต อโยนิโส มนสิกโรติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต สุณนฺโตปิ สทฺธมฺมํ อภพฺโพ นิยามํ โอกฺกมิตุํ กุสเลสุ ธมฺเมสุ สมฺมตฺตํ. ปญฺจหิ

ภิกฺขเว ธัมฺเมหิ สมันฺนาคโต สุณนฺโต สัทฺธัมฺมํ ภัพฺโพ นิยามํ โอกฺกมิตุํ กุสเลสุ ธัมฺเมสุ สัมฺมัตฺตํ. กตเมหิ ปัญฺจหิ? น กถํ ปริโภติ, น กถิกํ ปริโภติ, น อัตฺตานํ ปริโภติ, อวิกฺขิตฺตจิตฺโต ธัมฺมํ สุณาติ, เอกัคฺคจิตฺโต โยนิโส มนสิกโรติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปัญฺจหิ ธัมฺเมหิ สมันฺนาคโต สุณนฺโต สัทฺธัมฺมํ ภัพฺโพ นิยามํ โอกฺกมิตุํ กุสเลสุ ธัมฺเมสุ สัมฺมัตฺตนฺติ.

๑๕๒ ปัญฺจหิ ภิกฺขเว ธัมฺเมหิ สมันฺนาคโต สุณนฺโตปิ สัทฺธัมฺมํ อภัพฺโพ นิยามํ โอกฺกมิตุํ กุสเลสุ ธัมฺเมสุ สัมฺมัตฺตํ. กตเมหิ ปัญฺจหิ? กถํ ปริโภติ, กถิกํ ปริโภติ, อัตฺตานํ ปริโภติ, ทุปฺปัญฺโญ โหติ ชโฬ เอฬมูโค, อนัญฺญาเต อัญฺญาตมานี โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปัญฺจหิ ธัมฺเมหิ สมันฺนาคโต สุณนฺโตปิ สัทฺธัมฺมํ อภัพฺโพ นิยามํ โอกฺกมิตุํ กุสเลสุ ธัมฺเมสุ สัมฺมัตฺตํ. ปัญฺจหิ ภิกฺขเว ธัมฺเมหิ สมันฺนาคโต สุณนฺโต สัทฺธัมฺมํ ภัพฺโพ นิยามํ โอกฺกมิตุํ กุสเลสุ ธัมฺเมสุ สัมฺมัตฺตํ. กตเมหิ ปัญฺจหิ? น กถํ ปริโภติ, น กถิกํ ปริโภติ, น อัตฺตานํ ปริโภติ, ปัญฺญวา โหติ อชโฬ อเนฬมูโค, น อนัญฺญาเต อัญฺญาตมานี โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปัญฺจหิ ธัมฺเมหิ สมันฺนาคโต สุณนฺโต สัทฺธัมฺมํ ภัพฺโพ นิยามํ โอกฺกมิตุํ กุสเลสุ ธัมฺเมสุ สัมฺมัตฺตนฺติ.

๑๕๓ ปัญฺจหิ ภิกฺขเว ธัมฺเมหิ สมันฺนาคโต สุณนฺโตปิ สัทฺธัมฺมํ อภัพฺโพ นิยามํ โอกฺกมิตุํ กุสเลสุ ธัมฺเมสุ สัมฺมัตฺตํ. กตเมหิ

ปัญ์จหิ? มัก์ขี ธัม์มํ สุณาติ, มัก์ขปริยุฎ์ฐิโต สอุปารัม์ภจิต์โต ธัม์มํ สุณาติ, รัน์ธคเวสี ธัม์มเทสเก อาหตจิต์โต โหติ ขิลชาโต, ทุป์ปัญ์โญ โหติ ชโฬ เอฬมูโค, อนัญ์ญาเต อัญ์ญาตมานี โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต สุณัน์โตปิ สัท์ธัม์มํ อภัพ์โพ นิยามํ โอก์กมิตุํ กุสเลสุ ธัม์เมสุ สัม์มัต์ตํ. ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต สุณัน์โต สัท์ธัม์มํ ภัพ์โพ นิยามํ โอก์กมิตุํ กุสเลสุ ธัม์เมสุ สัม์มัต์ตํ. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อมัก์ขี ธัม์มํ สุณาติ, นมัก์ขปริยุฎ์ฐิโต อนุปารัม์ภจิต์โต ธัม์มํ สุณาติ, นรัน์ธคเวสี ธัม์มเทสเก อนาหตจิต์โต โหติ อขิลชาโต, ปัญ์ญวา โหติ อชโฬ อเนฬมูโค, น อนัญ์ญาเต อัญ์ญาตมานี โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต สุณัน์โต สัท์ธัม์มํ ภัพ์โพ นิยามํ โอก์กมิตุํ กุสเลสุ ธัม์เมสุ สัม์มัต์ตัน์ติ.

๑๕๔ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว ธัม์มา สัท์ธัม์มัส์ส สัม์โมสาย อัน์ตรธานาย สํวัต์ตัน์ติ. กตเม ปัญ์จ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขู น สัก์กัจ์จํ ธัม์มํ สุณัน์ติ, น สัก์กัจ์จํ ธัม์มํ ปริยาปุณัน์ติ, น สัก์กัจ์จํ ธัม์มํ ธาเรน์ติ, น สัก์กัจ์จํ ธตานํ ธัม์มานํ อัต์ถํ อุปปริก์ขัน์ติ, น สัก์กัจ์จํ อัต์ถมัญ์ญาย ธัม์มมัญ์ญาย ธัม์มานุธัม์มํ ปฎิปัช์ชัน์ติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ ธัม์มา สัท์ธัม์มัส์ส สัม์โมสาย อัน์ตรธานาย สํวัต์ตัน์ติ. ปัญ์จิเม ภิก์ขเว ธัม์มา สัท์ธัม์มัส์ส

ฐิติยา อสัม์โมสาย อนัน์ตรธานาย สํวัต์ตัน์ติ. กตเม ปัญ์จ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขู สัก์กัจ์จํ ธัม์มํ สุณัน์ติ, สัก์กัจ์จํ ธัม์มํ ปริยาปุณัน์ติ, สัก์กัจ์จํ ธัม์มํ ธาเรน์ติ, สัก์กัจ์จํ ธตานํ ธัม์มานํ อัต์ถํ อุปปริก์ขัน์ติ, สัก์กัจ์จํ อัต์ถมัญ์ญาย ธัม์มมัญ์ญาย ธัม์มานุธัม์มํ ปฏิปัช์ชัน์ติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ ธัม์มา สัท์ธัม์มัส์ส ฐิติยา อสัม์โมสาย อนัน์ตรธานาย สํวัต์ตัน์ติ.

๑๕๕ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว ธัม์มา สัท์ธัม์มัส์ส สัม์โมสาย อัน์ตรธานาย สํวัต์ตัน์ติ. กตเม ปัญ์จ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขู ธัม์มํ น ปริยาปุณัน์ติ สุต์ตํ เคย์ยํ เวย์ยากรณํ คาถํ อุทานํ อิติวุต์ตกํ ชาตกํ อัพ์ภุตธัม์มํ เวทัล์ลํ. อยํ ภิก์ขเว ปฐโม ธัม์โม สัท์ธัม์มัส์ส สัม์โมสาย อัน์ตรธานาย สํวัต์ตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขู ยถาสุตํ ยถาปริยัต์ตํ ธัม์มํ น วิต์ถาเรน ปเรสํ เทเสน์ติ. อยํ ภิก์ขเว ทุติโย ธัม์โม สัท์ธัม์มัส์ส สัม์โมสาย อัน์ตรธานาย สํวัต์ตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขู ยถาสุตํ ยถาปริยัต์ตํ ธัม์มํ น วิต์ถาเรน ปรํ วาเจน์ติ. อยํ ภิก์ขเว ตติโย ธัม์โม สัท์ธัม์มัส์ส สัม์โมสาย อัน์ตรธานาย สํวัต์ตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขู ยถาสุตํ ยถาปริยัต์ตํ ธัม์มํ น วิต์ถาเรน สัช์ฌายํ กโรน์ติ. อยํ ภิก์ขเว จตุต์โถ ธัม์โม สัท์ธัม์มัส์ส สัม์โมสาย อัน์ตรธานาย สํวัต์ตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขู ยถาสุตํ ยถาปริยัต์ตํ ธัม์มํ น เจตสา อนุวิตัก์เกน์ติ

อนุวิจาเรนฺติ มนสานุเปกฺขนฺติ: อยํ ภิกฺขเว ปญฺจโม ธมฺโม สทฺธมฺมสฺส สมฺโมสาย อนฺตรธานาย สํวตฺตติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ ธมฺมา สทฺธมฺมสฺส สมฺโมสาย อนฺตรธานาย สํวตฺตนฺติ. ปญฺจิเม ภิกฺขเว ธมฺมา สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตนฺติ. กตเม ปญฺจ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขู ธมฺมํ ปริยาปุณนฺติ สุตฺตํ เคยฺยํ เวยฺยากรณํ คาถํ อุทานํ อิติวุตฺตกํ ชาตกํ อพฺภุตธมฺมํ เวทลฺลํ: อยํ ภิกฺขเว ปฐโม ธมฺโม สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขู ยถาสุตํ ยถาปริยตฺตํ ธมฺมํ วิตฺถาเรน ปเรสํ เทเสนฺติ: อยํ ภิกฺขเว ทุติโย ธมฺโม สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขู ยถาสุตํ ยถาปริยตฺตํ ธมฺมํ วิตฺถาเรน ปเรสํ วาเจนฺติ: อยํ ภิกฺขเว ตติโย ธมฺโม สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขู ยถาสุตํ ยถาปริยตฺตํ ธมฺมํ วิตฺถาเรน สชฺฌายํ กโรนฺติ: อยํ ภิกฺขเว จตุตฺโถ ธมฺโม สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขู ยถาสุตํ ยถาปริยตฺตํ ธมฺมํ เจตสา อนุวิตกฺเกนฺติ อนุวิจาเรนฺติ มนสานุเปกฺขนฺติ: อยํ ภิกฺขเว ปญฺจโม ธมฺโม สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ ธมฺมา สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา

อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตนฺตีติ.

๑๕๖ ปญฺจิเม ภิกฺขเว ธมฺมา สทฺธมฺมสฺส สมฺโมสาย อนฺตรธานาย สํวตฺตนฺติ. กตเม ปญฺจ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขู ทุคฺคหิตํ สุตฺตนฺตํ ปริยาปุณนฺติ ทุนฺนิกฺขิตฺเตหิ ปทพฺยญฺชเนหิ, ทุนฺนิกฺขิตฺตสฺส ภิกฺขเว ปทพฺยญฺชนสฺส อตฺโถปิ ทุนฺนโย โหติ๛ อยํ ภิกฺขเว ปฐโม ธมฺโม สทฺธมฺมสฺส สมฺโมสาย อนฺตรธานาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขู ทุพฺพจา โหนฺติ โทวจสฺสกรเณหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา อกฺขมา อปฺปทกฺขิณคฺคาหิโน อนุสาสนึ๛ อยํ ภิกฺขเว ทุติโย ธมฺโม สทฺธมฺมสฺส สมฺโมสาย อนฺตรธานาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว เย เต ภิกฺขู พหุสฺสุตา อาคตาคมา ธมฺมธรา วินยธรา มาติกาธรา, เต น สกฺกจฺจํ สุตฺตนฺตํ ปรํ วาเจนฺติ, เตสํ อจฺจเยน ฉินฺนมูลโก สุตฺตนฺโต โหติ อปฺปฏิสรโณ๛ อยํ ภิกฺขเว ตติโย ธมฺโม สทฺธมฺมสฺส สมฺโมสาย อนฺตรธานาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว เถรา ภิกฺขู พาหุลฺลิกา โหนฺติ สาถลิกา โอกฺกมเน ปุพฺพงฺคมา ปวิเวเก นิกฺขิตฺตธุรา น วิริยํ อารภนฺติ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยาย, เตสํ ปจฺฉิมา ชนตา ทิฏฺฐานุคตึ อาปชฺชติ, สาปิ โหติ พาหุลฺลิกา สาถลิกา โอกฺกมเน ปุพฺพงฺคมา ปวิเวเก นิกฺขิตฺตธุรา น วิริยํ อารภติ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยาย๛ อยํ ภิกฺขเว จตุตฺโถ

ธมฺโม สทฺธมฺมสฺส สมฺโมสาย อนฺตรธานาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว สํโฆ ภินฺโน โหติ, สํเฆ โข ปน ภิกฺขเว ภินฺเน อญฺญมญฺญํ อกฺโกสา จ โหนฺติ, อญฺญมญฺญํ ปริภาสา จ โหนฺติ, อญฺญมญฺญํ ปริกฺเขปา จ โหนฺติ, อญฺญมญฺญํ ปริจฺจชา จ โหนฺติ; ตตฺถ อปฺปสนฺนา เจว นปฺปสีทนฺติ, ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตํ โหติ: อยํ ภิกฺขเว ปญฺจโม ธมฺโม สทฺธมฺมสฺส สมฺโมสาย อนฺตรธานาย สํวตฺตติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ ธมฺมา สทฺธมฺมสฺส สมฺโมสาย อนฺตรธานาย สํวตฺตนฺติ. ปญฺจิเม ภิกฺขเว ธมฺมา สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตนฺติ. กตเม ปญฺจ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขู สุคฺคหิตํ สุตฺตนฺตํ ปริยาปุณนฺติ สุนิกฺขิตฺเตหิ ปทพฺยญฺชเนหิ, สุนิกฺขิตฺตสฺส ภิกฺขเว ปทพฺยญฺชนสฺส อตฺโถปิ สุนโย โหติ: อยํ ภิกฺขเว ปฐโม ธมฺโม สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขู สุพจา โหนฺติ โสวจสฺสกรเณหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา ขมา ปทกฺขิณคฺคาหิโน อนุสาสนึ: อยํ ภิกฺขเว ทุติโย ธมฺโม สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว เย เต ภิกฺขู พหุสฺสุตา อาคตาคมา ธมฺมธรา วินยธรา มาติกาธรา, เต สกฺกจฺจํ ปรํ วาเรนฺติ, เตสํ อจฺจเยน น ฉินฺนมูลโก สุตฺตนฺโต โหติ สปฺปฏิสรโณ: อยํ ภิกฺขเว ตติโย ธมฺโม สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา อสมฺโมสาย

อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว เถรา ภิกฺขู น พาหุลิกา โหนฺติ น สาถลิกา โอกฺกมเน นิกฺขิตฺตธุรา ปวิเวเก ปุพฺพงฺคมา วิริยํ อารภนฺติ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยาย, เตสํ ปจฺฉิมา ชนตา ทิฏฺฐานุคตึ อาปชฺชติ, สาปิ โหติ น พาหุลิกา น สาถลิกา โอกฺกมเน นิกฺขิตฺตธุรา ปวิเวเก ปุพฺพงฺคมา วิริยํ อารภติ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยาย. อยํ ภิกฺขเว จตุตฺโถ ธมฺโม สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว สงฺโฆ สมคฺโค สมฺโมทมาโน อวิวทมาโน เอกุทฺเทโส ผาสุ วิหรติ; สงฺเฆ โข ปน ภิกฺขเว สมคฺเค น เจว อญฺญมญฺญํ อกฺโกสา โหนฺติ, น จ อญฺญมญฺญํ ปริภาสา โหนฺติ, น จ อญฺญมญฺญํ ปริกฺเขปา โหนฺติ, น จ อญฺญมญฺญํ ปริจฺจชา โหนฺติ; ตตฺถ อปฺปสนฺนา เจว ปสีทนฺติ, ปสนฺนานญฺจ ภิยฺโย ภาโว โหติ: อยํ ภิกฺขเว ปญฺจโม ธมฺโม สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ ธมฺมา สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา อสมฺโมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตนฺตีติ.

๑๕๗ ปญฺจนฺนํ ภิกฺขเว ปุคฺคลานํ กถา ทุกฺกถา ปุคฺคเล ปุคฺคลํ อุปนิธาย. กตเมสํ ปญฺจนฺนํ? อสทฺธสฺส ภิกฺขเว

สทฺธากถา ทุกฺกถา, ทุสฺสีลสฺส สีลกถา ทุกฺกถา, อปฺปสฺสุตสฺส พาหุสจฺจกถา ทุกฺกถา, มจฺฉริสฺส จาคกถา ทุกฺกถา, ทุปฺปญฺญสฺส ปญฺญากถา ทุกฺกถา. กสฺมา จ ภิกฺขเว อสฺสทฺธสฺส สทฺธากถา ทุกฺกถา? อสฺสทฺโธ ภิกฺขเว สทฺธากถาย กจฺฉมานาย อภิสชฺชติ กุปฺปติ พฺยาปชฺชติ ปติตฺถียติ โกปญฺจ โทสญฺจ อปฺปจฺจยญฺจ ปาตุกโรติ. ตํ กิสฺส เหตุ? ตญฺหิ โส ภิกฺขเว สทฺธาสมฺปทํ อตฺตนิ น สมนุปสฺสติ, น จ ลภติ ตโตนิทานํ ปีติปามุชฺชํ; ตสฺมา อสฺสทฺธสฺส สทฺธากถา ทุกฺกถา. กสฺมา จ ภิกฺขเว ทุสฺสีลสฺส สีลกถา ทุกฺกถา? ทุสฺสีโล ภิกฺขเว สีลกถาย กจฺฉมานาย อภิสชฺชติ กุปฺปติ พฺยาปชฺชติ ปติตฺถียติ โกปญฺจ โทสญฺจ อปฺปจฺจยญฺจ ปาตุกโรติ. ตํ กิสฺส เหตุ? ตญฺหิ โส ภิกฺขเว สีลสมฺปทํ อตฺตนิ น สมนุปสฺสติ, น จ ลภติ ตโตนิทานํ ปีติปามุชฺชํ; ตสฺมา ทุสฺสีลสฺส สีลกถา ทุกฺกถา. กสฺมา จ ภิกฺขเว อปฺปสฺสุตสฺส พาหุสจฺจกถา ทุกฺกถา? อปฺปสฺสุโต ภิกฺขเว พาหุสจฺจกถาย กจฺฉมานาย อภิสชฺชติ กุปฺปติ พฺยาปชฺชติ ปติตฺถียติ โกปญฺจ โทสญฺจ อปฺปจฺจยญฺจ ปาตุกโรติ. ตํ กิสฺส เหตุ? ตญฺหิ โส ภิกฺขเว สุตสมฺปทํ อตฺตนิ น สมนุปสฺสติ, น จ ลภติ ตโตนิทานํ ปีติปามุชฺชํ; ตสฺมา อปฺปสฺสุตสฺส พาหุสจฺจกถา ทุกฺกถา. กสฺมา จ ภิกฺขเว มจฺฉริสฺส จาคกถา ทุกฺกถา? มจฺฉรี ภิกฺขเว จาคกถาย กจฺฉมานาย อภิสชฺชติ

กุป์ปติ พ์ยาปัช์ชติ ปติต์ถียติ โกปัญ์จ โทสัญ์จ อัป์ปัจ์จยัญ์จ ปาตุกโรติ. ตํ กิส์ส เหตุ? ตัญ์หิ โส ภิก์ขเว จาคสัม์ปทํ อัต์ตนิ น สมนุปัส์สติ, น จ ลภติ ตโตนิทานํ ปีติปามุช์ชํ; ตัส์มา มัจ์ฉริส์ส จาคกถา ทุก์กถา. กัส์มา จ ภิก์ขเว ทุป์ปัญ์ญัส์ส ปัญ์ญากถา ทุก์กถา? ทุป์ปัญ์โญ ภิก์ขเว ปัญ์ญากถาย กัจ์ฉมานาย อภิสัช์ชติ กุป์ปติ พ์ยาปัช์ชติ ปติต์ถียติ โกปัญ์จ โทสัญ์จ อัป์ปัจ์จยัญ์จ ปาตุกโรติ. ตํ กิส์ส เหตุ? ตัญ์หิ โส ภิก์ขเว ปัญ์ญาสัม์ปทํ อัต์ตนิ น สมนุปัส์สติ, น จ ลภติ ตโตนิทานํ ปีติปามุช์ชํ; ตัส์มา ทุป์ปัญ์ญัส์ส ปัญ์ญากถา ทุก์กถา. อิเมสํ โข ภิก์ขเว ปัญ์จัน์นํ ปุค์คลานํ กถา ทุก์กถา ปุค์คเล ปุค์คลํ อุปนิธาย. ปัญ์จัน์นํ ภิก์ขเว ปุค์คลานํ กถา สุกถา ปุค์คเล ปุค์คลํ อุปนิธาย. กตเมสํ ปัญ์จัน์นํ? สัท์ธัส์ส ภิก์ขเว สัท์ธากถา สุกถา, สีลวโต สีลกถา สุกถา, พหุส์สุตัส์ส พาหุสัจ์จกถา สุกถา, จาควโต จาคกถา สุกถา, ปัญ์ญวโต ปัญ์ญากถา สุกถา. กัส์มา จ ภิก์ขเว สัท์ธัส์ส สัท์ธากถา สุกถา? สัท์โธ ภิก์ขเว สัท์ธากถาย กัจ์ฉมานาย นาภิสัช์ชติ น กุป์ปติ น พ์ยาปัช์ชติ น ปติต์ถียติ น โกปัญ์จ โทสัญ์จ อัป์ปัจ์จยัญ์จ ปาตุกโรติ. ตํ กิส์ส เหตุ? ตัญ์หิ โส ภิก์ขเว สัท์ธาสัม์ปทํ อัต์ตนิ สมนุปัส์สติ, ลภติ จ ตโตนิทานํ ปีติปามุช์ชํ; ตัส์มา สัท์ธัส์ส สัท์ธากถา สุกถา. กัส์มา จ ภิก์ขเว สีลวโต สีลกถา สุกถา? สีลวา ภิก์ขเว สีลกถาย กัจ์ฉมานาย

นาภิสชฺชติ น กุปฺปติ น พฺยาปชฺชติ น ปติตฺถียติ น โกปญฺจ โทสญฺจ อปฺปจฺจยญฺจ ปาตุกโรติ. ตํ กิสฺส เหตุ? ตญฺหิ โส ภิกฺขเว สีลสมฺปทํ อตฺตนิ สมนุปสฺสติ, ลภติ จ ตโตนิทานํ ปีติปามุชฺชํ; ตสฺมา สีลวโต สีลกถา สุกถา. กสฺมา จ ภิกฺขเว พหุสฺสุตสฺส พาหุสจฺจกถา สุกถา? พหุสฺสุโต ภิกฺขเว พหุสจฺจกถาย กจฺฉมานาย นาภิสชฺชติ น กุปฺปติ น พฺยาปชฺชติ น ปติตฺถียติ น โกปญฺจ โทสญฺจ อปฺปจฺจยญฺจ ปาตุกโรติ. ตํ กิสฺส เหตุ? ตญฺหิ โส ภิกฺขเว สุตสมฺปทํ อตฺตนิ สมนุปสฺสติ, ลภติ จ ตโตนิทานํ ปีติปามุชฺชํ; ตสฺมา พหุสฺสุตสฺส พาหุสจฺจกถา สุกถา. กสฺมา จ ภิกฺขเว จาควโต จาคกถา สุกถา? จาควา ภิกฺขเว จาคกถาย กจฺฉมานาย นาภิสชฺชติ น กุปฺปติ น พฺยาปชฺชติ น ปติตฺถียติ น โกปญฺจ โทสญฺจ อปฺปจฺจยญฺจ ปาตุกโรติ. ตํ กิสฺส เหตุ? ตญฺหิ โส ภิกฺขเว จาคสมฺปทํ อตฺตนิ สมนุปสฺสติ, ลภติ จ ตโตนิทานํ ปีติปามุชฺชํ; ตสฺมา จาควโต จาคกถา สุกถา. กสฺมา จ ภิกฺขเว ปญฺญวโต ปญฺญากถา สุกถา? ปญฺญวา ภิกฺขเว ปญฺญากถาย กจฺฉมานาย นาภิสชฺชติ น กุปฺปติ น พฺยาปชฺชติ น ปติตฺถียติ น โกปญฺจ โทสญฺจ อปฺปจฺจยญฺจ ปาตุกโรติ. ตํ กิสฺส เหตุ? ตญฺหิ โส ภิกฺขเว ปญฺญาสมฺปทํ อตฺตนิ สมนุปสฺสติ, ลภติ จ ตโตนิทานํ ปีติปามุชฺชํ; ตสฺมา ปญฺญวโต ปญฺญากถา สุกถา. อิเมสํ โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺนํ ปุคฺคลานํ กถา สุกถา ปุคฺคเล

ปุค์คลํ อุปนิธายาติ.

๑๕๘ บัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ สารัช์ชํ โอก์กัน์โต โหติ. กตเมหิ บัญ์จหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัส์สัท์โธ โหติ, ทุส์สีโล โหติ, อัป์บัส์สุโต โหติ, กุสีโต โหติ, ทุป์บัญ์โญ โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว บัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ สารัช์ชํ โอก์กัน์โต โหติ. บัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ วิสารโท โหติ. กตเมหิ บัญ์จหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สัท์โธ โหติ, สีลวา โหติ, พหุส์สุโต โหติ, อารัท์ธวิริโย โหติ, บัญ์ญวา โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว บัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ วิสารโท โหตีติ.

๑๕๙ เอกํ สมยํ ภควา โกสัม์พิยํ วิหรติ โฆสิตาราเม. เตน โข ปน สมเยน อายัส์มา อุทายิ มหติยา คิหิปริสาย ปริวุโต ธัม์มํ เทเสน์โต นิสิน์โน โหติ. อัท์ทสา โข อายัส์มา อานัน์โท อายัส์มัน์ตํ อุทายึ มหติยา คิหิปริสาย ปริวุตํ ธัม์มํ เทเสน์ตํ นิสิน์นํ, ทิส์วาน, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา อานัน์โท ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อายัส์มา ภัน์เต อุทายิ มหติยา คิหิปริสาย ปริวุโต ธัม์มํ เทเสน์โต นิสิน์โนติ. "น โข อานัน์ท สุกรํ ปเรสํ ธัม์มํ เทเสตุํ. ปเรสํ อานัน์ท ธัม์มํ เทเสน์เตน บัญ์จ ธัม์เม อัช์ฌัต์ตํ อุปัฏ์ฐาเปต์วา ปเรสํ ธัม์โม เทเสตัพ์โพ. กตเม บัญ์จ? "อนุปุพ์พิกถํ กเถส์สามีติ

ปเรสํ ธมฺโม เทเสตพฺโพ, ปริยายทสฺสาวี กถํ กเถสฺสามีติ ปเรสํ ธมฺโม เทเสตพฺโพ, "อนุทยตํ ปฏิจฺจ กถํ กเถสฺสามีติ ปเรสํ ธมฺโม เทเสตพฺโพ, "น อามิสนฺตโร กถํ กเถสฺสามีติ ปเรสํ ธมฺโม เทเสตพฺโพ, "อตฺตานญฺจ ปรญฺจ อนุปหจฺจ กถํ กเถสฺสามีติ ปเรสํ ธมฺโม เทเสตพฺโพ. น โข อานนฺท สุกรํ ปเรสํ ธมฺมํ เทเสตุํ. ปเรสํ อานนฺท ธมฺมํ เทเสนฺเตน อิเม ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปเรสํ ธมฺโม เทเสตพฺโพติ.

๑๖๐ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อุปฺปนฺนา ทุปฺปฏิวิโนทยา. กตเม ปญฺจ? อุปฺปนฺโน ราโค ทุปฺปฏิวิโนทโย, อุปฺปนฺโน โทโส ทุปฺปฏิวิโนทโย, อุปฺปนฺโน โมโห ทุปฺปฏิวิโนทโย, อุปฺปนฺนํ ปฏิภาณํ ทุปฺปฏิวิโนทยํ, อุปฺปนฺนํ คมิกจิตฺตํ ทุปฺปฏิวิโนทยํ, อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อุปฺปนฺนา ทุปฺปฏิวิโนทยาติ.

สทฺธมฺมวคฺโค ปญฺจโม.

ตสฺสุทฺทานํ

ตโย สทฺธมฺมนิยามา ตโย สทฺธมฺมสมฺโมสา
ทุกฺกถา เจว สารชฺชํ อุทายิ ทุพฺพิโนทยาติ.

๑๖๑ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาฆาตปฏิวินยา, ยตฺถ ภิกฺขุโน อุปฺปนฺโน อาฆาโต สพฺพโส ปฏิวิเนตพฺโพ. กตเม ปญฺจ? ยสฺมึ ภิกฺขเว ปุคฺคเล อาฆาโต ชาเยถ, เมตฺตา ตสฺมึ ปุคฺคเล ภาเวตพฺพา; เอวํ ตสฺมึ ปุคฺคเล อาฆาโต ปฏิวิเนตพฺโพ. ยสฺมึ ภิกฺขเว

ปุคฺคเล อาฆาโต ชาเยถ, กรุณา ตสฺมึ ปุคฺคเล ภาเวตพฺพา; เอวํ ตสฺมึ ปุคฺคเล อาฆาโต ปฏิวิเนตพฺโพ. ยสฺมึ ภิกฺขเว ปุคฺคเล อาฆาโต ชาเยถ, อุเปกฺขา ตสฺมึ ปุคฺคเล ภาเวตพฺพา; เอวํ ตสฺมึ ปุคฺคเล อาฆาโต ปฏิวิเนตพฺโพ. ยสฺมึ ภิกฺขเว ปุคฺคเล อาฆาโต ชาเยถ, อสติมนสิกาโร ตสฺมึ ปุคฺคเล อาปชฺชิตพฺโพ; เอวํ ตสฺมึ ปุคฺคเล อาฆาโต ปฏิวิเนตพฺโพ. ยสฺมึ ภิกฺขเว ปุคฺคเล อาฆาโต ชาเยถ, กมฺมสฺสกตา ตสฺมึ ปุคฺคเล อธิฏฺฐาตพฺพา "กมฺมสฺสโก อยมายสฺมา กมฺมทายาโท กมฺมโยนิ กมฺมพนฺธุ กมฺมปฏิสรโณ, ยํ กมฺมํ กริสฺสติ กลฺยาณํ วา ปาปกํ วา ตสฺส ทายาโท ภวิสฺสตีติ; เอวํ ตสฺมึ ปุคฺคเล อาฆาโต ปฏิวิเนตพฺโพ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาฆาตปฏิวินยา, ยตฺถ ภิกฺขุโน อุปฺปนฺโน อาฆาโต สพฺพโส ปฏิวิเนตพฺโพติ.

๑๖๒ ตตฺร โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อาวุโส ภิกฺขโวติ. "อาวุโสติ โข เต ภิกฺขู อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ปจฺจสฺโสสุํ. อายสฺมา สาริปุตฺโต เอตทโวจ "ปญฺจิเม อาวุโส อาฆาตปฏิวินยา, ยตฺถ ภิกฺขุโน อุปฺปนฺโน อาฆาโต สพฺพโส ปฏิวิเนตพฺโพ. กตเม ปญฺจ? อิธาวุโส เอกจฺโจ ปุคฺคโล อปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ ปริสุทฺธวจีสมาจาโร, เอวรูเปปิ อาวุโส ปุคฺคเล อาฆาโต ปฏิวิเนตพฺโพ. อิธ ปนาวุโส เอกจฺโจ ปุคฺคโล อปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ ปริสุทฺธกายสมาจาโร, เอวรูเปปิ อาวุโส

ปุคฺคเล อาฆาโต ปฏิวิเนตพฺโพ. อิธ ปนาวุโส เอกจฺโจ ปุคฺคโล อปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ อปริสุทฺธวจีสมาจาโร ลภติ จ กาเลน กาลํ เจตโส วิวรํ เจตโส ปสาทํ, เอวรูเปปิ อาวุโส ปุคฺคเล อาฆาโต ปฏิวิเนตพฺโพ. อิธ ปนาวุโส เอกจฺโจ ปุคฺคโล อปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ อปริสุทฺธวจีสมาจาโร น จ ลภติ กาเลน กาลํ เจตโส วิวรํ เจตโส ปสาทํ, เอวรูเปปิ อาวุโส ปุคฺคเล อาฆาโต ปฏิวิเนตพฺโพ. อิธ ปนาวุโส เอกจฺโจ ปุคฺคโล ปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ ปริสุทฺธวจีสมาจาโร ลภติ จ กาเลน กาลํ เจตโส วิวรํ เจตโส ปสาทํ, เอวรูเปปิ อาวุโส ปุคฺคเล อาฆาโต ปฏิวิเนตพฺโพ. ตตฺราวุโส ยฺวายํ ปุคฺคโล อปริสุทฺธกายสมาจาโร ปริสุทฺธวจีสมาจาโร, กถํ ตสฺมึ ปุคฺคเล อาฆาโต ปฏิวิเนตพฺโพ? เสยฺยถาปิ อาวุโส ภิกฺขุ ปํสุกูลิโก รถิยาย นนฺตกํ ทิสฺวา วาเมน ปาเทน นิคฺคเหตฺวา ทกฺขิเณน ปาเทน ปตฺถริตฺวา, โย ตตฺถ สาโร, ตํ ปริปาเตตฺวา อาทาย ปกฺกเมยฺย: เอวเมว โข อาวุโส ยฺวายํ ปุคฺคโล อปริสุทฺธกายสมาจาโร ปริสุทฺธวจีสมาจาโร; ยาสฺส อปริสุทฺธกายสมาจารตา, น สาสฺส ตสฺมึ สมเย มนสิกาตพฺพา; ยา จ ขฺวาสฺส ปริสุทฺธวจีสมาจารตา, สาสฺส ตสฺมึ สมเย มนสิกาตพฺพา: เอวํ ตสฺมึ ปุคฺคเล อาฆาโต ปฏิวิเนตพฺโพ. ตตฺราวุโส ยฺวายํ ปุคฺคโล อปริสุทฺธวจีสมาจาโร ปริสุทฺธกายสมาจาโร, กถํ ตสฺมึ ปุคฺคเล อาฆาโต ปฏิวิเนตพฺโพ? เสยฺยถาปิ อาวุโส

โปกฺขรณี เสวาลปณกปริโยนทฺธา, อถ ปุริโส อาคจฺเฉยฺย ฆมฺมาภิตตฺโต ฆมฺมปเรโต กิลนฺโต ตสิโต ปิปาสิโต, โส ตํ โปกฺขรณึ โอคาเหตฺวา อุโภหิ หตฺเถหิ เสวาลปณกํ อิปวิยูหิตฺวา อญฺชลินา ปิวิตฺวา ปกฺกเมยฺย; เอวเมว โข อาวุโส ยฺวายํ ปุคฺคโล อปริสุทฺธวจีสมาจาโร ปริสุทฺธกายสมาจาโร; ยาสฺส อปริสุทฺธวจีสมาจารตา, น สาสฺส ตสฺมึ สมเย มนสิกาตพฺพา; ยา จ ขฺวาสฺส ปริสุทฺธกายสมาจารตา, สาสฺส ตสฺมึ สมเย มนสิกาตพฺพา: เอวํ ตสฺมึ ปุคฺคเล อาฆาโต ปฏิวิเนตพฺโพ. ตตฺราวุโส ยฺวายํ ปุคฺคโล อปริสุทฺธกายสมาจาโร อปริสุทฺธวจีสมาจาโร ลภติ จ กาเลน กาลํ เจตโส วิวรํ เจตโส ปสาทํ, กถํ ตสฺมึ ปุคฺคเล อาฆาโต ปฏิวิเนตพฺโพ? เสยฺยถาปิ อาวุโส ปริตฺตํ โคปทเก อุทกํ, อถ ปุริโส อาคจฺเฉยฺย ฆมฺมาภิตตฺโต ฆมฺมปเรโต กิลนฺโต ตสิโต ปิปาสิโต, ตสฺส เอวมสฺส "อิทํ โข ปริตฺตํ โคปทเก อุทกํ, สจาหํ อญฺชลินา วา ปิวิสฺสามิ ภาชเนน วา, โขภิสฺสามิปิ ตํ โลฬิสฺสามิปิ ตํ อเปยฺยมฺปิ ตํ กริสฺสามิ; ยนฺนูนาหํ จตุกฺกุณฺฑิโก นิปติตฺวา โคปีตกํ ปิวิตฺวา ปกฺกเมยฺยนฺติ, โส จตุกฺกุณฺฑิโก นิปติตฺวา โคปีตกํ ปิวิตฺวา ปกฺกเมยฺย: เอวเมว โข อาวุโส ยฺวายํ ปุคฺคโล อปริสุทฺธกายสมาจาโร อปริสุทฺธวจีสมาจาโร ลภติ จ กาเลน กาลํ เจตโส วิวรํ เจตโส ปสาทํ, ยาสฺส อปริสุทฺธกายสมาจารตา, น สาสฺส ตสฺมึ สมเย

มนสิกาตพฺพา; ยาปิสฺส อปริสุทฺธวจีสมาจารตา, น สาปิสฺส ตสฺมึ สมเย มนสิกาตพฺพา; ยญฺจ โข โส ลภติ กาเลน กาลํ เจตโส วิวรํ เจตโส ปสาทํ, ตเทวสฺส ตสฺมึ สมเย มนสิกาตพฺพา. เอวํ ตสฺมึ ปุคฺคเล อาฆาโต ปฏิวิเนตพฺโพ. ตตฺราวุโส ยฺวายํ ปุคฺคโล อปริสุทฺธกายสมาจาโร อปริสุทฺธวจีสมาจาโร น ลภติ กาเลน กาลํ เจตโส วิวรํ เจตโส ปสาทํ, กถํ ตสฺมึ ปุคฺคเล อาฆาโต ปฏิวิเนตพฺโพ? เสยฺยถาปิ อาวุโส ปุริโส อาพาธิโก ทุกฺขิโต พาฬฺหคิลาโน อทฺธานมคฺคปฏิปนฺโน, ตสฺส ปุรโตปิสฺส ทูเร คาโม ปจฺฉโตปิสฺส ทูเร คาโม, โส น ลเภยฺย สปฺปายานิ โภชนานิ น ลเภยฺย สปฺปายานิ เภสชฺชานิ น ลเภยฺย ปฏิรูปํ อุปฏฺฐากํ น ลเภยฺย คามนฺตนายกํ, ตเมนํ อญฺญตโร ปุริโส ปสฺเสยฺย อทฺธานมคฺคปฏิปนฺโน, โส ตสฺมึ ปุริเส การุญฺญํเยว อุปฏฺฐาเปยฺย อนุทยํเยว อุปฏฺฐาเปยฺย อนุกมฺปํเยว อุปฏฺฐาเปยฺย "อโห วตายํ ปุริโส ลเภยฺย สปฺปายานิ โภชนานิ ลเภยฺย สปฺปายานิ เภสชฺชานิ ลเภยฺย ปฏิรูปํ อุปฏฺฐากํ ลเภยฺย คามนฺตนายกํ. ตํ กิสฺส เหตุ? มายํ ปุริโส อิเธว อนยพฺยสนํ อาปชฺชีติ. เอวเมว โข อาวุโส ยฺวายํ ปุคฺคโล อปริสุทฺธกายสมาจาโร อปริสุทฺธวจีสมาจาโร น จ ลภติ กาเลน กาลํ เจตโส วิวรํ เจตโส ปสาทํ, เอวรูเปปิ อาวุโส ปุคฺคเล การุญฺญํเยว อุปฏฺฐาเปตพฺพํ อนุทยาเยว อุปฏฺฐาเปตพฺพา อนุกมฺปาเยว อุปฏฺฐาเปตพฺพา "อโห วต อยมายสฺมา

กายทุจ์จริตํ ปหาย กายสุจริตํ ภาเวย์ย, วจีทุจ์จริตํ ปหาย วจีสุจริตํ ภาเวย์ย, มโนทุจ์จริตํ ปหาย มโนสุจริตํ ภาเวย์ย. ตํ กิส์ส เหตุ? มายมายัส์มา กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัช์ชีติ: เอวํ ตัส์มึ ปุค์คเล อาฆาโต ปฏิวิเนตัพ์โพ. ตัต์ราวุโส ย์วายํ ปุค์คโล ปริสุท์ธกายสมาจาโร ปริสุท์ธวจีสมาจาโร ลภติ จ กาเลน กาลํ เจตโส วิวรํ เจตโส ปสาทํ, กถํ ตัส์มึ ปุค์คเล อาฆาโต ปฏิวิเนตัพ์โพ? เสย์ยถาปิ อาวุโส โปก์ขรณี อัจ์โฉทกา สาโตทกา สีโตทกา เสโตทกา สุปติฏ์ฐา รัม์มณียา นานารุก์เขหิ สัญ์ฉัน์นา, อถ ปุริโส อาคัจ์เฉย์ย ฆัม์มาภิตัต์โต ฆัม์มปเรโต กิลัน์โต ตสิโต ปิปาสิโต, โส ตํ โปก์ขรณึ โอคาเหต์วา น์หาต์วา จ ปิวิต์วา จ ปัจ์จุต์ตริต์วา ตัต์เถว รุก์ขฉายาย นิสีเทย์ย วา นิปัช์เชย์ย วา: เอวเมว โข อาวุโส ย์วายํ ปุค์คโล ปริสุท์ธกายสมาจาโร ปริสุท์ธวจีสมาจาโร ลภติ จ กาเลน กาลํ เจตโส วิวรํ เจตโส ปสาทํ, ยาปิส์ส ปริสุท์ธกายสมาจารตา, สาปิส์ส ตัส์มึ สมเย มนสิกาตัพ์พา; ยาปิส์ส ปริสุท์ธวจีสมาจารตา, สาปิส์ส ตัส์มึ สมเย มนสิกาตัพ์พา; ยัม์ปิ โส ลภติ กาเลน กาลํ เจตโส วิวรํ เจตโส ปสาทํ, ตัม์ปิส์ส ตัส์มึ สมเย มนสิกาตัพ์พํ: เอวํ ตัส์มึ ปุค์คเล อาฆาโต ปฏิวิเนตัพ์โพ. สมัน์ตปาสาทิกํ อาวุโส ปุค์คลํ อาคัม์ม จิต์ตํ ปสีทติ. อิเม โข อาวุโส ปัญ์จ อาฆาตปฏิวินยา, ยัต์ถ ภิก์ขุโน อุปปัน์โน อาฆาโต สัพ์พโส ปฏิวิเนตัพ์โพติ.

๑๖๓ ตตฺร โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภิกฺขู อามนฺเตสิ ฯเปฯ "ปญฺจหาวุโส ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํสากจฺโฉ สพฺรหฺมจารีนํ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธาวุโส ภิกฺขุ อตฺตนา จ สีลสมฺปนฺโน โหติ สีลสมฺปทากถาย จ อาคตํ ปญฺหํ พฺยากตฺตา โหติ, อตฺตนา จ สมาธิสมฺปนฺโน โหติ สมาธิสมฺปทากถาย จ อาคตํ ปญฺหํ พฺยากตฺตา โหติ, อตฺตนา จ ปญฺญาสมฺปนฺโน โหติ ปญฺญาสมฺปทากถาย จ อาคตํ ปญฺหํ พฺยากตฺตา โหติ, อตฺตนา จ วิมุตฺติสมฺปนฺโน โหติ วิมุตฺติสมฺปทากถาย จ อาคตํ ปญฺหํ พฺยากตฺตา โหติ, อตฺตนา จ วิมุตฺติญาณทสฺสนสมฺปนฺโน โหติ วิมุตฺติญาณทสฺสนสมฺปทากถาย จ อาคตํ ปญฺหํ พฺยากตฺตา โหติ. อิเมหิ โข อาวุโส ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํสากจฺโฉ สพฺรหฺมจารีนนฺติ.

๑๖๔ ตตฺร โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภิกฺขู อามนฺเตสิ ฯเปฯ "ปญฺจหาวุโส ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํสาชีโว สพฺรหฺมจารีนํ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธาวุโส ภิกฺขุ อตฺตนา จ สีลสมฺปนฺโน โหติ สีลสมฺปทากถาย จ กตํ ปญฺหํ พฺยากตฺตา โหติ, อตฺตนา จ สมาธิสมฺปนฺโน โหติ สมาธิสมฺปทากถาย จ กตํ ปญฺหํ พฺยากตฺตา โหติ, อตฺตนา จ ปญฺญาสมฺปนฺโน โหติ ปญฺญาสมฺปทากถาย จ กตํ ปญฺหํ พฺยากตฺตา โหติ, อตฺตนา จ วิมุตฺติสมฺปนฺโน โหติ วิมุตฺติสมฺปทากถาย จ กตํ ปญฺหํ พฺยากตฺตา โหติ, อตฺตนา จ วิมุตฺติญาณทสฺสนสมฺปนฺโน โหติ

วิมุตฺติญาณทัสฺสนสัมฺปทากถาย กตํ ปัญฺหํ พฺยากัตฺตา โหติ. อิเมหิ โข อาวุโส ปัญฺจหิ ธัมฺเมหิ สมันฺนาคโต ภิกฺขุ อลํสาชีโว สพฺรหฺมจารีนนฺติ.

๑๖๕ ตตฺร โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภิกฺขู อามันฺเตสิ ฯเปฯ "โย หิ โกจิ อาวุโส ปรํ ปัญฺหํ ปุจฺฉติ, สัพฺโพ โส ปัญฺจหิ ฐาเนหิ เอเตสํ วา อัญฺญตเรน กตเมหิ ปัญฺจหิ? มันฺทัตฺตา โมมูหัตฺตา ปรํ ปัญฺหํ ปุจฺฉติ, ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต ปรํ ปัญฺหํ ปุจฺฉติ, ปริภวํ ปรํ ปัญฺหํ ปุจฺฉติ, อาชานิตุกาโม ปรํ ปัญฺหํ ปุจฺฉติ, อถวาปเนวํจิตฺโต ปรํ ปัญฺหํ ปุจฺฉติ, "สเจ เม ปัญฺหํ ปุฏฺโฐ สัมฺมเทว พฺยากริสฺสติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ เม ปัญฺหํ ปุฏฺโฐ สัมฺมเทว พฺยากริสฺสติ, อหมัสฺส สัมฺมเทว พฺยากริสฺสามีติ. โย หิ โกจิ อาวุโส ปรํ ปัญฺหํ ปุจฺฉติ, สัพฺโพ โส อิเมหิ ปัญฺจหิ ฐาเนหิ เอเตสํ วา อัญฺญตเรน. อหํ โข ปนาวุโส เอวํจิตฺโต ปรํ ปัญฺหํ ปุจฺฉามิ "สเจ เม ปัญฺหํ ปุฏฺโฐ สัมฺมเทว พฺยากริสฺสติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ เม ปัญฺหํ ปุฏฺโฐ สัมฺมเทว พฺยากริสฺสติ, อหมัสฺส สัมฺมเทว พฺยากริสฺสามีติ.

๑๖๖ ตตฺร โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภิกฺขู อามันฺเตสิ ฯ ปฯ "อิธาวุโส ภิกฺขุ สีลสัมฺปันฺโน สมาธิสัมฺปันฺโน ปัญฺญาสัมฺปันฺโน สัญฺญาเวทยิตนิโรธํ สมาปชฺเชยฺยปิ วุฏฺฐเหยฺยปิ, อตฺเถตํ ฐานํ; โน เจ ทิฏฺเฐว ธัมฺเม อัญฺญํ อาราเธยฺย, อติกฺกัมฺเมว กพฬีการาหารภักฺขานํ

เทวานํ สหพฺยตํ อญฺญตรํ มโนมยํ กายํ อุปปนฺโน สญฺญาเวทยิตนิโรธํ สมาปชฺเชยฺยปิ วุฏฺฐเหยฺยปิ, อตฺเถตํ ฐานนฺติ. เอวํ วุตฺเต อายสฺมา อุทายิ อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอตทโวจ "อฏฺฐานํ โข เอตํ อาวุโส สาริปุตฺต อนวกาโส, ยํ โส ภิกฺขุ อติกฺกมฺเมว กพฬีการาหารภกฺขานํ เทวานํ สหพฺยตํ อญฺญตรํ มโนมยํ กายํ อุปปนฺโน สญฺญาเวทยิตนิโรธํ สมาปชฺเชยฺยปิ วุฏฺฐเหยฺยปิ, นตฺเถตํ ฐานนฺติ. ทุติยมฺปิ โข ฯเป ตติยมฺปิ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อิธาวุโส ภิกฺขุ สีลสมฺปนฺโน สมาธิสมฺปนฺโน ปญฺญาสมฺปนฺโน สญฺญาเวทยิตนิโรธํ สมาปชฺเชยฺยปิ วุฏฺฐเหยฺยปิ, อตฺเถตํ ฐานํ; โน เจ ทิฏฺเฐว ธมฺเม อญฺญํ อาราเธยฺย, อติกฺกมฺเมว กพฬีการาหารภกฺขานํ เทวานํ สหพฺยตํ อญฺญตรํ มโนมยํ กายํ อุปปนฺโน สญฺญาเวทยิตนิโรธํ สมาปชฺเชยฺยปิ วุฏฺฐเหยฺยปิ, อตฺเถตํ ฐานนฺติ. ตติยมฺปิ โข อายสฺมา อุทายิ อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอตทโวจ "อฏฺฐานํ โข เอตํ อาวุโส สาริปุตฺต อนวกาโส, ยํ โส ภิกฺขุ อติกฺกมฺเมว กพฬีการาหารภกฺขานํ เทวานํ สหพฺยตํ อญฺญตรํ มโนมยํ กายํ อุปปนฺโน สญฺญาเวทยิตนิโรธํ สมาปชฺเชยฺยปิ วุฏฺฐเหยฺยปิ; นตฺเถตํ ฐานนฺติ. โข อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส เอตทโหสิ "ยาวตติยมฺปิ โข เม อายสฺมา อุทายิ ปฏิกฺโกสติ, น จ เม โกจิ ภิกฺขุ อนุโมทติ; ยนฺนาหํ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกเมยฺยนฺติ. อถโข อายสฺมา สาริปุตฺโต เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ;

เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อิธาวุโส ภิกฺขุ สีลสมฺปนฺโน สมาธิสมฺปนฺโน ปญฺญาสมฺปนฺโน สญฺญาเวทยิตนิโรธํ สมาปชฺเชยฺยปิ วุฏฺฐเหยฺยปิ, อตฺเถตํ ฐานํ; โน เจ ทิฏฺเฐว ธมฺเม อญฺญํ อาราเธยฺย, อติกฺกมฺเมว กพฬีการาหารภกฺขานํ เทวานํ สหพฺยตํ อญฺญตรํ มโนมยํ กายํ อุปปนฺโน สญฺญาเวทยิตนิโรธํ สมาปชฺเชยฺยปิ วุฏฺฐเหยฺยปิ, อตฺเถตํ ฐานนฺติ. เอวํ วุตฺเต อายสฺมา อุทายิ อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอตทโวจ "อฏฺฐานํ โข เอตํ อาวุโส สาริปุตฺต อนวกาโส ยํ โส ภิกฺขุ อติกฺกมฺเมว กพฬีการาหารภกฺขานํ เทวานํ สหพฺยตํ อญฺญตรํ มโนมยํ กายํ อุปปนฺโน สญฺญาเวทยิตนิโรธํ สมาปชฺเชยฺยปิ วุฏฺฐเหยฺยปิ, เนตํ ฐานนฺติ. ทุติยมฺปิ โข ฯเปฯ ตติยมฺปิ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อิธาวุโส ภิกฺขุ สีลสมฺปนฺโน สมาธิสมฺปนฺโน ปญฺญาสมฺปนฺโน สญฺญาเวทยิตนิโรธํ สมาปชฺเชยฺยปิ วุฏฺฐเหยฺยปิ, อตฺเถตํ ฐานํ; โน เจ ทิฏฺเฐว ธมฺเม อญฺญํ อาราเธยฺย, อติกฺกมฺเมว กพฬีการาหารภกฺขานํ เทวานํ สหพฺยตํ อญฺญตรํ มโนมยํ กายํ อุปปนฺโน สญฺญาเวทยิตนิโรธํ สมาปชฺเชยฺยปิ วุฏฺฐเหยฺยปิ, อตฺเถตํ ฐานนฺติ. ตติยมฺปิ โข อายสฺมา อุทายิ อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอตทโวจ "อฏฺฐานํ โข เอตํ อาวุโส สาริปุตฺต อนวกาโส, ยํ โส ภิกฺขุ อติกฺกมฺเมว กพฬีการาหารภกฺขานํ เทวานํ สหพฺยตํ อญฺญตรํ มโนมยํ กายํ อุปปนฺโน สญฺญาเวทยิตนิโรธํ

สมาปัช์เชย์ยปิ วุฏ์ฐเหย์ยปิ, เนตํ ฐานัน์ติ. อถโข อายัส์มโต สาริปุต์ตัส์ส เอตทโหสิ ‘ภควโตปิ โข เม สัม์มุขา อายัส์มา อุทายิ ยาวตติยกํ ปฏิก์โกสติ, น จ เม โกจิ ภิก์ขุ อนุโมทติ; ยัน์นูนาหํ ตุณ์หี อัส์สัน์ติ. อถโข อายัส์มา สาริปุต์โต ตุณ์หี อโหสิ. อถโข ภควา อายัส์มัน์ตํ อุทายึ อามัน์เตสิ “กํ ปน ต๎วํ อุทายิ มโนมยํ กายํ ปัจ์เจสีติ? ‘เย เต ภัน์เต เทวา อรูปิโน สัญ์ญามยาติ. “กึ นุ โข ตุย์หํ อุทายิ พาลัส์ส อพ์ยัต์ตัส์ส ภณิเตน, ต๎วํปิ นาม ภณิตัพ์พํ มัญ์ญสีติ. อถโข ภควา อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ อามัน์เตสิ “อัต์ถิ นาม อานัน์ท เถรํ ภิก์ขุํ วิเหสิยมานํ อัช์ฌุเปก์ขิส์สถ. น หิ นาม อานัน์ท การุญ์ญํปิ ภวิส์สติ เถรัส์มึ ภิก์ขุส์มึ วิเหสิยมานัส์มินฺติ. อถโข ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ “อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สีลสัม์ปัน์โน สมาธิสัม์ปัน์โน ปัญ์ญาสัม์ปัน์โน สัญ์ญาเวทยิต-นิโรธํ สมาปัช์เชย์ยปิ วุฏ์ฐเหย์ยปิ, อัต์เถตํ ฐานํ; โน เจ ทิฏ์เฐว ธัม์เม อัญ์ญํ อาราเธย์ย, อติก์กัม์เมว กพฬีการาหารภัก์ขานํ เทวานํ สหัพ์ยตํ อัญ์ญตรํ มโนมยํ กายํ อุปปัน์โน สัญ์ญาเวทยิตนิโรธํ สมาปัช์เชย์ยปิ วุฏ์ฐเหย์ยปิ, อัต์เถตํ ฐานัน์ติ. อิทมโวจ ภควา, อิทํ วัต์วาน สุคโต, อุฏ์ฐายาสนา วิหารํ ปาวิสิ. อถโข อายัส์มา อานัน์โท อจิรปัก์กัน์ตัส์ส ภควโต, เยนายัส์มา อุปวาโณ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มัน์ตํ อุปวาณํ เอตทโวจ “อิธาวุโส อุปวาณ อัญ์เญ เถเร ภิก์ขู วิเหเสน์ติ, มยัน์เต น ปุจ์ฉาม. อนัจ์ฉริยํ

โข ปเนตํ อาวุโส อุปวาณ, ยํ ภควา สายัณ์หสมยํ ปฏิสัล์ลานา วุฏ์ฐิโต เอตเทว อารัพ์ภ อุทาหเรย์ย, ยถา อายัส์มันตัญ์เญเวต์ถ อุปวาณํ ปฏิภาเสย์ย. อิทาเนว อัม์หากํ สารัช์ชํ โอก์กัน์ตัน์ติ. อถโข ภควา สายัณ์หสมยํ ปฏิสัล์ลานา วุฏ์ฐิโต, เยน อุปัฏ์ฐานสาลา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ปัญ์ญัต์เต อาสเน นิสีทิ; นิสัช์ช โข ภควา อายัส์มันตํ อุปวาณํ เอตทโวจ "กติหิ นุ โข อุปวาณ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต เถโร ภิก์ขุ สพ์รห์มจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จาติ. "ปัญ์จหิ ภัน์เต ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต เถโร ภิก์ขุ สพ์รห์มจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จ. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อิธ ภัน์เต เถโร ภิก์ขุ สีลวา โหติ ฯเปฯ สิก์ขติ สิก์ขาปเทสุ, พหุส์สุโต โหติ ฯเปฯ ทิฏ์ฐิยา สุป์ปฏิวิท์ธา, กัล์ยาณวาโจ โหติ กัล์ยาณวาก์กรโณ โปริยา วาจาย สมัน์นาคโต วิส์สัฏ์ฐาย อเนลคฬาย อัต์ถัส์ส วิญ์ญาปนิยา, จตุน์นํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. อิเมหิ โข ภัน์เต ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต เถโร ภิก์ขุ สพ์รห์มจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จาติ. "สาธุ สาธุ อุปวาณ, อิเมหิ โข อุปวาณ ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ

สมัน์นาคโต เถโร ภิก์ขุ สพ์รห์มจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จ. อิเม เจ อุปวาน ปัญ์จ ธัม์มา เถรัส์ส ภิก์ขุโน น สํวิช์เชย์ยุํ, เตน นํ สพ์รห์มจารี สัก์กเรย์ยุํ ครุกเรย์ยุํ มาเนย์ยุํ ปูเชย์ยุํ ขัณ์ฑิจ์เจน ปาลิจ์เจน วลิต์ตจตาย; ยัส์มา จ โข อุปวาน อิเม ปัญ์จ ธัม์มา เถรัส์ส ภิก์ขุโน สํวิช์ชัน์ติ, ตัส์มา ตํ สพ์รห์มจารี สัก์กโรน์ติ ครุกโรน์ติ มาเนน์ติ ปูเชน์ตีติ.

๑๖๗ ตัต์ร โข อายัส์มา สาริปุต์โต ภิก์ขู อามัน์เตสิ "โจทเกน อาวุโส ภิก์ขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน ปัญ์จ ธัม์เม อัช์ฌัต์ตํ อุปัฏ์ฐาเปต์วา ปโร โจเทตัพ์โพ. กตเม ปัญ์จ? กาเลน วัก์ขามิ โน อกาเลน, ภูเตน วัก์ขามิ โน อภูเตน, สัณ์เหน วัก์ขามิ โน ผรุเสน, อัต์ถสัญ์หิเตน วัก์ขามิ โน อนัต์ถสัญ์หิเตน, เมต์ตจิต์โต วัก์ขามิ โน โทสัน์ตโร. โจทเกน อาวุโส ภิก์ขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน อิเม ปัญ์จ ธัม์เม อัช์ฌัต์ตํ อุปัฏ์ฐาเปต์วา ปโร โจเทตัพ์โพ. อิธาหํ อาวุโส เอกัจ์จํ ปุค์คลํ ปัส์สามิ อกาเลน โจทิยมานํ โน กาเลน กุปิตํ, อภูเตน โจทิยมานํ โน ภูเตน กุปิตํ, ผรุเสน โจทิยมานํ โน สัณ์เหน กุปิตํ, อนัต์ถสัญ์หิเตน โจทิยมานํ โน อัต์ถสัญ์หิเตน กุปิตํ, โทสัน์ตเรน โจทิยมานํ โน เมต์ตจิต์เตน กุปิตํ อธัม์มจุทิตัส์ส อาวุโส ภิก์ขุโน ปัญ์จหากาเรหิ อวิป์ปฏิสาโร อุปทหิตัพ์โพ "อกาเลนายัส์มา จุทิโต โน กาเลน, อลัน์เต อวิป์ปฏิสาราย; อภูเตนายัส์มา จุทิโต โน ภูเตน, อลัน์เต อวิป์ปฏิสาราย;

ผรุเสนายัส์มา จุทิโต โน สัณ์หน, อลัน์เต อวิป์ปฏิสาราย; อนัต์ถสัญ์หิเตนายัส์มา จุทิโต โน อัต์ถสัญ์หิเตน, อลัน์เต อวิป์ปฏิสาราย; โทสัน์ตเรนายัส์มา จุทิโต โน เมต์ตจิต์เตน, อลัน์เต อวิป์ปฏิสารายาติ. อธัม์มจุทิตัส์ส อาวุโส ภิก์ขุโน อิเมหิ ปัญ์จหากาเรหิ อวิป์ปฏิสาโร อุปทหิตัพ์โพ. อธัม์มโจทกัส์ส อาวุโส ภิก์ขุโน ปัญ์จหากาเรหิ วิป์ปฏิสาโร อุปทหิตัพ์โพ " อกาเลน เต อาวุโส จุทิโต โน กาเลน, อลัน์เต วิป์ปฏิสาราย, อภูเตน เต อาวุโส จุทิโต โน ภูเตน, อลัน์เต วิป์ปฏิสาราย, ผรุเสน เต อาวุโส จุทิโต โน สัณ์หน, อลัน์เต วิป์ปฏิสาราย; อนัต์ถสัญ์หิเตน เต อาวุโส จุทิโต โน อัต์ถสัญ์หิเตน, อลัน์เต วิป์ปฏิสาราย; โทสัน์ตเรน เต อาวุโส จุทิโต โน เมต์ตจิต์เตน, อลัน์เต วิป์ปฏิสารายาติ. อธัม์มโจทกัส์ส อาวุโส ภิก์ขุโน อิเมหิ ปัญ์จหากาเรหิ วิป์ปฏิสาโร อุปทหิตัพ์โพ. ตํ กิส์ส เหตุ? " ยถา นาญ์โญปิ ภิก์ขุ อภูเตน โจเทตัพ์พํ มัญ์เญย์ยาติ. อิธ ปนาหํ อาวุโส เอกัจ์จํ ปุค์คลํ ปัส์สามิ กาเลน โจทิยมานํ โน อกาเลน กุปิตํ, ภูเตน โจทิยมานํ โน อภูเตน กุปิตํ, สัณ์หน โจทิยมานํ โน ผรุเสน กุปิตํ, อัต์ถสัญ์หิเตน โจทิยมานํ โน อนัต์ถสัญ์หิเตน กุปิตํ, เมต์ตจิต์เตน โจทิยมานํ โน โทสัน์ตเรน กุปิตํ. ธัม์มจุทิตัส์ส อาวุโส ภิก์ขุโน ปัญ์จหากาเรหิ วิป์ปฏิสาโร อุปทหิตัพ์โพ "กาเลนายัส์มา จุทิโต โน อกาเลน, อลัน์เต วิป์ปฏิสาราย; ภูเตนายัส์มา จุทิโต โน

อภูเตน, อลนฺเต วิปฺปฏิสาราย, สณฺหนายสฺมา จุทิโต โน ผรุเสน, อลนฺเต วิปฺปฏิสาราย; อตฺถสญฺหิเตนายสฺมา จุทิโต โน อนตฺถสญฺหิเตน, อลนฺเต วิปฺปฏิสาราย; เมตฺตจิตฺเตนายสฺมา จุทิโต โน โทสนฺตเรน, อลนฺเต วิปฺปฏิสารายาติ. ธมฺมจุทิตสฺส อาวุโส ภิกฺขุโน อิเมหิ ปญฺจหากาเรหิ วิปฺปฏิสาโร อุปทหิตพฺโพ. ธมฺมโจทกสฺส อาวุโส ภิกฺขุโน ปญฺจหากาเรหิ อวิปฺปฏิสาโร อุปทหิตพฺโพ "กาเลน เต อาวุโส จุทิโต โน อกาเลน, อลนฺเต อวิปฺปฏิสาราย; ภูเตน เต อาวุโส จุทิโต โน อภูเตน, อลนฺเต อวิปฺปฏิสาราย; สณฺหน เต อาวุโส จุทิโต โน ผรุเสน, อลนฺเต อวิปฺปฏิสาราย; อตฺถสญฺหิเตน เต อาวุโส จุทิโต โน อนตฺถสญฺหิเตน, อลนฺเต อวิปฺปฏิสาราย; เมตฺตจิตฺเตน เต อาวุโส จุทิโต โน โทสนฺตเรน, อลนฺเต อวิปฺปฏิสารายาติ. ธมฺมโจทกสฺส อาวุโส ภิกฺขุโน อิเมหิ ปญฺจหากาเรหิ อวิปฺปฏิสาโร อุปทหิตพฺโพ. ตํ กิสฺส เหตุ? "ยถา อญฺโญปิ ภิกฺขุ ภูเตน โจทิตพฺพํ มญฺเญยฺยาติ. จุทิเตน อาวุโส ปุคฺคเลน ทฺวีสุ ธมฺเมสุ ปติฏฺฐาตพฺพํ: สจฺเจ จ อกุปฺเป จ. ปญฺจหิ อาวุโส ปเร โจเทยฺยุํ: กาเลน วา อกาเลน วา, ภูเตน วา อภูเตน วา, สณฺหน วา ผรุเสน วา, อตฺถสญฺหิเตน วา อนตฺถสญฺหิเตน วา, เมตฺตจิตฺตา วา โทสนฺตรา วา. อหมฺปิ ทฺวีสุเยว ธมฺเมสุ ปติฏฺฐเหยฺยํ: สจฺเจ จ อกุปฺเป จ. สเจ ชาเนยฺยํ "อตฺเถโส มยิ ธมฺโมติ, "อตฺถีติ นํ วเทยฺยํ "สํวิชฺชเต เอโส

มยิ ธัม์โมติ, สเจ ชาเนย์ยํ "นัต์เถโส มยิ ธัม์โมติ, "นัต์ถีติ นํ วเทย์ยํ "เนโส ธัม์โม มยิ สํวิช์ชตีติ. [๑]

เอวัม์ปิ โข เต สาริปุต์ต. วุจ์จมานา อถจ ปนิเธกัจ์เจ โมฆปุริสา น ปทัก์ขิณํ คัณ์หัน์ตีติ. "เย เต ภัน์เต ปุค์คลา อัส์สัท์ธา ชีวิกัต์ถา น สัท์ธา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิตา สฐา มายาวิโน เกฏุภิโน อุท์ธตา อุน์นฬา จปลา มุขรา วิกิณ์ณวาจา อินท์ริเยสุ อคุต์ตท์วารา โภชเน อมัต์ตัญ์ญุโน ชาคริยํ อนนุยุต์ตา สามัญ์เญ อนเปก์ขวัน์โต สิก์ขาย น ติพ์พคารวา พาหุล์ลิกา สาถลิกา โอก์กมเน ปุพ์พังคมา ปวิเวเก นิก์ขิต์ตธุรา กุสีตา หีนวิริยา มุฏ์ฐัส์สติโน อสัม์ปชานา อสมาหิตา วิพ์ภัน์ตจิต์ตา ทุป์ปัญ์ญา เอฬมูคา, เต มยา เอวํ วุจ์จมานา น ปทัก์ขิณํ คัณ์หัน์ติ. เย ปน เต ภัน์เต กุลปุต์ตา สัท์ธา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิตา อสฐา อมายาวิโน อเกฏุภิโน อนุท์ธตา อนุน์นฬา อจปลา อมุขรา อวิกิณ์ณวาจา อินท์ริเยสุ คุต์ตท์วารา โภชเน มัต์ตัญ์ญุโน ชาคริยํ อนุยุต์ตา สามัญ์เญ อเปก์ขวัน์โต สิก์ขาย ติพ์พคารวา น พาหุล์ลิกา น สาถลิกา โอก์กมเน นิก์ขิต์ตธุรา ปวิเวเก ปุพ์พังคมา อารัท์ธวิริยา ปหิตัต์ตา อุปัฏ์ฐิตัส์สติโน สัม์ปชานา สมาหิตา เอกัค์คจิต์ตา ปัญ์ญวัน์โต อเนฬมูคา, เต มยา เอวํ วุจ์จมานา ปทัก์ขิณํ คัณ์หัน์ตีติ. "เย เต สาริปุต์ต ปุค์คลา อัส์สัท์ธา ชีวิกัต์ถา น สัท์ธา อคารัส์มา

---

๑ อิโต ปรํ สัพ์เพสุ ทิส์สมานโปต์ถเกสุ อีทิสเมว ปัญ์ญายติ, ตํ วิจาเรตัพ์พยุต์ตกํ โหติ.

อนคาริยํ ปัพ์พชิตา สฐา มายาวิโน เกฏุภิโน อุท์ธตา อุน์นฬา
จปลา มุขรา วิกิณ์ณวาจา อินท์ริเยสุ อคุต์ตท์วารา โภชเน
อมัต์ตัญ์ญุโน ชาคริยํ อนนุยุต์ตา สามัญ์เญ อนเปก์ขวัน์โต สิก์ขาย
น ติพ์พคารวา พาหุล์ลิกา สาถลิกา โอก์กมเน ปุพ์พังคมา ปวิเวเก
นิก์ขิต์ตธุรา กุสีตา หีนวิริยา มุฏ์ฐัส์สติโน อสัม์ปชานา อสมาหิตา
วิพ์ภัน์ตจิต์ตา ทุป์ปัญ์ญา เอฬมูคา, ติฏ์ฐัน์ตุ. เย ปน เต
สาริปุต์ต กุลปุต์ตา สัท์ธา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิตา อสฐา
อมายาวิโน อเกฏุภิโน อนุท์ธตา อนุน์นฬา อจปลา อมุขรา
อวิกิณ์ณวาจา อินท์ริเยสุ คุต์ตท์วารา โภชเน มัต์ตัญ์ญุโน ชาคริยํ
อนุยุต์ตา สามัญ์เญ อเปก์ขวัน์โต สิก์ขาย ติพ์พคารวา น พาหุล์ลิกา
น สาถลิกา โอก์กมเน นิก์ขิต์ตธุรา ปวิเวเก ปุพ์พังคมา อารัท์ธวิริยา
ปหิตัต์ตา อุปัฏ์ฐิตัส์สติโน สัม์ปชานา สมาหิตา เอกัค์คจิต์ตา ปัญ์ญวัน์โต
อเนฬมูคา, เต ตํ สาริปุต์ต วเทย์ยาสิ โอวท สาริปุต์ต สพ์รห์มจารี,
อนุสาส สาริปุต์ต สพ์รห์มจารี, "อสัท์ธัม์มา วุฏ์ฐาเปต์วา สัท์ธัม์เม
ปติฏ์ฐาเปส์สามิ สพ์รห์มจารีติ. เอวํ หิ เต สาริปุต์ต สิก์ขิตัพ์พัน์ติ.

๑๖๘ ตัต์ร โข อายัส์มา สาริปุต์โต ภิก์ขู อามัน์เตสิ ฯเปฯ
"ทุส์สีลัส์ส อาวุโส สีลวิปัน์นัส์ส หตุปนิโส โหติ สัม์มาสมาธิ,
สัม์มาสมาธิม์หิ อสติ สัม์มาสมาธิวิปัน์นัส์ส หตุปนิสํ โหติ
ยถาภูตญาณทัส์สนํ, ยถาภูตญาณทัส์สเน อสติ ยถาภูตญาณทัส์สน-
วิปัน์นัส์ส หตุปนิโส โหติ นิพ์พิทาวิราโค, นิพ์พิทาวิราเค อสติ
นิพ์พิทาวิราควิปัน์นัส์ส หตุปนิสํ โหติ วิมุต์ติญาณทัส์สนํ เสย์ยถาปิ

อาวุโส รุก์โข สาขาปลาสวิปัน์โน, ตัส์ส ปปฏิกาปิ น ปาริปูริํ คัจ์ฉติ, ตโจปิ เผค์คุปิ สาโรปิ น ปาริปูริํ คัจ์ฉติ; เอวเมว โข อาวุโส ทุส์สีลัส์ส สีลวิปัน์นัส์ส หตุปนิโส โหติ สัม์มาสมาธิ, สัม์มาสมาธิม์หิ อสติ สัม์มาสมาธิวิปัน์นัส์ส หตุปนิสํ โหติ ยถาภูตญาณทัส์สนํ, ยถาภูตญาณทัส์สเน อสติ ยถาภูตญาณทัส์สน-วิปัน์นัส์ส หตุปนิโส โหติ นิพ์พิทาวิราโค, นิพ์พิทาวิราเค อสติ นิพ์พิทาวิราควิปัน์นัส์ส หตุปนิสํ โหติ วิมุต์ติญาณทัส์สนํ. สีลวโต อาวุโส สีลสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์โน โหติ สัม์มาสมาธิ, สัม์มาสมาธิม์หิ สติ สัม์มาสมาธิสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์นํ โหติ ยถาภูตญาณทัส์สนํ, ยถาภูตญาณทัส์สเน สติ ยถาภูตญาณทัส์สน-สัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์โน โหติ นิพ์พิทาวิราโค, นิพ์พิทาวิราเค สติ นิพ์พิทาวิราคสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์นํ โหติ วิมุต์ติญาณทัส์สนํ: เสย์ยถาปิ อาวุโส รุก์โข สาขาปลาสสัม์ปัน์โน, ตัส์ส ปปฏิกาปิ ปาริปูริํ คัจ์ฉติ, ตโจปิ เผค์คุปิ สาโรปิ ปาริปูริํ คัจ์ฉติ; เอวเมว โข อาวุโส สีลวโต สีลสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์โน โหติ สัม์มาสมาธิ, สัม์มาสมาธิม์หิ สติ สัม์มาสมาธิสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์นํ โหติ ยถาภูตญาณทัส์สนํ, ยถาภูตญาณทัส์สเน สติ ยถาภูตญาณทัส์สนสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์โน โหติ นิพ์พิทาวิราโค, นิพ์พิทาวิราเค สติ นิพ์พิทาวิราคสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์นํ โหติ วิมุต์ติญาณทัส์สนัน์ติ.

๑๖๙ อถโข อายสฺมา อานนฺโท, เยนายสฺมา สาริปุตฺโต, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา สาริปุตฺเตน สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอตทโวจ "กิตฺตาวตา นุ โข อาวุโส สาริปุตฺต ภิกฺขุ ขิปฺปนิสนฺติ จ โหติ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, สุคฺคหิตคฺคาหี จ, พหุญฺจ คณฺหาติ, คหิตญฺจสฺส นปฺปมุสฺสตีติ. "อายสฺมา โข อานนฺโท พหุสฺสุโต, ปฏิภาตุ อายสฺมนฺตญฺเญว อานนฺทนฺติ. "เตนหาวุโส สาริปุตฺต สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวมาวุโสติ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต อายสฺมโต อานนฺทสฺส ปจฺจสฺโสสิ. อายสฺมา อานนฺโท เอตทโวจ "อิธาวุโส สาริปุตฺต ภิกฺขุ อตฺถกุสโล จ โหติ, ธมฺมกุสโล จ, พฺยญฺชนกุสโล จ, นิรุตฺติกุสโล จ, ปุพฺพาปรกุสโล จ; เอตฺตาวตา โข อาวุโส สาริปุตฺต ภิกฺขุ ขิปฺปนิสนฺติ จ โหติ กุสเลสุ ธมฺเมสุ สุคฺคหิตคฺคาหี จ, พหุญฺจ คณฺหาติ, คหิตญฺจสฺส นปฺปมุสฺสตีติ. "อจฺฉริยํ อาวุโส อพฺภุตํ อาวุโส; ยาว สุภาสิตญฺจิทํ อายสฺมตา อานนฺเทน, อิเมหิ จ มยํ ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตํ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ ธาเรม "อายสฺมา อานนฺโท อตฺถกุสโล ธมฺมกุสโล พฺยญฺชนกุสโล นิรุตฺติกุสโล ปุพฺพาปรกุสโลติ.

๑๗๐ เอกํ สมยํ อายสฺมา อานนฺโท โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเม. อถโข อายสฺมา ภทฺทชิ เยนายสฺมา อานนฺโท เตนุปสงฺกมิ;

อุปสังกมิต๎วา อายัส๎มตา อานัน๎เทน สัท๎ธึ สัม๎โมทิ; สัม๎โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต๎วา เอกมัน๎ตํ นิสีทิ. เอกมัน๎ตํ นิสิน๎โน โข อายัส๎มัน๎ตํ ภัท๎ทชึ อายัส๎มา อานัน๎โท เอตทโวจ "กึ นุ โข อาวุโส ภัท๎ทชิ ทัส๎สนานํ อัค๎คํ, กึ สวนานํ อัค๎คํ, กึ สุขานํ อัค๎คํ, กึ สัญ๎ญานํ อัค๎คํ, กึ ภวานํ อัค๎คัน๎ติ. "อัต๎ถาวุโส พ๎รห๎มา อภิภู อนภิภูโต อัญ๎ญทัต๎ถุทโส วสวัต๎ตี, โย ตํ พ๎รห๎มานํ ปัส๎สติ, อิทํ ทัส๎สนานํ อัค๎คํ. อัต๎ถาวุโส อาภัส๎สรา นาม เทวา สุเขน อภิสัน๎นา ปริสัน๎นา, เต กทาจิ กรหจิ อุทานํ อุทาเนน๎ติ "อโห สุขํ อโห สุขัน๎ติ; โย ตํ สัท๎ทํ สุณาติ, อิทํ สวนานํ อัค๎คํ. อัต๎ถาวุโส สุภกิณ๎หา นาม เทวา, เต สัน๎ตัญ๎เญว ตุสิตา สุขํ ปฏิสํเวเทน๎ติ, อิทํ สุขานํ อัค๎คํ. อัต๎ถาวุโส อากิญ๎จัญ๎ญายตนูปคา เทวา, อิทํ สัญ๎ญานํ อัค๎คํ. อัต๎ถาวุโส เนวสัญ๎ญานาสัญ๎ญายตนูปคา เทวา, อิทํ ภวานํ อัค๎คัน๎ติ. "สเมติ โข อิทํ อายัส๎มโต ภัท๎ทชิส๎ส, ยทิทํ พหุนา ชเนนาติ. "อายัส๎มา โข อานัน๎โท พหุส๎สุโต; ปฏิภาตุ อายัส๎มัน๎ตัญ๎เญว อานัน๎ทัน๎ติ. "เตนหาวุโส ภัท๎ทชิ สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิส๎สามีติ. "เอวมาวุโสติ โข อายัส๎มา ภัท๎ทชิ อายัส๎มโต อานัน๎ทัส๎ส ปัจ๎จัส๎โสสิ. อายัส๎มา อานัน๎โท เอตทโวจ "ยถา ปัส๎สโต โข อาวุโส อนัน๎ตรา อาสวานํ ขโย โหติ, อิทํ ทัส๎สนานํ อัค๎คํ.

ยถา สุณโต อนนฺตรา อาสวานํ ขโย โหติ, อิทํ สวนานํ อคฺคํ. ยถา สุขิตสฺส อนนฺตรา อาสวานํ ขโย โหติ, อิทํ สุขานํ อคฺคํ. ยถาสญฺญิสฺส อนนฺตรา อาสวานํ ขโย โหติ, อิทํ สญฺญานํ อคฺคํ. ยถาภูตสฺส อนนฺตรา อาสวานํ ขโย โหติ, อิทํ ภวานํ อคฺคนฺติ.

อาฆาตวคฺโค ทุติโย.

ตสฺสุทฺทานํ.

เทฺว อาฆาตวินยา สากจฺฉา สาชีวโต ปญฺหํ
ปุจฺฉา นิโรโธ โจทนา สีลํ นิสนฺติ ภทฺทชีติ.

๑๗๑ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ภิกฺขโวติ. "ภทนฺเตติ เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อุปาสโก สารชฺชํ โอกฺกนฺโต โหติ. กตเมหิ ปญฺจหิ? ปาณาติปาตี โหติ, อทินฺนาทายี โหติ, กาเมสุ มิจฺฉาจารี โหติ, มุสาวาที โหติ, สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐายี โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อุปาสโก สารชฺชํ โอกฺกนฺโต โหติ. ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อุปาสโก วิสารโท โหติ. กตเมหิ ปญฺจหิ? ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต โหติ, กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, สุราเมรยมชฺช-

ปมาทัฏฐานา ปฏิวิรโต โหติ. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต อุปาสโก วิสารโท โหตีติ.

๑๗๒ ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต อุปาสโก อวิสารโท อคารํ อัชฌาวสติ. กตเมหิ ปัญจหิ? ปาณาติปาตี โหติ, ฯ เป ฯ สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐายี โหติ: อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต อุปาสโก อวิสารโท อคารํ อัชฌาวสติ. ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต อุปาสโก วิสารโท อคารํ อัชฌาวสติ. กตเมหิ ปัญจหิ? ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, ฯ เป ฯ สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา ปฏิวิรโต โหติ: อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต อุปาสโก วิสารโท อคารํ อัชฌาวสตีติ.

๑๗๓ ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต อุปาสโก ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ นิรเย. กตเมหิ ปัญจหิ? ปาณาติปาตี โหติ, ฯ เป ฯ สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐายี โหติ: อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต อุปาสโก ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ นิรเย. ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต อุปาสโก ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ สัคเค. กตเมหิ ปัญจหิ? ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, ฯ เป ฯ สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา ปฏิวิรโต โหติ. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต อุปาสโก ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ สัคเคติ.

๑๓๔ อถโข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อนาถปิณฺฑิกํ คหปตึ ภควา เอตทโวจ "ปญฺจ คหปติ ภยานิ เวรานิ อปฺปหาย "ทุสฺสีโล อิติ วุจฺจติ นิรยญฺจ อุปปชฺชติ. กตมานิ ปญฺจ? ปาณาติปาตํ อทินฺนาทานํ กาเมสุ มิจฺฉาจารํ มุสาวาทํ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานํ. อิมานิ โข คหปติ ปญฺจ ภยานิ เวรานิ อปฺปหาย "ทุสฺสีโล อิติ วุจฺจติ นิรยญฺจ อุปปชฺชติ. ปญฺจ คหปติ ภยานิ เวรานิ ปหาย "สีลวา อิติ วุจฺจติ สุคติญฺจ อุปปชฺชติ. กตมานิ ปญฺจ? ปาณาติปาตํ อทินฺนาทานํ กาเมสุ มิจฺฉาจารํ มุสาวาทํ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานํ. อิมานิ โข คหปติ ปญฺจ ภยานิ เวรานิ ปหาย "สีลวา อิติ วุจฺจติ สุคติญฺจ อุปปชฺชติ. ยํ คหปติ ปาณาติปาตี ปาณาติปาต-ปจฺจยา ทิฏฺฐธมฺมิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, สมฺปรายิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, เจตสิกมฺปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสํเวเทติ; ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต เนว ทิฏฺฐธมฺมิกํ ภยํ เวรํ ปสวติ, น สมฺปรายิกํ ภยํ เวรํ ปสวติ, น เจตสิกํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสํเวเทติ; ปาณาติปาตา ปฏิวิรตสฺส เอวนฺตํ ภยํ เวรํ วูปสนฺตํ โหติ. ยํ คหปติ อทินฺนาทายี ... ยํ คหปติ กาเมสุ มิจฺฉาจารี ... ยํ คหปติ มุสาวาที ... ยํ คหปติ สุราเมรยมชฺช-ปมาทฏฺฐายี สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานปจฺจยา ทิฏฺฐธมฺมิกมฺปิ ภยํ

เวรํ ปสวติ, สมฺปรายิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, เจตสิกมฺปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสํเวเทติ; สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรโต เนว ทิฏฺฐธมฺมิกํ ภยํ เวรํ ปสวติ, น สมฺปรายิกํ ภยํ เวรํ ปสวติ, น เจตสิกํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสํเวเทติ. สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรตสฺส เอวนฺตํ ภยํ เวรํ วูปสนฺตํ โหติ.

โย ปาณมติปาเตติ, มุสาวาทญฺจ ภาสติ
โลเก อทินฺนํ อาทิยติ, ปรทารญฺจ คจฺฉติ,
สุราเมรยปานญฺจ โย นโร อนุยุญฺชติ,
อปฺปหาย ปญฺจ เวรานิ "ทุสฺสีโล อิติ วุจฺจติ,
กายสฺส เภทา ทุปฺปญฺโญ นิรยํ โสปปชฺชติ.
โย ปาณํ นาติปาเตติ, มุสาวาทํ น ภาสติ,
โลเก อทินฺนํ นาทิยติ, ปรทารํ น คจฺฉติ,
สุราเมรยปานญฺจ โย นโร นานุยุญฺชติ,
ปหาย ปญฺจ เวรานิ "สีลวา อิติ วุจฺจติ,
กายสฺส เภทา สปฺปญฺโญ สุคตึ โสปปชฺชติ.

๑๗๕ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อุปาสโก อุปาสกจณฺฑาโล จ โหติ อุปาสกมลญฺจ อุปาสกปติกุฏฺโฐ จ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อสฺสทฺโธ โหติ, ทุสฺสีโล โหติ, โกตุหลมงฺคลิโก โหติ มงฺคลํ ปจฺเจติ โน กมฺมํ, อิโต จ พหิทฺธา ทกฺขิเณยฺยํ คเวสติ, ตตฺถ จ ปุพฺพการํ กโรติ.

อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อุปาสโก อุปาสกจณฺฑาโล จ โหติ อุปาสกมลญฺจ อุปาสกปติกิฏฺโฐ จ. ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อุปาสโก อุปาสกรตนญฺจ โหติ อุปาสกปทุมญฺจ อุปาสกปุณฺฑรีกญฺจ. กตเมหิ ปญฺจหิ? สทฺโธ โหติ, สีลวา โหติ, อโกตุหลมงฺคลิโก โหติ กมฺมํ ปจฺเจติ โน มงฺคลํ, น อิโต พหิทฺธา ทกฺขิเณยฺยํ คเวสติ, อิธ จ ปุพฺพการํ กโรติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อุปาสโก อุปาสกรตนญฺจ โหติ อุปาสกปทุมญฺจ อุปาสกปุณฺฑรีกญฺจาติ.

๑๓๖ อถโข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ ปญฺจมตฺเตหิ อุปาสกสเตหิ ปริวุโต, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อนาถปิณฺฑิกํ คหปตึ ภควา เอตทโวจ "ตุเมฺห โข คหปติ ภิกฺขุสงฺฆํ ปจฺจุปฏฺฐิตา จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน. น โข คหปติ ตาวตเกเนว ตุฏฺฐิ กรณียา "มยํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปจฺจุปฏฺฐิตา จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรนาติ. ตสฺมา ติห คหปติ เอวํ สิกฺขิตพฺพํ "กินฺติ มยํ กาเลน กาลํ ปวิเวกํ ปีตึ อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยามาติ; เอวํ หิ โว คหปติ สิกฺขิตพฺพนฺติ. เอวํ วุตฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ "อจฺฉริยํ ภนฺเต, อพฺภุตํ ภนฺเต; ยาว สุภาสิตญฺจิทํ ภนฺเต ภควตา

"ตุเมฺห โข คหปติ ภิกฺขุสํฆํ ปจฺจุปฏฺฐิตา จีวรปิณฺฑปาตเสนาสน-คิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน. น โข คหปติ ตาวตเกเนว ตุฏฺฐิ กรณียา "มยํ ภิกฺขุสํฆํ ปจฺจุปฏฺฐิตา จีวรปิณฺฑปาต-เสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรนาติ. ตสฺมา ติห คหปติ เอวํ สิกฺขิตพฺพํ "กินฺติ มยํ กาเลน กาลํ ปวิเวกํ ปีตึ อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยามาติ. เอวํ หิ โว คหปติ สิกฺขิตพฺพนฺติ. ยสฺมึ ภนฺเต สมเย อริยสาวโก ปวิเวกํ ปีตึ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, ปญฺจสฺส ฐานานิ ตสฺมึ สมเย น โหนฺติ. ยมฺปิสฺส กามุปสํหิตํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ, ตมฺปิสฺส ตสฺมึ สมเย น โหติ; ยมฺปิสฺส กามุปสํหิตํ สุขํ โสมนสฺสํ, ตมฺปิสฺส ตสฺมึ สมเย น โหติ; ยมฺปิสฺส อกุสลุปสํหิตํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ, ตมฺปิสฺส ตสฺมึ สมเย น โหติ; ยมฺปิสฺส อกุสลุปสํหิตํ สุขํ โสมนสฺสํ, ตมฺปิสฺส ตสฺมึ สมเย น โหติ; ยมฺปิสฺส กุสลุปสํหิตํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ, ตมฺปิสฺส ตสฺมึ สมเย น โหติ. ยสฺมึ ภนฺเต สมเย อริยสาวโก ปวิเวกํ ปีตึ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, อิมานิ ปญฺจสฺส ฐานานิ ตสฺมึ สมเย น โหนฺตีติ. "สาธุ สาธุ สาริปุตฺต. ยสฺมึ สาริปุตฺต สมเย อริยสาวโก ปวิเวกํ ปีตึ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, ปญฺจสฺส ฐานานิ ตสฺมึ สมเย น โหนฺติ. ยมฺปิสฺส กามุปสํหิตํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ, ตมฺปิสฺส

ตสฺมึ สมเย น โหติ; ยมฺปิสฺส กามุปสํหิตํ สุขํ โสมนสฺสํ, ตมฺปิสฺส ตสฺมึ สมเย น โหติ; ยมฺปิสฺส อกุสลุปสํหิตํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ, ตมฺปิสฺส ตสฺมึ สมเย น โหติ, ยมฺปิสฺส อกุสลุปสํหิตํ สุขํ โสมนสฺสํ, ตมฺปิสฺส ตสฺมึ สมเย น โหติ; ยมฺปิสฺส กุสลุปสํหิตํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ, ตมฺปิสฺส ตสฺมึ สมเย น โหติ. ยสฺมึ สารีปุตฺต สมเย อริยสาวโก ปวิเวกํ ปีตึ อุปสมฺปชฺช วิหรติ, อิมานิ ปญฺจสฺส ฐานานิ ตสฺมึ สมเย น โหนฺตีติ.

๑๗๗ ปญฺจิมา ภิกฺขเว วณิชฺชา อุปาสเกน อกรณียา. กตมา ปญฺจ? สตฺถวณิชฺชา สตฺตวณิชฺชา มํสวณิชฺชา มชฺชวณิชฺชา วิสวณิชฺชา. อิมา โข ภิกฺขเว ปญฺจ วณิชฺชา อุปาสเกน อกรณียาติ.

๑๗๘ ตํ กึ มญฺญถ ภิกฺขเว: อปินุ ตุมฺเหหิ ทิฏฺฐํ วา สุตํ วา "อยํ ปุริโส ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, ตเมนํ ราชาโน คเหตฺวา ปาณาติปาตา-เวรมณีเหตุ หนนฺติ วา พนฺธนฺติ วา ปพฺพาเชนฺติ วา ยถาปจฺจยํ วา กโรนฺตีติ. "โนเหตํ ภนฺเต." "สาธุ ภิกฺขเว: มยาปิ โข เอตํ ภิกฺขเว เนว ทิฏฺฐํ น สุตํ "อยํ ปุริโส ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, ตเมนํ ราชาโน คเหตฺวา ปาณาติปาตาเวรมณีเหตุ หนนฺติ วา พนฺธนฺติ วา ปพฺพาเชนฺติ วา ยถาปจฺจยํ วา กโรนฺตีติ. อปิจ ขฺวสฺส

ตเทว ปาปกัม์มํ ปเวเทติ "อยํ ปุริโส อิต์ถึ วา ปุริสํ วา ชีวิตา โวโรเปตีติ, ตเมนํ ราชาโน คเหต์วา ปาณาติปาตเหตุ หนัน์ติ วา พัน์ธัน์ติ วา ปัพ์พาเชน์ติ วา ยถาปัจ์จยํ วา กโรน์ติ." อปีนุ ตุเม์หหิ เอวรูปํ ทิฏ์ฐํ วา สุตํ วาติ "ทิฏ์ฐัญ์จ โน ภัน์เต สุตัญ์จ สุย์ยิส์สติ จาติ. "ตํ กึ มัญ์ญถ ภิก์ขเวะ อปีนุ ตุเม์หหิ ทิฏ์ฐํ วา สุตํ วา "อยํ ปุริโส อทิน์นาทานํ ปหาย อทิน์นาทานา ปฏิวิรโต โหติ, ตเมนํ ราชาโน คเหต์วา อทิน์นาทานาเวรมณีเหตุ หนัน์ติ วา พัน์ธัน์ติ วา ปัพ์พาเชน์ติ วา ยถาปัจ์จยํ วา กโรน์ตีติ. "โนเหตํ ภัน์เต." สาธุ ภิก์ขเวะ มยาปิ โข เอตํ ภิก์ขเว เนว ทิฏ์ฐํ น สุตํ "อยํ ปุริโส อทิน์นาทานํ ปหาย อทิน์นาทานา ปฏิวิรโต โหติ, ตเมนํ ราชาโน คเหต์วา อทิน์นาทานาเวรมณีเหตุ หนัน์ติ วา พัน์ธัน์ติ วา ปัพ์พาเชน์ติ วา ยถาปัจ์จยํ วา กโรน์ตีติ; อปิจ์ข์วัส์ส ตเทว ปาปกัม์มํ ปเวเทติ "อยํ ปุริโส คามา วา อรัญ์ญา วา อทิน์นํ เถย์ยสํขาตํ อาทิยติ, ตเมนํ ราชาโน คเหต์วา อทิน์นาทานเหตุ หนัน์ติ วา พัน์ธัน์ติ วา ปัพ์พาเชน์ติ วา ยถาปัจ์จยํ วา กโรน์ติ." อปีนุ ตุเม์หหิ เอวรูปํ ทิฏ์ฐํ วา สุตํ วาติ. "ทิฏ์ฐัญ์จ โน ภัน์เต สุตัญ์จ สุย์ยิส์สติ จาติ. "ตํ กึ มัญ์ญถ ภิก์ขเวะ อปีนุ ตุเม์หหิ ทิฏ์ฐํ วา

สุตํ วา "อยํ ปุริโส กาเมสุ มิจฺฉาจารํ ปหาย กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, ตเมนํ ราชาโน คเหตฺวา กาเมสุ มิจฺฉาจาราเวรมณีเหตุ หนนฺติ วา พนฺธนฺติ วา ปพฺพาเชนฺติ วา ยถาปจฺจยํ วา กโรนฺตีติ. "โน เหตํ ภนฺเต." "สาธุ ภิกฺขเว: มยาปิ โข เอตํ ภิกฺขเว เนว ทิฏฺฐํ น สุตํ "อยํ ปุริโส กาเมสุ มิจฺฉาจารํ ปหาย กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, ตเมนํ ราชาโน คเหตฺวา กาเมสุ มิจฺฉาจาราเวรมณีเหตุ หนนฺติ วา พนฺธนฺติ วา ปพฺพาเชนฺติ วา ยถาปจฺจยํ วา กโรนฺตีติ; อปิจ ขฺวาสฺส ตเทว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ "อยํ ปุริโส ปริตฺถีสุ ปรกุมารีสุ จาริตฺตํ อาปชฺชติ, ตเมนํ ราชาโน คเหตฺวา กาเมสุมิจฺฉาจารเหตุ หนนฺติ วา พนฺธนฺติ วา ปพฺพาเชนฺติ วา ยถาปจฺจยํ วา กโรนฺติ." อปินุ ตุมฺเหหิ เอวรูปํ ทิฏฺฐํ วา สุตํ วาติ. "ทิฏฺฐญฺจ โน ภนฺเต สุตญฺจ สุยฺยิสฺสติ จาติ. "ตํ กึ มญฺญถ ภิกฺขเว: อปินุ ตุมฺเหหิ ทิฏฺฐํ วา สุตํ วา "อยํ ปุริโส มุสาวาทํ ปหาย มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ตเมนํ ราชาโน คเหตฺวา มุสาวาทา-เวรมณีเหตุ หนนฺติ วา พนฺธนฺติ วา ปพฺพาเชนฺติ วา ยถาปจฺจยํ วา กโรนฺตีติ. "โนเหตํ ภนฺเต." สาธุ ภิกฺขเว: มยาปิ โข เอตํ ภิกฺขเว เนว ทิฏฺฐํ น สุตํ "อยํ ปุริโส มุสาวาทํ ปหาย มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ตเมนํ ราชาโน คเหตฺวา มุสาวาทาเวรมณีเหตุ หนนฺติ วา พนฺธนฺติ วา

ปพฺพาเชนฺติ วา ยถาปจฺจยํ วา กโรนฺตีติ; อปิจสฺส ตเถว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ "อยํ ปุริโส คหปติสฺส วา คหปติปุตฺตสฺส วา มุสาวาเทน อตฺถํ ภญฺชติ, ตเมนํ ราชาโน คเหตฺวา มุสาวาทเหตุ หนนฺติ วา พนฺธนฺติ วา ปพฺพาเชนฺติ วา ยถาปจฺจยํ วา กโรนฺติ." อปินุ ตุมฺเหหิ เอวรูปํ ทิฏฺฐํ วา สุตํ วาติ. "ทิฏฺฐญฺจ โน ภนฺเต สุตญฺจ สุยฺยิสฺสติ จาติ. "ตํ กึ มญฺญถ ภิกฺขเว อปินุ ตุมฺเหหิ ทิฏฺฐํ วา สุตํ วา "อยํ ปุริโส สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานํ ปหาย สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรโต โหติ, ตเมนํ ราชาโน คเหตฺวา สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานาเวรมณีเหตุ หนนฺติ วา พนฺธนฺติ วา ปพฺพาเชนฺติ วา ยถาปจฺจยํ วา กโรนฺตีติ. "โนเหตํ ภนฺเต." "สาธุ ภิกฺขเว มยาปิ โข เอตํ ภิกฺขเว เนว ทิฏฺฐํ น สุตํ "อยํ ปุริโส สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานํ ปหาย สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรโต โหติ, ตเมนํ ราชาโน คเหตฺวา สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานาเวรมณีเหตุ หนนฺติ วา พนฺธนฺติ วา ปพฺพาเชนฺติ วา ยถาปจฺจยํ วา กโรนฺตีติ; อปิจสฺส ตเถว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ "อยํ ปุริโส สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานํ อนุยุตฺโต อิตฺถึ วา ปุริสํ วา ชีวิตา โวโรเปติ, อยํ ปุริโส สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานํ อนุยุตฺโต คามา วา อรญฺญา วา อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, อยํ ปุริโส สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานํ อนุยุตฺโต ปรสฺส ทาเรสุ

ปรกุมารีสุ จาริตฺตํ อาปชฺชติ, อยํ ปุริโส สุราเมรยมชฺชปฺปมาทฏฺฐานํ อนุยุตฺโต คหปติสฺส วา คหปติปุตฺตสฺส วา มุสาวาเทน อตฺถํ ภญฺชติ, ตเมนํ ราชาโน คเหตฺวา สุราเมรยมชฺชปฺปมาทฏฺฐานเหตุ หนนฺติ วา พนฺธนฺติ วา ปพฺพาเชนฺติ วา ยถาปจฺจยํ วา กโรนฺติ." อปินุ ตุเมฺหหิ เอวรูปํ ทิฏฺฐํ วา สุตํ วาติ. "ทิฏฺฐญฺจ โน ภนฺเต สุตญฺจ สุยฺยิสฺสติ จาติ.

๑๗๙ อถโข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ ปญฺจมตฺเตหิ อุปาสกสเตหิ ปริวุโต, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. อถโข ภควา อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ อามนฺเตสิ "ยํกญฺจิ สาริปุตฺต ชาเนยฺยาถ คิหึ โอทาตวสนํ ปญฺจสุ สิกฺขาปเทสุ สํวุตกมฺมนฺตํ จตุนฺนญฺจ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภึ อกิจฺฉลาภึ อกสิรลาภึ, โส อากงฺขมาโน อตฺตนาว อตฺตานํ พฺยากเรยฺย "ขีณนิรโยมฺหิ ขีณติรจฺฉานโยนิ ขีณปิตฺติวิสโย ขีณาปายทุคฺคติวินิปาโต, โสตาปนฺโนหมสฺมิ อวินิปาตธมฺโม นิยโต สมฺโพธิปรายโนติ. กตเมสุ, ปญฺจสุ สิกฺขาปเทสุ สํวุตกมฺมนฺโต โหติ? อิธ สาริปุตฺต อริยสาวโก ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต โหติ, กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, สุราเมรยมชฺชปฺปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรโต โหติ. อิเมสุ ปญฺจสุ สิกฺขาปเทสุ สํวุตกมฺมนฺโต โหติ. กตเมสํ จตุนฺนํ อาภิเจตสิกานํ

ทิฏฐธัมมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฉลาภี อกสิรลาภี ? อิธ สาริปุตฺต อริยสาวโก พุทเธ อเวจจัปปสาเทน สมันนาคโต โหติ "อิติปิ โส ภควา อรหํ สัมมาสัมพุทโธ วิชชา-จรณสัมปันโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทัมมสารถิ สัตฺถา เทวมนุสสานํ พุทโธ ภควาติ: อยมัสส ปฐโม อาภิเจตสิโก ทิฏฐธัมมสุขวิหาโร อธิคโต โหติ อวิสุทธัสส จิตตัสส วิสุทธิยา อปริโยทาตัสส จิตตัสส ปริโยทปนาย. ปุน จปรํ สาริปุตฺต อริยสาวโก ธัมเม อเวจจัปปสาเทน สมันนาคโต โหติ "สวากขาโต ภควตา ธัมโม สันทิฏฐิโก อกาลิโก เอหิปัสสิโก โอปนยิโก ปัจจัตตํ เวทิตัพโพ วิญญูหีติ: อยมัสส ทุติโย อาภิเจตสิโก ทิฏฐธัมมสุขวิหาโร อธิคโต โหติ อวิสุทธัสส จิตตัสส วิสุทธิยา อปริโยทาตัสส จิตตัสส ปริโยทปนาย. ปุน จปรํ สาริปุตฺต อริยสาวโก สังเฆ อเวจจัปปสาเทน สมันนาคโต โหติ "สุปฏิปันโน ภควโต สาวกสังโฆ, อุชุปฏิปันโน ภควโต สาวกสังโฆ, ญายปฏิปันโน ภควโต สาวกสังโฆ, สามีจิปฏิปันโน ภควโต สาวกสังโฆ; ยทิทํ, จัตตาริ ปุริสยุคานิ, อัฏฐ ปุริสปุคคลา; เอส ภควโต สาวกสังโฆ, อาหุเนยโย ปาหุเณยโย ทักขิเณยโย อัญชลิกรณีโย อนุตตรํ ปุญญักเขตตํ โลกัสสาติ: อยมัสส ตติโย อาภิเจตสิโก ทิฏฐธัมมสุขวิหาโร อธิคโต โหติ อวิสุทธัสส จิตตัสส วิสุทธิยา อปริโยทาตัสส จิตตัสส ปริโยทปนาย. ปุน จปรํ สาริปุตฺต อริยสาวโก อริยกันเตหิ สีเลหิ สมันนาคโต

โหติ อขณฺเฑหิ อจฺฉิทฺเทหิ อสพเลหิ อกมฺมาเสหิ ภุชิสฺเสหิ วิญฺญุปสตฺเถหิ อปรามฏฺเฐหิ สมาธิสํวตฺตนิเกหิ: อยมสฺส จตุตฺโถ อาภิเจตสิโก ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหาโร อธิคโต โหติ อวิสุทฺธสฺส จิตฺตสฺส วิสุทฺธิยา อปริโยทาตสฺส จิตฺตสฺส ปริโยทปนาย. อิเมสํ จตุนฺนํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี ยํกญฺจิ สาริปุตฺต ชาเนยฺยาถ คิหึ โอทาตวสนํ อิเมสุ ปญฺจสุ สิกฺขาปเทสุ สํวุตกมฺมนฺตํ อิเมสญฺจ จตุนฺนํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภึ อกิจฺฉลาภึ อกสิรลาภึ; โส อากงฺขมาโน อตฺตนาว อตฺตานํ พฺยากเรยฺย "ขีณนิรโยมฺหิ ขีณติรจฺฉานโยนิ ขีณปิตฺติวิสโย ขีณาปายทุคฺคติวินิปาโต, โสตาปนฺโนหมสฺมิ อวินิปาตธมฺโม นิยโต สมฺโพธิปรายโณติ.

นิรเยสุ ภยํ ทิสฺวา ปาปานิ ปริวชฺชเย,
อริยธมฺมํ สมาทาย ปณฺฑิโต ปริวชฺชเย:
น หึเส ปาณภูตานิ วิชฺชมาเน ปรกฺกเม,
มุสา จ น ภเณ ชานํ, อทินฺนํ น ปรามเส,
เสหิ ทาเรหิ สนฺตุฏฺโฐ, ปรทารญฺจ นารเม,
เมรยํ วารุณึ ชนฺตุ น ปิเว จิตฺตโมหนึ;
อนุสฺสเรยฺย สมฺพุทฺธํ, ธมฺมํ จานุวิตกฺกเย,
อพฺยาปชฺฌํ หิตํ จิตฺตํ เทวโลกาย ภาวเย,
อุปฏฺฐิเต เทยฺยธมฺเม ปุญฺญตฺถสฺส ชิคึสโต

สันเตสุ ปรมํ ทินนา   วิปุลา โหติ ทักขิณา.
สันโต หเว ปวักขามิ,   สาริปุตต สุโณหิ เม:
อิติ กัณหาสุ เสตาสุ   โรหิณีสุ หรีสุ วา
กัมมาสาสุ สรูปาสุ   โคสุ ปาเรวตาสุ วา
ยาสุกาสุจิ เอตาสุ   ทันโต ชายติ ปุงคโว
โธเรยโห พลสัมปันโน   กัลยาณชวนิกกโม,
ตเมว ภาเร ยุญชันติ,   นาสส วัณณํ ปริกขเร;
เอวเมว มนุสเสสุ   ยัสมิงกัสมิญจิ ชาติเย
ขัตติเย พราหมเณ เวสเส   สุทเท จัณฑาลปุกกุเส
ยาสุกาสุจิ เอตาสุ   ทันโต ชายติ สุพพโต
ธัมมัฏโฐ สีลสัมปันโน   สัจจวาที หิรีมโน
ปหีนชาติมรโณ   พรหมจริยัสสเกวลี
ปันนภาโร วิสํยุตโต   กตกิจโจ อนาสโว
ปารคู สัพพธัมมานํ   อนุปาทาย นิพพุโต,
ตัสมิญจ วิรเช เขตเต   วิปุลา โหติ ทักขิณา.
พาลา จ อวิชานันตา   ทุมเมธา อัสสุตาวิโน
พหิทธา เทนติ ทานานิ,   น หิ สันเต อุปาสเร.
เย จ สันเต อุปาสันติ   สัปปัญเญ ธีรสัมมเต,
สัทธา จ เนสํ สุคเต   มูลชาตา ปติฏฐิตา,
เทวโลกัญจ เต ยันติ,   กุเล วา อิธ ชายเร,
อนุปุพเพน นิพพานํ   อธิคัจฉันติ ปัณฑิตา.

๑๘๐ เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ จาริกํ จรติ มหตา ภิก์ขุสํเฆน สัท์ธึ. อัท์ทสา โข ภควา อัท์ธานมัค์คปฏิปัน์โน อัญ์ญตรัส์มึ ปเทเส มหัน์ตํ สาลวนํ, ทิส์วาน มัค์คา โอก์กัม์ม เยน ตํ สาลวนํ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ตํ สาลวนํ อัช์โฌคาเหต์วา อัญ์ญตรัส์มึ ปเทเส สิตํ ปาต์วากาสิ. อถโข อายัส์มโต อานัน์ทัส์ส เอตทโหสิ "โก นุ โข เหตุ โก ปัจ์จโย ภควโต สิตัส์ส ปาตุกัม์มาย, น อการเณน ตถาคตา สิตํ ปาตุกโรน์ตี. อถโข อายัส์มา อานัน์โท ภควัน์ตํ เอตทโวจ "โก นุ โข ภัน์เต เหตุ โก ปัจ์จโย ภควโต สิตัส์ส ปาตุกัม์มาย ? น อการเณน ตถาคตา สิตํ ปาตุกโรน์ตีติ. "ภูตปุพ์พํ อานัน์ท อิมัส์มึ ปเทเส นครํ อโหสิ อิท์ธัญ์เจว ผีตัญ์จ พหุชนํ อากิณ์ณมนุส์สํ. ตํ โข ปนานัน์ท นครํ กัส์สโป ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ อุปนิส์สาย วิหรติ. กัส์สปัส์ส โข ปนานัน์ท ภควโต อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส ภเวสี นาม อุปาสโก อโหสิ สีเลสุ อปริปูรการี. ภเวสินา โข อานัน์ท อุปาสเกน ปัญ์จมัต์ตานิ อุปาสกสตานิ ปฏิเทสิตานิ สมาทปิตานิ อเหสุํ สีเลสุ อปริปูรการิโน. อถโข อานัน์ท ภเวสิส์ส อุปาสกัส์ส เอตทโหสิ "อหํ โข อิเมสํ ปัญ์จัน์นํ อุปาสกสตานํ พหุปกาโร ปุพ์พังคโม สมาทเปตา, อหัญ์จัม์หิ สีเลสุ อปริปูรการี, อิมานิปิ ปัญ์จ อุปาสกสตานิ สีเลสุ อปริปูรการิโน: อิจ์เจตํ

สมสมํ, นัต์ถิ กิญ์จิ อติเรกํ. หัน์ทาหํ อติเรกายาติ อถโข
อานัน์ท ภเวสี อุปาสโก, เยน ตานิ ปัญ์จ อุปาสกสตานิ,
เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ตานิ ปัญ์จ อุปาสกสตานิ เอตทโวจ
"อัช์ชตัค์เค มํ อายัส์มัน์โต สีเลสุ ปริปูรการึ ธาเรถาติ.
อถโข อานัน์ท เตสํ ปัญ์จัน์นํ อุปาสกสตานํ เอตทโหสิ อัย์โย
โข ภเวสี อัม์หากํ พหูปกาโร ปุพ์พังคโม สมาทเปตา, "อัย์โย
หิ นาม ภเวสี สีเลสุ ปริปูรการี ภวิส์สติ, กิมังคํ ปน มยัน์ติ.
อถโข อานัน์ท ตานิ ปัญ์จ อุปาสกสตานิ, เยน ภเวสี อุปาสโก,
เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา ภเวสึ อุปาสกํ เอตทโวจุํ "อัช์ชตัค์เค
อัย์โย ภเวสี อิมานิปิ ปัญ์จ อุปาสกสตานิ สีเลสุ ปริปูรการิโน
ธาเรตูติ. อถโข อานัน์ท ภเวสิส์ส อุปาสกัส์ส เอตทโหสิ
"อหํ โข อิเมสํ ปัญ์จัน์นํ อุปาสกสตานํ พหูปกาโร ปุพ์พังคโม
สมาทเปตา, อหัญ์จัม์หิ สีเลสุ ปริปูรการี, อิมานิปิ ปัญ์จ
อุปาสกสตานิ สีเลสุ ปริปูรการิโน, อิจ์เจตํ สมสมํ, นัต์ถิ
กิญ์จิ อติเรกํ. หัน์ทาหํ อติเรกายาติ. อถโข อานัน์ท ภเวสี
อุปาสโก, เยน ตานิ ปัญ์จ อุปาสกสตานิ, เตนุปสังกมิ;
อุปสังกมิต์วา ตานิ ปัญ์จ อุปาสกสตานิ เอตทโวจ "อัช์ชตัค์เค
มํ อายัส์มัน์โต พ๎รห์มจารึ ธาเรถ อาราจารึ วิรตํ เมถุนา
คามธัม์มาติ. อถโข อานัน์ท เตสํ ปัญ์จัน์นํ อุปาสกสตานํ เอตทโหสิ

"อัย์โย โข ภเวสี อัม์หากํ พหุปกาโร ปุพ์พังคโม สมาทเปตา, อัย์โย หิ นาม ภเวสี พ์รห์มจารี ภวิส์สติ อาราจารี วิรโต เมถุนา คามธัม์มา, กิมังคํ ปน มยัน์ติ. อถโข อานัน์ท ตานิ บัญ์จ อุปาสกสตานิ, เยน ภเวสี อุปาสโก, เตนุปสังกมิํสุ; อุปสังกมิต์วา ภเวสี อุปาสกํ เอตทโวจุํ "อัช์ชตัค์เค อัย์โย ภเวสี อิมานิปิ บัญ์จ อุปาสกสตานิ พ์รห์มจาริโน ธาเรตุ อาราจาริโน วิรเต เมถุนา คามธัม์มาติ. อถโข อานัน์ท ภเวสี อุปาสกัส์ส เอตทโหสิ "อหํ โข อิเมสํ บัญ์จัน์นํ อุปาสกสตานํ พหุปกาโร ปุพ์พังคโม สมาทเปตา, อหัญ์จัม์หิ สีเลสุ ปริปูรการี, อิมานิปิ บัญ์จ อุปาสกสตานิ สีเลสุ ปริปูรการิโน; อหัญ์จัม์หิ พ์รห์มจารี อาราจารี วิรโต เมถุนา คามธัม์มา, อิมานิปิ บัญ์จ อุปาสกสตานิ พ์รห์มจาริโน อาราจาริโน วิรตา เมถุนา คามธัม์มา: อิจ์เจตํ สมสมํ, นัต์ถิ กิญ์จิ อติเรกํ. หัน์ท หํ อติเรกายาติ. อถโข อานัน์ท ภเวสี อุปาสโก, เยน ตานิ บัญ์จ อุปาสกสตานิ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ตานิ บัญ์จ อุปาสกสตานิ เอตทโวจ "อัช์ชตัค์เค มํ อายัส์มัน์โต เอกภัต์ติกํ ธาเรถ รัต์ตุปรตํ วิรตํ วิกาลโภชนาติ. อถโข อานัน์ท เตสํ บัญ์จัน์นํ อุปาสกสตานํ เอตทโหสิ "อัย์โย โข ภเวสี อัม์หากํ พหุปกาโร ปุพ์พังคโม สมาทเปตา, อัย์โย หิ นาม ภเวสี เอกภัต์ติโก ภวิส์สติ รัต์ตุปรโต วิรโต วิกาลโภชนา,

กิมังคํ ปน มยัน์ติ. อถโข อานันท ตานิ ปัญ์จุปาสกสตานิ,
เยน ภเวลี อุปาสโก, เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา ภเวลี
อุปาสกํ เอตทโวจุํ "อัช์ชตัค์เค อัย์โย ภเวลี อิมานิปิ
ปัญ์จ อุปาสกสตานิ เอกภัต์ติเก ธาเรตุ รัต์ตุปรเต วิรเต
วิกาลโภชนาติ. อถโข อานันท ภเวลิส์ส อุปาสกัส์ส เอตทโหสิ
"อหํ โข อิเมสํ ปัญ์จัน์นํ อุปาสกสตานํ พหูปกาโร ปุพ์พังคโม
สมาทเปตา, อหัญ์จัม์หิ สีเลสุ ปริปูรการี, อิมานิปิ ปัญ์จ
อุปาสกสตานิ สีเลสุ ปริปูรการิโน; อหัญ์จัม์หิ พ์รห์มจารี อาราจารี
วิรโต เมถุนา คามธัม์มา, อิมานิปิ ปัญ์จ อุปาสกสตานิ พ์รห์มจาริโน
อาราจาริโน วิรตา เมถุนา คามธัม์มา; อหัญ์จัม์หิ เอกภัต์ติโก
รัต์ตุปรโต วิรโต วิกาลโภชนา, อิมานิปิ ปัญ์จ อุปาสกสตานิ
เอกภัต์ติกา รัต์ตุปรตา วิรตา วิกาลโภชนา; อิจ์จิเม สมสมํ, นัต์ถิ
กิญ์จิ อติเรกํ. หัน์ทาหํ อติเรกกาเยติ. อถโข อานันท ภเวลี อุปาสโก,
เยน กัส์สโป ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ, เตนุปสังกมิ;
อุปสังกมิต์วา กัส์สปํ ภควัน์ตํ อรหัน์ตํ สัม์มาสัม์พุท์ธํ เอตทโวจ
"ลเภย์ยาหํ ภัน์เต ภควโต สัน์ติเก ปัพ์พัช์ชํ ลเภย์ยํ อุปสัม์ปทัน์ติ.
อลัต์ถ โข อานันท ภเวลี อุปาสโก กัส์สปัส์ส ภควโต อรหโต
สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส สัน์ติเก ปัพ์พัช์ชํ อลัต์ถ อุปสัม์ปทํ อจิรูปสัม์ปัน์โน
โข ปนานันท ภเวลี ภิก์ขุ เอโก วูปกัฏ์โฐ อัป์ปมัต์โต อาตาปี
ปหิตัต์โต วิหรัน์โต. นจิรัส์เสว ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว

อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ, ตทนุตฺตรํ พฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหาสิ, "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ อพฺภญฺญาสิ; อญฺญตโร จ ปนานนฺท ภเวสี ภิกฺขุ อรหตํ อโหสิ. อถโข อานนฺท เตสํ ปญฺจนฺนํ อุปาสกสตานํ เอตทโหสิ "อยฺโย โข ภเวสี อมฺหากํ พหุปกาโร ปุพฺพงฺคโม สมาทเปตา, อยฺโย หิ นาม ภเวสี เกสมสฺสุ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิสฺสติ, กิมงฺคํ ปน มยนฺติ. อถโข อานนฺท ตานิ ปญฺจ อุปาสกสตานิ, เยน กสฺสโป ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ, เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา กสฺสปํ ภควนฺตํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ เอตทโวจุํ, "ลเภยฺยาม มยํ ภนฺเต ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ ลเภยฺยาม อุปสมฺปทนฺติ. อลภึสุ โข อานนฺท ตานิ ปญฺจ อุปาสกสตานิ กสฺสปสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส สนฺติเก ปพฺพชฺชํ อลภึสุ อุปสมฺปทํ. อถโข อานนฺท ภเวสิสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ "อหํ โข อิมสฺส อนุตฺตรสฺส วิมุตฺติสุขสฺส นิกามลาภี อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, อโหวตมานิปิ ปญฺจ ภิกฺขุสตานิ อิมสฺส อนุตฺตรสฺส วิมุตฺติสุขสฺส นิกามลาภิโน อสฺสุ อกิจฺฉลาภิโน อกสิรลาภิโนติ. อถโข อานนฺท ตานิ ปญฺจ ภิกฺขุสตานิ เอเกกา วูปกฏฺฐา อปฺปมตฺตา อาตาปิโน ปหิตตฺตา วิหรนฺตา, นจิรสฺเสว ยสฺสตฺถาย กุลปุตฺตา สมฺมเทว อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ,

ตทนุตฺตรํ พฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรึสุ, "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ อพฺภญฺญึสุ. อิติ โข อานนฺท ตานิ ปญฺจ ภิกฺขุสตานิ ภเวสิปมุขานิ อุตฺตรุตฺตริ ปณีตปณีตํ วายมมานา อนุตฺตรํ วิมุตฺตึ สจฺฉากํสุ. ตสฺมา ติห อานนฺท เอวํ สิกฺขิตพฺพํ "อุตฺตรุตฺตริ ปณีตปณีตํ วายมมานา อนุตฺตรํ วิมุตฺตึ สจฺฉิกริสฺสามาติ: เอวํ หิ โว อานนฺท สิกฺขิตพฺพนฺติ.

อุปาสกวคฺโค ตติโย.

ตสฺสุทฺทานํ.

สารชฺชํ วิสารโท นิรยํ   เวรํ จณฺฑาลปญฺจมํ
ปีติ วณิชฺชา ราชาโน,   คิหี เจว ภเวสินาติ.

๑๘๑ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อารญฺญกา. กตเม ปญฺจ? มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา อารญฺญโก โหติ, ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อารญฺญโก โหติ, อุมฺมาทา จิตฺตกฺเขปา อารญฺญโก โหติ, "วณฺณิตํ พุทฺเธหิ พุทฺธสาวเกหีติ อารญฺญโก โหติ, อปฺปิจฺฉตญฺเญว นิสฺสาย สนฺตุฏฺฐิญฺเญว นิสฺสาย สลฺเลขญฺเญว นิสฺสาย ปวิเวกญฺเญว นิสฺสาย อิทมตฺถิตญฺเญว นิสฺสาย อารญฺญโก โหติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อารญฺญกา. อิเมสํ โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺนํ อารญฺญกานํ ยฺวายํ อารญฺญโก อปฺปิจฺฉตญฺเญว นิสฺสาย สนฺตุฏฺฐิญฺเญว นิสฺสาย สลฺเลขญฺเญว นิสฺสาย ปวิเวกญฺเญว นิสฺสาย อิทมตฺถิตญฺเญว

นิส์สาย อารัญ์ญโก โหติ, อยํ อิเมสํ ปัญ์จัน์นํ อารัญ์ญกานํ อัค์โค จ เสฏ์โฐ จ โมก์โข จ อุต์ตโม จ ปวโร จ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว ควา ขีรํ, ขีรัม์หา ทธิ, ทธิม์หา นวนีตํ, นวนีตัม์หา สัป์ปิ, สัป์ปิม์หา สัป์ปิมัณ์โฑ, สัป์ปิมัณ์โฑ ตัต์ถ อัค์คมัก์ขายติ; เอวเมว โข ภิก์ขเว อิเมสํ ปัญ์จัน์นํ อารัญ์ญกานํ ย์วายํ อารัญ์ญโก อัป์ปิจ์ฉตัญ์เญว นิส์สาย สัน์ตุฏ์ฐิตัญ์เญว นิส์สาย สัล์เลขัญ์เญว นิส์สาย ปวิเวกัญ์เญว นิส์สาย อิทมัต์ถิตัญ์เญว นิส์สาย อารัญ์ญโก โหติ, อยํ อิเมสํ ปัญ์จัน์นํ อารัญ์ญกานํ อัค์โค จ เสฏ์โฐ จ โมก์โข จ อุต์ตโม จ ปวโร จาติ.

๑๘๒ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว ปํสุกูลิกา. ฯ เป ฯ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว รุก์ขมูลิกา. ฯ เป ฯ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว โสสานิกา. ฯ เป ฯ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว อัพ์โภกาสิกา. ฯ เป ฯ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว เนสัช์ชิกา ฯ เป ฯ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว ยถาสัน์ถติกา ฯ เป ฯ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว เอกาสนิกา ฯ เป ฯ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว ขลุปัจ์ฉาภัต์ติกา ฯ เป ฯ

๑๙๐ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว ปัต์ตปิณ์ฑิกา. กตเม ปัญ์จ? มัน์ทัต์ตา โมมูหัต์ตา ปัต์ตปิณ์ฑิโก โหติ, ปาปิจ์โฉ อิจ์ฉาปกโต ปัต์ตปิณ์ฑิโก โหติ, อุม์มาทา จิต์ตัก์เขปา ปัต์ตปิณ์ฑิโก โหติ, "วัณ์ณิตํ พุท์เธหิ พุท์ธสาวเกหีติ ปัต์ตปิณ์ฑิโก โหติ, อัป์ปิจ์ฉตัญ์เญว นิส์สาย สัน์ตุฏ์ฐิตัญ์เญว นิส์สาย สัล์เลขัญ์เญว นิส์สาย ปวิเวกัญ์เญว นิส์สาย อิทมัต์ถิตัญ์เญว นิส์สาย ปัต์ตปิณ์ฑิโก โหติ.

อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ ปตฺตปิณฺฑิกา. อิเมสํ โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺนํ ปตฺตปิณฺฑิกานํ ยทิทํ ปตฺตปิณฺฑิโก อปฺปิจฺฉตญฺเญว นิสฺสาย สนฺตุฏฺฐิญฺเญว นิสฺสาย สลฺเลขญฺเญว นิสฺสาย ปวิเวกญฺเญว นิสฺสาย อิทมตฺถิตญฺเญว นิสฺสาย ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, อยํ อิเมสํ ปญฺจนฺนํ ปตฺตปิณฺฑิกานํ อคฺโค จ เสฏฺโฐ จ โมกฺโข จ อุตฺตโม จ ปวโร จ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ควา ขีรํ ขีรมฺหา ทธิ, ทธิมฺหา นวนีตํ, นวนีตมฺหา สปฺปิ, สปฺปิมฺหา สปฺปิมณฺโฑ, สปฺปิมณฺโฑ ตตฺถ อคฺคมกฺขายติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว อิเมสํ ปญฺจนฺนํ ปตฺตปิณฺฑิกานํ ยทิทํ ปตฺตปิณฺฑิโก อปฺปิจฺฉตญฺเญว นิสฺสาย สนฺตุฏฺฐิญฺเญว นิสฺสาย สลฺเลขญฺเญว นิสฺสาย ปวิเวกญฺเญว นิสฺสาย อิทมตฺถิตญฺเญว นิสฺสาย ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, อยํ อิเมสํ ปญฺจนฺนํ ปตฺตปิณฺฑิกานํ อคฺโค จ เสฏฺโฐ จ โมกฺโข จ อุตฺตโม จ ปวโร จาติ.

ธุรญฺญวคฺโค จตุตฺโถ.

ตสฺสุทฺทานํ.

อรญฺญํ จีวรํ รุกฺข- สุสานํ อพฺโภกาสิกํ
เนสชฺชํ สนฺถตํ เอกํ ขลุปจฺฉา ปิณฺฑิเกน จาติ.

๒๙๑ ปญฺจิเม ภิกฺขเว โปราณา พฺราหฺมณธมฺมา เอตรหิ สุนเขสุ สนฺทิสฺสนฺติ โน พฺราหฺมเณสุ. กตเม ปญฺจ? ปุพฺเพ สุทํ ภิกฺขเว พฺราหฺมณา พฺราหฺมณึ คจฺฉนฺติ โน อพฺราหฺมณึ, เอตรหิ

ภิกฺขเว พฺราหฺมณา พฺราหฺมณิมฺปิ คจฺฉนฺติ อพฺราหฺมณิมฺปิ คจฺฉนฺติ; เอตรหิ ภิกฺขเว สุนขา สุนขิญฺเญว คจฺฉนฺติ โน อสุนขึ: อยํ ภิกฺขเว ปฐโม โปราโณ พฺราหฺมณธมฺโม เอตรหิ สุนเขสุ สนฺทิสฺสติ โน พฺราหฺมเณสุ. ปุพฺเพ สุทํ ภิกฺขเว พฺราหฺมณา พฺราหฺมณึ อุตุนิญฺเญว คจฺฉนฺติ โน อนุตุนึ, เอตรหิ ภิกฺขเว พฺราหฺมณา พฺราหฺมณึ อุตุนิมฺปิ คจฺฉนฺติ อนุตุนิมฺปิ คจฺฉนฺติ; เอตรหิ ภิกฺขเว สุนขา สุนขึ อุตุนิญฺเญว คจฺฉนฺติ โน อนุตุนึ: อยํ ภิกฺขเว ทุติโย โปราโณ พฺราหฺมณธมฺโม เอตรหิ สุนเขสุ สนฺทิสฺสติ โน พฺราหฺมเณสุ. ปุพฺเพ สุทํ ภิกฺขเว พฺราหฺมณา พฺราหฺมณึ เนว กิณนฺติ โน วิกฺกิณนฺติ สมฺปิเยเนว สํวาสํ สมฺพนฺธาย สมฺปวตฺเตนฺติ, เอตรหิ ภิกฺขเว พฺราหฺมณา พฺราหฺมณึ กิณนฺติปิ วิกฺกิณนฺติปิ สมฺปิเยเนว สํวาสํ สมฺพนฺธาย สมฺปวตฺเตนฺติ; เอตรหิ ภิกฺขเว สุนขา สุนขึ เนว กิณนฺติ โน วิกฺกิณนฺติ สมฺปิเยเนว สํวาสํ สมฺพนฺธาย สมฺปวตฺเตนฺติ: อยํ ภิกฺขเว ตติโย โปราโณ พฺราหฺมณธมฺโม เอตรหิ สุนเขสุ สนฺทิสฺสติ โน พฺราหฺมเณสุ. ปุพฺเพ สุทํ ภิกฺขเว พฺราหฺมณา สนฺนิธึ น กโรนฺติ ธนสฺสปิ ธญฺญสฺสปิ รชตสฺสปิ ชาตรูปสฺสปิ, เอตรหิ ภิกฺขเว พฺราหฺมณา สนฺนิธึ กโรนฺติ ธนสฺสปิ ธญฺญสฺสปิ รชตสฺสปิ ชาตรูปสฺสปิ; เอตรหิ ภิกฺขเว สุนขา น สนฺนิธึ กโรนฺติ ธนสฺสปิ ธญฺญสฺสปิ รชตสฺสปิ ชาตรูปสฺสปิ: อยํ ภิกฺขเว จตุตฺโถ โปราโณ พฺราหฺมณธมฺโม เอตรหิ สุนเขสุ สนฺทิสฺสติ โน พฺราหฺมเณสุ.

ปุพ์เพ สุทํ ภิก์ขเว พ์ราห์มณา สายํ สายมาสาย ปาโต ปาตราสาย ภิก์ขํ ปริเยสัน์ติ, เอตรหิ ภิก์ขเว พ์ราห์มณา ยาวทัต์ถํ อุทราวเทหกํ ภุญ์ชิต์วา อวเสสํ อาทาย ปัก์กมัน์ติ; เอตรหิ ภิก์ขเว สุนขา สายํ สายมาสาย ปาโต ปาตราสาย ภิก์ขํ ปริเยสัน์ติ. อยํ ภิก์ขเว ปัญ์จโม โปราโณ พ์ราห์มณธัม์โม เอตรหิ สุนเขสุ สัน์ทิส์สติ โน พ์ราห์มเณสุ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ โปราณา พ์ราห์มณธัม์มา เอตรหิ สุนเขสุ สัน์ทิส์สัน์ติ โน พ์ราห์มเณสูติ.

๑๙๒ อถโข โทโณ พ์ราห์มโณ, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ, สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข โทโณ พ์ราห์มโณ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "สุตํ เมตํ โภ โคตม "น สมโณ โคตโม พ์ราห์มเณ ชิณ์เณ วุท์เฒ มหัล์ลเก อัท์ธคเต วโยอนุป์ปัต์เต อภิวาเทติ วา ปัจ์จุฏ์เฐติ วา อาสเนน วา นิมัน์เตตีติ. ตยิทํ โภ โคตม ตเถว; น หิ ภวํ โคตโม พ์ราห์มเณ ชิณ์เณ วุท์เฒ มหัล์ลเก อัท์ธคเต วโยอนุป์ปัต์เต อภิวาเทติ วา ปัจ์จุฏ์เฐติ วา อาสเนน วา นิมัน์เตติ. ตยิทํ โภ โคตม น สัม์ปัน์นเมวาติ. "ต์วํปิ โน โทณ พ์ราห์มโณ ปฏิชานาสีติ. "ยํ หิ ตํ โภ โคตม สัม์มา วทมาโน วเทย์ย "พ์ราห์มโณ อุภโต สุชาโต มาติโต จ ปิติโต จ สํสุท์ธคหณิโก ยาว สัต์ตมา ปิตามหยุคา อัก์ขิต์โต

อนุปกุฏ์โฐ ชาติวาเทน อัช์ฌายิโก มัน์ตธโร ติณ์ณํ เวทานํ ปารคู สนิฆัณ์ฑุเกฏุภานํ สาก์ขรัป์ปเภทานํ อิติหาสปัญ์จมานํ ปทโก เวย์ยากรโณ โลกายตมหาปุริสลัก์ขเณสุ อนวโย, มเมว ตํ โภ โคตม สัม์มา วทมาโน วเทย์ย. อหํ หิ โภ โคตม พ์ราห์มโณ อุภโต สุชาโต มาติโต จ ปิติโต จ สํสุท์ธคหณิโก ยาว สัต์ตมา ปิตามหยุคา อัก์ขิต์โต อนุปกุฏ์โฐ ชาติวาเทน อัช์ฌายิโก มัน์ตธโร ติณ์ณํ เวทานํ ปารคู สนิฆัณ์ฑุเกฏุภานํ สาก์ขรัป์ปเภทานํ อิติหาสปัญ์จมานํ ปทโก เวย์ยากรโณ โลกายตมหาปุริสลัก์ขเณสุ อนวโยติ. "เย โข เต โทณ พ์ราห์มณานํ ปุพ์พกา อิสโย มัน์ตานํ กัต์ตาโร มัน์ตานํ ปวัต์ตาโร, เยสมิทํ เอตรหิ พ์ราห์มณา โปราณํ มัน์ตปทํ คีตํ ปวุต์ตํ สมิหิตํ ตทนุคายัน์ติ ตทนุภาสัน์ติ ภาสิตมนุภาสัน์ติ วาจิตมนุวาเจน์ติ, เสย์ยถีทํ, อัฏ์ฐโก วามโก วามเทโว เวส์สามิต์โต ยมทัค์คิ อังคีรโส ภารัท์วาโช วาเสฏ์โฐ กัส์สโป ภคุ; ต์ยาส์สุเม ปัญ์จ พ์ราห์มเณ ปัญ์ญาเปน์ติ พ์รห์มสมํ เทวสมํ มริยาทํ สัม์ภิน์นมริยาทํ พ์ราห์มณจัณ์ฑาลัญ์เญว ปัญ์จมํ. เตสํ ต์วํ โทณ กตโมติ. "น โข มยํ โภ โคตม อิเม ปัญ์จ พ์ราห์มเณ ชานาม, อถ โข มยํ พ์ราห์มณาต์เว๎ว ชานาม. สาธุ เม ภวํ โคตโม ตถา ธัม์มํ เทเสตุ, ยถา อหํ อิเม ปัญ์จ พ์ราห์มเณ ชาเนย์ยัน์ติ. "เตนหิ โทณ สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิส์สามีติ. "เอวํ โภติ โข โทโณ พ์ราห์มโณ ภควโต

ปัจ์จัส์โสสิ. ภควา เอตทโวจ "กถัญ์จ โทณ พ์ราห์มโณ
พ์รห์มสโม โหติ? อิธ โทณ พ์ราห์มโณ อุภโต สุชาโต โหติ
มาติโต จ ปิติโต จ สํสุท์ธคหณิโก ยาว สัต์ตมา ปิตามหยุคา
อัก์ขิต์โต อนุปกุฏ์โฐ ชาติวาเทน, โส อัฏ์ฐจัต์ตาฬีสวัส์สานิ
โกมารํ พ์รห์มจริยํ จรติ มัน์เต อธียมาโน, อัฏ์ฐจัต์ตาฬีสวัส์สานิ
โกมารํ พ์รห์มจริยํ จริต์วา มัน์เต อธียิต์วา อาจริยัส์ส อาจริยธนํ
ปริเยสติ ธัม์เมเนว โน อธัม์เมน. ตัต์ถ จ โทณ โก ธัม์โม?
เนว กสิยา น วณิช์ชาย น โครัก์เขน น อิส์สัต์เถน
น ราชโปริเสน น สิป์ปัญ์ญตเรน, เกวลํ ภิก์ขาจริยาย กปาลํ
อนติมัญ์ญมาโน. โส อาจริยัส์ส อาจริยธนํ นิย์ยาเทต์วา เกสมัส์สุํ
โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ
ปัพ์พชติ. โส เอวํ ปัพ์พชิโต สมาโน เมต์ตาสหคเตน เจตสา
เอกํ ทิสํ ผริต์วา วิหรติ, ตถา ทุติยํ ตถา ตติยํ ตถา จตุต์ถํ
อิติ อุท์ธมโธ ติริยํ สัพ์พธิ สัพ์พัต์ตตาย สัพ์พาวัน์ตํ โลกํ,
เมต์ตาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหัค์คเตน อัป์ปมาเณน อเวเรน
อพ์ยาปัช์เฌน ผริต์วา วิหรติ; กรุณาสหคเตน เจตสา ...
มุทิตาสหคเตน เจตสา ... อุเปก์ขาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริต์วา
วิหรติ, ตถา ทุติยํ ตถา ตติยํ ตถา จตุต์ถํ อิติ อุท์ธมโธ
ติริยํ สัพ์พธิ สัพ์พัต์ตตาย สัพ์พาวัน์ตํ โลกํ, อุเปก์ขาสหคเตน
เจตสา วิปุเลน มหัค์คเตน อัป์ปมาเณน อเวเรน อพ์ยาปัช์เฌน

ผริตฺวา วิหรติ. โส อิเม จตฺตาโร พฺรหฺมวิหาเร ภาเวตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ พฺรหฺมโลกํ อุปปชฺชติ. เอวํ โข โทณ พฺราหฺมโณ พฺรหฺมสโม โหติ. กถญฺจ โทณ พฺราหฺมโณ เทวสโม โหติ ? อิธ โทณ พฺราหฺมโณ อุภโต สุชาโต โหติ มาติโต จ ปิติโต จ สํสุทฺธคหณิโก ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อกฺขิตฺโต อนุปกฺกุฏฺโฐ ชาติวาเทน, โส อฏฺฐจตฺตาฬีสวสฺสานิ โกมารํ พฺรหฺมจริยํ จรติ มนฺเต อธียมาโน, อฏฺฐจตฺตาฬีสวสฺสานิ โกมารํ พฺรหฺมจริยํ จริตฺวา มนฺเต อธียิตฺวา อาจริยสฺส อาจริยธนํ ปริเยสติ ธมฺเมเนว โน อธมฺเมน. ตตฺถ จ โทณ โก ธมฺโม ? เนว กสิยา น วณิชฺชาย น โครกฺเขน น อิสฺสตฺเถน น ราชโปริเสน น สิปฺปญฺญตเรน, เกวลํ ภิกฺขาจริยาย กปาลํ อนติมญฺญมาโน. โส อาจริยสฺส อาจริยธนํ นิยฺยาเตตฺวา ทารํ ปริเยสติ ธมฺเมเนว โน อธมฺเมน. ตตฺถ จ โทณ โก ธมฺโม ? เนว กเยน น วิกฺกเยน, พฺราหฺมณิเยว อุทกุปสฏฺฐํ. โส พฺราหฺมณิเยว คจฺฉติ, น ขตฺติยึ น เวสฺสึ น สุทฺทึ น จณฺฑาลึ น เนสาทึ น เวณึ น รถการึ น ปุกฺกุสึ คจฺฉติ, น คพฺภินึ คจฺฉติ, น ปายมานํ คจฺฉติ, น อนุตุนึ คจฺฉติ. กสฺมา จ โทณ พฺราหฺมโณ น คพฺภินึ คจฺฉติ ? สเจ โทณ พฺราหฺมโณ คพฺภินึ คจฺฉติ, อติมีฬฺหโช นาม โส โหติ มาณวโก วา มาณวิกา วา, ตสฺมา โทณ พฺราหฺมโณ น คพฺภินึ คจฺฉติ กสฺมา จ โทณ

พ์ราห์มโณ น ปายมานํ คัจ์ฉติ? อิธ โทณ พ์ราห์มโณ ปายมานํ คัจ์ฉติ, ธสุจิปฏิบีโต นาม โส โหติ มาณวโก วา มาณวิกา วา, ตัส์มา โทณ พ์ราห์มโณ น ปายมานํ คัจ์ฉติ. ตัส์ส สา โหติ พ์ราห์มณี เนว กามัต์ถา น ทวัต์ถา น รตัต์ถา, ปชัต์ถาว พ์ราห์มณัส์ส พ์ราห์มณี โหติ. โส เมถุนํ อุปฺปาเทต์วา เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ บัพ์พชติ. โส เอวํ บัพ์พชิโต สมาโน วิวิจ์เจว กาเมหิ ฯเปฯ จตุต์ถํ ฌานํ อุปสัม์บัช์ช วิหรติ. โส อิเม จัต์ตาโร ฌาเน ภาเวต์วา กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์ชติ. เอวํ โข โทณ พ์ราห์มโณ เทวสโม โหติ. กถัญ์จ โทณ พ์ราห์มโณ มริยาโท โหติ? อิธ โทณ พ์ราห์มโณ อุภโต สุชาโต โหติ มาติโต จ ปิติโต จ สํสุท์ธคหณิโก ยาว สัต์ตมา ปิตามหยุคา อัก์ขิต์โต อนุปกุฏ์โฐ ชาติวาเทน, โส อัฏ์ฐจัต์ตาฬีสวัส์สานิ โกมารํ พ์รห์มจริยํ จรติ มัน์เต อธียมาโน, อัฏ์ฐจัต์ตาฬีสวัส์สานิ โกมารํ พ์รห์มจริยํ จริต์วา มัน์เต อธียิต์วา อาจริยัส์ส อาจริยธนํ ปริเยสติ ธัม์เมเนว โน อธัม์เมน. ตัต์ถ จ โทณ โก ธัม์โม? เนว กสิยา น วณิช์ชาย น โครัก์เขน น อิส์สัต์เถน น ราชโปริเสน น สิป์ปัญ์ญตเรน, เกวลํ ภิก์ขาจริยาย กปาลํ อนติมัญ์ญมาโน. โส อาจริยัส์ส อาจริยธนํ นิย์ยาเตต์วา ทารํ ปริเยสติ ธัม์เมเนว โน อธัม์เมน ตัต์ถ จ โทณ โก

ธมฺโม ? เนว ถเยน น วิกฺกเยน, พฺราหฺมณิเยว อุทกูปสฏฺฐํ. โส พฺราหฺมณิเยว คจฺฉติ, น ขตฺติยึ น เวสฺสึ น สุทฺทึ น จณฺฑาลึ น เนสาทึ น เวณึ น รถการึ น ปุกฺกุสึ คจฺฉติ, น คพฺภินึ คจฺฉติ, น ปายมานํ คจฺฉติ, น อนุตุนึ คจฺฉติ. กสฺมา จ โทณ พฺราหฺมโณ น คพฺภินึ คจฺฉติ ? สเจ โทณ พฺราหฺมโณ คพฺภินึ คจฺฉติ, อติมีฬฺหโช นาม โส โหติ มาณวโก วา มาณวิกา วา, ตสฺมา โทณ พฺราหฺมโณ เนว คพฺภินึ คจฺฉติ. กสฺมา จ โทณ พฺราหฺมโณ น ปายมานํ คจฺฉติ ? สเจ โทณ พฺราหฺมโณ ปายมานํ คจฺฉติ, อสุจิปฏิปีโต นาม โส โหติ มาณวโก วา มาณวิกา วา, ตสฺมา โทณ พฺราหฺมโณ น ปายมานํ คจฺฉติ. ตสฺส สา โหติ พฺราหฺมณี เนว กามตฺถา น ทวตฺถา น รตตฺถา, ปชตฺถาว พฺราหฺมณสฺส พฺราหฺมณี โหติ. โส เมถุนํ อุปฺปาเทตฺวา เกเส มสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชติ ; ยาว โปราณานํ พฺราหฺมณานํ มริยาโท, ตตฺถ ติฏฺฐติ ตํ น วีติกฺกมติ. ยาว โปราณานํ พฺราหฺมณานํ มริยาโท, ตตฺถ พฺราหฺมโณ ฐิโต ตํ น วีติกฺกมตีติ โข โทณ ตสฺมา พฺราหฺมโณ "มริยาโทติ วุจฺจติ. เอวํ โข โทณ พฺราหฺมโณ มริยาโท โหติ. กถญฺจ โทณ พฺราหฺมโณ สมฺภินฺนมริยาโท โหติ ? อิธ โทณ พฺราหฺมโณ อุภโต สุชาโต โหติ มาติโต จ ปิติโต จ สํสุทฺธคหณิโก ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อกฺขิตฺโต อนุปกฺกุฏฺโฐ

ชาติวาเทน, อัฏฐจัตตาฬีสวัสสานิ โกมารํ พรหมจาริยํ จรติ มันตํ อธิยมาโน, อัฏฐจัตตาฬีสวัสสานิ โกมารํ พราหมจริยํ จริตวา มันเต อธียิตวา อาจริยัสส อาจริยธนํ ปริเยสติ ธัมเมเนว โน อธัมเมน. ตัตถ จ โทณ โก ธัมโม? เนว กสิยา น วณิชชาย น โครักเขน น อิสสัตเถน น ราชโปริเสน น สิปปัญญตเรน, เกวลํ ภิกขาจริยาย กปาลํ อนติมัญญมาโน. โส อาจริยัสส อาจริยธนํ นิยยาเทตวา ทารํ ปริเยสติ ธัมเมนปิ อธัมเมนปิ กเยนปิ วิกกเยนปิ อุทกุปสัฏฐํ. โส พราหมณิมปิ คัจฉติ, ขัตติยิมปิ คัจฉติ, เวสสิมปิ คัจฉติ, สุททิมปิ คัจฉติ, จัณฑาลิมปิ คัจฉติ, เนสาทิมปิ คัจฉติ, เวณิมปิ คัจฉติ, รถการิมปิ คัจฉติ, ปุกกุสิมปิ คัจฉติ, คัพภินิมปิ คัจฉติ, ปายมานัมปิ คัจฉติ, อุตุนิมปิ คัจฉติ, อนุตุนิมปิ คัจฉติ. ตัสส สา โหติ พราหมณี กามัตถาปิ หวัตถาปิ รตัตถาปิ ปชัตถาปิ พราหมณัสส พราหมณี โหติ. ยาว โปราณานํ พราหมณานํ มริยาโท, ตัตถ น ติฏฐติ ตํ วีติกกมติ, ยาว โปราณานํ พราหมณานํ มริยาโท, ตัตถ พราหมโณ น ฐิโต ตํ วีติกกมตีติ โข โทณ ตัสมา พราหมโณ สัมภินนมริยาโทติ วุจจติ. เอวํ โข โทณ พราหมโณ สัมภินนมริยาโท โหติ. กถัญจ โทณ พราหมโณ พราหมณจัณฑาโล โหติ? อิธ โทณ พราหมโณ อุภโต สุชาโต โหติ มาติโต จ ปิติโต จ สํสุทธคหณิโก ยาว สัตตมา ปิตามหยุคา อักขิตโต อนุปกุฏโฐ ชาติวาเทน, โส อัฏฐจัตตาฬีสวัสสานิ โกมารํ พรหมจริยํ

จรติ มัน์ต อธียมาโน, อัฏ์จจัต์ตาฬีสวัส์สานิ โกมารํ พ์รห์มจริยํ จริต์วา มัน์เต อธียิต์วา อาจริยัส์ส อาจริยธนํ ปริเยสติ ธัม์เมนปิ อธัม์เมนปิ กสิยาปิ วณิช์ชายปิ โครัก์เขนปิ อิส์สัต์เถนปิ ลิปิ์ปัญ์ณตเรนปิ ราชโปริเสนปิ เกวลํ ภิก์ขาจริยาย กปาลํ อนติมัญ์ญมาโน. โส อาจริยัส์ส อาจริยธนํ นิย์ยาเทต์วา ทารํ ปริเยสติ ธัม์เมนปิ อธัม์เมนปิ กเยนปิ วิก์กเยนปิ อุทกูปสัฏ์ฐํ. โส พ์ราห์มณิม์ปิ คัจ์ฉติ, ขัต์ติยิม์ปิ คัจ์ฉติ, เวส์สิม์ปิ คัจ์ฉติ, สุท์ทิม์ปิ คัจ์ฉติ, จัณ์ฑาลิม์ปิ คัจ์ฉติ, เนสาทิม์ปิ คัจ์ฉติ, เวณิม์ปิ คัจ์ฉติ, รถการิม์ปิ คัจ์ฉติ, ปุก์กุสิม์ปิ คัจ์ฉติ, คัพ์ภินิม์ปิ คัจ์ฉติ, ปายมานัม์ปิ คัจ์ฉติ, อุตุนิม์ปิ คัจ์ฉติ, อนุตุนิม์ปิ คัจ์ฉติ. ตัส์ส สา โหติ พ์ราห์มณี กามัต์ถาปิ ทวัต์ถาปิ รตัต์ถาปิ ปชัต์ถาปิ พ์ราห์มณัส์ส พ์ราห์มณี โหติ. โส สัพ์พกัม์เมหิ ชีวิตํ กัปเ์ปติ. ตเมนํ พ์ราห์มณา เอวมาหํสุ "กัส์มา ภวํ พ์ราห์มโณ ปฏิชานมาโน สัพ์พกัม์เมหิ ชีวิตํ กัปเ์ปตีติ. โส เอวมาห "เสย์ยถาปิ โภ อัค์คิ สุจิม์ปิ ทหติ อสุจิม์ปิ ทหติ, น จ เตน อัค์คิ อุปลิป์ปติ; เอวเมว โข โภ สัพ์พกัม์เมหิ เจปิ พ์ราห์มโณ ชีวิตํ กัปเ์ปติ, น จ เตน พ์ราห์มโณ อุปลิป์ปติ. สัพ์พกัม์เมหิ ชีวิตํ กัปเ์ปตีติ โข โทณ ตัส์มา พ์ราห์มโณ "พ์ราห์มณจัณ์ฑาโลติ วุจ์จติ. เอวํ โข โทณ พ์ราห์มโณ พ์ราห์มณจัณ์ฑาโล โหติ. เย โข เต โทณ พ์ราห์มณานํ

ปุพ์พกา อิสโย มัน์ตานํ กัต์ตาโร มัน์ตานํ ปวัต์ตาโร, เยสมิทํ เอตรหิ พ์ราห์มณา โปราณํ มัน์ตปทํ คีตํ ปวุต์ตํ สมิหิตํ ตทนุคายัน์ติ ตทนุภาสัน์ติ ภาสิตมนุภาสัน์ติ วาจิตมนุวาเจน์ติ, เสย์ยถีทํ, อัฏ์ฐโก วามโก วามเทโว เวส์สามิต์โต ยมทัค์คิ อังคีรโส ภารัท์วาโช วาเสฏ์โฐ กัส์สโป ภคุ. ต์ยัส์สุเม ปัญ์จ พ์ราห์มเณ ปัญ์ญาเปน์ติ พ์รห์มสมํ เทวสมํ มริยาทํ สัม์ภิน์นมริยาทํ พ์ราห์มณจัณ์ฑาลัญ์เญว ปัญ์จมํ. เตสํ ต์วํ โทณ กตโมติ. "เอวํ สัน์เต โภ โคตม พ์ราห์มณจัณ์ฑาลัม์ปิ น ปูเรม. อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม, ฯ เปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณํ คตัน์ติ.

๑๙๓ อถโข สํคารโว พ์ราห์มโณ, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข สํคารโว พ์ราห์มโณ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "โก นุ โข โภ โคตม เหตุ โก ปัจ์จโย, เยเนกทา ทีฆรัต์ตํ สัช์ฌายกตาปิ มัน์ตา นัป์ปฏิภัน์ติ, ปเคว อสัช์ฌายกตา? โก ปน โภ โคตม เหตุ โก ปัจ์จโย, เยเนกทา ทีฆรัต์ตํ อสัช์ฌายกตาปิ มัน์ตา ปฏิภัน์ติ, ปเคว สัช์ฌายกตาติ. "ยัส์มึ พ์ราห์มณ สมเย กามราคปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา วิหรติ กามราคปเรเตน, อุป์ปัน์นัส์ส จ กามราคัส์ส นิส์สรณํ

ยถาภูตํ นปฺปชานาติ; อตฺตตฺถมฺปิ ตสฺมึ สมเย ยถาภูตํ นปฺปชานาติ น ปสฺสติ, ปรตฺถมฺปิ ตสฺมึ สมเย ยถาภูตํ นปฺปชานาติ น ปสฺสติ. น อุภยตฺถมฺปิ ตสฺมึ สมเย ยถาภูตํ นปฺปชานาติ น ปสฺสติ; ทีฆรตฺตํ สชฺฌายกตาปิ มนฺตา นปฺปฏิภนฺติ, ปเคว อสชฺฌายกตา. เสยฺยถาปิ พฺราหฺมณ อุทปตฺโต สํสฏฺโฐ ลาขาย วา หลิทฺทิยา วา นีลิยา วา มญฺชิฏฺฐาย วา, ตตฺถ จกฺขุมา ปุริโส สกํ มุขนิมิตฺตํ ปจฺจเวกฺขมาโน ยถาภูตํ นปฺปชาเนยฺย น ปสฺเสยฺย, เอวเมว โข พฺราหฺมณ ยสฺมึ สมเย กามราคปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ กามราคปเรเตน, อุปฺปนฺนสฺส จ กามราคสฺส นิสฺสรณํ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ; อตฺตตฺถมฺปิ ตสฺมึ สมเย ยถาภูตํ นปฺปชานาติ น ปสฺสติ, ปรตฺถมฺปิ ตสฺมึ สมเย ยถาภูตํ นปฺปชานาติ น ปสฺสติ, อุภยตฺถมฺปิ ตสฺมึ สมเย ยถาภูตํ นปฺปชานาติ น ปสฺสติ; ทีฆรตฺตํ สชฺฌายกตาปิ มนฺตา นปฺปฏิภนฺติ, ปเคว อสชฺฌายกตา. ปุน จปรํ พฺราหฺมณ ยสฺมึ สมเย พฺยาปาท-ปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ พฺยาปาทปเรเตน. อุปฺปนฺนสฺส จ พฺยาปาทสฺส ยถาภูตํ นปฺปชานาติ; ฯเปฯ ทีฆรตฺตํ สชฺฌายกตาปิ มนฺตา นปฺปฏิภนฺติ, ปเคว อสชฺฌายกตา. เสยฺยถาปิ พฺราหฺมณ อุทปตฺโต อคฺคินา สนฺตตฺโต อุกฺกุฏฺฐิโต อุสฺสทกชาโต, ตตฺถ จกฺขุมา ปุริโส สกํ มุขนิมิตฺตํ ปจฺจเวกฺขมาโน ยถาภูตํ นปฺปชาเนยฺย น ปสฺเสยฺย; เอวเมว โข พฺราหฺมณ ยสฺมึ สมเย พฺยาปาทปริยุฏฺฐิเตน

เจตสา วิหรติ พฺยาปาทปเรเตน, อุปฺปนฺนสฺส จ พฺยาปาทสฺส นิสฺสรณํ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ; ฯ เป ฯ ทีฆรตฺตํ สชฺฌายกตาปิ มนฺตา นปฺปฏิภนฺติ, ปเคว อสชฺฌายกตา. ปุน จปรํ พฺราหฺมณ ยสฺมึ สมเย ถีนมิทฺธปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ ถีนมิทฺธปเรเตน, อุปฺปนฺนสฺส จ ถีนมิทฺธสฺส นิสฺสรณํ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ; ฯ เป ฯ ทีฆรตฺตํ สชฺฌายกตาปิ มนฺตา นปฺปฏิภนฺติ, ปเคว อสชฺฌายกตา: เสยฺยถาปิ พฺราหฺมณ อุทปตฺโต เสวาลปณกปริโยนทฺโธ, ตตฺถ จกฺขุมา ปุริโส สกํ มุขนิมิตฺตํ ปจฺจเวกฺขมาโน ยถาภูตํ นปฺปชาเนยฺย น ปสฺเสยฺย; เอวเมว โข พฺราหฺมณ ยสฺมึ สมเย ถีนมิทฺธปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ ถีนมิทฺธปเรเตน, อุปฺปนฺนสฺส จ ถีนมิทฺธสฺส นิสฺสรณํ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ; ฯ เป ฯ ทีฆรตฺตํ สชฺฌายกตาปิ มนฺตา นปฺปฏิภนฺติ, ปเคว อสชฺฌายกตา. ปุน จปรํ พฺราหฺมณ ยสฺมึ สมเย อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจปเรเตน, อุปฺปนฺนสฺส จ อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจสฺส นิสฺสรณํ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ; ฯ เป ฯ ทีฆรตฺตํ สชฺฌายกตาปิ มนฺตา นปฺปฏิภนฺติ, ปเคว อสชฺฌายกตา: เสยฺยถาปิ พฺราหฺมณ อุทปตฺโต วาเตริโต จลิโต ภนฺโต อูมิชาโต, ตตฺถ จกฺขุมา ปุริโส สกํ มุขนิมิตฺตํ ปจฺจเวกฺขมาโน ยถาภูตํ นปฺปชาเนยฺย น ปสฺเสยฺย; เอวเมว โข พฺราหฺมณ ยสฺมึ สมเย อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจปเรเตน, อุปฺปนฺนสฺส จ อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจสฺส นิสฺสรณํ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ; ฯ เป ฯ ทีฆรตฺตํ สชฺฌายกตาปิ

มัน์ตา นัป๎ปฏิภัน์ติ, ปเคว อสัช์ฌายกตา. ปุน จปรํ พ์ราห์มณ ยัส์มึ สมเย วิจิกิจ์ฉาปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา วิหรติ วิจิกิจ์ฉาปเรเตน, อุปั๎ปัน์นาย จ วิจิกิจ์ฉาย นิส์สรณํ ยถาภูตํ นัป๎ปชานาติ; ฯเปฯ ทีฆรัต์ตํ สัช์ฌายกตาปิ มัน์ตา นัป๎ปฏิภัน์ติ, ปเคว อสัช์ฌายกตา. เสย์ยถาปิ พ์ราห์มณ อุทปัต์โต อาวิโล ลุฬิโต กลลีภูโต อัน์ธการ นิก์ขิต์โต, ตัต์ถ จัก์ขุมา ปุริโส สกํ มุขนิมิต์ตํ ปัจ์จเวก์ขมาโน ยถาภูตํ นัป๎ปชาเนย์ย น ปัส์เสย์ย; เอวเมว โข พ์ราห์มณ ยัส์มึ สมเย วิจิกิจ์ฉาปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา วิหรติ วิจิกิจ์ฉาปเรเตน, อุปั๎ปัน์นาย จ วิจิกิจ์ฉาย นิส์สรณํ ยถาภูตํ นัป๎ปชานาติ; ฯเปฯ ทีฆรัต์ตํ สัช์ฌายกตาปิ มัน์ตา นัป๎ปฏิภัน์ติ, ปเคว อสัช์ฌายกตา. ยัส์มิญ์จ โข พ์ราห์มณ สมเย น กามราคปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา วิหรติ น กามราคปเรเตน, อุปั๎ปัน์นัส์ส จ กามราคัส์ส นิส์สรณํ ยถาภูตํ ปชานาติ; อัต์ตัต์ถัม์ปิ ตัส์มึ สมเย ยถาภูตํ ปชานาติ ปัส์สติ, ปรัต์ถัม์ปิ ตัส์มึ สมเย ยถาภูตํ ปชานาติ ปัส์สติ, อุภยัต์ถัม์ปิ ตัส์มึ สมเย ยถาภูตํ ปชานาติ ปัส์สติ; ทีฆรัต์ตํ อสัช์ฌายกตาปิ มัน์ตา ปฏิภัน์ติ, ปเคว สัช์ฌายกตา. เสย์ยถาปิ พ์ราห์มณ อุทปัต์โต อสํสัฏ์โฐ ลาขาย วา หลิท์ทิยา วา นีลิยา วา มัญ์ชิฏ์ฐาย วา, ตัต์ถ จัก์ขุมา ปุริโส สกํ มุขนิมิต์ตํ ปัจ์จเวก์ขมาโน ยถาภูตํ ปชาเนย์ย ปัส์เสย์ย; เอวเมว โข พ์ราห์มณ ยัส์มึ สมเย น กามราคปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา วิหรติ, น กามราคปเรเตน,

อุปปันนัสส จ กามราคัสส ยถาภูตํ ปชานาติ; อัตตัตถัมปิ ตัสมึ สมเย ยถาภูตํ ปชานาติ ปัสสติ, ปรัตถัมปิ ตัสมึ สมเย ยถาภูตํ ปชานาติ ปัสสติ, อุภยัตถัมปิ ตัสมึ สมเย ยถาภูตํ ปชานาติ ปัสสติ; ทีฆรัตตํ อสัชฌายกตาปิ มันตา ปฏิภันติ, ปเคว สัชฌายกตา. ปุน จปรํ พราหมณ ยัสมึ สมเย น พยาปาทปริยุฏฐิเตน เจตสา วิหรติ น พยาปาทปเรเตน, อุปปันนัสส จ พยาปาทัสส นิสสรณํ ยถาภูตํ ปชานาติ; ฯเปฯ ทีฆรัตตํ อสัชฌายกตาปิ มันตา ปฏิภันติ, ปเคว สัชฌายกตา. เสยยถาปิ พราหมณ อุทปัตโต อัคคินา สันตัตโต อนุกกุฏฐิโต อนุสสทกชาโต, ตัตถ จักขุมา ปุริโส สกํ มุขนิมิตตํ ปัจจเวกขมาโน ยถาภูตํ ปชาเนยย ปัสเสยย; เอวเมว โข พราหมณ ยัสมึ สมเย น พยาปาทปริยุฏฐิเตน เจตสา วิหรติ น พยาปาท-ปเรเตน, อุปปันนัสส จ พยาปาทัสส นิสสรณํ ยถาภูตํ ปชานาติ; ฯเปฯ ทีฆรัตตํ อสัชฌายกตาปิ มันตา ปฏิภันติ, ปเคว อสัชฌายกตา. ปุน จปรํ พราหมณ ยัสมึ สมเย น ถีนมิทธ-ปริยุฏฐิเตน เจตสา วิหรติ น ถีนมิทธปเรเตน, อุปปันนัสส จ ถีนมิทธัสส นิสสรณํ ยถาภูตํ ปชานาติ; ฯเปฯ ทีฆรัตตํ อสัชฌายกตาปิ มันตา ปฏิภันติ, ปเคว อสัชฌายกตา. เสยยถาปิ พราหมณ อุทปัตโต น เสวาลปณกปริโยนัทโธ, ตัตถ จักขุมา ปุริโส สกํ มุขนิมิตตํ ปัจจเวกขมาโน ยถาภูตํ ปชาเนยย ปัสเสยย;

เอวเมว โข พ๎ราห๎มณ ยัส๎มึ สมเย น ถีนมิท์ธปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา วิหรติ น ถีนมิท์ธปเรเตน, อุป์ปัน์นัส์ส จ ถีนมิท์ธัส์ส นิส์สรณํ ยถาภูตํ ปชานาติ; ฯ เป ฯ ทีฆรัต์ตํ อสัช์ฌายกตาปิ มัน์ตา ปฏิภัน์ติ, ปเคว สัช์ฌายกตา. ปุน จปรํ พ๎ราห๎มณ ยัส๎มึ สมเย น อุท์ธัจ์จกุก์กุจ์จปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา วิหรติ น อุท์ธัจ์จกุก์กุจ์จปเรเตน อุป์ปัน์นัส์ส จ อุท์ธัจ์จกุก์กุจ์จัส์ส นิส์สรณํ ยถาภูตํ ปชานาติ; ฯ เป ฯ ทีฆรัต์ตํ อสัช์ฌายกตาปิ มัน์ตา ปฏิภัน์ติ, ปเคว สัช์ฌายกตา. เสย์ยถาปิ พ๎ราห๎มณ อุทปัต์โต น วาเตริโต น จลิโต น ภัน์โต น อูมิชาโต, ตัต์ถ จัก์ขุมา ปุริโส สกํ มุขนิมิต์ตํ ปัจ์จเวก์ขมาโน ยถาภูตํ ปชาเนย์ย ปัส์เสย์ย; เอวเมว โข พ๎ราห๎มณ ยัส๎มึ สมเย น อุท์ธัจ์จกุก์กุจ์จปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา วิหรติ น อุท์ธัจ์จ-กุก์กุจ์จปเรเตน, อุป์ปัน์นัส์ส จ อุท์ธัจ์จกุก์กุจ์จัส์ส นิส์สรณํ ยถาภูตํ ปชานาติ; ฯ เป ฯ ทีฆรัต์ตํ อสัช์ฌายกตาปิ มัน์ตา ปฏิภัน์ติ, ปเคว สัช์ฌายกตา. ปุน จปรํ พ๎ราห๎มณ ยัส๎มึ สมเย น วิจิกิจ์ฉา-ปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา วิหรติ น วิจิกิจ์ฉาปเรเตน, อุป์ปัน์นาย จ วิจิกิจ์ฉาย นิส์สรณํ ยถาภูตํ ปชานาติ; ฯ เป ฯ ทีฆรัต์ตํ อสัช์ฌายกตาปิ มัน์ตา ปฏิภัน์ติ, ปเคว สัช์ฌายกตา. เสย์ยถาปิ พ๎ราห๎มณ อุทปัต์โต อัจ์โฉ วิป์ปสัน์โน อนาวิโล อาโลเก นิก์ขิต์โต, ตัต์ถ จัก์ขุมา ปุริโส สกํ มุขนิมิต์ตํ ปัจ์จเวก์ขมาโน ยถาภูตํ ปชาเนย์ย ปัส์เสย์ย; เอวเมว โข พ๎ราห๎มณ ยัส๎มึ

สมเย น วิจิกิจ์ฉาปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา วิหรติ น วิจิกิจ์ฉาปเรเตน, อุป์ปัน์นาย จ วิจิกิจ์ฉาย นิส์สรณํ ยถาภูตํ ปชานาติ, ฯ เป ฯ ทีฆรัต์ตํ อสัช์ฌายกตาปิ มัน์ตา ปฏิภัน์ติ, ปเคว สัช์ฌายกตา. อยํ โข พ์ราห์มณ เหตุ อยํ ปัจ์จโย, เยเนกทา ทีฆรัต์ตํ สัช์ฌายกตาปิ มัน์ตา นัป์ปฏิภัน์ติ, ปเคว อสัช์ฌายกตา. อยํ ปน พ์ราห์มณ เหตุ อยํ ปัจ์จโย, เยเนกทา ทีฆรัต์ตํ อสัช์ฌายกตาปิ มัน์ตา ปฏิภัน์ติ, ปเคว สัช์ฌายกตาติ. "อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม, ฯ เป ฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณํ คตัน์ติ.

๑๙๔ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ. เตน โข ปน สมเยน การณปาลี พ์ราห์มโณ ลิจ์ฉวีนํ กัม์มัน์ตํ กาเรติ. อัท์ทสา โข การณปาลี พ์ราห์มโณ ปิงคิยานึ พ์ราห์มณํ ทูรโตว อาคัจ์ฉัน์ตํ; ทิส์วาน ปิงคิยานึ พ์ราห์มณํ เอตทโวจ "หัน์ท กุโต นุ ภวํ ปิงคิยานี อาคัจ์ฉติ ทิวา ทิวัส์สาติ. "อิธาหํ โภ อาคัจ์ฉามิ สมณัส์ส โคตมัส์ส สัน์ติกาติ "ตํ กึ มัญ์ญติ ภวํ ปิงคิยานี สมณัส์ส โคตมัส์ส ปัญ์ญาเวยัต์ติยํ, ปัณ์ฑิโต มัญ์ญติ. "โกจาหํ โภ. โก จ สมณัส์ส โคตมัส์ส ปัญ์ญาเวยัต์ติยํ ชานิส์สามิ; โสปิ นูนัส์ส ตาทิโสว, โย สมณัส์ส โคตมัส์ส ปัญ์ญาเวยัต์ติยํ ชาเนย์ยาติ. "อุฬาราย ขลุ ภวํ ปิงคิยานี สมณํ โคตมํ ปสํสาย ปสํสตีติ. "โกจาหํ โภ, โก จ สมณํ

โคตะ [illegible] [illegible] โส [illegible] [illegible] [illegible]
เทวมนุสฺสานํ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] สมฺปทฺสมาโน
สมเณ โคตเม เอวํ อภิปฺปสนฺโนติ. "เสยฺยถาปิ โภ ปุริโส
อัคครสปริติตฺโต น อัญเญสํ หีนานํ รสานํ ปิเหติ, เอวเมว
โข โภ ยโต ยโต ตัสส โภโต โคตมัสส ธัมมํ สุณาติ ยทิ
สุตฺตโส ยทิ เคยฺยโส ยทิ เวยฺยากรณโส ยทิ อัพภุตธัมมโส,
ตโต ตโต น อัญเญสํ ปุถุสมณพฺราหฺมณปฺปวาทานํ ปิเหติ. เสยฺยถาปิ โภ
ปุริโส ชิฆัจฉาทุพพัลยปเรโต มธุปิณฑิกํ อธิคัจเฉยฺย, โส ยโต
ยโต สาเยถ, ลภเตว สาทุรสํ อเสจนกํ; เอวเมว โข โภ ยโต
ยโต ตัสส โภโต โคตมัสส ธัมมํ สุณาติ ยทิ สุตฺตโส ยทิ
เคยฺยโส ยทิ เวยฺยากรณโส ยทิ อัพภุตธัมมโส, ตโต ตโต
ลภเตว [illegible] ลภติ เจตโส ปสาทํ เสยฺยถาปิ โภ ปุริโส
จันทนฆฏิกํ อธิคัจเฉยฺย หริจันทนัสส วา โลหิตจันทนัสส วา. ยโต
ยโต ฆายเต ยทิ มูลโต ยทิ มัชฌโต ยทิ อัคคโต,
อธิคัจฉเตว สุรภิคันธํ อเสจนกํ; เอวเมว โข โภ ยโต ยโต ตัสส
โภโต โคตมัสส ธัมมํ สุณาติ ยทิ สุตฺตโส ยทิ เคยฺยโส ยทิ
เวยฺยากรณโส ยทิ อัพภุตธัมมโส, ตโต ตโต อธิคัจฉติ
ปามุชฺชํ อธิคัจฉติ โสมนัสสํ. เสยฺยถาปิ โภ ปุริโส อาพาธิโก
ทุกฺขิโต พาฬฺหคิลาโน, ตัสส กุสโล ภิสโก ฐานโส อาพาธํ
นีหเรยฺย; เอวเมว โข โภ ยโต ยโต ตัสส โภโต โคตมัสส

ธัมมํ สุณาติ ยทิ สุตฺตโส ยทิ เคยฺยโส ยทิ เวยฺยากรณโส ยทิ อัพภุตธัมมโส, ตโต ตโต โสกปริเทวทุกขโทมนัสสุปายาสา อัพภัตถํ คัจฉันติ. เสยฺยถาปิ โภ โปกขรณี อัจโฉทกา สาโตทกา สีโตทกา เสโตทกา สุปติฏฐา รมณียา, อถ ปุริโส อาคัจเฉยฺย ฆัมมาภิตตฺโต ฆัมมปเรโต กิลันโต ตสิโต ปิปาสิโต, โส ตํ โปกขรณึ โอคาเหตฺวา นฺหาตฺวา จ ปิวิตฺวา จ สัพพทรถกิลมถปริฬาหํ ปฏิปัสสัมเภยฺย; เอวเมว โข โภ ยโต ยโต ตัสส โภโต โคตมัสส ธัมมํ สุณาติ ยทิ สุตฺตโส ยทิ เคยฺยโส ยทิ เวยฺยากรณโส ยทิ อัพภุตธัมมโส, ตโต ตโต สัพพทรถกิลมถปริฬาหา ปฏิปัสสัมภันตีติ. เอวํ วุตฺเต กรณปาลี พฺราหฺมโณ อุฏฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสังคํ กริตฺวา ทักขิณชานุมัณฑลํ ปฐวิยํ นิหันตฺวา, เยน ภควา, เตนัญชลึ ปณาเมตฺวา ติกขัตตุํ อุทานํ อุทาเนสิ "นโม ตัสส ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทธัสส, นโม ตัสส ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทธัสส, นโม ตัสส ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทธัสส. อภิกกันตํ โภ ปิงคิยานิ, อภิกกันตํ โภ ปิงคิยานิ; เสยฺยถาปิ โภ ปิงคิยานิ นิกกุชชิตํ วา อุกกุชเชยฺย, ปฏิจฉันนํ วา วิวเรยฺย, มูฬฺหัสส วา มัคคํ อาจิกเขยฺย, อันธกาเร วา เตลปัชโชตํ ธาเรยฺย "จักขุมันโต รูปานิ ทักขันตีติ; เอวเมวํ โภตา ปิงคิยานินา อเนกปริยาเยน ธัมโม ปกาสิโต.

เอสาหํ โภ ปิงฺคิยานิ ตํ ภวนฺตํ โคตมํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ, อุปาสกํ มํ ภวํ ปิงฺคิยานี ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํ คตนฺติ.

๑๙๕ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ. เตน โข ปน สมเยน ปญฺจมตฺตานิ ลิจฺฉวิสตานิ ภควนฺตํ ปยิรุปาสนฺติ. อปฺเปกจฺเจ ลิจฺฉวี นีลา โหนฺติ นีลวณฺณา นีลวตฺถา นีลาลงฺการา, อปฺเปกจฺเจ ลิจฺฉวี ปีตา โหนฺติ ปีตวณฺณา ปีตวตฺถา ปีตาลงฺการา, อปฺเปกจฺเจ ลิจฺฉวี โลหิตกา โหนฺติ โลหิตกวณฺณา โลหิตกวตฺถา โลหิตกาลงฺการา, อปฺเปกจฺเจ ลิจฺฉวี โอทาตา โหนฺติ โอทาตวณฺณา โอทาตวตฺถา โอทาตาลงฺการา. ตฺยาสฺสุทํ ภควา อติโรจติ วณฺเณน เจว ยสสา จ. อถโข ปิงฺคิยานี พฺราหฺมโณ อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา, เยน ภควา, เตนญฺชลึ ปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ "ปฏิภาติ มํ ภควา, ปฏิภาติ มํ สุคตาติ. "ปฏิภาตุ ตํ ปิงฺคิยานีติ ภควา อโวจ. อถโข ปิงฺคิยานี พฺราหฺมโณ ภควโต สมฺมุขา สารุปฺปาย คาถาย อภิตฺถวิ.

"ปทุมํ ยถา โกกนุทํ สุคนฺธํ ปาโต สิยา ผุลฺลมวีตคนฺธํ,
องฺคีรสํ ปสฺส วิโรจมานํ, ตปนฺตมาทิจฺจมิวนฺตลิกฺเขติ.

อถโข เต ลิจฺฉวี ปญฺจหิ อุตฺตราสงฺคสเตหิ ปิงฺคิยานี พฺราหฺมณํ อจฺฉาเทสุํ. อถโข ปิงฺคิยานี พฺราหฺมโณ เตหิ ปญฺจหิ

อุตฺตราสงฺคสเตหิ ภควนฺตํ อจฺฉาเทสิ. อถโข ภควา เต ลิจฺฉวี เอตทโวจ "ปญฺจนฺนํ ลิจฺฉวี รตนานํ ปาตุภาโว ทุลฺลโภ โลกสฺมึ. กตเมสํ ปญฺจนฺนํ? ตถาคตสฺส อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปาตุภาโว ทุลฺลโภ โลกสฺมึ, ตถาคตปฺปเวทิตสฺส ธมฺมวินยสฺส เทสิตา ปุคฺคโล ทุลฺลโภ โลกสฺมึ, ตถาคตปฺปเวทิตสฺส ธมฺมวินยสฺส เทสิตสฺส วิญฺญาตา ปุคฺคโล ทุลฺลโภ โลกสฺมึ, ตถาคตปฺปเวทิตสฺส ธมฺมวินยสฺส เทสิตสฺส วิญฺญาตา ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน ปุคฺคโล ทุลฺลโภ โลกสฺมึ, กตญฺญูกตเวที ปุคฺคโล ทุลฺลโภ โลกสฺมึ. อิเมสํ โข ลิจฺฉวี ปญฺจนฺนํ รตนานํ ปาตุภาโว ทุลฺลโภ โลกสฺมินฺติ.

๑๙๖ ตถาคตสฺส ภิกฺขเว อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปุพฺเพว สมฺโพธา อนภิสมฺพุทฺธสฺส โพธิสตฺตสฺเสว สโต ปญฺจ มหาสุปินา ปาตุรเหสุํ. กตเม ปญฺจ? ตถาคตสฺส ภิกฺขเว อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปุพฺเพว สมฺโพธา อนภิสมฺพุทฺธสฺส โพธิสตฺตสฺเสว สโต อยํ มหาปฐวี มหาสยนํ อโหสิ, หิมวา ปพฺพตราชา พิมฺโพหนํ อโหสิ, ปุรตฺถิเม สมุทฺเท วาโม หตฺโถ โอหิโต อโหสิ, ปจฺฉิเม สมุทฺเท ทกฺขิโณ หตฺโถ โอหิโต อโหสิ, ทกฺขิเณ สมุทฺเท อุโภ ปาทา โอหิตา อเหสุํ: ตถาคตสฺส ภิกฺขเว อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปุพฺเพว สมฺโพธา อนภิสมฺพุทฺธสฺส โพธิสตฺตสฺเสว สโต อยํ ปฐโม มหาสุปิโน ปาตุรโหสิ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ตถาคตสฺส อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปุพฺเพว สมฺโพธา อนภิสมฺพุทฺธสฺส โพธิสตฺตสฺเสว สโต ติริยา นาม

ติณชาติ นาภิยา อุคฺคนฺตฺวา นภํ อาหจฺจ ฐิตา อโหสิ. ตถาคตสฺส ภิกฺขเว อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปุพฺเพว สมฺโพธา อนภิสมฺพุทฺธสฺส โพธิสตฺตสฺเสว สโต อยํ ทุติโย มหาสุปิโน ปาตุรโหสิ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ตถาคตสฺส อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปุพฺเพว สมฺโพธา อนภิสมฺพุทฺธสฺส โพธิสตฺตสฺเสว สโต เสตา กิมี กณฺหสีสา ปาเทหิ อุสฺสกฺกิตฺวา ยาว ชานุมณฺฑลา ปฏิจฺฉาเทสุํ. ตถาคตสฺส ภิกฺขเว อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปุพฺเพว สมฺโพธา อนภิสมฺพุทฺธสฺส โพธิสตฺตสฺเสว สโต อยํ ตติโย มหาสุปิโน ปาตุรโหสิ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ตถาคตสฺส อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปุพฺเพว สมฺโพธา อนภิสมฺพุทฺธสฺส โพธิสตฺตสฺเสว สโต จตฺตาโร สกุณา นานาวณฺณา จตูหิ ทิสาหิ อาคนฺตฺวา ปาทมูเล นิปติตฺวา สพฺพเสตา สมฺปชฺชึสุ. ตถาคตสฺส ภิกฺขเว อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปุพฺเพว สมฺโพธา อนภิสมฺพุทฺธสฺส โพธิสตฺตสฺเสว สโต อยํ จตุตฺโถ มหาสุปิโน ปาตุรโหสิ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ตถาคโต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ปุพฺเพว สมฺโพธา อนภิสมฺพุทฺโธ โพธิสตฺโตว สมาโน มหโต มีฬฺหปพฺพตสฺส อุปรูปริ จงฺกมติ อลิปฺปมาโน มีฬฺเหน. ตถาคตสฺส ภิกฺขเว อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปุพฺเพว สมฺโพธา อนภิสมฺพุทฺธสฺส โพธิสตฺตสฺเสว สโต อยํ ปญฺจโม มหาสุปิโน ปาตุรโหสิ. ยมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคตสฺส อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปุพฺเพว สมฺโพธา อนภิสมฺพุทฺธสฺส โพธิสตฺตสฺเสว สโต อยํ มหาปฐวี มหาสยนํ อโหสิ, หิมวา

ปัพ์พตราชา พิม์โพหนํ อโหสิ, ปุรัต์ถิเม สมุท์เท วาโม หัต์โถ
โอหิโต อโหสิ, ปัจ์ฉิเม สมุท์เท ทัก์ขิโณ หัต์โถ โอหิโต
อโหสิ, ทัก์ขิเณ สมุท์เท อุโภ ปาทา โอหิตา อเหสุํ; ตถาคเตน
ภิก์ขเว อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน อนุต์ตรา สัม์มาสัม์โพธิ อภิสัม์พุท์ธา;
ตัส์ส อภิสัม์โพธาย อยํ ปฐโม มหาสุปิโน ปาตุรโหสิ. ยัม์ปิ
ภิก์ขเว ตถาคตัส์ส อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส ปุพ์เพว สัม์โพธา
อนภิสัม์พุท์ธัส์ส โพธิสัต์ตัส์เสว สโต ติริยา นาม ติณชาติ นาภิยา
อุค์คัน์ต์วา นภํ อาหัจ์จ ฐิตา อโหสิ; ตถาคเตน ภิก์ขเว อรหตา
สัม์มาสัม์พุท์เธน อริโย อัฏ์ฐังคิโก มัค์โค อภิสัม์พุช์ฌิต์วา ยาว
เทวมนุส์เสหิ สุป์ปกาสิโต; ตัส์ส อภิสัม์โพธาย อยํ ทุติโย
มหาสุปิโน ปาตุรโหสิ. ยัม์ปิ ภิก์ขเว ตถาคตัส์ส อรหโต
สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส ปุพ์เพว สัม์โพธา อนภิสัม์พุท์ธัส์ส โพธิสัต์ตัส์เสว
สโต เสตา กิมี กัณ์หสีสา ปาเทหิ อุส์สัก์กิต์วา ยาว ชาณุมัณ์ฑลา
ปฏิจ์ฉาเทสุํ; พหู ภิก์ขเว คิหี โอทาตวสนา ตถาคตํ ปาณุเปตํ สรณํ
คตา; ตัส์ส อภิสัม์โพธาย อยํ ตติโย มหาสุปิโน ปาตุรโหสิ. ยัม์ปิ
ภิก์ขเว ตถาคตัส์ส อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส ปุพ์เพว สัม์โพธา
อนภิสัม์พุท์ธัส์ส โพธิสัต์ตัส์เสว สโต จัต์ตาโร สกุณา นานาวัณ์ณา จตูหิ
ทิสาหิ อาคัน์ต์วา ปาทมูเล นิปติต์วา สัพ์พเสตา สัม์ปัช์ชิํสุ; จัต์ตาโรเม
ภิก์ขเว วัณ์ณา ขัต์ติยา พ์ราห์มณา เวส์สา สุท์ทา, เต ตถาคตัป์ปเวทิเต
ธัม์มวินเย อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิต์วา อนุต์ตรํ วิมุต์ตึ สัจ์ฉิกโรน์ติ;

ตสฺส อภิสมฺโพธาย อยํ จตุตฺโถ มหาสุปิโน ปาตุรโหสิ. ยมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคโต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ปุพฺเพว สมฺโพธา อนภิสมฺพุทฺโธ โพธิสตฺโตว สมาโน มหโต มิฬฺหปพฺพตสฺส อุปรุปริ จงฺกมติ อลิปฺปมาโน มิฬฺเหน: ลาภี ภิกฺขเว ตถาคโต จีวรปิณฺฑปาตเสนาสน-คิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํ, ตํ จ ตถาคโต อคธิโต อมุจฺฉิโต อนชฺโฌปนฺโน อาทีนวทสฺสาวี นิสฺสรณปญฺโญ ปริภุญฺชติ: ตสฺส อภิสมฺโพธาย อยํ ปญฺจโม มหาสุปิโน ปาตุรโหสิ. ตถาคตสฺส ภิกฺขเว อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปุพฺเพว สมฺโพธา อนภิสมฺพุทฺธสฺส โพธิสตฺตสฺเสว สโต อิเม ปญฺจ มหาสุปินา ปาตุรเหสุนฺติ.

๑๙๗ ปญฺจิเม ภิกฺขเว วสฺสสฺส อนฺตรายา, ยํ เนมิตฺตา น ชานนฺติ, ยตฺถ เนมิตฺตานํ จกฺขุ นกฺกมติ. กตเม ปญฺจ? อุปริ ภิกฺขเว อากาเส เตโชธาตุ ปกุปฺปติ, เตน อุปฺปนฺนา เมฆา ปฏิวิคจฺฉนฺติ: อยํ ภิกฺขเว ปฐโม วสฺสสฺส อนฺตราโย, ยํ เนมิตฺตา น ชานนฺติ, ยตฺถ เนมิตฺตานํ จกฺขุ นกฺกมติ; ปุน จปรํ ภิกฺขเว อุปริ อากาเส วาโยธาตุ ปกุปฺปติ, เตน อุปฺปนฺนา เมฆา ปฏิวิคจฺฉนฺติ: อยํ ภิกฺขเว ทุติโย วสฺสสฺส อนฺตราโย, ยํ เนมิตฺตา น ชานนฺติ, ยตฺถ เนมิตฺตานํ จกฺขุ นกฺกมติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ราหุ อสุรินฺโท ปาณินา อุทกํ ปฏิคฺคเหตฺวา มหาสมุทฺเท ฉฑฺเฑติ: อยํ ภิกฺขเว ตติโย วสฺสสฺส อนฺตราโย, ยํ เนมิตฺตา น ชานนฺติ, ยตฺถ เนมิตฺตานํ จกฺขุ นกฺกมติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว วสฺสวลาหกา

เทวปุต์ตา ปมัต์ตา โหน์ติ. อยํ ภิก์ขเว จตุต์โถ วัส์สัส์ส อนัต์ราโย, ยํ เนมิต์ตา น ชานัน์ติ, ยัต์ถ เนมิต์ตานํ จัก์ขุ นัก์กมติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว มนุส์สา อธัม์มิกา โหน์ติ. อยํ ภิก์ขเว ปัญ์จโม วัส์สัส์ส อนัต์ราโย, ยํ เนมิต์ตา น ชานัน์ติ, ยัต์ถ เนมิต์ตานํ จัก์ขุ นัก์กมติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ วัส์สัส์ส อนัต์ราย่า, ยํ เนมิต์ตา น ชานัน์ติ, ยัต์ถ เนมิต์ตานํ จัก์ขุ นัก์กมตีติ.

๑๙๘ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว อังเคหิ สมัน์นาคตา วาจา สุภาสิตา โหติ โน ทุพ์ภาสิตา, อนวัช์ชา จ อนนุวัช์ชา วิญ์ญูนํ. กตเมหิ ปัญ์จหิ? กาเลน จ ภาสิตา โหติ, สัจ์จา จ ภาสิตา โหติ, สัณ์หา จ ภาสิตา โหติ, อัต์ถสัญ์หิตา จ ภาสิตา โหติ, เมต์ตจิต์เตน จ ภาสิตา โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ อังเคหิ สมัน์นาคตา วาจา สุภาสิตา โหติ โน ทุพ์ภาสิตา, อนวัช์ชา จ อนนุวัช์ชา วิญ์ญูนัน์ติ.

๑๙๙ ยํ ภิก์ขเว สีลวัน์โต ปัพ์พชิตา กุลํ อุปสังกมัน์ติ, ตัต์ถ มนุส์สา ปัญ์จหิ ฐาเนหิ พหุํ ปุญ์ญํ ปสวัน์ติ. กตเมหิ ปัญ์จหิ? ยัส์มึ ภิก์ขเว สมเย สีลวัน์เต ปัพ์พชิเต กุลํ อุปสังกมัน์เต มนุส์สานํ ทิส์วา จิต์ตานิ ปสีทัน์ติ, สัค์คสํวัต์ตนิกํ ภิก์ขเว ตํ กุลํ ตัส์มึ สมเย ปฏิปัน์นํ โหติ. ยัส์มึ ภิก์ขเว สมเย สีลวัน์เต ปัพ์พชิเต กุลํ อุปสังกมัน์เต มนุส์สา ปัจ์จุฏ์เฐน์ติ อภิวาเทน์ติ อาสนํ เทน์ติ, อุจ์จากุลีนสํวัต์ตนิกํ ภิก์ขเว ตํ กุลํ ตัส์มึ สมเย ปฏิปทํ ปฏิปัน์นํ โหติ. ยัส์มึ ภิก์ขเว สมเย สีลวัน์เต ปัพ์พชิเต

กุลํ อุปสงฺกมนฺเต มนุสฺสา มจฺเฉรมลํ ปฏิวิเนนฺติ, มเหสกฺขสํวตฺตนิกํ ภิกฺขเว ตํ กุลํ ตสฺมึ สมเย ปฏิปทํ ปฏิปนฺนํ โหติ. ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย สีลวนฺโต ปพฺพชิตา กุลํ อุปสงฺกมนฺเต มนุสฺสา ยถาสตฺติ ยถาพลํ สํวิภชนฺติ, มหาโภคสํวตฺตนิกํ ภิกฺขเว ตํ กุลํ ตสฺมึ สมเย ปฏิปทํ ปฏิปนฺนํ โหติ. ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย สีลวนฺโต ปพฺพชิตา กุลํ อุปสงฺกมนฺเต มนุสฺสา ปริปุจฺฉนฺติ ปริปญฺหนฺติ ธมฺมํ สุณนฺติ, มหาปญฺญาสํวตฺตนิกํ ภิกฺขเว ตํ กุลํ ตสฺมึ สมเย ปฏิปทํ ปฏิปนฺนํ โหติ ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย สีลวนฺโต ปพฺพชิตา กุลํ อุปสงฺกมนฺติ, ตตฺถ มนุสฺสา อิเมหิ ปญฺจหิ ฐาเนหิ พหุํ ปุญฺญํ ปสวนฺตีติ.

๒๐๐ ปญฺจิมา ภิกฺขเว นิสฺสารณิยา ธาตุโย. กตมา ปญฺจ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน กาเม มนสิกโรโต กาเมสุ จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ น ปสีทติ น สนฺติฏฺฐติ น วิมุจฺจติ, เนกฺขมฺมํ โข ปนสฺส มนสิกโรโต เนกฺขมฺเม จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปสีทติ สนฺติฏฺฐติ วิมุจฺจติ; ตสฺส ตํ จิตฺตํ สุคตํ สุภาวิตํ สุวุฏฺฐิตํ สุวิมุตฺตํ สุวิสํยุตฺตํ กาเมหิ, เย จ กามปจฺจยา อุปฺปชฺชนฺติ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, มุตฺโต โส เตหิ, น โส ตํ เวทนํ เวทิยติ: อิทมกฺขาตํ กามานํ นิสฺสรณํ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน พฺยาปาทํ มนสิกโรโต พฺยาปาเท จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ น ปสีทติ น สนฺติฏฺฐติ น วิมุจฺจติ, อพฺยาปาทํ โข ปนสฺส มนสิกโรโต อพฺยาปาเท จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ

ปสีทติ สนฺติฏฺฐติ วิมุจฺจติ; ตสฺส ตํ จิตฺตํ สุคตํ สุภาวิตํ สุวุฏฺฐิตํ สุวิมุตฺตํ สุวิสํยุตฺตํ พฺยาปาเทน, เย จ พฺยาปาทปจฺจยา อุปฺปชฺชนฺติ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, มุตฺโต โส เตหิ, น โส ตํ เวทนํ เวทิยติ; อิทมกฺขาตํ พฺยาปาทสฺส นิสฺสรณํ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน วิเหสํ มนสิกโรโต วิเหสาย จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ น ปสีทติ น สนฺติฏฺฐติ น วิมุจฺจติ, อวิเหสํ โข ปนสฺส มนสิกโรโต อวิเหสาย จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปสีทติ สนฺติฏฺฐติ วิมุจฺจติ; ตสฺส ตํ จิตฺตํ สุคตํ สุภาวิตํ สุวุฏฺฐิตํ สุวิมุตฺตํ สุวิสํยุตฺตํ วิเหสาย; เย จ วิเหสาปจฺจยา อุปฺปชฺชนฺติ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, มุตฺโต โส เตหิ, น โส ตํ เวทนํ เวทิยติ; อิทมกฺขาตํ วิเหสาย นิสฺสรณํ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน รูเป มนสิกโรโต รูเปสุ จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ น ปสีทติ น สนฺติฏฺฐติ น วิมุจฺจติ, อรูปํ โข ปนสฺส มนสิกโรโต อรูเป จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปสีทติ สนฺติฏฺฐติ วิมุจฺจติ; ตสฺส ตํ จิตฺตํ สุคตํ สุภาวิตํ สุวุฏฺฐิตํ สุวิมุตฺตํ สุวิสํยุตฺตํ รูเปหิ, เย จ รูปปจฺจยา อุปฺปชฺชนฺติ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, มุตฺโต โส เตหิ, น โส ตํ เวทนํ เวทิยติ; อิทมกฺขาตํ รูปานํ นิสฺสรณํ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน สกฺกายํ มนสิกโรโต สกฺกาเย จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ น ปสีทติ น สนฺติฏฺฐติ น วิมุจฺจติ, สกฺกายนิโรธํ โข ปนสฺส มนสิกโรโต สกฺกายนิโรเธ จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปสีทติ สนฺติฏฺฐติ วิมุจฺจติ; ตสฺส ตํ

จิต์ตํ สุคตํ สุภาวิตํ สุวุฏ์ฐิตํ สุวิมุต์ตํ สุวิสํยุต์ตํ สัก์กาเยน, เย จ สัก์กายปั๎จ์จยา อุปั๎ปัช์ชัน์ติ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, มุต์โต โส เตหิ, น โส ตํ เวทนํ เวทิยติ. อิทมัก์ขาตํ สัก์กายัส์ส นิส์สรณํ. ตัส์ส กามนัน์ทิปิ นานุเสติ, พ๎ยาปาทนัน์ทิปิ นานุเสติ, วิเหสานัน์ทิปิ นานุเสติ, รูปนัน์ทิปิ นานุเสติ, สัก์กายนัน์ทิปิ นานุเสติ, โส กามนัน์ทิยาปิ อนนุสยา พ๎ยาปาทนัน์ทิยาปิ อนนุสยา วิเหสานัน์ทิยาปิ อนนุสยา รูปนัน์ทิยาปิ อนนุสยา สัก์กายนัน์ทิยาปิ อนนุสยา อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ภิก์ขุ นิราลโย อัจ์เฉช์ชิ ตัณ์หํ วิวัฏ์ฏยิ สัญ์โญชนํ สัม์มามานาภิสมยา อัน์ตมกาสิ ทุก์ขัส์ส. อิมา โข ภิก์ขเว ปัญ์จ นิส์สรณิยา ธาตุโยติ.

พ์ราห์มณวัค์โค ปัญ์จโม.

จตุต์โถ ปัณ์ณาสโก นิฏ์ฐิโต.

ตัส์สุท์ทานํ.

โสโณ โทโณ สังคารโว การณปาลี จ ปิงคิยานี
สุปินา จ วัส์สา วาจา กุลํ นิส์สรณิเยน จาติ.

ปัญ์จมปัณ์ณาสโก.

๒๐๑ เอกํ สมยํ ภควา กิมิลายํ วิหรติ เวฬุวเน. อถโข อายัส์มา กิม์พิโล, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา กิม์พิโล ภควัน์ตํ เอตทโวจ "โก นุ โข ภัน์เต เหตุ โก ปัจ์จโย, เยน ตถาคเต ปรินิพ์พุเต สัท์ธัม์โม น จิรัฏ์ฐิติโก โหตีติ. "อิธ

กิมฺพิล ตถาคเต ปรินิพฺพุเต ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย อุปาสกา อุปาสิกาโย สตฺถริ อคารวา วิหรนฺติ อปฺปติสฺสา, ธมฺเม อคารวา วิหรนฺติ อปฺปติสฺสา, สงฺเฆ อคารวา วิหรนฺติ อปฺปติสฺสา, สิกฺขาย อคารวา วิหรนฺติ อปฺปติสฺสา, อญฺญมญฺญํ อคารวา วิหรนฺติ อปฺปติสฺสา. อยํ โข กิมฺพิล เหตุ อยํ ปจฺจโย, เยน ตถาคเต ปรินิพฺพุเต สทฺธมฺโม น จิรฏฺฐิติโก โหตีติ. "โก ปน ภนฺเต เหตุ โก ปจฺจโย, เยน ตถาคเต ปรินิพฺพุเต สทฺธมฺโม จิรฏฺฐิติโก โหตีติ. "อิธ กิมฺพิล ตถาคเต ปรินิพฺพุเต ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย อุปาสกา อุปาสิกาโย สตฺถริ สคารวา วิหรนฺติ สปฺปติสฺสา, ธมฺเม สคารวา วิหรนฺติ สปฺปติสฺสา, สงฺเฆ สคารวา วิหรนฺติ สปฺปติสฺสา, สิกฺขาย สคารวา วิหรนฺติ สปฺปติสฺสา, อญฺญมญฺญํ สคารวา วิหรนฺติ สปฺปติสฺสา. อยํ โข กิมฺพิล เหตุ อยํ ปจฺจโย. เยน ตถาคเต ปรินิพฺพุเต สทฺธมฺโม จิรฏฺฐิติโก โหตีติ.

๒๐๒ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อานิสํสา ธมฺมสฺสวเน. กตเม ปญฺจ? อสฺสุตํ สุณาติ, สุตํ ปริโยทเปติ, กงฺขํ วิหนติ, ทิฏฺฐึ อุชุํ กโรติ, จิตฺตมสฺส ปสีทติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อานิสํสา ธมฺมสฺสวเนติ.

๒๐๓ ปญฺจหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคโต รญฺโญ ภทฺโร อสฺสาชานิโย ราชารโห โหติ ราชโภคฺโค "รญฺโญ องฺคนฺเตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อาชฺชเวน ชเวน มทฺทเวน

ขนฺติยา โสรจฺเจน. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต รญฺโญ ภทฺโร อสฺสาชานิโย ราชารโห โหติ ราชโภคฺโค "รญฺโญ องฺคนฺเตฺวว สงฺขํ คจฺฉติ. เอวเมว โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลิกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส. กตเมหิ ปญฺจหิ? อาชฺชเวน ชเวน มทฺทเวน ขนฺติยา โสรจฺเจน. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลิกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ.

๒๐๔ ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว พลานิ. กตมานิ ปญฺจ? สทฺธาพลํ หิรีพลํ โอตฺตปฺปพลํ วิริยพลํ ปญฺญาพลํ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ปญฺจ พลานีติ.

๒๐๕ ปญฺจิเม ภิกฺขเว เจโตขิลา. กตเม ปญฺจ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สตฺถริ กงฺขติ วิจิกิจฺฉติ นาธิมุจฺจติ น สมฺปสีทติ; โย โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ สตฺถริ กงฺขติ วิจิกิจฺฉติ นาธิมุจฺจติ น สมฺปสีทติ, ตสฺส จิตฺตํ น นมติ อาตปฺปาย อนุโยคาย สาตจฺจาย ปธานาย; ยสฺส จิตฺตํ น นมติ อาตปฺปาย อนุโยคาย สาตจฺจาย ปธานาย, อยํ ปฐโม เจโตขิโล. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมฺเม ... สํเฆ ... สิกฺขาย ... สพฺรหฺมจารีสุ กุปิโต โหติ อนตฺตมโน อาหตจิตฺโต ขิลชาโต; โย โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ

สพ๎รห๎มจารีสุ กุปิโต โหติ อนัต์ตมโน อาหตจิต์โต ขิลชาโต, ตัส์ส จิต์ตํ น นมติ อาตับ๎ปาย อนุโยคาย สาตัจ์จาย ปธานาย; ยัส์ส จิต์ตํ น นมติ อาตับ๎ปาย อนุโยคาย สาตัจ์จาย ปธานาย, อยํ บั๎ญ์จโม เจโตขิโล. อิเม โข ภิก์ขเว บั๎ญ์จ เจโตขิลาติ.

๒๐๖ บั๎ญ์จิเม ภิก์ขเว เจตโส วินิพัน์ธา. กตเม บั๎ญ์จ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ กาเม อวีตราโค โหติ อวิคตัจ์ฉัน์โท อวิคตเป๎โม อวิคตบิปาโส อวิคตปริฬาโห อวิคตตัณ์โห; โย โส ภิก์ขเว ภิก์ขุ กาเม อวีตราโค โหติ อวิคตัจ์ฉัน์โท อวิคตเป๎โม อวิคตบิปาโส อวิคตปริฬาโห อวิคตตัณ์โห, ตัส์ส จิต์ตํ น นมติ อาตับ๎ปาย อนุโยคาย สาตัจ์จาย ปธานาย; ยัส์ส จิต์ตํ น นมติ อาตับ๎ปาย อนุโยคาย สาตัจ์จาย ปธานาย, อยํ ปฐโม เจตโส วินิพัน์โธ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ กาเย อวีตราโค โหติ. ... รูเป อวีตราโค โหติ ... ยาวทัต์ถํ อุทราวเทหกํ ภุญ์ชิต์วา เสย์ยสุขํ บัส์สสุขํ มิท์ธสุขํ อนุยุต์โต วิหรติ, ... อัญ์ญตรํ เทวนิกายํ ปณิธาย พ๎รห๎มจริยํ จรติ "อิมินาหํ สีเลน วา วเตน วา ตเปน วา พ๎รห๎มจริเยน วา เทโว วา ภวิส์สามิ เทวัญ์ญตโร วาติ; โย โส ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัญ์ญตรํ เทวนิกายํ ปณิธาย พ๎รห๎มจริยํ จรติ "อิมินาหํ สีเลน วา วเตน วา ตเปน วา พ๎รห๎มจริเยน วา เทโว วา ภวิส์สามิ เทวัญ์ญตโร วาติ,

ตสฺส จิตฺตํ น นมติ อาตปฺปาย อนุโยคาย สาตจฺจาย ปธานาย; ยสฺส จิตฺตํ น นมติ อาตปฺปาย อนุโยคาย สาตจฺจาย ปธานาย, อยํ ปญฺจโม เจตโส วินิพนฺโธ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ เจตโส วินิพนฺธาติ.

๒๐๗ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อานิสํสา ยาคุยา. กตเม ปญฺจ? ขุทฺทํ ปฏิหนติ, ปิปาสํ ปฏิวิเนติ, วาตํ อนุโลเมติ, วตฺถึ โสเธติ, อามาวเสสํ ปาเจติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อานิสํสา ยาคุยาติ.

๒๐๘ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา ทนฺตกฏฺฐสฺส อขาทเน. กตเม ปญฺจ? อจกฺขุสฺสํ, มุขํ ทุคฺคนฺธํ โหติ, รสหรณิโย น วิสุชฺฌนฺติ, ปิตฺตํ เสมฺหํ ภตฺตํ ปริโยนทฺธติ, ภตฺตมสฺส นจฺฉาเทติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาทีนวา ทนฺตกฏฺฐสฺส อขาทเน. ปญฺจิเม ภิกฺขเว อานิสํสา ทนฺตกฏฺฐสฺส ขาทเน. กตเม ปญฺจ? จกฺขุสฺสํ, มุขํ น ทุคฺคนฺธํ โหติ, รสหรณิโย วิสุชฺฌนฺติ, ปิตฺตํ เสมฺหํ ภตฺตํ น ปริโยนทฺธติ, ภตฺตมสฺส ฉาเทติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อานิสํสา ทนฺตกฏฺฐสฺส ขาทเนติ.

๒๐๙ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา อายตเกน คีตสฺสเรน ธมฺมํ ภณนฺตสฺส. กตเม ปญฺจ? อตฺตนาปิ ตสฺมึ สเร สารชฺชติ, ปเรปิ ตสฺมึ สเร สารชฺชนฺติ, คหปติกาปิ อุชฺฌายนฺติ "ยเถว มยํ คายาม, เอวเมวิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา คายนฺตีติ, สรกุตฺติมฺปิ นิกามิยมานสฺส สมาธิสฺส ภงฺโค โหติ, ปจฺฉิมา

ชนตา ทิฏ์ฐานุคตึ อาปัช์ชติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อาทีนวา อายตเกน คีตัส์สเรน ธัม์มํ ภณัน์ตัส์สาติ.

๒๑๐ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว อาทีนวา มุฏ์ฐัส์สติส์ส อสัม์ปชานัส์ส นิท์ทํ โอก์กมโต. กตเม ปัญ์จ? ทุก์ขํ สุปติ, ทุก์ขํ ปฏิพุช์ฌติ, ปาปกํ สุปินํ ปัส์สติ, เทวตา น รัก์ขัน์ติ, อสุจิ มุจ์จติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อาทีนวา มุฏ์ฐัส์สติส์ส อสัม์ปชานัส์ส นิท์ทํ โอก์กมโต. ปัญ์จิเม ภิก์ขเว อานิสํสา อุปัฏ์ฐิตัส์สติส์ส สัม์ปชานัส์ส นิท์ทํ โอก์กมโต. กตเม ปัญ์จ? สุขํ สุปติ, สุขํ ปฏิพุช์ฌติ, น ปาปกํ สุปินํ ปัส์สติ, เทวตา รัก์ขัน์ติ, อสุจิ น มุจ์จติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อานิสํสา อุปัฏ์ฐิตัส์สติส์ส สัม์ปชานัส์ส นิท์ทํ โอก์กมโตติ.

กิม์พิลวัค์โค ปฐโม.

ตัส์สุท์ทานํ.

กิม์พิโล ธัม์มัส์สวนํ อาชานี จ พลํ ขิลํ
วินิพัน์ธํ ยาคุ กัฏ์ฐํ คีตํ มุฏ์ฐัส์สตีปิ จาติ.

๒๑๑ โย โส ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัก์โกสกปริภาสโก อริยุปวาที สพ์รห์มจารีนํ, ตัส์ส ปัญ์จ อาทีนวา ปาฏิกังขา. กตเม ปัญ์จ? ปาราชิโก วา โหติ ฉิน์นปริปัน์โถ, อัญ์ญตรํ วา สังกิลิฏ์ฐํ อาปัต์ตึ อาปัช์ชติ, พาฬ์หํ วา โรคาตังกํ ผุสติ, สัม์มูโฬ์ห กาลํ กโรติ, กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ

วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติ. โย โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ อกฺโกสกปริภาสโก อริยุปวาที สพฺรหฺมจารีนํ, ตสฺส อิเม ปญฺจ อาทีนวา ปาฏิกงฺขาติ.

๒๑๒ โย โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สํเฆ อธิกรณการโก, ตสฺส ปญฺจ อาทีนวา ปาฏิกงฺขา. กตเม ปญฺจ? อนธิคตํ นาธิคจฺฉติ, อธิคตํ ปริหายติ, ปาปโก กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติ, สมฺมูโฬฺห กาลํ กโรติ, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติ. โย โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ ภณฺฑนการโก กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สํเฆ อธิกรณการโก, ตสฺส อิเม ปญฺจ อาทีนวา ปาฏิกงฺขาติ.

๒๑๓ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา ทุสฺสีลสฺส สีลวิปตฺติยา. กตเม ปญฺจ? อิธ ภิกฺขเว ทุสฺสีโล สีลวิปนฺโน ปมาทาธิกรณํ มหตึ โภคชานึ นิคจฺฉติ. อยํ ภิกฺขเว ปฐโม อาทีนโว ทุสฺสีลสฺส สีลวิปตฺติยา. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ทุสฺสีลสฺส สีลวิปนฺนสฺส ปาปโก กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติ. อยํ ภิกฺขเว ทุติโย อาทีนโว ทุสฺสีลสฺส สีลวิปตฺติยา. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ทุสฺสีโล สีลวิปนฺโน ยญฺญเทว ปริสํ อุปสงฺกมติ ยทิ ขตฺติยปริสํ ยทิ พฺราหฺมณปริสํ ยทิ คหปติปริสํ ยทิ สมณปริสํ, อวิสารโท อุปสงฺกมติ มงฺกุภูโต. อยํ ภิกฺขเว ตติโย อาทีนโว ทุสฺสีลสฺส สีลวิปตฺติยา. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ทุสฺสีโล สีลวิปนฺโน สมฺมูโฬฺห กาลํ กโรติ.

อยํ ภิกขเว จตุตโถ อาทีนโว ทุสสีลัสส สีลวิปัตติยา. ปุน จปรํ ภิกขเว ทุสสีโล สีลวิปันโน กายัสส เภทา ปรัมมรณา อปายํ ทุคคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัชชติ: อยํ ภิกขเว ปัญจโม อาทีนโว ทุสสีลัสส สีลวิปัตติยา. อิเม โข ภิกขเว ปัญจ อาทีนวา ทุสสีลัสส สีลวิปัตติยา. ปัญจิเม ภิกขเว อานิสํสา สีลวโต สีลสัมปทาย. กตเม ปัญจ? อิธ ภิกขเว สีลวา สีลสัมปันโน อัปปมาทาธิกรณํ มหันตํ โภคักขันธํ อธิคัจฉติ: อยํ ภิกขเว ปฐโม อานิสํโส สีลวโต สีลสัมปทาย. ปุน จปรํ ภิกขเว สีลวโต สีลสัมปันนัสส กัลยาโณ กิตติสัทโท อัพภุคคัจฉติ: อยํ ภิกขเว ทุติโย อานิสํโส สีลวโต สีลสัมปทาย. ปุน จปรํ ภิกขเว สีลวา สีลสัมปันโน ยัญญเทว ปริสํ อุปสังกมติ ยทิ ขัตติยปริสํ ยทิ พราหมณปริสํ ยทิ คหปติปริสํ ยทิ สมณปริสํ, วิสารโท อุปสังกมติ อมังกุภูโต: อยํ ภิกขเว ตติโย อานิสํโส สีลวโต สีลสัมปทาย. ปุน จปรํ ภิกขเว สีลวา สีลสัมปันโน อสัมมูฬโห กาลํ กโรติ: อยํ ภิกขเว จตุตโถ อานิสํโส สีลวโต สีลสัมปทาย. ปุน จปรํ ภิกขเว สีลวา สีลสัมปันโน กายัสส เภทา ปรัมมรณา สุคตึ สัคคํ โลกํ อุปปัชชติ: อยํ ภิกขเว ปัญจโม อานิสํโส สีลวโต สีลสัมปทาย. อิเม โข ภิกขเว ปัญจ อานิสํสา สีลวโต สีลสัมปทายาติ.

๒๑๔ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา พหุภาณิสฺมึ ปุคฺคเล. กตเม ปญฺจ? มุสา ภณติ, ปิสุณํ ภณติ, ผรุสํ ภณติ, สมฺผปฺปลาปํ ภณติ, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาทีนวา พหุภาณิสฺมึ ปุคฺคเล. ปญฺจิเม ภิกฺขเว อานิสํสา มนฺตภาณิสฺมึ ปุคฺคเล. กตเม ปญฺจ? น มุสา ภณติ, น ปิสุณํ ภณติ, น ผรุสํ ภณติ, น สมฺผปฺปลาปํ ภณติ, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อานิสํสา มนฺตภาณิสฺมึ ปุคฺคเลติ.

๒๑๕ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา อกฺขนฺติยา. กตเม ปญฺจ? พหุโน ชนสฺส อปฺปิโย โหติ อมนาโป, เวรพหุโล จ โหติ, วชฺชพหุโล จ, สมฺมูโฬฺห กาลํ กโรติ, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาทีนวา อกฺขนฺติยา. ปญฺจิเม ภิกฺขเว อานิสํสา ขนฺติยา. กตเม ปญฺจ? พหุโน ชนสฺส ปิโย โหติ มนาโป, น เวรพหุโล โหติ, น วชฺชพหุโล, อสมฺมูโฬฺห กาลํ กโรติ, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อานิสํสา ขนฺติยาติ.

๒๑๖ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา อกฺขนฺติยา. กตเม ปญฺจ? พหุโน ชนสฺส อปฺปิโย โหติ อมนาโป, ลุทฺโธ จ โหติ,

วิปฺปฏิสารี จ, สมฺมูโฬห กาลํ กโรติ, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาทีนวา อกฺขนฺติยา. ปญฺจิเม ภิกฺขเว อานิสํสา ขนฺติยา. กตเม ปญฺจ? พหุโน ชนสฺส ปิโย โหติ มนาโป, อวฺยาปชฺโช จ โหติ, อวิปฺปฏิสารี จ, อสมฺมูโฬห กาลํ กโรติ, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อานิสํสา ขนฺติยาติ.

๒๑๗ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา อปาสาทิเก. กตเม ปญฺจ? อตฺตาปิ อตฺตานํ อุปวทติ, อนุวิจฺจ วิญฺญู ครหนฺติ, ปาปโก กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติ, สมฺมูโฬห กาลํ กโรติ, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาทีนวา อปาสาทิเก. ปญฺจิเม ภิกฺขเว อานิสํสา ปาสาทิเก. กตเม ปญฺจ? อตฺตาปิ อตฺตานํ น อุปวทติ, อนุวิจฺจ วิญฺญู ปสํสนฺติ, กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติ, อสมฺมูโฬห กาลํ กโรติ, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อานิสํสา ปาสาทิเกติ.

๒๑๘ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา อปาสาทิเก. กตเม ปญฺจ? อปฺปสนฺนา นปฺปสีทนฺติ, ปสนฺนานํ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตํ โหติ, สตฺถุ สาสนํ น กตํ โหติ, ปจฺฉิมา ชนตา ทิฏฺฐานุคตึ อาปชฺชติ, จิตฺตมสฺส นปฺปสีทติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาทีนวา อปาสาทิเก. ปญฺจิเม ภิกฺขเว อานิสํสา ปาสาทิเก. กตเม ปญฺจ? อปฺปสนฺนา ปสีทนฺติ,

ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาโว โหติ, สตฺถุ สาสนํ กตํ โหติ, ปจฺฉิมา ชนตา ทิฏฺฐานุคตึ อาปชฺชติ, จิตฺตมสฺส ปสีทติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อานิสํสา ปาสาทิเกติ.

๒๑๙ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา อคฺคิสฺมึ. กตเม ปญฺจ? อจกฺขุสฺโส, ทุพฺพณฺณกรโณ, ทุพฺพลกรโณ, สงฺคณิกาปวฑฺฒโน, ติรจฺฉานกถาปวตฺตนิโก. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาทีนวา อคฺคิสฺมินฺติ.

๒๒๐ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา มธุราย. กตเม ปญฺจ? วิสมา, พหุรชา, จณฺฑสุนขา, วาลยกฺขา, ทุลฺลภปิณฺฑา. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาทีนวา มธุรายนฺติ.

อกฺโกสกวคฺโค ทุติโย.

ตสฺสุทฺทานํ.

อกฺโกสภณฺฑนสีลํ พาหุภาณี เทฺว อขนฺติโย
อปาสาทิกา เทฺว วุตฺตา อคฺคิสฺมึ มธุเรน จาติ.

๒๒๑ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา ทีฆจาริกํ อนวตฺถจาริกํ อนุยุตฺตสฺส วิหรโต. กตเม ปญฺจ? อสฺสุตํ น สุณาติ, สุตํ น ปริโยทเปติ, สุเตเนกจฺเจน อวิสารโท โหติ, คาฬฺหํ โรคาตงฺกํ ผุสติ, น จ มิตฺตวา โหติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาทีนวา ทีฆจาริกํ อนวตฺถจาริกํ อนุยุตฺตสฺส วิหรโต. ปญฺจิเม ภิกฺขเว อานิสํสา สมวตฺถจาเร. กตเม ปญฺจ? อสฺสุตํ สุณาติ, สุตํ

ปริโยทเปติ, สุเตเนกัจ์เจน วิสารโท โหติ, น พาฬ์หํ โรคาตังกํ ผุสติ, มิต์ตวา จ โหติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อานิสํสา สมวัต์ถจาเรติ.

๒๒๒ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว อาทีนวา ทีฆจาริกํ อนวัต์ถจาริกํ อนุยุต์ตัส์ส วิหรโต. กตเม ปัญ์จ? อนธิคตํ นาธิคัจ์ฉติ, อธิคตํ ปริหายติ, อธิคเตเนกัจ์เจน อวิสารโท โหติ, พาฬ์หํ โรคาตังกํ ผุสติ, น จ มิต์ตวา โหติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อาทีนวา ทีฆจาริกํ อนวัต์ถจาริกํ อนุยุต์ตัส์ส วิหรโต. ปัญ์จิเม ภิก์ขเว อานิสํสา สมวัต์ถจาเร. กตเม ปัญ์จ? อนธิคตํ อธิคัจ์ฉติ, อธิคตํ น ปริหายติ, อธิคเตเนกัจ์เจน วิสารโท โหติ, น พาฬ์หํ โรคาตังกํ ผุสติ, มิต์ตวา จ โหติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อานิสํสา สมวัต์ถจาเรติ.

๒๒๓ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว อาทีนวา อภินิวาเส. กตเม ปัญ์จ? พหุภัณ์โฑ โหติ พหุภัณ์ฑสัน์นิจโย, พหุเภสัช์โช โหติ พหุเภสัช์ชสัน์นิจโย, พหุกิจ์โจ โหติ พหุกรณีโย อพ์ยัต์โต กึกรณีเยสุ, สํสัฏ์โฐ วิหรติ คหัฏ์ฐปัพ์พชิเตหิ อนนุโลมิเกน คิหิสํสัค์เคน, ตัม์หา จ อาวาสา ปัก์กมัน์โต สาเปก์โข ปัก์กมติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อาทีนวา อภินิวาเส. ปัญ์จิเม ภิก์ขเว อานิสํสา อนภินิวาเส. กตเม ปัญ์จ? น พหุภัณ์โฑ โหติ น พหุภัณ์ฑสัน์นิจโย, น พหุเภสัช์โช โหติ น พหุเภสัช์ชสัน์นิจโย,

น พหุกิจฺโจ โหติ น พหุกรณีโย พฺยตฺโต กึกรณีเยสุ, อสลฺลฏฺโฐ วิหรติ คหฏฺฐปพฺพชิเตหิ อนนุโลมิเกน คิหิสํสคฺเคน, ตมฺหา จ อาวาสา ปกฺกมนฺโต อนเปกฺโข ปกฺกมติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อานิสํสา สมวตฺถนิวาเสติ.

๒๒๔ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา อภินิวาเส. กตเม ปญฺจ? อาวาสมจฺฉรี โหติ, กุลมจฺฉรี โหติ, ลาภมจฺฉรี โหติ, วณฺณมจฺฉรี โหติ, ธมฺมมจฺฉรี โหติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาทีนวา อภินิวาเส. ปญฺจิเม ภิกฺขเว อานิสํสา สมวตฺถนิวาเส. กตเม ปญฺจ? น อาวาสมจฺฉรี โหติ, น กุลมจฺฉรี โหติ, น ลาภมจฺฉรี โหติ, น วณฺณมจฺฉรี โหติ, น ธมฺมมจฺฉรี โหติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อานิสํสา สมวตฺถนิวาเสติ.

๒๒๕ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา กุลุปเก. กตเม ปญฺจ? อนามนฺตจาเร อาปชฺชติ, รโหนิสชฺชาย อาปชฺชติ, ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน อาปชฺชติ, มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสนฺโต อาปชฺชติ, กามสงฺกปฺปพหุโล วิหรติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาทีนวา กุลุปเกติ.

๒๒๖ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา กุลุปกสฺส ภิกฺขุโน อติเวลํ กุเลสุ สํสฏฺฐสฺส วิหรโต. กตเม ปญฺจ? มาตุคามสฺส อภิณฺหทสฺสนํ, ทสฺสเน สติ สํสคฺโค, สํสคฺเค สติ วิสฺสาโส, วิสฺสาเส สติ โอตาโร, โอติณฺณจิตฺตสฺเสตํ ปาฏิกงฺขํ: อนภิรโต วา พฺรหฺมจริยํ

สํกิลิฏ์ฐํ อาปัต์ตึ อาปัช์ชิส์สติ, สิก์ขํ วา ปัจ์จัก์ขาย หีนายาวัต์ติส์สติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อาทีนวา กุลุปกัส์ส ภิก์ขุโน อติเวลํ กุเลสุ สํสัฏ์ฐัส์ส วิหรโตติ.

๒๒๗ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว อาทีนวา โภเคสุ กตเม ปัญ์จ? อัค์คิสาธารณา โภคา, อุทกสาธารณา โภคา, ราชสาธารณา โภคา, โจรสาธารณา โภคา, อัป์ปิเยหิ ทายาเทหิ สาธารณา โภคา. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อาทีนวา โภเคสุ. ปัญ์จิเม ภิก์ขเว อานิสํสา โภเคสุ. กตเม ปัญ์จ? โภเค นิส์สาย อัต์ตานํ สุเขติ ปีเณติ สัม์มา สุขํ ปริหรติ, มาตาปิตโร สุเขติ ปีเณติ สัม์มา สุขํ ปริหรติ, ปุต์ตทารทาสกัม์มกรโปริเส สุเขติ ปีเณติ สัม์มา สุขํ ปริหรติ, มิต์ตามัจ์เจ สุเขติ ปีเณติ สัม์มา สุขํ ปริหรติ, สมณพ์ราห์มเณสุ อุท์ธัค์คิกํ ทัก์ขิณํ ปติฏ์ฐาเปติ โสวัค์คิกํ สุขวิปากํ สัค์คสํวัต์តนิกํ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อานิสํสา โภเคสูติ

๒๒๘ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว อาทีนวา อุส์สูรภัต์เต กุเล. กตเม ปัญ์จ? เย เต อติถี ปาหุนา, เต น กาเลน ปฏิปูเชน์ติ; ยา ตา พลิปฏิค์คาหิกา เทวตา, ตา น กาเลน ปฏิปูเชน์ติ; เย เต สมณพ์ราห์มณา เอกภัต์ติกา รัต์ตูปรตา วิรตา วิกาลโภชนา, เต น กาเลน ปฏิปูเชน์ติ; ทารกัม์มกรโปริสา วิมุขา กัม์มํ กโรน์ติ, ตาวตกัญ์เญว อสมเยน ภุต์ตํ อโนชวัน์ตํ โหติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อาทีนวา อุส์สูรภัต์เต กุเล. ปัญ์จิเม ภิก์ขเว อานิสํสา สมยภัต์เต

กุเล. กตเม ปัญ์จ? เย เต อติถี ปาหุนา, เต กาเลน ปฏิปูเชน์ติ; ยา ตา พลิปฏิค์คาหิกา เทวตา, ตา กาเลน ปฏิปูเชน์ติ; เย เต สมณพ์ราห์มณา เอกภัต์តิกา รัต์ตุปรตา วิรตา วิกาลโภชนา, เต กาเลน ปฏิปูเชน์ติ; ทาสกัม์มกรโปริสา อวิมุขา กัม์มํ กโรน์ติ, ตาวตกัญ์เญว สมเยน ภุต์ตํ โอชวัน์ตํ โหติ. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อานิสํสา สมยภัต์เต กุเลติ.

๒๒๙ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว อาทีนวา กัณ์หสัปเป. กตเม ปัญ์จ? อสุจิ, ทุค์คัน์โธ, สภีรุ, สัปปฏิภโย, มิต์ตทุพ์ภี. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อาทีนวา กัณ์หสัปเป. เอวเมว โข ภิก์ขเว ปัญ์จิเม อาทีนวา มาตุคาเม. กตเม ปัญ์จ? อสุจิ, ทุค์คัน์โธ, สภีรุ, สัปปฏิภโย, มิต์ตทุพ์ภี. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อาทีนวา มาตุคาเมติ.

๒๓๐ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว อาทีนวา กัณ์หสัปเป. กตเม ปัญ์จ? โกธโน, อุปนาหี, โฆรวิโส, ทุชิโว์ห, มิต์ตทุพ์ภี. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อาทีนวา กัณ์หสัปเป. เอวเมว โข ภิก์ขเว ปัญ์จิเม อาทีนวา มาตุคาเม. กตเม ปัญ์จ? โกธโน, อุปนาหี, โฆรวิโส, ทุชิโว์ห, มิต์ตทุพ์ภี. ตัต์ริทํ ภิก์ขเว มาตุคามัส์ส โฆรวิสตา: เยภุย์เยน ภิก์ขเว มาตุคาโม ติพ์พราโค. ตัต์ริทํ ภิก์ขเว มาตุคามัส์ส ทุชิว์หตา: เยภุย์เยน ภิก์ขเว มาตุคาโม ปิสุณวาโจ. ตัต์ริทํ ภิก์ขเว มาตุคามัส์ส มิต์ตทุพ์ภิตา: เยภุย์เยน ภิก์ขเว มาตุคาโม อติจารินี. อิเม โข ภิก์ขเว ปัญ์จ อาทีนวา มาตุคาเมติ.

ทีฆจาริกวัค์โค ตติโย.

ตัสสุทฺทานํ.

จตฺว ทีฆจาริกา วุตฺตา อภินิวาสมัจฉรี
ทุเว กุลุปกา โภโค ภัตฺตํ สปฺปํ ปเร ทุเวติ

๒๓๑ ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต อาวาสิโก ภิกขุ อภาวนีโย โหติ. กตเมหิ ปัญจหิ? น อากัปปสัมปันโน โหติ น วัตตสัมปันโน, น พหุสสุโต โหติ น สุตธโร, น ปฏิสัลเลขิตา โหติ น ปฏิสัลลานาราโม น กัลยาณาราโม, น กัลยาณวาโจ โหติ น กัลยาณวากกรโณ, ทุปปัญโญ โหติ ชโฬ เอฬมูโค. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต อาวาสิโก ภิกขุ อภาวนีโย โหติ. ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต อาวาสิโก ภิกขุ ภาวนีโย โหติ. กตเมหิ ปัญจหิ? อากัปปสัมปันโน โหติ วัตตสัมปันโน, พหุสสุโต โหติ สุตธโร, ปฏิสัลเลขิตา โหติ ปฏิสัลลานาราโม กัลยาณาราโม, กัลยาณวาโจ โหติ กัลยาณวากกรโณ, ปัญญวา โหติ อชโฬ อเนฬมูโค. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต อาวาสิโก ภิกขุ ภาวนีโย โหตีติ.

๒๓๒ ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต อาวาสิโก ภิกขุ สพรหมจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จ. กตเมหิ ปัญจหิ? สีลวา โหติ, ปาติโมกขสังวรสังวุโต วิหรติ

อาจารโคจรสัม์ปัน์โน อณุมัต์เตสุ วัช์เชสุ ภยทัส์สาวี สมาทาย สิก์ขติ สิก์ขาปเทสุ; พหุส์สุโต โหติ สุตธโร สุตสัน์นิจโย, เย เต ธัม์มา อาทิกัล์ยาณา มัช์เฌกัล์ยาณา ปริโยสานกัล์ยาณา สาต์ถํ สพ์ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ๎รห์มจริยํ อภิวทัน์ติ, ตถารูปาส์ส ธัม์มา พหุส์สุตา โหน์ติ ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปก์ขิตา ทิฏ์ฐิยา สุป์ปฏิวิท์ธา; กัล์ยาณวาโจ โหติ กัล์ยาณวาก์กรโณ โปริยา วาจาย สมัน์นาคโต วิส์สัฏ์ฐาย อเนลคฬาย อัต์ถัส์ส วิญ์ญาปนิยา; จตุน์นํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์ม-สุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี; อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต อาวาสิโก ภิก์ขุ สพ๎รห์มจารีนํ ปิโย จ โหติ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จาติ.

๒๓๓ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต อาวาสิโก ภิก์ขุ อาวาสํ โสเภติ. กตเมหิ ปัญ์จหิ? สีลวา โหติ, ฯ เป ฯ สิก์ขติ สิก์ขาปเทสุ; พหุส์สุโต โหติ ฯ เป ฯ ทิฏ์ฐิยา สุป์ปฏิวิท์ธา, กัล์ยาณวาโจ โหติ กัล์ยาณวาก์กรโณ โปริยา วาจาย สมัน์นาคโต วิส์สัฏ์ฐาย อเนลคฬาย อัต์ถัส์ส วิญ์ญาปนิยา; ปฏิพโล โหติ อุปสังกมัน์เต ธัม์มิยา กถาย สัน์ทัส์เสตุํ สมาทเปตุํ สมุต์เตเชตุํ สัม์ปหํเสตุํ; จตุน์นํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ

ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต อาวาสิโก ภิก์ขุ อาวาสํ โสเภตีติ.

๒๓๔ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต อาวาสิโก ภิก์ขุ อาวาสัส์ส พหุปการโร โหติ. กตเมหิ ปัญ์จหิ? สีลวา โหติ ฯเปฯ สมาทาย สิก์ขติ สิก์ขาปเทสุ; พหุส์สุโต โหติ ฯเปฯ ทิฏ์ฐิยา สุป์ปฏิวิท์ธา; ขัณ์ฑผุล์ลํ ปฏิสํขโรติ; มหา โข ปน ภิก์ขุสํโฆ อภิก์กัน์โต นานาเวรัช์ชกา ภิก์ขู, คิหีนํ อุปสังกมิต์วา อาโรเจติ "มหา โข อาวุโส ภิก์ขุสํโฆ อภิก์กัน์โต นานาเวรัช์ชกา ภิก์ขู, กโรถ ปุญ์ญานิ, สมโย ปุญ์ญานิ กาตุน์ติ; จตุน์นํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ปัญ์จหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต อาวาสิโก ภิก์ขุ อาวาสัส์ส พหุปการโร โหตีติ.

๒๓๕ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต อาวาสิโก ภิก์ขุ คิหี อนุกัม์ปติ. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อธิสีเลสุ สมาทเปติ; ธัม์มทัส์สเน นิเวเสติ; คิลานเก อุปสังกมิต์วา สติ อุป์ปาเทติ "อรหัค์คตํ อายัส์มัน์โต สติ อุปัฏ์ฐาปถาติ; มหา โข ปน ภิก์ขุสํโฆ อภิก์กัน์โต นานาเวรัช์ชกา ภิก์ขู, คิหีนํ อุปสังกมิต์วา อาโรเจติ "มหา โข อาวุโส ภิก์ขุสํโฆ อภิก์กัน์โต นานาเวรัช์ชกา ภิก์ขู, กโรถ ปุญ์ญานิ, สมโย ปุญ์ญานิ กาตุน์ติ; ยํ โข ปนัส์ส

โภชนํ เทนฺติ สุขํ วา ปณีตํ วา, ตํ อตฺตนา ปริภุญฺชติ, สทฺธาเทยฺยํ น วินิปาเตติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ คิหีํ อนุกมฺปติ.

๒๓๖ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเย. กตเมหิ ปญฺจหิ? อนนุวิจฺจ อปริโยคาเหตฺวา อวณฺณารหสฺส วณฺณํ ภาสติ, อนนุวิจฺจ อปริโยคาเหตฺวา วณฺณารหสฺส อวณฺณํ ภาสติ, อนนุวิจฺจ อปริโยคาเหตฺวา อปฺปสาทนีเย ฐาเน ปสาทํ อุปทํเสติ, อนนุวิจฺจ อปริโยคาเหตฺวา ปสาทนีเย ฐาเน อปฺปสาทํ อุปทํเสติ, สทฺธาเทยฺยํ วินิปาเตติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเย. ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ สคฺเค. กตเมหิ ปญฺจหิ? อนุวิจฺจ ปริโยคาเหตฺวา อวณฺณารหสฺส อวณฺณํ ภาสติ, อนุวิจฺจ ปริโยคาเหตฺวา วณฺณารหสฺส วณฺณํ ภาสติ, อนุวิจฺจ ปริโยคาเหตฺวา อปฺปสาทนีเย ฐาเน อปฺปสาทํ อุปทํเสติ, อนุวิจฺจ ปริโยคาเหตฺวา ปสาทนีเย ฐาเน ปสาทํ อุปทํเสติ, สทฺธาเทยฺยํ น วินิปาเตติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ สคฺเคติ.

๒๓๗ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเย กตเมหิ ปญฺจหิ? อนนุวิจฺจ

อปริโยคาเหต์วา อวัณ์ณารหัส์ส วัณ์ณํ ภาสติ, อนนุวิจ์จ อปริโยคาเหต์วา วัณ์ณารหัส์ส อวัณ์ณํ ภาสติ, อาวาสมัจ์ฉรี โหติ อาวาสปลิเคธี, กุลมัจ์ฉรี โหติ กุลปลิเคธี, สัท์ธาเทย์ยํ วินิปาเตติ. อิเมหิ โข ฯเปฯ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต อาวาสิโก ภิก์ขุ ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ สัค์เค. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อนุวิจ์จ ปริโยคาเหต์วา อวัณ์ณารหัส์ส อวัณ์ณํ ภาสติ, อนุวิจ์จ ปริโยคาเหต์วา วัณ์ณารหัส์ส วัณ์ณํ ภาสติ, น อาวาสมัจ์ฉรี โหติ น อาวาสปลิเคธี, น กุลมัจ์ฉรี โหติ น กุลปลิเคธี, สัท์ธาเทย์ยํ น วินิปาเตติ. อิเมหิ โข ฯเปฯ

๒๓๘ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต อาวาสิโก ภิก์ขุ ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ นิรเย. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อนนุวิจ์จ อปริโยคาเหต์วา อวัณ์ณารหัส์ส วัณ์ณํ ภาสติ, อนนุวิจ์จ อปริโยคาเหต์วา วัณ์ณารหัส์ส อวัณ์ณํ ภาสติ, อาวาสมัจ์ฉรี โหติ, กุลมัจ์ฉรี โหติ, ลาภมัจ์ฉรี โหติ. อิเมหิ โข ฯเปฯ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต อาวาสิโก ภิก์ขุ ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ สัค์เค. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อนุวิจ์จ ปริโยคาเหต์วา อวัณ์ณารหัส์ส อวัณ์ณํ ภาสติ, อนุวิจ์จ ปริโยคาเหต์วา วัณ์ณารหัส์ส วัณ์ณํ ภาสติ, น อาวาสมัจ์ฉรี โหติ, น กุลมัจ์ฉรี โหติ, น ลาภมัจ์ฉรี โหติ. อิเมหิ โข ฯเปฯ

๒๓๙ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต อาวาสิโก ภิก์ขุ ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ นิรเย. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อาวาสมัจ์ฉรี

โหติ, กุลมัจ์ฉรี โหติ, ลาภมัจ์ฉรี โหติ, วัณ์ณมัจ์ฉรี โหติ, สัท์ธาเทย์ยํ วินิปาเตติ. อิเมหิ โข ฯเปฯ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต อาวาสิโก ภิก์ขุ ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ สัค์เค. กตเมหิ ปัญ์จหิ? น อาวาสมัจ์ฉรี โหติ, น กุลมัจ์ฉรี โหติ, น ลาภมัจ์ฉรี โหติ, น วัณ์ณมัจ์ฉรี โหติ, สัท์ธาเทย์ยํ น วินิปาเตติ. อิเมหิ โข ฯเปฯ

๒๔๐ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต อาวาสิโก ภิก์ขุ ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ นิรเย. กตเมหิ ปัญ์จหิ? อาวาสมัจ์ฉรี โหติ, กุลมัจ์ฉรี โหติ, ลาภมัจ์ฉรี โหติ, วัณ์ณมัจ์ฉรี โหติ, ธัม์มมัจ์ฉรี โหติ. อิเมหิ โข ฯเปฯ ปัญ์จหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต อาวาสิโก ภิก์ขุ ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ สัค์เค. กตเมหิ ปัญ์จหิ? น อาวาสมัจ์ฉรี โหติ, น กุลมัจ์ฉรี โหติ, น ลาภมัจ์ฉรี โหติ, น วัณ์ณมัจ์ฉรี โหติ, น ธัม์มมัจ์ฉรี โหติ. อิเมหิ โข ฯเปฯ

อาวาสิกวัค์โค จตุต์โถ.

ตัส์สุท์ทานํ.

อาวาสิโก ปิโย โสภนา จ พหุปการโร อนุกัม์ปโก จ
ยถาภตัญ์จาปิ อวัณ์ณํ เคธา จตุก์ามัจ์เฉรํ ปัญ์จเกน จาติ.

๒๔๑ ปัญ์จิเม ภิก์ขเว อาทีนวา ทุจ์จริเต. กตเม ปัญ์จ? อัต์ตาปิ อัต์ตานํ อุปวทติ, อนุวิจ์จ วิญ์ญู ครหัน์ติ, ปาปโก กิต์ติสัท์โท อัพ์ภุค์คัจ์ฉติ, สัม์มุโฬ์ห กาลํ กโรติ, กายัส์ส เภทา

ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาทีนวา ทุจฺจริเต. ปญฺจิเม ภิกฺขเว อานิสํสา สุจริเต. กตเม ปญฺจ? อตฺตาปิ อตฺตานํ น อุปวทติ, อนุวิจฺจ วิญฺญู ปสํสนฺติ, กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติ, อสมฺมูโฬฺห กาลํ กโรติ, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อานิสํสา สุจริเตติ.

๒๔๒ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา กายทุจฺจริเต. ฯ เป ฯ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อานิสํสา กายสุจริเต. ฯ เป ฯ

๒๔๓ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา วจีทุจฺจริเต. ฯ เป ฯ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อานิสํสา วจีสุจริเต. ฯ เป ฯ

๒๔๔ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา มโนทุจฺจริเต. กตเม ปญฺจ? อตฺตาปิ อตฺตานํ อุปวทติ, อนุวิจฺจ วิญฺญู ครหนฺติ, ปาปโก กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติ, สมฺมูโฬฺห กาลํ กโรติ, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาทีนวา มโนทุจฺจริเต. ปญฺจิเม ภิกฺขเว อานิสํสา มโนสุจริเต. กตเม ปญฺจ? อตฺตาปิ อตฺตานํ น อุปวทติ, อนุวิจฺจ วิญฺญู ปสํสนฺติ, กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติ, อสมฺมูโฬฺห กาลํ กโรติ, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา

สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อานิสํสา มโนสุจริเตติ.

๒๔๕ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา ทุจฺจริเต. กตเม ปญฺจ? อตฺตาปิ อตฺตานํ อุปวทติ, อนุวิจฺจ วิญฺญู ครหนฺติ, ปาปโก กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติ, สทฺธมฺมา วุฏฺฐาติ, อสทฺธมฺเม ปติฏฺฐาติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาทีนวา ทุจฺจริเต. ปญฺจิเม ภิกฺขเว อานิสํสา สุจริเต. กตเม ปญฺจ? อตฺตาปิ อตฺตานํ น อุปวทติ, อนุวิจฺจ วิญฺญู ปสํสนฺติ, กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติ, อสทฺธมฺมา วุฏฺฐาติ, สทฺธมฺเม ปติฏฺฐาติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อานิสํสา สุจริเตติ.

๒๔๖ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา กายทุจฺจริเต. ฯ เป ฯ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อานิสํสา กายสุจริเต. ฯ เป ฯ

๒๔๗ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา วจีทุจฺจริเต. ฯ เป ฯ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อานิสํสา วจีสุจริเต. ฯ เป ฯ

๒๔๘ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา มโนทุจฺจริเต. กตเม ปญฺจ? อตฺตาปิ อตฺตานํ อุปวทติ, อนุวิจฺจ วิญฺญู ครหนฺติ, ปาปโก กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติ, สทฺธมฺมา วุฏฺฐาติ, อสทฺธมฺเม ปติฏฺฐาติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาทีนวา มโนทุจฺจริเต. ปญฺจิเม ภิกฺขเว อานิสํสา มโนสุจริเต. กตเม ปญฺจ? อตฺตาปิ อตฺตานํ น อุปวทติ, อนุวิจฺจ วิญฺญู ปสํสนฺติ, กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติ,

อสัทธัมมา วุฏฐาติ, สัทธัมเม ปติฏฐาติ. อิเม โข ภิกขเว ปัญจ อานิสํสา มโนสุจริเตติ.

๒๔๙ ปัญจิเม ภิกขเว อาทีนวา สีวถิกาย. กตเม ปัญจะ อสุจิ, ทุคคันธา, สัปปฏิภยา, วาลานํ อมนุสสานํ อาวาโส, พหุโน ชนัสส อาโรทนา. อิเม โข ภิกขเว ปัญจ อาทีนวา สีวถิกาย. เอวเมว โข ภิกขเว ปัญจิเม อาทีนวา สีวถิกูปเม ปุคคเล. กตเม ปัญจ อิธ ภิกขเว เอกัจโจ ปุคคโล อสุจินา กายกัมเมน สมันนาคโต โหติ, อสุจินา วจีกัมเมน สมันนาคโต โหติ, อสุจินา มโนกัมเมน สมันนาคโต โหติ; อิทมัสส อสุจิตาย วทามิ. เสยยถาปิ สา ภิกขเว สีวถิกา อสุจิ, ตถูปมาหํ ภิกขเว อิมํ ปุคคลํ วทามิ. ตัสส อสุจินา กายกัมเมน สมันนาคตัสส อสุจินา วจีกัมเมน สมันนาคตัสส อสุจินา มโนกัมเมน สมันนาคตัสส ปาปโก กิตติสัทโท อัพภุคคัจฉติ; อิทมัสส ทุคคันธตาย วทามิ. เสยยถาปิ สา ภิกขเว สีวถิกา ทุคคันธา, ตถูปมาหํ ภิกขเว อิมํ ปุคคลํ วทามิ. ตเมนํ อสุจินา กายกัมเมน สมันนาคตํ อสุจินา วจีกัมเมน สมันนาคตํ อสุจินา มโนกัมเมน สมันนาคตํ เปสลา สพรหมจารี อารกา ปริวัชเชนติ; อิทมัสส สัปปฏิภยัสมึ วทามิ. เสยยถาปิ สา ภิกขเว สีวถิกา สัปปฏิภยา, ตถูปมาหํ ภิกขเว อิมํ ปุคคลํ วทามิ. โส อสุจินา กายกัมเมน สมันนาคโต อสุจินา

วจีกมฺเมน สมนฺนาคโต อสุจินา มโนกมฺเมน สมนฺนาคโต สภาเคหิ ปุคฺคเลหิ สทฺธึ สํวสติ; อิทมสฺส วาลาวสถสฺมึ วทามิ. เสยฺยถาปิ สา ภิกฺขเว สีวถิกา วาลานํ อมนุสฺสานํ อาวาโส, ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคลํ วทามิ. ตเมนํ อสุจินา กายกมฺเมน สมนฺนาคตํ อสุจินา วจีกมฺเมน สมนฺนาคตํ อสุจินา มโนกมฺเมน สมนฺนาคตํ เปสลา สพฺรหฺมจารี ทิสฺวา ขิยธมฺมํ อาปชฺชนฺติ "อโห วต โน ทุกฺขํ, เย มยํ เอวรูเปหิ ปุคฺคเลหิ สทฺธึ สํวสามาติ; อิทมสฺส อาโรทนาย วทามิ. เสยฺยถาปิ สา ภิกฺขเว สีวถิกา พหุโน ชนสฺส อาโรทนา, ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคลํ วทามิ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาทีนวา สีวถิกูปเม ปุคฺคเลติ.

๒๕๐ ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนวา ปุคฺคลปฺปสาเท. กตเม ปญฺจ? ยสฺมึ ภิกฺขเว ปุคฺคเล ปุคฺคโล อภิปฺปสนฺโน โหติ, โส ตถารูปํ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติ, ยถารูปาย อาปตฺติยา สํโฆ อุกฺขิปติ; ตสฺส เอวํ โหติ "โย โข มยฺหํ ปุคฺคโล ปิโย มนาโป, โส สํเฆน อุกฺขิตฺโตติ, ภิกฺขูสุ อปฺปสาทพหุโล โหติ, ภิกฺขูสุ อปฺปสาทพหุโล สมาโน อญฺเญ ภิกฺขู น ภชติ, อญฺเญ ภิกฺขู อภชนฺโต สทฺธมฺมํ น สุณาติ, สทฺธมฺมํ อสุณนฺโต สทฺธมฺมา ปริหายติ: อยํ ภิกฺขเว ปฐโม อาทีนโว ปุคฺคลปฺปสาเท. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ยสฺมึ ปุคฺคเล ปุคฺคโล อภิปฺปสนฺโน โหติ, โส ตถารูปํ อาปตฺตึ อาปนฺโน โหติ, ยถารูปาย อาปตฺติยา สํโฆ อนฺเต นิสีทาเปติ; ตสฺส เอวํ

โหติ "โย โข ม๎ยายํ ปุคคโล ปีโย มนาโป, โส สเมน อันเต นิสีทาปิโตติ, ภิกขูสุ อัปปสาทพหุโล โหติ, ภิกขูสุ อัปปสาทพหุโล สมาโน อัญเญ ภิกขู น ภชติ, อัญเญ ภิกขู อภชันโต สัทธัมมํ น สุณาติ, สัทธัมมํ อสุณันโต สัทธัมมา ปริหายติ; อยํ ภิกขเว ทุติโย อาทีนโว ปุคคลัปปสาเท. ปุน จปรํ ภิกขเว ยัส๎มึ ปุคคเล ปุคคโล อภิปปสันโน โหติ, โส ทิสา ปักกันโต โหติ; ฯ เป ฯ โส วิพภันโต โหติ; ฯ เป ฯ โส กาลกโต โหติ; ตัสส เอวํ โหติ, "โย โข ม๎ยายํ ปุคคโล ปีโย มนาโป, โส กาลกโตติ, อัญเญ ภิกขู น ภชติ, อัญเญ ภิกขู อภชันโต สัทธัมมํ น สุณาติ, สัทธัมมํ อสุณันโต สัทธัมมา ปริหายติ; อยํ ภิกขเว ปัญจโม อาทีนโว ปุคคลัปปสาเท. อิเม โข ภิกขเว ปัญจ อาทีนวา ปุคคลัปปสาเทติ.

ทุจจริตวัคโค ปัญจโม.

ตัสสุททานํ.

ทุจจริตํ กายทุจจริตํ วจีทุจจริตํ มโนทุจจริตํ.
จตูหิ ปเร เทว สีวถิกา ปุคคลัปปสาเทน จาติ.

ปัญจโม ปัณณาสโก นิฏฐิโต.

วัคคาสังคหิตา สุตตันตา.

๒๕๑ ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคเตน ภิกขุนา อุปสัมปาเทตัพพํ. กตเมหิ ปัญจหิ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ อเสเขน สีลักขันเธน สมันนาคโต โหติ. อเสเขน สมาธิกขันเธน สมันนาคโต

โหติ, อเสเขน ปญฺญากฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพนฺติ.

๒๕๒ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นิสฺสโย ทาตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อเสเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ฯ เป ฯ อเสเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ. อิเมหิ โข ฯ เป ฯ

๒๕๓ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อเสเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ฯ เป ฯ อเสเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ. อิเมหิ โข ฯ เป ฯ

๒๕๔ ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว มจฺฉริยานิ. กตมานิ ปญฺจ? อาวาสมจฺฉริยํ กุลมจฺฉริยํ ลาภมจฺฉริยํ วณฺณมจฺฉริยํ ธมฺมมจฺฉริยํ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ปญฺจ มจฺฉริยานิ. อิเมสํ ภิกฺขเว ปญฺจนฺนํ มจฺฉริยานํ เอตํ ปฏิกิฏฺฐํ, ยทิทํ ธมฺมมจฺฉริยนฺติ.

๒๕๕ ปญฺจนฺนํ ภิกฺขเว มจฺฉริยานํ ปหานาย สมุจฺเฉทาย พฺรหฺมจริยํ วุสฺสติ. กตเมสํ ปญฺจนฺนํ? อาวาสมจฺฉริยสฺส ปหานาย สมุจฺเฉทาย พฺรหฺมจริยํ วุสฺสติ; กุลมจฺฉริยสฺส ... ลาภมจฺฉริยสฺส ... วณฺณมจฺฉริยสฺส ... ธมฺมมจฺฉริยสฺส ปหานาย สมุจฺเฉทาย พฺรหฺมจริยํ วุสฺสติ. อิเมสํ โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺนํ มจฺฉริยานํ ปหานาย

สมุจเฉทาย พรหมจริยํ วุสสตีติ.

๒๕๖ ปัญจ ภิกขเว ธัมเม อัปปหาย อภัพโพ ปฐมํ ฌานํ อุปสัมปัชช วิหริตุํ. กตเม ปัญจ? อาวาสมัจฉริยํ กุลมัจฉริยํ ลาภมัจฉริยํ วัณณมัจฉริยํ ธัมมมัจฉริยํ. อิเม โข ภิกขเว ปัญจ ธัมเม อัปปหาย อภัพโพ ปฐมํ ฌานํ อุปสัมปัชช วิหริตุํ. ปัญจ ภิกขเว ธัมเม ปหาย ภัพโพ ปฐมํ ฌานํ อุปสัมปัชช วิหริตุํ. กตเม ปัญจ? อาวาสมัจฉริยํ กุลมัจฉริยํ ลาภมัจฉริยํ วัณณมัจฉริยํ ธัมมมัจฉริยํ. อิเม โข ภิกขเว ปัญจ ธัมเม ปหาย ภัพโพ ปฐมํ ฌานํ อุปสัมปัชช วิหริตุนติ.

๒๕๗ ปัญจ ภิกขเว ธัมเม อัปปหาย อภัพโพ ทุติยํ ฌานํ ... ตติยํ ฌานํ ... จตุตถํ ฌานํ ... โสตาปัตติผลํ ... สกทาคามิผลํ ... อนาคามิผลํ อรหัตตํ สัจฉิกาตุํ. กตเม ปัญจ? อาวาสมัจฉริยํ กุลมัจฉริยํ ลาภมัจฉริยํ วัณณมัจฉริยํ ธัมมมัจฉริยํ. อิเม โข ภิกขเว ปัญจ ธัมเม อัปปหาย อภัพโพ อรหัตตํ สัจฉิกาตุํ. ปัญจ ภิกขเว ธัมเม ปหาย ภัพโพ อรหัตตํ สัจฉิกาตุํ. กตเม ปัญจ อาวาสมัจฉริยํ กุลมัจฉริยํ ลาภมัจฉริยํ วัณณมัจฉริยํ ธัมมมัจฉริยํ. อิเม โข ภิกขเว ปัญจ ธัมเม ปหาย อภัพโพ อรหัตตํ สัจฉิกาตุนติ.

๒๖๔ ปัญจ ภิกขเว ธัมเม อัปปหาย อภัพโพ ปฐมํ ฌานํ อุปสัมปัชช วิหริตุํ. กตเม ปัญจ? อาวาสมัจฉริยํ กุลมัจฉริยํ

ลาภมจฺฉริยํ วณฺณมจฺฉริยํ อกตญฺญุตํ อกตเวทิตํ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตุํ. ปญฺจ ภิกฺขเว ธมฺเม ปหาย ภพฺโพ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตุํ. กตเม ปญฺจ? อาวาสมจฺฉริยํ กุลมจฺฉริยํ ลาภมจฺฉริยํ วณฺณมจฺฉริยํ อกตญฺญุตํ อกตเวทิตํ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ ธมฺเม ปหาย ภพฺโพ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตุนฺติ.

๒๖๕ ปญฺจ ภิกฺขเว ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ ทุติยํ ฌานํ ... ตติยํ ฌานํ ... จตุตฺถํ ฌานํ ... โสตาปตฺติผลํ ... สกทาคามิผลํ ... อนาคามิผลํ ... อรหตฺตํ สจฺฉิกาตุํ. กตเม ปญฺจ? อาวาสมจฺฉริยํ กุลมจฺฉริยํ ลาภมจฺฉริยํ วณฺณมจฺฉริยํ อกตญฺญุตํ อกตเวทิตํ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ อรหตฺตํ สจฺฉิกาตุํ. ปญฺจ ภิกฺขเว ธมฺเม ปหาย ภพฺโพ อรหตฺตํ สจฺฉิกาตุํ. กตเม ปญฺจ? อาวาสมจฺฉริยํ กุลมจฺฉริยํ ลาภมจฺฉริยํ วณฺณมจฺฉริยํ อกตญฺญุตํ อกตเวทิตํ. อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ ธมฺเม ปหาย ภพฺโพ อรหตฺตํ สจฺฉิกาตุนฺติ.

๒๗๒ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภตฺตุทฺเทสโก น สมฺมนฺนิตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ? ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อุทฺทิฏฺฐานุทฺทิฏฺฐญฺจ น ชานาติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภตฺตุทฺเทสโก น สมฺมนฺนิตพฺโพ. ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต

ภัตตุทเทสโก สัมมันนิตัพโพ. กตเมหิ ปัญจหิ? น ฉันทาคตึ คัจฉติ, น โทสาคตึ คัจฉติ, น โมหาคตึ คัจฉติ, น ภยาคตึ คัจฉติ, อุททิฏฐานุททิฏฐัง ชานาติ. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภัตตุทเทสโก สัมมันนิตัพโพติ.

๒๗๓ ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต ภัตตุทเทสโก น สัมมันนิตัพโพ, สัมมโตปิ น เปเสตัพโพ. ฯ เป ฯ สัมมโต เปเสตัพโพ. ฯ เป ฯ พาโล เวทิตัพโพ. ฯ เป ฯ ปัณฑิโต เวทิตัพโพ. ฯ เป ฯ ขตํ อุปหตํ อัตตานํ ปริหรติ. ฯ เป ฯ อักขตํ อนุปหตํ อัตตานํ ปริหรติ. ฯ เป ฯ ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ นิรเย. ฯ เป ฯ ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ สัคเค. กตเมหิ ปัญจหิ? น ฉันทาคตึ คัจฉติ, น โทสาคตึ คัจฉติ, น โมหาคตึ คัจฉติ, น ภยาคตึ คัจฉติ, อุททิฏฐานุททิฏฐัง ชานาติ. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภัตตุทเทสโก ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ สัคเคติ.

๒๗๔ ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต เสนาสนปัญญาปโก น สัมมันนิตัพโพ. ... ปัญญัตตาปัญญัตตํ น ชานาติ. ... เสนาสน-ปัญญาปโก สัมมันนิตัพโพ ... ปัญญัตตาปัญญัตตํ ชานาติ. ... เสนาสนคาหาปโก น สัมมันนิตัพโพ. ... ปัญญัตตาปัญญัตตํ น ชานาติ. ... เสนาสนคาหาปโก สัมมันนิตัพโพ. ...ปัญญัตตาปัญญัตตํ ชานาติ. ... ภัณฑาคาริโก น สัมมันนิตัพโพ ... คุตตาคุตตํ

น ชานาติ. ...ภณฺฑาคาริโก สมฺมนฺนิตพฺโพ. ... คุตฺตาคุตฺตํ ชานาติ.... จีวรปฏิคฺคาหโก น สมฺมนฺนิตพฺโพ. ... คหิตาคหิตํ น ชานาติ.... จีวรปฏิคฺคาหโก สมฺมนฺนิตพฺโพ. ... คหิตาคหิตํ ชานาติ.... จีวรภาชโก น สมฺมนฺนิตพฺโพ. ... ภาชิตาภาชิตํ น ชานาติ.... จีวรภาชโก สมฺมนฺนิตพฺโพ. ... ภาชิตาภาชิตํ ชานาติ. ... ยาคุภาชโก น สมฺมนฺนิตพฺโพ. ... ยาคุภาชโก สมฺมนฺนิตพฺโพ. ... ผลภาชโก น สมฺมนฺนิตพฺโพ. ... ผลภาชโก สมฺมนฺนิตพฺโพ. ... ขชฺชกภาชโก น สมฺมนฺนิตพฺโพ. ... ภาชิตาภาชิตํ น ชานาติ. ...ขชฺชกภาชโก สมฺมนฺนิตพฺโพ. ... ภาชิตาภาชิตํ ชานาติ. ... อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชโก น สมฺมนฺนิตพฺโพ. ... วิสฺสชฺชิตาวิสฺสชฺชิตํ น ชานาติ. ... อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชโก สมฺมนฺนิตพฺโพ. ... วิสฺสชฺชิตาวิสฺสชฺชิตํ ชานาติ. ...สาฏิยคาหาปโก น สมฺมนฺนิตพฺโพ. ...คหิตาคหิตํ น ชานาติ... สาฏิยคาหาปโก สมฺมนฺนิตพฺโพ. ... คหิตาคหิตํ ชานาติ. ... ปตฺตคฺคาหาปโก น สมฺมนฺนิตพฺโพ. ... คหิตาคหิตํ น ชานาติ. ... ปตฺตคฺคาหาปโก สมฺมนฺนิตพฺโพ. ... คหิตาคหิตํ ชานาติ. ... อารามิกเปสโก น สมฺมนฺนิตพฺโพ. ... เปสิตาเปสิตํ น ชานาติ. ... อารามิกเปสโก สมฺมนฺนิตพฺโพ. ... เปสิตาเปสิตํ ชานาติ. ... สามเณรเปสโก น สมฺมนฺนิตพฺโพ. ...สามเณรเปสโก สมฺมนฺนิตพฺโพ ... สมฺมโตปิ น เปเสตพฺโพ. ... สมฺมโต เปเสตพฺโพ ... พาโล เวทิตพฺโพ. ... ปณฺฑิโต เวทิตพฺโพ. ... ขตํ อุปหตํ อตฺตานํ ปริหรติ ... อกฺขตํ

ธนุเหตํ อัตตานํ ปริหรติ. ... ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ นิรเย. ... เปสิตาเปสิตํ น ชานาติ ... ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ สัคเค. กตเมหิ ปัญจหิ? น ฉันทาคตึ คัจฉติ, น โทสาคตึ คัจฉติ, น โมหาคตึ คัจฉติ, น ภยาคตึ คัจฉติ, เปสิตาเปสิตํ ชานาติ. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต สามเณรเปสโก ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ สัคเคติ.

๓๔๒ ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ นิรเย. กตเมหิ ปัญจหิ? ปาณาติปาตี โหติ, อทินนาทายี โหติ, อพรหมจารี โหติ, มุสาวาที โหติ, สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐายี โหติ. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ นิรเย. ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ สัคเค. กตเมหิ ปัญจหิ? ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทินนาทานา ปฏิวิรโต โหติ, อพรหมจริยา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา ปฏิวิรโต โหติ. อิเมหิ โข ภิกขเว ปัญจหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ สัคเคติ.

๓๔๓ ปัญจหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคตา ภิกขุนี ... สิกขมานา ... สามเณโร ... สามเณรี ... อุปาสโก ... อุปาสิกา

ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ นิรเย. กตเมหิ ปญฺจหิ? ปาณาติปาตินี โหติ, อทินฺนาทายินี โหติ, กาเมสุ มิจฺฉาจารินี โหติ, มุสาวาทินี โหติ, สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐายินี โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา อุปาสิกา ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ นิรเย. ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา อุปาสิกา ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ สคฺเค. กตเมหิ ปญฺจหิ? ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา โหติ, อทินฺนาทานา ปฏิวิรตา โหติ, กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏิวิรตา โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรตา โหติ, สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรตา โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา อุปาสิกา ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ สคฺเคติ.

๓๔๙ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อาชีวโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเย. กตเมหิ ปญฺจหิ? ปาณาติปาตี โหติ, อทินฺนาทายี โหติ, อพฺรหฺมจารี โหติ, มุสาวาที โหติ, สุราเมรย-มชฺชปมาทฏฺฐายี โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อาชีวโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเยติ.

๓๕๐ ปญฺจหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต นิคณฺโฐ ... มุณฺฑสาวโก ... ชฏิลโก ... ปริพฺพาชโก ... มาคณฺฑิโก ... เตทณฺฑิโก ... อารุทฺธโก ... โคตมโก ... เทวธมฺมิโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเย. กตเมหิ ปญฺจหิ? ปาณาติปาตี โหติ, อทินฺนาทายี โหติ, อพฺรหฺมจารี โหติ, มุสาวาที โหติ,

สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐายี โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ปญฺจหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต เทวธมฺมิโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเยติ.

๓๕๙ ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย ปญฺจ ธมฺมา ภาเวตพฺพา. กตเม ปญฺจ? อสุภสญฺญา มรณสญฺญา อาทีนวสญฺญา อาหาเร ปฏิกูลสญฺญา สพฺพโลเก อนภิรตสญฺญา. ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย อิเม ปญฺจ ธมฺมา ภาเวตพฺพาติ.

๓๖๐ ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย ปญฺจ ธมฺมา ภาเวตพฺพา. กตเม ปญฺจ? อนิจฺจสญฺญา อนิจฺเจ ทุกฺขสญฺญา ทุกฺเข อนตฺตสญฺญา ปหานสญฺญา วิราคสญฺญา. ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย อิเม ปญฺจ ธมฺมา ภาเวตพฺพาติ.

๓๖๑ ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย ปญฺจ ธมฺมา ภาเวตพฺพา. กตเม ปญฺจ? สทฺธินฺทฺริยํ วิริยินฺทฺริยํ สตินฺทฺริยํ สมาธินฺทฺริยํ ปญฺญินฺทฺริยํ. ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย อิเม ปญฺจ ธมฺมา ภาเวตพฺพา.

๓๖๒ ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย ปญฺจ ธมฺมา ภาเวตพฺพา. กตเม ปญฺจ? สทฺธาพลํ วิริยพลํ สติพลํ สมาธิพลํ ปญฺญาพลํ ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย อิเม ปญฺจ ธมฺมา ภาเวตพฺพา.

๓๖๓ ราคสฺส ภิกฺขเว ปริญฺญาย ฯเปฯ ปริกฺขยาย ปหานาย. ขยาย วยาย วิราคาย นิโรธาย จาคาย ปฏินิสฺสคฺคาย ปญฺจ ธมฺมา ภาเวตพฺพา ฯเปฯ โทสสฺส โมหสฺส โกธสฺส อุปนาหสฺส

มกฺขสฺส ปฬาสสฺส อิสฺสาย มจฺฉริยสฺส มายาย สาเถยฺยสฺส ถมฺภสฺส สารมฺภสฺส มานสฺส อติมานสฺส มทสฺส ปมาทสฺส อภิญฺญาย ฯเปฯ ปริญฺญาย ปริกฺขยาย ปหานาย ขยาย วยาย วิราคาย นิโรธาย จาคาย ปฏินิสฺสคฺคาย อิเม ปญฺจ ธมฺมา ภาเวตพฺพาติ.

ปญฺจกนิปาโต นิฏฺฐิโต.

สุตฺตนฺตปิฏเก องฺคุตฺตรนิกาโย

ฉกฺกนิปาโต

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

ปฐมปณฺณาสโก.

๑ เอวมฺเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ภิกฺขโวติ. "ภทนฺเตติ เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลิกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส. กตเมหิ ฉหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จกฺขุนา รูปํ ทิสฺวา เนว สุมโน โหติ น ทุมฺมโน, อุเปกฺขโก วิหรติ สโต สมฺปชาโน; โสเตน สทฺทํ สุตฺวา ... ฆาเนน คนฺธํ ฆายิตฺวา ... ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา ... กาเยน โผฏฺฐพฺพํ ผุสิตฺวา ... มนสา ธมฺมํ วิญฺญาย เนว สุมโน โหติ น ทุมฺมโน, อุเปกฺขโก วิหรติ สโต สมฺปชาโน. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลิกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ. อิทมโวจ ภควา. อตฺตมนา เต ภิกฺขู ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทุนฺติ.

๒ ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ

ฯเปฯ อนุตฺตรํ. ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส. กตเม ฉ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อเนกวิหิตํ อิทฺธิวิธํ ปจฺจนุโภติ, เอโกปิ หุตฺวา พหุธา โหติ, พหุธาปิ หุตฺวา เอโก โหติ, อาวิภาวํ ติโรภาวํ ติโรกุฑฺฑํ ติโรปาการํ ติโรปพฺพตํ อสชฺชมาโน คจฺฉติ เสยฺยถาปิ อากาเส, ปฐวิยาปิ อุมฺมุชฺชนิมุชฺชํ กโรติ เสยฺยถาปิ อุทเก, อุทเกปิ อภิชฺชมาเน คจฺฉติ เสยฺยถาปิ ปฐวิยํ, อากาเสปิ ปลฺลงฺเกน กมติ เสยฺยถาปิ ปกฺขี สกุโณ, อิเมปิ จนฺทิมสุริเย เอวํมหิทฺธิเก เอวํมหานุภาเว ปาณินา ปรามสติ ปริมชฺชติ, ยาว พฺรหฺมโลกาปิ กาเยน วสํ วตฺเตติ. ทิพฺพาย โสตธาตุยา วิสุทฺธาย อติกฺกนฺตมานุสิกาย อุโภ สทฺเท สุณาติ: ทิพฺเพ จ มานุเส จ เย ทูเร สนฺติเก จ. ปรสตฺตานํ ปรปุคฺคลานํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานาติ: สราคํ วา จิตฺตํ “สราคํ จิตฺตนฺติ ปชานาติ, วีตราคํ วา จิตฺตํ ... สโทสํ วา จิตฺตํ ... วีตโทสํ วา จิตฺตํ ... สโมหํ วา จิตฺตํ ... วีตโมหํ วา จิตฺตํ ... สงฺขิตฺตํ วา จิตฺตํ ... วิกฺขิตฺตํ วา จิตฺตํ ... มหคฺคตํ วา จิตฺตํ ... อมหคฺคตํ วา จิตฺตํ ... สอุตฺตรํ วา จิตฺตํ ... อนุตฺตรํ วา จิตฺตํ ... สมาหิตํ วา จิตฺตํ ... อสมาหิตํ วา จิตฺตํ ... วิมุตฺตํ วา จิตฺตํ ... อวิมุตฺตํ วา จิตฺตํ “อวิมุตฺตํ จิตฺตนฺติ ปชานาติ. อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ: เสยฺยถีทํ? เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ติสฺโสปิ ชาติโย จตสฺโสปิ ชาติโย ปญฺจปิ ชาติโย ทสปิ ชาติโย วีสมฺปิ ชาติโย ตึสมฺปิ ชาติโย จตฺตาฬีสมฺปิ ชาติโย ปญฺญาสมฺปิ ชาติโย ชาติสตมฺปิ ชาติสหสฺสมฺปิ ชาติสตสหสฺสมฺปิ อเนเกปิ สํวฏฺฏ-กปฺเป อเนเกปิ วิวฏฺฏกปฺเป อเนเกปิ สํวฏฺฏวิวฏฺฏกปฺเป “อมุตฺราสึ เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุกฺขปฺปฏิ-สํเวที เอวมายุปริยนฺโต, โส ตโต จุโต อมุตฺร อุทปาทึ, ตตฺราปาสึ

เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวัณฺโณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุกฺขัปฺปฏิสํเวที เอวมายุปริยันฺโต, โส ตโต จุโต อิธูปปันฺโนติ; อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ. ทิพฺเพน จักฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกันฺตมานุสเกน สัตฺเต ปัสฺสติ, จวมาเน อุปปัชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวัณฺเณ ทุพฺพัณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต, ยถากัมฺมูปเค สัตฺเต ปชานาติ "อิเม วต โภนฺโต สัตฺตา กายทุจฺจริเตน สมันฺนาคตา วจีทุจฺจริเตน สมันฺนาคตา มโนทุจฺจริเตน สมันฺนาคตา อริยานํ อุปวาทกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกัมฺมสมาทานา, เต กายัสฺส เภทา ปรัมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปันฺนา. อิเม วา ปน โภนฺโต สัตฺตา กายสุจริเตน สมันฺนาคตา วจีสุจริเตน สมันฺนาคตา มโนสุจริเตน สมันฺนาคตา อริยานํ อนุปวาทกา สัมฺมาทิฏฺฐิกา สัมฺมาทิฏฺฐิกัมฺม-สมาทานา, เต กายัสฺส เภทา ปรัมฺมรณา สุคตึ สัคฺคํ โลกํ อุปปันฺนาติ. อิติ ทิพฺเพน จักฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกันฺตมานุสเกน สัตฺเต ปัสฺสติ จวมาเน อุปปัชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวัณฺเณ ทุพฺพัณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต, ยถากัมฺมูปเค สัตฺเต ปชานาติ. อาสวานํ ขยา อนาสวํเจโตวิมุตฺตึ ปัญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธัมฺเม สยํ อภิญฺญา สัจฺฉิกัตฺวา อุปสัมฺปัชฺช วิหรติ; อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธัมฺเมหิ สมันฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ฯ เปฯ อนุตฺตรํ ปุญฺญักฺเขตฺตํ โลกัสฺสาติ.

๓ ฉหิ ภิกฺขเว ธัมฺเมหิ สมันฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ฯ เปฯ อนุตฺตรํ ปุญฺญักฺเขตฺตํ โลกัสฺส. กตเมหิ ฉหิ? สัทฺธินฺทฺริเยน, วิริยินฺทฺ-ริเยน, สตินฺทฺริเยน, สมาธินฺทฺริเยน, ปัญฺญินฺทฺริเยน, อาสวานัญฺจ ขยา อนาสวํเจโตวิมุตฺตึ ปัญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธัมฺเม สยํ อภิญฺญา สัจฺฉิ-กัตฺวา อุปสัมฺปัชฺช วิหรติ; อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธัมฺเมหิ สมันฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ปาหุเนยฺโย ทักฺขิเณยฺโย อัญฺชลิกรณีโย

อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์สาติ.

๔ ฉหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อาหุเนย์โย โหติ ฯเปฯ อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์ส. กตเมหิ ฉหิ? สัท์ธาพเลน, วิริยพเลน, สติพเลน, สมาธิพเลน, ปัญ์ญาพเลน, อาสวานัญ์จ ขยา อนาสวัญ์เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; อิเมหิ โข ภิก์ขเว ฉหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อาหุเนย์โย โหติ ฯเปฯ อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์สาติ.

๕ ฉหิ ภิก์ขเว อังเคหิ สมัน์นาคโต รัญ์โญ ภัโท์ร อัส์สาชานิโย ราชารโห โหติ ราชโภค์โค, รัญ์โญ อังคัน์เต์วว สํขํ คัจ์ฉติ. กตเมหิ ฉหิ? อิธ ภิก์ขเว รัญ์โญ ภัโท์ร อัส์สาชานิโย ขโม โหติ รูปานํ, ขโม สัท์ทานํ, ขโม คัน์ธานํ, ขโม รสานํ, ขโม โผฏ์ฐัพ์พานํ, วัณ์ณสัม์ปัน์โน จ โหติ; อิเมหิ โข ภิก์ขเว ฉหิ อังเคหิ สมัน์นาคโต รัญ์โญ ภัโท์ร อัส์สาชานิโย ราชารโห โหติ ราชโภค์โค, รัญ์โญ อังคัน์เต์วว สํขํ คัจ์ฉติ; เอวเมว โข ภิก์ขเว ฉหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อาหุเนย์โย โหติ ฯเปฯ อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์ส. กตเมหิ ฉหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ขโม โหติ รูปานํ, ขโม สัท์ทานํ, ขโม คัน์ธานํ, ขโม รสานํ, ขโม โผฏ์ฐัพ์พานํ, ขโม ธัม์มานํ; อิเมหิ โข ภิก์ขเว ฉหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อาหุเนย์โย โหติ ฯเปฯ อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์สาติ.

๖ ฉหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต รัญ์โญ ภัโท์ร อัส์สาชานิโย ราชารโห โหติ ราชโภค์โค, รัญ์โญ อังคัน์เต์วว สํขํ คัจ์ฉติ. กตเมหิ ฉหิ? อิธ ภิก์ขเว รัญ์โญ ภัโท์ร อัส์สาชานิโย ขโม

โหติ รูปานํ, ขโม สัททานํ, ขโม คันธานํ, ขโม รสานํ, ขโม โผฏฐัพพานํ, พลสัมปันโน จ โหติ. อิเมหิ โข ภิกขเว ฉหิ อังเคหิ สมันนาคโต รัญโญ ภัโท๎ร อัสสาชานิโย ราชารโห โหติ ราชโภคโค, รัญโญ อังคันเต๎วว สํขํ คัจฉติ; เอวเมว โข ภิกขเว ฉหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ อาหุเนยโย โหติ ฯเปฯ อนุตตรํ ปุญญักเขตตํ โลกัสส. กตเมหิ ฉหิ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ ขโม โหติ รูปานํ, ขโม สัททานํ, ขโม คันธานํ, ขโม รสานํ, ขโม โผฏฐัพพานํ, ขโม ธัมมานํ; อิเมหิ โข ภิกขเว ฉหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ อาหุเนยโย โหติ ฯเปฯ อนุตตรํ ปุญญักเขตตํ โลกัสสาติ.

๗ ฉหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต รัญโญ ภัโท๎ร อัสสาชานิโย ราชารโห โหติ ราชโภคโค, รัญโญ อังคันเต๎วว สํขํ คัจฉติ. กตเมหิ ฉหิ? อิธ ภิกขเว รัญโญ ภัโท๎ร อัสสาชานิโย ขโม โหติ รูปานํ, ขโม สัททานํ, ขโม คันธานํ, ขโม รสานํ, ขโม โผฏฐัพพานํ, ชวสัมปันโน จ โหติ; อิเมหิ โข ภิกขเว ฉหิ อังเคหิ สมันนาคโต รัญโญ ภัโท๎ร อัสสาชานิโย ราชารโห โหติ ราชโภคโค, รัญโญ อังคันเต๎วว สํขํ คัจฉติ; เอวเมว โข ภิกขเว ฉหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ อาหุเนยโย โหติ ฯเปฯ อนุตตรํ ปุญญักเขตตํ โลกัสส. กตเมหิ ฉหิ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ ขโม โหติ รูปานํ, ฯเปฯ ขโม ธัมมานํ; อิเมหิ โข ภิกขเว ฉหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ อาหุเนยโย โหติ ฯเปฯ อนุตตรํ ปุญญักเขตตํ โลกัสสาติ.

๘ ฉ ยิมานิ ภิกขเว อนุตตริยานิ. กตมานิ ฉ? ทัสสนานุตตริยํ, สวนานุตตริยํ, ลาภานุตตริยํ, สิกขานุตตริยํ, ปาริจริยานุตตริยํ,

อนุสฺสตานุตฺตริยํ; อิมานิ โข ภิกฺขเว ฉ อนุตฺตริยานีติ.

๙ ฉ ยิมานิ ภิกฺขเว อนุสฺสติฏฺฐานานิ. กตมานิ ฉ? พุทฺธานุสฺสติ, ธมฺมานุสฺสติ, สํฆานุสฺสติ, สีลานุสฺสติ, จาคานุสฺสติ, เทวตานุสฺสติ; อิมานิ โข ภิกฺขเว ฉ อนุสฺสติฏฺฐานานีติ.

๑๐ เอกํ สมยํ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ นิโคฺรธาราเม. อถ โข มหานาโม สกฺโก เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข มหานาโม สกฺโก ภควนฺตํ เอตทโวจ "โย โส ภนฺเต อริยสาวโก อาคตผโล วิญฺญาตสาสโน, โส กตเมน วิหาเรน พหุลํ วิหรตีติ. "โย โส มหานาม อริยสาวโก อาคตผโล วิญฺญาตสาสโน, โส อิมินา วิหาเรน พหุลํ วิหรติ: อิธ มหานาม อริยสาวโก ตถาคตํ อนุสฺสรติ "อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติ. ยสฺมึ มหานาม สมเย อริยสาวโก ตถาคตํ อนุสฺสรติ; เนวสฺส ตสฺมึ สมเย ราคปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โทสปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โมหปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, อุชุคตเมวสฺส ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ; ตถาคตํ อารพฺภ อุชุคตจิตฺโต โข ปน มหานาม อริยสาวโก ลภติ อตฺถเวทํ, ลภติ ธมฺมเวทํ, ลภติ ธมฺมูปสญฺหิตํ ปามุชฺชํ, ปมุทิตสฺส ปีติ ชายติ, ปีติมนสฺส กาโย ปสฺสมฺภติ, ปสฺสทฺธกาโย สุขํ เวทยติ, สุขิโน จิตฺตํ สมาธิยติ. อยํ วุจฺจติ มหานาม อริยสาวโก วิสมคตาย ปชาย สมปฺปตฺโต วิหรติ, สพฺยาปชฺฌาย ปชาย อพฺยาปชฺโฌ วิหรติ, ธมฺมโสตํ สมาปนฺโน พุทฺธานุสฺสตึ ภาเวติ. ปุน จปรํ มหานาม อริยสาวโก ธมฺมํ อนุสฺสรติ "สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม สนฺทิฏฺฐิโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหีติ.

ยสฺมึ มหานาม สมเย อริยสาวโก ธมฺมํ อนุสฺสรติ; เนวสฺส ตสฺมึ สมเย ราคปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โทสปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โมหปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, อุชุคตเมวสฺส ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ; ธมฺมํ อารพฺภ อุชุคตจิตฺโต โข ปน มหานาม อริยสาวโก ลภติ อตฺถเวทํ, ลภติ ธมฺมเวทํ, ลภติ ธมฺมูปสญฺหิตํ ปามุชฺชํ, ปมุทิตสฺส ปีติ ชายติ, ปีติมนสฺส กาโย ปสฺสมฺภติ, ปสฺสทฺธกาโย สุขํ เวทยติ, สุขิโน จิตฺตํ สมาธิยติ, อยํ วุจฺจติ มหานาม อริยสาวโก วิสมคตาย ปชาย สมปฺปตฺโต วิหรติ, สพฺยาปชฺฌาย ปชาย อพฺยาปชฺโฌ วิหรติ, ธมฺมโสตํ สมาปนฺโน ธมฺมานุสฺสตึ ภาเวติ. ปุน จปรํ มหานาม อริยสาวโก สงฺฆํ อนุสฺสรติ "สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ, อุชุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ, ญายปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ, สามีจิปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ; ยทิทํ จตฺตาริ ปุริสยุคานิ อฏฺฐ ปุริสปุคฺคลา, เอส ภควโต สาวกสงฺโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลิกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ. ยสฺมึ มหานาม สมเย อริยสาวโก สงฺฆํ อนุสฺสรติ; เนวสฺส ตสฺมึ สมเย ราคปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โทสปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โมหปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, อุชุคตเมวสฺส ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ; สงฺฆํ อารพฺภ อุชุคตจิตฺโต โข ปน มหานาม อริยสาวโก ลภติ อตฺถเวทํ, ลภติ ธมฺมเวทํ, ลภติ ธมฺมูปสญฺหิตํ ปามุชฺชํ, ปมุทิตสฺส ปีติ ชายติ; ปีติมนสฺส กาโย ปสฺสมฺภติ, ปสฺสทฺธกาโย สุขํ เวทยติ, สุขิโน จิตฺตํ สมาธิยติ. อยํ วุจฺจติ มหานาม อริยสาวโก วิสมคตาย ปชาย สมปฺปตฺโต วิหรติ, สพฺยาปชฺฌาย ปชาย อพฺยาปชฺโฌ วิหรติ, ธมฺมโสตํ สมาปนฺโน สงฺฆานุสฺสตึ ภาเวติ. ปุน จปรํ มหานาม

อริยสาวโก อัต์ตโน สีลานิ อนุส์สรติ อขัณ์ฑานิ อัจ์ฉิท์ทานิ อสพลานิ อกัม์มาสานิ ภุชิส์สานิ วิญ์ญุปสัฏ์ฐานิ อปรามัฏ์ฐานิ สมาธิสํวัต์ตนิกานิ. ยัส์มึ มหานาม สมเย อริยสาวโก อัต์ตโน สีลานิ อนุส์สรติ; เนวัส์ส ตัส์มึ สมเย ราคปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, น โทสปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, น โมหปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, อุชุคตเมวัส์ส ตัส์มึ สมเย จิต์ตํ โหติ; สีลํ อารัพ์ภ อุชุคตจิต์โต โข ปน มหานาม อริยสาวโก ลภติ อัต์ถเวทํ, ลภติ ธัม์มเวทํ, ลภติ ธัม์มูปสัญ์หิตํ ปาโมช์ชํ, ปมุทิตัส์ส ปีติ ชายติ, ปีติมนัส์ส กาโย ปัส์สัม์ภติ, ปัส์สัท์ธกาโย สุขํ เวทยติ, สุขิโน จิต์ตํ สมาธิยติ. อยํ วุจ์จติ มหานาม อริยสาวโก วิสมคตาย ปชาย สมัป์ปัต์โต วิหรติ, สพ์ยาปัช์ฌาย ปชาย อพ์ยาปัช์โฌ วิหรติ, ธัม์มโสตํ สมาปัน์โน สีลานุส์สตึ ภาเวติ. ปุน จปรํ มหานาม อริยสาวโก อัต์ตโน จาคํ อนุส์สรติ "ลาภา วต เม, สุลัท์ธํ วต เม; โยหํ มัจ์เฉรมลปริยุฏ์ฐิตาย ปชาย วิคตมลมัจ์เฉเรน เจตสา อคารํ อัช์ฌาวสามิ มุต์ตจาโค ปยตปาณิ โวส์สัค์ครโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโตติ. ยัส์มึ มหานาม สมเย อริยสาวโก จาคํ อนุส์สรติ; เนวัส์ส ตัส์มึ สมเย ราคปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, น โทสปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, น โมหปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ, โหติ, อุชุคต-เมวัส์ส ตัส์มึ สมเย จิต์ตํ โหติ; จาคํ อารัพ์ภ อุชุคตจิต์โต โข ปน มหานาม อริยสาวโก ลภติ อัต์ถเวทํ, ลภติ ธัม์มเวทํ, ลภติ ธัม์มูปสัญ์หิตํ ปาโมช์ชํ, ปมุทิตัส์ส ปีติ ชายติ, ปีติมนัส์ส กาโย ปัส์สัม์ภติ, ปัส์สัท์ธกาโย สุขํ เวทยติ, สุขิโน จิต์ตํ สมาธิยติ; อยํ วุจ์จติ มหานาม อริยสาวโก วิสมคตาย ปชาย สมัป์ปัต์โต วิหรติ, สพ์ยาปัช์ฌาย ปชาย อพ์ยาปัช์โฌ วิหรติ, ธัม์มโสตํ

สมาบัน์โน จาคานุส์สตึ ภาเวติ. ปุน จปรํ มหานาม อริยสาวโก เทวตานุส์สตึ ภาเวติ "สัน์ติ เทวา จตุม์มหาราชิกา, สัน์ติ เทวา ตาวตึสา, สัน์ติ เทวา ยามา, สัน์ติ เทวา ตุสิตา, สัน์ติ เทวา นิม์มานรติโน, สัน์ติ เทวา ปรนิม์มิตวสวัต์ติโน, สัน์ติ เทวา พ๎รห๎มกายิกา, สัน์ติ เทวา ตทุต์ตริ; ยถารูปาย สัท์ธาย สมัน์นาคตา ตา เทวตา อิโต จุตา ตัต์ถูปบัน์นา, มัย๎หํปิ ตถารูปา สัท์ธา สํวิช์ชติ; ยถารูเปน สีเลน สมัน์นาคตา ตา เทวตา อิโต จุตา ตัต์ถูปบัน์นา, มัย๎หํปิ ตถารูปํ สีลํ สํวิช์ชติ; ยถารูเปน สุเตน สมัน์นาคตา ตา เทวตา ตโต จุตา ตัต์ถูปบัน์นา, มัย๎หํปิ ตถารูปํ สุตํ สํวิช์ชติ; ยถารูเปน จาเคน สมัน์นาคตา ตา เทวตา อิโต จุตา ตัต์ถูปบัน์นา, มัย๎หํปิ ตถารูโป จาโค สํวิช์ชติ; ยถารูปาย บัญ์ญาย สมัน์นาคตา ตา เทวตา อิโต จุตา ตัต์ถูปบัน์นา, มัย๎หํปิ ตถารูปา บัญ์ญา สํวิช์ชตีติ. ยัส๎มึ มหานาม สมเย อริยสาวโก อัต์ตโน จ ตาสัญ์จ เทวตานํ สัท์ธัญ์จ สีลัญ์จ สุตัญ์จ จาคัญ์จ บัญ์ญัญ์จ อนุส์สรติ; เนวัส์ส ตัส๎มึ สมเย ราคปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, น โทสปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, น โมหปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, อุชุคตเมวัส์ส ตัส๎มึ สมเย จิต์ตํ โหติ; เทวตา อารัพ์ภ อุชุคตจิต์โต โข ปน มหานาม อริยสาวโก ลภติ อัต์ถเวทํ, ลภติ ธัม์มเวทํ, ลภติ ธัม์มูปสัญ์หิตํ ปามุช์ชํ, ปมุทิตัส์ส บีติ ชายติ, บีติมนัส์ส กาโย บัส์สัม์ภติ, บัส์สัท์ธกาโย สุขํ เวทยติ, สุขิโน จิต์ตํ สมาธิยติ. อยํ วุจ์จติ มหานาม อริยสาวโก วิสมคตาย ปชาย สมัป์บัต์โต วิหรติ, สพ๎ยาบัช์ฌาย ปชาย อพ๎ยาบัช์โฌ วิหรติ, ธัม์มโสตํ สมาบัน์โน เทวตานุส์สตึ ภาเวติ. โย โส

มหานาม อริยสาวโก อาคตผโล วิญฺญาตสาสโน, โส อิมินา วิหาเรน พหุลํ วิหรตีติ.

อาหุเนยฺยวคฺโค ปฐโม.

เทฺว อาหุเนยฺยา, อินฺทฺริย พลานิ, ตโย อาชานียา,
อนุตฺตริยอนุสฺสตา, มหานาเมน เต ทสาติ.

๑๑ ฉยิเม ภิกฺขเว ธมฺมา สาราณียา. กตเม ฉ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เมตฺตํ กายกมฺมํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ สพฺรหฺมจารีสุ อาวิ เจว รโห จ: อยมฺปิ ธมฺโม สาราณีโย. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เมตฺตํ วจีกมฺมํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ สพฺรหฺมจารีสุ อาวิ เจว รโห จ: อยมฺปิ ธมฺโม สาราณีโย. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เมตฺตํ มโนกมฺมํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ สพฺรหฺมจารีสุ อาวิ เจว รโห จ: อยมฺปิ ธมฺโม สาราณีโย. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ, เย เต ลาภา ธมฺมิกา ธมฺมลทฺธา อนฺตมโส ปตฺตปริยาปนฺนมตฺตมฺปิ, ตถารูเปหิ ลาเภหิ อปฺปฏิวิภตฺตโภคี โหติ, สีลวนฺเตหิ สพฺรหฺมจารีหิ สาธารณโภคี: อยมฺปิ ธมฺโม สาราณีโย. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ, ยานิ ตานิ สีลานิ อขณฺฑานิ อจฺฉิทฺทานิ อสพลานิ อกมฺมาสานิ ภุชิสฺสานิ วิญฺญุปสตฺถานิ อปรามฏฺฐานิ สมาธิสํวตฺตนิกานิ, ตถารูเปหิ สีเลหิ สีลสามญฺญคโต วิหรติ สพฺรหฺมจารีหิ อาวิ เจว รโห จ: อยมฺปิ ธมฺโม สาราณีโย. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ, ยายํ ทิฏฺฐิ อริยา นิยฺยานิกา นิยฺยาติ ตกฺกรสฺส สมฺมาทุกฺขกฺขยาย; ตถารูปาย ทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิสามญฺญคโต วิหรติ สพฺรหฺมจารีหิ อาวิ เจว รโห จ: อยมฺปิ ธมฺโม สาราณีโย; อิเม โข ภิกฺขเว ฉ ธมฺมา สาราณียาติ.

๑๒ ฉยิเม ภิกขเว ธัมมา สาราณียา ปิยกรณา ครุกรณา สังคหาย อวิวาทาย สามัคคิยา เอกีภาวาย สังวัตตันติ. กตเม ฉ? อิธ ภิกขเว ภิกขุโน เมตตํ กายกัมมํ ปัจจุปัฏฐิตํ โหติ สพรหมจารีสุ อาวิ เจว รโห จ: อยัมปิ ธัมโม สาราณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สังคหาย อวิวาทาย สามัคคิยา เอกีภาวาย สังวัตตติ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุโน เมตตํ วจีกัมมํ ปัจจุปัฏฐิตํ โหติ ฯเปฯ เมตตํ มโนกัมมํ ปัจจุปัฏฐิตํ โหติ สพรหมจารีสุ อาวิ เจว รโห จ: อยัมปิ ธัมโม สาราณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สังคหาย อวิวาทาย สามัคคิยา เอกีภาวาย สังวัตตติ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ, เย เต ลาภา ธัมมิกา ธัมมลัทธา อันตมโส ปัตตปริยาปันนมัตตัมปิ, ตถารูเปหิ ลาเภหิ อัปปฏิวิภัตตโภคี โหติ สีลวันเตหิ สพรหมจารีหิ สาธารณโภคี: อยัมปิ ธัมโม สาราณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สังคหาย อวิวาทาย สามัคคิยา เอกีภาวาย สังวัตตติ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ, ยานิ ตานิ สีลานิ อขัณฑานิ อัจฉิททานิ อสพลานิ อกัมมาสานิ ภุชิสสานิ วิญญุปสัฏฐานิ อปรามัฏฐานิ สมาธิสังวัตตนิกานิ; ตถารูเปหิ สีเลหิ สีลสามัญญคโต วิหรติ สพรหมจารีหิ อาวิ เจว รโห จ: อยัมปิ ธัมโม สาราณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สังคหาย อวิวาทาย สามัคคิยา เอกีภาวาย สังวัตตติ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ, ยายํ ทิฏฐิ อริยา นิยยานิกา นิยยาติ ตักกรัสส สัมมาทุกขักขยาย; ตถารูปาย ทิฏฐิยา ทิฏฐิสามัญญคโต วิหรติ สพรหมจารีหิ อาวิ เจว รโห จ: อยัมปิ ธัมโม สาราณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สังคหาย อวิวาทาย สามัคคิยา เอกีภาวาย สังวัตตติ. อิเม โข ภิกขเว ฉ ธัมมา

สาราณียา ปิยกรณา ครุกรณา สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตนฺติ.

๑๓ ฉยิเม ภิกฺขเว นิสฺสารณิยา ธาตุโย. กตมา ฉ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ วเทยฺย "เมตฺตา หิ โข เม เจโตวิมุตฺติ ภาวิตา พหุลีกตา ยานีกตา วตฺถุกตา อนุฏฺฐิตา ปริจิตา สุสมารทฺธา; อถ จ ปน เม พฺยาปาโท จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐตีติ. โส "มา เหวนฺติสฺส วจนีโย "มา อายสฺมา เอวํ อวจ, มา ภควนฺตํ อพฺภาจิกฺขิ. น หิ สาธุ ภควโต อพฺภกฺขานํ, น หิ ภควา เอวํ วเทยฺย. อฏฺฐานเมตํ อาวุโส อนวกาโส, ยํ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ภาวิตาย พหุลีกตาย ยานีกตาย วตฺถุกตาย อนุฏฺฐิตาย ปริจิตาย สุสมารทฺธาย อถ จ ปนสฺส พฺยาปาโท จิตฺตํ ปริยาทาย ฐสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. นิสฺสรณญฺเหตํ อาวุโส พฺยาปาทสฺส, ยทิทํ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ. อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ วเทยฺย "กรุณา หิ โข เม เจโตวิมุตฺติ ภาวิตา พหุลีกตา ยานีกตา วตฺถุกตา อนุฏฺฐิตา ปริจิตา สุสมารทฺธา; อถ จ ปน เม วิเหสา จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐตีติ. โส "มา เหวนฺติสฺส วจนีโย "มา อายสฺมา เอวํ อวจ, มา ภควนฺตํ อพฺภาจิกฺขิ. น หิ สาธุ ภควโต อพฺภกฺขานํ, น หิ ภควา เอวํ วเทยฺย. อฏฺฐานเมตํ อาวุโส อนวกาโส, ยํ กรุณาย เจโตวิมุตฺติยา ภาวิตาย พหุลีกตาย ยานีกตาย วตฺถุกตาย อนุฏฺฐิตาย ปริจิตาย สุสมารทฺธาย อถ จ ปนสฺส วิเหสา จิตฺตํ ปริยาทาย ฐสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. นิสฺสรณญฺเหตํ อาวุโส วิเหสาย, ยทิทํ กรุณา เจโตวิมุตฺติ. อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ วเทยฺย "มุทิตา หิ โข เม เจโตวิมุตฺติ ภาวิตา พหุลีกตา ยานีกตา วตฺถุกตา อนุฏฺฐิตา ปริจิตา สุสมารทฺธา;

อถ จ ปน เม อรติ จิตตํ ปริยาทาย ติฏฐตีติ. โส "มา เหวันติสส วจนีโย "มา อายัสมา เอวํ อวจ, มา ภควันตํ อัพภาจิกขิ. น หิ สาธุ ภควโต อัพภักขานํ, น หิ ภควา เอวํ วเทยย. อัฏฐานเมตํ อาวุโส อนวกาโส, ยํ มุทิตาย เจโตวิมุตติยา ภาวิตาย พหุลีกตาย ยานีกตาย วัตถุกตาย อนุฏฐิตาย ปริจิตาย สุสมารัทธาย อถ จ ปนัสส อรติ จิตตํ ปริยาทาย ฐัสสตีติ เนตํ ฐานํ วิชชติ. นิสสรณัเหตํ อาวุโส อรติยา, ยทิทํ มุทิตา เจโต-วิมุตติ. อิธ ปน ภิกขเว ภิกขุ เอวํ วเทยย "อุเปกขา หิ โข เม เจโตวิมุตติ ภาวิตา พหุลีกตา ยานีกตา วัตถุกตา อนุฏฐิตา ปริจิตา สุสมารัทธา; อถ จ ปน เม ราโค จิตตํ ปริยาทาย ติฏฐตีติ. โส "มา เหวันติสส วจนีโย "มา อายัสมา เอวํ อวจ, มา ภควันตํ อัพภาจิกขิ. น หิ สาธุ ภควโต อัพภักขานํ, น หิ ภควา เอวํ วเทยย. อัฏฐานเมตํ อาวุโส อนวกาโส, ยํ อุเปกขาย เจโตวิมุตติยา ภาวิตาย พหุลีกตาย ยานีกตาย วัตถุกตาย อนุฏฐิตาย ปริจิตาย สุสมารัทธาย อถ จ ปนัสส ราโค จิตตํ ปริยาทาย ฐัสสตีติ. เนตํ ฐานํ วิชชติ. นิสสรณัเหตํ อาวุโส ราคัสส, ยทิทํ อุเปกขา เจโตวิมุตติ. อิธ ปน ภิกขเว ภิกขุ เอวํ วเทยย "อนิมิตตา หิ โข เม เจโตวิมุตติ ภาวิตา พหุลีกตา ยานีกตา วัตถุกตา อนุฏฐิตา ปริจิตา สุสมารัทธา; อถ จ ปน เม นิมิตตานุสาริ วิญญาณํ โหตีติ. โส "มา เหวันติสส วจนีโย "มา อายัสมา เอวํ อวจ, มา ภควันตํ อัพภาจิกขิ. น หิ สาธุ ภควโต อัพภักขานํ, น หิ ภควา เอวํ วเทยย. อัฏฐานเมตํ อาวุโส อนวกาโส, ยํ อนิมิตตาย เจโตวิมุตติยา ภาวิตาย พหุลีกตาย ยานีกตาย วัตถุกตาย อนุฏฐิตาย ปริจิตาย สุสมารัท-

ธาย อถ จ ปนสฺส นิมิตฺตานุสาริ วิญฺญาณํ ภวิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. นิสฺสรณญฺเหตํ อาวุโส สพฺพนิมิตฺตานํ, ยทิทํ อนิมิตฺตา เจโตวิมุตฺติ. อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ วเทยฺย "อสฺมีติ โข เม วิคตํ "อยมหมสฺมีติ จ น สมนุปสฺสามิ; อถ จ ปน เม วิจิกิจฺฉากถํกถาสลฺลํ จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐตีติ. โส "มา เหวนฺติสฺส วจนีโย "มา อายสฺมา เอวํ อวจ, มา ภควนฺตํ อพฺภาจิกฺขิ. น หิ สาธุ ภควโต อพฺภกฺขานํ, น หิ ภควา เอวํ วเทยฺย. อฏฺฐานเมตํ อาวุโส อนวกาโส, ยํ "อสฺมีติ วิคเต "อยมหมสฺมีติ จ อสมนุปสฺสโต อถ จ ปนสฺส วิจิกิจฺฉา-กถํกถาสลฺลํ จิตฺตํ ปริยาทาย ฐสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. นิสฺสรณญฺเหตํ อาวุโส วิจิกิจฺฉากถํกถาสลฺลสฺส, ยทิทํ "อสฺมีติ มานสมุคฺฆาโต; อิมา โข ภิกฺขเว ฉ นิสฺสารณิยา ธาตุโยติ.

๑๔ ตตฺร โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อาวุโส ภิกฺขโวติ. "อาวุโสติ โข เต ภิกฺขู อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ปจฺจสฺโสสุํ. อายสฺมา สาริปุตฺโต เอตทโวจ "ตถา ตถา อาวุโส ภิกฺขุ วิหารํ กปฺเปติ; ยถา ยถาสฺส วิหารํ กปฺปยโต น ภทฺทกํ มรณํ โหติ, น ภทฺทิกา กาลกิริยา. กถญฺจาวุโส ภิกฺขุ ตถา ตถา วิหารํ กปฺเปติ, ยถา ยถาสฺส วิหารํ กปฺปยโต น ภทฺทกํ มรณํ โหติ, น ภทฺทิกา กาลกิริยา. อิธาวุโส ภิกฺขุ กมฺมาราโม โหติ กมฺมรโต กมฺมารามตํ อนุยุตฺโต, ภสฺสาราโม โหติ ภสฺสรโต ภสฺสารามตํ อนุยุตฺโต, นิทฺทาราโม โหติ นิทฺทารโต นิทฺทารามตํ อนุยุตฺโต, สงฺคณิการาโม โหติ สงฺคณิการโต สงฺคณิการามตํ อนุยุตฺโต, สํสคฺคาราโม โหติ สํสคฺครโต สํสคฺคารามตํ อนุยุตฺโต, ปปญฺจาราโม โหติ ปปญฺจรโต ปปญฺจารามตํ อนุยุตฺโต; เอวํ โข

อาวุโส ภิก์ขุ ตถา ตถา วิหารํ กัป์เปติ, ยถา ยถาส์ส วิหารํ กัป์ปยโต น ภัท์ทกํ มรณํ โหติ, น ภัท์ทิกา กาลกิริยา. อยํ วุจ์จตาวุโส ภิก์ขุ 'สักกายาภิรโต น ปหาสิ สักกายํ สัม์มา ทุก์ขัส์ส อัน์ตกิริยาย. ตถา ตถา อาวุโส ภิก์ขุ วิหารํ กัป์เปติ, ยถา ยถาส์ส วิหารํ กัป์ปยโต ภัท์ทกํ มรณํ โหติ, ภัท์ทิกา กาลกิริยา. กถัญ์จาวุโส ภิก์ขุ ตถา ตถา วิหารํ กัป์เปติ; ยถา ยถาส์ส วิหารํ กัป์ปยโต ภัท์ทกํ มรณํ โหติ, ภัท์ทิกา กาลกิริยา? อิธาวุโส ภิก์ขุ น กัม์มาราโม โหติ น กัม์มรโต น กัม์มารามตํ อนุยุต์โต, น ภัส์สาราโม โหติ น ภัส์สรโต น ภัส์สารามตํ อนุยุต์โต, น นิท์ทาราโม โหติ น นิท์ทารโต น นิท์ทารามตํ อนุยุต์โต น สังคณิการาโม โหติ น สังคณิการโต น สังคณิการามตํ อนุยุต์โต, น สํสัค์คาราโม โหติ น สังสัค์ครโต น สํสัค์คารามตํ อนุยุต์โต, น ปปัญ์จาราโม โหติ น ปปัญ์จรโต น ปปัญ์จารามตํ, อนุยุต์โต; เอวํ โข อาวุโส ภิก์ขุ ตถา ตถา วิหารํ กัป์เปติ, ยถา ยถาส์ส วิหารํ กัป์ปยโต ภัท์ทกํ มรณํ โหติ; ภัท์ทิกา กาลกิริยา. อยํ วุจ์จตาวุโส ภิก์ขุ 'นิพ์พานาภิรโต ปหาสิ สักกายํ สัม์มา ทุก์ขัส์ส อัน์ตกิริยายาติ.

โย ปปัญ์จํ อนุยุต์โต ปปัญ์จาภิรโต มโค,
วิราธยิ โส นิพ์พานํ โยคัก์เขมํ อนุต์ตรํ.
โย จ ปปัญ์จํ หิต์วาน นิป์ปปัญ์จปเท รโต,
อาราธยิ โส นิพ์พานํ โยคัก์เขมํ อนุต์ตรัน์ติ.

๑๕ ตัต์ร โข อายัส์มา สาริปุต์โต ภิก์ขู อามัน์เตสิ "ตถา ตถาวุโส ภิก์ขุ วิหารํ กัป์เปติ; ยถา ยถาส์ส วิหารํ กัป์ปยโต กาลกิริยา อนุตัป์ปา โหติ. กถัญ์จาวุโส ภิก์ขุ ตถา ตถา วิหารํ

กปฺเปติ, ยถา ยถาสฺส วิหารํ กปฺปยโต กาลกิริยา อนุตปฺปา โหติ? อิธาวุโส ภิกฺขุ กมฺมาราโม โหติ กมฺมรโต กมฺมารามตํ อนุยุตฺโต, ภสฺสาราโม โหติ... นิทฺทาราโม โหติ... สงฺคณิการาโม โหติ... สํสคฺคาราโม โหติ... ปปญฺจาราโม โหติ ปปญฺจรโต ปปญฺจารามตํ อนุยุตฺโต; เอวํ โข อาวุโส ภิกฺขุ ตถา ตถา วิหารํ กปฺเปติ, ยถา ยถาสฺส วิหารํ กปฺปยโต กาลกิริยา อนุตปฺปา โหติ. อยํ วุจฺจตาวุโส ภิกฺขุ 'สกฺกายาภิรโต น ปหาสิ สกฺกายํ สมฺมาทุกฺขสฺส อนฺตกิริยาย. ตถา ตถา อาวุโส ภิกฺขุ วิหารํ กปฺเปติ, ยถา ยถาสฺส วิหารํ กปฺปยโต กาลกิริยา อนนุตปฺปา โหติ. กถญฺจาวุโส ภิกฺขุ ตถา ตถา วิหารํ กปฺเปติ, ยถา ยถาสฺส วิหารํ กปฺปยโต กาลกิริยา อนนุตปฺปา โหติ? อิธาวุโส ภิกฺขุ น กมฺมาราโม โหติ น กมฺมรโต น กมฺมารามตํ อนุยุตฺโต, น ภสฺสาราโม โหติ ฯเปฯ น นิทฺทาราโม โหติ น สงฺคณิการาโม โหติ น สํสคฺคาราโม โหติ ฯเปฯ น ปปญฺจาราโม โหติ น ปปญฺจรโต น ปปญฺจารามตํ อนุยุตฺโต; เอวํ โข อาวุโส ภิกฺขุ ตถา ตถา วิหารํ กปฺเปติ, ยถา ยถาสฺส วิหารํ กปฺปยโต กาลกิริยา อนนุตปฺปา โหติ. อยํ วุจฺจตาวุโส ภิกฺขุ 'นิพฺพานาภิรโต ปหาสิ สกฺกายํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายาติ.

โย ปปญฺจํ อนุยุตฺโต ปปญฺจาภิรโต มโค,
วิราธยิ โส นิพฺพานํ โยคกฺเขมํ อนุตฺตรํ.
โย จ ปปญฺจํ หิตฺวาน นิปฺปปญฺจปเท รโต,
อาราธยิ โส นิพฺพานํ โยคกฺเขมํ อนุตฺตรนฺติ.

๑๖ เอกํ สมยํ ภควา ภคฺเคสุ วิหรติ สุสุมารคิเร เภสกฬาวเน มิคทาเย. เตน โข ปน สมเยน นกุลปิตา คหปติ อาพาธิโก

โหติ ทุกขิโต พาฬหคิลาโน. อถ โข นกุลมาตา คหปตานี นกุลปิตรํ คหปตึ เอตทโวจ "มา โข ตฺวํ คหปติ สาเปกโข กาลมกาสิ, ทุกขา คหปติ สาเปกขัสส กาลกิริยา, ครหิตา จ ภควตา สาเปกขัสส กาลกิริยา. สิยา โข ปน เต คหปติ เอวมัสส "นกุลมาตา คหปตานี มมัจจเยน น สักขิสสติ ทารเก โปเสตุํ ฆราวาสํ สัณฐริตุนติ. น โข ปเนตํ คหปติ เอวํ ทัฏฐัพพํ. กุสลาหํ คหปติ กัปปาสํ กันติตุํ เวณึ โอลิขิตุํ, สักโกมหํ คหปติ ตวัจจเยน ทารเก โปเสตุํ ฆราวาสํ สัณฐริตุํ. ตัสมา ติห ตฺวํ คหปติ มา สาเปกโข กาลมกาสิ, ทุกขา คหปติ สาเปกขัสส กาลกิริยา. ครหิตา จ ภควตา สาเปกขัสส กาลกิริยา. สิยา โข ปน เต คหปติ เอวมัสส "นกุลมาตา คหปตานี มมัจจเยน อัญญํ ภัตตารํ คมิสสตีติ. น โข ปเนตํ คหปติ เอวํ ทัฏฐัพพํ. ตฺวัญเจว โข คหปติ ชานาสิ, อหัญจ, ยถา โสฬสวัสสานิ คหัฏฐพฺรหมจริยํ สมาจิณณํ. ตัสมา ติห ตฺวํ คหปติ มา สาเปกโข กาลมกาสิ, ทุกขา คหปติ สาเปกขัสส กาลกิริยา. ครหิตา จ ภควตา สาเปกขัสส กาลกิริยา. สิยา โข ปน เต คหปติ เอวมัสส "นกุลมาตา คหปตานี มมัจจเยน น ทัสสนกามา ภวิสสติ ภควโต, น ทัสสนกามา ภิกขุสังฆัสสาติ. น โข ปเนตํ คหปติ เอวํ ทัฏฐัพพํ. อหํ หิ คหปติ ทัสสนกามตรา จ ภวิสสามิ ภควโต, ทัสสนกามตรา จ ภิกขุสังฆัสส. ตัสมา ติห ตฺวํ คหปติ มา สาเปกโข กาลมกาสิ. ทุกขา คหปติ สาเปกขัสส กาลกิริยา. ครหิตา จ ภควตา สาเปกขัสส กาลกิริยา. สิยา โข ปน เต คหปติ เอวมัสส "น นกุลมาตา คหปตานี มมัจจเยน สีเลสุ ปริปูรการินีติ. น โข

ปเนตํ คหปติ เอวํ ทฏฺฐพฺพํ. ยาวตา โข คหปติ ตสฺส ภควโต สาวิกา คิหี โอทาตวสนา สีเลสุ ปริปูรการินิโย, อหนฺตาสํ อญฺญตรา. ยสฺส โข ปนสฺส กงฺขา วา วิมติ วา, อยํ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภคฺเคสุ วิหรติ สุสุมารคิเร เภสกฬาวเน มิคทาเย. ตํ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา ปุจฺฉตุ. ตสฺมา ติห ตฺวํ คหปติ มา สาเปกฺโข กาลมกาสิ. ทุกฺขา คหปติ สาเปกฺขสฺส กาลกิริยา. ครหิตา จ ภควตา สาเปกฺขสฺส กาลกิริยา. สิยา โข ปน เต คหปติ เอวมสฺส "น นกุลมาตา คหปตานี ลาภินี อชฺฌตฺตํ เจโตสมถสฺสาติ. น โข ปเนตํ คหปติ เอวํ ทฏฺฐพฺพํ. ยาวตา โข คหปติ ตสฺส ภควโต สาวิกา คิหี โอทาตวสนา ลาภินิโย อชฺฌตฺตํ เจโตสมถสฺส, อหนฺตาสํ อญฺญตรา. ยสฺส โข ปนสฺส กงฺขา วา วิมติ วา, อยํ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภคฺเคสุ วิหรติ สุสุมารคิเร เภสกฬาวเน มิคทาเย, ตํ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา ปุจฺฉตุ. ตสฺมา ติห ตฺวํ คหปติ มา สาเปกฺโข กาลมกาสิ, ทุกฺขา คหปติ สาเปกฺขสฺส กาลกิริยา, ครหิตา จ ภควตา สาเปกฺขสฺส กาลกิริยา. สิยา โข ปน เต คหปติ เอวมสฺส "น นกุลมาตา คหปตานี อิมสฺมึ ธมฺมวินเย โอคาธปฺปตฺตา ปติคาธปฺปตฺตา อสฺสาสปฺปตฺตา ติณฺณวิจิกิจฺฉา วิคตกถํกถา เวสารชฺชปฺปตฺตา อปรปฺปจฺจยา สตฺถุ สาสเน วิหรตีติ. น โข ปเนตํ คหปติ เอวํ ทฏฺฐพฺพํ. ยาวตา โข คหปติ ตสฺส ภควโต สาวิกา คิหี โอทาตวสนา อิมสฺมึ ธมฺมวินเย โอคาธปฺปตฺตา ปติคาธปฺปตฺตา อสฺสาสปฺปตฺตา ติณฺณวิจิกิจฺฉา วิคตกถํกถา เวสารชฺชปฺปตฺตา อปรปฺปจฺจยา สตฺถุ สาสเน วิหรนฺติโย; อหนฺตาสํ อญฺญตรา; ยสฺส โข ปนสฺส กงฺขา วา วิมติ วา, อยํ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภคฺเคสุ วิหรติ สุสุมารคิเร เภสกฬาวเน มิคทาเย.

ตํ ภควันตํ อุปสังกมิตวา ปุจฉตุ. ตัสมา ติห ตวํ คหปติ มา สาเปกโข กาลมกาสิ, ทุกขา คหปติ สาเปกขัสส กาลกิริยา. ครหิตา จ ภควตา สาเปกขัสส กาลกิริยาติ. อถ โข นกุลปิตุโน คหปติสส นกุลมาตาย คหปตานิยา อิมินา โอวาเทน โอวทิยมานัสส โส อาพาโธ ฐานโส ปฏิปัสสัมภิ. วุฏฐหิ จ นกุลปิตา คหปติ ตัมหา อาพาธา; ตถา ปหีโน จ ปน นกุลปิตุโน คหปติสส โส อาพาโธ อโหสิ. อถ โข นกุลปิตา คหปติ คิลานา วุฏฐิโต, อจิรวุฏฐิโต เคลัญญา ทัณฑโมลุพภ, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิ; เอกมันตํ นิสินนํ โข นกุลปิตรํ คหปตึ ภควา เอตทโวจ "ลาภา เต คหปติ สุลัทธํ เต คหปติ, ยัสส เต นกุลมาตา คหปตานี อนุกัมปิกา อัตถกามา โอวาทิกา อนุสาสิกา; ยาวตา โข คหปติ มม สาวิกา คิหี โอทาตวสนา สีเลสุ ปริปูรการินิโย, นกุลมาตา คหปตานี ตาสํ อัญญตรา; ยาวตา โข คหปติ มม สาวิกา คิหี โอทาตวสนา ลาภินิโย อัชฌัตตัญเจโตสมถัสส, นกุลมาตา คหปตานี ตาสํ อัญญตรา; ยาวตา โข คหปติ มม สาวิกา คิหี โอทาตวสนา อิมัสมึ ธัมมวินเย โอคาธัปปัตตา ปติคาธัปปัตตา อัสสาสัปปัตตา ติณณวิจิกิจฉา วิคตกถังกถา เวสารัชชัปปัตตา อปรัปปัจจยา สัตถุ สาสเน วิหรันติโย, นกุลมาตา คหปตานี ตาสํ อัญญตรา. ลาภา เต คหปติ สุลัทธํ เต คหปติ, ยัสส เต นกุลมาตา คหปตานี อนุกัมปิกา อัตถกามา โอวาทิกา อนุสาสิกาติ.

๑๗ เอกํ สมยํ ภควา สาวัตถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฑิกัสส อาราเม. อถ โข ภควา สายัณหสมยํ ปฏิสัลลานา วุฏฐิโต, เยนุปัฏฐานสาลา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ปัญญัตเต อาสเน

นิสีทิ. อายสฺมาปิ โข สาริปุตฺโต สายณฺหสมยํ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต, เยนุปฏฺฐานสาลา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. อายสฺมาปิ โข มหาโมคฺคลฺลาโน, อายสฺมาปิ โข มหากสฺสโป, อายสฺมาปิ โข มหากจฺจาโน, อายสฺมาปิ โข มหาโกฏฺฐิโก, อายสฺมาปิ โข มหาจุนฺโท, อายสฺมาปิ โข มหากปฺปิโน, อายสฺมาปิ โข อนุรุทฺโธ, อายสฺมาปิ โข เรวโต, อายสฺมาปิ โข อานนฺโท, สายณฺหสมยํ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต, เยนุปฏฺฐานสาลา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. อถ โข ภควา พหุเทว รตฺตึ นิสชฺชาย วีตินาเมตฺวา อุฏฺฐายาสนา วิหารํ ปาวิสิ. เตปิ โข อายสฺมนฺโต, อจิรปกฺกนฺตสฺส ภควโต อุฏฺฐายาสนา ยถาวิหารํ อคมํสุ. เย ปน ตตฺถ ภิกฺขู นวา อจิรปพฺพชิตา อธุนาคตา อิมํ ธมฺมวินยํ, เต ยาว สุริยสฺสุคฺคมนา กากจฺฉมานา สุปึสุ. อทฺทสา โข ภควา ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน เต ภิกฺขู ยาว สุริยสฺสุคฺคมนา กากจฺฉมาเน สุปนฺเต, ทิสฺวา เยนุปฏฺฐานสาลา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ; นิสชฺช โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "กหํ นุ โข ภิกฺขเว สาริปุตฺโต, กหํ โมคฺคลฺลาโน, กหํ มหากสฺสโป, กหํ มหากจฺจาโน, กหํ มหาโกฏฺฐิโก, กหํ มหาจุนฺโท, กหํ มหากปฺปิโน, กหํ อนุรุทฺโธ, กหํ เรวโต, กหํ อานนฺโท; กหํ นุ โข เต ภิกฺขเว เถรา สาวกา คตาติ. "เตปิ โข ภนฺเต อายสฺมนฺโต, อจิรปกฺกนฺตสฺส ภควโต อุฏฺฐายาสนา ยถาวิหารํ อคมํสูติ. "เตน โน ตุมฺเห ภิกฺขเว เถรา, ภิกฺขู นวา ยาว สุริยสฺสุคฺคมนา กากจฺฉมานา สุปถ. ตํ กิมฺมญฺญถ ภิกฺขเว, อปินุ ตุมฺเห ทิฏฺฐํ วา สุตํ วา

"ราชา ขตฺติโย มุทฺธาวสิตฺโต ยาวทตฺถํ เสยฺยสุขํ ปสฺสสุขํ มิทฺธสุขํ อนุยุตฺโต วิหรนฺโต ยาวชีวํ รชฺชํ กาเรนฺโต ชนปทสฺส วา ปิโย มนาโปติ. "โน เหตํ ภนฺเต". "สาธุ ภิกฺขเว, มยาปิ โข เอตํ ภิกฺขเว เนว ทิฏฺฐํ น สุตํ "ราชา ขตฺติโย มุทฺธาวสิตฺโต ยาวทตฺถํ เสยฺยสุขํ ปสฺสสุขํ มิทฺธสุขํ อนุยุตฺโต วิหรนฺโต ยาวชีวํ รชฺชํ กาเรนฺโต ชนปทสฺส วา ปิโย มนาโปติ. ตํ กึ มญฺญถ ภิกฺขเว, อปินุ ตุมฺเหหิ ทิฏฺฐํ วา สุตํ วา "รฏฺฐิโก เปตฺตนิโก เสนาปติโก คามคามณิโก ปูคคามณิโก ยาวทตฺถํ เสยฺยสุขํ ปสฺสสุขํ มิทฺธสุขํ อนุยุตฺโต วิหรนฺโต ยาวชีวํ ปูคคามณิกตฺตํ กาเรนฺโต ปูคสฺส วา ปิโย มนาโปติ. "โน เหตํ ภนฺเต". "สาธุ ภิกฺขเว, มยาปิ โข เอตํ ภิกฺขเว เนว ทิฏฺฐํ น สุตํ "ปูคคามณิโก ยาวทตฺถํ เสยฺยสุขํ ปสฺสสุขํ มิทฺธสุขํ อนุยุตฺโต วิหรนฺโต ยาวชีวํ ปูคคามณิกตฺตํ กาเรนฺโต ปูคสฺส วา ปิโย มนาโปติ. ตํ กึ มญฺญถ ภิกฺขเว, อปินุ ตุมฺเหหิ ทิฏฺฐํ วา สุตํ วา "สมโณ วา พฺราหฺมโณ วา ยาวทตฺถํ เสยฺยสุขํ ปสฺสสุขํ มิทฺธสุขํ อนุยุตฺโต อินฺทฺริเยสุ อคุตฺตทฺวาโร โภชเน อมตฺตญฺญู ชาคริยํ อนนุยุตฺโต อวิปสฺสโก กุสลานํ ธมฺมานํ ปุพฺพรตฺตาปรรตฺตํ โพธิปกฺขิยานํ ธมฺมานํ ภาวนานุโยคํ อนนุยุตฺโต อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรนฺโตติ. "โน เหตํ ภนฺเต". "สาธุ ภิกฺขเว, มยาปิ โข เอตํ ภิกฺขเว เนว ทิฏฺฐํ น สุตํ "สมโณ วา พฺราหฺมโณ วา ยาวทตฺถํ เสยฺยสุขํ ปสฺสสุขํ มิทฺธสุขํ อนุยุตฺโต อินฺทฺริเยสุ อคุตฺตทฺวาโร โภชเน อมตฺตญฺญู ชาคริยํ อนนุยุตฺโต อวิปสฺสโก กุสลานํ ธมฺมานํ ปุพฺพรตฺตาปรรตฺตํ

โพธิปกฺขิยานํ ธมฺมานํ ภาวนานุโยคํ อนุยุตฺโต อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรนฺโตติ. ตสฺมา ติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ "อินฺทฺริเยสุ คุตฺตทฺวารา ภวิสฺสาม โภชเน มตฺตญฺญุโน ชาครียํ อนุยุตฺตา วิปสฺสกา กุสลานํ ธมฺมานํ ปุพฺพรตฺตาปรรตฺตํ โพธิปกฺขิยานํ ธมฺมานํ ภาวนานุโยค-มนุยุตฺตา วิหริสฺสามาติ. เอวญฺหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพนฺติ.

๑๘ เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ จาริกํ จรติ มหตา ภิกฺขุสํเฆน สทฺธึ. อทฺทสา โข ภควา อทฺธานมคฺคํ ปฏิปนฺโน อญฺญตรสฺมึ ปเทเส มจฺฉิกํ มจฺฉพนฺธํ มจฺเฉ วธิตฺวา วิกฺกิณมานํ; ทิสฺวา มคฺคา โอกฺกมฺม อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ; นิสชฺช โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ปสฺสถ โน ตุมฺเห ภิกฺขเว อมุํ มจฺฉิกํ มจฺฉพนฺธํ มจฺเฉ วธิตฺวา วิกฺกิณมานนฺติ. "เอวํ ภนฺเต" ตํ กึ มญฺญถ ภิกฺขเว, อปินุ ตุมฺเหหิ ทิฏฺฐํ วา สุตํ วา "มจฺฉิโก มจฺฉพนฺโธ มจฺเฉ วธิตฺวา วธิตฺวา วิกฺกิณมาโน, เตน กมฺเมน เตน อาชีเวน หตฺถิยายี วา อสฺสยายี วา รถยายี วา ยานยายี วา โภคโภคี วา มหนฺตํ วา โภคกฺขนฺธํ อชฺฌาว-สนฺโตติ. "โน เหตํ ภนฺเต". "สาธุ ภิกฺขเว, มยาปิ โข เอตํ ภิกฺขเว เนว ทิฏฺฐํ น สุตํ "มจฺฉิโก มจฺฉพนฺโธ มจฺเฉ วธิตฺวา วธิตฺวา วิกฺกิณมาโน, เตน กมฺเมน เตน อาชีเวน หตฺถิยายี วา อสฺสยายี วา รถยายี วา ยานยายี วา โภคโภคี วา มหนฺตํ วา โภคกฺขนฺธํ อชฺฌาวสนฺโตติ. ตํ กิสฺส เหตุ? เต หิ โส ภิกฺขเว มจฺเฉ วชฺเฌ วธายนีเต ปาปเกน มนสานุเปกฺขติ; ตสฺมา โส เนว หตฺถิยายี โหติ, น อสฺสยายี, น รถยายี, น ยานยายี, น โภคโภคี, น

มหันตํ โภคักขันธํ อัชฌาวสติ. ตํ กึ มัญญถ ภิกขเว, อปินุ ตุเม์หหิ ทิฏฐํ วา สุตํ วา "โคฆาตโก คาโว วธิตวา วธิตวา วิกกิณมาโน, เตน กัมเมน เตน อาชีเวน หัตถิยายี วา อัสสยายี วา รถยายี วา ยานยายี วา โภคโภคี วา มหันตํ วา โภคักขันธํ อัชฌาวสันโตติ. "โน เหตํ ภันเต". "สาธุ ภิกขเว, มยาปิ โข เอตํ ภิกขเว เนว ทิฏฐํ น สุตํ "โคฆาตโก คาโว วธิตวา วธิตวา วิกกิณมาโน, เตน กัมเมน เตน อาชีเวน หัตถิยายี วา อัสสยายี วา รถยายี วา ยานยายี วา โภคโภคี วา มหันตํ วา โภคักขันธํ อัชฌาวสันโตติ. ตํ กิสส เหตุ? เต หิ โส ภิกขเว คาโว วัชฌํ วธายนีเต ปาปเกน มนสานุเปกขติ; ตัสมา โส เนว หัตถิยายี, โหติ, น อัสสยายี, น รถยายี, น ยานยายี, น โภคโภคี, น มหันตํ โภคักขันธํ อัชฌาวสติ. ตํ กึ มัญญถ ภิกขเว, อปินุ ตุเม์หหิ ทิฏฐํ วา สุตํ วา "โอรัพภิโก ฯเปฯ โสกริโก สากุณิโก, มาควิโก มิเค วธิตวา วธิตวา วิกกิณมาโน, เตน กัมเมน เตน อาชีเวน หัตถิยายี วา อัสสยายี วา รถยายี วา ยานยายี วา โภคโภคี วา มหันตํ วา โภคักขันธํ อัชฌาวสันโตติ. "โน เหตํ ภันเต". "สาธุ ภิกขเว, มยาปิ โข เอตํ ภิกขเว เนว ทิฏฐํ นสุตํ "มาควิโก มิเค วธิตวา วธิตวา วิกกิณมาโน, เตน กัมเมน เตน อาชีเวน หัตถิยายี วา อัสสยายี วา รถยายี วา ยานยายี วา โภคโภคี วา มหันตํ วา โภคักขันธํ อัชฌาวสันโตติ. ตํ กิสสเหตุ? เต หิ โส ภิกขเว มิเค วัชฌํ วธายนีเต ปาปเกน มนสานุเปกขติ; ตัสมา โส เนว หัตถิยายี โหติ, น อัสสยายี น รถยายี, น ยานยายี, น โภคโภคี, น มหันตํ โภคักขันธํ อัชฌาวสติ. เต หิ โส ภิกขเว ติรัจฉานคเต ปาเณ วัชฌํ

วธายานีเต ปาปเกน มนสานุเปกฺขติ; ตสฺมา โส เนว หตฺถิยายี โหติ, น อสฺสยายี, น รถยายี, น ยานยายี, น โภคโภคี, น มหนฺตํ โภคกฺขนฺธํ อชฺฌาวสติ. โก ปน วาโท, ยํ มนุสฺสภูตํ วชฺฌํ วธายานีตํ ปาปเกน มนสานุเปกฺขติ; ตํ หิ ตสฺส ภิกฺขเว โหติ ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขาย; กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชตีติ.

๑๙ เอกํ สมยํ ภควา นาทิเก วิหรติ คิญฺชกาวสเถ. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ภิกฺขโวติ. "ภทนฺเตติ เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "มรณสฺสติ ภิกฺขเว ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานา. ภาเวถ โน ตุมฺเห ภิกฺขเว มรณสฺสตินฺติ. เอวํ วุตฺเต อญฺญตโร ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อหมฺปิ โข ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺติ. "ยถากถํ ปน ตฺวํ ภิกฺขุ ภาเวสิ มรณสฺสตินฺติ. "อิธ มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ 'อโห วตาหํ รตฺตินฺทิวํ ชีเวยฺยํ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยฺยํ, พหุ วต เม กตํ อสฺสาติ; เอวํ โข อหํ ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺติ. อญฺญตโรปิ โข ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อหมฺปิ โข ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺติ. "ยถากถํ ปน ตฺวํ ภิกฺขุ ภาเวสิ มรณสฺสตินฺติ. "อิธ มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ 'อโห วตาหํ ทิวสํ ชีเวยฺยํ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยฺยํ, พหุ วต เม กตํ อสฺสาติ; เอวํ โข อหํ ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺติ. อญฺญตโรปิ โข ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อหมฺปิ โข ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺติ. "ยถากถํ ปน ตฺวํ ภิกฺขุ ภาเวสิ มรณสฺสตินฺติ. "อิธ มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ 'อโห วตาหํ ตทนฺตรํ ชีเวยฺยํ, ยทนฺตรํ เอกํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชามิ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยฺยํ, พหุ วต

เม กตํ อสฺสาติ; เอวํ โข อหํ ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺติ. อญฺญตโรปิ โข ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อหํปิ โข ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺติ. "ยถากถํ ปน ตฺวํ ภิกฺขุ ภาเวสิ มรณสฺสตินฺติ. "อิธ มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ 'อโห วตาหํ ตทนฺตรํ ชีเวยฺยํ, ยทนฺตรํ จตฺตาโร อาโลเป สงฺขาทิตฺวา อชฺโฌหรามิ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยฺยํ, พหุ วต เม กตํ อสฺสาติ; เอวํปิ โข อหํ ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺติ. อญฺญตโรปิ โข ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อหํปิ โข ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺติ. "ยถากถํ ปน ตฺวํ ภิกฺขุ ภาเวสิ มรณสฺสตินฺติ. "อิธ มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ 'อโห วตาหํ ตทนฺตรํ ชีเวยฺยํ, ยทนฺตรํ เอกํ อาโลปํ สงฺขาทิตฺวา อชฺโฌหรามิ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยฺยํ, พหุ วต เม กตํ อสฺสาติ; เอวํปิ โข อหํ ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺติ. อญฺญตโรปิ โข ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อหํปิ โข ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺติ. "ยถากถํ ปน ตฺวํ ภิกฺขุ ภาเวสิ มรณสฺสตินฺติ. อิธ มยฺหํ ภนฺเต เอวํ โหติ 'อโห วตาหํ ตทนฺตรํ ชีเวยฺยํ, ยทนฺตรํ อสฺสสิตฺวา วา ปสฺสสามิ ปสฺสสิตฺวา วา อสฺสสามิ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยฺยํ, พหุ วต เม กตํ อสฺสาติ; เอวํ โข อหํ ภนฺเต ภาเวมิ มรณสฺสตินฺติ. เอวํ วุตฺเต ภควา ภิกฺขู เอตทโวจ "โยจายํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ มรณสฺสตึ ภาเวติ 'อโห วตาหํ รตฺตินฺทิวํ ชีเวยฺยํ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยฺยํ, พหุ วต เม กตํ อสฺสาติ; โยจายํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ มรณสฺสตึ ภาเวติ 'อโห วตาหํ ทิวสํ ชีเวยฺยํ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรยฺยํ, พหุ วต เม กตํ อสฺสาติ; โยจายํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ มรณสฺสตึ ภาเวติ 'อโห วตาหํ ตทนฺตรํ ชีเวยฺยํ, ยทนฺตรํ เอกํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชามิ, ภควโต สาสนํ

มนสิกเรย์ยํ, พหุ วต เม กตํ อัส์สาติ: โยจายํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ เอวํ มรณัส์สติํ ภาเวติ 'อโห วตาหํ ตทัน์ตรํ ชีเวย์ยํ ยทัน์ตรํ จัต์ตาโร ปัญ์จ อาโลเป สํขาทิต์วา อัช์โฌหรามิ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรย์ยํ พหุ วต เม กตํ อัส์สาติ: อิเม วุจ์จัน์ติ ภิก์ขเว ภิก์ขู ปมัต์ตา วิหรัน์ติ, ทัน์ธํ มรณัส์สติํ ภาเวน์ติ อาสวานํ ขยาย. โยจายํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ เอวํ มรณัส์สติํ ภาเวติ 'อโห วตาหํ ตทัน์ตรํ ชีเวย์ยํ, ยทัน์ตรํ เอกํ อาโลปํ สํขาทิต์วา อัช์โฌหรามิ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรย์ยํ, พหุ วต เม กตํ อัส์สาติ: โยจายํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ เอวํ มรณัส์สติํ ภาเวติ 'อโห วตาหํ ตทัน์ตรํ ชีเวย์ยํ, ยทัน์ตรํ อัส์สสิต์วา วา ปัส์สสามิ ปัส์สสิต์วา วา อัส์สสามิ, ภควโต สาสนํ มนสิ กเรย์ยํ, พหุ วต เม กตํ อัส์สาติ: อิเม วุจ์จัน์ติ ภิก์ขเว ภิก์ขู อัป์ปมัต์ตา วิหรัน์ติ, ติก์ขํ มรณัส์สติํ ภาเวน์ติ อาสวานํ ขยาย. ตัส์มา ติห ภิก์ขเว เอวํ สิก์ขิตัพ์พํ "อัป์ปมัต์ตา วิหริส์สาม, ติก์ขํ มรณัส์สติํ ภาเวส์สาม อาสวานํ ขยายาติ: เอวํ หิ โว ภิก์ขเว สิก์ขิตัพ์พัน์ติ.

๒๐ เอกํ สมยํ ภควา นาทิเก วิหรติ คิญ์ชกาวสเถ. ตัต์ร โข ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ "มรณัส์สติ ภิก์ขเว ภาวิตา พหุลีกตา มหัป์ผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานา. กถํ ภาวิตา จ ภิก์ขเว มรณัส์สติ, กถํ พหุลีกตา มหัป์ผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานา? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ, ทิวเส นิก์ขัน์เต รัต์ติยา ปฏิหิตาย, อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "พหุกา โข เม ปัจ์จยา มรณัส์ส; อหิ วา มํ ฑํเสย์ย, วิจ์ฉิโก วา มํ ฑํเสย์ย, สตปที วา มํ ฑํเสย์ย; เตน เม อัส์ส กาลกิริยา, โส มมัส์ส อัน์ตราโย; อุปัก์ขลิต์วา วา ปปเตย์ยํ, ภัต์ตํ วา เม ภุต์ตํ

พ์ยาบัชเชย์ย, ปิตตํ วา เม กุปเปย์ย, เสม์หํ วา เม กุปเปย์ย, สัตถกา วา เม วาตา กุปเปย์ยุํ; เตน เม อัสส กาลกิริยา, โส มมัสส อันตราโยติ: เตน ภิกขเว ภิกขุนา อิติ ปฏิสัญจิกขิตัพพํ 'อัตถิ นุ โข เม ปาปกา อกุสลา ธัมมา อัปปหีนา, เย เม อัสสุ รัตติ กาลํ กโรนตัสส อันตรายายาติ. สเจ ภิกขเว ภิกขุ ปัจจเวกขมาโน เอวํ ชานาติ "อัตถิ เม ปาปกา อกุสลา ธัมมา อัปปหีนา, เย เม อัสสุ รัตติ กาลํ กโรนตัสส อันตรายายาติ: เตน ภิกขเว ภิกขุนา เตสํ เยว ปาปกานํ อกุสลานํ ธัมมานํ ปหานาย อธิมัตโต ฉันโท จ วายาโม จ อุสสาโห จ อุสโสฬ์หี จ อัปปฏิวานี จ สติ จ สัมปชัญญัญจ กรณียํ. เสย์ยถาปิ ภิกขเว อาทิตตเจโล วา อาทิตตสีโส วา ตัสเสว เจลัสส วา สีสัสส วา นิพพาปนาย อธิมัตตํ ฉันทัญจ วายามัญจ อุสสาหัญจ อุสโสฬ์หิญจ อัปปฏิวานิญจ สติญจ สัมปชัญญัญจ กเรย์ย, เอวเมว โข ภิกขเว เตน ภิกขุนา เตสํ เยว ปาปกานํ อกุสลานํ ธัมมานํ ปหานาย อธิมัตโต ฉันโท จ วายาโม จ อุสสาโห จ อุสโสฬ์หี จ อัปปฏิวานี จ สติ จ สัมปชัญญัญจ กรณียํ. สเจ ปน ภิกขเว ภิกขุ ปัจจเวกขมาโน เอวํ ชานาติ "นัตถิ เม ปาปกา อกุสลา ธัมมา อัปปหีนา, เย เม อัสสุ รัตติ กาลํ กโรนตัสส อันตรายายาติ: เตน ภิกขเว ภิกขุนา เตเนว ปีติปาโมชเชน วิหาตัพพํ อโหรัตตานุสิกขินา กุสเลสุ ธัมเมสุ. อิธ ปน ภิกขเว ภิกขุ รัตติยา นิกขันตาย ทิวเส ปฏิหิเต, อิติ ปฏิสัญจิกขติ "พหุกา โข เม ปัจจยา มรณัสส; อหิ วา มํ ฑํเสย์ย, วิจฉิโก วา มํ ฑํเสย์ย, สตปที วา มํ ฑํเสย์ย; เตน เม อัสส กาลกิริยา, โส มมัสส อันตราโย; อุปักขลิตวา วา

ปปเตย์ยํ, ภัต์ตํ วา เม ภุต์ตํ พ๎ยาปัช์เชย์ย, ปิต์ตํ วา เม กุป๎เปย์ย, เสม๎หํ วา เม กุป๎เปย์ย, สัต์ถกา วา เม กุป๎เปย์ยุํ; เตน เม อัส์ส กาลกิริยา, โส มมัส์ส อัน์ตราโยติ. เตน ภิก์ขเว ภิก์ขุนา อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขิตัพ์พํ "อัต์ถิ นุ โข เม ปาปกา อกุสลา ธัม์มา อัป๎ปหีนา, เย เม อัส์สุ ทิวา กาลํ กโรน์ตัส์ส อัน์ตรายายาติ. สเจ ปน ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปัจ์จเวก์ขมาโน เอวํ ชานาติ "อัต์ถิ เม ปาปกา อกุสลา ธัม์มา อัป๎ปหีนา, เย เม อัส์สุ ทิวา กาลํ กโรน์ตัส์ส อัน์ตรายายาติ: เตน ภิก์ขเว ภิก์ขุนา เตสํ เยว ปาปกานํ อกุสลานํ ธัม์มานํ ปหานาย อธิมัต์โต ฉัน์โท จ วายาโม จ อุส์สาโห จ อุส์โสฬ๎หี จ อัป๎ปฏิวานี จ สติ จ สัม์ปชัญ์ญัญ์จ กรณียํ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว อาทิต์ตเจโล วา อาทิต์ตสีโส วา ตัส์เสว เจลัส์ส วา สีสัส์ส วา นิพ์พาปนาย อธิมัต์ตํ ฉัน์ทัญ์จ วายามัญ์จ อุส์สาหัญ์จ อุส์โสฬ๎หิญ์จ อัป๎ปฏิวานิญ์จ สติญ์จ สัม์ปชัญ์ญัญ์จ กเรย์ย, เอวเมว โข ภิก์ขเว เตน ภิก์ขุนา เตสํ เยว ปาปกานํ อกุสลานํ ธัม์มานํ ปหานาย อธิมัต์โต ฉัน์โท จ วายาโม จ อุส์สาโห จ อุส์โสฬ๎หี จ อัป๎ปฏิวานี จ สติ จ สัม์ปชัญ์ญัญ์จ กรณียํ. สเจ ปน ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปัจ์จเวก์ขมาโน เอวํ ชานาติ "นัต์ถิ เม ปาปกา อกุสลา ธัม์มา อัป๎ปหีนา, เย เม อัส์สุ ทิวา กาลํ กโรน์ตัส์ส อัน์ตรายายาติ: เตน ภิก์ขเว ภิก์ขุนา เตเนว ปีติปาโมช์เชน วิหาตัพ์พํ อโหรัต์ตานุสิก์ขินา กุสเลสุ ธัม์เมสุ. เอวํ ภาวิตา จ โข ภิก์ขเว มรณัส์สติ เอวํ พหุลีกตา มหัป๎ผลา โหติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ.

สาราณิยาทิวัค์โค ทุติโย.

ตัสสุททานํ

เทว สาราณิยา, เมตตํ, ภัททกํ, อนุตัปปิยํ, นกุล กุสลา มัจฉํ เทว จ โหนติ มรณัสสติยา ทสาติ.

๒๑ เอกํ สมยํ ภควา สักเกสุ วิหรติ สามคามเก โปกขรณิยายํ. อถ โข อัญญตรา เทวตา อภิกกันตาย รัตติยา อภิกกันตวัณณา เกวลกัปปํ โปกขรณิยํ โอภาเสตวา, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ อัฏฐาสิ; เอกมันตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควันตํ เอตทโวจ "ตโย เม ภันเต ธัมมา ภิกขุโน ปริหานาย สํวัตตันติ. กตเม ตโย? กัมมารามตา, ภัสสารามตา, นิททารามตา. อิเม โข ภันเต ตโย ธัมมา ภิกขุโน ปริหานาย สํวัตตันตีติ. อิทมโวจ สา เทวตา. สมนุญโญ สัตถา อโหสิ. อถโข สา เทวตา "สมนุญโญ เม สัตถาติ ภควันตํ อภิวาเทตวา ปทักขิณํ กัตวา ตัตเถวันตรธายิ.

อถ โข ภควา ตัสสา รัตติยา อัจจเยน ภิกขู อามันเตสิ "อิมํ ภิกขเว รัตตึ อัญญตรา เทวตา อภิกกันตาย รัตติยา อภิกกันตวัณณา เกวลกัปปํ โปกขรณิยํ โอภาเสตวา, เยนาหํ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา มํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ อัฏฐาสิ; เอกมันตํ ฐิตา โข ภิกขเว สา เทวตา มํ เอตทโวจ "ตโย เม ภันเต ธัมมา ภิกขุโน ปริหานาย สํวัตตันติ. กตเม ตโย? กัมมารามตา, ภัสสารามตา, นิททารามตา. อิเม โข ภันเต ตโย ธัมมา ภิกขุโน ปริหานาย สํวัตตันตีติ. อิทมโวจ ภิกขเว สา เทวตา, อิทํ วัตวา มํ อภิวาเทตวา ปทักขิณํ กัตวา ตัตเถวันตรธายิ. เตสํ โว ภิกขเว อลาภา, เตสํ ทุลลัทธํ, เย โว เทวตาปิ ชานันติ กุสเลหิ ธัมเมหิ ปริหายมาเน· อปเรปิ ภิกขเว ตโย ปริหานิเย ธัมเม เทเสสสามิ; ตํ สุณาถ,

สาธุกํ มนสิกโรถ; ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตเม จ ภิกฺขเว ตโย ปริหานิยา ธมฺมา ? สงฺคณิการามตา, โทวจสฺสตา, ปาปมิตฺตตา. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย ปริหานิยา ธมฺมา. เย หิ เกจิ ภิกฺขเว อตีตมทฺธานํ ปริหายึสุ กุสเลหิ ธมฺเมหิ, สพฺเพ เต อิเมเหว ฉหิ ธมฺเมหิ ปริหายึสุ กุสเลหิ ธมฺเมหิ; เย หิ เกจิ ภิกฺขเว อนาคตมทฺธานํ ปริหายิสฺสนฺติ กุสเลหิ ธมฺเมหิ, สพฺเพ เต อิเมเหว ฉหิ ธมฺเมหิ ปริหายิสฺสนฺติ กุสเลหิ ธมฺเมหิ; เย หิ เกจิ ภิกฺขเว เอตรหิ ปริหายนฺติ กุสเลหิ ธมฺเมหิ, สพฺเพ เต อิเมเหว ฉหิ ธมฺเมหิ ปริหายนฺติ กุสเลหิ ธมฺเมหีติ.

๒๒ ฉยิเม ภิกฺขเว อปริหานิเย ธมฺเม เทเสสฺสามิ; ตํ สุณาถ, ฯเปฯ กตเม จ ภิกฺขเว ฉ อปริหานิยา ธมฺมา ? น กมฺมารามตา, น ภสฺสารามตา, น นิทฺทารามตา, น สงฺคณิการามตา, โสวจสฺสตา, กลฺยาณมิตฺตตา. อิเม โข ภิกฺขเว ฉ อปริหานิยา ธมฺมา. เย หิ เกจิ ภิกฺขเว อตีตมทฺธานํ น ปริหายึสุ กุสเลหิ ธมฺเมหิ, สพฺเพ เต อิเมเหว ฉหิ ธมฺเมหิ น ปริหายึสุ กุสเลหิ ธมฺเมหิ; เย หิ เกจิ ภิกฺขเว อนาคตมทฺธานํ น ปริหายิสฺสนฺติ กุสเลหิ ธมฺเมหิ, สพฺเพ เต อิเมเหว ฉหิ ธมฺเมหิ น ปริหายิสฺสนฺติ กุสเลหิ ธมฺเมหิ; เย หิ เกจิ ภิกฺขเว เอตรหิ น ปริหายนฺติ กุสเลหิ ธมฺเมหิ, สพฺเพ เต อิเมเหว ฉหิ ธมฺเมหิ น ปริหายนฺติ กุสเลหิ ธมฺเมหีติ.

๒๓ "ภยนฺติ ภิกฺขเว กามานเมตํ อธิวจนํ, "ทุกฺขนฺติ ภิกฺขเว กามานเมตํ อธิวจนํ, "โรโคติ ภิกฺขเว กามานเมตํ อธิวจนํ, "คณฺโฑติ ภิกฺขเว กามานเมตํ อธิวจนํ, "สงฺโคติ ภิกฺขเว กามานเมตํ อธิวจนํ "ปงฺโกติ ภิกฺขเว กามานเมตํ อธิวจนํ. กสฺมา จ ภิกฺขเว

“ภยัน์ติ กามานเมตํ อธิวจนํ: กามราครัต์ตายํ ภิก์ขเว ฉัน์ท-
ราควินิพัท์โธ ทิฏ์ฐธัม์มิกาปิ ภยา น ปริมุจ์จติ. สัม์ปรายิกาปิ ภยา
น ปริมุจ์จติ; ตัส์มา “ภยัน์ติ กามานเมตํ อธิวจนํ. กัส์มา จ
ภิก์ขเว “ทุก์ขัน์ติ ... “โรโคติ ... “คัณ์โฑติ ... “สังโคติ ...
“ปังโกติ กามานเมตํ อธิวจนํ: กามราครัต์ตายํ ภิก์ขเว
ฉัน์ทราควินิพัท์โธ ทิฏ์ฐธัม์มิกาปิ ปังกา น ปริมุจ์จติ, สัม์ปรายิกาปิ
ปังกา น ปริมุจ์จติ. ตัส์มา “ปังโกติ กามานเมตํ อธิวจนัน์ติ.

ภยํ ทุก์ขัญ์จ โรโค จ สังโค ปังโก จ อุภยํ;
เอเต กามา ปวุจ์จัน์ติ; ยัต์ถ สัต์โต ปุถุช์ชโน.
อุปาทาเน ภยํ ทิส์วา ชาติมรณสัม์ภเว
อนุปาทา วิมุจ์จัน์ติ ชาติมรณสํขเย;
เต เขมัป์ปัต์ตา สุขิโน ทิฏ์ฐธัม์มาภินิพ์พุตา
สัพ์เพ เวรภยาตีตา สัพ์พทุก์ขํ อุปัจ์จคุน์ติ.

๒๔ ฉหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ หิมวัน์ตํ ปัพ์พตราชํ
ปทาเลย์ย; โก ปน วาโท ฉวาย อวิช์ชาย. กตเมหิ ฉหิ? อิธ
ภิก์ขเว ภิก์ขุ สมาธิส์ส สมาปัต์ติกุสโล โหติ, สมาธิส์ส ฐิติกุสโล
โหติ, สมาธิส์ส วุฏ์ฐานกุสโล โหติ, สมาธิส์ส กัล์ลตากุสโล โหติ,
สมาธิส์ส โคจรกุสโล โหติ, สมาธิส์ส อภินีหารกุสโล โหติ. อิเมหิ
โข ภิก์ขเว ฉหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ หิมวัน์ตํ ปัพ์พตราชํ
ปทาเลย์ย; โก ปน วาโท ฉวาย อวิช์ชายาติ.

๒๕ ฉยิมานิ ภิก์ขเว อนุส์สติฏ์ฐานานิ. กตมานิ ฉ? อิธ
ภิก์ขเว อริยสาวโก ตถาคตํ อนุส์สรติ “อิติปิ โส ภควา ฯเปฯ
สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควาติ: ยัส์มึ ภิก์ขเว สมเย
อริยสาวโก ตถาคตํ อนุส์สรติ; เนวัส์ส ตัส์มึ สมเย ราคปริยุฏ์ฐิตํ

จิตฺตํ โหติ, น โทสปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โมหปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, อุชุคตเมวสฺส ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ, นิกฺขนฺตํ มุตฺตํ วุฏฺฐิตํ เคธมฺหา; "เคโธติ โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺเนตํ กามคุณานํ อธิวจนํ. อิทมฺปิ โข ภิกฺขเว อารมฺมณํ กริตฺวา เอวมิเธกจฺเจ สตฺตา วิสุชฺฌนฺติ.

ปุน จปรํ ภิกฺขเว อริยสาวโก ธมฺมํ อนุสฺสรติ "สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม ฯเปฯ ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหีติ: ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย อริยสาวโก ธมฺมํ อนุสฺสรติ; เนวสฺส ตสฺมึ สมเย ราคปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โทสปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โมหปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, อุชุคตเมวสฺส ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ, นิกฺขนฺตํ มุตฺตํ วุฏฺฐิตํ เคธมฺหา; "เคโธติ โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺเนตํ กามคุณานํ อธิวจนํ. อิทมฺปิ โข ภิกฺขเว อารมฺมณํ กริตฺวา เอวมิเธกจฺเจ สตฺตา วิสุชฺฌนฺติ.

ปุน จปรํ ภิกฺขเว อริยสาวโก สงฺฆํ อนุสฺสรติ "สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ, ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ: ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย อริยสาวโก สงฺฆํ อนุสฺสรติ; เนวสฺส ตสฺมึ สมเย ราคปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โทสปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โมหปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, อุชุคตเมวสฺส ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ, นิกฺขนฺตํ มุตฺตํ วุฏฺฐิตํ เคธมฺหา; "เคโธติ โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺเนตํ กามคุณานํ อธิวจนํ. อิทมฺปิ โข ภิกฺขเว อารมฺมณํ กริตฺวา เอวมิเธกจฺเจ สตฺตา วิสุชฺฌนฺติ.

ปุน จปรํ ภิกฺขเว อริยสาวโก อตฺตโน สีลานิ อนุสฺสรติ อขณฺฑานิ ฯเปฯ สมาธิสํวตฺตนิกานิ: ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย อริยสาวโก สีลํ อนุสฺสรติ, เนวสฺส ตสฺมึ สมเย ราคปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โทสปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โมหปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, อุชุคตเมวสฺส ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ, นิกฺขนฺตํ มุตฺตํ

วุฏ์ฐิตํ เคธัม์หา, "เคโธติ โข ภิก์ขเว ปัญ์จัน์เนตํ กามคุณานํ อธิวจนํ. อิทัม์ปิ โข ภิก์ขเว อารัม์มณํ กริต์วา เอวมิเธกัจ์เจ สัต์ตา วิสุช์ฌัน์ติ.

ปุน จปรํ ภิก์ขเว อริยสาวโก อัต์ตโน จาคํ อนุส์สรติ "ลาภา วต เม, สุลัท์ธํ วต เม, โยหํ ฯเปฯ ยาจโยโค ทานสํวิภาครโตติ. ยัส์มึ ภิก์ขเว สมเย อริยสาวโก จาคํ อนุส์สรติ; เนวัส์ส ตัส์มึ สมเย ราคปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, น โทสปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, น โมหปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, อุชุคตเมวัส์ส ตัส์มึ สมเย จิต์ตํ โหติ, นิก์ขัน์ตํ มุต์ตํ วุฏ์ฐิตํ เคธัม์หา; "เคโธติ โข ภิก์ขเว ปัญ์จัน์เนตํ กามคุณานํ อธิวจนํ. อิทัม์ปิ โข ภิก์ขเว อารัม์มณํ กริต์วา เอวมิเธกัจ์เจ สัต์ตา วิสุช์ฌัน์ติ.

ปุน จปรํ ภิก์ขเว อริยสาวโก เทวตา อนุส์สรติ "สัน์ติ เทวา จาตุม์มหาราชิกา, สัน์ติ เทวา ตาวตึสา, สัน์ติ เทวา ยามา, สัน์ติ เทวา ตุสิตา, สัน์ติ เทวา นิม์มานรติโน, สัน์ติ เทวา ปรนิม์มิตวสวัต์ติโน, สัน์ติ เทวา พ์รห์มกายิกา, สัน์ติ เทวา ตทุต์ตริ; ยถารูปาย สัท์ธาย สมัน์นาคตา ตา เทวตา อิโต จุตา ตัต์ถ อุปปัน์นา, มัย์หัม์ปิ ตถารูปา สัท์ธา สํวิช์ชติ; ยถารูเปน สีเลน สุเตน จาเคน ปัญ์ญาย สมัน์นาคตา ตา เทวตา อิโต จุตา ตัต์ถ อุปปัน์นา, มัย์หัม์ปิ ตถารูปา ปัญ์ญา สํวิช์ชตีติ. ยัส์มึ ภิก์ขเว สมเย อริยสาวโก อัต์ตโน จ ตาสัญ์จ เทวตานํ สัท์ธัญ์จ สีลัญ์จ สุตัญ์จ จาคัญ์จ ปัญ์ญัญ์จ อนุส์สรติ, เนวัส์ส ตัส์มึ สมเย ราคปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, น โทสปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, น โมหปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, อุชุคตเมวัส์ส ตัส์มึ สมเย จิต์ตํ โหติ, นิก์ขัน์ตํ มุต์ตํ วุฏ์ฐิตํ เคธัม์หา; "เคโธติ โข ภิก์ขเว

ปญฺจนฺเนตํ กามคุณานํ อธิวจนํ. อิทมฺปิ โข ภิกฺขเว อารมฺมณํ กริตฺวา เอวมิเธกจฺเจ สตฺตา วิสุชฺฌนฺติ. อิมานิ โข ฉ อนุสฺสติฏฺฐานานีติ.

๒๖ ตตฺร โข อายสฺมา มหากจฺจาโน ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อาวุโส ภิกฺขโวติ. "อาวุโสติ โข เต ภิกฺขู อายสฺมโต มหากจฺจานสฺส ปจฺจสฺโสสุํ. อายสฺมา มหากจฺจาโน เอตทโวจ "อจฺฉริยํ อาวุโส, อพฺภุตํ อาวุโส, ยาวญฺจิทํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน สมฺพาเธ โอกาสาธิคโม อนุพุทฺโธ สตฺตานํ วิสุทฺธิยา โสกปริเทวานํ สมติกฺกมาย ทุกฺขโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมาย ญายสฺส อธิคมาย นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาย: ยทิทํ ฉ อนุสฺสติฏฺฐานานิ. กตมานิ ฉ? อิธาวุโส อริยสาวโก ตถาคตํ อนุสฺสรติ "อิติปิ โส ภควา ฯเปฯ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติ: ยสฺมึ อาวุโส สมเย อริยสาวโก ตถาคตํ อนุสฺสรติ; เนวสฺส ตสฺมึ สมเย ราคปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โทสปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โมหปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, อุชุคตเมวสฺส ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ, นิกฺขนฺตํ มุตฺตํ วุฏฺฐิตํ เคธมฺหา; "เคโธติ โข อาวุโส ปญฺจนฺเนตํ กามคุณานํ อธิวจนํ, สโขโส อาวุโส อริยสาวโก สพฺพโส อากาสสเมน เจตสา วิหรติ วิปุเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเฌนะ อิทมฺปิ โข อาวุโส อารมฺมณํ กริตฺวา เอวมิเธกจฺเจ สตฺตา วิสุทฺธิธมฺมา ภวนฺติ.

ปุน จปรํ อาวุโส อริยสาวโก ธมฺมํ อนุสฺสรติ "สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม ฯเปฯ ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหีติ: ยสฺมึ อาวุโส สมเย อริยสาวโก ธมฺมํ อนุสฺสรติ; เนวสฺส ตสฺมึ สมเย ราคปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โทสปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โมหปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, อุชุคตเมวสฺส ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ, นิกฺขนฺตํ มุตฺตํ วุฏฺฐิตํ เคธมฺหา; "เคโธติ โข อาวุโส ปญฺจนฺเนตํ กามคุณานํ อธิวจนํ, สโขโส

อาวุโส อริยสาวโก สพฺพโส อากาสสเมน เจตสา วิหรติ วิปุเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเฌน. อิทมฺปิ โข อาวุโส อารมฺมณํ กริตฺวา เอวมิเธกจฺเจ สตฺตา วิสุชฺฌนฺติ ธมฺมา ภวนฺติ.

ปุน จปรํ อาวุโส อริยสาวโก สงฺฆํ อนุสฺสรติ "สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ, ฯเปฯ อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ. ยสฺมึ สมเย อริยสาวโก สงฺฆํ อนุสฺสรติ; เนวสฺส ตสฺมึ สมเย ราคปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โทสปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โมหปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, อุชุคตเมวสฺส ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ, นิกฺขนฺตํ มุตฺตํ วุฏฺฐิตํ เคธมฺหา; "เคโธติ โข อาวุโส ปญฺจนฺเนตํ กามคุณานํ อธิวจนํ. สโข โส อาวุโส อริยสาวโก สพฺพโส อากาสสเมน เจตสา วิหรติ วิปุเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเฌน. อิทมฺปิ โข อาวุโส อารมฺมณํ กริตฺวา เอวมิเธกจฺเจ สตฺตา วิสุทฺธิธมฺมา ภวนฺติ.

ปุน จปรํ อาวุโส อริยสาวโก อตฺตโน สีลานิ อนุสฺสรติ อขณฺฑานิ ฯเปฯ สมาธิสํวตฺตกานิ. ยสฺมึ อาวุโส สมเย อริยสาวโก สีลํ อนุสฺสรติ; เนวสฺส ตสฺมึ สมเย ราคปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โทสปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โมหปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, อุชุคตเมวสฺส ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ, นิกฺขนฺตํ มุตฺตํ วุฏฺฐิตํ เคธมฺหา; "เคโธติ โข อาวุโส ปญฺจนฺเนตํ กามคุณานํ อธิวจนํ. สโข โส อาวุโส อริยสาวโก สพฺพโส อากาสสเมน เจตสา วิหรติ วิปุเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเฌน. อิทมฺปิ โข อาวุโส อารมฺมณํ กริตฺวา เอวมิเธกจฺเจ สตฺตา วิสุทฺธิธมฺมา ภวนฺติ.

ปุน จปรํ อาวุโส อริยสาวโก อตฺตโน จาคํ อนุสฺสรติ "ลาภา วต เม, สุลทฺธํ วต เม, โยหํ ฯเปฯ ยาจโยโค ทานสํวิภาครโตติ. ยสฺมึ

อาวุโส สมเย อริยสาวโก จาคํ อนุสฺสรติ; เนวสฺส ตสฺมึ สมเย ราคปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โทสปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โมหปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, อุชุคตเมวสฺส ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ, นิกฺขนฺตํ มุตฺตํ วุฏฺฐิตํ เคธมฺหา; "เคโธติ โข อาวุโส ปญฺจนฺเนตํ กามคุณานํ อธิวจนํ. สโขโส อาวุโส อริยสาวโก สพฺพโส อากาสสเมน เจตสา วิหรติ วิปุเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเฌนะ อิทมฺปิ โข อาวุโส อารมฺมณํ กริตฺวา เอวมิเธกจฺเจ สตฺตา วิสุทฺธิธมฺมา ภวนฺติ.

ปุน จปรํ อาวุโส อริยสาวโก เทวตา อนุสฺสรติ "สนฺติ เทวา จาตุมฺมหาราชิกา, ฯเปฯ สนฺติ เทวา ตทุตฺตริ; ยถารูปาย สทฺธาย สมนฺนาคตา ตา เทวตา อิโต จุตา ตตฺถ อุปปนฺนา, มยฺหมฺปิ ตถารูปา สทฺธา สํวิชฺชติ; ยถารูเปน สีเลน ฯเปฯ สุเตน จาเคน ปญฺญาย สมนฺนาคตา ตา เทวตา อิโต จุตา ตตฺถ อุปปนฺนา, มยฺหมฺปิ ตถารูปา ปญฺญา สํวิชฺชตีติ: ยสฺมึ อาวุโส สมเย อริยสาวโก อตฺตโน จ ตาสญฺจ เทวตานํ สทฺธญฺจ สีลญฺจ สุตญฺจ จาคญฺจ ปญฺญญฺจ อนุสฺสรติ; เนวสฺส ตสฺมึ สมเย ราคปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โทสปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โมหปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, อุชุคตเมวสฺส ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ, นิกฺขนฺตํ มุตฺตํ วุฏฺฐิตํ เคธมฺหา; "เคโธติ โข อาวุโส ปญฺจนฺเนตํ กามคุณานํ อธิวจนํ. สโขโส อาวุโส อริยสาวโก สพฺพโส อากาสสเมน เจตสา วิหรติ วิปุเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเฌนะ อิทมฺปิ โข อาวุโส อารมฺมณํ กริตฺวา เอวมิเธกจฺเจ สตฺตา วิสุทฺธิธมฺมา ภวนฺติ. "อจฺฉริยํ อาวุโส, อพฺภุตํ อาวุโส, ยาวญฺจิทํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน สมฺพาเธ

โอกาสาธิคโม อนุพุท์โธ สัต์ตานํ วิสุท์ธิยา โสกปริเทวานํ สมติก์กมาย ทุก์ขโทมนัส์สานํ อัต์ถังคมาย ญายัส์ส อธิคมาย นิพ์พานัส์ส สัจ์ฉิกิริยาย: ยทิทํ อิมานิ ฉ อนุส์สติฏ์ฐานานีติ.

๒๗ อถ โข อัญ์ญตโร ภิก์ขุ เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข โส ภิก์ขุ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "กติ นุ โข ภัน์เต สมยา มโนภาวนิยัส์ส ภิก์ขุโน ทัส์สนาย อุปสังกมิตุน์ติ. "ฉยิเม ภิก์ขุ สมยา มโนภาวนิยัส์ส ภิก์ขุโน ทัส์สนาย อุปสังกมิตุํ. กตเม ฉ? อิธ ภิก์ขุ ยัส์มิํ สมเย ภิก์ขุ กามราคปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา วิหรติ กามราคปเรเตน, อุป์ปัน์นัส์ส จ กามราคัส์ส นิส์สรณํ ยถาภูตํ นัป์ปชานาติ; ตัส์มิํ สมเย มโนภาวนิโย ภิก์ขุ อุปสังกมิต์วา เอวมัส์ส วจนีโย "อหํ โข อาวุโส กามราคปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา วิหรามิ กามราคปเรเตน, อุป์ปัน์นัส์ส จ กามราคัส์ส นิส์สรณํ ยถาภูตํ นัป์ปชานามิ; สาธุ วต, เม อายัส์มา กามราคัส์ส ปหานาย ธัม์มํ เทเสตูติ: ตัส์ส มโนภาวนิโย ภิก์ขุ กามราคัส์ส ปหานาย ธัม์มํ เทเสติ: อยํ ภิก์ขุ ปฐโม สมโย มโนภาวนิยัส์ส ภิก์ขุโน ทัส์สนาย อุปสังกมิตุํ. ปุน จปรํ ภิก์ขุ ยัส์มิํ สมเย ภิก์ขุ พ์ยาปาทปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา วิหรติ พ์ยาปาทปเรเตน, อุป์ปัน์นัส์ส จ พ์ยาปาทัส์ส นิส์สรณํ ยถาภูตํ นัป์ปชานาติ; ตัส์มิํ สมเย มโนภาวนิโย ภิก์ขุ อุปสังกมิต์วา เอวมัส์ส วจนีโย "อหํ โข อาวุโส พ์ยาปาทปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา วิหรามิ พ์ยาปาทปเรเตน, อุป์ปัน์นัส์ส จ พ์ยาปาทัส์ส นิส์สรณํ ยถาภูตํ นัป์ปชานามิ; สาธุ วต, เม อายัส์มา พ์ยาปาทัส์ส ปหานาย ธัม์มํ เทเสตูติ: ตัส์ส มโนภาวนิโย ภิก์ขุ พ์ยาปาทัส์ส ปหานาย ธัม์มํ เทเสติ: อยํ ภิก์ขุ

ทุติโย สมโย มโนภาวนิยสฺส ภิกฺขุโน ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุํ. ปุน จปรํ ภิกฺขุ ยสฺมึ สมเย ภิกฺขุ ถีนมิทฺธปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ ถีนมิทฺธปเรเตน, อุปฺปนฺนสฺส จ ถีนมิทฺธสฺส นิสฺสรณํ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ; ตสฺมึ สมเย มโนภาวนิโย ภิกฺขุ อุปสงฺกมิตฺวา เอวมสฺส วจนีโย "อหํ โข อาวุโส ถีนมิทฺธปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรามิ ถีนมิทฺธปเรเตน, อุปฺปนฺนสฺส จ ถีนมิทฺธสฺส นิสฺสรณํ ยถาภูตํ นปฺปชานามิ; สาธุ วต เม อายสฺมา ถีนมิทฺธสฺส ปหานาย ธมฺมํ เทเสตูติ: ตสฺส มโนภาวนิโย ภิกฺขุ ถีนมิทฺธสฺส ปหานาย ธมฺมํ เทเสติ: อยํ ภิกฺขุ ตติโย สมโย มโนภาวนิยสฺส ภิกฺขุโน ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุํ. ปุน จปรํ ภิกฺขุ ยสฺมึ สมเย ภิกฺขุ อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจปเรเตน, อุปฺปนฺนสฺส จ อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจสฺส นิสฺสรณํ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ; ตสฺมึ สมเย มโนภาวนิโย ภิกฺขุ อุปสงฺกมิตฺวา เอวมสฺส วจนีโย "อหํ โข อาวุโส อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรามิ อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจปเรเตน, อุปฺปนฺนสฺส จ อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจสฺส นิสฺสรณํ ยถาภูตํ นปฺปชานามิ; สาธุ วต, เม อายสฺมา อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจสฺส ปหานาย ธมฺมํ เทเสตูติ: ตสฺส มโนภาวนิโย ภิกฺขุ อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจสฺส ปหานาย ธมฺมํ เทเสติ: อยํ ภิกฺขุ จตุตฺโถ สมโย มโนภาวนิยสฺส ภิกฺขุโน ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุํ. ปุน จปรํ ภิกฺขุ ยสฺมึ สมเย ภิกฺขุ วิจิกิจฺฉาปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ วิจิกิจฺฉาปเรเตน, อุปฺปนฺนาย จ วิจิกิจฺฉาย นิสฺสรณํ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ; ตสฺมึ สมเย มโนภาวนิโย ภิกฺขุ อุปสงฺกมิตฺวา เอวมสฺส วจนีโย "อหํ โข อาวุโส วิจิกิจฺฉาปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรามิ วิจิกิจฺฉาปเรเตน, อุปฺปนฺนาย จ วิจิกิจฺฉาย นิสฺสรณํ

ยถาภูตํ นปฺปชานามิ; สาธุ วต, เม อายสฺมา วิจิกิจฺฉาย ปหานาย ธมฺมํ เทเสตูติ: ตสฺส มโนภาวนิโย ภิกฺขุ วิจิกิจฺฉาย ปหานาย ธมฺมํ เทเสติ: อยํ ภิกฺขุ ปญฺจโม สมโย มโนภาวนิยสฺส ภิกฺขุโน ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุํ. ปุน จปรํ ภิกฺขุ ยสฺมึ สมเย ภิกฺขุ, ยํ นิมิตฺตํ อาคมฺม ยํ นิมิตฺตํ มนสิกโรโต อนนฺตรา อาสวานํ ขโย โหติ, ตํ นิมิตฺตํ น ชานาติ น ปสฺสติ; ตสฺมึ สมเย มโนภาวนิโย ภิกฺขุ อุปสงฺกมิตฺวา เอวมสฺส วจนีโย "อหํ โข อาวุโส, ยํ นิมิตฺตํ อาคมฺม ยํ นิมิตฺตํ มนสิกโรโต อนนฺตรา อาสวานํ ขโย โหติ, ตํ นิมิตฺตํ น ชานามิ น ปสฺสามิ; สาธุ วต, เม อายสฺมา อาสวานํ ขยาย ธมฺมํ เทเสตูติ: ตสฺส มโนภาวนิโย ภิกฺขุ อาสวานํ ขยาย ธมฺมํ เทเสติ: อยํ ภิกฺขุ ฉฏฺโฐ สมโย มโนภาวนิยสฺส ภิกฺขุโน ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุํ. อิเม โข ภิกฺขุ ฉ สมยา มโนภาวนิยสฺส ภิกฺขุโน ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุนฺติ.

๒๘ เอกํ สมยํ สมฺพหุลา เถรา ภิกฺขู พาราณสิยํ วิหรนฺติ อิสิปตเน มิคทาเย. อถ โข เตสํ เถรานํ ภิกฺขูนํ ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺตานํ มณฺฑลมาเฬ สนฺนิสินฺนานํ สนฺนิปติตานํ อยมนฺตรา กถา อุทปาทิ "โก นุ โข อาวุโส สมโย มโนภาวนิยสฺส ภิกฺขุโน ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุนฺติ. เอวํ วุตฺเต, อญฺญตโร ภิกฺขุ เถเร ภิกฺขู เอตทโวจ "ยสฺมึ อาวุโส สมเย มโนภาวนิโย ภิกฺขุ ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต ปาเท ปกฺขาเลตฺวา นิสินฺโน โหติ ปลฺลงฺกํ อาภุชิตฺวา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปฏฺฐเปตฺวา, โส สมโย มโนภาวนิยสฺส ภิกฺขุโน ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุนฺติ. เอวํ วุตฺเต, อญฺญตโร ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ "น โข อาวุโส สมโย มโนภาวนิยสฺส ภิกฺขุโน

ทัส์สนาย อุปสังกมิตุํ. ยัส์มึ อาวุโส สมเย มโนภาวนิโย ภิก์ขุ
ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์โต ปาเท ปัก์ขาเลต์วา นิสิน์โน โหติ
ปัล์ลังกํ อาภุชิต์วา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปัฏ์ฐเปต์วา;
จาริต์ตกิลมโถปัส์ส, ตัส์มึ สมเย อัป์ปฏิปัส์สัท์โธ โหติ;
ภัต์ตกิลมโถปัส์ส, ตัส์มึ สมเย อัป์ปฏิปัส์สัท์โธ โหติ: ตัส์มา โส
อสมโย มโนภาวนิยัส์ส ภิก์ขุโน ทัส์สนาย อุปสังกมิตุํ. ยัส์มึ
อาวุโส สมเย มโนภาวนิโย ภิก์ขุ สายัณ์หสมยํ ปฏิสัล์ลานา
วุฏ์ฐิโต วิหารปัจ์ฉายายํ นิสิน์โน โหติ ปัล์ลังกํ อาภุชิต์วา อุชุํ
กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปัฏ์ฐเปต์วา, โส สมโย มโนภาวนิยัส์ส
ภิก์ขุโน ทัส์สนาย อุปสังกมิตุน์ติ.

เอวํ วุต์เต, อัญ์ญตโร ภิก์ขุ ตํ ภิก์ขุํ เอตทโวจ "น โข
อาวุโส สมโย มโนภาวนิยัส์ส ภิก์ขุโน ทัส์สนาย อุปสังกมิตุํ. ยัส์มึ
อาวุโส สมเย มโนภาวนิโย ภิก์ขุ สายัณ์หสมยํ ปฏิสัล์ลานา
วุฏ์ฐิโต วิหารปัจ์ฉายายํ นิสิน์โน โหติ ปัล์ลังกํ อาภุชิต์วา อุชุํ
กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปัฏ์ฐเปต์วา; ยเทวัส์ส ทิวา
สมาธินิมิต์ตํ มนสิกตํ โหติ, ตเทวัส์ส ตัส์มึ สมเย สมุทาจรติ:
ตัส์มา โส อสมโย มโนภาวนิยัส์ส ภิก์ขุโน ทัส์สนาย อุปสังกมิตุํ.
ยัส์มึ อาวุโส สมเย มโนภาวนิโย ภิก์ขุ รัต์ติยา ปัจ์จูสสมยํ
ปัจ์จุฏ์ฐาย นิสิน์โน โหติ ปัล์ลังกํ อาภุชิต์วา อุชุํ กายํ ปณิธาย
ปริมุขํ สตึ อุปัฏ์ฐเปต์วา, โส สมโย มโนภาวนิยัส์ส ภิก์ขุโน
ทัส์สนาย อุปสังกมิตุน์ติ. เอวํ วุต์เต, อัญ์ญตโร ภิก์ขุ ตํ ภิก์ขุํ
เอตทโวจ "น โข อาวุโส สมโย มโนภาวนิยัส์ส ภิก์ขุโน ทัส์สนาย
อุปสังกมิตุํ. ยัส์มึ อาวุโส สมเย มโนภาวนิโย ภิก์ขุ รัต์ติยา
ปัจ์จูสสมยํ ปัจ์จุฏ์ฐาย นิสิน์โน โหติ ปัล์ลังกํ อาภุชิต์วา อุชุํ

กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปฏฺฐเปตฺวา, โอชฏฺฐายิสฺส ตสฺมึ สมเย กาโย โหติ, ผาสุกสฺส โหติ พุทฺธานํ สาสนํ มนสิ กาตุํ; ตสฺมา โส สมโย มโนภาวนิยสฺส ภิกฺขุโน ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุนฺติ.

เอวํ วุตฺเต, อายสฺมา มหากจฺจาโน เถเร ภิกฺขู เอตทโวจ "สมฺมุขา เม ตํ อาวุโส ภควโต สุตํ สมฺมุขา ปฏิคฺคหิตํ "ฉยิเม ภิกฺขุ สมยา มโนภาวนิยสฺส ภิกฺขุโน ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุํ. กตเม ฉ? อิธ ภิกฺขุ ยสฺมึ สมเย ภิกฺขุ กามราคปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ กามราคปเรเตน, อุปฺปนฺนสฺส จ กามราคสฺส นิสฺสรณํ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ; ตสฺมึ สมเย มโนภาวนิโย ภิกฺขุ อุปสงฺกมิตฺวา เอวมสฺส วจนีโย "อหํ โข อาวุโส กามราคปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรามิ กามราคปเรเตน, อุปฺปนฺนสฺส จ กามราคสฺส นิสฺสรณํ ยถาภูตํ นปฺปชานามิ; สาธุ วต, เม อายสฺมา กามราคสฺส ปหานาย ธมฺมํ เทเสตูติ: ตสฺส มโนภาวนิโย ภิกฺขุ กามราคสฺส ปหานาย ธมฺมํ เทเสติ: อยํ ภิกฺขุ ปฐโม สมโย มโนภาวนิยสฺส ภิกฺขุโน ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุํ. ปุน จปรํ ภิกฺขุ ยสฺมึ สมเย ภิกฺขุ พฺยาปาทปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ ฯเปฯ ถีนมิทฺธปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ วิจิกิจฺฉาปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ ฯเปฯ ยํ นิมิตฺตํ อาคมฺม ยํ นิมิตฺตํ มนสิกโรโต อนนฺตรา อาสวานํ ขโย โหติ, ตํ นิมิตฺตํ น ชานาติ น ปสฺสติ; ตสฺมึ สมเย มโนภาวนิโย ภิกฺขุ อุปสงฺกมิตฺวา เอวมสฺส วจนีโย "อหํ โข อาวุโส ยํ นิมิตฺตํ อาคมฺม ยํ นิมิตฺตํ มนสิกโรโต อนนฺตรา อาสวานํ ขโย โหติ, ตํ นิมิตฺตํ น ชานามิ น ปสฺสามิ; สาธุ วต, เม อายสฺมา อาสวานํ ขยาย ธมฺมํ เทเสตูติ: ตสฺส

มโนภาวนิโย ภิกฺขุ อาสวานํ ขยาย ธมฺมํ เทเสติ: อยํ ภิกฺขุ ฉฏฺโฐ สมโย มโนภาวนิยสฺส ภิกฺขุโน ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุํ. "สมฺมุขา เม ตํ อาวุโส ภควโต สุตํ, สมฺมุขา ปฏิคฺคหิตํ "อิเม โข ภิกฺขุ ฉ สมยา มโนภาวนิยสฺส ภิกฺขุโน ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุนฺติ.

๒๙ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อุทายึ อามนฺเตสิ "กติ นุ โข อุทายิ อนุสฺสติฏฺฐานานีติ. เอวํ วุตฺเต, อายสฺมา อุทายิ ตุณฺหี อโหสิ. ทุติยมฺปิ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อุทายึ อามนฺเตสิ "กติ นุ โข อุทายิ อนุสฺสติฏฺฐานานีติ. เอวํ วุตฺเต, อายสฺมา อุทายิ ตุณฺหี อโหสิ. ตติยมฺปิ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อุทายึ อามนฺเตสิ "กติ นุ โข อุทายิ อนุสฺสติฏฺฐานานีติ. ตติยมฺปิ โข อายสฺมา อุทายิ ตุณฺหี อโหสิ. อถ โข อายสฺมา อานนฺโท อายสฺมนฺตํ อุทายึ เอตทโวจ "สตฺถา ตํ อาวุโส อุทายิ อามนฺเตตีติ. "สุณามหํ อาวุโส อานนฺท, ภควโต อิธ ภนฺเต ภิกฺขุ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ: เสยฺยถีทํ ? เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ: อิทํ ภนฺเต อนุสฺสติฏฺฐานนฺติ.

อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ "อญฺญาสึ โข อหํ อานนฺท "เนวายํ อุทายิ โมฆปุริโส อธิจิตฺตมนุยุตฺโต วิหรตีติ. กติ นุ โข อานนฺท อนุสฺสติฏฺฐานานีติ. "ปญฺจ ภนฺเต อนุสฺสติฏฺฐานานิ. กตมานิ ปญฺจ ? อิธ ภนฺเต ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯเปฯ ตติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ: อิทํ ภนฺเต อนุสฺสติฏฺฐานํ เอวํ ภาวิตํ เอวํ พหุลีกตํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหาราย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภนฺเต ภิกฺขุ อาโลกสญฺญํ มนสิกโรติ, ทิวา สญฺญํ อธิฏฺฐาติ: ยถา ทิวา, ตถา รตฺตึ; ยถา รตฺตึ, ตถา

ทิวา; อิติ วิวเฏน เจตสา อปริโยนัทเธน สัปปภาสํ จิตตํ ภาเวติ:
อิทํ ภันเต อนุสสติฏฐานํ เอวํ ภาวิตํ เอวํ พหุลีกตํ ญาณทัสสน-
ปฏิลาภาย สํวัตตติ. ปุน จปรํ ภันเต ภิกขุ อิมเมว กายํ อุทธํ
ปาทตลา อโธเกสมัตถกา ตจปริยันตํ ปูรันนานัปปการัสส อสุจิโน
ปัจจเวกขติ "อัตถิ อิมัสมึ กาเย เกสา โลมา นขา ทันตา
ตโจ มํสํ นหารู อัฏฐี อัฏฐิมิญชํ วักกํ หทยํ ยกนํ กิโลมกํ
ปิหกํ ปัปผาสํ อันตํ อันตคุณํ อุทริยํ กรีสํ ปิตตํ เสมหํ ปุพโพ
โลหิตํ เสโท เมโท อัสสุ วสา เขโฬ สิงฆาณิกา ลสิกา มุตตันติ:
อิทํ ภันเต อนุสสติฏฐานํ เอวํ ภาวิตํ เอวํ พหุลีกตํ กามราคัสส
ปหานาย สํวัตตติ. ปุน จปรํ ภันเต ภิกขุ เสยยถาปิ ปัสเสยย
สรีรํ สีวถิกาย ฉัฑฑิตํ เอกาหมตํ วา ทวีหมตํ วา ตีหมตํ วา
อุทธุมาตกํ วินีลกํ วิปุพพกชาตํ; โส อิมเมว กายํ เอวํ อุปสํหรติ
"อยัมปิ โข กาโย เอวํธัมโม เอวํภาวี เอวํ อนตีโตติ: เสยยถา
วา ปน ปัสเสยย สรีรํ สีวถิกาย ฉัฑฑิตํ กาเกหิ วา ขัชชมานํ
กุลเลหิ วา ขัชชมานํ คิชเฌหิ วา ขัชชมานํ สุวาเณหิ วา
ขัชชมานํ สิงคาเลหิ วา ขัชชมานํ วิวิเธหิ วา ปาณกชาเตหิ
ขัชชมานํ; โส อิมเมว กายํ เอวํ อุปสํหรติ "อยัมปิ โข กาโย
เอวํธัมโม เอวํภาวี เอวํ อนตีโตติ: เสยยถา วาปน ปัสเสยย
สรีรํ สีวถิกาย ฉัฑฑิตํ อัฏฐิกสํขลิกํ สมํสโลหิตํ นหารุสัมพันธํ,
อัฏฐิกสํขลิกํ นิมมํสโลหิตมักขิตํ นหารุสัมพันธํ, อัฏฐิกสํขลิกํ
อปคตมํสโลหิตํ นหารุสัมพันธํ, อัฏฐิกานิ อปคตสัมพันธานิ ทิสา วิทิสา
วิกขิตตานิ อัญเญน หัตถัฏฐิกํ อัญเญน ปาทัฏฐิกํ อัญเญน
ชังฆัฏฐิกํ อัญเญน อูรุฏฐิกํ อัญเญน กฏิฏฐิกํ อัญเญน
ปิฏฐิกัณฏกัฏฐิกํ อัญเญน สีสกฏาหํ; โส อิมเมว กายํ เอวํ

อุปสํหรติ "อยมฺปิ โข กาโย เอวํธมฺโม เอวํภาวี เอวํ อนตีโตติ. เสยฺยถา วา ปน ปสฺเสยฺย สรีรํ สีวถิกาย ฉฑฺฑิตํ อฏฺฐิกานิ เสตานิ สํขวณฺณูปนิภานิ, อฏฺฐิกานิ ปุญฺชกิตานิ เตโรวสฺสิกานิ; ปูตีนิ จุณฺณกชาตานิ; โส อิมเมว กายํ เอวํ อุปสํหรติ. อยมฺปิ โข กาโย เอวํธมฺโม เอวํภาวี เอวํ อนตีโตติ: อิทํ ภนฺเต อนุสฺสติฏฺฐานํ เอวํ ภาวิตํ เอวํ พหุลีกตํ อสฺมิมานสมุคฺฆาตาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภนฺเต ภิกฺขุ สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ: อิทํ ภนฺเต อนุสฺสติฏฺฐานํ เอวํ ภาวิตํ เอวํ พหุลีกตํ อเนกธาตุปฏิเวธาย สํวตฺตติ. อิมานิ โข ภนฺเต ปญฺจ อนุสฺสติฏฺฐานานีติ. "สาธุ สาธุ อานนฺท, เตนหิ ตฺวํ อานนฺท อิทมฺปิ ฉฏฺฐํ อนุสฺสติฏฺฐานํ ธาเรหิ: อิธานนฺท ภิกฺขุ สโตว อภิกฺกมติ, สโตว ปฏิกฺกมติ, สโตว ติฏฺฐติ, สโตว นิสีทติ, สโตว เสยฺยํ กปฺเปติ, สโตว กมฺมํ อธิฏฺฐาติ: อิทํ อานนฺท อนุสฺสติฏฺฐานํ เอวํ ภาวิตํ เอวํ พหุลีกตํ สติสมฺปชญฺญาย สํวตฺตตีติ.

๓๐ ฉยิมานิ ภิกฺขเว อนุตฺตริยานิ. กตมานิ ฉ? ทสฺสนานุตฺตริยํ, สวนานุตฺตริยํ, ลาภานุตฺตริยํ, สิกฺขานุตฺตริยํ, ปาริจริยานุตฺตริยํ, อนุสฺสตานุตฺตริยํ. กตมญฺจ ภิกฺขเว ทสฺสนานุตฺตริยํ? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ หตฺถิรตนมฺปิ ทสฺสนาย คจฺฉติ, อสฺสรตนมฺปิ ทสฺสนาย คจฺฉติ, มณิรตนมฺปิ ทสฺสนาย คจฺฉติ, อุจฺจาวจํ วา ปน ทสฺสนาย คจฺฉติ, สมณํ วา พฺราหฺมณํ วา มิจฺฉาทิฏฺฐิกํ มิจฺฉาปฏิปนฺนํ ทสฺสนาย คจฺฉติ. อตฺเถตํ ภิกฺขเว ทสฺสนํ, เนตํ นตฺถีติ วทามิ, ตญฺจ โข เอตํ ภิกฺขเว ทสฺสนํ หีนํ คมฺมํ โปถุชฺชนิกํ อนริยํ อนตฺถสํหิตํ, น นิพฺพิทาย น วิราคาย น นิโรธาย น อุปสมาย น อภิญฺญาย น สมฺโพธาย น นิพฺพานาย สํวตฺตติ. โย จ โข

ภิกขเว ตถาคตํ วา ตถาคตสาวกํ วา ทัสสนาย คัจฉติ นิวิฏฐสัทโธ นิวิฏฐเปโม เอกันตคโต อภิปปสันโน: เอตทานุตตริยํ ภิกขเว ทัสสนานํ สัตตานํ วิสุทธิยา โสกปริเทวานํ สมติกกมาย ทุกขโทมนัสสานํ อัตถังคมาย ญายัสส อธิคมาย นิพพานัสส สัจฉิกิริยายะ ยทิทํ ตถาคตํ วา ตถาคตสาวกํ วา ทัสสนาย คัจฉติ นิวิฏฐสัทโธ นิวิฏฐเปโม เอกันตคโต อภิปปสันโน: อิทํ วุจจติ ภิกขเว ทัสสนานุตตริยํ. อิติ ทัสสนานุตตริยํ. สวนานุตตริยัญจ กถํ โหติ? อิธ ภิกขเว เอกัจโจ เภริสัททัมปิ สวนาย คัจฉติ, วีณาสัททัมปิ สวนาย คัจฉติ, คีตสัททัมปิ สวนาย คัจฉติ, อุจจาวจํ วา ปน สวนาย คัจฉติ, สมณัสส วา พราหมณัสส วา มิจฉาทิฏฐิกัสส มิจฉาปฏิปันนัสส ธัมมสวนาย คัจฉติ. อัตเถตํ ภิกขเว สวนํ, เนตํ นัตถีติ วทามิ, ตัญจ โข เอตํ ภิกขเว สวนํ หีนํ คัมมํ โปถุชชนิกํ อนริยํ อนัตถสัญหิตํ, น นิพพิทาย น วิราคาย น นิโรธาย น อุปสมาย น อภิญญาย น สัมโพธาย น นิพพานาย สํวัตตติ. โย จ โข ภิกขเว ตถาคตัสส วา ตถาคตสาวกัสส วา ธัมมสวนาย คัจฉติ นิวิฏฐสัทโธ นิวิฏฐเปโม เอกันตคโต อภิปปสันโน: เอตทานุตตริยํ ภิกขเว สวนานํ สัตตานํ วิสุทธิยา โสกปริเทวานํ สมติกกมาย ทุกขโทมนัสสานํ อัตถังคมาย ญายัสส อธิคมาย นิพพานัสส สัจฉิกิริยายะ ยทิทํ ตถาตัสส วา ตถาคตสาวกัสส วา ธัมมสวนาย คัจฉติ นิวิฏฐสัทโธ นิวิฏฐเปโม เอกันตคโต อภิปปสันโน: อิทํ วุจจติ ภิกขเว สวนานุตตริยํ. อิติ ทัสสนานุตตริยํ สวนานุตตริยํ. ลาภานุตตริยัญจ กถํ โหติ? อิธ ภิกขเว เอกัจโจ ปุตตลาภัมปิ ลภติ, ทารลาภัมปิ ลภติ, ธนลาภัมปิ ลภติ, อุจจาวจํ วา ปน ลาภํ ลภติ, สมเณ วา พราหมเณ วา มิจฉาทิฏฐิเก มิจฉาปฏิปันเน

สทฺธํ ปฏิลภติ. อตฺเถโส ภิกฺขเว ลาโภ, เนโส นตฺถีติ วทามิ, โส จ โข เอโส ภิกฺขเว ลาโภ หีโน คมฺโม โปถุชฺชนิโก อนริโย อนตฺถสญฺหิโต, น นิพฺพิทาย น วิราคาย น นิโรธาย น อุปสมาย น อภิญฺญาย น สมฺโพธาย น นิพฺพานาย สํวตฺตติ. โย จ โข ภิกฺขเว ตถาคเต วา ตถาคตสาวเก วา สทฺธํ ปฏิลภติ นิวิฏฺฐสทฺโธ นิวิฏฺฐเปโม เอกนฺตคโต อภิปฺปสนฺโน: เอตทานุตฺตริยํ ภิกฺขเว ลาภานํ สตฺตานํ วิสุทฺธิยา โสกปริเทวานํ สมติกฺกมาย ทุกฺขโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมาย ญายสฺส อธิคมาย นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาย: ยทิทํ ตถาคเต วา ตถาคตสาวเก วา สทฺธํ ปฏิลภติ นิวิฏฺฐสทฺโธ นิวิฏฺฐเปโม เอกนฺตคโต อภิปฺปสนฺโน: อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ลาภานุตฺตริยํ. อิติ ทสฺสนานุตฺตริยํ สวนานุตฺตริยํ ลาภานุตฺตริยํ. สิกฺขานุตฺตริยญฺจ กถํ โหติ? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ หตฺถิสฺมิมฺปิ สิกฺขติ, อสฺสสฺมิมฺปิ สิกฺขติ, รถสฺมิมฺปิ สิกฺขติ, ธนุสฺมิมฺปิ สิกฺขติ, ถรุสฺมิมฺปิ สิกฺขติ, อุจฺจาวจํ วา ปน สิกฺขติ, สมณสฺส วา พฺราหฺมณสฺส วา มิจฺฉาทิฏฺฐิกสฺส มิจฺฉาปฏิปนฺนสฺส สิกฺขติ. อตฺเถสา ภิกฺขเว สิกฺขา, เนสา นตฺถีติ วทามิ, สา จ โข เอสา ภิกฺขเว สิกฺขา หีนา คมฺมา โปถุชฺชนิกา อนริยา อนตฺถสญฺหิตา น นิพฺพิทาย น วิราคาย น นิโรธาย น อุปสมาย น อภิญฺญาย น สมฺโพธาย น นิพฺพานาย สํวตฺตติ. โย จ โข ภิกฺขเว ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อธิสีลมฺปิ สิกฺขติ อธิจิตฺตมฺปิ สิกฺขติ อธิปญฺญมฺปิ สิกฺขติ นิวิฏฺฐสทฺโธ นิวิฏฺฐเปโม เอกนฺตคโต อภิปฺปสนฺโน: เอตทานุตฺตริยํ ภิกฺขเว สิกฺขานํ สตฺตานํ วิสุทฺธิยา โสกปริเทวานํ สมติกฺกมาย ทุกฺขโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมาย ญายสฺส อธิคมาย นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาย: ยทิทํ ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย อธิสีลมฺปิ สิกฺขติ อธิจิตฺตมฺปิ สิกฺขติ

อธิปัญ์ญัม์ปิ สิก์ขติ นิวิฏ์ฐสัท์โธ นิวิฏ์ฐเปโม เอกัน์ตคโต
อภิป์ปสัน์โนะ อิทํ วุจ์จติ ภิก์ขเว สิก์ขานุต์ตริยํ. อิติ ทัส์สนานุต์ตริยํ
สวนานุต์ตริยํ ลาภานุต์ตริยํ สิก์ขานุต์ตริยํ. ปาริจริยานุต์ตริยัญ์จ
กถํ โหติ? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ ขัต์ติยัม์ปิ ปริจรติ,
พ์ราห์มณัม์ปิ ปริจรติ, คหปติม์ปิ ปริจรติ, อุจ์จาวจํ วา ปน
ปริจรติ, สมณํ วา พ์ราห์มณํ วา มิจ์ฉาทิฏ์ฐิกํ มิจ์ฉาปฏิปัน์นํ
ปริจรติ; อัต์เถสา ภิก์ขเว ปาริจริยา, เนสา นัต์ถีติ วทามิ, สา จ
โข เอสา ภิก์ขเว ปาริจริยา หีนา คัม์มา โปถุช์ชนิกา อนริยา
อนัต์ถสัญ์หิตา, น นิพ์พิทาย ฯเปฯ น นิพ์พานาย สํวัต์ตติ. โย
จ โข ภิก์ขเว ตถาคตํ วา ตถาคตสาวกํ วา ปริจรติ นิวิฏ์ฐสัท์โธ
นิวิฏ์ฐเปโม เอกัน์ตคโต อภิป์ปสัน์โนะ เอตทานุต์ตริยํ ภิก์ขเว
ปาริจริยานํ สัต์ตานํ วิสุท์ธิยา โสกปริเทวานํ สมติก์กมาย
ทุก์ขโทมนัส์สานํ อัต์ถังคมาย ญายัส์ส อธิคมาย นิพ์พานัส์ส สัจ์ฉิกิริยายะ
ยทิทํ ตถาคตํ วา ตถาคตสาวกํ วา ปริจรติ นิวิฏ์ฐสัท์โธ นิวิฏ์ฐเปโม
เอกัน์ตคโต อภิป์ปสัน์โนะ อิทํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ปาริจริยานุต์ตริยํ.
อิติ ทัส์สนานุต์ตริยํ สวนานุต์ตริยํ ลาภานุต์ตริยํ สิก์ขานุต์ตริยํ
ปาริจริยานุต์ตริยํ. อนุส์สตานุต์ตริยัญ์จ กถํ โหติ? อิธ ภิก์ขเว
เอกัจ์โจ ปุต์ตลาภัม์ปิ อนุส์สรติ, ทารลาภัม์ปิ อนุส์สรติ, ธนลาภัม์ปิ
อนุส์สรติ, อุจ์จาวจํ วา ปน ลาภํ อนุส์สรติ, สมณํ วา พ์ราห์มณํ
วา มิจ์ฉาทิฏ์ฐิกํ มิจ์ฉาปฏิปัน์นํ อนุส์สรติ. อัต์เถสา ภิก์ขเว
อนุส์สติ, เนสา นัต์ถีติ วทามิ, สา จ โข เอสา ภิก์ขเว อนุส์สติ
หีนา คัม์มา โปถุช์ชนิกา อนริยา อนัต์ถสัญ์หิตา, น นิพ์พิทาย น
วิราคาย น นิโรธาย น อุปสมาย น อภิญ์ญาย น สัม์โพธาย
น นิพ์พานาย สํวัต์ตติ, โย จ โข ภิก์ขเว ตถาคตํ วา ตถาคตสาวกํ

วา อนุส์สรติ นิวิฏ์ฐสัท์โธ นิวิฏ์ฐเปโม เอกัน์ตคโต อภิป์ปสัน์โน: เอตฺานุต์ตริยํ ภิก์ขเว อนุส์สตีนํ สัต์ตานํ วิสุท์ธิยา โสกปริเทวานํ สมติก์กมาย ทุก์ขโทมนัส์สานํ อัต์ถังคมาย ญายัส์ส อธิคมาย นิพ์พานัส์ส สัจ์ฉิกิริยาย: ยทิทํ ตถาคตํ วา ตถาคตสาวกํ วา อนุส์สรติ นิวิฏ์ฐสัท์โธ นิวิฏ์ฐเปโม เอกัน์ตคโต อภิป์ปสัน์โน: อิทํ วุจ์จติ ภิก์ขเว อนุส์สตานุต์ตริยํ. อิมานิ โข ภิก์ขเว ฉ อนุต์ตริยานีติ.

ทัส์สนานุต์ตริยํ ลัท์ธา สวนัญ์จ อนุต์ตรํ,
ลาภานุต์ตริยํ ลัท์ธา, สิก์ขานุต์ตริเย รตา,
อุปัฏ์ฐิตา ปาริจริเย, ภาวยัน์ติ อนุส์สตึ
วิเวกปฏิสัญ์ญุต์ตํ เขมํ อมตคามินึ;
อัป์ปมาเท ปมุทิตา นิปกา สีลสํวุตา
เตเว กาเลน ปัจ์จัน์ติ, ยัต์ถ ทุก์ขํ นิรุช์ฌตีติ.

อนุต์ตริยวัค์โค ตติโย.

ตัท์ทุท์ทานํ.

สามโก, อปริหานิโย, ภยํ, หิมวํ, สุช์ฌติ,
กัจ์จาโน, เทว จ สมยา, อุทายิ, อนุต์ตริเยนาติ.

๓๑ ฉยิเม ภิก์ขเว ธัม์มา เสก์ขัส์ส ภิก์ขุโน ปริหานาย สํวัต์ตัน์ติ. กตเม ฉ? กัม์มารามตา, ภัส์สารามตา, นิท์ทารามตา, สังคณิการามตา, อินท์ริเยสุ อคุต์ตท์วารตา, โภชเน อมัต์ตัญ์ญุตา: อิเม โข ภิก์ขเว ฉ ธัม์มา เสก์ขัส์ส ภิก์ขุโน ปริหานาย สํวัต์ตัน์ติ. ฉยิเม ภิก์ขเว ธัม์มา เสก์ขัส์ส ภิก์ขุโน อปริหานาย สํวัต์ตัน์ติ. กตเม ฉ? น กัม์มารามตา, น ภัส์สารามตา, น นิท์ทารามตา, น สํคณิการามตา, อินท์ริเยสุ คุต์ตท์วารตา, โภชเน มัต์ตัญ์ญุตา: อิเม โข ภิก์ขเว ฉ ธัม์มา เสก์ขัส์ส ภิก์ขุโน

อปริหานาย สํวัต์ตัน์ตีติ.

๓๒ อถ โข อัญ์ญตรา เทวตา อภิก์กัน์ตาย รัต์ติยา อภิก์กัน์ตวัณ์ณา เกวลกัป์ปํ เชตวนํ โอภาเสต์วา, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ; เอกมัน์ตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควัน์ตํ เอตทโวจ "ฉยิเม ภัน์เต ธัม์มา ภิก์ขุโน ปริหานาย สํวัต์ตัน์ติ. กตเม ฉ? สัต์ถุคารวตา, ธัม์มคารวตา, สํฆคารวตา, สิก์ขาคารวตา, อัป์ปมาท-คารวตา, ปฏิสัน์ถารคารวตา, อิเม โข ภัน์เต ฉ ธัม์มา ภิก์ขุโน อปริหานาย สํวัต์ตัน์ตีติ. อิทมโวจ สา เทวตา. สมนุญ์โญ สัต์ถา อโหสิ. อถ โข สา เทวตา "สมนุญ์โญ เม สัต์ถาติ ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา ปทัก์ขิณํ กัต์วา ตัต์เถวัน์ตรธายิ.

อถ โข ภควา ตัส์สา รัต์ติยา อัจ์จเยน ภิก์ขู อามัน์เตสิ "อิมํ ภิก์ขเว รัต์ตึ อัญ์ญตรา เทวตา อภิก์กัน์ตาย รัต์ติยา อภิก์กัน์ตวัณ์ณา เกวลกัป์ปํ เชตวนํ โอภาเสต์วา, เยนาหํ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา มํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ; เอกมัน์ตํ ฐิตา โข ภิก์ขเว สา เทวตา มํ เอตทโวจ "ฉยิเม ภัน์เต ธัม์มา ภิก์ขุโน อปริหานาย สํวัต์ตัน์ติ. กตเม ฉ? สัต์ถุคารวตา, ธัม์มคารวตา, สํฆคารวตา, สิก์ขาคารวตา, อัป์ปมาท-คารวตา, ปฏิสัน์ถารคารวตา. อิเม โข ภัน์เต ฉ ธัม์มา ภิก์ขุโน อปริหานาย สํวัต์ตัน์ตีติ. อิทมโวจ ภิก์ขเว สา เทวตา, อิทํ วัต์วา มํ อภิวาเทต์วา ปทัก์ขิณํ กัต์วา ตัต์เถวัน์ตรธายีติ.

สัต์ถุครุ ธัม์มครุ สํเฆ จ ติพ์พคารโว
อัป์ปมาทครุ ภิก์ขุ ปฏิสัน์ถารคารโว

อภพฺโพ ปริหานาย นิพฺพานสฺเสว สนฺติเก ติ.

๓๓ อิมํ ภิกฺขเว รตฺตึ อญฺญตรา เทวตา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา, เยนาหํ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ; เอกมนฺตํ ฐิตา โข ภิกฺขเว สา เทวตา มํ เอตทโวจ "ฉยิเม ภนฺเต ธมฺมา ภิกฺขุโน อปริหานาย สํวตฺตนฺติ. กตเม ฉ? สตฺถุคารวตา, ธมฺมคารวตา, สงฺฆคารวตา, สิกฺขาคารวตา, หิริคารวตา, โอตฺตปฺปคารวตา. อิเม โข ภนฺเต ฉ ธมฺมา ภิกฺขุโน อปริหานาย สํวตฺตนฺตีติ. อิทมโวจ ภิกฺขเว สา เทวตา, อิทํ วตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

สตฺถุครุ ธมฺมครุ สํเฆ จ ติพฺพคารโว
หิริโอตฺตปฺปสมฺปนฺโน สปฺปติสฺโส สคารโว
อภพฺโพ ปริหานาย นิพฺพานสฺเสว สนฺติเกติ.

๓๔ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. อถ โข อายสฺมโต มหาโมคฺคลฺลานสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ "กตเมสานํ เทวานํ เอวํ ญาณํ โหติ "โสตาปนฺนามฺห อวินิปาตธมฺมา นิยตา สมฺโพธิปรายนาติ? เตน โข ปน สมเยน ติสฺโส นาม ภิกฺขุ อธุนา กาลกโต อญฺญตรํ พฺรหฺมโลกํ อุปปนฺโน โหติ. ตตฺรปิ นํ เอวํ ชานนฺติ "ติสฺโส พฺรหฺมา มหิทฺธิโก มหานุภาโวติ. อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน, เสยฺยถาปินาม พลวา ปุริโส สมฺมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พาหํ สมฺมิญฺเชยฺย; เอวเมว เชตวเน อนฺตรหิโต ตสฺมึ พฺรหฺมโลเก ปาตุรโหสิ. อทฺทสา โข ติสฺโส พฺรหฺมา อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ;

ทิส๎วาน อายัส๎มันตํ มหาโมค์คัล์ลานํ เอตทโวจ “เอหิ โข มาริส โมค์คัล์ลาน, ส๎วาคตํ มาริส โมค์คัล์ลาน, จิรัส์สํ โข มาริส โมค์คัล์ลาน อิมํ ปริยายมกาสิ ยทิทํ อิธาคมนาย; นิสีท มาริส โมค์คัล์ลาน; อิทมาสนํ ปัญ์ญัต์ตัน์ติ. นิสีทิ โข อายัส๎มา มหาโมค์คัล์ลาโน ปัญ์ญัต์เต อาสเน. ติส์โสปิ พ๎รห๎มา อายัส๎มันตํ มหาโมค์คัล์ลานํ อภิวา-เทต๎วา เอกมันตํ นิสีทิ. เอกมันตํ นิสิน์นํ โข ติส์สํ พ๎รห๎มานํ อายัส๎มา มหาโมค์คัล์ลาโน เอตทโวจ “กตเมสานํ โข ติส์ส เทวานํ เอวํ ญาณํ โหติ “โสตาปัน์นาม๎ห อวินิปาตธัม์มา นิยตา สัม์โพธิปรายนาติ. “จาตุม์มหา-ราชิกานํ โข มาริส โมค์คัล์ลาน เทวานํ เอวํ ญาณํ โหติ ‘โสตาปัน์นาม๎ห อวินิปาตธัม์มา นิยตา สัม์โพธิปรายนาติ. “สัพ์เพสัญ์เญว นุ โข ติส์ส จาตุม์มหาราชิกานํ เทวานํ เอวํ ญาณํ โหติ ‘ โสตาปัน์นาม๎ห อวินิปาตธัม์มา นิยตา สัม์โพธิปรายนาติ. “น โข มาริส โมค์คัล์ลาน สัพ์เพสํ จาตุม์มหารา-ชิกานํ เทวานํ เอวํ ญาณํ โหติ “โสตาปัน์นาม๎ห อวินิปาตธัม์มา นิยตา สัม์โพธิปรายนาติ. “เย โข เต มาริส โมค์คัล์ลาน จาตุม์ม-หาราชิกา เทวา พุท์เธ อเวจ์จัป์ปสาเทน อสมัน์นาคตา ธัม์เม อเวจ์จัป์ปสาเทน อสมัน์นาคตา สํเฆ อเวจ์จัป์ปสาเทน อสมัน์นาคตา อริยกัน์เตหิ สีเลหิ อสมัน์นาคตา, เตสํ น เอวํ ญาณํ โหติ “โสตาปัน์นาม๎ห อวินิปาตธัม์มา นิยตา สัม์โพธิปรายนาติ. เย จ โข เต มาริส โมค์คัล์ลาน จาตุม์มหาราชิกา เทวา พุท์เธ อเวจ์จัป์ปสาเทน สมัน์นาคตา ธัม์เม อเวจ์จัป์ปสาเทน สมัน์นาคตา สํเฆ อเวจ์จัป์ป-สาเทน สมัน์นาคตา อริยกัน์เตหิ สีเลหิ สมัน์นาคตา, เตสํ เอวํ ญาณํ โหติ “โสตาปัน์นาม๎ห อวินิปาตธัม์มา นิยตา สัม์โพธิปรา-ยนาติ. “จาตุม์มหาราชิกานัญ์เญว นุ โข ติส์ส เทวานํ เอวํ ญาณํ โหติ “โสตาปัน์นาม๎ห อวินิปาตธัม์มา นิยตา สัม์โพธิปรายนาติ; อุทาหุ

ตาวตึสานํปิ เทวานํ ฯเปฯ ยามานมฺปิ เทวานํ ตุสิตานมฺปิ เทวานํ นิมฺมานรตีนมฺปิ เทวานํ ปรนิมฺมิตวสวตฺตีนมฺปิ เทวานํ เอวํ ญาณํ โหติ "โสตาปนฺนามฺห อวินิปาตธมฺมา นิยตา สมฺโพธิปรายนาติ. ปรนิมฺมิตวสวตฺตีนมฺปิ โข มาริส โมคฺคลฺลาน เทวานํ เอวํ ญาณํ โหติ "โสตาปนฺนามฺห อวินิปาตธมฺมา นิยตา สมฺโพธิปรายนาติ. สพฺเพสญฺเญว นุ โข ติสฺส ปรนิมฺมิตวสวตฺตีนํ เทวานํ เอวํ ญาณํ โหติ "โสตาปนฺนามฺห อวินิปาตธมฺมา นิยตา สมฺโพธิปรายนาติ. น โข มาริส โมคฺคลฺลาน สพฺเพสญฺเญว ปรนิมฺมิตวสวตฺตีนํ เอวํ ญาณํ โหติ "โสตาปนฺนามฺห อวินิปาตธมฺมา นิยตา สมฺโพธิ-ปรายนาติ. เย โข เต มาริส โมคฺคลฺลาน ปรนิมฺมิตวสวตฺติโน เทวา พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน อสมนฺนาคตา ธมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน อสมนฺนาคตา สํเฆ อเวจฺจปฺปสาเทน อสมนฺนาคตา อริยกนฺเตหิ สีเลหิ อสมนฺนาคตา, น เตสํ เทวานํ เอวํ ญาณํ โหติ "โสตาปนฺนามฺห อวินิปาตธมฺมา นิยตา สมฺโพธิปรายนาติ. เย จ โข เต มาริส โมคฺคลฺลาน ปรนิมฺมิตวสวตฺติโน เทวา พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคตา ธมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคตา สํเฆ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคตา อริยกนฺเตหิ สีเลหิ สมนฺนาคตา เตสํ เอวํ ญาณํ โหติ "โสตาปนฺนามฺห อวินิปาตธมฺมา นิยตา สมฺโพธิปรายนาติ. อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ติสฺสสฺส พฺรหฺมุโน ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนุโมทิตฺวา, เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมฺมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พาหํ สมฺมิญฺเชยฺย; เอวเมว พฺรหฺมโลเก อนฺตรหิโต เชตวเน ปาตุรโหสีติ.

๓๕ ฉยิเม ภิกฺขเว ธมฺมา วิชฺชาภาคิยา. กตเม ฉ? อนิจฺจ-สญฺญา, อนิจฺเจ ทุกฺขสญฺญา, ทุกฺเข อนตฺตสญฺญา, ปหานสญฺญา,

วิราคสัญ์ญา, นิโรธสัญ์ญา. อิเม โข ภิก์ขเว ฉ ธัม์มา วิช์ชาภาคิยาติ.

๓๖ ฉยิมานิ ภิก์ขเว วิวาทมูลานิ. กตมานิ ฉ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ โกธโน โหติ อุปนาหี; โย โส ภิก์ขเว ภิก์ขุ โกธโน โหติ อุปนาหี; โส สัต์ถริปิ อคารโว วิหรติ อัป์ปติส์โส, ธัม์เมปิ อคารโว วิหรติ อัป์ปติส์โส, สํเฆปิ อคารโว วิหรติ อัป์ปติส์โส, สิก์ขายปิ น ปริปูรการี โหติ; โย โส ภิก์ขเว ภิก์ขุ สัต์ถริ อคารโว วิหรติ อัป์ปติส์โส, ธัม์เม อคารโว วิหรติ อัป์ปติส์โส, สํเฆ อคารโว วิหรติ อัป์ปติส์โส, สิก์ขาย น ปริปูรการี; โส สํเฆ วิวาทํ ชเนติ, โย โหติ วิวาโท พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนัส์ส อนัต์ถาย อหิตาย ทุก์ขาย เทวมนุส์สานํ. เอวรูปัญ์เจ ตุเม๎ห ภิก์ขเว วิวาทมูลํ อัช์ฌัต์ตํ วา พหิท์ธา วา สมนุปัส์เสย์ยาถ; ตัต๎ร ตุเม๎ห ภิก์ขเว ตัส์เสว ปาปกัส์ส วิวาทมูลัส์ส ปหานาย วายเมย์ยาถ. เอวรูปัญ์เจ ตุเม๎ห ภิก์ขเว วิวาทมูลํ อัช์ฌัต์ตํ วา พหิท์ธา วา น สมนุปัส์เสย์ยาถ; ตัต๎ร ตุเม๎ห ภิก์ขเว ตัส์เสว ปาปกัส์ส วิวาทมูลัส์ส อายตึ อัน๎วาส์สวาย ปฏิปัช์เชย์ยาถ. เอวเมตัส์ส ปาปกัส์ส วิวาทมูลัส์ส ปหานํ โหติ. เอวเมตัส์ส ปาปกัส์ส วิวาทมูลัส์ส อายตึ อัน๎วาส์สโว โหติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ มัก์ขี โหติ ปฬาสี; ฯ เป ฯ อิส์สุกี โหติ มัจ์ฉรี; สโฐ โหติ มายาวี; ปาปิจ์โฉ โหติ มิจ์ฉาทิฏ์ฐิ; สัน์ทิฏ์ฐิปรามาสี โหติ อาธานคาหี ทุป์ปฏินิส์สัค์คี; โย โส ภิก์ขเว ภิก์ขุ สัน์ทิฏ์ฐิปรามาสี โหติ อาธานคาหี ทุป์ปฏินิส์สัค์คี; โส สัต์ถริปิ อคารโว วิหรติ อัป์ปติส์โส, ธัม์เมปิ อคารโว วิหรติ อัป์ปติส์โส, สํเฆปิ อคารโว วิหรติ อัป์ปติส์โส, สิก์ขายปิ น

ปริปูรการี โหติ. โย โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ สตฺถริ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, ฯเปฯ สิกฺขาย น ปริปูรการี; โส สํเฆ วิวาทํ ชเนติ, โย โหติ วิวาโท พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํ. เอวรูปญฺเจ ตุมฺเห ภิกฺขเว วิวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา สมนุปสฺเสยฺยาถ, ตตฺร ตุมฺเห ภิกฺขเว ตสฺเสว ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส ปหานาย วายเมยฺยาถ. เอวรูปญฺเจ ตุมฺเห ภิกฺขเว วิวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา น สมนุปสฺเสยฺยาถ; ตตฺร ตุมฺเห ภิกฺขเว ตสฺเสว ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสวาย ปฏิปชฺเชยฺยาถ. เอวเมตสฺส ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส ปหานํ โหติ. เอวเมตสฺส ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสโว โหติ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ฉ วิวาทมูลานีติ.

๓๗ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน เวฬุกณฺฑกี นนฺทมาตา อุปาสิกา สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานปฺปมุเข ภิกฺขุสํเฆ ฉฬงฺคสมนฺนาคตํ ทกฺขิณํ ปติฏฺฐาเปติ. อทฺทสา โข ภควา ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน เวฬุกณฺฑกึ นนฺทมาตรํ อุปาสิกํ สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานปฺปมุเข ภิกฺขุสํเฆ ฉฬงฺคสมนฺนาคตํ ทกฺขิณํ ปติฏฺฐาเปนฺตึ; ทิสฺวาน ภิกฺขู อามนฺเตสิ "เอสา ภิกฺขเว เวฬุกณฺฑกี นนฺทมาตา อุปาสิกา สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานปฺปมุเข ภิกฺขุสํเฆ ฉฬงฺคสมนฺนาคตํ ทกฺขิณํ ปติฏฺฐาเปติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ฉฬงฺคสมนฺนาคตา ทกฺขิณา โหติ? อิธ ภิกฺขเว ทายกสฺส ตีณงฺคานิ โหนฺติ, ปฏิคฺคาหกานํ ตีณงฺคานิ. กตมานิ ทายกสฺส ตีณงฺคานิ? อิธ ภิกฺขเว ทายโก ปุพฺเพว ทานา สุมโน โหติ, ททํ จิตฺตํ ปสาเทติ, ทตฺวา อตฺตมโน โหติ. อิมานิ ทายกสฺส ตีณงฺคานิ. กตมานิ

ปฏิคฺคาหกานํ ตีณงฺคานิ? อิธ ภิกฺขเว ปฏิคฺคาหกา วีตราคา วา โหนฺติ ราควินยาย วา ปฏิปนฺนา, วีตโทสา วา โหนฺติ โทสวินยาย วา ปฏิปนฺนา, วีตโมหา วา โหนฺติ โมหวินยาย วา ปฏิปนฺนา. อิมานิ ปฏิคฺคาหกานํ ตีณงฺคานิ. อิติ ทายกสฺส ตีณงฺคานิ, ปฏิคฺคาหกานํ ตีณงฺคานิ. เอวํ โข ภิกฺขเว ฉฬงฺคสมนฺนาคตา ทกฺขิณา โหติ. เอวํ ฉฬงฺคสมนฺนาคตาย ภิกฺขเว ทกฺขิณาย น สุกรํ ปุญฺญสฺส ปมาณํ คเหตุํ "เอตฺตโก ปุญฺญาภิสนฺโท กุสลาภิสนฺโท สุขสฺสาหาโร โสวคฺคิโก สุขวิปาโก สคฺคสํวตฺตนิโก อิฏฺฐาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตตีติ. อถ โข "อสํเขยฺโย อปฺปเมยฺโย มหาปุญฺญกฺขนฺโธเตฺวว สํขํ คจฺฉติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว มหาสมุทฺเท น สุกรํ อุทกสฺส ปมาณํ คเหตุํ "เอตฺตกานิ อุทกาฬฺหกานีติ วา "เอตฺตกานิ อุทกาฬฺหกสตานีติ วา "เอตฺตกานิ อุทกาฬฺหกสหสฺสานีติ วา เอตฺตกานิ อุทกาฬฺหกสตสหสฺสานีติ วา. อถ โข "อสํเขยฺโย อปฺปเมยฺโย มหาอุทกกฺขนฺโธเตฺวว สํขํ คจฺฉติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว เอวํ ฉฬงฺคสมนฺนาคตาย ทกฺขิณาย น สุกรํ ปุญฺญสฺส ปมาณํ คเหตุํ "เอตฺตโก ปุญฺญาภิสนฺโท กุสลาภิสนฺโท สุขสฺสาหาโร โสวคฺคิโก สุขวิปาโก สคฺคสํวตฺตนิโก อิฏฺฐาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตตีติ. อถ โข อสํเขยฺโย อปฺปเมยฺโย มหาปุญฺญกฺขนฺโธเตฺวว สํขํ คจฺฉตีติ.

ปุพฺเพว ทานา สุมโน, ททํ จิตฺตํ ปสาทเย,
ทตฺวา อตฺตมโน โหติ: เอสา ยญฺญสฺส สมฺปทา.
วีตราโค, วีตโทโส, วีตโมโห อนาสโว:
เขตฺตํ ยญฺญสฺส สมฺปนฺนํ สญฺญตา พฺรหฺมจาริโน.
สยํ อาจมยิตฺวาน ทตฺวา สเกหิ ปาณิภิ.

อัต์ตโน ปรโต เจโส ยัญ์โญ โหติ มหัป์ผโล.
เอวํ ยชิต์วา เมธาวี สัท์โธ มุต์เตน เจตสา
อพ์ยาปัช์ฌํ สุขํ โลกํ ปัณ์ฑิโต อุปปัช์ชตีติ.

๓๘ อถ โข อัญ์ญตโร พ์ราห์มโณ, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข โส พ์ราห์มโณ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อหัญ์หิ โภ โคตม เอวํวาที เอวํทิฏ์ฐิ "นัต์ถิ อัต์ตกาโร, นัต์ถิ ปรกาโรติ." "มาหํ พ์ราห์มณ เอวํวาที เอวํทิฏ์ฐิ อัท์ทสํ วา, อัส์โสสึ วา; กถํ หิ นาม สยํ อภิก์กมัน์โต สยํ ปฏิก์กมัน์โต เอวํ วัก์ขติ "นัต์ถิ อัต์ตกาโร, นัต์ถิ ปรกาโรติ. ตํ กิม์มัญ์ญสิ พ์ราห์มณ, อัต์ถิ อารัพ์ภธาตูติ: "เอวํ โภ" "อารัพ์ภธาตุยา สติ อารัพ์ภวัน์โต สัต์ตา ปัญ์ญายัน์ตีติ: "เอวํ โภ" "ยํ โข พ์ราห์มณ อารัพ์ภธาตุยา สติ อารัพ์ภวัน์โต สัต์ตา ปัญ์ญายัน์ติ; อยํ สัต์ตานํ อัต์ตกาโร, อยํ ปรกาโรติ. ตํ กิม์มัญ์ญสิ พ์ราห์มณ, อัต์ถิ นิก์กมธาตูติ: ฯ เปฯ อัต์ถิ ปรัก์กมธาตุ. อัต์ถิ ถามธาตุ อัต์ถิ ฐิติธาตุ อัต์ถิ อุปัก์กมธาตูติ: "เอวํ โภ" "อุปัก์กมธาตุยา สติ อุปัก์กมวัน์โต สัต์ตา ปัญ์ญายัน์ตีติ. "เอวํ โภ" "ยํ โข พ์ราห์มณ อุปัก์กมธาตุยา สติ อุปัก์กมวัน์โต สัต์ตา ปัญ์ญายัน์ติ; อยํ สัต์ตานํ อัต์ตกาโร, อยํ ปรกาโรติ. มาหํ พ์ราห์มณ เอวํวาที เอวํทิฏ์ฐิ อัท์ทสํ วา อัส์โสสึ วา; กถัญ์หิ นาม สยํ อภิก์กมัน์โต สยํ ปฏิก์กมัน์โต เอวํ วัก์ขติ "นัต์ถิ อัต์ตกาโร, นัต์ถิ ปรกาโรติ. "อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม ฯ เปฯ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณํ คตัน์ติ.

๓๙ ตีณิมานิ ภิก์ขเว นิทานานิ กัม์มานํ สมุทยาย. กตมานิ ตีณิ? โลโภ นิทานํ กัม์มานํ สมุทยาย, โทโส นิทานํ กัม์มานํ

สมุทยาย, โมโห นิทานํ กมฺมานํ สมุทยาย. น ภิกฺขเว โลภา อโลโภ สมุเทติ; อถ โข ภิกฺขเว โลภา โลโภว สมุเทติ. น ภิกฺขเว โทสา อโทโส สมุเทติ; อถ โข ภิกฺขเว โทสา โทสว สมุเทติ. น ภิกฺขเว โมหา อโมโห สมุเทติ; อถ โข ภิกฺขเว โมหา โมโห ว สมุเทติ. น ภิกฺขเว โลภเชน กมฺเมน โทสเชน กมฺเมน โมหเชน กมฺเมน เทวา ปญฺญายนฺติ, มนุสฺสา ปญฺญายนฺติ, ยา วาปนญฺญาปิ กาจิ สุคติะ อถ โข ภิกฺขเว โลภเชน กมฺเมน โทสเชน กมฺเมน โมหเชน กมฺเมน นิรโย ปญฺญายติ, ติรจฺฉานโยนิ ปญฺญายติ, ปิตฺติวิสโย ปญฺญายติ, ยา วาปนญฺญาปิ กาจิ ทุคฺคติะ อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ นิทานานิ กมฺมานํ สมุทยาย. ตีณิมานิ ภิกฺขเว นิทานานิ กมฺมานํ สมุทยาย. กตมานิ ตีณิ? อโลโภ นิทานํ กมฺมานํ สมุทยาย, อโทโส นิทานํ กมฺมานํ, สมุทยาย, อโมโห นิทานํ กมฺมานํ สมุทยาย. น ภิกฺขเว อโลภา โลโภ สมุเทติ; อถ โข ภิกฺขเว อโลภา อโลโภว สมุเทติ. น ภิกฺขเว อโทสา โทโส สมุเทติ; อถ โข ภิกฺขเว อโทสา อโทโสว สมุเทติ. น ภิกฺขเว อโมหา โมโห สมุเทติ; อถ โข ภิกฺขเว อโมหา อโมโหว สมุเทติ. น ภิกฺขเว อโลภเชน กมฺเมน อโทสเชน กมฺเมน อโมหเชน กมฺเมน นิรโย ปญฺญายติ, ติรจฺฉานโยนิ ปญฺญายติ, ปิตฺติวิสโย ปญฺญายติ, ยา วาปนญฺญาปิ กาจิ ทุคฺคติะ อถ โข ภิกฺขเว อโลภเชน กมฺเมน อโทสเชน กมฺเมน อโมหเชน กมฺเมน เทวา ปญฺญายนฺติ, มนุสฺสา ปญฺญายนฺติ, ยา วาปนญฺญาปิ กาจิ สุคติะ อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ นิทานานิ กมฺมานํ สมุทยายาติ.

๔๐ เอวมฺเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา กิมฺมิลายํ วิหรติ เวฬุวเน.

อถ โข อายสฺมา กิมฺมิโล, เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา กิมฺมิโล ภควนฺตํ เอตทโวจ "โก นุ โข ภนฺเต เหตุ, โก ปจฺจโย, เยน ตถาคเต ปรินิพฺพุเต, สทฺธมฺโม น จิรฏฺฐิติโก โหตีติ: อิธ กิมฺมิล, ตถาคเต ปรินิพฺพุเต, ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย อุปาสกา อุปาสิกาโย สตฺถริ อคารวา วิหรนฺติ อปฺปติสฺสา, ธมฺเม อคารวา วิหรนฺติ อปฺปติสฺสา, สํเฆ อคารวา วิหรนฺติ อปฺปติสฺสา, สิกฺขาย อคารวา วิหรนฺติ อปฺปติสฺสา, อปฺปมาเท อคารวา วิหรนฺติ อปฺปติสฺสา, ปฏิสนฺถาเร อคารวา วิหรนฺติ อปฺปติสฺสา, อยํ โข กิมฺมิล เหตุ, อยํ ปจฺจโย; เยน, ตถาคเต ปรินิพฺพุเต, สทฺธมฺโม น จิรฏฺฐิติโก โหตีติ. "โก ปน ภนฺเต เหตุ, โก ปจฺจโย; เยน, ตถาคเต ปรินิพฺพุเต, สทฺธมฺโม จิรฏฺฐิติโก โหตีติ: "อิธ กิมฺมิล, ตถาคเต ปรินิพฺพุเต, ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย อุปาสกา อุปาสิกาโย สตฺถริ สคารวา วิหรนฺติ สปฺปติสฺสา, ธมฺเม สคารวา วิหรนฺติ สปฺปติสฺสา, สํเฆ สคารวา วิหรนฺติ สปฺปติสฺสา, สิกฺขาย สคารวา วิหรนฺติ สปฺปติสฺสา, อปฺปมาเท สคารวา วิหรนฺติ สปฺปติสฺสา. ปฏิสนฺถาเร สคารวา วิหรนฺติ สปฺปติสฺสา. อยํ โข กิมฺมิล เหตุ, อยํ ปจฺจโย; เยน ตถาคเต ปรินิพฺพุเต, สทฺธมฺโม จิรฏฺฐิติโก โหตีติ.

๖๑ เอวมฺเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเต. อถ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย สมฺพหุเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต, อญฺญตรสฺมึ ปเทเส มหนฺตํ ทารุกฺขนฺธํ ทิสฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ปสฺสถ โน อาวุโส ตุมฺเห อมุํ มหนฺตํ ทารุกฺขนฺธนฺติ: "เอวมาวุโสติ. "อากงฺขมาโน อาวุโส ภิกฺขุ อิทฺธิมา เจโตวสิปฺปตฺโต อมุํ

ทารุกฺขนฺธํ "ปฐวีเตฺวว อธิมุจฺเจยฺย. ตํ กิสฺส เหตุ? อตฺถิ อาวุโส อมุสฺมึ ทารุกฺขนฺเธ ปฐวีธาตุ, ยํ นิสฺสาย ภิกฺขุ อิทฺธิมา เจโตวสิปฺปตฺโต อมุํ ทารุกฺขนฺธํ "ปฐวีเตฺวว อธิมุจฺเจยฺย. อากงฺขมาโน อาวุโส ภิกฺขุ อิทฺธิมา เจโตวสิปฺปตฺโต อมุํ ทารุกฺขนฺธํ "อาโปเตฺวว อธิมุจฺเจยฺย. ฯเปฯ "เตโชเตฺวว อธิมุจฺเจยฺย. "วาโยเตฺวว อธิมุจฺเจยฺย. "สุภนฺเตฺวว อธิมุจฺเจยฺย. "อสุภนฺเตฺวว อธิมุจฺเจยฺย. ตํ กิสฺส เหตุ? อตฺถิ อาวุโส อมุสฺมึ ทารุกฺขนฺเธ อสุภธาตุ, ยํ นิสฺสาย ภิกฺขุ อิทฺธิมา เจโตวสิปฺปตฺโต อมุํ ทารุกฺขนฺธํ "อสุภนฺเตฺวว อธิมุจฺเจยฺยาติ.

๔๒ เอวมฺเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ จาริกญฺจรมาโน มหตา ภิกฺขุสํเฆน สทฺธึ, เยน อิจฺฉานงฺคลํ นาม โกสลานํ พฺราหฺมณคาโม, ตทวสริ. ตตฺร สุทํ ภควา อิจฺฉานงฺคเล วิหรติ อิจฺฉานงฺคลวนสณฺเฑ. อสฺโสสุํ โข อิจฺฉานงฺคลกา พฺราหฺมณคหปติกา "สมโณ ขลุ โภ โคตโม สกฺยปุตฺโต สกฺยกุลา ปพฺพชิโต อิจฺฉานงฺคลํ อนุปฺปตฺโต อิจฺฉานงฺคเล วิหรติ อิจฺฉานงฺคลวนสณฺเฑ. ตํ โข ปน ภวนฺตํ โคตมํ เอวํกลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต "อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน ฯเปฯ พุทฺโธ ภควาติ. โส อิมํ โลกํ สเทวกํ สมารกํ ฯเปฯ อรหตํ ทสฺสนํ โหตีติ. อถ โข อิจฺฉานงฺคลกา พฺราหฺมณคหปติกา ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปหูตํ ขาทนียํ โภชนียํ อาทาย, เยน อิจฺฉานงฺคลวนสณฺโฑ, เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา พหิทฺวารโกฏฺฐเก อฏฺฐํสุ อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา.

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา นาคิโต ภควโต อุปฏฺฐาโก โหติ. อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ นาคิตํ อามนฺเตสิ "เก ปน เต นาคิต อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา เกวฏฺฏา มญฺเญ มจฺเฉ วิโลเปนฺตีติ. เอเต ภนฺเต อิจฺฉานงฺคลกา พฺราหฺมณคหปติกา ปหูตํ ขาทนียํ

โภชนียํ อาทาย พหิท๎วารโกฏ์ฐเก ฐิตา ภควัน์ตัญ์เญว อุท์ทิส์ส
ภิก์ขุสํฆัญ์จาติ. "มาหํ นาคิต ยเสน สมาคมํ, มา จ มยา ยโส.
โย โข นาคิต นยิมัส์ส เนก์ขัม์มสุขัส์ส ปวิเวกสุขัส์ส อุปสมสุขัส์ส
สัม์โพธสุขัส์ส นิกามลาภี อัส์ส อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี; ยัส์สาหํ
เนก์ขัม์มสุขัส์ส ปวิเวกสุขัส์ส อุปสมสุขัส์ส สัม์โพธสุขัส์ส นิกามลาภี อัส์สํ
อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี; โส ตํ มิฬ๎หสุขํ มิท์ธสุขํ ลาภสัก์การสิโลกสุขํ
สาทิเยย์ยาติ. "อธิวาเสตุทานิ ภัน์เต ภควา, อธิวาเสตุ สุคโต,
อธิวาสนกาโลทานิ ภัน์เต ภควโต, อธิวาสนกาโลทานิ ภัน์เต ภควโต.
เยน เยเนวทานิ ภัน์เต ภควา คมิส์สติ, ตนิน์นาว ภวิส์สัน์ติ
พ๎ราห๎มณคหปติกา เนคมา เจว ชานปทา จ. เสย์ยถาปิ ภัน์เต
ถุล์ลผุสิตเก เทเว วัส์สัน์เต, ยถานิน์นํ อุทกานิ ปวัต์ตัน์ติ; เอวเมว
โข ภัน์เต เยน เยเนวทานิ ภควา คมิส์สติ, ตนิน์นาว ภวิส์สัน์ติ
พ๎ราห๎มณคหปติกา เนคมา เจว ชานปทา จ. ตํ กิส์ส เหตุ? ตถา
หิ ภัน์เต ภควโต สีลปัญ์ญาณัน์ติ. "มาหํ นาคิต ยเสน สมาคมํ,
มา จ มยา ยโส. โย โข นาคิต นยิมัส์ส เนก์ขัม์มสุขัส์ส
ปวิเวกสุขัส์ส อุปสมสุขัส์ส สัม์โพธสุขัส์ส นิกามลาภี อัส์ส อกิจ์ฉลาภี
อกสิรลาภี; ยัส์สาหํ เนก์ขัม์มสุขัส์ส ปวิเวกสุขัส์ส อุปสมสุขัส์ส
สัม์โพธสุขัส์ส นิกามลาภี อัส์สํ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี; โส ตํ
มิฬ๎หสุขํ มิท์ธสุขํ ลาภสัก์การสิโลกสุขํ สาทิเยย์ย. อิธาหํ นาคิต
ภิก์ขุํ ปัส์สามิ คามัน์ตวิหาริํ สมาหิตํ นิสิน์นํ, ตัส์ส มัย๎หํ นาคิต
เอวํ โหติ "อิทานิมํ อายัส๎มัน์ตํ อารามิโก ตํ กึ ฆเฏส์สติ
สมณุท์เทโส วา สมาธิม๎หา ตํ ภาเวส์สตีติ. เตนาหํ นาคิต ตัส์ส
ภิก์ขุโน น อัต์ตมโน โหมิ คามัน์ตวิหาเรน. อิธ ปนาหํ นาคิต
ภิก์ขุํ ปัส์สามิ อรัญ์ญิกํ อรัญ์เญ ปจลายมานํ นิสิน์นํ, ตัส์ส มัย๎หํ

นาคิต เอวํ โหติ "อิทานิ อยมายัส์มา อิมํ นิท์ทากิลมถํ ปฏิวิโนเทต์วา อรัญ์ญสัญ์ญํ เยว มนสิกริส์สติ เอกัต์ตัน์ติ. เตนาหํ นาคิต ตัส์ส ภิก์ขุโน อัต์ตมโน โหมิ อรัญ์ญวิหาเรน. อิธ ปนาหํ นาคิต ภิก์ขุํ ปัส์สามิ อรัญ์ญิกํ อรัญ์เญ อสมาหิตํ นิสิน์นํ, ตัส์ส มัย์หํ นาคิต เอวํ โหติ "อิทานิ อยมายัส์มา อสมาหิตํ วา จิต์ตํ สมาทหิส์สติ, สมาหิตํ วา จิต์ตํ อนุรัก์ขิส์สตีติ. เตนาหํ นาคิต ตัส์ส ภิก์ขุโน อัต์ตมโน โหมิ อรัญ์ญวิหาเรน. อิธ ปนาหํ นาคิต ภิก์ขุํ ปัส์สามิ อรัญ์ญิกํ อรัญ์เญ สมาหิตํ นิสิน์นํ, ตัส์ส มัย์หํ นาคิต เอวํ โหติ "อิทานิ อยมายัส์มา อวิมุต์ตํ วา จิต์ตํ วิโมเจส์สติ, วิมุต์ตํ วา จิต์ตํ อนุรัก์ขิส์สตีติ. เตนาหํ นาคิต ตัส์ส ภิก์ขุโน อัต์ตมโน โหมิ อรัญ์ญวิหาเรน. อิธ ปนาหํ นาคิต ภิก์ขุํ ปัส์สามิ คามัน์ตวิหารึ ลาภึ จีวรปิณ์ฑ-ปาตเสนาสนคิลานปัจ์จยเภสัช์ชปริก์ขารานํ; โส ตํ ลาภสัก์การสิโลกํ นิกามยมาโน ริญ์จติ ปฏิสัล์ลานํ, ริญ์จติ อรัญ์ญวนปัต์ถานิ ปัน์ตานิ เสนาสนานิ, คามนิคมราชธานึ โอสริต์วา วาสํ กัป์เปติ. เตนาหํ นาคิต ตัส์ส ภิก์ขุโน น อัต์ตมโน โหมิ คามัน์ตวิหาเรน. อิธ ปนาหํ นาคิต ภิก์ขุํ ปัส์สามิ อรัญ์ญิกํ ลาภึ จีวรปิณ์ฑปาต-เสนาสนคิลานปัจ์จยเภสัช์ชปริก์ขารานํ; โส ตํ ลาภสัก์การสิโลกํ ปฏิปัป์ปณาเมต์วา น ริญ์จติ ปฏิสัล์ลานํ, น ริญ์จติ อรัญ์ญวนปัต์ถานิ ปัน์ตานิ เสนาสนานิ. เตนาหํ นาคิต ตัส์ส ภิก์ขุโน อัต์ตมโน โหมิ อรัญ์ญวิหาเรน. ยัส์มึ ปนาหํ นาคิต สมเย อัท์ธานมัค์คปฏิปัน์โน น กัญ์จิ ปัส์สามิ ปุรโต วา ปัจ์ฉโต วา, ผาสุ เม นาคิต ตัส์มึ สมเย โหติ, อัน์ตมโส อุจ์จารปัส์สาวกัม์มายาติ.

เสก์ขปริหานิยวัค์โค จตุต์โถ.

ตสฺสุทฺทานํ

เสกฺขา, เทฺว อปริหานิ, โมคฺคลฺลานวิชฺชาภาคิยา
วิวาทหานตฺตการึ, นิทานํ, กิมฺมิล ทารุกฺขนฺเธน, นาคิโตติ.

๔๓ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย สาวตฺถิยํ ปิณฺฑาย ปาวิสิ; สาวตฺถิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ "อายามานนฺท, เยน ปุพฺพาราโม มิคารมาตุปาสาโท, เตนุปสงฺกมิสฺสาม ทิวา วิหารายาติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปจฺจสฺโสสิ. อถ โข ภควา อายสฺมตา อานนฺเทน สทฺธึ, เยน ปุพฺพาราโม มิคารมาตุปาสาโท, เตนุปสงฺกมิ. อถ โข ภควา สายณฺหสมยํ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ "อายามานนฺท, เยน ปุพฺพโกฏฺฐโก, เตนุปสงฺกมิสฺสาม คตฺตานิ ปริสิญฺจิตุนฺติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปจฺจสฺโสสิ. อถ โข ภควา อายสฺมตา อานนฺเทน สทฺธึ, เยน ปุพฺพโกฏฺฐโก, เตนุปสงฺกมิ คตฺตานิ ปริสิญฺจิตุํ; ปุพฺพโกฏฺฐเก คตฺตานิ ปริสิญฺจิตฺวา ปจฺจุตฺตริตฺวา เอกจีวโร อฏฺฐาสิ คตฺตานิ ปุพฺพาปยมาโน.

เตน โข ปน สมเยน รญฺโญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส เสโต นาม นาโค มหาตุริยตาฬิตวาทิเตน ปุพฺพโกฏฺฐกา ปจฺจุตฺตรติ. อปิสฺสุ ตํ ชโน ทิสฺวา เอวมาห "อภิรูโป วต โภ รญฺโญ นาโค, ทสฺสนีโย วต โภ รญฺโญ นาโค, ปาสาทิโก วต โภ รญฺโญ นาโค, กายุปปนฺโน วต โภ รญฺโญ นาโคติ.

เอวํ วุตฺเต, อายสฺมา อุทายิ ภควนฺตํ เอตทโวจ "หตฺถิเมว นุ โข ภนฺเต มหนฺตํ พฺรหนฺตํ กายุปปนฺนํ ชโน ทิสฺวา เอวมาห

"นาโค วต โภ นาโคติ: อุทาหุ อัญญัมปิ กัญจิ มหันตํ พ์รหันตํ กายุปปันนํ ชโน ทิส์วา เอวมาห "นาโค วต โภ นาโคติ: "หัตถิมปิ โข อุทายิ มหันตํ พ์รหันตํ กายุปปันนํ ชโน ทิส์วา เอวมาห "นาโค วต โภ นาโคติ. อัสสัมปิ โข อุทายิ มหันตํ พ์รหันตํ โคณัมปิ โข อุทายิ มหันตํ พ์รหันตํ อุรคัมปิ โข อุทายิ มหันตํ พ์รหันตํ รุกขัมปิ โข อุทายิ มหันตํ พ์รหันตํ มนุสสัมปิ โข อุทายิ มหันตํ พ์รหันตํ กายุปปันนํ ชโน ทิส์วา เอวมาห "นาโค วต โภ นาโคติ. อปิ จุทายิ โย สเทวเก โลเก สมารเก สพ์รห์มเก สัสสมณพ์ราห์มณิยา ปชาย สเทวมนุสสาย อาคุํ น กโรติ กาเยน วาจาย มนสา; ตมหํ 'นาโคติ พ์รูมีติ. "อัจฉริยํ ภันเต, อัพภุตํ, ภันเต ยาว สุภาสิตัญจิทํ ภันเต ภควตา อปิ จุทายิ โย สเทวเก โลเก สมารเก สพ์รห์มเก สัสสมณพ์ราห์มณิยา ปชาย สเทวมนุสสาย อาคุํ น กโรติ กาเยน วาจาย มนสา; ตมหํ 'นาโคติ พ์รูมีติ.

"อิทัญจ ปนาหํ ภันเต ภควตา สุภาสิตํ อิมาหิ คาถาหิ อนุโมทามิ

"มนุสสภูตํ สัมพุท์ธํ	อัตตทันตํ สมาหิตํ
อิริยมานํ พ์รห์มปเถ	จิตตัสสูปสเม รตํ
ยํ มนุสสา นมัสสันติ	สัพพธัมมานปารคุํ;
เทวาปิ ตํ นมัสสันติ.	อิติ เม อรหโต สุตํ.
สัพพสัญโญชนาตีตํ	วนา นิพพานมาคตํ
กาเมหิ เนก์ขัมมรตํ	มุตตํ เสลาว กัญจนํ
สัพเพ อัจจรุจี นาโค	หิมวาณ์เณ สิลุจ์จโย
สัพเพสํ นาคนามานํ	สัจ์จนาโม อนุตตโร.
นาคํ โว กิตตยิสสามิ;	น หิ อาคุํ กโรติ โส.

โสรจฺจํ, อวิหึสา จ; ปาทา นาคสฺส เต หุเว.
ตโป จ, พฺรหฺมจริยํ; จรณา นาคสฺส ตฺยาปเร.
สทฺธาหตฺโถ มหานาโค อุเปกฺขาเสตทนฺตวา.
สติ คีวา, สิโร ปญฺญา, วีมํสา ธมฺมจินฺตนา.
ธมฺมกุจฺฉิสมาตโป. วิเวโก ตสฺส วาลธิ,
โส ฌายี อสฺสาสรโต อชฺฌตฺตุปสมาหิโต.
คจฺฉํ สมาหิโต นาโค, ฐิโต นาโค สมาหิโต,
เสยฺยํ สมาหิโต นาโค, นิสินฺโน ปิ สมาหิโต,
สพฺพตฺถ สํวุโต นาโค; เอสา นาคสฺส สมฺปทา.
ภุญฺชติ อนวชฺชานิ, สาวชฺชานิ น ภุญฺชติ,
ฆาสอจฺฉาทนํ ลทฺธา, สนฺนิธึ ปริวชฺชเย,
สญฺโญชนํ อณุํ ถูลํ สพฺพํ เฉตฺวาน พนฺธนํ
เยน เยเนว คจฺฉติ; อนเปกฺโขว คจฺฉติ.
ยถาปิ อุทเก ชาตํ ปุณฺฑรีกํ จ วฑฺฒติ,
น อุปลิมฺปติ โตเยน สุจิคนฺธํ มโนรมํ;
ตเถว โลเก สุชาโต พุทฺโธ โลเก วิหรติ,
น อุปลิมฺปติ โลเกน; โตเยน ปทุมํ ยถา.
มหาคินิ ปชฺชลิโต อนาหารูปสมฺมติ,
สงฺขาเรสูปสนฺเตสุ "นิพฺพุโตติ" ปวุจฺจติ.
อตฺถสฺสายํ วิญฺญาปนี อุปมา วิญฺญูหิ เทสิตา.
วิญฺญายนฺติ มหานาคา นาคํ นาเคน เทสิตํ.
วีตราโค วีตโทโส วีตโมโห อนาสโว,
สรีรํ วิชหํ นาโค ปรินิพฺพิสฺสติ อนาสโวติ.

๖๖ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา

ปัตตจีวรมาทาย, เยน มิคสาลาย อุปาสิกาย นิเวสนํ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ปัญญัตเต อาสเน นิสีทิ. อถ โข มิคสาลา อุปาสิกา, เยนายัสมา อานันโท, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา อายัสมันตํ อานันทํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิ; เอกมันตํ นิสินนา โข มิคสาลา อุปาสิกา อายัสมันตํ อานันทํ เอตทโวจ "กถังกถํ นามายํ ภันเต อานันท, ภควตา ธัมโม เทสิโต อัญเญยโย; ยัตร หิ นาม พรหมจารี จ อพรหมจารี จ อุโภ สมสมคติกา ภวิสสันติ อภิสัมปรายํ: ปิตา เม ภันเต ปุราโณ พรหมจารี อโหสิ อาราจารี วิรโต เมถุนา คามธัมมา, โสปิ กาลกโต ภควตา พยากโต "สกทาคามี สัตโต ตุสิตํ กายํ อุปปันโนติ; ปิตุ ปิโย เม ภันเต อิสิทัตโต อพรหมจารี อโหสิ สทารสันตุฏโฐ, โสปิ กาลกโต ภควตา พยากโต "สกทาคามี สัตโต ตุสิตํ กายํ อุปปันโนติ. กถังกถํ นามายํ ภันเต อานันท, ภควตา ธัมโม เทสิโต อัญเญยโย; ยัตร หินาม พรหมจารี จ อพรหมจารี จ อุโภ สมสมคติกา ภวิสสันติ อภิสัมปรายันติ. "เอวํ โข ปเนตํ ภคินิ ภควตา พยากตันติ. อถ โข อายัสมา อานันโท มิคสาลาย อุปาสิกาย นิเวสเน ปิณฑปาตํ คเหตวา อุฏฐายาสนา ปักกามิ. อถ โข อายัสมา อานันโท ปัจฉาภัตตํ ปิณฑปาตปฏิก-กันโต, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิ; เอกมันตํ นิสินโน โข อายัสมา อานันโท ภควันตํ เอตทโวจ "อิธาหํ ภันเต ปุพพัณหสมยํ นิวาเสตวา ปัตตจีวรมาทาย, เยน มิคสาลาย อุปาสิกาย นิเวสนํ, เตนุปสังกมึ; อุปสังกมิตวา ปัญญัตเต อาสเน นิสีทึ. อถ โข ภันเต มิคสาลา อุปาสิกา, เยนาหํ, เตนุปสังกมิ, อุปสังกมิตวา มํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ

นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข ภนฺเต มิคสาลา อุปาสิกา มํ เอตทโวจ "กถํกถํ นามายํ ภนฺเต อานนฺท ภควตา ธมฺโม เทสิโต อญฺเญยฺโย; ยตฺร หิ นาม พฺรหฺมจารี จ อพฺรหฺมจารี จ อุโภ สมสมคติกา ภวิสฺสนฺติ อภิสมฺปรายํ: ปิตา เม ภนฺเต ปุราโณ พฺรหฺมจารี อโหสิ อาราจารี วิรโต เมถุนา คามธมฺมา, โส กาลกโต ภควตา พฺยากโต "สกทาคามี สตฺโต ตุสิตํ กายํ อุปปนฺโน"ติ; ปิตุ ปิโย เม ภนฺเต อิสิทตฺโต อพฺรหฺมจารี อโหสิ สทารสนฺตุฏฺโฐ, โสปิ กาลกโต ภควตา พฺยากโต "สกทาคามี สตฺโต ตุสิตํ กายํ อุปปนฺโน"ติ. กถํกถํ นามายํ ภนฺเต อานนฺท ภควตา ธมฺโม เทสิโต อญฺเญยฺโย; ยตฺร หิ นาม พฺรหฺมจารี จ อพฺรหฺมจารี จ อุโภ สมสมคติกา ภวิสฺสนฺติ อภิสมฺปรายนฺ"ติ.

เอวํ วุตฺเต, อหํ ภนฺเต มิคสาลํ อุปาสิกํ เอตทโวจํ "เอวํ โข ปเนตํ ภคินิ ภควตา พฺยากตนฺ"ติ. "กาจานนฺท มิคสาลา อุปาสิกา พาลา อพฺยตฺตา อมฺพกา อมฺพกสญฺญา เก จ ปุริสปุคฺคลปโรปริยญาเณ. ฉยิเม อานนฺท ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึ. กตเม ฉ? อิธานนฺท เอกจฺโจ ปุคฺคโล โสรโต โหติ สุขสํวาโส, อภินนฺทนฺติ สพฺรหฺมจารี เอกตฺตวาเสน, ตสฺส สวเนนปิ อกตํ โหติ, พาหุสจฺเจนปิ อกตํ โหติ, ทิฏฺฐิยาปิ อปฺปฏิวิทฺธํ โหติ, สามายิกมฺปิ วิมุตฺตึ น ลภติ; โส กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา หานาย ปเรติ โน วิเสสาย, หานคามี เยว โหติ โน วิเสสคามี. อิธ ปนานนฺท เอกจฺโจ ปุคฺคโล โสรโต โหติ สุขสํวาโส, อภินนฺทนฺติ สพฺรหฺมจารี เอกตฺตวาเสน, ตสฺส สวเนนปิ กตํ โหติ, พาหุสจฺเจนปิ กตํ โหติ, ทิฏฺฐิยาปิ ปฏิวิทฺธํ โหติ, สามายิกมฺปิ วิมุตฺตึ ลภติ; โส กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา วิเสสาย ปเรติ โน

หานาย, วิเสสคามีเยว โหติ โน หานคามี. ตัต์รานัน์ท ปมาณิกา ปมิณน์ติ "อิมัส์สปิ เตว ธัม์มา อปรัส์สปิ เตว ธัม์มา, กัส์มา เตสํ เอโก หีโน, เอโก ปณีโตติ. ตัญ์หิ เตสํ อานัน์ท โหติ ทีฆรัต์ตํ อหิตาย ทุก์ขาย. ตัต์รานัน์ท ย์วายํ ปุค์คโล โสรโต โหติ สุขสํวาโส, อภินัน์ทัน์ติ สพ์รห์มจารี เอกัต์ตวาเสน, ตัส์ส สวเนนปิ กตํ โหติ, พาหุสัจ์เจนปิ กตํ โหติ, ทิฏ์ฐิยาปิ ปฏิวิท์ธํ โหติ, สามายิกัม์ปิ วิมุต์ตึ ลภติ; อยํ อานัน์ท ปุค์คโล อมุนา ปุริเมน ปุค์คเลน อภิก์กัน์ตตโร จ ปณีตตโร จ. ตํ กิส์ส เหตุ? อิมัญ์หานัน์ท ปุค์คลํ ธัม์มโสโต นิพ์พหติ. ตทนัน์ตรํ โก ชาเนย์ย อัญ์ญัต์ร ตถาคเตน. ตัส์มา ติหานัน์ท มา ปุค์คเลสุ ปมาณิกา อหุวัต์ถ, มา ปุค์คเลสุ จ ปมาณํ คัณ์หิต์ถ. ขัญ์ญติ หานัน์ท ปุค์คเลสุ ปมาณํ คัณ์หัน์โต; อหํ วา อานัน์ท ปุค์คเลสุ ปมาณํ คัเณ์หย์ยํ, โย วา ปนัส์ส มาทิโส. อิธ ปนานัน์ท เอกัจ์จัส์ส ปุค์คลัส์ส โกธมาโน อธิคโต โหติ, สมเยน สมยัญ์จัส์ส โลภธัม์มา อุป์ปัช์ชัน์ติ, ตัส์ส สวเนนปิ อกตํ โหติ, พาหุสัจ์เจนปิ อกตํ โหติ ทิฏ์ฐิยาปิ อัป์ปฏิวิท์ธํ โหติ, สามายิกัม์ปิ วิมุต์ตึ น ลภติ; โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา หานาย ปเรติ โน วิเสสาย, หานคามีเยว โหติ โน วิเสสคามี. อิธ ปนานัน์ท เอกัจ์จัส์ส ปุค์คลัส์ส โกธมาโน อธิคโต โหติ สมเยน สมยัญ์จัส์ส โลภธัม์มา อุป์ปัช์ชัน์ติ, ตัส์ส สวเนนปิ กตํ โหติ, ฯ เป ฯ อิธ ปนานัน์ท เอกัจ์จัจ์ส ปุค์คลัส์ส โกธมาโน อธิคโต โหติ, สมเยน สมยัญ์จัส์ส วจีสํขารา อุป์ปัช์ชัน์ติ, ตัส์ส สวเนนปิ อกตํ โหติ, พาหุสัจ์เจนปิ อกตํ โหติ, ทิฏ์ฐิยาปิ อัป์ปฏิวิท์ธํ โหติ, สามายิกัม์ปิ วิมุต์ตึ น ลภติ; โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา หานาย ปเรติ โน วิเสสาย, หานคามี เยว โหติ โน วิเสสคามี. อิธ ปนานัน์ท เอกัจ์จัส์ส ปุค์คลัส์ส โกธมาโน อธิคโต โหติ,

สมเยน สมยัญ์จัส์ส วจีสํขารา อุบ์บัช์ชัน์ติ, ตัส์ส สวเนนบิ กตํ โหติ, พาหุสัจ์เจนบิ กตํ โหติ, ทิฏ์ฐิยาบิ ปฏิวิท์ธํ โหติ, สามายิกัม์บิ วิมุต์ตึ ลภติ; โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา วิเสสาย ปเรติ โน หานาย, วิเสสคามี เยว โหติ โน หานคามี. ตัต์รานัน์ท ปมาณิกา ปมิณัน์ติ "อิมัส์สบิ เตว ธัม์มา อปรัส์สบิ เตว ธัม์มา, กัส์มา เตสํ เอโก หีโน, เอโก ปณีโตติ. ตัญ์หิ เตสํ อานัน์ท โหติ ทีฆรัต์ตํ อหิตาย ทุก์ขาย. ตัต์รานัน์ท ยัส์ส ปุค์คลัส์ส โกธมาโน อธิคโต โหติ, สมเยน สมยัญ์จัส์ส วจีสํขารา อุบ์บัช์ชัน์ติ, ตัส์ส สวเนนบิ กตํ โหติ, พาหุสัจ์เจนบิ กตํ โหติ, ทิฏ์ฐิยาบิ ปฏิวิท์ธํ โหติ, สามายิกัม์บิ วิมุต์ตึ ลภติ: อยํ อานัน์ท ปุค์คโล อมุนา ปุริเมน ปุค์คเลน อภิกัน์ตตโร จ ปณีตตโร จ. ตํ กิส์ส เหตุ? อิมัญ์หานัน์ท ปุค์คลํ ธัม์มโสโต นิพ์พหติ. ตทนัน์ตรํ โก ชาเนย์ย อัญ์ญัต์ร ตถาคเตน. ตัส์มา ติหานัน์ท มา ปุค์คเลสุ ปมาณิกา อหุวัต์ถ, มา ปุค์คเลสุ จ ปมาณํ คัณ์หิต์ถ. ขัญ์ญติ หานัน์ท ปุค์คเลสุ ปมาณํ คัณ์หัน์โต; อหํ วา อานัน์ท ปุค์คเลสุ ปมาณํ คัณ์เหย์ย, โย วา ปนัส์ส มาทิโส. กาจานัน์ท มิคสาลา อุปาสิกา พาลา อพ์ยัต์ตา อัม์พกา อัม์พกสัญ์ญา, เกจ ปุริสปุค์คล-ปโรปริยญาเณ. อิเม โข อานัน์ท ฉ ปุค์คลา สัน์โต สํวิช์ชมานา โลกัส์มึ. ยถารูเปน อานัน์ท สีเลน ปุราโณ สมัน์นาคโต อโหสิ, ตถารูเปน สีเลน อิสิทัต์โต สมัน์นาคโต อภวิส์ส. นยิธ ปุราโณ อิสิทัต์ตัส์ส คติม์บิ อัญ์ญัส์ส. ยถารูปาย จ อานัน์ท บัญ์ญาย อิสิทัต์โต สมัน์นาคโต อโหสิ, ตถารูปาย บัญ์ญาย ปุราโณ สมัน์นาคโต อภวิส์ส. นยิธ อิสิทัต์โต ปุราณัส์ส คติม์บิ อัญ์ญัส์ส. อิติ โข อานัน์ท อิเม ปุค์คลา อุโภ เอกังคหีนาติ.

๔๕ ทฬิท์ทิยํ ภิก์ขเว ทุก์ขํ โลกัส์มึ กามโภคิโนติ. "เอวํ ภัน์เต" "ยัม์ปิ ภิก์ขเว ทฬิท์โท อัส์สโก อนัท์ธิโก อิณํ อาทิยติ, อิณาทานัม์ปิ ภิก์ขเว ทุก์ขํ โลกัส์มึ กามโภคิโนติ. "เอวํ ภัน์เต" "ยัม์ปิ ภิก์ขเว ทฬิท์โท อัส์สโก อนัท์ธิโก อิณํ อาทิยิต์วา วัฑ์ฒึ ปฏิส์สุณาติ, วัฑ์ฒิปิ ภิก์ขเว ทุก์ขา โลกัส์มึ กามโภคิโนติ. "เอวํ ภัน์เต." "ยัม์ปิ ภิก์ขเว ทฬิท์โท อัส์สโก อนัท์ธิโก วัฑ์ฒึ ปฏิส์สุณิต์วา กาลาภตํ วัฑ์ฒึ น เทติ, โจเทน์ติปิ นํ, โจทนาปิ ภิก์ขเว ทุก์ขา โลกัส์มึ กามโภคิโนติ. "เอวํ ภัน์เต." "ยัม์ปิ ภิก์ขเว ทฬิท์โท อัส์สโก อนัท์ธิโก โจทิยมาโน น เทติ, อนุจรัน์ติปิ นํ, อนุจริยาปิ ภิก์ขเว ทุก์ขา โลกัส์มึ กามโภคิโนติ. "เอวํ ภัน์เต." "ยัม์ปิ ภิก์ขเว ทฬิท์โท อัส์สโก อนัท์ธิโก อนุจริยมาโน น เทติ, พัน์ธัน์ติปิ นํ, พัน์ธนัม์ปิ ภิก์ขเว ทุก์ขํ โลกัส์มึ กามโภคิโนติ. "เอวํ ภัน์เต." "อิติ โข ภิก์ขเว ทฬิท์ทิยัม์ปิ ทุก์ขํ โลกัส์มึ กามโภคิโน, อิณาทานํปิ ทุก์ขํ โลกัส์มึ กามโภคิโน, วัฑ์ฒิปิ ทุก์ขา โลกัส์มึ กามโภคิโน, โจทนาปิ ทุก์ขา โลกัส์มึ กามโภคิโน, อนุจริยาปิ ทุก์ขา โลกัส์มึ กามโภคิโน, พัน์ธนํปิ ทุก์ขํ โลกัส์มึ กามโภคิโน; เอวเมว โข ภิก์ขเว ยัส์ส กัส์สจิ สัท์ธา นัต์ถิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, หิรี นัต์ถิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, โอต์ตัป์ปํ นัต์ถิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, วิริยํ นัต์ถิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, ปัญ์ญา นัต์ถิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ: อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว อริยัส์ส วินเย ทฬิท์โท อัส์สโก อนัท์ธิโก. สโข โส ภิก์ขเว ทฬิท์โท อัส์สโก อนัท์ธิโก, สัท์ธาย อสติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, หิริยา อสติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, โอต์ตัป์เป อสติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, วิริเย อสติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, ปัญ์ญาย อสติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, กาเยน ทุจ์จริตํ จรติ, วาจาย ทุจ์จริตํ จรติ, มนสา ทุจ์จริตํ จรติ:

อิทมสฺส อิณาทานสฺมึ วทามิ. โส ตสฺส กายทุจฺจริตสฺส ปฏิจฺฉาทนเหตุ ปาปิกํ อิจฺฉํ ปณิทหติ, "มา มํ ชญฺญูติ อิจฺฉติ, "มา มํ ชญฺญูติ สงฺกปฺเปติ "มา มํ ชญฺญูติ วาจํ ภาสติ "มา มํ ชญฺญูติ กาเยน ปรกฺกมติ: โส ตสฺส วจีทุจฺจริตสฺส ปฏิจฺฉาทนเหตุ ฯเปฯ โส ตสฺส มโนทุจฺจริตสฺส ปฏิจฺฉาทนเหตุ ปาปิกํ อิจฺฉํ ปณิทหติ, "มา มํ ชญฺญูติ อิจฺฉติ, "มา มํ ชญฺญูติ สงฺกปฺเปติ, "มา มํ ชญฺญูติ วาจํ ภาสติ, "มา มํ ชญฺญูติ กาเยน ปรกฺกมติ: อิทมสฺส วฑฺฒิยา วทามิ. ตเมนํ เปสลา สพฺรหฺมจารี เอวมาหํสุ "อยญฺจ โส อายสฺมา เอวํการี เอวํสมาจาโรติ; อิทมสฺส โจทนาย วทามิ. ตเมนํ อรญฺญคตํ วา รุกฺขมูลคตํ วา สุญฺญาคารคตํ วา วิปฺปฏิสารสหคตา ปาปกา อกุสลวิตกฺกา สมุทาจรนฺติ; อิทมสฺส อนุจริยาย วทามิ. สโข โส ภิกฺขเว ทลิทฺโท อสฺสโก อนทฺธิโก กาเยน ทุจฺจริตํ จริตฺวา วาจาย ทุจฺจริตํ จริตฺวา มนสา ทุจฺจริตํ จริตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา นิรยพนฺธเน วา พชฺฌติ ติรจฺฉานโยนิพนฺธเน วา: นาหํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกํ พนฺธนํ สมนุปสฺสามิ เอวํ ทารุณํ เอวํทุกฺขํ เอวํอนฺตรายกรํ อนุตฺตรสฺส โยคกฺเขมสฺส อธิคมาย, ยถยิทํ ภิกฺขเว นิรยพนฺธนํ วา ติรจฺฉานโยนิพนฺธนํ วาติ.

ทลิทฺทิยํ ทุกฺขํ โลเก, อิณาทานญฺจ วุจฺจติ.
ทลิทฺโท อิณมาทาย ภุญฺชมาโน วิหญฺญติ,
ตโต อนุจรนฺติ นํ, พนฺธนมฺปิ นิคจฺฉติ.
เอตญฺหิ พนฺธนํ ทุกฺขํ กามลาภาภิชปฺปินํ.
ตเถว อริยวินเย สทฺธา ยสฺส น วิชฺชติ;
อหิริโก อโนตฺตปฺปี ปาปกมฺมํ วินิพฺพโย

กายทุจ์จริตํ กัต๎วา วจีทุจ์จริตานิ จ
มโนทุจ์จริตํ กัต๎วา "มา มํ ชัญ์ญูติ อิจ์ฉติ,
โส สํสัป์ปติ กาเยน วาจาย อุท เจตสา,
ปาปกัม์มํ ปวัฑ์เฒน์โต ตัต์ถตัต์ถ ปุนัป์ปุนํ.
โส ปาปกัม์โม ทุม์เมโธ ชานํ ทุก์กฏมัต์ตโน
ทฬิท์โท อิณมาทาย ภุญ์ชมาโน วิหัญ์ญติ.
ตโต อนุจรัน์ติ นํ, สํกัป์ปา มานสา ทุก์ขา;
คาเม วา ยทิวารัญ์เญ ยัส์ส วิป์ปฏิสารชา.
โส ปาปกัม์โม ทุม์เมโธ ชานํ ทุก์กฏมัต์ตโน
โยนิมัญ์ญตรํ คัน๎ต๎วา นิรเย วาปิ พัช์ฌติ.
เอตัญ๎หิ พัน์ธนํ ทุก์ขํ, ยัม๎หา ธีโร ปมุจ์จติ.
ธัม์มลัท์เธหิ โภเคหิ ททํ จิต์ตํ ปสาทยํ
อุภยัต์ถ กฏัค์คาโห สัท์ธัส์ส ฆรเมธิโน
ทิฏ์ฐธัม์มหิตัต์ถาย สัม์ปรายสุขาย จ.
เอวเมตํ คหัฏ์ฐานํ จาโค ปุญ์ญํ ปวัฑ์ฒติ.
ตเถว อริยวินเย สัท์ธา ยัส์ส ปติฏ์ฐิตา,
หิริมโน จ โอต์ตัป์ปี ปัญ์ญวา สีลสํวุโต;
เอโส โข อริยวินเย "สุขํ ชีวติ" วุจ์จติ.
นิรามิสํ สุขํ ลัท์ธา อุเปก์ขํ อธิติฏ์ฐติ.
ปัญ์จ นีวรเณ หิต๎วา นิจ์จํ อารัท์ธวิริโย
ฌานานิ อุปสัม์ปัช์ช เอโกทิ นิปโก สโต
เอตํ ญัต๎วา ยถาภูตํ สัพ์พสัญ์โญชนัก์ขเย
สัพ์พโส อนุปาทาย สัม๎มา จิต์ตํ วิมุจ์จติ.
ตัส์ส สัม๎มาวิมุต์ตัส์ส ญาณํ เจ โหติ ตาทิโน

"อกุปฺปา เม วิมุตฺตีติ ภวสํโยชนกฺขเย.
เอตํ โข ปรมํ ญาณํ, เอตํ สุขมนุตฺตรํ,
อโสกํ วิรชํ เขมํ เอตํ อาณณฺยา มุตฺตมนฺติ.

๔๖ เอกํ สมยํ อายสฺมา มหาจุนฺโท เจตีสุ วิหรติ สญฺชาติยํ. ตตฺร โข อายสฺมา มหาจุนฺโท ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อาวุโส ภิกฺขโวติ. "อาวุโสติ โข เต ภิกฺขู อายสฺมโต มหาจุนฺทสฺส ปจฺจโสสุํ. อายสฺมา มหาจุนฺโท เอตทโวจ "อิธ อาวุโส ธมฺมโยคา ภิกฺขู ฌายี ภิกฺขู อปสาเทนฺติ "อิเม ปน "ฌายิโนมฺหา ฌายิโนมฺหาติ ฌายนฺติ ปชฺฌายนฺติ, กิญฺหิ เม ฌายนฺติ, กินฺติเม ฌายนฺติ, กถญฺหิ เม ฌายนฺตีติ. ตตฺถ ธมฺมโยคา จ ภิกฺขู นปฺปสีทนฺติ, ฌายี จ ภิกฺขู นปฺปสีทนฺติ, น จ พหุชนหิตาย ปฏิปนฺนา โหนฺติ พหุชนสุขาย พหุโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานํ. อิธ ปนาวุโส ฌายี ภิกฺขู ธมฺมโยเค ภิกฺขู อปสาเทนฺติ "อิเม ปน "ธมฺมโยคมฺหา ธมฺมโยคมฺหาติ อุทฺธตา อุนฺนฬา จปลา มุขรา วิกิณฺณวาจา มุฏฺฐสฺสติโน อสมฺปชานา อสมาหิตา วิพฺภนฺตจิตฺตา ปากตินฺทฺริยา, กิญฺหิเม ธมฺมโยคา, กินฺติเม ธมฺมโยคา, กถญฺหิเม ธมฺมโยคาติ. ตตฺถ ฌายี จ ภิกฺขู นปฺปสีทนฺติ, ธมฺมโยคา จ ภิกฺขู นปฺปสีทนฺติ, นจ พหุชนหิตาย ปฏิปนฺนา โหนฺติ พหุชนสุขาย พหุโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานํ. อิธ ปนาวุโส ธมฺมโยคา ภิกฺขู ธมฺมโยคานญฺเญว ภิกฺขูนํ วณฺณํ ภาสนฺติ, โน ฌายีนํ ภิกฺขูนํ วณฺณํ ภาสนฺติ. ตตฺถ ธมฺมโยคา จ ภิกฺขู นปฺปสีทนฺติ, ฌายี จ ภิกฺขู นปฺปสีทนฺติ, น จ พหุชนหิตาย ปฏิปนฺนา โหนฺติ พหุชนสุขาย พหุโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานํ. อิธ ปนาวุโส ฌายี ภิกฺขู ฌายีนญฺเญว ภิกฺขูนํ วณฺณํ ภาสนฺติ,

โน ธัม์มโยคานํ ภิก์ขูนํ วัณ์ณํ ภาสัน์ติ: ตัต์ถ ฌายี จ ภิก์ขู นัป์ปสีทัน์ติ, ธัม์มโยคา จ ภิก์ขู นัป์ปสีทัน์ติ, น จ พหุชนหิตาย ปฏิปัน์นา โหน์ติ พหุชนสุขาย พหุโน ชนัส์ส อัต์ถาย หิตาย สุขาย เทวมนุส์สานํ. ตัส์มา ติหาวุโส เอวํ สิก์ขิตัพ์พํ “ธัม์มโยคา สมานา ฌายีนํ ภิก์ขูนํ วัณ์ณํ ภาสิส์สามาติ: เอวัญ์หิ โว อาวุโส สิก์ขิตัพ์พํ. ตํ กิส์ส เหตุ? อัจ์ฉริยา เหเต อาวุโส ปุค์คลา ทุล์ลภา โลกัส์มึ, เย อมตํ ธาตุํ กาเยน ผุสิต์วา วิหรัน์ติ. ตัส์มา ติหาวุโส เอวํ สิก์ขิตัพ์พํ “ฌายี สมานา ธัม์มโยคานํ ภิก์ขูนํ วัณ์ณํ ภาสิส์สามาติ: เอวัญ์หิ โว อาวุโส สิก์ขิตัพ์พํ. ตํ กิส์ส เหตุ? อัจ์ฉริยา เหเต อาวุโส ปุค์คลา ทุล์ลภา โลกัส์มึ, เย คัม์ภีรํ อัต์ถปทํ ปัญ์ญาย อติวิช์ฌ ปัส์สัน์ตีติ.

๖๗ อถ โข โมฬิยสิวโก ปริพ์พาชโก, เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข โมฬิยสิวโก ปริพ์พาชโก ภควัน์ตํ เอตทโวจ “สัน์ทิฏ์ฐิโก ธัม์โม สัน์ทิฏ์ฐิโก ธัม์โมติ ภัน์เต วุจ์จติ; กิต์ตาวตา นุ โข ภัน์เต สัน์ทิฏ์ฐิโก ธัม์โม โหติ อกาลิโก เอหิปัส์สิโก โอปนยิโก ปัจ์จัต์ตํ เวทิตัพ์โพ วิญ์ญูหีติ: เตนหิ สิวก ตัญ์เญวต์ถ ปฏิปุจ์ฉิส์สามิ; ยถา เต ขเมย์ย, ตถา นํ พ์ยากเรย์ยาสิ: ตํ กึ มัญ์ญสิ สิวก, สัน์ตํ วา อัช์ฌัต์ตํ โลภํ “อัต์ถิ เม อัช์ฌัต์ตํ โลโภติ ปชานาสิ, อสัน์ตํ วา อัช์ฌัต์ตํ โลภํ “นัต์ถิ เม อัช์ฌัต์ตํ โลโภติ ปชานาสีติ. “เอวํ ภัน์เต”. “ยํ โข ตํว สิวก สัน์ตํ วา อัช์ฌัต์ตํ โลภํ “อัต์ถิ เม อัช์ฌัต์ตํ โลโภติ ปชานาสิ, อสัน์ตํ วา อัช์ฌัต์ตํ โลภํ “นัต์ถิ เม อัช์ฌัต์ตํ โลโภติ ปชานาสิ:

เอวมฺปิ โข สีวก สนฺทิฏฺฐิโก ธมฺโม โหติ ฯเปฯ ตํ กึ มญฺญสิ สีวก, สนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ โทสํ ฯเปฯ สนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ โมหํ สนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ โลภธมฺมํ สนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ โทสธมฺมํ สนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ โมหธมฺมํ "อตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ โมหธมฺโมติ ปชานาสิ, อสนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ โมหธมฺมํ นตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ โมหธมฺโมติ ปชานาสีติ. "เอวํ ภนฺเต". "ยํ โข ตฺวํ สีวก สนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ โมหธมฺมํ "อตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ โมหธมฺโมติ ปชานาสิ, อสนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ โมหธมฺมํ "นตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ โมหธมฺโมติ ปชานาสิ: เอวมฺปิ โข สีวก สนฺทิฏฺฐิโก ธมฺโม โหติ อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหีติ. "อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต, ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภนฺเต ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํ คตนฺติ.

๖๘ อถ โข อญฺญตโร พฺราหฺมโณ เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "สนฺทิฏฺฐิโก ธมฺโม สนฺทิฏฺฐิโก ธมฺโมติ โภ โคตม วุจฺจติ; กิตฺตาวตา นุ โข โภ โคตม สนฺทิฏฺฐิโก ธมฺโม โหติ อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหีติ: "เตนหิ พฺราหฺมณ ตญฺเญเวตฺถ ปฏิปุจฺฉิสฺสามิ; ยถา เต ขเมยฺย, ตถา นํ พฺยากเรยฺยาสิ. ตํ กึ มญฺญสิ พฺราหฺมณ, สนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ ราคํ "อตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ ราโคติ ปชานาสิ, อสนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ ราคํ "นตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ ราโคติ ปชานาสีติ. "เอวํ โภ". "ยํ โข ตฺวํ พฺราหฺมณ สนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ ราคํ "อตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ ราโคติ ปชานาสิ, อสนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ ราคํ "นตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ ราโคติ

ปชานาสิ: เอวัม์ปิ โข พ๎ราห์มณ สัน์ทิฏ์ฐิโก ธัม์โม โหติ ฯเปฯ ตํ กึ มัญ์ญสิ พ๎ราห์มณ, สัน์ตํ วา อัช์ฌัต์ตํ โทสํ สัน์ตํ วา อัช์ฌัต์ตํ โมหํ สัน์ตํ วา อัช์ฌัต์ตํ กายสัน์โทสํ สัน์ตํ วา อัช์ฌัต์ตํ วจีสัน์โทสํ ฯเปฯ สัน์ตํ วา อัช์ฌัต์ตํ มโนสัน์โทสํ "อัต์ถิ เม อัช์ฌัต์ตํ มโนสัน์โทโสติ ปชานาสิ, อสัน์ตํ วา อัช์ฌัต์ตํ มโนสัน์โทสํ "นัต์ถิ เม อัช์ฌัต์ตํ มโนสัน์โทโสติ ปชานาสีติ. "เอวํ โภ". "ยํ โข ตํ๎ พ๎ราห์มณ สัน์ตํ วา อัช์ฌัต์ตํ มโนสัน์โทสํ "อัต์ถิ เม อัช์ฌัต์ตํ มโนสัน์โทโสติ ปชานาสิ, อสัน์ตํ วา อัช์ฌัต์ตํ มโนสัน์โทสํ "นัต์ถิ เม อัช์ฌัต์ตํ มโนสัน์โทโสติ ปชานาสิ: เอวัม์ปิ โข พ๎ราห์มณ สัน์ทิฏ์ฐิโก ธัม์โม โหติ อกาลิโก เอหิปัส์สิโก โอปนยิโก ปัจ์จัต์ตํ เวทิตัพ์โพ วิญ์ญูหีติ. "อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม, อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม, ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณํ คตัน์ติ.

๔๙ เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อายัส์มา จ เขโม อายัส์มา จ สุมโน สาวัต์ถิยํ วิหรัน์ติ อัน์ธวนัส์มึ. อถ โข อายัส์มา จ เขโม อายัส์มา จ สุมโน, เยน ภควา, เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต๎วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต๎วา เอกมัน์ตํ นิสีทึสุ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา เขโม ภควัน์ตํ เอตทโวจ "โย โส ภัน์เต ภิก์ขุ อรหํ ขีณาสโว วุสิตวา กตกรณีโย โอหิตภาโร อนุป์ปัต์ตสทัต์โถ ปริก์ขีณภวสัญ์โญชโน สัม์มทัญ์ญา วิมุต์โต; ตัส์ส น เอวํ โหติ "อัต์ถิ เม เสย์โยติ วา "อัต์ถิ เม สทิโสติ วา "อัต์ถิ เม หีโนติ วาติ. อิทมโวจ อายัส์มา เขโม. สมนุญ์โญ สัต์ถา อโหสิ. อถ โข อายัส์มา เขโม "สมนุญ์โญ เม

สตฺถาติ อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ. อถ โข อายสฺมา สุมโน, อจิรปกฺกนฺเต อายสฺมนฺเต เขเม, ภควนฺตํ เอตทโวจ "โย โส ภนฺเต ภิกฺขุ อรหํ ขีณาสโว วุสิตวา กตกรณีโย โอหิตภาโร อนุปฺปตฺตสทตฺโถ ปริกฺขีณภวสํโยชโน สมฺมทญฺญา วิมุตฺโต; ตสฺส น เอวํ โหติ "นตฺถิ เม เสยฺโยติ วา "นตฺถิ เม สทิโสติ วา "นตฺถิ เม หีโนติ วาติ. อิทมโวจ อายสฺมา สุมโน. สมนุญฺโญ สตฺถา อโหสิ. อถ โข อายสฺมา สุมโน "สมนุญฺโญ เม สตฺถาติ อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ. อถ โข ภควา, อจิรปกฺกนฺเตสุ อายสฺมนฺเต จ เขเม อายสฺมนฺเต จ สุมเน, ภิกฺขู อามนฺเตสิ "เอวํ โข ภิกฺขเว กุลปุตฺตา อญฺญํ พฺยากโรนฺติ. อตฺโถ จ วุตฺโต, อตฺตา จ อนุปนีโต. อถ จ ปน อิเธกจฺเจ โมฆปุริสา หสมานกา มญฺเญ อญฺญํ พฺยากโรนฺติ; เต ปจฺฉา วิฆาตํ อาปชฺชนฺตีติ.

น อุสฺเสสุ น โอเมสุ สมตฺเถ โนปนียเร.
ขีณา สญฺชาติ. วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ จรนฺติ

สญฺโญชนวิปฺปมุตฺตาติ.

๕๐ อินฺทฺริยสํวเร ภิกฺขเว อสติ อินฺทฺริยสํวรวิปนฺนสฺส หตุปนิสํ โหติ สีลํ, สีเล อสติ สีลวิปนฺนสฺส หตุปนิโส โหติ สมฺมาสมาธิ, สมฺมาสมาธิมฺหิ อสติ สมฺมาสมาธิวิปนฺนสฺส หตุปนิสํ โหติ ยถาภูตญาณทสฺสนํ, ยถาภูตญาณทสฺสเน อสติ ยถาภูตญาณทสฺสนวิปนฺนสฺส หตุปนิโส โหติ นิพฺพิทาวิราโค, นิพฺพิทาวิราเค อสติ นิพฺพิทาวิราควิปนฺนสฺส หตุปนิสํ โหติ วิมุตฺติญาณทสฺสนํ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว รุกฺโข สาขาปลาสวิปนฺโน, ตสฺส ปปฺปฏิกาปิ น ปาริปูรึ

คัจฉติ, ตโจปิ น ปาริปูรึ คัจฉติ, เผคคุปิ น ปาริปูรึ คัจฉติ, สาโรปิ น ปาริปูรึ คัจฉติ; เอวเมว โข ภิกขเว อินทริยสํวเร อสติ อินทริยสํวรวิปันนัสส หตุปนิสํ โหติ สีลํ ฯเปฯ วิมุตติญาณทัสสนํ. อินทริยสํวเร ภิกขเว สติ อินทริยสํวรสัมปันนัสส อุปนิสสยสัมปันนํ โหติ สีลํ, สีเล สติ สีลสัมปันนัสส อุปนิสสยสัมปันโน โหติ สัมมาสมาธิ, สัมมาสมาธิมหิ สติ สัมมาสมาธิสัมปันนัสส อุปนิสสย-สัมปันนํ โหติ ยถาภูตญาณทัสสนํ, ยถาภูตญาณทัสสเน สติ ยถาภูตญาณทัสสนสัมปันนัสส อุปนิสสยสัมปันโน โหติ นิพพิทาวิราโค, นิพพิทาวิราเค สติ นิพพิทาวิราคสัมปันนัสส อุปนิสสยสัมปันนํ โหติ วิมุตติญาณทัสสนํ. เสยยถาปิ ภิกขเว รุกโข สาขาปลาส-สัมปันโน, ตัสส ปปฏิกาปิ ปาริปูรึ คัจฉติ, ตโจปิ ปาริปูรึ คัจฉติ, เผคคุปิ ปาริปูรึ คัจฉติ, สาโรปิ ปาริปูรึ คัจฉติ; เอวเมว โข ภิกขเว อินทริยสํวเร สติ อินทริยสํวรสัมปันนัสส ฯเปฯ อุปนิสสยสัมปันนํ โหติ วิมุตติญาณทัสสนันติ.

๕๑ อถ โข อายัสมา อานันโท, เยนายัสมา สาริปุตโต, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา อายัสมตา สาริปุตเตน สัทธึ สัมโมทิ; สัมโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตวา เอกมันตํ นิสีทิ; เอกมันตํ นิสินโน โข อายัสมา อานันโท อายัสมันตํ สาริปุตตํ เอตทโวจ "กิตตาวตา นุ โข อาวุโส สาริปุตต ภิกขุ อัสสุตัญเจว ธัมมํ สุณาติ; สุตา จัสส ธัมมา น สัมโมสํ คัจฉันติ, เย จัสส ธัมมา ปุพเพ เจตสา สัมผุฏฐปุพพา, เต จ สมุทาจรันติ; อวิญญาตัญจ วิชานาตีติ: "อายัสมา โข อานันโท พหุสสุโต, ปฏิภาตุ อายัสมัน-ตัญเญว อานันทันติ. "เตนหาวุโส สาริปุตต ธัมมํ สุณาหิ, สาธุกํ มนสิกโรหิ. ภาสิสสามีติ. "เอวํ อาวุโสติ โข อายัสมา สาริปุตโต

อายัส์มโต อานัน์ทัส์ส ปัจ์จัส์โสสิ. อายัส์มา อานัน์โท เอตทโวจ "อิธาวุโส สาริปุต์ต ภิก์ขุ ธัม์มํ ปริยาปุณาติ สุต์ตํ เคย์ยํ เวย์ยากรณํ คาถํ อุทานํ อิติวุต์ตกํ ชาตกํ อัพ์ภุตธัม์มํ เวทัล์ลํ, ยถาสุตํ ยถาปริยัต์ตํ ธัม์มํ วิต์ถาเรน ปเรสํ เทเสติ; ยถาสุตํ ยถาปริยัต์ตํ ธัม์มํ วิต์ถาเรน ปเรสํ วาเจติ; ยถาสุตํ ยถาปริยัต์ตํ ธัม์มํ วิต์ถาเรน สัช์ฌายํ กโรติ; ยถาสุตํ ยถาปริยัต์ตํ ธัม์มํ เจตสา อนุวิตัก์เกติ อนุวิจาเรติ มนสานุเปก์ขติ; ยัส์มึ อาวาเส เถรา ภิก์ขู วิหรัน์ติ พหุส์สุตา อาคตาคมา ธัม์มธรา วินยธรา มาติกาธรา, ตัส์มึ อาวาเส วัส์สํ อุเปติ, เต กาเลน กาลํ อุปสังกมิต์วา ปริปุจ์ฉติ ปริปัญ์หติ "อิทํ ภัน์เต กถํ, อิมัส์ส ก๎วัต์โถติ: ตัส์ส เต อวิวฏัญ์เจว วิวรัน์ติ, อนุต์ตานีกตัญ์จ อุต์ตานีกโรน์ติ, อเนกวิหิเตสุ จ กํขาฏ์ฐานิเยสุ ธัม์เมสุ กํขํ ปฏิวิโนเทน์ติ. เอต์ตาวตา นุ โข อาวุโส สาริปุต์ต ภิก์ขุ อัส์สุตัญ์เจว ธัม์มํ สุณาติ, สุตา จัส์ส ธัม์มา น สัม์โมสํ คัจ์ฉัน์ติ; เย จัส์ส ธัม์มา ปุพ์เพ เจตสา สัม์ผุฏ์ฐปุพ์พา, เต จ สมุทาจรัน์ติ, อวิญ์ญาตัญ์จ วิชานาตีติ. "อัจ์ฉริยํ อาวุโส, อัพ์ภุตํ อาวุโส, ยาว สุภาสิตัญ์จิทํ อายัส์มตา อานัน์เทน. อิเมหิ จ มยํ ฉหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคตํ อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ ธาเรม. อายัส์มา หิ อานัน์โท ธัม์มํ ปริยาปุณาติ สุต์ตํ เคย์ยํ เวย์ยากรณํ คาถํ อุทานํ อิติวุต์ตกํ ชาตกํ อัพ์ภุตธัม์มํ เวทัล์ลํ, อายัส์มา อานัน์โท ยถาสุตํ ยถาปริยัต์ตํ ธัม์มํ วิต์ถาเรน ปเรสํ เทเสติ; อายัส์มา อานัน์โท ยถาสุตํ ยถาปริยัต์ตํ ธัม์มํ วิต์ถาเรน ปเรสํ วาเจติ; อายัส์มา อานัน์โท ยถาสุตํ ยถาปริยัต์ตํ ธัม์มํ วิต์ถาเรน สัช์ฌายํ กโรติ; อายัส์มา อานัน์โท ยถาสุตํ ยถาปริยัต์ตํ ธัม์มํ เจตสา อนุวิตัก์เกติ อนุวิจาเรติ มนสานุเปก์ขติ; อายัส์มา

อานัน์โท, ยัส์๎มึ อาวาเส เถรา ภิก์ขู วิหรัน์ติ พหุส์สุตา อาคตาคมา ธัม์มธรา วินยธรา มาติกาธรา, ตัส์๎มึ อาวาเส วัส์สํ อุเปติ; เต อายัส์๎มา อานัน์โท กาเลน กาลํ อุปสังกมิต์๎วา ปริปุจ์ฉติ ปริปัญ์หติ "อิทํ ภัน์เต กถํ, อิมัส์ส ก๎วัต์โถติ: เต อายัส์๎มโต อานัน์ทัส์ส อวิวฏัญ์เจว วิวรัน์ติ, อนุต์ตานีกตัญ์จ อุต์ตานีกโรน์ติ, อเนกวิหิเตสุ จ กังขาฏ์ฐานิเยสุ ธัม์เมสุ กังขํ ปฏิวิโนเทน์ตีติ.

๕๒ อถ โข ชาณุส์โสณิ พ๎ราห์๎มโณ, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์๎วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์๎วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข ชาณุส์โสณิ พ๎ราห์๎มโณ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "ขัต์ติยา โภ โคตม กิมธิป์๎ปายา กิอุปวิจารา กิอธิฏ์ฐานา กิอภินิเวสา กิปริโยสานาติ: "ขัต์ติยา โข พ๎ราห์๎มณ โภคาธิป์๎ปายา ปัญ์ญูปวิจารา พลาธิฏ์ฐานา ปฐวีอภินิเวสา อิส์สริยปริโยสานาติ.

"พ๎ราห์๎มณา ปน โภ โคตม กิมธิป์๎ปายา กิอุปวิจารา กิอธิฏ์ฐานา กิอภินิเวสา กิปริโยสานาติ: "พ๎ราห์๎มณา โข พ๎ราห์๎มณ โภคาธิป์๎ปายา ปัญ์ญูปวิจารา มัน์ตาธิฏ์ฐานา ยัญ์ญาภินิเวสา พ๎รห์๎มโลกปริโยสานาติ.

"คหปติกา ปน โภ โคตม กิมธิป์๎ปายา กิอุปวิจารา กิอธิฏ์ฐานา กิอภินิเวสา กิปริโยสานาติ: "คหปติกา โข พ๎ราห์๎มณ โภคาธิป์๎ปายา ปัญ์ญูปวิจารา สิป์๎ปาธิฏ์ฐานา กัม์มัน์ตาภินิเวสา นิฏ์ฐิตกัม์มัน์ตปริโยสานาติ.

"อิต์ถี ปน โภ โคตม กิมธิป์๎ปายา กิอุปวิจารา กิอธิฏ์ฐานา กิอภินิเวสา กิปริโยสานาติ. "อิต์ถี โข พ๎ราห์๎มณ ปุริสาธิป์๎ปายา

อลงฺการูปวิจารา ปุตฺตาธิฏฺฐานา อลปติอภินิเวสา อิสฺสริยปริโยสานาติ.

"โจรา ปน โภ โคตม กิมธิปฺปายา กึอุปวิจารา กึอธิฏฺฐานา กึอภินิเวสา กึปริโยสานาติ. "โจรา โข พฺราหฺมณ อาทานาธิปฺปายา คหณูปวิจารา สตฺถาธิฏฺฐานา อนฺธการาภินิเวสา อทสฺสนปริโยสานาติ.

"สมณา ปน โภ โคตม กิมธิปฺปายา กึอุปวิจารา กึอธิฏฺฐานา กึอภินิเวสา กึปริโยสานาติ: "สมณา โข พฺราหฺมณ ขนฺติโสรจฺจาธิปฺปายา ปญฺญูปวิจารา สีลาธิฏฺฐานา อกิญฺจนาภินิเวสา นิพฺพานปริโยสานาติ.

"อจฺฉริยํ โภ โคตม, อพฺภุตํ โภ โคตม; ขตฺติยานมฺปิ ภวํ โคตโม ชานาติ อธิปฺปายญฺจ อุปวิจารญฺจ อธิฏฺฐานญฺจ อภินิเวสญฺจ ปริโยสานญฺจ, พฺราหฺมณานมฺปิ ภวํ โคตโม ชานาติ ฯเปฯ คหปติกานมฺปิ ภวํ โคตโม ชานาติ อิตฺถีนมฺปิ ภวํ โคตโม ชานาติ โจรานมฺปิ ภวํ โคตโม ชานาติ สมณานมฺปิ ภวํ โคตโม ชานาติ อธิปฺปายญฺจ อุปวิจารญฺจ อธิฏฺฐานญฺจ อภินิเวสญฺจ ปริโยสานญฺจ. อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํ คตนฺติ.

๕๓ อถ โข อญฺญตโร พฺราหฺมโณ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ " อตฺถิ นุโข โภ โคตม เอโก ธมฺโม ภาวิโต พหุลีกโต, โย อุโภ อตฺเถ สมธิคฺคยฺห ติฏฺฐติ: ทิฏฺฐธมฺมิกญฺเจว อตฺถํ, โย จ อตฺโถ สมฺปรายิโกติ: "อตฺถิ โข พฺราหฺมณ เอโก ธมฺโม ภาวิโต พหุลีกโต, โย อุโภ อตฺเถ สมธิคฺคยฺห ติฏฺฐติ: ทิฏฺฐธมฺมิกญฺเจว อตฺถํ โย จ อตฺโถ สมฺปรายิโกติ. "กตโม ปน โภ โคตม

เอโก ธัมโม ภาวิโต พหุลีกโต, โย อุโภ อัตเถ สมธิคัยห ติฏฐติ: ทิฏฐธัมมิกัญเจว อัตถํ, โย จ อัตโถ สัมปรายิโกติ: "อัปปมาโท โข พราหมณ เอโก ธัมโม ภาวิโต พหุลีกโต; โย อุโภ อัตเถ สมธิคัยห ติฏฐติ: ทิฏฐธัมมิกัญเจว อัตถํ, โย จ อัตโถ สัมปรายิโก. เสยยถาปิ พราหมณ ยานิ กานิจิ ชังคลานํ ปาณานํ ปทชาตานิ, สัพพานิ ตานิ หัตถิปเท สโมธานํ คัจฉันติ, หัตถิปทํ เตสํ อัคคมักขายติ, ยทิทํ มหันตัตเตน; เอวเมว โข พราหมณ อัปปมาโท เอโก ธัมโม ภาวิโต พหุลีกโต, โย อุโภ อัตเถ สมธิคัยห ติฏฐติ: ทิฏฐธัมมิกัญเจว อัตถํ, โย จ อัตโถ สัมปรายิโก. เสยยถาปิ พราหมณ กูฏาคารัสส ยา กาจิ โคปานสิโย, สัพพา ตา กูฏังคมา กูฏนินนา กูฏสโมสรณา; กูฏํ ตาสํ อัคคมักขายติ, เอวเมว โข พราหมณ ฯเปฯ เสยยถาปิ พราหมณ ปัพพชลายโก ปัพพชํ ลายิตวา อัคเค คเหตวา โอธุนาติ นิธุนาติ นิจฉาเทติ,[1] เอวเมว โข พราหมณ ฯเปฯ เสยยถาปิ พราหมณ อัมพปิณฑิยา วัณฏัจฉินนาย ยานิ กานิจิ อัมพานิ วัณฏูปนิพันธนานิ, สัพพานิ ตานิ ตทันวยานิ ภวันติ; เอวเมว โข พราหมณ ฯเปฯ เสยยถาปิ พราหมณ เย เกจิ ขุททกราชาโน, สัพเพ เต รัญโญ จักกวัตติสส อนุยุตตา ภวันติ; ราชา เตสํ จักกวัตติ อัคคมักขายติ; เอวเมว โข พราหมณ ฯเปฯ เสยยถาปิ พราหมณ ยา กาจิ ตารกรูปานํ ปภา, สัพพา ตา จันทัสส ปภาย กลํ นาคฆันติ โสฬสึ, จันทัปปภา ตาสํ อัคคมักขายติ; เอวเมว โข พราหมณ อัปปมาโท เอโก

[1] สี. นิปโปเฐติ,

ธมฺโม ภาวิโต พหุลีกโต; โย อุโภ อตฺเถ สมธิคยฺห ติฏฺฐติ ทิฏฺฐธมฺมิกญฺเจว อตฺถํ, โย จ อตฺโถ สมฺปรายิโก. อยํ โข พฺราหฺมณ เอโก ธมฺโม ภาวิโต พหุลีกโต, โย อุโภ อตฺเถ สมธิคยฺห ติฏฺฐติ ทิฏฺฐธมฺมิกญฺเจว อตฺถํ, โย จ อตฺโถ สมฺปรายิโกติ. "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม; ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํ คตนฺติ.

๕๔ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเต. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ธมฺมิโก ชาติภูมิยํ อาวาสิโก โหติ สพฺพโส ชาติภูมิยํ สตฺตสุ อาวาเสสุ. ตตฺร สุทํ อายสฺมา ธมฺมิโก อาคนฺตุเก ภิกฺขู อกฺโกสติ ปริภาสติ วิหึสติ วิตุทติ โรเสติ วาจาย เต จ อาคนฺตุกา ภิกฺขู อายสฺมตา ธมฺมิเกน อกฺโกสิยมานา ปริภาสิยมานา วิเหสิยมานา วิตุทิยมานา โรสิยมานา วาจาย ปกฺกมนฺติ, น สณฺฐนฺติ, ริญฺจนฺติ อาวาสํ. อถ โข ชาติภูมิกานํ อุปาสกานํ เอตทโหสิ "มยํ โข ภิกฺขุสํฆํ ปจฺจุปฏฺฐิตา จีวรปิณฺฑปาตเสนาสน-คิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน. อถ จ ปน อาคนฺตุกา ภิกฺขู ปกฺกมนฺติ น สณฺฐนฺติ ริญฺจนฺติ อาวาสํ. โก นุโข เหตุ, โก ปจฺจโย; เยน อาคนฺตุกา ภิกฺขู ปกฺกมนฺติ น สณฺฐนฺติ ริญฺจนฺติ อาวาสนฺติ. อถ โข ชาติภูมิกานํ อุปาสกานํ เอตทโหสิ "อยํ โข อายสฺมา ธมฺมิโก อาคนฺตุเก ภิกฺขู อกฺโกสติ ปริภาสติ วิหึสติ วิตุทติ โรเสติ วาจาย. เต จ อาคนฺตุกา ภิกฺขู อายสฺมตา ธมฺมิเกน อกฺโกสิยมานา ปริภาสิยมานา วิเหสิยมานา วิตุทิยมานา โรสิยมานา วาจาย ปกฺกมนฺติ น สณฺฐนฺติ ริญฺจนฺติ อาวาสํ.

ยันนูน มยํ อายัส์มันตํ ธัมมิกํ ปัพพาเชยยามาติ. อถ โข ชาติภูมิกา อุปาสกา, เยน อายัส์มา ธัมมิโก, เตนุปสังกมึสุ อุปสังกมิต์วา อายัส์มันตํ ธัมมิกํ เอตทโวจุํ "ปักกมตุ ภันเต อายัส์มา ธัมมิโก อิมัม์หา อาวาสา, อลันเต อิธ วาเสนาติ.

อถ โข อายัส์มา ธัมมิโก ตัม์หา อาวาสา อัญญํ อาวาสํ อคมาสิ. ตัตรปิ สุทํ อายัส์มา ธัมมิโก อาคันตุเก ภิกขู อักโกสติ ปริภาสติ วิหึสติ วิตุทติ โรเสติ วาจาย. เต จ อาคันตุกา ภิกขู อายัส์มตา ธัมมิเกน อักโกสิยมานา ปริภาสิยมานา วิเหสิยมานา วิตุทิยมานา โรสิยมานา วาจาย ปักกมันติ, น สัณฐันติ, ริญจันติ อาวาสํ. อถ โข ชาติภูมิกานํ อุปาสกานํ เอตทโหสิ "มยํ โข ภิกขุสํฆํ ปัจจุปัฏฐิตา จีวรปิณฑปาตเสนาสนคิลานปัจจยเภสัชชปริก-ขาเรน. อถ จ ปน อาคันตุกา ภิกขู ปักกมันติ น สัณฐันติ ริญจันติ อาวาสํ. โก นุ โข เหตุ, โก ปัจจโย; เยน อาคันตุกา ภิกขู ปักกมันติ, น สัณฐันติ, ริญจันติ อาวาสันติ. อถ โข ชาติภูมิกานํ อุปาสกานํ เอตทโหสิ "อยํ โข อายัส์มา ธัมมิโก อาคันตุเก ภิกขู อักโกสติ ปริภาสติ วิหึสติ วิตุทติ โรเสติ วาจาย. เต จ อาคันตุกา ภิกขู อายัส์มตา ธัมมิเกน อักโกสิยมานา ปริภาสิยมานา วิเหสิยมานา วิตุทิยมานา โรสิยมานา วาจาย ปักกมันติ, น สัณฐันติ, ริญจันติ อาวาสํ. ยันนูน มยํ อายัส์มันตํ ธัมมิกํ ปัพพาเชยยามาติ. อถ โข ชาติภูมิกา อุปาสกา, เยน อายัส์มา ธัมมิโก, เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มันตํ ธัมมิกํ เอตทโวจุํ "ปักกมตุ ภันเต อายัส์มา ธัมมิโก อิมัม์หาปิ อาวาสา, อลันเต อิธ วาเสนาติ.

อถ โข อายัส์มา ธัมมิโก ตัม์หาปิ อาวาสา อัญญํ อาวาสํ

อคมาสิ. ตัตรปิ สุทํ อายัส์มา ธัม์มิโก อาคัน์ตุเก ภิก์ขู อัก์โกสติ ปริภาสติ วิหึสติ วิตุทติ โรเสติ วาจาย. เต จ อาคัน์ตุกา ภิก์ขู อายัส์มตา ธัม์มิเกน อัก์โกสิยมานา ปริภาสิยมานา วิเหิย-มานา วิตุทิยมานา โรสิยมานา วาจาย ปัก์กมัน์ติ, น สัณ์ฐัน์ติ, ริญ์จัน์ติ อาวาสํ. อถ โข ชาติภูมิกานํ อุปาสกานํ เอตทโหสิ "มยํ โข ภิก์ขุสํฆํ ปัจ์จุปัฏ์ฐิตา จีวรปิณ์ฑปาตเสนาสน-คิลานปัจ์จยเภสัช์ชปริก์ขาเรน. อถ จ ปน อาคัน์ตุกา ภิก์ขู ปัก์กมัน์ติ, น สัณ์ฐัน์ติ, ริญ์จัน์ติ อาวาสํ. โก นุ โข เหตุ, โก ปัจ์จโย; เยน อาคัน์ตุกา ภิก์ขู ปัก์กมัน์ติ, น สัณ์ฐัน์ติ, ริญ์จัน์ติ อาวาสัน์ติ. อถ โข ชาติภูมิกานํ อุปาสกานํ เอตทโหสิ ฯเปฯ ยัน์นูน มยํ อายัส์มัน์ตํ ธัม์มิกํ ปัพ์พาเชย์ยาม สัพ์พโส ชาติภูมิยํ สัต์ตหิ อาวาเสหีติ. อถ โข ชาติภูมิกา อุปาสกา, เยน อายัส์มา ธัม์มิโก, เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มัน์ตํ ธัม์มิกํ เอตทโวจุํ "ปัก์กมตุ ภัน์เต อายัส์มา ธัม์มิโก สัพ์พโส ชาติภูมิยํ สัต์ตหิ อาวาเสหีติ.

อถ โข อายัส์มโต ธัม์มิกัส์ส เอตทโหสิ "ปัพ์พาชิโต โขม์หิ ชาติภูมิเกหิ อุปาสเกหิ สัพ์พโส ชาติภูมิยํ สัต์ตหิ อาวาเสหิ. กหํ นุ โขทานิ คัจ์ฉามีติ. อถ โข อายัส์มโต ธัม์มิกัส์ส เอตทโหสิ "ยัน์นูนาหํ, เยน ภควา, เตนุปสังกเมย์ยัน์ติ. อถโข อายัส์มา ธัม์มิโก ปัต์ตจีวรมาทาย, เยน ราชคหํ, เตน ปัก์กามิ; อนุปุพ์เพน เยน ราชคหํ, คิช์ฌกูโฏ ปัพ์พโต, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข อายัส์มัน์ตํ ธัม์มิกํ ภควา เอตทโวจ "หัน์ท กุโต นุ

ตํ พ๎ราห๎มณ ธัม์มิก อาคัจ์ฉสิ. ปัพ์พาชิโต อหํ ภัน์เต ชาติภูมิเกหิ อุปาสเกหิ สัพ์พโส ชาติภูมิยํ สัต์ตหิ อาวาเสหิ. "อลํ พ๎ราห๎มณ ธัม์มิก, กิน์เต อิมินา, ยัน์ตํ ตโต ตโต ปัพ์พาเชน์ติ; โส ตํ ตโต ตโต ปัพ์พาชิโต มเมว สัน์ติเก อาคัจ์ฉสิ.

ภูตปุพ์พํ พ๎ราห๎มณ ธัม์มิก สามุท์ทิกา วาณิชา ตีรทัส์สึ สกุณํ คเหต๎วา นาวาย สมุท์ทํ อัช์โฌคาหัน์ติ. เต อตีรทัส์สนิยา • นาวาย ตีรทัส์สึ สกุณํ มุญ์จัน์ติ. โส คัจ์ฉเตว ปุรัต์ถิมํ ทิสํ, คัจ์ฉติ ปัจ์ฉิมํ ทิสํ, คัจ์ฉติ อุต์ตรํ ทิสํ, คัจ์ฉติ ทัก์ขิณํ ทิสํ, คัจ์ฉติ อุท์ธํ, คัจ์ฉติ อนุทิสํ, สเจ โส สมัน์ตา ตีรํ ปัส์สติ, ตถาคตโกว โหติ. สเจ ปน โส สมัน์ตา ตีรํ น ปัส์สติ, ตเมว นาวํ ปัจ์จาคัจ์ฉติ; เอวเมว โข พ๎ราห๎มณ ธัม์มิก ยัน์ตํ ตโต ตโต ปัพ์พาเชน์ติ, โส ตํ ตโต ตโต ปัพ์พาชิโต มเมว สัน์ติเก อาคัจ์ฉสิ.

ภูตปุพ์พํ พ๎ราห๎มณ ธัม์มิก รัญ์โญ โกรพ๎ยัส์ส สุปฺปติฏ์โฐ นาม นิโค๎รธราชา อโหสิ ปัญ์จสาโข สีตัจ์ฉาโย มโนรโม. สุปฺปติฏ์ฐัส์ส โข ปน พ๎ราห๎มณ ธัม์มิก นิโค๎รธราชัส์ส ท๎วาทส โยชนานิ อภินิเวโส อโหสิ. ปัญ์จ โยชนานิ มูลสัน์ตานกานํ, สุปฺปติฏ์ฐัส์ส โข ปน พ๎ราห๎มณ ธัม์มิก นิโค๎รธราชัส์ส มหัน์ตานิ ᵉ ผลานิ อเหสุํ, เสย์ยถาปิ นาม อาฬ๎หกถาลิกา. เอวมัส์ส สาทูนิ ผลานิ อเหสุํ, เสย์ยถาปิ นาม ขุท์ทมธุํ อเนฬกํ. สุปฺปติฏ์ฐัส์ส โข ปน พ๎ราห๎มณ ธัม์มิก นิโค๎รธราชัส์ส เอกํ ขัน์ธํ ราชา ปริภุญ์ชติ สัท์ธึ อิต์ถาคาเรน, เอกํ ขัน์ธํ พลกาโย ปริภุญ์ชติ, เอกํ ขัน์ธํ เนคมชานปทา ปริภุญ์ชัน์ติ, เอกํ ขัน์ธํ สมณพ๎ราห๎มณา ปริภุญ์ชัน์ติ, เอกํ ขัน์ธํ มิคปัก์ขิโน ปริภุญ์ชัน์ติ

• สี. อตีรทัก์ขินิยา ᵉ สี. ตาว มหัน์ตานิ

สุปฺปติฏฺฐสฺส โข ปน พฺราหฺมณ ธมฺมิก นิโคฺรธราชสฺส น โกจิ ผลานิ รกฺขติ. น จ สุทํ อญฺญมญฺญสฺส ผลานิ หึสนฺติ. อถโข พฺราหฺมณ ธมฺมิก อญฺญตโร ปุริโส สุปฺปติฏฺฐสฺส นิโคฺรธราชสฺส ยาวทตฺถํ ผลานิ ภกฺขิตฺวา สาขํ ภญฺชิตฺวา ปกฺกามิ. อถ โข พฺราหฺมณ ธมฺมิก สุปฺปติฏฺเฐ นิโคฺรธราเช อธิวตฺถาย เทวตาย เอตทโหสิ "อจฺฉริยํ วต โภ อพฺภุตํ วต โภ, ยาว ปาปมนุสฺโส ยตฺร หิ นาม สุปฺปติฏฺฐสฺส นิโคฺรธราชสฺส ยาวทตฺถํ ผลานิ ภกฺขิตฺวา สาขํ ภญฺชิตฺวา ปกฺกมิสฺสติ. ยนฺนูน สุปฺปติฏฺโฐ นิโคฺรธราชา อายตึ ผลํ น ทเทยฺยาติ. อถโข พฺราหฺมณ ธมฺมิก สุปฺปติฏฺโฐ นิโคฺรธราชา อายตึ ผลํ น อทาสิ. อถโข พฺราหฺมณ ธมฺมิก ราชา โกรพฺโย เยน สกฺโก เทวานมินฺโท, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา สกฺกํ เทวานมินฺทํ เอตทโวจ "ยคฺเฆ มาริส ชาเนยฺยาสิ. สุปฺปติฏฺโฐ นิโคฺรธราชา ผลํ น เทตีติ. อถโข พฺราหฺมณ ธมฺมิก สกฺโก เทวานมินฺโท ตถารูปํ อิทฺธาภิสงฺขารํ อภิสงฺขาเรสิ, ยถา ภุสา วาตวุฏฺฐิ อาคนฺตฺวา สุปฺปติฏฺฐํ นิโคฺรธราชํ ปวตฺเตสิ,[๑] อุมฺมูลมกาสิ. อถ โข พฺราหฺมณ ธมฺมิก สุปฺปติฏฺเฐ นิโคฺรธราเช อธิวตฺถา เทวตา ทุกฺขี ทุมฺมนา อสฺสุมุขี รุทมานา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. อถโข พฺราหฺมณ ธมฺมิก สกฺโก เทวานมินฺโท, เยน สุปฺปติฏฺเฐ นิโคฺรธราเช อธิวตฺถา เทวตา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา สุปฺปติฏฺเฐ นิโคฺรธราเช อธิวตฺถํ เทวตํ เอตทโวจ "กึ นุ ตฺวํ เทวเต ทุกฺขี ทุมฺมนา อสฺสุมุขี รุทมานา เอกมนฺตํ ฐิตาติ. ตถา หิ ปน เม มาริส ภุสา วาตวุฏฺฐิ อาคนฺตฺวา ภวนํ ปวตฺเตสิ, อุมฺมูลมกาสีติ. "อปิ

---

[๑] สี. ปาเตสิ.

นุ ตฺวํ เทวเต รุกฺขธมฺเม ฐิตา, ภูสา วาตวุฏฺฐิ อาคนฺตฺวา ภวนํ ปวตฺเตสิ, อุมฺมูลมกาสีติ: กถํ ปน มาริส รุกฺโข รุกฺขธมฺเม ฐิโต โหตีติ: "อิธ เทวเต รุกฺขสฺส มูลํ มูลตฺถิกา หรนฺติ, ตจํ ตจตฺถิกา หรนฺติ, ปตฺตํ ปตฺตตฺถิกา หรนฺติ, ปุปฺผํ ปุปฺผตฺถิกา หรนฺติ, ผลํ ผลตฺถิกา หรนฺติ. น จ เตน เทวตาย อนตฺตมนตา วา อนภินนฺทิ วา * กรณียา. เอวํ โข เทวเต รุกฺโข รุกฺขธมฺเม ฐิโต โหตีติ. "อฏฺฐิตา เยว โข เม มาริส รุกฺขธมฺเม. ภูสา วาตวุฏฺฐิ อาคนฺตฺวา ภวนํ ปวตฺเตสิ, อุมฺมูลมกาสีติ. "สเจ โข ตฺวํ เทวเต รุกฺขธมฺเม ติฏฺเฐยฺยาสิ; สิยา เต ภวนํ, ยถา ปุเรติ. ติฏฺเฐยฺยามหํ มาริส รุกฺขธมฺเม; โหตุ เม ภวนํ, ยถา ปุเรติ. อถโข พฺราหฺมณ ธมฺมิก สกฺโก เทวานมินฺโท ตถารูปํ อิทฺธาภิสงฺขารํ อภิสงฺขาริ; ยถา ภูสา วาตวุฏฺฐิ อาคนฺตฺวา สุปฺปติฏฺฐํ นิโคฺรธราชํ อุสฺสาเปติ; สจฺฉวีนิ มูลานิ อเหสุํ. เอวเมว โข พฺราหฺมณ ธมฺมิก อปินุ ตํ สมณธมฺเม ฐิตํ ชาติภูมิกา อุปาสกา ปพฺพาเชสุํ สพฺพโส ชาติภูมิยํ สตฺตหิ อาวาเสหีติ. "กถํ ปน ภนฺเต สมโณ สมณธมฺเม ฐิโต โหตีติ. "อิธ พฺราหฺมณ ธมฺมิก สมโณ อกฺโกสนฺตํ น ปจฺจกฺโกสติ, โรสนฺตํ น ปฏิโรสติ, ภณฺฑนฺตํ น ปฏิภณฺฑติ. เอวํ โข พฺราหฺมณ ธมฺมิก สมโณ สมณธมฺเม ฐิโต โหตีติ. อฏฺฐิตญฺเญว โข มํ ภนฺเต สมณธมฺเม ชาติภูมิกา อุปาสกา ปพฺพาเชสุํ สพฺพโส ชาติภูมิยํ สตฺตหิ อาวาเสหีติ.

ภูตปุพฺพํ พฺราหฺมณ ธมฺมิก สุเนตฺโต นาม สตฺถา อโหสิ ติตฺถกโร กาเมสุ วีตราโค. สุเนตฺตสฺส โข ปน พฺราหฺมณ ธมฺมิก สตฺถุโน อเนกานิ สาวกสตานิ อเหสุํ. สุเนตฺโต

---

* สี. อนภิรทฺธิ วา

สตฺถา สาวกานํ พฺรหฺมโลกสหพฺยตาย ธมฺมํ เทเสสิ. เย โข ปน พฺราหฺมณ ธมฺมิก สุเนตฺตสฺส สตฺถุโน พฺรหฺมโลกสหพฺยตาย ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส จิตฺตานิ น ปสาเทสุํ, เต กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชึสุ. เย โข ปน พฺราหฺมณ ธมฺมิก สุเนตฺตสฺส สตฺถุโน พฺรหฺมโลกสหพฺยตาย ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส จิตฺตานิ ปสาเทสุํ, เต กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชึสุ. ภูตปุพฺพํ พฺราหฺมณ ธมฺมิก มูคปกฺโข นาม สตฺถา อโหสิ ฯเปฯ อรเนมิ นาม สตฺถา อโหสิ กุทฺทาลโก นาม สตฺถา อโหสิ หตฺถิปาโล นาม สตฺถา อโหสิ ฯเปฯ โชติปาโล นาม สตฺถา อโหสิ ติตฺถกโร กาเมสุ วีตราโค. โชติปาลสฺส โข ปน พฺราหฺมณ ธมฺมิก สตฺถุโน อเนกานิ สาวกสตานิ อเหสุํ. โชติปาโล สตฺถา สาวกานํ พฺรหฺมโลกสหพฺยตาย ธมฺมํ เทเสสิ. เย โข ปน พฺราหฺมณ ธมฺมิก โชติปาลสฺส สตฺถุโน พฺรหฺมโลก-สหพฺยตาย ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส จิตฺตานิ น ปสาเทสุํ, เต กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชึสุ. เย โข ปน พฺราหฺมณ ธมฺมิก โชติปาลสฺส สตฺถุโน พฺรหฺมโลกสหพฺยตาย ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส จิตฺตานิ ปสาเทสุํ, เต กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชึสุ. ตํ กึ มญฺญสิ พฺราหฺมณ, ธมฺมิก โย อิเม ฉ สตฺถาโร ติตฺถกเร กาเมสุ วีตราเค อเนกสตปริวาเร สสาวกสํเฆ ปทุฏฺฐจิตฺโต อกฺโกเสยฺย ปริภาเสยฺย, พหุํ โส อปุญฺญํ ปสเวยฺยาติ. "เอวํ ภนฺเต". "โย โข พฺราหฺมณ ธมฺมิก อิเม ฉ สตฺถาโร ติตฺถกเร กาเมสุ วีตราเค อเนกสตปริวาเร สสาวกสํเฆ ปทุฏฺฐจิตฺโต อกฺโกเสยฺย ปริภาเสยฺย, พหุํ โส อปุญฺญํ ปสเวยฺย; โย เอกํ ทิฏฺฐิสมฺปนฺนํ ปุคฺคลํ ปทุฏฺฐจิตฺโต อกฺโกสติ ปริภาสติ; อยํ ตโต

พหุตํ อปุญญํ ปสวติ. ตํ กิสส เหตุ? นาหํ พ๎ราห๎มณ ธัมมิก อิโต พหิทธา เอวรูปํ ขันตํ วทามิ, ยถามํ สพ๎รห๎มจารีสุ. ตัส๎มาติห พ๎ราห๎มณ ธัมมิก เอวํ สิกขิตัพพํ "น โน อามสพ๎รห๎มจารีสุ จิตตานิ ปทุฏฐานิ ภวิสสันตีติ. เอวํ หิ เต พ๎ราห๎มณ ธัมมิก สิกขิตัพพันติ.

สุเนตโต, มูคปักโข จ, อรเนมิ จ พ๎ราห๎มโณ,
กุททาลโก อหุ สัตถา, หัตถิปาโล จ มาณโว,
โชติปาโล จ โควินโท อหุ สัตตปุโรหิโต;
อภิเสกา อตีตํเส ฉ สัตถาโร ยสัสสิโน
นิรามคันธา กรุณะ วิมุตตา กามสัญโญชนาติตา
กามราคํ วิราเชต๎วา พ๎รห๎มโลกูปคา อหุ.
อเหสุํ สาวกา เตสํ อเนกานิ สตานิปิ:
นิรามคันธา กรุณะ วิมุตตา กามสัญโญชนาติตา
กามราคํ วิราเชต๎วา พ๎รห๎มโลกูปคา อหุ.
โย เต อิสี พาหิรเก วีตราเค สมาหิเต
ปทุฏฐมนสังกัปโป โย นโร ปริภาสติ,
พหุญจ โส ปสวติ อปุญญํ ตาทิโส นโร.
โย เจกํ ทิฏฐิสัมปันนํ ภิกขุํ พุทธัสส สาวกํ
ปทุฏฐมนสังกัปโป โย นโร ปริภาสติ:
อยํ ตโต พหุตรํ อปุญญํ ปสเว นโร.
น สาธุรูปํ อาสีเท ทิฏฐิฏฐานัปปหายินํ.
สัตตโม ปุคคโล เอโส อริยสังฆัสส วุจจติ,
อวีตราโค กาเมสุ ยัสส ปัญจินท๎ริยา มุทู:
สัทธา, สติ, จ วิริยํ, สมโถ จ, วิปัสสนา;

ตาทิสํ ภิกฺขุ อาสชฺช ปุพฺเพว อุปหญฺญติ;
อตฺตานํ อุปหนฺตฺวาน ปจฺฉา อญฺญํ วิหึสติ.
โย จ รกฺขติ อตฺตานํ, รกฺขิโต ตสฺส พาหิโร.
ตสฺมา รกฺเขยฺย อตฺตานํ อกฺขโต ปณฺฑิโต สทาติ.

ธมฺมิกวคฺโค ปญฺจโม.

ตสฺสุทฺทานํ.

นาคมิคสาลา อิณํ จุนฺทํ เทฺว ว สนฺทิฏฺฐิกํ
เขมอินฺทฺริยา อานนฺท ขตฺติยา อปฺปมาเทน ธมฺมิโกติ.

ปฐมปณฺณาสโก นิฏฺฐิโต.

ทุติยปณฺณาสโก.

๕๕ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเต. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา โสโณ ราชคเห วิหรติ สีตวนสฺมึ. อถ โข อายสฺมโต โสณสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ "เย โข เกจิ ภควโต สาวกา อารทฺธวิริยา วิหรนฺติ, อหํ เตสํ อญฺญตโร: อถ จ ปน เม น อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุจฺจติ; สํวิชฺชนฺติ โข ปน เม กุเล โภคา, สกฺกา โภเค จ ภุญฺชิตุํ ปุญฺญานิ จ กาตุํ. ยนฺนูนาหํ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติตฺวา โภเค จ ภุญฺเชยฺยํ, ปุญฺญานิ จ กเรยฺยนฺติ. อถ โข ภควา อายสฺมโต โสณสฺส เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย, เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมฺมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พาหํ สมฺมิญฺเชยฺย; เอวเมว โข คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเต อนฺตรหิโต สีตวเน อายสฺมโต โสณสฺส สมฺมุเข ปาตุรโหสิ; นิสีทิ ภควา ปญฺญตฺเต อาสเน, อายสฺมาปิ โข

โสโณ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ โสณํ ภควา เอตทโวจ "นนุ เต โสณ รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ "เย โข เกจิ ภควโต สาวกา อารทฺธวิริยา วิหรนฺติ, อหํ เตสํ อญฺญตโร: อถ จ ปน เม น อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุจฺจติ, สํวิชฺชนฺติ โข ปน เม กุเล โภคา, สกฺกา โภเค จ ภุญฺชิตุํ ปุญฺญานิ จ กาตุํ. ยนฺนูนาหํ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติตฺวา โภเค จ ภุญฺเชยฺยํ, ปุญฺญานิ จ กเรยฺยนฺติ. "เอวํ ภนฺเต". "ตํ กึ มญฺญสิ โสณ, กุสโล ตฺวํ ปุพฺเพ อาคาริกภูโต วีณาย ตนฺติสฺสเรติ. "เอวํ ภนฺเต". "ตํ กึ มญฺญสิ โสณ, ยทา จ เต วีณาย ตนฺติโย อจฺจายตา โหนฺติ, อปินุ เต วีณา ตสฺมึ สมเย สรวตี วา โหติ, กมฺมญฺญา วาติ. "โน เหตํ ภนฺเต". "ตํ กึ มญฺญสิ โสณ, ยทา เต วีณาย ตนฺติโย อติสิถิลา โหนฺติ, อปินุ เต วีณา ตสฺมึ สมเย สรวตี วา โหติ, กมฺมญฺญา วาติ. "โน เหตํ ภนฺเต". "ยทา ปน เต โสณ วีณาย ตนฺติโย น อจฺจายตา โหนฺติ น อติสิถิลา สเม คุเณ ปติฏฺฐิตา, อปินุ เต วีณา ตสฺมึ สมเย สรวตี วา โหติ, กมฺมญฺญา วาติ. "เอวํ ภนฺเต". "เอวเมว โข โสณ อจฺจารทฺธํ วิริยํ อุทฺธจฺจาย สํวตฺตติ, อติสินํ วิริยํ โกสชฺชาย สํวตฺตติ. ตสฺมา ติห ตฺวํ โสณ วิริยสมตํ อธิฏฺฐาหิ, อินฺทฺริยานญฺจ สมตํ ปฏิวิชฺฌ, ตตฺถ จ นิมิตฺตํ คณฺหาหีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข อายสฺมา โสโณ ภควโต ปจฺจสฺโสสิ. อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ โสณํ อิมินา โอวาเทน โอวทิตฺวา, เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมฺมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พาหํ สมฺมิญฺเชยฺย; เอวเมว โข สีตวเน อนฺตรหิโต คิชฺฌกูเฏ

ปัพ์พเต ปาตุรโหสิ.

อถ โข อายัส์มา โสโณ อปเรน สมเยน วิริยสมตํ อธิฏ์ฐาสิ, อิน์ทฺริยานัญ์จ สมตํ ปฏิวิช์ฌิ, ตัต์ถ จ นิมิต์ตํ อัค์คเหสิ. อถ โข อายัส์มา โสโณ เอโก วูปกัฏ์โฐ อัป์ปมัต์โต อาตาปี ปหิตัต์โต วิหรัน์โต น จิรัส์เสว, ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ: ตทนุต์ตรํ พฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหาสิ. "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ อัพ์ภัญ์ญาสิ. อัญ์ญตโร จ ปน อายัส์มา โสโณ อรหตํ อโหสิ. อถ โข อายัส์มโต โสณัส์ส อรหัต์ตัป์ปัต์ตัส์ส เอตทโหสิ "ยัน์นูนาหํ, เยน ภควา, เตนุปสังกเมย์ยํ; อุปสังกมิต์วา ภควโต สัน์ติเก อัญ์ญํ พฺยากเรย์ยัน์ติ. อถ โข อายัส์มา โสโณ, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา โสโณ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "โย โส ภัน์เต ภิก์ขุ อรหํ ขีณาสโว วุสิตวา กตกรณีโย โอหิตภาโร อนุป์ปัต์ตสทัต์โถ ปริก์ขีณภวสัญ์โญชโน สัม์มทัญ์ญา วิมุต์โต; โส ฉัฏ์ฐานานิ อธิมุต์โต โหติ: เนก์ขัม์มาธิมุต์โต โหติ, ปวิเวกาธิมุต์โต โหติ, อพฺยาปัช์ฌาธิมุต์โต โหติ, ตัณ์หัก์ขยาธิมุต์โต โหติ, อุปาทานัก์ขยาธิมุต์โต โหติ, อสัม์โมหาธิมุต์โต โหติ. สิยา โข ปน ภัน์เต อิเธกัจ์จัส์ส อายัส์มโต เอวมัส์ส "เกวลํ สัท์ธามัต์ตกํ นูน อยมายัส์มา นิส์สาย เนก์ขัม์มาธิมุต์โตติ. น โข ปเนตํ ภัน์เต เอวํ ทัฏ์ฐัพ์พํ. ขีณาสโว ภัน์เต ภิก์ขุ วุสิตวา กตกรณีโย กรณียํ อัต์ตโน อสมนุปัส์สัน์โต กตัส์ส วา ปติจยํ, ขยา ราคัส์ส วีตราคัต์ตา เนก์ขัม์มาธิมุต์โต โหติ: ขยา โทสัส์ส

วีตโทสัต์ตา เนก์ขัม์มาธิมุต์โต โหติ: ขยา โมหัส์ส วีตโมหัต์ตา
เนก์ขัม์มาธิมุต์โต โหติ. สิยา โข ปน ภัน์เต อิเธกัจ์จัส์ส
อายัส์มโต เอวมัส์ส "ลาภสัก์การสิโลกํ นูน อยมายัส์มา
นิก์กามยมาโน ปวิเวกาธิมุต์โตติ. นโข ปเนตํ ภัน์เต เอวํ
ทัฏ์ฐัพ์พํ. ขีณาสโว ภัน์เต ภิก์ขุ วุสิตวา กตกรณีโย กรณียํ
อัต์ตโน อสมนุปัส์สัน์โต กตัส์ส วา ปติจยํ, ขยา ราคัส์ส
วีตราคัต์ตา ปวิเวกาธิมุต์โต โหติ: ขยา โทสัส์ส วีตโทสัต์ตา
ปวิเวกาธิมุต์โต โหติ: ขยา โมหัส์ส วีตโมหัต์ตา ปวิเวกาธิมุต์โต
โหติ. สิยา โข ปน ภัน์เต อิเธกัจ์จัส์ส อายัส์มโต เอวมัส์ส
"สีลัพ์พตปรามาสํ นูน อยมายัส์มา สารโต ปัจ์จาคัจ์ฉัน์โต
อพ์ยาปัช์ฌาธิมุต์โตติ. นโข ปเนตํ ภัน์เต เอวํ ทัฏ์ฐัพ์พํ.
ขีณาสโว ภัน์เต ภิก์ขุ วุสิตวา กตกรณีโย กรณียํ อัต์ตโน
อสมนุปัส์สัน์โต กตัส์ส วา ปติจยํ, ขยา ราคัส์ส วีตราคัต์ตา
อพ์ยาปัช์ฌาธิมุต์โต โหติ: ขยา โทสัส์ส วีตโทสัต์ตา
อพ์ยาปัช์ฌาธิมุต์โต โหติ: ขยา โมหัส์ส วีตโมหัต์ตา
อพ์ยาปัช์ฌาธิมุต์โต โหติ. ฯเปฯ ขยา ราคัส์ส วีตราคัต์ตา
ตัณ์หัก์ขยาธิมุต์โต โหติ: ขยา โทสัส์ส วีตโทสัต์ตา
ตัณ์หัก์ขยาธิมุต์โต โหติ: ขยา โมหัส์ส วีตโมหัต์ตา ตัณ์หัก์ขยาธิมุต์โต
โหติ. ขยา ราคัส์ส วีตราคัต์ตา อุปาทานัก์ขยาธิมุต์โต โหติ: ขยา
โทสัส์ส วีตโทสัต์ตา อุปาทานัก์ขยาธิมุต์โต โหติ: ขยา โมหัส์ส
วีตโมหัต์ตา อุปาทานัก์ขยาธิมุต์โต โหติ. ขยา ราคัส์ส วีตราคัต์ตา
อสัม์โมหาธิมุต์โต โหติ: ขยา โทสัส์ส วีตโทสัต์ตา อสัม์โมหาธิมุต์โต
โหติ: ขยา โมหัส์ส วีตโมหัต์ตา อสัม์โมหาธิมุต์โต โหติ. เอวํ
สัม์มาวิมุต์ตจิต์ตัส์ส ภัน์เต ภิก์ขุโน ภูสา เจปิ จัก์ขุวิญ์เญย์ยา รูปา

จกฺขุสฺส อาปาถํ อาคจฺฉนฺติ, เนวสฺส จิตฺตํ ปริยาทิยนฺติ; อมิสฺสีกตเมวสฺส จิตฺตํ โหติ, ฐิตํ อาเนญฺชปฺปตฺตํ; วยญฺจสฺสานุปสฺสติ. ภุสา เจปิ โสตวิญฺเญยฺยา สทฺทา ฯเปฯ ฆานวิญฺเญยฺยา คนฺธา ชิวฺหาวิญฺเญยฺยา รสา กายวิญฺเญยฺยา โผฏฺฐพฺพา มโนวิญฺเญยฺยา ธมฺมา อาปาถํ อาคจฺฉนฺติ, เนวสฺส จิตฺตํ ปริยาทิยนฺติ; อมิสฺสีกตเมวสฺส จิตฺตํ โหติ, ฐิตํ อาเนญฺชปฺปตฺตํ; วยญฺจสฺสานุปสฺสติ. เสยฺยถาปิ ภนฺเต เสโล ปพฺพโต อจฺฉิทฺโท อสุสิโร เอกฆโน. อถ ปุรตฺถิมาย เจปิ ทิสาย อาคจฺเฉยฺย ภุสา วาตวุฏฺฐิ, เนว นํ สงฺกมฺเปยฺย น สมฺปกมฺเปยฺย น สมฺปเวเธยฺย. อถ ปจฺฉิมาย เจปิ ทิสาย อาคจฺเฉยฺย ภุสา วาตวุฏฺฐิ, ฯเปฯ อถ อุตฺตราย เจปิ ทิสาย อาคจฺเฉยฺย ภุสา วาตวุฏฺฐิ, อถ ทกฺขิณาย เจปิ ทิสาย อาคจฺเฉยฺย ภุสา วาตวุฏฺฐิ, เนว นํ สงฺกมฺเปยฺย น สมฺปกมฺเปยฺย น สมฺปเวเธยฺย; เอวเมว โข ภนฺเต เอวํ สมฺมาวิมุตฺตจิตฺตสฺส ภิกฺขุโน ภุสา เจปิ จกฺขุวิญฺเญยฺยา รูปา จกฺขุสฺส อาปาถํ อาคจฺฉนฺติ, เนวสฺส จิตฺตํ ปริยาทิยนฺติ; อมิสฺสีกตเมวสฺส จิตฺตํ โหติ, ฐิตํ อาเนญฺชปฺปตฺตํ, วยญฺจสฺสานุปสฺสติ. ภุสา เจปิ โสตวิญฺเญยฺยา สทฺทา ฯเปฯ ฆานวิญฺเญยฺยา คนฺธา ชิวฺหาวิญฺเญยฺยา รสา กายวิญฺเญยฺยา โผฏฺฐพฺพา มโนวิญฺเญยฺยา ธมฺมา มนสฺส อาปาถํ อาคจฺฉนฺติ, เนวสฺส จิตฺตํ ปริยาทิยนฺติ; อมิสฺสีกตเมวสฺส จิตฺตํ โหติ, ฐิตํ อาเนญฺชปฺปตฺตํ; วยญฺจสฺสานุปสฺสตีติ.

เนกฺขมฺมมธิมุตฺตสฺส ปวิเวกญฺจ เจตโส
อพฺยาปชฺฌาธิมุตฺตสฺส อุปาทานกฺขยสฺส จ
ตณฺหกฺขยาธิมุตฺตสฺส อสมฺโมหญฺจ เจตโส

ทิสฺวา อายตนุปฺปาทํ สมฺมา จิตฺตํ วิมุจฺจติ:
ตสฺส สมฺมาวิมุตฺตสฺส สนฺตจิตฺตสฺส ภิกฺขุโน
กตสฺส ปติจโย นตฺถิ, กรณียํ น วิชฺชติ.
เสโล ยถา เอกฆโน วาเตน น สมีรติ;
เอวํ รูปา รสา สทฺทา คนฺธา ผสฺสา จ เกวลา
อิฏฺฐา ธมฺมา อนิฏฺฐา จ นปฺปเวเธนฺติ ตาทิโน:
ฐิตํ จิตฺตํ วิปฺปมุตฺตํ; วยญฺจสฺสานุปสฺสตีติ.

๕๖ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ผคฺคุโณ อาพาธิโก โหติ ทุกฺขิโต พาฬฺหคิลาโน. อถ โข อายสฺมา อานนฺโท, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ "อายสฺมา ภนฺเต ผคฺคุโณ อาพาธิโก ทุกฺขิโต พาฬฺหคิลาโน: สาธุ ภนฺเต, ภควา, เยนายสฺมา ผคฺคุโณ, เตนุปสงฺกมตุ อนุกมฺปํ อุปาทายาติ. อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวน. อถ โข ภควา สายณฺหสมยํ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต, เยนายสฺมา ผคฺคุโณ เตนุปสงฺกมิ. อทฺทสา โข อายสฺมา ผคฺคุโณ ภควนฺตํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ; ทิสฺวาน มญฺจเก สมญฺโจปิ. อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ ผคฺคุณํ เอตทโวจ "อลํ ผคฺคุณ, มา ตฺวํ มญฺจเก สมญฺโจปิ. สนฺติมานิ อาสนานิ ปเรหิ ปญฺญตฺตานิ, ตตฺถาหํ นิสีทิสฺสามีติ. นิสีทิ ภควา ปญฺญตฺเต อาสเน; นิสชฺช โข ภควา อายสฺมนฺตํ ผคฺคุณํ เอตทโวจ "กจฺจิ เต ผคฺคุณ ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนียํ, กจฺจิ ทุกฺขา เวทนา ปฏิกฺกมนฺติ โน อภิกฺกมนฺติ, ปฏิกฺกโมสานํ ปญฺญายติ โน อภิกฺกโมติ. "น เม ภนฺเต ขมนียํ, น ยาปนียํ, พาฬฺหา เม ทุกฺขา เวทนา อภิกฺกมนฺติ โน ปฏิกฺกมนฺติ,

อภิก์กโมสานํ บัณ์ณายติ โน ปฏิก์กโม. เสย์ยถาปิ ภัน์เต พลวา ปุริโส ติเณ์หน สิขเรน มุท์ธนิ อภิมัฏ์เฐย์ย; เอวเมว โข ภัน์เต อธิมัต์ตา วาตา มุท์ธนิ โอหนัน์ติ; น เม ภัน์เต ขมนียํ, น ยาปนียํ, พาฬ์หา เม ทุก์ขา เวทนา อภิก์กมัน์ติ โน ปฏิก์กมัน์ติ, อภิก์กโมสานํ บัณ์ณายติ โน ปฏิก์กโม. เสย์ยถาปิ ภัน์เต พลวา ปุริโส ทัฬ์หน วรัต์ตัก์ขัน์เฑน สีเส สีสเวฐนํ ทเทย์ย, เอวเมว โข ภัน์เต อธิมัต์ตา สีเส สีสเวทนา; น เม ภัน์เต ขมนียํ, น ยาปนียํ, พาฬ์หา เม ทุก์ขา เวทนา อภิก์กมัน์ติ โน ปฏิก์กมัน์ติ, อภิก์กโมสานํ บัณ์ณายติ โน ปฏิก์กโม. เสย์ยถาปิ ภัน์เต ทัก์โข โคฆาตโก วา โคฆาตกัน์เตวาสี วา ติเณ์หน โควิกัน์ตเนน กุจ์ฉึ ปริกัน์เตย์ย, เอวเมว โข เม ภัน์เต อธิมัต์ตา วาตา กุจ์ฉึ ปริกัน์ตัน์ติ; น เม ภัน์เต ขมนียํ, น ยาปนียํ, พาฬ์หา เม ทุก์ขา เวทนา อภิก์กมัน์ติ โน ปฏิก์กมัน์ติ, อภิก์กโมสานํ บัณ์ณายติ โน ปฏิก์กโม. เสย์ยถาปิ ภัน์เต เท๎ว พลวัน์โต ปุริสา ทุพ์พลตรํ ปุริสํ นานาพาหาสุ คเหต๎วา อังคารกาสุยา สัน์ตาเปย์ยุํ สัม์ปริตาเปย์ยุํ, เอวเมว โข ภัน์เต อธิมัต์โต กายัส๎มึ ฑาโห, น เม ภัน์เต ขมนียํ, น ยาปนียํ, พาฬ์หา เม ทุก์ขา เวทนา อภิก์กมัน์ติ โน ปฏิก์กมัน์ติ, อภิก์กโมสานํ บัณ์ณายติ โน ปฏิก์กโมติ. อถโข ภควา อายัส๎มัน์ตํ ผัค์คุณํ ธัม์มิยา กถาย สัน์ทัส์เสต๎วา สมาทเปต๎วา สมุต์เตเชต๎วา สัม์ปหํเสต๎วา อุฏ์ฐายาสนา บัก์กามิ. อถ โข อายัส๎มา ผัค์คุโณ, อจิรบัก์กัน์ตัส์ส ภควโต กาลมกาสิ. ตัม์หิ จัส์ส สมเย มรณกาเล อินท์ริยานิ วิป์ปสีทึสุ.

อถ โข อายัส๎มา อานัน์โท, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ;

อุปสังกมิต๎วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต๎วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส๎มา อานัน์โท ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อายัส๎มา ภัน์เต ผัค์คุโณ, อจิรปัก์กัน์ตัส์ส ภควโต กาลมกาสิ. ตัม๎หิ จัส์ส สมเย มรณกาเล อิน์ท๎ริยานิ วิป์ปสีทิํสุ. "กิํ หานัน์ท ผัค์คุณัส์ส ภิก์ขุโน อิน์ท๎ริยานิ น วิป์ปสีทิส์สัน์ติ. ผัค์คุณัส์ส อานัน์ท ภิก์ขุโน ปัญ์จหิ โอรัม์ภาคิเยหิ สัญ์โญชเนหิ จิต์ตํ อวิมุต์ตํ อโหสิ. ตัส์ส ตํ ธัม์มเทสนํ สุต๎วา ปัญ์จหิ โอรัม์ภาคิเยหิ สัญ์โญชเนหิ จิต์ตํ วิมุต์ตํ. ฉยิเม อานัน์ท อานิสํสา กาเลน ธัม์มสวเน กาเลน อัต์ถุปปริก์ขาย. กตเม ฉ? อิธานัน์ท ภิก์ขุโน ปัญ์จหิ โอรัม์ภาคิเยหิ สัญ์โญชเนหิ จิต์ตํ อวิมุต์ตํ โหติ. โส ตัม๎หิ สมเย มรณกาเล ลภติ ตถาคตํ ทัส์สนาย, ตัส์ส ตถาคโต ธัม์มํ เทเสติ อาทิกัล๎ยาณํ มัช์เฌกัล๎ยาณํ ปริโยสานกัล๎ยาณํ, สาต์ถํ สพ๎ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ๎รห๎มจริยํ ปกาเสติ. ตัส์ส ตํ ธัม์มเทสนํ สุต๎วา ปัญ์จหิ โอรัม์ภาคิเยหิ สัญ์โญชเนหิ จิต์ตํ วิมุจ์จติ อยํ อานัน์ท ปฐโม อานิสํโส กาเลน ธัม์มสวเน. ปุน จปรํ อานัน์ท ภิก์ขุโน ปัญ์จหิ โอรัม์ภาคิเยหิ สัญ์โญชเนหิ จิต์ตํ อวิมุต์ตํ โหติ. โส ตัม๎หิ สมเย มรณกาเล นเหว โข ลภติ ตถาคตํ ทัส์สนาย; อปิ จ โข ตถาคตสาวกํ ลภติ ทัส์สนาย; ตัส์ส ตถาคตสาวโก ธัม์มํ เทเสติ อาทิกัล๎ยาณํ มัช์เฌกัล๎ยาณํ ปริโยสานกัล๎ยาณํ, สาต์ถํ สพ๎ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ๎รห๎มจริยํ ปกาเสติ. ตัส์ส ตํ ธัม์มเทสนํ สุต๎วา ปัญ์จหิ โอรัม์ภาคิเยหิ สัญ์โญชเนหิ จิต์ตํ วิมุจ์จติ. อยํ อานัน์ท ทุติโย อานิสํโส กาเลน ธัม์มสวเน. ปุน จปรํ อานัน์ท ภิก์ขุโน ปัญ์จหิ โอรัม์ภาคิเยหิ สัญ์โญชเนหิ จิต์ตํ

อวิมุตฺตํ โหติ. โส ตมฺหิ สมเย มรณกาเล นเหว โข ลภติ ตถาคตํ ทสฺสนาย, นปิ ตถาคตสาวกํ ลภติ ทสฺสนาย; อปิ จ โข ยถาสุตํ ยถาปริยตฺตํ ธมฺมํ เจตสา อนุวิตกฺเกติ อนุวิจาเรติ มนสานุเปกฺขติ; ตสฺส ยถาสุตํ ยถาปริยตฺตํ ธมฺมํ เจตสา อนุวิตกฺกยโต อนุวิจารยโต มนสานุเปกฺขโต ปญฺจหิ โอรมฺภาคิเยหิ สญฺโญชเนหิ จิตฺตํ วิมุจฺจติ. อยํ อานนฺท ตติโย อานิสํโส กาเลน อตฺถุปปริกฺขาย. อิธานนฺท ภิกฺขุโน ปญฺจหิ โอรมฺภาคิเยหิ สญฺโญชเนหิ จิตฺตํ วิมุตฺตํ โหติ, อนุตฺตเร จ โข อุปธิสํขเย จิตฺตํ อวิมุตฺตํ โหติ. โส ตมฺหิ สมเย มรณกาเล ลภติ ตถาคตํ ทสฺสนาย, ตสฺส ตถาคโต ธมฺมํ เทเสติ, อาทิกลฺยาณํ มชฺเฌกลฺยาณํ ฯเปฯ พฺรหฺมจริยํ ปกาเสติ; ตสฺส ตํ ธมฺมเทสนํ สุตฺวา อนุตฺตเร อุปธิสํขเย จิตฺตํ วิมุจฺจติ. อยํ อานนฺท จตุตฺโถ อานิสํโส กาเลน ธมฺมสวเน. ปุน จปรํ อานนฺท ภิกฺขุโน ปญฺจหิ โอรมฺภาคิเยหิ สญฺโญชเนหิ จิตฺตํ วิมุตฺตํ โหติ, อนุตฺตเร จ โข อุปธิสํขเย จิตฺตํ อวิมุตฺตํ โหติ. โส ตมฺหิ สมเย มรณกาเล นเหว โข ลภติ ตถาคตํ ทสฺสนาย, อปิ จ โข ตถาคตสาวกํ ลภติ ทสฺสนาย; ตสฺส ตถาคตสาวโก ธมฺมํ เทเสติ อาทิกลฺยาณํ ฯเปฯ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ ปกาเสติ; ตสฺส ตํ ธมฺมเทสนํ สุตฺวา อนุตฺตเร อุปธิสํขเย จิตฺตํ วิมุจฺจติ. อยํ อานนฺท ปญฺจโม อานิสํโส กาเลน ธมฺมสวเน. ปุน จปรํ อานนฺท ภิกฺขุโน ปญฺจหิ โอรมฺภาคิเยหิ สญฺโญชเนหิ จิตฺตํ วิมุตฺตํ โหติ, อนุตฺตเร จ โข อุปธิสํขเย จิตฺตํ อวิมุตฺตํ โหติ. โส ตมฺหิ สมเย มรณกาเล นเหว โข ลภติ ตถาคตํ ทสฺสนาย, นปิ ตถาคตสาวกํ ลภติ ทสฺสนาย, อปิ จ โข ยถาสุตํ ยถาปริยตฺตํ ธมฺมํ เจตสา อนุวิตกฺเกติ อนุวิจาเรติ มนสานุเปกฺขติ; ตสฺส ยถาสุตํ ยถาปริยตฺตํ ธมฺมํ เจตสา

อนุวิตัก์กยโต อนุวิจารยโต มนสานุเปก์ขโต อนุต์ตเร อุปธิส์ขเย จิต์ตํ วิมุจ์จติ. อยํ อานัน์ท ฉัฏ์โฐ อานิสํโส กาเลน อัต์ถุปปริก์ขาย. อิเม โข อานัน์ท ฉ อานิสํสา กาเลน ธัม์มสวเน กาเลน อัต์ถุปปริก์ขายาติ.

๕๗ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ คิช์ฌกูเฏ ปัพ์พเต. อถ โข อายัส์มา อานัน์โท, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา อานัน์โท ภควัน์ตํ เอตทโวจ "ปูรเณน ภัน์เต กัส์สเปน ฉฬาภิชาติโย ปัญ์ญัต์ตา: กัณ์หาภิชาติ ปัญ์ญัต์ตา, นีลาภิชาติ ปัญ์ญัต์ตา, โลหิตาภิชาติ ปัญ์ญัต์ตา, หลิท์ทาภิชาติ ปัญ์ญัต์ตา, สุก์กาภิชาติ ปัญ์ญัต์ตา, ปรมสุก์กาภิชาติ ปัญ์ญัต์ตา. ตัต์ริทํ ภัน์เต ปูรเณน กัส์สเปน กัณ์หาภิชาติ ปัญ์ญัต์ตา: โอรัพ์ภิกา สูกริกา สากุณิกา มาควิกา ลุท์ทา มัจ์ฉฆาตกา โจรา โจรฆาตกา พัน์ธนาคาริกา เย วา ปนัญ์เญปิ เกจิ กุรูรกัม์มัน์ตา; ตัต์ริทํ ภัน์เต ปูรเณน กัส์สเปน นีลาภิชาติ ปัญ์ญัต์ตา: ภิก์ขู กัณ์หาธิมุต์ติกา, เย วา ปนัญ์เญปิ เกจิ กัม์มวาทา กิริยวาทา; ตัต์ริทํ ภัน์เต ปูรเณน กัส์สเปน โลหิตาภิชาติ ปัญ์ญัต์ตา: นิคัณ์ฐา เอกสาฏกา; ตัต์ริทํ ภัน์เต ปูรเณน กัส์สเปน หลิท์ทาภิชาติ ปัญ์ญัต์ตา: คิหี โอทาตวสนา อเจลกสาวกา; ตัต์ริทํ ภัน์เต ปูรเณน กัส์สเปน สุก์กาภิชาติ ปัญ์ญัต์ตา: อาชีวกา อาชีวกินิโย; ตัต์ริทํ ภัน์เต ปูรเณน กัส์สเปน ปรมสุก์กาภิชาติ ปัญ์ญัต์ตา: นัน์โท วัจ์โฉ กัจ์โจ สังกิจ์โจ มัก์ขลิ โคสาโล. ปูรเณน ภัน์เต กัส์สเปน อิมา ฉฬาภิชาติโย ปัญ์ญัต์ตาติ. "กึ ปนานัน์ท ปูรณัส์ส กัส์สปัส์ส สัพ์โพ โลโก เอตทัพ์ภนุช์ญาติ อิมา ฉฬาภิชาติโย ปัญ์ญาเปตุน์ติ. "โนเหตํ ภัน์เต." "เสย์ยถาปิ

อานนฺท ปุริโส ทลิทฺโท อสฺสโก อนาฬฺหิโย, ตสฺส อกามกสฺส พิลํ โอลเคยฺยุํ "อิทํ เต อมฺโภ ปุริส มํสญฺจ ขาทิตพฺพํ, มูลญฺจ อนุปฺปทาตพฺพนฺติ. เอวเมว โข อานนฺท ปูรเณน กสฺสเปน อปฺปฏิญฺญาย เอเตสํ สมณพฺราหฺมณานํ อิมา ฉฬาภิชาติโย ปญฺญตฺตา ยถา ตํ พาเลน อพฺยตฺเตน อเขตฺตญฺญุนา อกุสเลน. อหํ โข ปนานนฺท ฉฬาภิชาติโย ปญฺญาเปมิ; ตํ สุณาหิ, สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปจฺจสฺโสสิ. ภควา เอตทโวจ "กตมา จานนฺท ฉฬาภิชาติโย? อิธานนฺท เอกจฺโจ กณฺหาภิชาติโย สมาโน กณฺหํ ธมฺมํ อภิชายติ; อิธ ปนานนฺท เอกจฺโจ กณฺหาภิชาติโย สมาโน สุกฺกํ ธมฺมํ อภิชายติ; อิธ ปนานนฺท เอกจฺโจ กณฺหาภิชาติโย สมาโน อกณฺหํ อสุกฺกํ นิพฺพานํ อภิชายติ; อิธ ปนานนฺท เอกจฺโจ สุกฺกาภิชาติโย สมาโน กณฺหํ ธมฺมํ อภิชายติ; อิธ ปนานนฺท เอกจฺโจ สุกฺกาภิชาติโย สมาโน สุกฺกํ ธมฺมํ อภิชายติ; อิธ ปนานนฺท เอกจฺโจ สุกฺกาภิชาติโย สมาโน อกณฺหํ อสุกฺกํ นิพฺพานํ อภิชายติ. กถญฺจานนฺท กณฺหาภิชาติโย สมาโน กณฺหํ ธมฺมํ อภิชายติ? อิธานนฺท เอกจฺโจ นีเจ กุเล ปจฺจาชาโต โหติ จณฺฑาลกุเล วา เนสาทกุเล วา เวณกุเล วา รถการกุเล วา ปุกฺกุสกุเล วา ทลิทฺเท อปฺปนฺนปานโภชเน กสิรวุตฺติเก, ยตฺถ กสิเรน ฆาสจฺฉาโท ลพฺภติ; โส จ โหติ ทุพฺพณฺโณ ทุทฺทสิโก โอโกฏิมโก พหฺวาพาโธ กาโณ วา กุณี วา ขญฺโช วา ปกฺขหโต วา, น ลาภี อนฺนสฺส ปานสฺส วตฺถสฺส ยานสฺส มาลาคนฺธวิเลปนสฺส เสยฺยาวสถปทีเปยฺยสฺส; โส กาเยน ทุจฺจริตํ จรติ, วาจาย ทุจฺจริตํ จรติ, มนสา ทุจฺจริตํ จรติ; โส กาเยน ทุจฺจริตํ จริตฺวา วาจาย ทุจฺจริตํ จริตฺวา มนสา ทุจฺจริตํ

จริต๎วา กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ
อุปปัช์ชติ. เอวํ โข อานัน์ท กัณ๎หาภิชาติโย สมาโน กัณ๎หํ ธัม์มํ
อภิชายติ. กถัญ์จานัน์ท กัณ๎หาภิชาติโย สมาโน สุก์กํ ธัม์มํ อภิชายติ?
อิธานัน์ท เอกัจ์โจ นีเจ กุเล ปัจ์จาชาโต โหติ จัณ์ฑาลกุเล
วา ฯเปฯ เสย์ยาวสถปทีเปย์ยัส์ส; โส กาเยน สุจริตํ จรติ,
วาจาย สุจริตํ จรติ, มนสา สุจริตํ จรติ; โส กาเยน สุจริตํ
จริต๎วา วาจาย สุจริตํ จริต๎วา มนสา สุจริตํ จริต๎วา กายัส์ส เภทา
ปรัม์มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์ชติ. เอวํ โข อานัน์ท
กัณ๎หาภิชาติโย สมาโน สุก์กํ ธัม์มํ อภิชายติ. กถัญ์จานัน์ท
กัณ๎หาภิชาติโย สมาโน อกัณ๎หํ อสุก์กํ นิพ์พานํ อภิชายติ?
อิธานัน์ท เอกัจ์โจ นีเจ กุเล ปัจ์จาชาโต โหติ จัณ์ฑาลกุเล
วา ฯเปฯ โส จ โหติ ทุพ์พัณ์โณ ทุท์ทสิโก โอโกฏิมโก; โส
เกสมัส์สุํ โอหาเรต๎วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต๎วา อคารัส๎มา
อนคาริยํ ปัพ์พัช์ชติ; โส เอวํ ปัพ์พชิโต สมาโน ปัญ์จ นีวรเณ
ปหาย เจตโส อุปัก์กิเลเส ปัญ์ญาย ทุพ์พลีกรเณ จตูสุ สติปัฏ์ฐาเนสุ
สุปัฏ์ฐิตจิต์โต สัต์ต โพช์ฌังเค ยถาภูตํ ภาเวต๎วา อกัณ๎หํ อสุก์กํ
นิพ์พานํ อภิชายติ. เอวํ โข อานัน์ท กัณ๎หาภิชาติโย สมาโน
อกัณ๎หํ อสุก์กํ นิพ์พานํ อภิชายติ. กถัญ์จานัน์ท สุก์กาภิชาติโย
สมาโน กัณ๎หํ ธัม์มํ อภิชายติ? อิธานัน์ท เอกัจ์โจ อุจ์เจ กุเล
ปัจ์จาชาโต โหติ ขัต์ติยมหาสาลกุเล วา พ๎ราห์มณมหาสาลกุเล
วา คหปติมหาสาลกุเล วา อัฑ์เฒ มหัท์ธเน มหาโภเค ปหูตชาตรูปรชเต
ปหูตวิต์ตูปกรเณ ปหูตธนธัญ์เญ; โส จ โหติ อภิรูโป ทัส์สนีโย
ปาสาทิโก ปรมาย วัณ์ณโปก์ขรตาย สมัน์นาคโต, ลาภี อัน์นัส์ส
ปานัส์ส วัต์ถัส์ส ยานัส์ส มาลาคัน์ธวิเลปนัส์ส เสย์ยาวสถปทีเปย์ยัส์ส;

โส กาเยน ทุจ์จริตํ จรติ, วาจาย ทุจ์จริตํ จรติ, มนสา ทุจ์จริตํ จรติ; โส กาเยน ทุจ์จริตํ จริต์วา วาจาย ทุจ์จริตํ จริต์วา มนสา ทุจ์จริตํ จริต์วา กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัช์ชติ. เอวํ โข อานัน์ท สุก์กาภิชาติโย สมาโน กัณ์หํ ธัม์มํ อภิชายติ. กถัญ์จานัน์ท สุก์กาภิชาติโย สมาโน สุก์กํ ธัม์มํ อภิชายติ? อิธานัน์ท เอกัจ์โจ อุจ์เจ กุเล ปัจ์จาชาโต โหติ ขัต์ติยมหาสาลกุเล วา ฯเปฯ เสย์ยาวสถปที่เปย์ยัส์สะ โส กาเยน สุจริตํ จรติ วาจาย สุจริตํ จรติ มนสา สุจริตํ จรติ; โส กาเยน สุจริตํ จริต์วา วาจาย สุจริตํ จริต์วา มนสา สุจริตํ จริต์วา กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์ชติ. เอวํ โข อานัน์ท สุก์กาภิชาติโย สมาโน สุก์กํ ธัม์มํ อภิชายติ. กถัญ์จานัน์ท สุก์กาภิชาติโย สมาโน อกัณ์หํ อสุก์กํ นิพ์พานํ อภิชายติ? อิธานัน์ท เอกัจ์โจ อุจ์เจ กุเล ปัจ์จาชาโต โหติ ขัต์ติยมหาสาลกุเล วา พ์ราห์มณมหาสาลกุเล วา คหปติมหาสาลกุเล วา อัท์เธ มหัท์ธเน มหาโภเค ปหูตชาตรูปรชเต ปหูตวิต์ตูปกรเณ ปหูตธนธัญ์เญะ โส จ โหติ อภิรูโป ทัส์สนีโย ปาสาทิโก ปรมาย วัณ์ณโปก์ขรตาย สมัน์นาคโต, ลาภี อัน์นัส์ส ปานัส์ส วัต์ถัส์ส ยานัส์ส มาลาคัน์ธวิเลปนัส์ส เสย์ยาวสถปที่เปย์ยัส์สะ โส เกสมัส์สุํ โอหาเรต์วา กาสายานิ วัต์ถานิ อัจ์ฉาเทต์วา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พัช์ชติ; โส เอวํ ปัพ์พชิโต สมาโน ปัญ์จ นีวรเณ ปหาย เจตโส อุปัก์กิเลเส ปัญ์ญาย ทุพ์พลีกรเณ จตูสุ สติปัฏ์ฐาเนสุ สูปัฏ์ฐิตจิต์โต สัต์ต โพช์ฌังเค ยถาภูตํ ภาเวต์วา อกัณ์หํ อสุก์กํ นิพ์พานํ อภิชายติ. เอวํ โข อานัน์ท สุก์กาภิชาติโย สมาโน อกัณ์หํ อสุก์กํ นิพ์พานํ อภิชายติ. อิเม โข อานัน์ท ฉฬาภิชาติโยติ.

๕๘ ฉหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อาหุเนย์โย โหติ ปาหุเนย์โย ทัก์ขิเณย์โย อัญ์ชลิกรณีโย อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์ส กตเมหิ ฉหิ ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุโน เย อาสวา สํวราปหาตัพ์พา, เต สํวเรน ปหีนา โหน์ติ; เย อาสวา ปฏิเสวนาปหาตัพ์พา, เต ปฏิเสวนาย ปหีนา โหน์ติ; เย อาสวา อธิวาสนาปหาตัพ์พา, เต อธิวาสนาย ปหีนา โหน์ติ; เย อาสวา ปริวัช์ชนาปหาตัพ์พา, เต ปริวัช์ชนาย ปหีนา โหน์ติ; เย อาสวา วิโนทนาปหาตัพ์พา, เต วิโนทนาย ปหีนา โหน์ติ; เย อาสวา ภาวนาปหาตัพ์พา, เต ภาวนาย ปหีนา โหน์ติ. กตเม จ ภิก์ขเว อาสวา สํวราปหาตัพ์พา, เย สํวเรน ปหีนา โหน์ติ ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปฏิสํขา โยนิโส จัก์ขุน์ท์ริยสํวรํ สํวุโต วิหรติ. ยํ หิส์ส ภิก์ขเว จัก์ขุน์ท์ริยสํวรํ อสํวุตัส์ส วิหรโต อุป์ปัช์เชย์ยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, จัก์ขุน์ท์ริยสํวรํ สํวุตัส์ส วิหรโต เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหน์ติ. ปฏิสํขา โยนิโส โสติน์ท์ริย…ฆานิน์ท์ริย…ชิวหิน์ท์ริย…กายิน์ท์ริย…มนิน์ท์ริยสํวรํ สํวุโต วิหรติ. ยํ หิส์ส ภิก์ขเว มนิน์ท์ริยสํวรํ อสํวุตัส์ส วิหรโต อุป์ปัช์เชย์ยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, มนิน์ท์ริยสํวรํ สํวุตัส์ส วิหรโต เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหน์ติ. ยํ หิส์ส ภิก์ขเว สํวรํ อสํวุตัส์ส วิหรโต อุป์ปัช์เชย์ยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, สํวรํ สํวุตัส์ส วิหรโต เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหน์ติ. อิเม วุจ์จัน์ติ ภิก์ขเว อาสวา สํวราปหาตัพ์พา, เย สํวเรน ปหีนา โหน์ติ. กตเม จ ภิก์ขเว อาสวา ปฏิเสวนาปหาตัพ์พา, เย ปฏิเสวนาย ปหีนา โหน์ติ ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปฏิสํขา โยนิโส จีวรํ ปฏิเสวติ ยาวเทว สีตัส์ส ปฏิฆาตาย อุณ์หัส์ส ปฏิฆาตาย ฑํสมกสวาตาตปสิรึสปสัม์ผัส์สานํ ปฏิฆาตาย ยาวเทว หิริโกปินปฏิจ์ฉาทนัต์ถํ ปฏิสํขา

โยนิโส บิณ์ฑปาตํ ปฏิเสวติ เนว ทวาย น มทาย น มัณ์ฑนาย น วิภูสนาย ยาวเทว อิมัส์ส กายัส์ส ฐิติยา ยาปนาย วิหึสุปรติยา พ์รห์มจริยานุค์คหาย; "อิติ ปุราณัญ์จ เวทนํ ปฏิหํขามิ, นวัญ์จ เวทนํ น อุป์ปาเทส์สามิ, ยาต์รา จ เม ภวิส์สติ, อนวัช์ชตา จ, ผาสุวิหาโร จาติ: ปฏิสํขา โยนิโส เสนาสนํ ปฏิเสวติ ยาวเทว สีตัส์ส ปฏิฆาตาย อุณ์หัส์ส ปฏิฆาตาย ฑํสมกสวาตาตปสิรึสปสัม์ผัส์สานํ ปฏิฆาตาย ยาวเทว อุตุปริส์สยวิโนทนํ ปฏิสัล์ลานารามัต์ถํ: ปฏิสํขา โยนิโส คิลานปัจ์จยเภสัช์ชปริก์ขารํ ปฏิเสวติ ยาวเทว อุป์ปัน์นานํ เวย์ยาพาธิกานํ เวทนานํ ปฏิฆาตาย อพ์ยาปัช์ฌปรมตาย: ยํ หิส์ส ภิก์ขเว อัป์ปฏิเสวโต อุป์ปัช์เชย์ยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, ปฏิเสวโต เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหน์ติ. อิเม วุจ์จัน์ติ ภิก์ขเว อาสวา ปฏิเสวนาปหาตัพ์พา, เย ปฏิเสวนาย ปหีนา โหน์ติ. กตเม จ ภิก์ขเว อาสวา อธิวาสนาปหาตัพ์พา, เย อธิวาสนาย ปหีนา โหน์ติ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปฏิสํขา โยนิโส ขโม โหติ สีตัส์ส อุณ์หัส์ส ชิฆัจ์ฉาย ปิปาสาย ฑํสมกสวาตาต-ปสิรึสปสัม์ผัส์สานํ, ทุรุต์ตานํ ทุราคตานํ วจนปถานํ อุป์ปัน์นานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุก์ขานํ ติป์ปานํ ขรานํ กฏุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อธิวาสกชาติโก โหติ: ยํ หิส์ส ภิก์ขเว อนธิวาสยโต อุป์ปัช์เชย์ยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, อธิวาสยโต เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหน์ติ. อิเม วุจ์จัน์ติ ภิก์ขเว อาสวา อธิวาสนา-ปหาตัพ์พา, เย อธิวาสนาย ปหีนา โหน์ติ. กตเม จ ภิก์ขเว อาสวา ปริวัช์-ชนาปหาตัพ์พา, เย ปริวัช์ชนาย ปหีนา โหน์ติ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปฏิสํขา โยนิโส จัณ์ฑหัต์ถึ ปริวัช์เชติ, จัณ์ฑอัส์สํ ปริวัช์เชติ; จัณ์ฑโคณํ ปริวัช์เชติ, จัณ์ฑกุก์กุรํ ปริวัช์เชติ, อหึ ขาณุํ กัณ์ฏกัฏ์ฐานํ โสพ์ภํ

ปปาตํ จัน์ทนิกํ โอฬิคัล์ลํ, ยถารูเป อนาสเน นิสิน์นํ ยถารูเป
อโคจเร จรัน์ตํ ยถารูเป ปาปเก มิต์เต ภชัน์ตํ วิญ์ญู สพ์รห์มจารี
ปาปเกสุ ฐาเนสุ โอกัป์เปย์ยุํ, โส ตัญ์เจว อนาสนํ ตัญ์จ อโคจรํ
เต จ ปาปเก มิต์เต ปฏิสํขา โยนิโส ปริวัช์เชติ. ยํ หิส์ส ภิก์ขเว
อปริวัช์ชยโต อุป์ปัช์เชย์ยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, ปริวัช์ชยโต
เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหน์ติ. อิเม วุจ์จัน์ติ ภิก์ขเว
อาสวา ปริวัช์ชนาปหาตัพ์พา, เย ปริวัช์ชนาย ปหีนา โหน์ติ.
กตเม จ ภิก์ขเว อาสวา วิโนทนาปหาตัพ์พา, เย วิโนทนาย
ปหีนา โหน์ติ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปฏิสํขา โยนิโส อุป์ปัน์นํ
กามวิตัก์กํ นาธิวาเสติ ปชหติ วิโนเทติ พ์ยัน์ตีกโรติ อนภาวํ
คเมติ, ปฏิสํขา โยนิโส อุป์ปัน์นํ พ์ยาปาทวิตัก์กํ ฯเปฯ อุป์ปัน์นํ
วิหึสาวิตัก์กํ…อุป์ปัน์นุป์ปัน์เน ปาปเก อกุสเล ธัม์เม นาธิวาเสติ
ปชหติ วิโนเทติ พ์ยัน์ตีกโรติ อนภาวํ คเมติ. ยํ หิส์ส ภิก์ขเว
อวิโนทยโต อุป์ปัช์เชย์ยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, วิโนทยโต เอวํส
เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหน์ติ. อิเม วุจ์จัน์ติ ภิก์ขเว
อาสวา วิโนทนาปหาตัพ์พา, เย วิโนทนาย ปหีนา โหน์ติ.
กตเม จ ภิก์ขเว อาสวา ภาวนาปหาตัพ์พา, เย ภาวนาย ปหีนา
โหน์ติ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปฏิสํขา โยนิโส สติสัม์โพช์ฌังคํ ภาเวติ
วิเวกนิส์สิตํ วิราคนิส์สิตํ นิโรธนิส์สิตํ โวส์สัค์คปริณามึ, ปฏิสํขา
โยนิโส ธัม์มวิจยสัม์โพช์ฌังคํ ภาเวติ ฯเปฯ วิริยสัม์โพช์ฌังคํ
ภาเวติ ปีติสัม์โพช์ฌังคํ ภาเวติ ปัส์สัท์ธิสัม์โพช์ฌังคํ ภาเวติ
สมาธิสัม์โพช์ฌังคํ ภาเวติ อุเปก์ขาสัม์โพช์ฌังคํ ภาเวติ วิเวกนิส์สิตํ
วิราคนิส์สิตํ นิโรธนิส์สิตํ โวส์สัค์คปริณามึ. ยํ หิส์ส ภิก์ขเว อภาวยโต

อุป์ปัช์เชย์ยุํ อาสวา วิฆาตปริฬาหา, ภาวยโต เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริฬาหา น โหน์ติ. อิเม วุจ์จัน์ติ ภิก์ขเว อาสวา ภาวนา-ปหาตัพ์พา, เย ภาวนาย ปหีนา โหน์ติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ฉหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อาหุเนย์โย โหติ ปาหุเนย์โย ทัก์ขิเณย์โย อัญ์ชลิกรณีโย อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์สาติ.

๕๙ เอกํ สมยํ ภควา นาทิเก วิหรติ คิญ์ชกาวสเถ. อถ โข ทารุกัม์มิโก คหปติ, เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข ทารุกัม์มิกํ คหปตึ ภควา เอตทโวจ "อปิ นุ เต คหปติ กุเล ทานํ ทียตีติ. "ทียติ เม ภัน์เต กุเล ทานํ; ตัญ์จ โข, เย เต ภิก์ขู อารัญ์ญกา ปิณ์ฑปาติกา ปํสุกุลิกา อรหัน์ตา วา อรหัต์ตมัค์คํ วา สมาปัน์นา, ตถารูเปสุ ภัน์เต ภิก์ขูสุ ทานํ ทียตีติ. "ทุช์ชานํ โข เอตํ คหปติ ตยา คิหินา กามโภคินา ปุต์ตสัม์พาธสยนํ อัช์ฌาวสัน์เตน กาสิกจัน์ทนํ ปัจ์จนุโภน์เตน มาลาคัน์ธวิเลปนํ ธารยัน์เตน ชาตรูปรชตํ สาทิยัน์เตน "อิเม วา อรหัน์โต, อิเม วา อรหัต์ตมัค์คํ สมาปัน์นาติ. อารัญ์ญโก เจปิ คหปติ ภิก์ขุ โหติ อุท์ธโต อุน์นโฬ จปโล มุขโร วิกิณ์ณวาโจ มุฏ์ฐัส์สติ อสัม์ปชาโน อสมาหิโต วิพ์ภัน์ตจิต์โต ปากฏิน์ท์ริโย. เอวํ โส เตนังเคน คารัย์โห. อารัญ์ญโก เจ ปิ คหปติ ภิก์ขุ โหติ อนุท์ธโต อนุน์นโฬ อจปโล อมุขโร อวิกิณ์ณวาโจ อุปัฏ์ฐิตสติ สัม์ปชาโน สมาหิโต เอกัค์คจิต์โต สํวุติน์ท์ริโย. เอวํ โส เตนังเคน ปาสํโส. คามัน์ตวิหารี เจปิ คหปติ ภิก์ขุ โหติ อุท์ธโต ฯเปฯ เอวํ โส เตนังเคน คารัย์โห. คามัน์ตวิหารี เจ ปิ คหปติ ภิก์ขุ โหติ อนุท์ธโต ฯเปฯ เอวํ โส เตนังเคน ปาสํโส. ปิณ์ฑปาติโก เจปิ คหปติ ภิก์ขุ โหติ อุท์ธโต ฯเปฯ เอวํ โส

เตนังเคน คารัยโห. ปัณฑปาติโก เจปิ คหปติ ภิกขุ โหติ อนุทธโต ฯเปฯ เอวํ โส เตนังเคน ปาสํโส. เนมันตนิโก เจปิ คหปติ ภิกขุ โหติ อุทธโต ฯเปฯ เอวํ โส เตนังเคน คารัยโห. เนมันตนิโก เจปิ คหปติ ภิกขุ โหติ อนุทธโต ฯเปฯ เอวํ โส เตนังเคน ปาสํโส. ปังสุกุลิโก เจปิ คหปติ ภิกขุ โหติ อุทธโต ฯเปฯ เอวํ โส เตนังเคน คารัยโห. ปังสุกุลิโก เจปิ คหปติ ภิกขุ โหติ อนุทธโต ฯเปฯ เอวํ โส เตนังเคน ปาสํโส. คหปติจีวรธโร เจปิ คหปติ ภิกขุ โหติ อุทธโต อุนนโฬ จปโล มุขโร วิกิณณวาโจ มุฏฐัสสติ อสัมปชาโน อสมาหิโต วิพภันตจิตโต ปากฏินทริโย. เอวํ โส เตนังเคน คารัยโห. คหปติจีวรธโร เจปิ คหปติ ภิกขุ โหติ อนุทธโต อนุนนโฬ อจปโล อมุขโร อวิกิณณวาโจ อุปัฏฐิตสติ สัมปชาโน สมาหิโต เอกัคคจิตโต สํวุตินทริโย. เอวํ โส เตนังเคน ปาสํโส. อิงฆ ตวํ คหปติ สํเฆ ทานํ เทหิ. สํเฆ เต ทานํ ททโต, จิตตํ ปสีทิสสติ; โส ตวํ ปสันนจิตโต กายัสส เภทา ปรัมมรณา สุคตึ สัคคํ โลกํ อุปปัชชิสสสีติ. "เอสาหํ ภันเต อัชชตัคเค สํเฆ ทานานิ ทัสสามีติ.

๖๐ เอกํ สมยํ ภควา พาราณสิยํ วิหรติ อิสิปตเน มิคทาเย. เตน โข ปน สมเยน สัมพหุลา เถรา ภิกขู ปัจฉาภัตตํ ปิณฑปาตปฏิกกันตา มัณฑลมาเฬ สันนิสินนา สันนิปติตา อภิธัมมกถํ กเถนติ. ตัตร สุทํ อายัสมา จิตโต หัตถิสาริปุตโต เถรานํ ภิกขูนํ อภิธัมมกถํ กเถนตานํ อันตรันตรา กถํ โอปาเตติ. อถ โข อายัสมา มหาโกฏฐิโก อายัสมันตํ จิตตํ หัตถิสาริปุตตํ เอตทโวจ "อายัสมา จิตโต หัตถิสาริปุตโต เถรานํ ภิกขูนํ อภิธัมมกถํ กเถนตานํ อันตรันตรา กถํ โอปาเตติ. ยาว กถาปริโยสานํ อายัสมา จิตโต หัตถิสาริปุตโต อาคเมตุ

เอวํ วุตฺเต, อายสฺมโต จิตฺตสฺส หตฺถิสาริปุตฺตสฺส สหายกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ มหาโกฏฺฐิกํ เอตทโวจุํ "อายสฺมา มหาโกฏฺฐิโกปิ อายสฺมนฺตํ จิตฺตํ หตฺถิสาริปุตฺตํ อปสาเทติ. ปณฺฑิโต อายสฺมา จิตฺโต หตฺถิสาริปุตฺโต, ปโหติ อายสฺมา จิตฺโต หตฺถิสาริปุตฺโต เถรานํ ภิกฺขูนํ อภิธมฺมกถํ กเถตุนฺติ. "ทุชฺชานํ โข เอตํ อาวุโส ปรสฺส เจโตปริยายํ อชานนฺเตหิ. อิธาวุโส เอกจฺโจ ปุคฺคโล ตาวเทว โสรตโสรโต โหติ, นิวาตนิวาโต โหติ, อุปสนฺตุปสนฺโต โหติ; ยาว สตฺถารํ อุปนิสฺสาย วิหรติ อญฺญตรํ วา ครุฏฺฐานิยํ สพฺรหฺมจาริํ. ยโต จ โข โส วปกสฺสเตว สตฺถารา, วปกสฺสติ ครุฏฺฐานิเยหิ สพฺรหฺมมจารีหิ, โส สํสฏฺโฐ วิหรติ ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีหิ อุปาสเกหิ อุปาสิกาหิ รญฺญา ราชมหามตฺเตหิ ติตฺถิเยหิ ติตฺถิยสาวเกหิ, ตสฺส สํสฏฺฐสฺส วิสฺสฏฺฐสฺส ปากฏสฺส ภสฺสมนุยุตฺตสฺส วิหรโต ราโค จิตฺตํ อนุทฺธํเสติ; โส ราคานุทฺธํสิเตน จิตฺเตน สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ. เสยฺยถาปิ อาวุโส โคโณ กิฏฺฐาโท ทาเมน วา พทฺโธ วเช วา โอรุทฺโธ โย นุ โข อาวุโส เอวํ วเทยฺย "นทานายํ โคโณ กิฏฺฐาโท ปุนเทว กิฏฺฐํ โอตริสฺสตีติ. สมฺมา นุ โข โส อาวุโส วทมาโน วเทยฺยาติ. "โน หิทํ อาวุโส, ฐานํ เหตํ อาวุโส วิชฺชติ; ยํ โส โคโณ กิฏฺฐาโท ทามํ วา เฉตฺวา วชํ วา ภินฺทิตฺวา อถ ปุนเทว กิฏฺฐํ โอตเรยฺยาติ. "เอวเมว โข อาวุโส อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล ตาวเทว โสรตโสรโต โหติ, นิวาตนิวาโต โหติ, อุปสนฺตุปสนฺโต โหติ; ยาว สตฺถารํ อุปนิสฺสาย วิหรติ อญฺญตรํ วา ครุฏฺฐานิยํ สพฺรหฺมจาริํ. ยโต จ โข โส วปกสฺสเตว สตฺถารา, วปกสฺสติ ครุฏฺฐานิเยหิ สพฺรหฺมจารีหิ; โส สํสฏฺโฐ วิหรติ ภิกฺขูหิ ภิกฺขุนีหิ อุปาสเกหิ อุปาสิกาหิ รญฺญา ราชมหามตฺเตหิ ติตฺถิเยหิ ติตฺถิยสาวเกหิ; ตสฺส

สํสฏฺฐสฺส วิสํสฏฺฐสฺส ปากฏสฺส ภสฺสมนุยุตฺตสฺส วิหรโต ราโค จิตฺตํ อนุทฺธํเสติ; โส ราคานุทฺธํสิเตน จิตฺเตน สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ. อิธ ปนาวุโส เอกจฺโจ ปุคฺคโล วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯเปฯ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; โส "ลาภิมฺหิ ปฐมสฺส ฌานสฺสาติ สํสฏฺโฐ วิหรติ ภิกฺขูหิ ฯเปฯ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ. เสยฺยถาปิ อาวุโส จาตุมฺมหาปเถ ถุลฺลผุสิตโก เทโว วสฺสนฺโต รชํ อนฺตรธาเปยฺย จิกฺขลฺลํ ปาตุกเรยฺย. โย นุ โข อาวุโส เอวํ วเทยฺย "น ทานิ อมุสฺมึ จาตุมฺมหาปเถ ปุนเทว รโช ปาตุภวิสฺสตีติ. สมฺมา นุ โข โส อาวุโส วทมาโน วเทยฺยาติ. "โน หิทํ อาวุโส, ชานาเณหตํ อาวุโส วิชฺชติ; ยํ อมุสฺมึ จาตุมฺมหาปเถ มนุสฺสา วา อติกฺกเมยฺยุํ, โคปสู วา อติกฺกเมยฺยุํ, วาตาตโป วา เสฺนหคตํ ปริยาทิเยยฺย, อถ ปุนเทว รโช ปาตุภเวยฺยาติ. "เอวเมว โข อาวุโส อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯเปฯ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; โส "ลาภิมฺหิ ปฐมสฺส ฌานสฺสาติ. สํสฏฺโฐ วิหรติ ภิกฺขูหิ ฯเปฯ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ อิธ ปนาวุโส เอกจฺโจ ปุคฺคโล วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา ฯเปฯ ทุติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; โส "ลาภิมฺหิ ทุติยสฺส ฌานสฺสาติ สํสฏฺโฐ วิหรติ ภิกฺขูหิ ฯเปฯ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ. เสยฺยถาปิ อาวุโส คามสฺส วา นิคมสฺส วา อวิทูเร มหนฺตํ ตฬากํ, ตตฺถ ถุลฺลผุสิตโก เทโว วุฏฺโฐ สิปฺปิสมฺพุกมฺปิ สกฺขรกถลมฺปิ อนฺตรธาเปยฺย. โย นุ โข อาวุโส เอวํ วเทยฺย "น ทานิ อมุสฺมึ ตฬาเก ปุนเทว สิปฺปิสมฺพุกา วา สกฺขรกถลา วา ปาตุภวิสฺสนฺตีติ. สมฺมา นุ โข โส อาวุโส วทมาโน วเทยฺยาติ. "โน หิทํ อาวุโส, ชานาเณหตํ อาวุโส วิชฺชติ; ยํ อมุสฺมึ ตฬาเก มนุสฺสา วา ปิเวยฺยุํ, โคปสู วา ปิเวยฺยุํ, วาตาตโป วา เสฺนหคตํ ปริยาทิเยยฺย, อถ ปุนเทว สิปฺปิสมฺพุกาปิ สกฺขรกถลาปิ

ปาตุภเวยฺยุนฺติ. "เอวเมว โข อาวุโส อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา ฯเปฯ ทุติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; โส "ลาภิมฺหิ ทุติยสฺส ฌานสฺสาติ สํสฏฺโฐ วิหรติ ภิกฺขูหิ ฯเปฯ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ. อิธ ปนาวุโส เอกจฺโจ ปุคฺคโล ปีติยา จ วิราคา ฯเปฯ ตติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; โส "ลาภิมฺหิ ตติยสฺส ฌานสฺสาติ สํสฏฺโฐ วิหรติ ภิกฺขูหิ ฯเปฯ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ. เสยฺยถาปิ อาวุโส ปุริสํ ปณีตโภชนํ ภุตฺตาวึ อภิโทสิกํ โภชนํ นจฺฉาเทยฺย. โย นุ โข อาวุโส เอวํ วเทยฺย "นทานิ อมุํ ปุริสํ ปุนเทว โภชนํ ฉาเทสฺสตีติ. สมฺมา นุ โข โส อาวุโส วทมาโน วเทยฺยาติ. "โน หิทํ อาวุโส, อมุญฺหาวุโส ปุริสํ ปณีตโภชนํ ภุตฺตาวึ ยาวสฺส สา โอชา กาเย ฐสฺสติ, ตาว น อญฺญํ โภชนํ ฉาเทสฺสติ. ยโต จ ขฺวสฺส สา โอชา อนฺตรธายิสฺสติ, อถ ปุนเทว ตํ โภชนํ ฉาเทยฺยาติ. เอวเมว โข อาวุโส อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล ปีติยา จ วิราคา ฯเปฯ ตติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; โส "ลาภิมฺหิ ตติยสฺส ฌานสฺสาติ สํสฏฺโฐ วิหรติ ภิกฺขูหิ ฯเปฯ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ. อิธ ปนาวุโส เอกจฺโจ ปุคฺคโล สุขสฺส จ ปหานา ทุกฺขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ; โส "ลาภิมฺหิ จตุตฺถสฺส ฌานสฺสาติ สํสฏฺโฐ วิหรติ ภิกฺขูหิ ฯเปฯ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ. เสยฺยถาปิ อาวุโส ปพฺพตสํเขเป อุทกรหโท นิวาโต วิคตอูมิโก. โย นุ โข อาวุโส เอวํ วเทยฺย "นทานิ อมุสฺมึ อุทกรหเท ปุนเทว อูมิ ปาตุภวิสฺสตีติ: สมฺมา นุ โข โส อาวุโส วทมาโน วเทยฺยาติ. "โน หิทํ อาวุโส, ฐานํเจตํ อาวุโส วิชฺชติ; ยํ ปุรตฺถิมาย ทิสาย อาคจฺเฉยฺย ภูสา วาตวุฏฺฐิ, สา ตสฺมึ อุทกรหเท อูมึ ชเนยฺย, ยา ปจฺฉิมาย ทิสาย อาคจฺเฉยฺย

ฯเปฯ อุต์ตราย ทิสาย อาคัจ์เฉย์ย ทัก์ขิณาย ทิสาย อาคัจ์เฉย์ย
ภูสา วาตวุฏ์ฐิ, สา ตัส์มึ อุทกรหเท อูมึ ชเนย์ยาติ. เอวเมว
โข อาวุโส อิเธกัจ์โจ ปุค์คโล สุขัส์ส จ ปหานา ทุก์ขัส์ส จ
ปหานา ฯเปฯ จตุต์ถํ ฌานํ อุปสัม์บัช์ช วิหรติ; โส "ลาภิม์หิ
จตุต์ถัส์ส ฌานัส์สาติ สํสัฏ์โฐ วิหรติ ภิก์ขูหิ ฯเปฯ สิก์ขํ บัจ์จัก์ขาย
หีนายาวัต์ตติ. อิธ ปนาวุโส เอกัจ์โจ ปุค์คโล สัพ์พนิมิต์ตานํ
อมนสิการา อนิมิต์ตํ เจโตสมาธึ อุปสัม์บัช์ช วิหรติ; โส "ลาภิม์หิ
อนิมิต์ตัส์ส เจโตสมาธิส์สาติ สํสัฏ์โฐ วิหรติ ภิก์ขูหิ ภิก์ขุนีหิ อุปาสเกหิ
อุปาสิกาหิ รัญ์ญา ราชมหามัต์เตหิ ติต์ถิเยหิ ติต์ถิยสาวเกหิ: ตัส์ส
สํสัฏ์ฐัส์ส วิส์สัฏ์ฐัส์ส ปากฏัส์ส ภัส์สมนุยุต์ตัส์ส วิหรโต, ราโค จิต์ตํ
อนุท์ธํเสติ; โส ราคานุท์ธํสิเตน จิต์เตน สิก์ขํ บัจ์จัก์ขาย หีนายาวัต์ตติ.
เสย์ยถาปิ อาวุโส ราชา วา ราชมหามัต์โต วา จตุรังคินิยา
เสนาย อัท์ธานมัค์คปฏิบัน์โน อัญ์ญตรัส์มึ วนสัณ์เฑ เอกรัต์ตึ วาสํ
อุปคัจ์เฉย์ย: ตัต์ร หัต์ถิสัท์เทน อัส์สสัท์เทน รถสัท์เทน บัต์ติสัท์เทน
เภริปณวสังขวีณานิน์นาทสัท์เทน จีริฬิกาสัท์โท อัน์ตรธาเปย์ย. โย
นุ โข เอวํ วเทย์ย "นทานิ อมุส์มึ วนสัณ์เฑ ปุนเทว จีริฬิกาสัท์โท
ปาตุภวิส์สตีติ: สัม์มา นุ โข โส อาวุโส วทมาโน วเทย์ยาติ. "โน
หิทํ อาวุโส, ฐานัญ์เหตํ อาวุโส วิช์ชติ; ยํ โส ราชา วา ราชมหามัต์โต
วา ตัม์หา วนสัณ์ฑา บัก์กเมย์ย, อถ ปุนเทว จีริฬิกาสัท์โท ปาตุภเวย์ยาติ
"เอวเมว โข อาวุโส อิเธกัจ์โจ ปุค์คโล สัพ์พนิมิต์ตานํ อมนสิการา
อนิมิต์ตํ เจโตสมาธึ อุปสัม์บัช์ช วิหรติ, โส "ลาภิม์หิ อนิมิต์ตัส์ส
เจโตสมาธิส์สาติ สํสัฏ์โฐ วิหรติ ภิก์ขูหิ ภิก์ขุนีหิ อุปาสเกหิ อุปาสิกาหิ
รัญ์ญา ราชมหามัต์เตหิ ติต์ถิเยหิ ติต์ถิยสาวเกหิ: ตัส์ส สํสัฏ์ฐัส์ส
วิส์สัฏ์ฐัส์ส ปากฏัส์ส ภัส์สมนุยุต์ตัส์ส วิหรโต, ราโค จิต์ตํ อนุท์ธํเสติ;

โส ราคานุทฺธํสิเตน จิตฺเตน สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตตีติ.

อถโข อายสฺมา จิตฺโต หตฺถิสาริปุตฺโต อปเรน สมเยน สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ. อถ โข จิตฺตสฺส หตฺถิสาริปุตฺตสฺส สหายกา ภิกฺขู, เยนายสฺมา มหาโกฏฺฐิโก, เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ มหาโกฏฺฐิกํ เอตทโวจุํ "กึ นุ โข อายสฺมตา มหาโกฏฺฐิเกน จิตฺโต หตฺถิสาริปุตฺโต เจตสา เจโต ปริจฺจ วิทิโต "อิมาสญฺจ อิมาสญฺจ วิหารสมาปตฺตีนํ จิตฺโต หตฺถิสาริปุตฺโต ลาภี; อถ จ ปน สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสตีติ: อุทาหุ เทวตา เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ "จิตฺโต ภนฺเต หตฺถิสาริปุตฺโต อิมาสญฺจ อิมาสญฺจ วิหารสมาปตฺตีนํ ลาภี; อถ จ ปน สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสตีติ. "เจตโส เจโต ปริจฺจ วิทิโต เม อาวุโส จิตฺโต หตฺถิสาริปุตฺโต "อิมาสญฺจ อิมาสญฺจ วิหารสมาปตฺตีนํ ลาภี; อถ จ ปน สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสตีติ: เทวตา ปิ เม เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ "จิตฺโต ภนฺเต หตฺถิสาริปุตฺโต อิมาสญฺจ อิมาสญฺจ วิหารสมาปตฺตีนํ ลาภี; อถ จ ปน สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสตีติ. อถ โข จิตฺตสฺส หตฺถิสาริปุตฺตสฺส สหายกา ภิกฺขู, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ; เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกฺขู ภควนฺตํ เอตทโวจุํ "จิตฺโต ภนฺเต หตฺถิสาริปุตฺโต อิมาสญฺจ อิมาสญฺจ วิหารสมาปตฺตีนํ ลาภี; อถ จ ปน สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺโตติ "น ภิกฺขเว จิตฺโต จิรํ สริสฺสติ เนกฺขมฺมสฺสาติ.

อถโข จิตฺโต หตฺถิสาริปุตฺโต น จิรสฺเสว เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิ. อถ โข อายสฺมา จิตฺโต หตฺถิสาริปุตฺโต เอกโก วูปกฏฺโฐ อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต น จิรสฺเสว,

ยัสสัตถาย กุลปุตตา สัมมเทว อคารัสมา อนคาริยํ ปัพพชันติ, ตทนุตตรํ พรัหมจริยปริโยสานํ ทิฏเฐว ธัมเม สยํ อภิญญา สัจฉิกัตวา อุปสัมปัชช วิหาสิ. "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พรัหมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตถัตตายาติ อัพภัญญาสิ. อัญญตโร จ ปนายัสมา จิตโต หัตถิสาริปุตโต อรหตํ อโหสีติ.

๖๑ เอกํ สมยํ ภควา พาราณสิยํ วิหรติ อิสิปตเน มิคทาเย. เตน โข ปน สมเยน สัมพหุลานํ เถรานํ ภิกขูนํ ปัจฉาภัตตํ ปิณฑปาตปฏิกกันตานํ มัณฑลมาเฬ สันนิสินนานํ สันนิปติตานํ อยมันตรา กถา อุทปาทิ "วุตตมิทํ อาวุโส ภควตา ปรายเน เมตเตยยปัญเห

"โย อุภันเต วิทิตวาน มัชเฌ มันตา น ลิมปติ,
ตํ พรูมิ มหาปุริโส, โสธ สิพพนิมัจจคาติ.

กตโม นุ โข อาวุโส เอโก อันโต, กตโม ทุติโย อันโต กึ มัชเฌ, กา สิพพนีติ.

เอวํ วุตเต, อัญญตโร ภิกขุ เถเร ภิกขู เอตทโวจ "ผัสโส โข อาวุโส เอโก อันโต, ผัสสสมุทโย ทุติโย อันโต, ผัสสนิโรโธ มัชเฌ, ตัณหา สิพพนี; ตัณหา หิ นํ สิพพติ ตัสส ตัสเสว ภวัสส อภินิพพัตติยา. เอตตาวตา โข อาวุโส ภิกขุ อภิญเญยยํ อภิชานาติ, ปริญเญยยํ ปริชานาติ, อภิญเญยยํ อภิชานันโต ปริญเญยยํ ปริชานันโต ทิฏเฐว ธัมเม ทุกขัสสันตกโร โหตีติ.

เอวํ วุตเต, อัญญตโร ภิกขุ เถเร ภิกขู เอตทโวจ "อตีตํ โข อาวุโส เอโก อันโต, อนาคตํ ทุติโย อันโต, ปัจจุปปันนํ

มชฺเฌ, ตณฺหา สิพฺพนี; ตณฺหา หิ นํ สิพฺพติ ตสฺส ตสฺเสว ภวสฺส อภินิพฺพตฺติยา. เอตฺตาวตา โข อาวุโส ภิกฺขุ อภิญฺเญยฺยํ อภิชานาติ, ปริญฺเญยฺยํ ปริชานาติ, อภิญฺเญยฺยํ อภิชานนฺโต ปริญฺเญยฺยํ ปริชานนฺโต ทิฏฺเฐว ธมฺเม ทุกฺขสฺสนฺตกโร โหตีติ.

เอวํ วุตฺเต, อญฺญตโร ภิกฺขุ เถเร ภิกฺขู เอตทโวจ "สุขา อาวุโส เวทนา เอโก อนฺโต, ทุกฺขา เวทนา ทุติโย อนฺโต, อทุกฺขมสุขา เวทนา มชฺเฌ, ตณฺหา สิพฺพนี; ตณฺหา หิ นํ สิพฺพติ ตสฺส ตสฺเสว ภวสฺส อภินิพฺพตฺติยา. เอตฺตาวตา โข อาวุโส ภิกฺขุ อภิญฺเญยฺยํ อภิชานาติ, ปริญฺเญยฺยํ ปริชานาติ, อภิญฺเญยฺยํ อภิชานนฺโต ปริญฺเญยฺยํ ปริชานนฺโต ทิฏฺเฐว ธมฺเม ทุกฺขสฺสนฺตกโร โหตีติ.

เอวํ วุตฺเต, อญฺญตโร ภิกฺขุ เถเร ภิกฺขู เอตทโวจ "นามํ โข อาวุโส เอโก อนฺโต, รูปํ ทุติโย อนฺโต, วิญฺญาณํ มชฺเฌ, ตณฺหา สิพฺพนี; ตณฺหา หิ นํ สิพฺพติ ตสฺส ตสฺเสว ภวสฺส อภินิพฺพตฺติยา. เอตฺตาวตา โข อาวุโส ภิกฺขุ อภิญฺเญยฺยํ อภิชานาติ, ปริญฺเญยฺยํ ปริชานาติ, อภิญฺเญยฺยํ อภิชานนฺโต ปริญฺเญยฺยํ ปริชานนฺโต ทิฏฺเฐว ธมฺเม ทุกฺขสฺสนฺตกโร โหตีติ.

เอวํ วุตฺเต, อญฺญตโร ภิกฺขุ เถเร ภิกฺขู เอตทโวจ "ฉ โข อาวุโส อชฺฌตฺติกานิ อายตนานิ เอโก อนฺโต, ฉ พาหิรานิ อายตนานิ ทุติโย อนฺโต, วิญฺญาณํ มชฺเฌ, ตณฺหา สิพฺพนี; ตณฺหา หิ นํ สิพฺพติ ตสฺส ตสฺเสว ภวสฺส อภินิพฺพตฺติยา. เอตฺตาวตา โข อาวุโส ภิกฺขุ อภิญฺเญยฺยํ อภิชานาติ, ปริญฺเญยฺยํ ปริชานาติ, อภิญฺเญยฺยํ อภิชานนฺโต ปริญฺเญยฺยํ ปริชานนฺโต ทิฏฺเฐว ธมฺเม ทุกฺขสฺสนฺตกโร โหตีติ.

เอวํ วุตฺเต, อญฺญตโร ภิกฺขุ เถเร ภิกฺขู เอตทโวจ "สกฺกาโย

โข อาวุโส เอโก อัน์โต, สัก์กายสมุทโย ทุติโย อัน์โต, สัก์กายนิโรโธ มัช์เฌ, ตัณ๎หา สิพ์พนี; ตัณ๎หา หิ นํ สิพ์พติ ตัส์ส ตัส์เสว ภวัส์ส อภินิพ์พัต์ติยา. เอต์ตาวตา โข อาวุโส ภิก์ขุ อภิญ์เญย์ยํ อภิชานาติ, ปริญ์เญย์ยํ ปริชานาติ, อภิญ์เญย์ยํ อภิชานัน์โต ปริญ์เญย์ยํ ปริชานัน์โต ทิฏ์เฐว ธัม์เม ทุก์ขัส์สัน์ตกโร โหติ.

เอวํ วุต์เต, อัญ์ญตโร ภิก์ขุ เถเร ภิก์ขู เอตทโวจ "พ๎ยากตํ โข อาวุโส อัม๎หหิ สัพ์เพเหว ยถาสกํ ปฏิภาณํ. อายามาวุโส, เยน ภควา, เตนุปสังกมิส์สาม; อุปสังกมิต๎วา ภควโต เอตมัต์ถํ อาโรเจส์สาม. ยถา โน ภควา พ๎ยากริส์สติ, ตถา นํ ธาเรย์ยามาติ. "เอวมาวุโสติ โข เถรา ภิก์ขู ตัส์ส ภิก์ขุโน ปัจ์จัส์โสสุํ. อถ โข เถรา ภิก์ขู, เยน ภควา, เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต๎วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต๎วา เอกมัน์ตํ นิสีทึสุ; เอกมัน์ตํ นิสิน์นา โข เถรา ภิก์ขู, ยาวตโก อโหสิ สัพ์เพเหว สัท์ธึ กถาสัล์ลาโป, ตํ สัพ์พํ ภควโต อาโรเจสุํ "กัส์ส นุ โข ภัน์เต สุภาสิตัน์ติ. "สัพ์เพสํ โว ภิก์ขเว สุภาสิตํ ปริยาเยน; อปิ จ ยํ มยา สัน์ธาย ภาสิตํ ปารายเน เมต์เตย์ยปัญ๎เห

"โย อุภัน์เต วิทิต๎วาน มัช์เฌ มัน์ตา น ลิม์ปติ;
ตํ พ๎รูมิ มหาปุริโส, โสธ สิพ์พนิมัจ์จคาติ.

ตํ สุณาถ, สาธุกํ มนสิกโรถ; ภาสิส์สามีติ. "เอวํ ภัน์เตติ โข ภิก์ขู ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ "ผัส์โส โข ภิก์ขเว เอโก อัน์โต, ผัส์สสมุทโย ทุติโย อัน์โต, ผัส์สนิโรโธ มัช์เฌ, ตัณ๎หา สิพ์พนี; ตัณ๎หา หิ นํ สิพ์พติ ตัส์ส ตัส์เสว ภวัส์ส อภินิพ์พัต์ติยา. เอต์ตาวตา โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ อภิญ์เญย์ยํ

อภิชานาติ, ปริญ์เญย์ยํ ปริชานาติ, อภิญ์เญย์ยํ อภิชานัน์โต ปริญ์เญย์ยํ ปริชานัน์โต ทิฏ์เฐว ธัม์เม ทุก์ขัส์สัน์ตกโร โหตีติ.

๖๒ เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ จาริกัญ์จรมาโน มหตา ภิก์ขุสํเฆน สัท์ธึ, เยน ทัณ์ฑกัป์ปกัน์นาม โกสลานํ นิคโม, ตทวสริ. อถ โข ภควา มัค์คา โอก์กัม์ม อรัญ์ญตรัส์มึ รุก์ขมูเล ปัญ์ญัต์เต อาสเน นิสีทิ. เต ภิก์ขู ทัณ์ฑกัป์ปกํ ปวิสึสุ อาวสถํ ปริเยสิตุํ. อถ โข อายัส์มา อานัน์โท สัม์พหุเลหิ ภิก์ขูหิ สัท์ธึ, เยน อจิรวตี นที, เตนุปสังกมิ คัต์ตานิ ปริสิญ์จิตุํ; อจิรวติยา นทิยา คัต์ตานิ ปริสิญ์จิต์วา ปัจ์จุต์ตริต์วา เอกจีวโร อัฏ์ฐาสิ คัต์ตานิ ปุพ์พสทิสานิ กุรุมาโน. อถ โข อัญ์ญตโร ภิก์ขุ, เยนายัส์มา อานัน์โท, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ เอตทโวจ “กิน์นุ โข อาวุโส อานัน์ท สัพ์พํ เจตโส สมัน์นาหริต์วา นุ โข เทวทัต์โต ภควตา พ์ยากโต “อาปายิโก เทวทัต์โต เนรยิโก กัป์ปัฏ์โฐ อเตกิจ์โฉติ. อุทาหุ เกนจิ เทว ปริยาเยนาติ. “เอวํ โข ปเนตํ อาวุโส ภควตา พ์ยากตัน์ติ. อถ โข อายัส์มา อานัน์โท, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา อานัน์โท ภควัน์ตํ เอตทโวจ “อิธาหํ ภัน์เต สัม์พหุเลหิ ภิก์ขูหิ สัท์ธึ, อจิรวตี นที, เตนุปสังกมึ คัต์ตานิ ปริสิญ์จิตุํ; อจิรวติยา นทิยา คัต์ตานิ ปริสิญ์จิต์วา ปัจ์จุต์ตริต์วา เอกจีวโร อัฏ์ฐาสิ คัต์ตานิ ปุพ์พสทิสานิ กุรุมาโน. อถ โข ภัน์เต อัญ์ญตโร ภิก์ขุ, เยนาหํ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา มํ เอตทโวจ “กิน์นุ โข อาวุโส อานัน์ท สัพ์พํ เจตโส สมัน์นาหริต์วา นุ โข

เทวทัตโต ภควตา พ๎ยากโต ‘อาปายิโก เทวทัตโต เนรยิโก กัปปัฏโฐ อเตกิจโฉติ. อุทาหุ เกนจิ เทว ปริยาเยนาติ.

เอวํ วุตเต, อหํ ภันเต ตํ ภิกขุํ เอตทโวจํ “เอวํ โข ปเนตํ อาวุโส ภควตา พ๎ยากตันติ. “โส จ โข อานันท ภิกขุ นโว ภวิสสติ อจิรปัพพชิโต, เถโร วา ปน พาโล อพ๎ยัตโต. กถํ หิ นาม ยํ มยา เอกํเสน พ๎ยากตํ, ตัตถ เท๎วชฌํ อาปัชชิสสติ. นาหํ อานันท อัญญํ เอกปุคคลัมปิ สมนุปัสสามิ, โย เอวํ มยา สัพพํ เจตโส สมันนาหริต๎วา พ๎ยากโต; ยถยิทํ เทวทัตโต: ยาวกีวัญจาหํ อานันท เทวทัตตัสส วาลัคคโกฏินิตตุททน-มัตตัมปิ สุกกํ ธัมมํ อัททสํ, เนว ตาวาหํ เทวทัตตํ พ๎ยากาสึ “อาปายิโก เทวทัตโต เนรยิโก กัปปัฏโฐ อเตกิจโฉติ. ยโต จ โข อหํ อานันท เทวทัตตัสส วาลัคคโกฏินิตตุททนมัตตัมปิ สุกกํ ธัมมํ น อัททสํ; อถาหํ ตํ เทวทัตตํ พ๎ยากาสึ “อาปายิโก เทวทัตโต เนรยิโก กัปปัฏโฐ อเตกิจโฉติ. เสยยถาปิ อานันท คูถกูโป สาธิโก โปริโส ปูโร คูถัสส สมติตติโก, ตัตร ปุริโส สสีสโก นิมุคโค อัสส. ตัสส โกจิ เทว ปุริโส อุปคัจเฉยย อัตถกาโม หิตกาโม โยคักเขมกาโม ตัมหา คูถกูปา อุทธริตุกาโม, โส ตํ คูถกูปํ สมันตานุปริคัจฉันโต น ปัสเสยย ตัสส ปุริสัสส วาลัคคโกฏินิตตุททนมัตตัมปิ คูเถน อมักขิตํ; ยัตถ ตํ คเหต๎วา อุทธเรยย; เอวเมว โข อหํ อานันท ยโต เทวทัตตัสส วาลัคค-โกฏินิตตุททนมัตตัมปิ สุกกํ ธัมมํ น อัททสํ, อถาหํ เทวทัตตํ พ๎ยากาสึ “อาปายิโก เทวทัตโต เนรยิโก กัปปัฏโฐ อเตกิจโฉติ. สเจ ตุม๎เห อานันท สุเณยยาถ ตถาคตัสส ปุริสินท๎ริยญาณานิ วิภชันตัสสาติ.

“เอตัสส ภควา กาโล, เอตัสส สุคต กาโล; ยํ ภควา ปุริสินท๎ริย-

ญาณานิ วิภเชยฺย, ภควโต สุตฺวา ภิกฺขู ธาเรสฺสนฺตีติ. "เตนหานนฺท สุณาหิ, สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปจฺจสฺโสสิ. ภควา เอตทโวจ "อิธาหํ อานนฺท เอกจฺจํ ปุคฺคลํ เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ "อิมสฺส โข ปุคฺคลสฺส วิชฺชมานา กุสลาปิ ธมฺมา อกุสลาปิ ธมฺมาติ: ตเมนํ อปเรน สมเยน เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ "อิมสฺส โข ปุคฺคลสฺส กุสลา ธมฺมา อนฺตรหิตา, อกุสลา ธมฺมา สมฺมุขีภูตา; อตฺถิ จ ขฺวสฺส กุสลมูลํ อสมุจฺฉินฺนํ, ตมฺหา ตสฺส กุสลากุสลํ ปาตุภวิสฺสติ. เอวมยํ ปุคฺคโล อายตึ อปริหานธมฺโม ภวิสฺสตีติ. เสยฺยถาปิ อานนฺท พีชานิ อขณฺฑานิ อปูตีนิ อวาตาตปหตานิ สาราทานิ สุขสยิตานิ สุเขตฺเต สุปริกมฺม-กตาย ภูมิยา นิกฺขิตฺตานิ: ชาเนยฺยาสิ ตฺวํ อานนฺท "อิมานิ พีชานิ วุฑฺฒึ วิรุฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสนฺตีติ. "เอวํ ภนฺเต". "เอวเมว โข อหํ อานนฺท อิเธกจฺจํ ปุคฺคลํ เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ "อิมสฺส โข ปุคฺคลสฺส วิชฺชมานา กุสลาปิ ธมฺมา อกุสลาปิ ธมฺมาติ: ตเมนํ อปเรน สมเยน เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ "อิมสฺส โข ปุคฺคลสฺส กุสลา ธมฺมา อนฺตรหิตา, อกุสลา ธมฺมา สมฺมุขีภูตา; อตฺถิ จ ขฺวสฺส กุสลมูลํ อสมุจฺฉินฺนํ, ตมฺหา ตสฺส กุสลากุสลํ ปาตุภวิสฺสติ. เอวมยํ ปุคฺคโล อายตึ อปริหานธมฺโม ภวิสฺสตีติ. เอวมฺปิ โข อานนฺท ตถาคตสฺส ปุริสปุคฺคโล เจตสา เจโต ปริจฺจ วิทิโต โหติ. เอวมฺปิ โข อานนฺท ตถาคตสฺส ปุริสินฺทฺริยญาณํ เจตสา เจโต ปริจฺจ วิทิตํ โหติ. เอวมฺปิ โข อานนฺท ตถาคตสฺส อายตึ ธมฺมสมุปฺปาโท เจตสา เจโต ปริจฺจ วิทิโต โหติ. อิธ ปนาหํ

อานนฺท เอกจฺจํ ปุคฺคลํ เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ "อิมสฺส โข ปุคฺคลสฺส วิชฺชมานา กุสลาปิ ธมฺมา อกุสลาปิ ธมฺมาติ: ตเมนํ อปเรน สมเยน เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ "อิมสฺส โข ปุคฺคลสฺส อกุสลา ธมฺมา อนฺตรหิตา, กุสลา ธมฺมา สมฺมุขีภูตา; อตฺถิ จ ขฺวสฺส อกุสลมูลํ อสมุจฺฉินฺนํ, ตมฺหา ตสฺส กุสลากุสลํ ปาตุภวิสฺสติ: เอวมยํ ปุคฺคโล อายตึ ปริหานธมฺโม ภวิสฺสตีติ. เสยฺยถาปิ อานนฺท พีชานิ อขณฺฑานิ อปูตีนิ อวาตาตปหตานิ สาราทานิ สุขสยิตานิ ปุถุลาย นิกฺขิตฺตานิ: ชาเนยฺยาสิ ตฺวํ อานนฺท "น ยิมานิ พีชานิ วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสนฺตีติ. "เอวํ ภนฺเต" "เอวเมว โข อหํ อานนฺท อิเธกจฺจํ ปุคฺคลํ เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ "อิมสฺส โข ปุคฺคลสฺส วิชฺชมานา กุสลาปิ ธมฺมา อกุสลาปิ ธมฺมาติ: ตเมนํ อปเรน สมเยน เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ "อิมสฺส โข ปุคฺคลสฺส อกุสลา ธมฺมา อนฺตรหิตา, กุสลา ธมฺมา สมฺมุขีภูตา; อตฺถิ จ ขฺวสฺส อกุสลมูลํ อสมุจฺฉินฺนํ, ตมฺหา ตสฺส กุสลากุสลํ ปาตุภวิสฺสติ: เอวมยํ ปุคฺคโล อายตึ ปริหานธมฺโม ภวิสฺสตีติ. เอวมฺปิ โข อานนฺท ตถาคตสฺส ปุริสปุคฺคโล เจตสา เจโต ปริจฺจ วิทิโต โหติ. เอวมฺปิ โข อานนฺท ตถาคตสฺส ปุริสินฺทฺริยญาณํ เจตสา เจโต ปริจฺจ วิทิตํ โหติ. เอวมฺปิ โข อานนฺท ตถาคตสฺส อายตึ ธมฺมสมุปฺปาโท เจตสา เจโต ปริจฺจ วิทิโต โหติ. อิธ ปนาหํ อานนฺท เอกจฺจํ ปุคฺคลํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ "อิมสฺส โข ปุคฺคลสฺส วิชฺชมานา กุสลาปิ ธมฺมา อกุสลาปิ ธมฺมาติ: ตเมนํ อปเรน สมเยน เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ "นตฺถิ อิมสฺส ปุคฺคลสฺส วาลคฺคโกฏินิตฺตุทฺทนมตฺโตปิ

สุกฺโก ธมฺโม, สมนฺนาคตายํ ปุคฺคโล เอกนฺตกาฬเกหิ อกุสเลหิ ธมฺเมหิ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชิสฺสตีติ. เสยฺยถาปิ อานนฺท พีชานิ ขณฺฑานิ ปูตีนิ วาตาตปหตานิ สุเขตฺเต สุปริกมฺมกตาย ภูมิยา นิกฺขิตฺตานิ: ชาเนยฺยาสิ ตฺวํ อานนฺท "นยิมานิ พีชานิ วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสนฺตีติ. "เอวํ ภนฺเต". "เอวเมว โข อหํ อานนฺท อิเธกจฺจํ ปุคฺคลํ เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ "อิมสฺส โข ปุคฺคลสฺส วิชฺชมานา กุสลาปิ ธมฺมา อกุสลาปิ ธมฺมาติ: ตเมนํ อปเรน สมเยน เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ "นตฺถิ อิมสฺส ปุคฺคลสฺส วาลคฺคโกฏินิตฺตุทฺทนมตฺโตปิ สุกฺโก ธมฺโม, สมนฺนาคตายํ ปุคฺคโล เอกนฺตกาฬเกหิ อกุสเลหิ ธมฺเมหิ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชิสฺสตีติ. เอวมฺปิ โข อานนฺท ตถาคตสฺส ปุริสปุคฺคโล เจตสา เจโต ปริจฺจ วิทิโต โหติ. เอวมฺปิ โข อานนฺท ตถาคตสฺส ปุริสินฺทฺริยญาณํ เจตสา เจโต ปริจฺจ วิทิตํ โหติ. เอวมฺปิ โข อานนฺท ตถาคตสฺส อายตึ ธมฺมสมุปฺปาโท เจตสา เจโต ปริจฺจ วิทิโต โหตีติ.

เอวํ วุตฺเต, อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ "สกฺกา นุ โข ภนฺเต อิเมสํ ติณฺณํ ปุคฺคลานํ อปเรปิ ตโย ปุคฺคลา สปฺปฏิภาคา ปญฺญาเปตุนฺติ: "สกฺกานนฺทาติ ภควา เอตทโวจ "อิธาหํ อานนฺท เอกจฺจํ ปุคฺคลํ เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ "อิมสฺส โข ปุคฺคลสฺส วิชฺชมานา กุสลาปิ ธมฺมา อกุสลาปิ ธมฺมาติ: ตเมนํ อปเรน สมเยน เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ "อิมสฺส โข ปุคฺคลสฺส กุสลา ธมฺมา

อนฺตรหิตา, อกุสลา ธมฺมา สมฺมุขีภูตา; อตฺถิ จ ขฺวสฺส กุสลมูลํ อสมุจฺฉินฺนํ, ตมฺปิ สพฺเพน สพฺพํ สมุคฺฆาตํ คจฺฉติ. เอวมยํ ปุคฺคโล อายตึ ปริหานธมฺโม ภวิสฺสตีติ. เสยฺยถาปิ อานนฺท องฺคารานิ อาทิตฺตานิ สมฺปชฺชลิตานิ สญฺโชติภูตานิ ปุถุสิลาย นิกฺขิตฺตานิ: ชาเนยฺยาสิ ตฺวํ อานนฺท "น ยิมานิ องฺคารานิ วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสนฺตีติ. "เอวํ ภนฺเต". "เสยฺยถาปิ วา ปนานนฺท สายณฺหสมเย สุริเย โอคจฺฉนฺเต, ชาเนยฺยาสิ ตฺวํ อานนฺท "อาโลโก อนฺตรธายิสฺสติ, อนฺธกาโร ปาตุภวิสฺสตีติ. "เอวํ ภนฺเต". "เสยฺยถาปิ วา ปนานนฺท อภิโทสอฑฺฒรตฺตํ ภตฺตกาลสมเย, ชาเนยฺยาสิ ตฺวํ อานนฺท "อาโลโก อนฺตรหิโต อนฺธกาโร ปาตุภูโตติ. "เอวํ ภนฺเต". "เอวเมว โข อหํ อานนฺท อิเธกจฺจํ ปุคฺคลํ เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ "อิมสฺส โข ปุคฺคลสฺส วิชฺชมานา กุสลาปิ ธมฺมา อกุสลาปิ ธมฺมาติ. ตเมนํ อปเรน สมเยน เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ "อิมสฺส โข ปุคฺคลสฺส กุสลา ธมฺมา อนฺตรหิตา, อกุสลา ธมฺมา สมฺมุขีภูตา; อตฺถิ จ ขฺวสฺส กุสลมูลํ อสมุจฺฉินฺนํ, ตมฺปิ สพฺเพน สพฺพํ สมุคฺฆาตํ คจฺฉติ. เอวมยํ ปุคฺคโล อายตึ ปริหานธมฺโม ภวิสฺสตีติ. เอวมฺปิ โข อานนฺท ตถาคตสฺส ปุริสปุคฺคโล เจตสา เจโต ปริจฺจ วิทิโต โหติ. เอวมฺปิ โข อานนฺท ตถาคตสฺส ปุริสินฺทฺริยญาณํ เจตสา เจโต ปริจฺจ วิทิตํ โหติ. เอวมฺปิ โข อานนฺท ตถาคตสฺส อายตึ ธมฺมสมุปฺปาโท เจตสา เจโต ปริจฺจ วิทิโต โหติ. อิธ ปนาหํ อานนฺท เอกจฺจํ ปุคฺคลํ เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ

ปชานามิ "อิมสฺส โข ปุคฺคลสฺส วิชฺชมานา กุสลาปิ ธมฺมา อกุสลาปิ ธมฺมาติ. ตเมนํ อปเรน สมเยน เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ "อิมสฺส โข ปุคฺคลสฺส อกุสลา ธมฺมา อนฺตรหิตา กุสลา ธมฺมา สมฺมุขีภูตา; อตฺถิ จ ขฺวสฺส อกุสลมูลํ อสมุจฺฉินฺนํ ตมฺปิ สพฺเพน สพฺพํ สมุคฺฆาตํ คจฺฉติ. เอวมยํ ปุคฺคโล อายตึ อปริหานธมฺโม ภวิสฺสตีติ. เสยฺยถาปิ อานนฺท องฺคารานิ อาทิตฺตานิ สมฺปชฺชลิตานิ สญฺโชติภูตานิ สุกฺเข ติณปุญฺเช วา กฏฺฐปุญฺเช วา นิกฺขิตฺตานิ. ชาเนยฺยาสิ ตฺวํ อานนฺท "อิมานิ องฺคารานิ วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสนฺตีติ. "เอวํ ภนฺเต". "เสยฺยถาปิ วา ปนานนฺท รตฺติยา ปจฺจูสสมเย สุริเย อุคฺคจฺฉนฺเต, ชาเนยฺยาสิ ตฺวํ อานนฺท "อนฺธกาโร อนฺตรธายิสฺสติ, อาโลโก ปาตุภวิสฺสตีติ. "เอวํ ภนฺเต". "เสยฺยถาปิ วา ปนานนฺท อภิโทส มชฺฌนฺติเก ภตฺตกาลสมเย, ชาเนยฺยาสิ ตฺวํ อานนฺท "อนฺธกาโร อนฺตรหิโต, อาโลโก ปาตุภูโตติ. "เอวํ ภนฺเต" "เอวเมว โข อหํ อานนฺท อิเธกจฺจํ ปุคฺคลํ เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ "อิมสฺส โข ปุคฺคลสฺส วิชฺชมานา กุสลาปิ ธมฺมา อกุสลาปิ ธมฺมาติ: ตเมนํ อปเรน สมเยน เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ "อิมสฺส โข ปุคฺคลสฺส อกุสลา ธมฺมา อนฺตรหิตา, กุสลา ธมฺมา สมฺมุขีภูตา; อตฺถิ จ ขฺวสฺส อกุสลมูลํ อสมุจฺฉินฺนํ, ตมฺปิ สพฺเพน สพฺพํ สมุคฺฆาตํ คจฺฉติ. เอวมยํ ปุคฺคโล อายตึ อปริหานธมฺโม ภวิสฺสตีติ. เอวมฺปิ โข อานนฺท ตถาคตสฺส ปุริสปุคฺคโล เจตสา เจโต ปริจฺจ วิทิโต โหติ. เอวมฺปิ โข อานนฺท ตถาคตสฺส ปุริสินฺทฺริยญาณํ เจตสา เจโต ปริจฺจ วิทิตํ โหติ. เอวมฺปิ โข อานนฺท ตถาคตสฺส อายตึ ธมฺมสมุปฺปาโท เจตสา เจโต ปริจฺจ วิทิโต โหติ. อิธ ปนาหํ

อานันท เอกัจจํ ปุคคลํ เอวํ เจตสา เจโต ปริจจ ปชานามิ "อิมัสส โข ปุคคลัสส วิชชมานา กุสลาปิ ธัมมา อกุสลาปิ ธัมมาติ: ตเมนํ อปเรน สมเยน เอวํ เจตสา เจโต ปริจจ ปชานามิ "นัตถิ อิมัสส ปุคคลัสส วาลัคคโกฏินิตตุทนมัตโตปิ อกุสโล ธัมโม, สมันนาคตายํ ปุคคโล เอกันตสุกเกหิ อนวัชเชหิ ธัมเมหิ ทิฏเฐว ธัมเม ปรินิพพายิสสตีติ. เสยยถาปิ อานันท อังคารานิ สีตานิ นิพพุตานิ สุกเข ติณปุญเช วา กัฏฐปุญเช วา นิกขิตตานิ: ชาเนยยาสิ ตวํ อานันท "น ยิมานิ อังคารานิ วุฑฒึ วิรูฬหึ เวปุลลํ อาปัชชิสสันตีติ. "เอวํ ภันเต". "เอวเมว โข อหํ อานันท อิเธกัจจํ ปุคคลํ เอวํ เจตสา เจโต ปริจจ ปชานามิ "อิมัสส โข ปุคคลัสส วิชชมานา กุสลาปิ ธัมมา อกุสลาปิ ธัมมาติ: ตเมนํ อปเรน สมเยน เอวํ เจตสา เจโต ปริจจ ปชานามิ "นัตถิ อิมัสส ปุคคลัสส วาลัคคโกฏินิตตุทนมัตโตปิ อกุสโล ธัมโม, สมันนาคตายํ ปุคคโล เอกันตสุกเกหิ อนวัชเชหิ ธัมเมหิ ทิฏเฐว ธัมเม ปรินิพพายิสสตีติ. เอวัมปิ โข อานันท ตถาคตัสส ปุริสปุคคโล เจตสา เจโต ปริจจ วิทิโต โหติ. เอวัมปิ โข อานันท ตถาคตัสส ปุริสินทริยญาณํ เจตสา เจโต ปริจจ วิทิตํ โหติ. เอวัมปิ โข อานันท ตถาคตัสส อายตึ ธัมมสมุปปาโท เจตสา เจโต ปริจจ วิทิโต โหติ. ตัตรานันท เย เต ปุริมา ตโย ปุคคลา; เตสํ ติณณํ ปุคคลานํ เอโก อปริหานธัมโม, เอโก ปริหานธัมโม, เอโก อาปายิโก เนรยิโก: ตัตรานันท เยเม ปัจฉิมา ตโย ปุคคลา; อิเมสํ ติณณํ ปุคคลานํ เอโก อปริหานธัมโม, เอโก ปริหานธัมโม, เอโก ปรินิพพานธัมโมติ.

๖๓ นิพเพธิกปริยายํ โว ภิกขเว ธัมมปริยายํ เทเสสสามิ; ตํ

สุณาถ, สาธุกํ มนสิกโรถ; ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ โส ภิกฺขเว นิพฺเพธิกปริยาโย ธมฺมปริยาโย? กามา ภิกฺขเว เวทิตพฺพา, กามานํ นิทานสมฺภโว เวทิตพฺโพ, กามานํ เวมตฺตตา เวทิตพฺพา, กามานํ วิปาโก เวทิตพฺโพ, กามนิโรโธ เวทิตพฺโพ, กามนิโรธคามินีปฏิปทา เวทิตพฺพา; เวทนา ภิกฺขเว เวทิตพฺพา, เวทนานํ นิทานสมฺภโว เวทิตพฺโพ, เวทนานํ เวมตฺตตา เวทิตพฺพา, เวทนานํ วิปาโก เวทิตพฺโพ, เวทนานิโรโธ เวทิตพฺโพ, เวทนานิโรธคามินีปฏิปทา เวทิตพฺพา; สญฺญา ภิกฺขเว เวทิตพฺพา, สญฺญานํ นิทานสมฺภโว เวทิตพฺโพ, สญฺญานํ เวมตฺตตา เวทิตพฺพา, สญฺญานํ วิปาโก เวทิตพฺโพ, สญฺญานิโรโธ เวทิตพฺโพ, สญฺญานิโรธคามินีปฏิปทา เวทิตพฺพา; อาสวา ภิกฺขเว เวทิตพฺพา, อาสวานํ นิทานสมฺภโว เวทิตพฺโพ, อาสวานํ เวมตฺตตา เวทิตพฺพา, อาสวานํ วิปาโก เวทิตพฺโพ, อาสวนิโรโธ เวทิตพฺโพ, อาสวนิโรธคามินีปฏิปทา เวทิตพฺพา; กมฺมํ ภิกฺขเว เวทิตพฺพํ, กมฺมานํ นิทานสมฺภโว เวทิตพฺโพ; กมฺมานํ เวมตฺตตา เวทิตพฺพา, กมฺมานํ วิปาโก เวทิตพฺโพ กมฺมนิโรโธ เวทิตพฺโพ, กมฺมนิโรธคามินีปฏิปทา เวทิตพฺพา; ทุกฺขํ ภิกฺขเว เวทิตพฺพํ, ทุกฺขสฺส นิทานสมฺภโว เวทิตพฺโพ, ทุกฺขสฺส เวมตฺตตา เวทิตพฺพา, ทุกฺขสฺส วิปาโก เวทิตพฺโพ, ทุกฺขนิโรโธ เวทิตพฺโพ, ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา เวทิตพฺพา.

กามา ภิกฺขเว เวทิตพฺพา, กามานํ นิทานสมฺภโว เวทิตพฺโพ, กามานํ เวมตฺตตา เวทิตพฺพา, กามานํ วิปาโก เวทิตพฺโพ, กามนิโรโธ เวทิตพฺโพ, กามนิโรธคามินีปฏิปทา เวทิตพฺพาติ

อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ, กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? ปญฺจิเม ภิกฺขเว กามคุณา: จกฺขุวิญฺเญยฺยา รูปา อิฏฺฐา กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามูปสํหิตา รชนิยา, โสตวิญฺเญยฺยา สทฺทา ฯเปฯ ฆานวิญฺเญยฺยา คนฺธา ชิวฺหาวิญฺเญยฺยา รสา กายวิญฺเญยฺยา โผฏฺฐพฺพา อิฏฺฐา กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามูปสํหิตา รชนิยา. อปิ จ โข ภิกฺขเว เนเต กามา กามคุณา นาเมเต อริยสฺส วินเย วุจฺจนฺติ.

สงฺกปฺปราโค ปุริสสฺส กาโม. น เต กามา, ยานิ จิตฺรานิ โลเก.
สงฺกปฺปราโค ปุริสสฺส กาโม. ติฏฺฐนฺติ จิตฺรานิ ตเถว โลเก.
อเถตฺถ ธีรา วินยนฺติ ฉนฺทนฺติ.

กตโม จ ภิกฺขเว กามานํ นิทานสมฺภโว? ผสฺโส ภิกฺขเว กามานํ นิทานสมฺภโว. กตมา จ ภิกฺขเว กามานํ เวมตฺตตา? อญฺโญ ภิกฺขเว กาโม รูเปสุ, อญฺโญ กาโม สทฺเทสุ, อญฺโญ กาโม คนฺเธสุ, อญฺโญ กาโม รเสสุ, อญฺโญ กาโม โผฏฺฐพฺเพสุ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว กามานํ เวมตฺตตา. กตโม จ ภิกฺขเว กามานํ วิปาโก? ยํ โข ภิกฺขเว กามยมาโน ตชฺชํ ตชฺชํ อตฺตภาวํ อภินิพฺพตฺเตติ ปุญฺญภาคิยํ วา อปุญฺญภาคิยํ วา: อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว กามานํ วิปาโก. กตโม จ ภิกฺขเว กามนิโรโธ? ผสฺสนิโรธา ภิกฺขเว กามนิโรโธ. อยเมว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค กามนิโรธคามินีปฏิปทา. เสยฺยถีทํ? สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปฺโป สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมนฺโต สมฺมาอาชีโว สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ. ยโต จ โข ภิกฺขเว อริยสาวโก เอวํ กาเม ปชานาติ, เอวํ กามานํ นิทานสมฺภวํ ปชานาติ, เอวํ กามานํ เวมตฺตตํ ปชานาติ, เอวํ กามานํ วิปากํ

ปชานาติ, เอวํ กามนิโรธํ ปชานาติ, เอวํ กามนิโรธคามินีปฏิปทํ ปชานาติ: โส อิมํ นิพฺเพธิกํ พฺรหฺมจริยํ ปชานาติ กามนิโรธํ. กามา ภิกฺขเว เวทิตพฺพา ฯเปฯ กามนิโรธคามินีปฏิปทา เวทิตพฺพาติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ.

เวทนา ภิกฺขเว เวทิตพฺพา ฯเปฯ เวทนานิโรธคามินีปฏิปทา. เวทิตพฺพาติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ, กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? ติสฺโส อิมา ภิกฺขเว เวทนา: สุขา เวทนา, ทุกฺขา เวทนา, อทุกฺขมสุขา เวทนา กตโม จ ภิกฺขเว เวทนานํ นิทานสมฺภโว? ผสฺโส ภิกฺขเว เวทนานํ นิทานสมฺภโว. กตมา จ ภิกฺขเว เวทนานํ เวมตฺตตา? อตฺถิ ภิกฺขเว สามิสา สุขา เวทนา, อตฺถิ นิรามิสา สุขา เวทนา; อตฺถิ สามิสา ทุกฺขา เวทนา, อตฺถิ นิรามิสา ทุกฺขา เวทนา; อตฺถิ สามิสา อทุกฺขมสุขา เวทนา, อตฺถิ นิรามิสา อทุกฺขมสุขา เวทนา: อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว เวทนานํ เวมตฺตตา. กตโม จ ภิกฺขเว เวทนานํ วิปาโก? ยํ โข ภิกฺขเว เวทยมาโน ตชฺชํ ตชฺชํ อตฺตภาวํ อภินิพฺพตฺเตติ ปุญฺญภาคิยํ วา อปุญฺญภาคิยํ วา: อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว เวทนานํ วิปาโก. กตโม จ ภิกฺขเว เวทนานิโรโธ? ผสฺสนิโรธา ภิกฺขเว เวทนานิโรโธ. อยเมว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค เวทนานิโรธคามินีปฏิปทา. เสยฺยถีทํ? สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาสมาธิ. ยโต จ โข ภิกฺขเว อริยสาวโก เอวํ เวทนํ ปชานาติ, เอวํ เวทนานํ นิทานสมฺภวํ ปชานาติ, เอวํ เวทนานํ เวมตฺตตํ ปชานาติ, เอวํ เวทนานํ วิปากํ ปชานาติ, เอวํ เวทนานิโรธํ ปชานาติ, เอวํ เวทนานิโรธคามินีปฏิปทํ ปชานาติ: โส อิมํ นิพฺเพธิกํ พฺรหฺมจริยํ ปชานาติ เวทนานิโรธํ. เวทนา ภิกฺขเว เวทิตพฺพา ฯเปฯ เวทนานิโรธคามินีปฏิปทา เวทิตพฺพาติ อิติ ยนฺตํ

ตุตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ.

สัญญา ภิกขเว เวทิตัพพา ฯเปฯ สัญญานิโรธคามินีปฏิปทา. เวทิตัพพาติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ, กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? ฉยิมา ภิกขเว สัญญา: รูปสัญญา, สัททสัญญา, คันธสัญญา, รสสัญญา, โผฏฐัพพสัญญา, ธัมมสัญญา. กตโม จ ภิกขเว สัญญานํ นิทานสัมภโว? ผัสโส ภิกขเว สัญญานํ นิทานสัมภโว. กตมา จ ภิกขเว สัญญานํ เวมัตตตา? อัญญา ภิกขเว สัญญา รูเปสุ, อัญญา สัญญา สัทเทสุ, อัญญา สัญญา คันเธสุ, อัญญา สัญญา รเสสุ, อัญญา สัญญา โผฏฐัพเพสุ, อัญญา สัญญา ธัมเมสุ; อยํ วุจฺจติ ภิกขเว สัญญานํ เวมัตตตา. กตโม จ ภิกขเว สัญญานํ วิปาโก? โวหารเวปักกาหํ ภิกขเว สัญญา วทามิ; ยถา ยถา นํ สัญชานาติ, ตถา ตถา โวหรติ "เอวํ สัญญี อโหสินฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกขเว สัญญานํ วิปาโก. กตโม จ ภิกขเว สัญญานิโรโธ? ผัสสนิโรธา ภิกขเว สัญญานิโรโธ. อยเมว อริโย อัฏฐังคิโก มัคโค สัญญา-นิโรธคามินีปฏิปทา. เสยยถีทํ? สัมมาทิฏฐิ ฯเปฯ สัมมาสมาธิ. ยโต จ โข ภิกขเว อริยสาวโก เอวํ สัญญา ปชานาติ, เอวํ สัญญานํ นิทานสัมภวํ ปชานาติ; เอวํ สัญญานํ เวมัตตตํ ปชานาติ, เอวํ สัญญานํ วิปากํ ปชานาติ, เอวํ สัญญานิโรธํ ปชานาติ, เอวํ สัญญานิโรธคามินีปฏิปทํ ปชานาติ: โส อิมํ นิพเพธิกํ พรหมจริยํ ปชานาติ สัญญานิโรธํ. สัญญา ภิกขเว เวทิตัพพา ฯเปฯ สัญญานิโรธ-คามินีปฏิปทา เวทิตัพพาติ อิติ ยันตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ.

อาสวา ภิกขเว เวทิตัพพา ฯเปฯ อาสวนิโรธคามินี-ปฏิปทา เวทิตัพพาติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ, กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? ตโยเม ภิกขเว อาสวา: กามาสโว, ภวาสโว,

อวิช์ชาสโว. กตโม จ ภิก์ขเว อาสวานํ นิทานสัม์ภโว? อวิช์ชา ภิก์ขเว อาสวานํ นิทานสัม์ภโว. กตมา จ ภิก์ขเว อาสวานํ เวมัต์ตตา? อัต์ถิ ภิก์ขเว อาสวา นิรยคมนิยา, อัต์ถิ อาสวา ติรัจ์ฉานโยนิคมนิยา, อัต์ถิ อาสวา เปต์ติวิสยคมนิยา; อัต์ถิ อาสวา มนุส์สโลกคมนิยา, อัต์ถิ อาสวา เทวโลกคมนิยา; อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว อาสวานํ เวมัต์ตตา. กตโม จ ภิก์ขเว อาสวานํ วิปาโก? ยํ โข ภิก์ขเว อวิช์ชาคโต ตัช์ชํ ตัช์ชํ อัต์ตภาวํ อภินิพ์พัต์เตติ ปุญ์ญภาคิยํ วา อปุญ์ญภาคิยํ วา; อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว อาสวานํ วิปาโก. กตโม จ ภิก์ขเว อาสวนิโรโธ? อวิช์ชานิโรธา ภิก์ขเว อาสวนิโรโธ. อยเมว อริโย อัฏ์ฐังคิโก มัค์โค อาสวนิโรธคามินี-ปฏิปทา. เสย์ยถีทํ? สัม์มาทิฏ์ฐิ ฯเปฯ สัม์มาสมาธิ. ยโต จ โข ภิก์ขเว อริยสาวโก เอวํ อาสเว ปชานาติ, เอวํ อาสวานํ นิทานสัม์ภวํ ปชานาติ, เอวํ อาสวานํ เวมัต์ตตํ ปชานาติ, เอวํ อาสวานํ วิปากํ ปชานาติ, เอวํ อาสวนิโรธํ ปชานาติ, เอวํ อาสวนิโรธคามินีปฏิปทํ ปชานาติ; โส อิมํ นิพ์เพธิกํ พ์รห์มจริยํ ปชานาติ อาสวนิโรธํ. อาสวา ภิก์ขเว เวทิตัพ์พา ฯเปฯ อาสวนิโรธ-คามินีปฏิปทา เวทิตัพ์พาติ อิติ ยัน์ตํ วุต์ตํ, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ.

กัม์มํ ภิก์ขเว เวทิตัพ์พํ ฯเปฯ กัม์มนิโรธคามินีปฏิปทา เวทิ-ตัพ์พาติ อิติ โข ปเนตํ วุต์ตํ, กิญ์เจตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ? เจตนาหํ ภิก์ขเว กัม์มํ วทามิ. เจตยิต์วา กัม์มํ กโรติ กาเยน วาจาย มนสา. กตโม จ ภิก์ขเว กัม์มานํ นิทานสัม์ภโว? ผัส์โส ภิก์ขเว กัม์มานํ นิทานสัม์ภโว. กตมา จ ภิก์ขเว กัม์มานํ เวมัต์ตตา? อัต์ถิ ภิก์ขเว กัม์มํ นิรยเวทนิยํ, อัต์ถิ กัม์มํ ติรัจ์ฉาน-โยนิเวทนิยํ, อัต์ถิ กัม์มํ เปต์ติวิสยเวทนิยํ, อัต์ถิ กัม์มํ มนุส์สโลก-

เวทนิยํ, อัต์ถิ กัม์มํ เทวโลกเวทนิยํ: อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว กัม์มานํ เวมัต์ตตา. กตโม จ ภิก์ขเว กัม์มานํ วิปาโก? ติวิธาหํ ภิก์ขเว กัม์มานํ วิปากํ วทามิ ทิฏ์เฐว ธัม์เม อุปปัช์เช วา อปเร วา ปริยาเย: อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว กัม์มานํ วิปาโก. กตโม จ ภิก์ขเว กัม์มนิโรโธ? ผัส์สนิโรธา ภิก์ขเว กัม์มนิโรโธ. อยเมว อริโย อัฏ์ฐัง-คิโก มัค์โค กัม์มนิโรธคามินีปฏิปทา. เสย์ยถีทํ? สัม์มาทิฏ์ฐิ ฯเปฯ สัม์มาสมาธิ. ยโต จ โข ภิก์ขเว อริยสาวโก เอวํ กัม์มํ ปชานาติ, เอวํ กัม์มานํ นิทานสัม์ภวํ ปชานาติ, เอวํ กัม์มานํ เวมัต์ตตํ ปชานาติ, เอวํ กัม์มานํ วิปากํ ปชานาติ, เอวํ กัม์มนิโรธํ ปชานาติ, เอวํ กัม์มนิโรธคามินีปฏิปทํ ปชานาติ: โส อิมํ นิพ์เพธิกํ พ์รหม์จริยํ ปชานาติ กัม์มนิโรธํ. กัม์มํ ภิก์ขเว เวทิตัพ์พํ ฯเปฯ กัม์มนิโรธคามินี-ปฏิปทา เวทิตัพ์พาติ อิติ ยันตํ วุต์ตํ, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ.

ทุก์ขํ ภิก์ขเว เวทิตัพ์พํ ทุก์ขัส์ส นิทานสัม์ภโว เวทิตัพ์โพ, ทุก์ขัส์ส เวมัต์ตตา เวทิตัพ์พา, ทุก์ขัส์ส วิปาโก เวทิตัพ์โพ, ทุก์ขนิโรโธ เวทิตัพ์โพ, ทุก์ขนิโรธคามินีปฏิปทา เวทิตัพ์พาติ อิติ โข ปเนตํ วุต์ตํ, กิญ์เจตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ? ชาติปิ ทุก์ขา, ชราปิ ทุก์ขา, พ์ยาธิปิ ทุก์ขา, มรณัม์ปิ ทุก์ขํ, โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสาปิ ทุก์ขา, ยัม์ปิจ์ฉํ น ลภติ ตัม์ปิ ทุก์ขํ, สํขิต์เตน ปัญ์จุปาทานัก์ขัน์ธา ทุก์ขา. กตโม จ ภิก์ขเว ทุก์ขัส์ส นิทานสัม์ภโว? ตัณ์หา ภิก์ขเว ทุก์ขัส์ส นิทานสัม์ภโว. กตมา จ ภิก์ขเว ทุก์ขัส์ส เวมัต์ตตา? อัต์ถิ ภิก์ขเว ทุก์ขํ อธิมัต์ตํ, อัต์ถิ ปริต์ตํ อัต์ถิ ทันธวิราคิ, อัต์ถิ ขิป์ปวิราคิ: อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ทุก์ขัส์ส เวมัต์ตตา. กตโม จ ภิก์ขเว ทุก์ขัส์ส วิปาโก? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ เยน ทุก์เขน

อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต โสจติ กิลมติ ปริเทวติ อุรตฺตาฬึ กนฺทติ สมฺโมหํ อาปชฺชติ; เยน วา ปน ทุกฺเขน อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต พหิทฺธา ปริเยฏฺฐึ อาปชฺชติ "โก เอกปทํ ทฺวิปทํ ปชานาติ อิมสฺส ทุกฺขสฺส นิโรธายาติ: สมฺโมหเวปกฺกํ วาหํ ภิกฺขเว ทุกฺขํ วทามิ ปริเยฏฺฐิเวปกฺกํ วา: อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทุกฺขสฺส วิปาโก. กตโม จ ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรโธ? ตณฺหานิโรธา ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรโธ. อยเมว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค ทุกฺขนิโรธ-คามินีปฏิปทา. เสยฺยถีทํ? สมฺมาทิฏฺฐิ ฯ เปฯ สมฺมาสมาธิ. ยโต จ โข ภิกฺขเว อริยสาวโก เอวํ ทุกฺขํ ปชานาติ, เอวํ ทุกฺขสฺส นิทานสมฺภวํ ปชานาติ, เอวํ ทุกฺขสฺส เวมตฺตตํ ปชานาติ, เอวํ ทุกฺขวิปากํ ปชานาติ, เอวํ ทุกฺขนิโรธํ ปชานาติ, เอวํ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทํ ปชานาติ: โส อิมํ นิพฺเพธิกํ พฺรหฺมจริยํ ปชานาติ, ทุกฺขนิโรธํ. ทุกฺขํ ภิกฺขเว เวทิตพฺพํ, ทุกฺขสฺส นิทานสมฺภโว เวทิตพฺโพ, ทุกฺขสฺส เวมตฺตตา เวทิตพฺพา, ทุกฺขสฺส วิปาโก เวทิตพฺโพ, ทุกฺขนิโรโธ เวทิตพฺโพ, ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา เวทิตพฺพาติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ. อยํ โข โส ภิกฺขเว นิพฺเพธิกปริยาโย ธมฺมปริยาโยติ.

๖๔ ฉยิมานิ ภิกฺขเว ตถาคตสฺส ตถาคตพลานิ, เยหิ พเลหิ สมนฺนาคโต ตถาคโต อาสภณฺฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ. กตมานิ ฉ? อิธ ภิกฺขเว ตถาคโต ฐานญฺจ ฐานโต อฏฺฐานญฺจ อฏฺฐานโต ยถาภูตํ ปชานาติ: ยมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคโต ฐานญฺจ ฐานโต อฏฺฐานญฺจ อฏฺฐานโต ยถาภูตํ ปชานาติ; อิทมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคตสฺส ตถาคตพลํ โหติ; ยํ พลํ อาคมฺม ตถาคโต อาสภณฺฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ

พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ.

ปุน จ ปรํ ภิกฺขเว ตถาคโต อตีตานาคตปจฺจุปฺปนฺนานํ กมฺม-สมาทานานํ ฐานโส เหตุโส วิปากํ ยถาภูตํ ปชานาติ; ยมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคโต อตีตานาคตปจฺจุปฺปนฺนานํ กมฺมสมาทานานํ ฐานโส เหตุโส วิปากํ ยถาภูตํ ปชานาติ; อิทมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคตสฺส ตถาคตพลํ โหติ; ยํ พลํ อาคมฺม ตถาคโต อาสภณฺฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ.

ปุน จปรํ ภิกฺขเว ตถาคโต ฌานวิโมกฺขสมาธิสมาปตฺตีนํ สงฺกิเลสํ โวทานํ วุฏฺฐานํ ยถาภูตํ ปชานาติ; ยมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคโต ฯ เปฯ อิทมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคตสฺส ตถาคตพลํ โหติ; ยํ พลํ อาคมฺม ตถาคโต อาสภณฺฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ.

ปุน จปรํ ภิกฺขเว ตถาคโต อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ. เสยฺยถีทํ? เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ฯ เปฯ อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ. ยมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคโต อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ. เสยฺยถีทํ. เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ฯ เปฯ อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ. อิทมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคตสฺส ตถาคตพลํ โหติ; ยํ พลํ อาคมฺม ตถาคโต อาสภณฺฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ.

ปุน จปรํ ภิกฺขเว ตถาคโต ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน ฯ เปฯ ยถา กมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ. ยมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคโต ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน ฯ เปฯ ยถา กมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ; อิทมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคตสฺส

ตถาคตพลํ โหติ; ยํ พลํ อาคัม์ม ตถาคโต อาสภัณ์ฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พ๎รห์มจัก์กํ ปวัต์เตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ตถาคโต อาสวานํ ขยา อนาสวัญ์เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. ยัม์ปิ ภิก์ขเว ตถาคโต อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; อิทัม์ปิ ภิก์ขเว ตถาคตัส์ส ตถาคตพลํ โหติ; ยํ พลํ อาคัม์ม ตถาคโต อาสภัณ์ฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พ๎รห์มจัก์กํ ปวัต์เตติ. อิมานิ โข ภิก์ขเว ฉ ตถาคตัส์ส ตถาคตพลานิ, เยหิ พเลหิ สมัน์นาคโต ตถาคโต อาสภัณ์ฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พ๎รห์มจัก์กํ ปวัต์เตติ.

ตัต๎ร เจ ภิก์ขเว ปเร ตถาคตํ ฐานัญ์จ ฐานโต อัฏ์ฐานัญ์จ อัฏ์ฐานโต ยถาภูตํ ญาเณน อุปสังกมิต์วา ปัญ์หํ ปุจ์ฉัน์ติ. ยถา ยถา ภิก์ขเว ตถาคตัส์ส ฐานัญ์จ ฐานโต อัฏ์ฐานัญ์จ อัฏ์ฐานโต ยถาภูตํ ญาณํ วิทิตํ; ตถา ตถา เตสํ ตถาคโต ฐานัญ์จ ฐานโต อัฏ์ฐานัญ์จ อัฏ์ฐานโต ยถาภูตํ ญาเณน ปัญ์หํ ปุฏ์โฐ พ๎ยากโรติ. ตัต๎ร เจ ภิก์ขเว ปเร ตถาคตํ อตีตานาคตปัจ์จุปปัน์นานํ กัม์มสมาทานานํ ฐานโส เหตุโส วิปากํ ยถาภูตํ ญาเณน อุปสังกมิต์วา ปัญ์หํ ปุจ์ฉัน์ติ. ยถา ยถา ภิก์ขเว ตถาคตัส์ส อตีตานาคตปัจ์จุปปัน์นานํ กัม์มสมาทานานํ ฐานโส เหตุโส วิปากํ ยถาภูตํ ญาณํ วิทิตํ; ตถา ตถา เตสํ ตถาคโต อตีตานาคตปัจ์จุปปัน์นานํ กัม์มสมาทานานํ ฐานโส เหตุโส วิปากํ ยถาภูตํ ญาเณน ปัญ์หํ ปุฏ์โฐ พ๎ยากโรติ. ตัต๎ร เจ ภิก์ขเว ปเร ตถาคตํ ฌานวิโมก์ขสมาธิสมาปัต์ตีนํ สังกิเลสํ โวทานํ วุฏ์ฐานํ ยถาภูตํ ญาเณน อุปสังกมิต์วา ปัญ์หํ ปุจ์ฉัน์ติ. ยถา ยถา ภิก์ขเว ตถาคตัส์ส ฌานวิโมก์ขสมาธิ-

สมาปัต์ตีนํ สํกิเลสํ โวทานํ วุฏ์ฐานํ ยถาภูตํ ญาณํ วิทิตํ; ตถา ตถา เตสํ ตถาคโต ฌานวิโมก์ขสมาธิสมาปัต์ตีนํ สํกิเลสํ โวทานํ วุฏ์ฐานํ ยถาภูตํ ญาเณน ปัญ์หํ ปุฏ์โฐ พ์યากโรติ. ตัต์ร เจ ภิก์ขเว ปเร ตถาคตํ ปุพ์เพนิวาสานุส์สตึ ยถาภูตํ ญาเณน อุปสังกมิต์วา ปัญ์หํ ปุจ์ฉัน์ติ. ยถา ยถา ภิก์ขเว ตถาคตัส์ส ปุพ์เพนิวาสานุส์สติ ยถาภูตํ ญาณํ วิทิตํ; ตถา ตถา เตสํ ตถาคโต ปุพ์เพนิวาสานุส์สตึ ยถาภูตํ ญาเณน ปัญ์หํ ปุฏ์โฐ พ์ยากโรติ. ตัต์ร เจ ภิก์ขเว ปเร ตถาคตํ สัต์ตานํ จุตูปปาตํ ยถาภูตํ ญาเณน อุปสังกมิต์วา ปัญ์หํ ปุจ์ฉัน์ติ. ยถา ยถา ภิก์ขเว ตถาคตัส์ส สัต์ตานํ จุตูปปาตํ ยถาภูตํ ญาณํ วิทิตํ; ตถา ตถา เตสํ ตถาคโต สัต์ตานํ จุตูปปาตํ ยถาภูตํ ญาเณน ปัญ์หํ ปุฏ์โฐ พ์ยากโรติ. ตัต์ร เจ ภิก์ขเว ปเร ตถาคตํ อาสวานํ ขยํ ยถาภูตํ ญาเณน อุปสังกมิต์วา ปัญ์หํ ปุจ์ฉัน์ติ. ยถา ยถา ตถาคตัส์ส อาสวานํ ขยํ ยถาภูตํ ญาณํ วิทิตํ, ตถา ตถา เตสํ ตถาคโต อาสวานํ ขยํ ยถาภูตํ ญาเณน ปัญ์หํ ปุฏ์โฐ พ์ยากโรติ. ตัต์ร ภิก์ขเว ยัม์ปิทํ ฐานัญ์จ ฐานโต อัฏ์ฐานัญ์จ อัฏ์ฐานโต ยถาภูตํ ญาณํ, ตัม์ปิ สมาหิตัส์ส วทามิ, โน อสมาหิตัส์ส. ยัม์ปิทํ อตีตานาคตปัจ์จุปปัน์นานํ กัม์ม-สมาทานานํ ฐานโส เหตุโส วิปากํ ยถาภูตํ ญาณํ, ตัม์ปิ สมาหิตัส์ส วทามิ, โน อสมาหิตัส์ส. ยัม์ปิทํ ภิก์ขเว ฌานวิโมก์ขสมาธิสมาปัต์-ตีนํ สํกิเลสํ โวทานํ วุฏ์ฐานํ ยถาภูตํ ญาณํ, ตัม์ปิ สมาหิตัส์ส วทามิ, โน อสมาหิตัส์ส. ยัม์ปิทํ ภิก์ขเว ปุพ์เพนิวาสานุส์สติ ยถาภูตํ ญาณํ, ตัม์ปิ สมาหิตัส์ส วทามิ, โน อสมาหิตัส์ส. ยัม์ปิทํ สัต์ตานํ จุตูปปาตํ ยถาภูตํ ญาณํ, ตัม์ปิ สมาหิตัส์ส วทามิ, โน อสมาหิตัส์ส. ยัม์ปิทํ อาสวานํ ขยํ ยถาภูตํ ญาณํ, ตัม์ปิ สมาหิตัส์ส วทามิ,

โน อสมาหิตสฺส. อิติ โข ภิกฺขเว สมาธิ มคฺโค, อสมาธิ กุมฺมคฺโคติ.

มหาวคฺโค ปฐโม.

ตสฺสุทฺทานํ.

โสโณ ผคฺคุโณ ฉฬาภิชาติโย อาสวา ทารุกมฺเมน,

ปญฺจ ปสเส จิตฺตปรายนํ อุทกํ นิพฺเพธิ ฉ อิมา พเลน วคฺโคติ.

๖๕ ฉ ภิกฺขเว ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ อนาคามิผลํ สจฺฉิกาตุํ. กตเม ฉ? อสฺสทฺธิยํ, อหิริกํ, อโนตฺตปฺปํ, โกสชฺชํ, มุฏฺฐสจฺจํ, ทุปฺปญฺญตํ. อิเม โข ภิกฺขเว ฉ ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ อนาคามิผลํ สจฺฉิกาตุํ. ฉ ภิกฺขเว ธมฺเม ปหาย ภพฺโพ อนาคามิผลํ สจฺฉิกาตุํ. กตเม ฉ? อสฺสทฺธิยํ, อหิริกํ, อโนตฺตปฺปํ, โกสชฺชํ, มุฏฺฐสจฺจํ, ทุปฺปญฺญตํ. อิเม โข ภิกฺขเว ฉ ธมฺเม ปหาย ภพฺโพ อนาคามิผลํ สจฺฉิกาตุนฺติ.

๖๖ ฉ ภิกฺขเว ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ อรหตฺตํ สจฺฉิกาตุํ. กตเม ฉ? ถีนํ, มิทฺธํ, อุทฺธจฺจํ, กุกฺกุจฺจํ, อสฺสทฺธิยํ, ปมาทํ; อิเม โข ภิกฺขเว ฉ ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ อรหตฺตํ สจฺฉิกาตุํ. ฉ ภิกฺขเว ธมฺเม ปหาย ภพฺโพ อรหตฺตํ สจฺฉิกาตุํ. กตเม ฉ? ถีนํ, มิทฺธํ, อุทฺธจฺจํ, กุกฺกุจฺจํ, อสฺสทฺธิยํ, ปมาทํ. อิเม โข ภิกฺขเว ฉ ธมฺเม ปหาย ภพฺโพ อรหตฺตํ สจฺฉิกาตุนฺติ.

๖๗ โส วต ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปาปมิตฺโต ปาปสหาโย ปาปสมฺปวํโก ปาปมิตฺเต เสวมาโน ภชมาโน ปยิรุปาสมาโน เตสญฺจ ทิฏฺฐานุคตึ อาปชฺชมาโน อภิสมาจาริกํ ธมฺมํ ปริปูเรสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. อภิสมาจาริกํ ธมฺมํ อปริปูเรตฺวา เสกฺขธมฺมํ ปริปูเรสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. เสกฺขธมฺมํ อปริปูเรตฺวา สีลานิ ปริปูเรสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. สีลานิ อปริปูเรตฺวา กามราคํ วา รูปราคํ วา อรูปราคํ

วา ปชหิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. โส วต ภิกฺขเว ภิกฺขุ กลฺยา-
ณมิตฺโต กลฺยาณสหาโย กลฺยาณสมฺปวงฺโก กลฺยาณมิตฺเต เสวมาโน
ภชมาโน ปยิรุปาสมาโน เตสญฺจ ทิฏฺฐานุคตึ อาปชฺชมาโน อภิสมา-
จาริกํ ธมฺมํ ปริปูเรสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. อภิสมาจาริกํ ธมฺมํ
ปริปูเรตฺวา เสกฺขธมฺมํ ปริปูเรสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. เสกฺขธมฺมํ
ปริปูเรตฺวา สีลานิ ปริปูเรสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. สีลานิ ปริปูเรตฺวา
กามราคํ วา รูปราคํ วา อรูปราคํ วา ปชหิสฺสตีติ ฐานเมตํ
วิชฺชตีติ.

๖๘ โส วต ภิกฺขเว ภิกฺขุ สงฺคณิการาโม สงฺคณิกรโต สงฺคณิ-
การามตํ อนุยุตฺโต คณาราโม คณรโต คณารามตํ อนุยุตฺโต เอโก
ปวิเวเก อภิรมิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. เอโก ปวิเวเก อนภิรมนฺโต
จิตฺตสฺส นิมิตฺตํ คเหสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. จิตฺตสฺส นิมิตฺตํ
อคฺคณฺหนฺโต สมฺมาทิฏฺฐึ ปริปูเรสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. สมฺมา-
ทิฏฺฐึ อปริปูเรตฺวา สมฺมาสมาธึ ปริปูเรสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ.
สมฺมาสมาธึ อปริปูเรตฺวา สํโยชนานิ ปชหิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ.
สํโยชนานิ อปฺปหาย นิพฺพานํ สจฺฉิกริสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ.
โส วต ภิกฺขเว ภิกฺขุ น สงฺคณิการาโม น สงฺคณิกรโต น สงฺค-
ณิการามตํ อนุยุตฺโต น คณาราโม น คณรโต น คณารามตํ
อนุยุตฺโต เอโก ปวิเวเก อภิรมิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. เอโก
ปวิเวเก อภิรมนฺโต จิตฺตสฺส นิมิตฺตํ คเหสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ.
จิตฺตสฺส นิมิตฺตํ คณฺหนฺโต สมฺมาทิฏฺฐึ ปริปูเรสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ.
สมฺมาทิฏฺฐึ ปริปูเรตฺวา สมฺมาสมาธึ ปริปูเรสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ.
สมฺมาสมาธึ ปริปูเรตฺวา สํโยชนานิ ปชหิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ.
สํโยชนานิ ปหาย นิพฺพานํ สจฺฉิกริสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชตีติ.

๖๙ อถ โข อัญ์ญตรา เทวตา อภิก์กัน์ตาย รัต์ติยา อภิก์-
กัน์ตวัณ์ณา เกวลกัป์ปํ เชตวนํ โอภาเสต์วา, เยน ภควา, เตนุป-
สังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ;
เอกมัน์ตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควัน์ตํ เอตทโวจ "ฉ ยิเม ภัน์เต
ธัม์มา ภิก์ขุโน อปริหานาย สํวัต์ตัน์ติ. กตเม ฉ? สัต์ถุคารวตา,
ธัม์มคารวตา, สํฆคารวตา, สิก์ขาคารวตา, โสวจัส์สตา, กัล์ยาณมิต์-
ตตา; อิเม โข ภัน์เต ฉ ธัม์มา ภิก์ขุโน อปริหานาย สํวัต์ตัน์ตีติ.
อิทมโวจ สา เทวตา. สมนุญ์โญ สัต์ถา อโหสิ. อถ โข สา
เทวตา "สมนุญ์โญ เม สัต์ถาติ ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา ปทัก์ขิณํ
กัต์วา ตัต์เถวัน์ตรธายิ.

อถ โข ภควา ตัส์สา รัต์ติยา อัจ์จเยน ภิก์ขู อามัน์เตสิ "อิมํ
ภิก์ขเว รัต์ตึ อัญ์ญตรา เทวตา อภิก์กัน์ตาย รัต์ติยา อภิก์กัน์ต-
วัณ์ณา เกวลกัป์ปํ เชตวนํ โอภาเสต์วา, เยนาหํ, เตนุปสังกมิ;
อุปสังกมิต์วา มํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ; เอกมัน์ตํ ฐิตา โข
ภิก์ขเว สา เทวตา มํ เอตทโวจ "ฉ ยิเม ภัน์เต ธัม์มา ภิก์ขุโน
อปริหานาย สํวัต์ตัน์ติ. กตเม ฉ? สัต์ถุคารวตา, ธัม์มคารวตา,
สํฆคารวตา, สิก์ขาคารวตา, โสวจัส์สตา, กัล์ยาณมิต์ตตา, อิเม โข
ภัน์เต ฉ ธัม์มา ภิก์ขุโน อปริหานาย สํวัต์ตัน์ตีติ. อิทมโวจ
ภิก์ขเว สา เทวตา, อิทํ วัต์วา มํ อภิวาเทต์วา ปทัก์ขิณํ กัต์วา
ตัต์เถวัน์ตรธายีติ.

เอวํ วุต์เต, อายัส์มา สาริปุต์โต ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอตทโวจ
"อิมัส์ส โข อหํ ภัน์เต ภควตา สํขิต์เตน ภาสิตัส์ส เอวํ
วิต์ถาเรน อัต์ถํ อาชานามิ: อิธ ภัน์เต ภิก์ขุ อัต์ตนา จ สัต์ถุ-
คารโว โหติ, สัต์ถุคารวตาย จ วัณ์ณวาที, เย จัญ์เญ ภิก์ขู น

สัตถุคารวา, เต จ สัตถุคารวตาย สมาทเปติ, เย จัญเญ ภิกขู สัตถุคารวา, เตสัญจ วัณณํ ภณติ ภูตํ ตัจฉํ กาเลน. อัตตนา จ ธัมมคารโว โหติ, ฯเปฯ สังฆคารโว โหติ, สิกขาคารโว โหติ, สุวโจ โหติ, ฯเปฯ กัลยาณมิตโต โหติ, กัลยาณมิตตตาย จ วัณณวาที, เย จัญเญ ภิกขู น กัลยาณมิตตา, เต จ กัลยาณ-มิตตตาย สมาทเปติ, เย จัญเญ ภิกขู กัลยาณมิตตา, เตสัญจ วัณณํ ภณติ ภูตํ ตัจฉํ กาเลน. อิมัสส โข อหํ ภันเต ภควตา สังขิตเตน ภาสิตัสส เอวํ วิตถาเรน อัตถํ อาชานามีติ. "สาธุ สาธุ สาริปุตต, สาธุ โข ตวํ สาริปุตต อิมัสส มยา สังขิตเตน ภาสิตัสส เอวํ วิตถาเรน อัตถํ อาชานาสิ. อิธ สาริปุตต ภิกขุ อัตตนา จ สัตถุคารโว โหติ, สัตถุคารวตาย จ วัณณวาที, เย จัญเญ ภิกขู น สัตถุคารวา, เต จ สัตถุคารวตาย สมาทเปติ, เย จัญเญ ภิกขู สัตถุคารวา, เตสํ จ วัณณํ ภณติ ภูตํ ตัจฉํ กาเลน. อัตตนา จ ธัมมคารโว โหติ, ฯเปฯ สังฆคารโว โหติ, สิกขาคารโว โหติ, สุวโจ โหติ, ฯเปฯ กัลยาณมิตโต โหติ, กัลยาณมิตตตาย จ วัณณวาที, เย จัญเญ ภิกขู น กัลยาณมิตตา, เต จ กัลยาณมิตตตาย สมาทเปติ, เย จัญเญ ภิกขู กัลยาณมิตตา, เตสัญจ วัณณํ ภณติ ภูตํ ตัจฉํ กาเลน. อิมัสส โข สาริปุตต มยา สังขิตเตน ภาสิตัสส เอวํ วิตถาเรน อัตโถ ทัฏฐัพโพติ.

๗๐ โส วต ภิกขเว ภิกขุ น สันเตน สมาธินา น ปณีเตน น ปฏิปัสสัทธิลัทเธน น เอโกทิภาวาธิคเตน อเนกวิหิตํ อิทธิวิธํ ปัจจนุภวิสสติ: เอโกปิ หุตวา พหุธา ภวิสสติ; พหุธาปิ หุตวา เอโก ภวิสสติ, ฯเปฯ ยาว พรหมโลกาปิ

กาเยน วสํ วตฺตึสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. ทิพฺพาย โสตธาตุยา วิสุทฺธาย อติกฺกนฺตมานุสิกาย อุโภ สทฺเท สุณิสฺสติ: ทิพฺเพ จ มานุสฺเส จ เย ทูเร สนฺติเก จาติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. ปรสตฺตานํ ปรปุคฺคลานํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานิสฺสติ: สราคํ วา จิตฺตํ "สราคํ จิตฺตนฺติ ปชานิสฺสติ, ฯเปฯ อวิมุตฺตํ วา จิตฺตํ "อวิมุตฺตํ จิตฺตนฺติ ปชานิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสริสฺสติ. เสยฺยถีทํ, เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสริสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺสิสฺสติ, ฯเปฯ ยถากมฺมุปเค สตฺเต ปชานิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ.

โส วต ภิกฺขเว ภิกฺขุ สนฺเตน สมาธินา ปณีเตน ปฏิปฺปสฺสทฺธิลทฺเธน เอโกทิภาวาธิคเตน อเนกวิหิตํ อิทฺธิวิธํ ปจฺจนุภวิสฺสติ, ฯเปฯ ยาว พฺรหฺมโลกาปิ กาเยน วสํ วตฺติสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. ทิพฺพาย โสตธาตุยา วิสุทฺธาย อติกฺกนฺตมานุสิกาย อุโภ สทฺเท สุณิสฺสติ: ทิพฺเพ จ มานุเส จ เย ทูเร สนฺติเก จาติ. ฐานเมตํ วิชฺชติ. ปรสตฺตานํ ปรปุคฺคลานํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานิสฺสติ: สราคํ วา จิตฺตํ "สราคํ จิตฺตนฺติ ปชานิสฺสติ, ฯเปฯ อวิมุตฺตํ วา จิตฺตํ "อวิมุตฺตํ จิตฺตนฺติ ปชานิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสริสฺสติ. เสยฺยถีทํ, เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสริสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺสิสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต

ทุกฺคเต ยถากมฺมุปเค สตฺเต ปชานิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชตีติ.

๗๑ ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อภพฺโพ ตตฺร ตตฺรว สกฺขิภพฺพตํ ปาปุณิตุํ สติ สติอายตเน. กตเมหิ ฉหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ "อิเม หานภาคิยา ธมฺมาติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, อิเม ฐิติภาคิยา ธมฺมาติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, "อิเม วิเสสภาคิยา ธมฺมาติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, "อิเม นิพฺเพธภาคิยา ธมฺมาติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ อสกฺกจฺจการี จ โหติ, อสปฺปายการี จ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อภพฺโพ ตตฺร ตตฺรว สกฺขิภพฺพตํ ปาปุณิตุํ สติ สติอายตเน.

ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ภพฺโพ ตตฺร ตตฺรว สกฺขิภพฺพตํ ปาปุณิตุํ สติ สติอายตเน. กตเมหิ ฉหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ "อิเม หานภาคิยา ธมฺมาติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อิเม ฐิติภาคิยา ธมฺมาติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อิเม วิเสสภาคิยา ธมฺมาติ ยถาภูตํ ปชานาติ, "อิเม นิพฺเพธภาคิยา ธมฺมาติ ยถาภูตํ ปชานาติ, สกฺกจฺจการี จ โหติ, สปฺปายการี จ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ตตฺร ตตฺรว สกฺขิภพฺพตํ ปาปุณิตุํ สติ สติอายตเนติ.

๗๒ ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อภพฺโพ สมาธิสฺมึ พลตํ ปาปุณิตุํ. กตเมหิ ฉหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น สมาธิสฺส สมาปตฺติกุสโล โหติ, น สมาธิสฺส ฐิติกุสโล โหติ, น สมาธิสฺส วุฏฺฐานกุสโล โหติ, อสกฺกจฺจการี จ โหติ, อสาตจฺจการี จ, อสปฺปายการี จ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต

ภิกฺขุ อภพฺโพ สมาธิสฺมึ พลตํ ปาปุณิตุํ.

ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ภพฺโพ สมาธิสฺมึ พลตํ ปาปุณิตุํ. กตเมหิ ฉหิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมาธิสฺส สมาปตฺติกุสโล โหติ, สมาธิสฺส ิติกุสโล โหติ, สมาธิสฺส วุฏฺฐานกุสโล โหติ, สกฺกจฺจการี จ โหติ, สาตจฺจการี จ, สปฺปายการี จ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ภพฺโพ สมาธิสฺมึ พลตํ ปาปุณิตุนฺติ

๗๓ ฉ ภิกฺขเว ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตุํ. กตเม ฉ? กามจฺฉนฺทํ พฺยาปาทํ ถีนมิทฺธํ อุทฺธจฺจ-กุกฺกุจฺจํ วิจิกิจฺฉํ กาเมสุ โข ปนสฺส อาทีนโว น ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย สุทิฏฺโฐ โหติ. อิเม โข ภิกฺขเว ฉ ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตุํ.

ฉ ภิกฺขเว ธมฺเม ปหาย ภพฺโพ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตุํ. กตเม ฉ? กามจฺฉนฺทํ พฺยาปาทํ ถีนมิทฺธํ อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจํ วิจิกิจฺฉํ กาเมสุ โข ปนสฺส อาทีนโว ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย สุทิฏฺโฐ โหติ. อิเม โข ภิกฺขเว ฉ ธมฺเม ปหาย ภพฺโพ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตุนฺติ.

๗๔ ฉ ภิกฺขเว ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตุํ. กตเม ฉ? กามวิตกฺกํ, พฺยาปาทวิตกฺกํ, วิหึสาวิตกฺกํ, กามสญฺญํ, พฺยาปาทสญฺญํ, วิหึสาสญฺญํ. อิเม โข ภิกฺขเว ฉ ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตุํ.

ฉ ภิกฺขเว ธมฺเม ปหาย ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตุํ กตเม ฉ? กามวิตกฺกํ, พฺยาปาทวิตกฺกํ, วิหึสาวิตกฺกํ, กามสญฺญํ, พฺยาปาทสญฺญํ, วิหึสาสญฺญํ. อิเม โข ภิกฺขเว ฉ ธมฺเม ปหาย ภพฺโพ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตุนฺติ.

เทวตาวคฺโค ทุติโย.

ตัสสุททานํ.

อนาคามิ อรหํ มิตตา, เทวตา สติสักขิพลํ.

ตํ ฌานํ อปเร ทุเวติ.

๗๕ ฉหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ ทิฏเฐว ธัมเม ทุกขํ วิหรติ สวิฆาตํ สอุปายาสํ สปริฬาหํ กายัสส เภทา ปรัมมรณา ทุคคติ ปาฏิกังขา. กตเมหิ ฉหิ ? กามวิตักเกน, พยาปาทวิตักเกน, วิหึสาวิตักเกน, กามสัญญาย, พยาปาทสัญญาย, วิหึสาสัญญาย. อิเมหิ โข ภิกขเว ฉหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ ทิฏเฐว ธัมเม ทุกขํ วิหรติ สวิฆาตํ สอุปายาสํ สปริฬาหํ กายัสส เภทา ปรัมมรณา ทุคคติ ปาฏิกังขา.

ฉหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ ทิฏเฐว ธัมเม สุขํ วิหรติ อวิฆาตํ อนุปายาสํ อปริฬาหํ กายัสส เภทา ปรัมมรณา สุคติ ปาฏิกังขา. กตเมหิ ฉหิ ? เนกขัมมวิตักเกน, อพยาปาทวิตักเกน, อวิหึสาวิตักเกน, เนกขัมมสัญญาย, อพยาปาทสัญญาย, อวิหึสาสัญญาย. อิเมหิ โข ภิกขเว ฉหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ ทิฏเฐว ธัมเม สุขํ วิหรติ อวิฆาตํ อนุปายาสํ อปริฬาหํ กายัสส เภทา ปรัมมรณา สุคติ ปาฏิกังขาติ.

๗๖ ฉ ภิกขเว ธัมเม อัปปหาย อภัพโพ อรหัตตํ สัจฉิกาตุํ. กตเม ฉ ? มานํ, โอมานํ, อติมานํ, อธิมานํ, ถัมภํ, อตินิปาตํ. อิเม โข ภิกขเว ฉ ธัมเม อัปปหาย อภัพโพ อรหัตตํ สัจฉิกาตุํ.

ฉ ภิกขเว ธัมเม ปหาย ภัพโพ อรหัตตํ สัจฉิกาตุํ. กตเม ฉ ? มานํ, โอมานํ, อติมานํ, อธิมานํ, ถัมภํ, อตินิปาตํ. อิเม โข ภิกขเว ฉ ธัมเม ปหาย ภัพโพ อรหัตตํ สัจฉิกาตุนติ.

๗๗ ฉ ภิกขเว ธัมเม อัปปหาย อภัพโพ อุตตริมนุสสธัมมา

อลมริยญาณทสฺสนวิเสสํ สจฺฉิกาตุํ. กตเม ฉ ? มุฏฺฐสจฺจํ, อสมฺปชญฺญํ, อินฺทฺริเยสุ อคุตฺตทฺวารตํ, โภชเน อมตฺตญฺญุตํ, กุหนํ, ลปนํ. อิเม โข ภิกฺขเว ฉ ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมา อลมริยญาณทสฺสนวิเสสํ สจฺฉิกาตุํ.

ฉ ภิกฺขเว ธมฺเม ปหาย ภพฺโพ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมา อลมริยญาณทสฺสนวิเสสํ สจฺฉิกาตุํ. กตเม ฉ ? มุฏฺฐสจฺจํ, อสมฺปชญฺญํ, อินฺทฺริเยสุ อคุตฺตทฺวารตํ, โภชเน อมตฺตญฺญุตํ, กุหนํ, ลปนํ. อิเม โข ภิกฺขเว ฉ ธมฺเม ปหาย ภพฺโพ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมา อลมริยญาณทสฺสนวิเสสํ สจฺฉิกาตุนฺติ.

๗๘ ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สุขโสมนสฺสพหุโล วิหรติ, โยนิ จสฺส อารทฺโธ โหติ อาสวานํ ขยาย. กตเมหิ ฉหิ ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมฺมาราโม โหติ, ภาวนาราโม โหติ, ปหานาราโม โหติ, ปวิเวการาโม โหติ, อพฺยาปชฺฌาราโม โหติ, นิปฺปปญฺจาราโม โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สุขโสมนสฺสพหุโล วิหรติ, โยนิ จสฺส อารทฺโธ โหติ อาสวานํ ขยายาติ.

๗๙ ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อภพฺโพ อนธิคตํ วา กุสลํ ธมฺมํ อธิคนฺตุํ, อธิคตํ วา กุสลํ ธมฺมํ ผาติกาตุํ. กตเมหิ ฉหิ ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น อายกุสโล โหติ, น อปายกุสโล โหติ, น อุปายกุสโล โหติ, อนธิคตานํ กุสลานํ ธมฺมานํ อธิคมาย น ฉนฺทํ ชเนติ, อธิคเต กุสเล ธมฺเม น สารกฺขติ, สาตจฺจกิริยาย น สมฺปาเทติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อภพฺโพ อนธิคตํ วา กุสลํ ธมฺมํ อธิคนฺตุํ, อธิคตํ วา กุสลํ ธมฺมํ ผาติกาตุํ.

ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ภพฺโพ อนธิคตํ วา

กุสลํ ธมฺมํ อธิคนฺตุํ, อธิคตํ วา กุสลํ ธมฺมํ ผาติกาตุํ. กตเมหิ ฉหิ ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อายกุสโล จ โหติ, อปายกุสโล จ โหติ, อุปายกุสโล จ โหติ, อนธิคตานํ กุสลานํ ธมฺมานํ อธิคมาย ฉนฺทํ ชเนติ, อธิคเต กุสเล ธมฺเม สารกฺขติ, สาตจฺจกิริยาย สมฺปาเทติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ภพฺโพ อนธิคตํ วา กุสลํ ธมฺมํ อธิคนฺตุํ, อธิคตํ วา กุสลํ ธมฺมํ ผาติกาตุนฺติ.

๘๐ ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ น จิรสฺเสว มหตฺตํ เวปุลฺลตฺตํ ปาปุณาติ ธมฺเมสุ. กตเมหิ ฉหิ ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อาโลกพหุโล จ โหติ, โยคพหุโล จ โหติ, เวทพหุโล จ โหติ, อสนฺตุฏฺฐิพหุโล จ, อนิกฺขิตฺตธุโร จ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, อุตฺตริญฺจ ปตาเรติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ น จิรสฺเสว มหตฺตํ เวปุลฺลตฺตํ ปาปุณาติ ธมฺเมสูติ.

๘๑ ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเย. กตเมหิ ฉหิ ? ปาณาติปาตี โหติ, อทินฺนาทายี โหติ, กาเมสุ มิจฺฉาจารี โหติ, มุสาวาที โหติ, ปาปิจฺโฉ จ, มิจฺฉาทิฏฺฐิ จ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเย.

ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ สคฺเค. กตเมหิ ฉหิ ? ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต โหติ, กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, อปฺปิจฺโฉ จ, สมฺมาทิฏฺฐิ จ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ สคฺเคติ.

๘๒ ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ

นิรเย. กตเมหิ ฉหิ ? มุสาวาที โหติ, ปิสุณาวาโจ โหติ, ผรุสาวาโจ โหติ, สัม์ผัป์ปลาปี โหติ, ลุท์โธ จ, ปคัพ์โภ จ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ฉหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ นิรเย.

ฉหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ สัค์เค. กตเมหิ ฉหิ ? มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, สัม์ผัป์ปลาปา ปฏิวิรโต โหติ, อลุท์โธ จ, อัป์ปคัพ์โภ จ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ฉหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ สัค์เคติ.

๘๓ ฉหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต อภัพ์โพ ภิก์ขุ อัค์คํ ธัม์มํ อรหัต์ตํ สัจ์ฉิกาตุํ. กตเมหิ ฉหิ ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อสัท์โธ โหติ, อหิริโก โหติ, อโนต์ตัป์ปี โหติ, กุสีโต โหติ, ทุป์ปัญ์โญ โหติ, กาเย จ ชีวิเต จ สาเปก์โข โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ฉหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อภัพ์โพ อัค์คํ ธัม์มํ อรหัต์ตํ สัจ์ฉิกาตุํ.

ฉหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ภัพ์โพ อัค์คํ ธัม์มํ อรหัต์ตํ สัจ์ฉิกาตุํ. กตเมหิ ฉหิ ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สัท์โธ โหติ, หิรีมา โหติ, โอต์ตัป์ปี โหติ, อารัท์ธวิริโย โหติ, ปัญ์ญวา โหติ, กาเย จ ชีวิเต จ อนเปก์โข โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ฉหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ ภัพ์โพ อัค์คํ ธัม์มํ อรหัต์ตํ สัจ์ฉิกาตุน์ติ.

๘๔ ฉหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคตัส์ส ภิก์ขุโน, ยา รัต์ติ วา ทิวโส วา อาคัจ์ฉติ, หานิ เยว ปาฏิกํขา กุสเลสุ ธัม์เมสุ, โน วุฑ์ฒิ. กตเมหิ ฉหิ ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ มหิจ์โฉ โหติ วิฆาตวา อสัน์ตุฏ์โฐ อิตริตรจีวรปิณ์ฑปาตเสนาสนคิลานปัจ์จยเภสัช์ชปริก์ขาเรน, อสัท์โธ โหติ, ทุส์สีโล โหติ, กุสีโต โหติ, มุฏ์ฐัส์สติ โหติ, ทุป์ปัญ์โญ โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ฉหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคตัส์ส ภิก์ขุโน,

ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, หานิ เยว ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ โน วุฑฺฒิ.

ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, วุฑฺฒิ เยว ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ โน ปริหานิ. กตเมหิ ฉหิ ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น มหิจฺโฉ โหติ น วิฆาตวา สนฺตุฏฺโฐ อิตริตรจีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน, สทฺโธ โหติ, สีลวา โหติ, อารทฺธวิริโย โหติ, สติมา โหติ, ปญฺญวา โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ วุฑฺฒิ เยว ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ, โน ปริหานีติ.

อรหตฺตวคฺโค ตติโย.

ตสฺสุทฺทานํ.

ทุกฺขํ, อรหตฺตํ อุตฺตริจ, สุขํ, อธิคเมน จ,
มหตฺตทฺวยนิรเย, อคฺคธมฺมญฺจ, รตฺติยาติ.

๘๕ ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อภพฺโพ อนุตฺตรํ สีติภาวํ สจฺฉิกาตุํ. กตเมหิ ฉหิ ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ, ยสฺมึ สมเย จิตฺตํ นิคฺคเหตพฺพํ, ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ น นิคฺคณฺหาติ; ยสฺมึ สมเย จิตฺตํ ปคฺคเหตพฺพํ, ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ น ปคฺคณฺหาติ; ยสฺมึ สมเย จิตฺตํ สมฺปหํสิตพฺพํ, ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ น สมฺปหํสติ; ยสฺมึ สมเย จิตฺตํ อชฺฌุเปกฺขิตพฺพํ, ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ น อชฺฌุเปกฺขติ, หีนาธิมุตฺติโก จ โหติ, สกฺกายาภิรโต จ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อภพฺโพ อนุตฺตรํ สีติภาวํ สจฺฉิกาตุํ.

ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ภพฺโพ อนุตฺตรํ

สีติภาวํ สจฺฉิกาตุํ. กตเมหิ ฉหิ ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ, ยสฺมึ สมเย จิตฺตํ นิคฺคเหตพฺพํ, ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ นิคฺคณฺหาติ; ยสฺมึ สมเย จิตฺตํ ปคฺคเหตพฺพํ, ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ; ยสฺมึ สมเย จิตฺตํ สมฺปหํสิตพฺพํ, ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ สมฺปหํเสติ; ยสฺมึ สมเย จิตฺตํ อชฺฌุเปกฺขิตพฺพํ, ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ อชฺฌุเปกฺขติ; ปณีตาธิมุตฺติโก จ โหติ, นิพฺพานาภิรโต จ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ภพฺโพ อนุตฺตรํ สีติภาวํ สจฺฉิกาตุนฺติ.

๘๖ ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต สุณนฺโตปิ สทฺธมฺมํ อภพฺโพ นิยามํ โอกฺกมิตุํ กุสเลสุ ธมฺเมสุ สมฺมตฺตํ. กตเมหิ ฉหิ ? กมฺมาวรณตาย สมนฺนาคโต โหติ, กิเลสาวรณตาย สมนฺนาคโต โหติ, วิปากาวรณตาย สมนฺนาคโต โหติ, อสฺสทฺโธ จ โหติ, อจฺฉนฺทิโก จ, ทุปฺปญฺโญ จ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต สุณนฺโตปิ สทฺธมฺมํ อภพฺโพ นิยามํ โอกฺกมิตุํ กุสเลสุ ธมฺเมสุ สมฺมตฺตํ.

ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต สุณนฺโตปิ สทฺธมฺมํ ภพฺโพ นิยามํ โอกฺกมิตุํ กุสเลสุ ธมฺเมสุ สมฺมตฺตํ. กตเมหิ ฉหิ ? น กมฺมาวรณตาย สมนฺนาคโต โหติ, น กิเลสาวรณตาย สมนฺนาคโต โหติ, น วิปากาวรณตาย สมนฺนาคโต โหติ, สทฺโธ จ โหติ, ฉนฺทิโก จ, ปญฺญวา จ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต สุณนฺโตปิ สทฺธมฺมํ ภพฺโพ นิยามํ โอกฺกมิตุํ กุสเลสุ ธมฺเมสุ สมฺมตฺตนฺติ.

๘๗ ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต สุณนฺโตปิ สทฺธมฺมํ อภพฺโพ นิยามํ โอกฺกมิตุํ กุสเลสุ ธมฺเมสุ สมฺมตฺตํ. กตเมหิ ฉหิ ?

มาตา ชีวิตา โวโรปิตา โหติ, ปิตา ชีวิตา โวโรปิโต โหติ, อรหา ชีวิตา โวโรปิโต โหติ, ตถาคตัส์ส ทุฏ์เฐน จิต์เตน โลหิตํ อุป์ปาทิตํ โหติ, สํโฆ ภิน์โน โหติ, ทุป์ปัญ์โญ โหติ ชโฬ เอฬมูโค. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ฉหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต สุณัน์โตปิ สัท์ธัม์มํ อภัพ์โพ นิยามํ โอก์กมิตุํ กุสเลสุ ธัม์เมสุ สัม์มัต์ตํ.

ฉหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต สุณัน์โตปิ สัท์ธัม์มํ ภัพ์โพ นิยามํ โอก์กมิตุํ กุสเลสุ ธัม์เมสุ สัม์มัต์ตํ. กตเมหิ ฉหิ? น มาตา ชีวิตา โวโรปิตา โหติ, น ปิตา ชีวิตา โวโรปิโต โหติ, น อรหา ชีวิตา โวโรปิโต โหติ, น ตถาคตัส์ส ทุฏ์เฐน จิต์เตน โลหิตํ อุป์ปาทิตํ โหติ, น สํโฆ ภิน์โน โหติ, ปัญ์ญวา โหติ อชโฬ อเนฬมูโค. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ฉหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต สุณัน์โตปิ สัท์ธัม์มํ ภัพ์โพ นิยามํ โอก์กมิตุํ กุสเลสุ ธัม์เมสุ สัม์มัต์ตัน์ติ.

๘๘ ฉหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต สุณัน์โตปิ สัท์ธัม์มํ อภัพ์โพ นิยามํ โอก์กมิตุํ กุสเลสุ ธัม์เมสุ สัม์มัต์ตํ. กตเมหิ ฉหิ? ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย เทสิยมาเน น สุส์สูสติ, น โสตํ โอทหติ, น อัญ์ญาจิต์ตํ อุปัฏ์ฐเปติ, อนัต์ถํ คัณ์หาติ, อัต์ถํ ริญ์จติ, อนนุโลมิกาย ขัน์ติยา สมัน์นาคโต โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ฉหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต สุณัน์โตปิ สัท์ธัม์มํ อภัพ์โพ นิยามํ โอก์กมิตุํ กุสเลสุ ธัม์เมสุ สัม์มัต์ตํ.

ฉหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต สุณัน์โตปิ สัท์ธัม์มํ ภัพ์โพ นิยามํ โอก์กมิตุํ กุสเลสุ ธัม์เมสุ สัม์มัต์ตํ. กตเมหิ ฉหิ? ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย เทสิยมาเน สุส์สูสติ, โสตํ โอทหติ, อัญ์ญาจิต์ตํ อุปัฏ์ฐเปติ, อัต์ถํ คัณ์หาติ, อนัต์ถํ ริญ์จติ,

อนุโลมิกาย ขัน์ติยา สมัน์นาคโต โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ฉหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต สุณัน์โตปิ สัท์ธัม์มํ ภัพ์โพ นิยามํ โอก์กมิตุํ กุสเลสุ ธัม์เมสุ สัม์มัต์ตัน์ติ.

๘๙ ฉ ภิก์ขเว ธัม์เม อัป์ปหาย อภัพ์โพ ทิฏ์ฐิสัม์ปทํ สัจ์ฉิกาตุํ. กตเม ฉ? สัก์กายทิฏ์ฐึ, วิจิกิจ์ฉํ, สีลัพ์พตปรามาสํ, อปายคมนิยํ ราคํ, อปายคมนิยํ โทสํ, อปายคมนิยํ โมหํ. อิเม โข ภิก์ขเว ฉ ธัม์เม อัป์ปหาย อภัพ์โพ ทิฏ์ฐิสัม์ปทํ สัจ์ฉิกาตุํ.

ฉ ภิก์ขเว ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ ทิฏ์ฐิสัม์ปทํ สัจ์ฉิกาตุํ. กตเม ฉ? สัก์กายทิฏ์ฐึ, วิจิกิจ์ฉํ, สีลัพ์พตปรามาสํ, อปายคมนิยํ ราคํ, อปายคมนิยํ โทสํ, อปายคมนิยํ โมหํ. อิเม โข ภิก์ขเว ฉ ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ ทิฏ์ฐิสัม์ปทํ สัจ์ฉิกาตุน์ติ.

๙๐ ฉยิเม ภิก์ขเว ธัม์มา ทิฏ์ฐิสัม์ปัน์นัส์ส ปุค์คลัส์ส ปหีนา. กตเม ฉ? สัก์กายทิฏ์ฐิ, วิจิกิจ์ฉา, สีลัพ์พตปรามาโส, อปายคมนิโย ราโค, อปายคมนิโย โทโส, อปายคมนิโย โมโห. อิเม โข ภิก์ขเว ฉ ธัม์มา ทิฏ์ฐิสัม์ปัน์นัส์ส ปุค์คลัส์ส ปหีนาติ.

๙๑ ฉ ภิก์ขเว ธัม์เม อภัพ์โพ ทิฏ์ฐิสัม์ปัน์โน ปุค์คโล อุป์ปาเทตุํ กตเม ฉ? สัก์กายทิฏ์ฐึ, วิจิกิจ์ฉํ, สีลัพ์พตปรามาสํ, อปายคมนิยํ ราคํ, อปายคมนิยํ โทสํ, อปายคมนิยํ โมหํ. อิเม โข ภิก์ขเว ฉ ธัม์เม อภัพ์โพ ทิฏ์ฐิสัม์ปัน์โน ปุค์คโล อุป์ปาเทตุน์ติ.

๙๒ ฉยิมานิ ภิก์ขเว อภัพ์พัฏ์ฐานานิ. กตมานิ ฉ? อภัพ์โพ ทิฏ์ฐิสัม์ปัน์โน ปุค์คโล สัต์ถริ อคารโว วิหริตุํ อัป์ปติส์โส, อภัพ์โพ ทิฏ์ฐิสัม์ปัน์โน ปุค์คโล ธัม์เม อคารโว วิหริตุํ อัป์ปติส์โส, อภัพ์โพ ทิฏ์ฐิสัม์ปัน์โน ปุค์คโล สํเฆ อคารโว วิหริตุํ อัป์ปติส์โส, อภัพ์โพ ทิฏ์ฐิสัม์ปัน์โน ปุค์คโล สิก์ขาย อคารโว วิหริตุํ, อัป์ปติส์โส,

อภัพฺโพ ทิฏฺฐิสัมฺปันฺโน ปุคฺคโล อนาคมนียวัตฺถุํ ปัจฺจาคันฺตุํ, อภัพฺโพ ทิฏฺฐิสัมฺปันฺโน ปุคฺคโล อัฏฺฐมํ ภวํ นิพฺพัตฺเตตุํ. อิมานิ โข ภิกฺขเว อภัพฺพัฏฺฐานานีติ.

๙๓ ฉยิมานิ ภิกฺขเว อภัพฺพัฏฺฐานานิ. กตมานิ ฉ? อภัพฺโพ ทิฏฺฐิสัมฺปันฺโน ปุคฺคโล กัญฺจิ สํขารํ นิจฺจโต อุปคันฺตุํ, อภัพฺโพ ทิฏฺฐิสัมฺปันฺโน ปุคฺคโล กัญฺจิ สํขารํ สุขโต อุปคันฺตุํ, อภัพฺโพ ทิฏฺฐิสัมฺปันฺโน ปุคฺคโล กัญฺจิ ธัมฺมํ อัตฺตโต อุปคันฺตุํ, อภัพฺโพ ทิฏฺฐิสัมฺปันฺโน ปุคฺคโล อนันฺตริยกัมฺมํ กาตุํ, อภัพฺโพ ทิฏฺฐิสัมฺปันฺโน ปุคฺคโล โกตุหลมังคเลน สุทฺธึ ปัจฺจาคันฺตุํ, อภัพฺโพ ทิฏฺฐิสัมฺปันฺโน ปุคฺคโล อิโต พหิทฺธา ทักฺขิเณยฺยํ คเวสิตุํ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ฉ อภัพฺพัฏฺฐานานีติ.

๙๔ ฉยิมานิ ภิกฺขเว อภัพฺพัฏฺฐานานิ. กตมานิ ฉ? อภัพฺโพ ทิฏฺฐิสัมฺปันฺโน ปุคฺคโล มาตรํ ชีวิตา โวโรเปตุํ, อภัพฺโพ ทิฏฺฐิสัมฺปันฺโน ปุคฺคโล ปิตรํ ชีวิตา โวโรเปตุํ, อภัพฺโพ ทิฏฺฐิสัมฺปันฺโน ปุคฺคโล อรหันฺตํ ชีวิตา โวโรเปตุํ, อภัพฺโพ ทิฏฺฐิสัมฺปันฺโน ปุคฺคโล ตถาคตัสฺส ทุฏฺเฐน จิตฺเตน โลหิตํ อุปฺปาเทตุํ, อภัพฺโพ ทิฏฺฐิสัมฺปันฺโน ปุคฺคโล สํฆํ ภินฺทิตุํ, อภัพฺโพ ทิฏฺฐิสัมฺปันฺโน ปุคฺคโล อัญฺญํ สัตฺถารํ อุทฺทิสิตุํ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ฉ อภัพฺพัฏฺฐานานีติ.

๙๕ ฉ ยิมานิ ภิกฺขเว อภัพฺพัฏฺฐานานิ. กตมานิ ฉ? อภัพฺโพ ทิฏฺฐิสัมฺปันฺโน ปุคฺคโล สยํกตํ สุขทุกฺขํ ปัจฺจาคันฺตุํ, อภัพฺโพ ทิฏฺฐิสัมฺปันฺโน ปุคฺคโล ปรกตํ สุขทุกฺขํ ปัจฺจาคันฺตุํ, อภัพฺโพ ทิฏฺฐิสัมฺปันฺโน ปุคฺคโล สยํกตัญฺจ ปรกตัญฺจ สุขทุกฺขํ ปัจฺจาคันฺตุํ, อภัพฺโพ ทิฏฺฐิสัมฺปันฺโน ปุคฺคโล อสยํการํ อธิจฺจสมุปฺปันฺนํ สุขทุกฺขํ ปัจฺจาคันฺตุํ, อภัพฺโพ ทิฏฺฐิสัมฺปันฺโน ปุคฺคโล อปรการํ อธิจฺจ-

สมุปฺปนฺนํ สุขทุกฺขํ ปจฺจาคนฺตุํ, อภพฺโพ ทิฏฺฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล อสยํการญฺจ อปรการญฺจ อธิจฺจสมุปฺปนฺนํ สุขทุกฺขํ ปจฺจาคนฺตุํ, ตํ กิสฺส เหตุ ? ตถาหิสฺส ภิกฺขเว ทิฏฺฐิสมฺปนฺนสฺส ปุคฺคลสฺส เหตุ จ สุทิฏฺโฐ เหตุสมุปฺปนฺนา จ ธมฺมา. อิมานิ โข ภิกฺขเว ฉ อภพฺพฏฺฐานานีติ.

สีติวคฺโค จตุตฺโถ.

ตสฺสุทฺทานํ.

สีติ ภพฺโพ อาวรณตา สุสฺสูสา ปวุจฺจติ,
ปหาตพฺพํ ปหีนา เม อุปฺปาเทตพฺพํ สตฺถริ
กญฺจิ สงฺขารํ มาตริ สยํกเตน วคฺโคติ.

๙๖ ฉยิเม ภิกฺขเว ปาตุภาโว ทุลฺลโภ โลกสฺมึ. กตเม ฉ ? ตถาคตสฺส อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปาตุภาโว ทุลฺลโภ โลกสฺมึ, ตถาคตปฺปเวทิตสฺส ธมฺมวินยสฺส เทเสตา ปุคฺคโล ทุลฺลโภ โลกสฺมึ, อริยายตเน ปจฺจาชาโต ทุลฺลโภ โลกสฺมึ, อินฺทฺริยานํ อเวกลฺลตา ทุลฺลภา โลกสฺมึ, อชฬตา อเนฬมูคตา ทุลฺลภา โลกสฺมึ, กุสลธมฺมจฺฉนฺโท ทุลฺลโภ โลกสฺมึ; อิเมสํ โข ภิกฺขเว ฉนฺนํ ปาตุภาโว ทุลฺลโภ โลกสฺมินฺติ.

๙๗ ฉยิเม ภิกฺขเว อานิสํสา โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย. กตเม ฉ ? สทฺธมฺมนิยโต โหติ, อปริหานธมฺโม โหติ, ปริยนฺตกตสฺส ทุกฺขํ น โหติ, อสาธารเณน ญาเณน สมนฺนาคโต โหติ, เหตุ จสฺส สุทิฏฺโฐ, เหตุสมุปฺปนฺนา จ ธมฺมา. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉ อานิสํสา โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยายาติ.

๙๘ โส วต ภิกฺขเว ภิกฺขุ กญฺจิ สงฺขารํ นิจฺจโต สมนุปสฺสนฺโต อนุโลมิกาย ขนฺติยา สมนฺนาคโต ภวิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ.

อนุโลมิกาย ขนฺติยา อสมนฺนาคโต สมฺมตฺตนิยามํ โอกฺกมิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. สมฺมตฺตนิยามํ อโนกฺกมมาโน โสตาปตฺติผลํ วา สกทาคามิผลํ วา อนาคามิผลํ วา อรหตฺตํ วา สจฺฉิกริสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ.

โส วต ภิกฺขเว ภิกฺขุ สพฺพสงฺขาเร อนิจฺจโต สมนุปสฺสนฺโต อนุโลมิกาย ขนฺติยา สมนฺนาคโต ภวิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. อนุโลมิกาย ขนฺติยา สมนฺนาคโต สมฺมตฺตนิยามํ โอกฺกมิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. สมฺมตฺตนิยามํ โอกฺกมมาโน โสตาปตฺติผลํ วา สกทาคามิผลํ วา อนาคามิผลํ วา อรหตฺตํ วา สจฺฉิกริสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชตีติ.

๙๙ โส วต ภิกฺขเว ภิกฺขุ กญฺจิ สงฺขารํ สุขโต สมนุปสฺสนฺโต ฯเปฯ สพฺพสงฺขาเร ทุกฺขโต สมนุปสฺสนฺโต ฯเปฯ

๑๐๐ โส วต ภิกฺขเว ภิกฺขุ กญฺจิ ธมฺมํ อตฺตโต สมนุปสฺสนฺโต ฯเปฯ สพฺพธมฺเม อนตฺตโต สมนุปสฺสนฺโต ฯเปฯ

๑๐๑ โส วต ภิกฺขเว ภิกฺขุ นิพฺพานํ ทุกฺขโต สมนุปสฺสนฺโต อนุโลมิกาย ขนฺติยา สมนฺนาคโต ภวิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. อนุโลมิกาย ขนฺติยา อสมนฺนาคโต สมฺมตฺตนิยามํ โอกฺกมิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. สมฺมตฺตนิยามํ อโนกฺกมมาโน โสตาปตฺติผลํ วา สกทาคามิผลํ วา อนาคามิผลํ วา อรหตฺตํ วา สจฺฉิกริสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ.

โส วต ภิกฺขเว ภิกฺขุ นิพฺพานํ สุขโต สมนุปสฺสนฺโต อนุโลมิกาย ขนฺติยา สมนฺนาคโต ภวิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. อนุโลมิกาย ขนฺติยา สมนฺนาคโต สมฺมตฺตนิยามํ โอกฺกมิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. สมฺมตฺตนิยามํ โอกฺกมมาโน โสตาปตฺติผลํ วา สกทาคามิผลํ วา อนาคามิผลํ วา อรหตฺตํ วา สจฺฉิกริสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชตีติ.

๑๐๒ ฉ ภิกฺขเว อานิสํเส สมฺปสฺสมาเนน อลเมว ภิกฺขุนา สพฺพสงฺขาเรสุ อโนธึ กริตฺวา อนิจฺจสญฺญํ อุปฏฺฐเปตุํ. กตเม ฉ ? สพฺพสงฺขารา จ อนวฏฺฐิตโต ขายิสฺสนฺติ, สพฺพโลเก จ เม มโน นาภิรมิสฺสติ, สพฺพโลกา จ เม มโน วุฏฺฐหิสฺสติ, นิพฺพานโปณญฺจ เม มานสํ ภวิสฺสติ, สํโยชนา จ เม ปหานํ คจฺฉนฺติ, ปรเมน จ สามญฺเญน สมนฺนาคโต ภวิสฺสามีติ. อิเม โข ภิกฺขเว ฉ อานิสํเส สมฺปสฺสมาเนน อลเมว ภิกฺขุนา สพฺพสงฺขาเรสุ อโนธึ กริตฺวา อนิจฺจสญฺญํ อุปฏฺฐเปตุนฺติ.

๑๐๓ ฉ ภิกฺขเว อานิสํเส สมฺปสฺสมาเนน อลเมว ภิกฺขุนา สพฺพสงฺขาเรสุ อโนธึ กริตฺวา ทุกฺขสญฺญํ อุปฏฺฐเปตุํ. กตเม ฉ ? สพฺพสงฺขาเรสุ จ เม นิพฺพานสญฺญา ปจฺจุปฏฺฐิตา ภวิสฺสติ เสยฺยถาปิ อุกฺขิตฺตาสิเก วธเก, สพฺพโลกา จ เม มโน วุฏฺฐหิสฺสติ, นิพฺพาเน จ สนฺติทสฺสาวี ภวิสฺสามิ, อนุสยา จ เม สมุคฺฆาตํ คจฺฉิสฺสนฺติ, กิจฺจการี จ ภวิสฺสามิ, สตฺถา จ ปริจิณฺโณ ภวิสฺสติ เมตฺตาวตายาติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉ อานิสํเส สมฺปสฺสมาเนน อลเมว ภิกฺขุนา สพฺพสงฺขาเรสุ อโนธึ กริตฺวา ทุกฺขสญฺญํ อุปฏฺฐเปตุนฺติ.

๑๐๔ ฉ ภิกฺขเว อานิสํเส สมฺปสฺสมาเนน อลเมว ภิกฺขุนา สพฺพธมฺเมสุ อโนธึ กริตฺวา อนตฺตสญฺญํ อุปฏฺฐเปตุํ. กตเม ฉ ? สพฺพโลเก จ อตมฺมโย ภวิสฺสามิ, อหงฺการา จ เม อุปรุชฺฌิสฺสนฺติ, มมงฺการา จ เม อุปรุชฺฌิสฺสนฺติ, อสาธารเณน จ ญาเณน สมนฺนาคโต ภวิสฺสามิ, เหตุ จ เม สุทิฏฺโฐ ภวิสฺสติ, เหตุสมุปฺปนฺนา จ ธมฺมา. อิเม โข ภิกฺขเว ฉ อานิสํเส สมฺปสฺสมาเนน อลเมว ภิกฺขุนา สพฺพธมฺเมสุ อโนธึ กริตฺวา อนตฺตสญฺญํ อุปฏฺฐเปตุนฺติ.

๑๐๕ ตโยเม ภิกฺขเว ภวา ปหาตพฺพา. ตีสุ สิกฺขาสุ สิกฺขิตพฺพํ.

กตเม ตโย ภวา ปหาตพฺพา? กามภโว, รูปภโว, อรูปภโว. อิเม ตโย ภวา ปหาตพฺพา. กตมาสุ ตีสุ สิกฺขาสุ สิกฺขิตพฺพํ? อธิสีลสิกฺขาย, อธิจิตฺตสิกฺขาย, อธิปญฺญาสิกฺขาย. อิมาสุ ตีสุ สิกฺขาสุ สิกฺขิตพฺพํ. ยโต โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อิเม ตโย ภวา ปหีนา โหนฺติ, อิมาสุ จ ตีสุ สิกฺขาสุ สิกฺขิตสิกฺโข โหติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อจฺเฉชฺชิ ตณฺหํ, วิวตฺตยิ สญฺโญชนํ, สมฺมา มานาภิสมยา อนฺตมกาสิ ทุกฺขสฺสาติ.

๑๐๖ ติสฺโส อิมา ภิกฺขเว ตณฺหา ปหาตพฺพา. ตโย จ มานา. กตมา ติสฺโส ตณฺหา ปหาตพฺพา? กามตณฺหา, ภวตณฺหา, วิภวตณฺหา. อิมา ติสฺโส ตณฺหา ปหาตพฺพา. กตเม ตโย มานา? มาโน, โอมาโน, อติมาโน. อิเม ตโย มานา. ยโต โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อิมา ติสฺโส ตณฺหา ปหีนา โหนฺติ, อิเม จ ตโย มานา. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อจฺเฉชฺชิ ตณฺหํ, วิวตฺตยิ สญฺโญชนํ, สมฺมา มานาภิสมยา อนฺตมกาสิ ทุกฺขสฺสาติ.

อานิสํสวคฺโค ปญฺจโม.

ตสฺสุทฺทานํ.

ปาตุภาโว อานิสํโส อนิจฺจํ ทุกฺขมนตฺตโต,
นิพฺพานํ ตโย อโนทิสํ วุตฺตา ภวา ตณฺหาย เต ทสาติ.

ทุติยปณฺณาสโก นิฏฺฐิโต.

ปญฺญาสกาลงฺคหิโต วคฺโค.

๑๐๗ ตโยเม ภิกฺขเว ธมฺมา. กตเม ตโย ? ราโค, โทโส, โมโห. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย ธมฺมา. อิเมสํ โข ภิกฺขเว ติณฺณํ ธมฺมานํ ปหานาย ตโย ธมฺมา ภาเวตพฺพา. กตเม ตโย ? ราคสฺส ปหานาย อสุภา ภาเวตพฺพา, โทสสฺส ปหานาย เมตฺตา ภาเวตพฺพา, โมหสฺส ปหานาย ปญฺญา ภาเวตพฺพา. อิเมสํ โข ภิกฺขเว ติณฺณํ ธมฺมานํ ปหานาย อิเม ตโย ธมฺมา ภาเวตพฺพาติ.

๑๐๘ ตโยเม ภิกฺขเว ธมฺมา. กตเม ตโย ? กายทุจฺจริตํ, วจีทุจฺจริตํ, มโนทุจฺจริตํ. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย ธมฺมา. อิเมสํ โข ภิกฺขเว ติณฺณํ ธมฺมานํ ปหานาย ตโย ธมฺมา ภาเวตพฺพา. กตเม ตโย ? กายทุจฺจริตสฺส ปหานาย กายสุจริตํ ภาเวตพฺพํ, วจีทุจฺจริตสฺส ปหานาย วจีสุจริตํ ภาเวตพฺพํ, มโนทุจฺจริตสฺส ปหานาย มโนสุจริตํ ภาเวตพฺพํ. อิเมสํ โข ภิกฺขเว ติณฺณํ ธมฺมานํ ปหานาย อิเม ตโย ธมฺมา ภาเวตพฺพาติ.

๑๐๙ ตโยเม ภิกฺขเว ธมฺมา. กตเม ตโย ? กามวิตกฺโก, พฺยาปาทวิตกฺโก, วิหึสาวิตกฺโก. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย ธมฺมา. อิเมสํ โข ภิกฺขเว ติณฺณํ ธมฺมานํ ปหานาย ตโย ธมฺมา ภาเวตพฺพา. กตเม ตโย ? กามวิตกฺกสฺส ปหานาย เนกฺขมฺมวิตกฺโก ภาเวตพฺโพ, พฺยาปาทวิตกฺกสฺส ปหานาย อพฺยาปาทวิตกฺโก ภาเวตพฺโพ, วิหึสาวิตกฺกสฺส ปหานาย อวิหึสาวิตกฺโก ภาเวตพฺโพ. อิเมสํ โข ภิกฺขเว ติณฺณํ ธมฺมานํ ปหานาย อิเม ตโย ธมฺมา ภาเวตพฺพาติ.

๑๑๐ ตโยเม ภิกฺขเว ธมฺมา. กตเม ตโย ? กามสญฺญา, พฺยาปาทสญฺญา, วิหึสาสญฺญา. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย ธมฺมา.

อิเมสํ โข ภิกขเว ติณณํ ธัมมานํ ปหานาย ตโย ธัมมา ภาเวตัพพา. กตเม ตโย? กามสัญญาย ปหานาย เนกขัมมสัญญา ภาเวตัพพา, พยาปาทสัญญาย ปหานาย อพยาปาทสัญญา ภาเวตัพพา, วิหึสาสัญญาย ปหานาย อวิหึสาสัญญา ภาเวตัพพา. อิเมสํ โข ภิกขเว ติณณํ ธัมมานํ ปหานาย อิเม ตโย ธัมมา ภาเวตัพพาติ.

๑๑๑ ตโยเม ภิกขเว ธัมมา. กตเม ตโย? กามธาตุ, พยาปาทธาตุ, วิหึสาธาตุ. อิเม โข ภิกขเว ตโย ธัมมา. อิเมสํ โข ภิกขเว ติณณํ ธัมมานํ ปหานาย ตโย ธัมมา ภาเวตัพพา. กตเม ตโย? กามธาตุยา ปหานาย เนกขัมมธาตุ ภาเวตัพพา, พยาปาทธาตุยา ปหานาย อพยาปาทธาตุ ภาเวตัพพา, วิหึสาธาตุยา ปหานาย อวิหึสาธาตุ ภาเวตัพพา. อิเมสํ โข ภิกขเว ติณณํ ธัมมานํ ปหานาย อิเม ตโย ธัมมา ภาเวตัพพาติ.

๑๑๒ ตโยเม ภิกขเว ธัมมา. กตเม ตโย? อัสสาททิฏฐิ, อัตตานุทิฏฐิ, มิจฉาทิฏฐิ. อิเม โข ภิกขเว ตโย ธัมมา. อิเมสํ โข ภิกขเว ติณณํ ธัมมานํ ปหานาย ตโย ธัมมา ภาเวตัพพา. กตเม ตโย? อัสสาททิฏฐิยา ปหานาย อนิจจสัญญา ภาเวตัพพา, อัตตานุทิฏฐิยา ปหานาย อนัตตสัญญา ภาเวตัพพา, มิจฉาทิฏฐิยา ปหานาย สัมมาทิฏฐิ ภาเวตัพพา. อิเมสํ โข ภิกขเว ติณณํ ธัมมานํ ปหานาย อิเม ตโย ธัมมา ภาเวตัพพาติ.

๑๑๓ ตโยเม ภิกขเว ธัมมา. กตเม ตโย? อรติ, วิหึสา, อธัมมจริยา. อิเม โข ภิกขเว ตโย ธัมมา. อิเมสํ โข ภิกขเว ติณณํ ธัมมานํ ปหานาย ตโย ธัมมา ภาเวตัพพา. กตเม ตโย? อรติยา ปหานาย มุทิตา ภาเวตัพพา, วิหึสาย ปหานาย อวิหึสา ภาเวตัพพา, อธัมมจริยาย ปหานาย ธัมมจริยา ภาเวตัพพา. อิเมสํ

โข ภิกฺขเว ติณฺณํ ธมฺมานํ ปหานาย อิเม ตโย ธมฺมา ภาเวตพฺพาติ.

๑๑๔ ตโยเม ภิกฺขเว ธมฺมา. กตเม ตโย? อสนฺตุฏฺฐิตา, อสมฺปชญฺญํ, มหิจฺฉตา. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย ธมฺมา. อิเมสํ โข ภิกฺขเว ติณฺณํ ธมฺมานํ ปหานาย ตโย ธมฺมา ภาเวตพฺพา. กตเม ตโย? อสนฺตุฏฺฐิตาย ปหานาย สนฺตุฏฺฐิตา ภาเวตพฺพา, อสมฺปชญฺญสฺส ปหานาย สมฺปชญฺญํ ภาเวตพฺพํ, มหิจฺฉตาย ปหานาย อปฺปิจฺฉตา ภาเวตพฺพา. อิเมสํ โข ภิกฺขเว ติณฺณํ ธมฺมานํ ปหานาย อิเม ตโย ธมฺมา ภาเวตพฺพาติ.

๑๑๕ ตโยเม ภิกฺขเว ธมฺมา. กตเม ตโย? โทวจสฺสตา, ปาปมิตฺตตา, เจตโส วิกฺเขโป. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย ธมฺมา. อิเมสํ โข ภิกฺขเว ติณฺณํ ธมฺมานํ ปหานาย ตโย ธมฺมา ภาเวตพฺพา. กตเม ตโย? โทวจสฺสตาย ปหานาย โสวจสฺสตา ภาเวตพฺพา, ปาปมิตฺตตาย ปหานาย กลฺยาณมิตฺตตา ภาเวตพฺพา, เจตโส วิกฺเขปสฺส ปหานาย อานาปาณสฺสติ ภาเวตพฺพา. อิเมสํ โข ภิกฺขเว ติณฺณํ ธมฺมานํ ปหานาย อิเม ตโย ธมฺมา ภาเวตพฺพาติ.

๑๑๖ ตโยเม ภิกฺขเว ธมฺมา. กตเม ตโย? อุทฺธจฺจํ, อสํวโร, ปมาโท. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย ธมฺมา. อิเมสํ โข ภิกฺขเว ติณฺณํ ธมฺมานํ ปหานาย ตโย ธมฺมา ภาเวตพฺพา. กตเม ตโย? อุทฺธจฺจสฺส ปหานาย สมโถ ภาเวตพฺโพ, อสํวรสฺส ปหานาย สํวโร ภาเวตพฺโพ, ปมาทสฺส ปหานาย อปฺปมาโท ภาเวตพฺโพ. อิเมสํ โข ภิกฺขเว ติณฺณํ ธมฺมานํ ปหานาย อิเม ตโย ธมฺมา ภาเวตพฺพาติ.

ติกวคฺโค ปญฺโม.

ตัส์สุท์ทานํ.

ราคทุจ์จริตวิต์ก์ก สัญ์ญาธาตูติ ปวุจ์จติ.
อัส์สาทอรติ ตุฏ์ฐิ ทุเว จ อุท์ธัจ์เจน วัค์โคติ.

วัค์คาสังคหิตา สุต์ตัน์ตา.

๑๑๗ ฉ ภิก์ขเว ธัม์เม อัป์ปหาย อภัพ์โพ กาเย กายานุปัส์สี วิหริตุํ. กตเม ฉ? กัม์มารามตํ, ภัส์สารามตํ, นิท์ทารามตํ, สํคณิการามตํ, อินท์ริเยสุ อคุต์ตท์วารตํ, โภชเน อมัต์ตัญ์ญุตํ. อิเม โข ภิก์ขเว ฉ ธัม์เม อัป์ปหาย อภัพ์โพ กาเย กายานุปัส์สี วิหริตุํ.

ฉ ภิก์ขเว ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ กาเย กายานุปัส์สี วิหริตุํ. กตเม ฉ? กัม์มารามตํ, ภัส์สารามตํ, นิท์ทารามตํ, สํคณิการามตํ, อินท์ริเยสุ อคุต์ตท์วารตํ, โภชเน อมัต์ตัญ์ญุตํ. อิเม โข ภิก์ขเว ฉ ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ กาเย กายานุปัส์สี วิหริตุน์ติ.

ฉ ภิก์ขเว ธัม์เม อัป์ปหาย อภัพ์โพ อัช์ฌัต์ตํ กาเย กายานุปัส์สี วิหริตุํ. ฯเปฯ พหิท์ธา กาเย, อัช์ฌัต์ตพหิท์ธา กาเย,

ฉ ภิก์ขเว ธัม์เม อัป์ปหาย อภัพ์โพ เวทนาสุ เวทนานุปัส์สี วิหริตุํ, ฯเปฯ อัช์ฌัต์ตํ เวทนาสุ, พหิท์ธา เวทนาสุ, อัช์ฌัต์ตพหิท์ธา เวทนาสุ,

ฉ ภิก์ขเว ธัม์เม อัป์ปหาย อภัพ์โพ จิต์เต จิต์ตานุปัส์สี วิหริตุํ, ฯเปฯ อัช์ฌัต์ตํ จิต์เต, พหิท์ธา จิต์เต, อัช์ฌัต์ตพหิท์ธา จิต์เต,

ฉ ภิก์ขเว ธัม์เม อัป์ปหาย อภัพ์โพ ธัม์เมสุ ธัม์มานุปัส์สี วิหริตุํ,

ฯเปฯ อชฺฌตฺตํ ธมฺเมสุ, พหิทฺธา ธมฺเมสุ, อชฺฌตฺตพหิทฺธา ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสี วิหริตุํ. กตเม ฉ? กมฺมารามตํ, ภสฺสารามตํ, นิทฺทารามตํ, สงฺคณิการามตํ, อินฺทฺริเยสุ อคุตฺตทฺวารตํ, โภชเน อมตฺตญฺญุตํ. อิเม โข ภิกฺขเว ฉ ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ อชฺฌตฺตพหิทฺธา ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสี วิหริตุํ.

ฉ ภิกฺขเว ธมฺเม ปหาย ภพฺโพ อชฺฌตฺตพหิทฺธา ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสี วิหริตุํ. กตเม ฉ? กมฺมารามตํ, ฯเปฯ โภชเน อมตฺตญฺญุตํ. อิเม โข ภิกฺขเว ฉ ธมฺเม ปหาย ภพฺโพ อชฺฌตฺต-พหิทฺธา ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสี วิหริตุนฺติ.

ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ตปุสฺโส คหปติ ตถาคเต นิฏฺฐงฺคโต อมตทฺทโส อมตํ สจฺฉิกตฺวา อิริยติ. กตเมหิ ฉหิ? พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน, ธมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน, สงฺเฆ อเวจฺจปฺปสาเทน, อริเยน สีเลน, อริเยน ญาเณน, อริยาย วิมุตฺติยา. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ตปุสฺโส คหปติ ตถาคเต นิฏฺฐงฺคโต อมตทฺทโส อมตํ สจฺฉิกตฺวา อิริยตีติ.

ฉหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภลฺลิโก คหปติ, สุทตฺโต คหปติ อนาถปิณฺฑิโก, จิตฺโต คหปติ มจฺฉิกาสณฺฑิโก, หตฺถโก อาฬวโก, มหานาโม สกฺโก, อุคฺโค คหปติ เวสาลิโก, อุคฺคโต คหปติ, สูโร อมฺพฏฺโฐ, ชีวโก โกมารภจฺโจ, นกุลปิตา คหปติ, ตวกณฺณิโก คหปติ, ปูรโณ คหปติ, อิสิทตฺโต คหปติ, สนฺธาโน คหปติ, วิชโย คหปติ, วชฺชิยมหิโต คหปติ, เมณฺฑโก คหปติ, วาเสฏฺโฐ อุปาสโก, อริฏฺโฐ อุปาสโก, สารคฺโค อุปาสโก ตถาคเต นิฏฺฐงฺคโต อมตทฺทโส อมตํ สจฺฉิกตฺวา อิริยติ. กตเมหิ ฉหิ? พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน, ธมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน, สงฺเฆ

อเวจ์จัปป์ปสาเทน, อริเยน สีเลน, อริเยน ญาเณน, อริยาย วิมุต์ติยา. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ฉหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต สาทัต์โต อุปาสโก ตถาคเต นิฏ์ฐังคโต อมตัท์ทโส อมตํ สัจ์ฉิกัต์วา อิริยติ.

ราคัส์ส ภิก์ขเว อภิญ์ญาย ฉ ธัม์มา ภาเวตัพ์พา. กตเม ฉ? ทัส์สนานุต์ตริยํ, สวนานุต์ตริยํ, ลาภานุต์ตริยํ, สิก์ขานุต์ตริยํ, ปาริจริยานุต์ตริยํ, อนุส์สตานุต์ตริยํ. ราคัส์ส ภิก์ขเว อภิญ์ญาย อิเม ฉ ธัม์มา ภาเวตัพ์พาติ.

ราคัส์ส ภิก์ขเว อภิญ์ญาย ฉ ธัม์มา ภาเวตัพ์พา. กตเม ฉ? พุท์ธานุส์สติ, ธัม์มานุส์สติ, สํฆานุส์สติ, สีลานุส์สติ, จาคานุส์สติ, เทวตานุส์สติ. ราคัส์ส ภิก์ขเว อภิญ์ญาย อิเม ฉ ธัม์มา ภาเวตัพ์พาติ,

ราคัส์ส ภิก์ขเว อภิญ์ญาย ฉ ธัม์มา ภาเวตัพ์พา. กตเม ฉ? อนิจ์จสัญ์ญา, อนิจ์เจ ทุก์ขสัญ์ญา, ทุก์เข อนัต์ตสัญ์ญา, ปหานสัญ์ญา, วิราคสัญ์ญา, นิโรธสัญ์ญา. ราคัส์ส ภิก์ขเว อภิญ์ญาย อิเม ฉ ธัม์มา ภาเวตัพ์พาติ.

ราคัส์ส ภิก์ขเว ปริญ์ญาย ฯเปฯ ปริก์ขยาย ปหานาย ขยาย วยาย วิราคาย นิโรธาย จาคาย ปฏินิส์สัค์คาย อิเม ฉ ธัม์มา ภาเวตัพ์พา. ฯเปฯ

โทสัส์ส โมหัส์ส โกธัส์ส อุปนาหัส์ส มัก์ขัส์ส ปฬาสัส์ส อิส์สาย มัจ์ฉริยัส์ส มายาย สาเถย์ยัส์ส ถัม์ภัส์ส สารัม์ภัส์ส มานัส์ส อติมานัส์ส มทัส์ส ปมาทัส์ส อภิญ์ญาย ปริญ์ญาย ปริก์ขยาย ปหานาย ขยาย วยาย วิราคาย นิโรธาย จาคาย ปฏินิส์สัค์คาย ฯเปฯ อิเม โข ภิก์ขเว ฉ ธัม์มา ภาเวตัพ์พาติ. อิทมโวจ ภควา. อัต์ตมนา เต ภิก์ขู ภควโต ภาสิตํ อภินัน์ทุน์ติ.

ฉัก์กนิปาโต นิฏ์ฐิโต.

